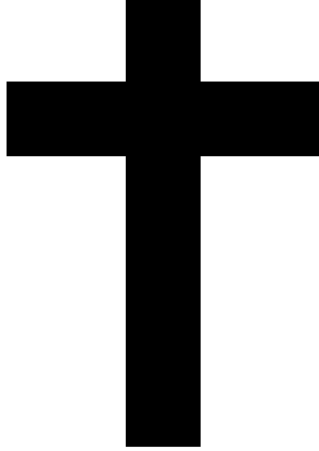

Ipqitchuat Makpigaat
- Agaayyutim Uqathi
Iñupiatun

The New Testament in Northwest Alaska Eskimo

Iḡḡitchuat Makḡḡaat - Agaayyutim Uḡḡahhi Inḡupiatun **The New Testament in Northwest Alaska Eskimo**

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Inupiatun, Northwest Alaska (Northwest Alaska Eskimo)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023
46cece15-9127-50b3-bf07-88a1082e7ab6

Contents

FRT	1
Matthew	2
Mark	36
Luke	57
John	92
Acts	118
Romans	152
1 Corinthians	169
2 Corinthians	185
Galatians	194
Ephesians	200
Philippians	206
Colossians	210
1 Thessalonians	214
2 Thessalonians	217
1 Timothy	219
2 Timothy	224
Titus	227
Philemon	229
Hebrews	230
James	243
1 Peter	247
2 Peter	252
1 John	255
2 John	260
3 John	261
Jude	262
Revelation	264

**Ipqitchuat Makpiġaat
Agaayyutim Uqalhi Iñupiatun**

**The New Testament in Iñupiatun
Northwest Alaska Eskimo**

Wycliffe Bible Translators
The New Testament in Iñupiatun
Northwest Alaska Eskimo
[esk]

First edition, © International Bible Society, 1997
Second Edition, © Wycliffe Bible Translators, 2010

www.ScriptureEarth.org

Creative Commons License (Attribution, Noncommercial, No Derivatives)
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

Table of Contents

page

Uqahich Aglaanji Matthew-ŋum

Sivullianji Jesus Christ-ŋum

¹ Uvva ukua aglanjich sivullianjiñ Jesus Christ-ŋum, kinjoviaŋpluni David-miñ Abraham-miñlu.

² Abraham aapagigaa Isaac-ŋum, Isaac-li aapagigaa Jacob-ŋum, Jacob-li aapagigaa Judah-ŋum aniqataiñlu.

³ Aasiñ Judah aapagigaak Perez-ŋumlu Zerah-ŋumlu, taapkuak aakanjak Tamar, Perez aapagigaa Hezron-ŋum. Hezron-li aapanja Ram-ŋum.

⁴ Ram-li aapagigaa Amminadab-ŋum, Amminadab-li aapagigaa Nahshon-ŋum. Nahshon-li aapagigaa Salmon-ŋum.

⁵ Salmon-li aapagigaa Boaz-ŋum, Rahab-mik aakaqaqtuam, Boaz-li aapagigaa Obed-ŋum, aakaqaqtuam Ruth-mik, Obed-li aapagigaa Jesse-m, ⁶ Jesse-aasiñ aapagigaa umialgum David. David-li aapagigaa Solomon-ŋum, aakaqaqtuam Uriah-m nuliagaluanjanik.

⁷ Aasiñ Solomon aapagigaa Rehoboam-ŋum, Rehoboam-li aapagigaa Abijah-ŋum, Abijah-li aapagigaa Asa-ŋum.

⁸ Asa-li aapagigaa Jehoshaphat-ŋum, Jehoshaphat-li aapagigaa Jehoram-ŋum, Jehoram-li aapagigaa Uzziah-ŋum,

⁹ Uzziah-li aapagigaa Jotham-ŋum, Jotham-li aapagigaa Ahaz-ŋum, Ahaz-li aapagigaa Hezekiah-ŋum.

¹⁰ Hezekiah-li aapagigaa Manasseh-ŋum, Manasseh-li aapagigaa Amon-ŋum, Amon-li aapagigaa Josiah-ŋum.

¹¹ Josiah-li aapagigaa Jeconiah-ŋum aniqataiñlu. (Ukua taimani Israel-aagmiut aullau-traupmata Babylon-mun.)

¹² Iñuich tikiutikkaunjanikmata Babylon-mun, Jeconiah aapagigaa Shealtiel-ŋum, Shealtiel-aasiñ aapagigaa Zerubbabel-ŋum,

¹³ Zerubbabel-li aapagigaa Abiud-ŋum, Abiud-li aapagigaa Eliakim-ŋum, Eliakim-li aapagigaa Azor-ŋum,

¹⁴ Azor-li aapagigaa Zadok-ŋum, Zadok-li aapagigaa Achim-ŋum, Achim-li aapagigaa Eliud-ŋum,

¹⁵ Eliud-li aapagigaa Eleazar-ŋum, Eleazar-li aapagigaa Matthan-ŋum, Matthan-li aapagigaa Jacob-ŋum,

¹⁶ Aasiñ Jacob aapagigaa Joseph-ŋum, uijan Mary-m, taamna Mary Jesus annavigikkaŋa taiguutiqaqtuam Christ-mik.

¹⁷ Iluqatinjaasiñ kinjoviağiich aullağniiplutin Abraham-miñ David-munaglaan akimiaguutailaunigsut, suli aullağniiplutin David-miñ iñuich aullautrauhatmunaglaan Babylon-mun kinjoviağiich akimiaguutailaupmiñiqsut. Aasiñ iñuich aullautrauhatniñaglaan akimiaguutailaupmiut kinjoviağiich aniñhanunaglaan Christ-ŋum.

Aniñija Jesus Christ-ŋum

¹⁸ Uvva Jesus Christ-ŋum aniñha itnaiplugu inniqsuq. Aakaŋa Mary nuliaksrausiotianikami Joseph-mun, aglaan katigaluaqatik ilitchuğiniqsuq sinjaiyautilaagmiñik Ipqitchuakun Irrutchikun. ¹⁹ Aasiñ uiksrautaa Joseph nalaunjaruanjuniqsuq. Iñisimagaa katchuutihiksrani Mary-mik nalaunjaaitkisilaana, aglaan kanjusaağunjiñiğaa iñunun. Taatnamik sivunniğniqsuq avitchuklugu nalunautchipluni. ²⁰ Taavrumiña isumaaluktitlugu Atangum isağulgan sagviutinigaa siññaktukun nipliğhumi, "Joseph, kinjoviağiigaatin David-ŋum, sivuğanak Mary-mik tuvaqaatniñiaqniłutin atakkii sinjaiyaupekağaa Ipqitchuam Irrutchim. ²¹ Iğniqağisuruq. Atchigiisigiñ Jesus-mik. Atakkii

anniqsugisigai iñuñni killuqsautinjitiñiñ.” ²² Tamatkua iluqatinj atuumarut taniqsaqługu Atangum uqauttigikkana tumigiplugu taimña sivuniksriqiri,
²³ “Taamna anjtituqsimaitchuaq sinjayauniaqhuni igñiqağisiruq.

Iñuich taiguutiqağisigaat Immanuel”

(itnautauruaq, Agaayyutim iqatigigaatigut). ²⁴ Joseph-ñum itiqami taimma ilaqatiksraqtaağigaa Mary isağulgan Atangum uqauttutaagun. ²⁵ Iłaksianjñiñigaa igñiqağhanunaglaan; aasiñ Joseph-ñum atchigñigaa Jesus-mik.

2

Puqksuat Anjtit Agğiqsut Kivaknamiñ

¹ Jesus anianikman Bethlehem-mi Judea-miittuami, Herod umialgulhani, anjtit puqksaat tikiññiqsut Jerusalem-mun, apiqsruqtuqhutinj, ² “Sumiimma aniva umialgat Jew-ñuruat? Tautukkiput uvlugiana kivaknamiñ, taatnaghuta agğiqsugut sitquğvigityaqtuaqlugu.” ³ Umialgum Herod tusaakamiuj taamna isumaalutchanjnisuq iluqatinju Jerusalem-miut. ⁴ Tavra katipkaqlugich iluqaisa qaukinjich agaayulisit aglaliqirit, ilinjich apiqsruğniğai sumi Christ, anniqsuqti akıqsruutauruaq, aniñiaqmagaan.

⁵ Ilinjisa kiuniğaat, “Bethlehem-mi Judea-miittuami, itna sivuniksriqiri aglanjatigun ittuq,
⁶ Iñuich iñuuruasii Bethlehem-mi, nunananiittuami Judah-m,

kamanaiññiqsraunuruasii akungatni iñuñiñ Judah-m,

ilipsitiññiñ sivulliuqti agğiqsiruq

anjatichityaqtuağuni iñugikkannik Israel-ñum.’ ”

Micah 5:2

⁷ Herod atangum nalunautchipluni puqksaat anjtit tikisinnigai, ilitchuğiviginiallapiaglugich napmun ilipman uvlugiaq sagvıqmagaan. ⁸ Ilitchuğianikamiuj Bethlehem-muquniğai nipliğhuni, “Aullağusi pakallapiagsiuj ililgauraq, aasiñ paqitkupsıuj ilitchuğipkağmagıpsıtja. Uvanjtuquq utlakkumagıga sitquğvigityaqtuağlugu.” ⁹ Taavrumıña umialgum uqautianikmatinj aullağniqsut. Tautuñniğaat uvlugiaq qıñikkaqtinj kivaknamiñ.

Sivullıukkauniqsut uvlugiam nutqağniathanunaglaan inımun ililgauram nayukkanjanun. ¹⁰ Tautukamıtruj uvlugiaq quviatchallapiagniqsut. ¹¹ Isıqhutinj tupıgmun tautuñniğaat ililgauraq aakanalulu Mary. Sitquğvıgıniğaat sıvuğaanun ililgauraq. Anjmağniğaiç akısuruağıkkatıñ qaitchıpluğuasıñ manıññik kaviqsaanik tiprağıksautıñıglu, frankıncense-nik sulı myrrh-nıglu. ¹² Aasiñ kilıkkauñıqsut sıññaktukun utıqunıtlugıç Herod-mun.

Tavra aiñıqsut atlakun apqutikun.

Pıgruğniñat Egypt-mun

¹³ Taapkua aullaanikmata isağulga atangum sagvığniqsuq Joseph-mun sıññaktukun nipliğhuni, “Makıllutin. Pıgruutiuj ililgauraq aakanalulu Egypt-mun, aasiñ taamanı-itçhumausi uvamnun uqautıniññıpsıknunaglaan. Atakkıi Herod pakanıniğaa ililgauraq tuqquıtçhuglugu.” ¹⁴ Joseph makıtluni aullautıniğaa ililgauraq aakanalulu unnuami Egypt-mun. ¹⁵ Immıgñıqsuq Atangum uqautıtigıkkana tumigiplugu sıvuniksriqiri, “Egypt-mıñ tuqluğıga Iğniğaa.” Taatnamik tavraniñniqsut tuqunıathanunaglaan Herod-ñum.

Nukatpıağruurat Tuquğaqtaurat

¹⁶ Herod ilitchuğıkami saglutatılaagmiñik puqksaanun anjtinun qınnallapiagniqsuq. Tilısiñıqsuq tuqquıtquplugıç nukatpıağruurapayaat Bethlehem-miittuat sulı iluqaisa avataaniittuat, tamatkua ukiuqaqtuat malğunıç nutautluktuatlu, atakkıi ilitchuğıplugu puqksaat anjtit uqautıgıkkana uvlugiam sagvıłhagun. ¹⁷ Uqauttutauruaq tumigiplugu sıvuniksriqiri Jeremıah taimña immımanıqsuq,

¹⁸ “Nıpi tusağnağniqsuq Ramah-mi

qıaruq kınıvığıpluni.

Rachel-ñum qıanığai qıtunğauranı arayunaiqhuniunniñ

atakkıi qıtunğanjıç iluqatinj tuquplutinj.”

Jeremiah 31:15

¹⁹ Herod tuquanıkmun isağulga Atangum sagvığniqsuq Joseph-mun sıññaktukun Egypt-mi uqağhuni, ²⁰ “Makıllutin aullautıñ ililgauraq aakanalulu nunanjanun Israel-ñum. Taıpkua tuqquıtçhiñıqtuat ililgauramıç tuqurur.” ²¹ Makıtluni aullautıniğaa ililgauraq aakanalulu nunanjanun Israel-ñum. ²² Aglaan tusaakamiuj Archelaus atangunıplugu Judea-mi inaani aapami Herod sıvuugatchanjnisuq aullañıksrağmiñik. Kilıkkaukami sıññaktukun aullağniqsut nunanjanun Galılee-m. ²³ Aasiñ iñuuniagaqsıplutin nunaaqıqımi Nazareth-mi. Immımanıqsuq uqauttaumaruaq tumigiplugıç sıvuniksriqirit, “Taıguutiqağısiuruq Nazareth-mıumık.”

3

¹ Taipkunani uvluni John Paptaaqitichiri quliaqtuagnihsuq iñuilaami Judea-mi, ² uqaqhuni, “Isummitqigitchi atakkii Agaayyutim añaayuaqataa qalliruq.” ³ Taamna John ilaanuruq sivuniksriqirim Isaiiah-m uqautigikkaña nipliqhuni, “Iñuk tuqhiraqtuq iñuilaamiñ, Itqanaiyautisiun apqutiksraña Atangum, nalguǵlugu tumiksraña.”

Isaiiah 40:3

⁴ John atnugaaqaqnihsuq pikukturuam amian nuyaiñik, qisiñmik tapsiqaqhuni, niqigiqahuni pigligianik sulii igutchaich siigñaqtaallianitñik nanipayaq paqitchumiuñ. ⁵ Iñuich utlanñigaat John Jerusalem-miñlu, Judea-miñlu, nunaqaqñiñlu avataani kuñan Jordan-ñum ittuat. ⁶ Iñuich quliaqniñigaich killuqsautitiñ aasiññ John-ñum paptaaqniñigai kuñani Jordan-ñum. ⁷ Aglaan tautukamigich iñugiakuat Pharisee-ñuruat Sadducee-ñuruatlu utlautiruut paptaaqñianun uqautiniñigai, “Tuqunaliktun nimigiatiun ittusi. Qimakkumiñaitchusiasu aggiññaqtuamiñ qinnautamiñ? ⁸ Qiñiqtititchi iñuuniañhapsigun isummitqillapiiaqtilaapsitñik. ⁹ Sulii isumaniqasi, ‘Uvagut Abraham-mik aapaqaqtugut.’ Nipliutiniñigipsi uumiña, uyaqanñiñ makunakña Agaayyutim iñiqsiñhiñauruq ililgaanik Abraham-mun. ¹⁰ Ipiqautuqaqtuq kipriñhiñaaquqtuq napaqatunuk kanñisigun. Napaqatupayaq asirritlaitchuaq kipikkaugisiruq aasiññ igitaluni ikniǵmun.”

¹¹ “Iñumun paptaaqniñigai iñigimik isummitqilñigimun, aglaan aqupkun aggiqisiruq kamanatluqtuq uvañniñ. Nakuñitichuña saagakisramnik aluǵutiknik. Paptaaqisigaasi Ipiqitchuamik Irrutchimik sulii ikniǵmik. ¹² Tigumiaqñigaa tiktittaun salummal-lapiaguklughich mukkaaksrat sanikluñniñ. Katitkisigai mukkaaksrat sigluagmiñun, aglaan ikipkaqisigai sanikluich ikniǵmun qamiyumiñaitchuamun.”

Jesus Paptaakkauruq

¹³ Aquagun Jesus tikiññiqsuq Galilee-miñ Jordan-mun John-mun paptaaqpluni ilaanun. ¹⁴ Aglaan John-ñum paptaaqñitkaluagaqsiñigaa uqautiplugu, “Ilvich paptaaqtak-sragigaluaǵikma. Suvata utlautivich uvañnun paptaaqplutin?” ¹⁵ Aglaan Jesus kiuniñigaa, “Nakuuruq. Taamna taatnaqñigaa taniññigaiñigai iluqaan Agaayyutim injaña.” John taatna piyumaliññiqsuq. ¹⁶ Jesus paptaakkaunaniñik mayuñiqsuq imiǵmiñ. Aasiññ qilak anmaqhuni tautuñigaa Irrusia Agaayyutim atqaqtuq tiñmiagruuratun mitluni ilaanun. ¹⁷ Aasiññ nipi qilañmiñ nipliññiqsuq, “Taamnatavra piqpagikkağa Iǵniǵa. Quyalisi-maagaaña.”

4

Jesus-ñum Anjiasaqañiñ

¹ Taatnaanikman Ipiqitchuam Irrutchim sivulligñigaa Jesus iñuilaamun uuktuqaqsiutyaqtitlugu tuungagimun. ² Aasiññ uisauraaqhuni malǵukipiani uvluni unnuaniñlu nigisuliññiqsuq. ³ Uuktuqaqitichirim utlakamiñ uqautiniñigaa, “Iǵniǵipiaqpatin Agaayyutim makua uyaqñigaa qaqqaqñiqtitkich.” ⁴ Aglaan Jesus kiuniñigaa, “Aglaisumaruq Agaayyutim uqañhuni, Iñuk iñuuniañitichuq niqilñiñakun aglaan uqañpayaatigun aniruatiqun qanqaniñ Agaayyutim.” ⁵ Tavrani tuungaaum aullautiniñigaa Jesus Jerusalem-mun, aasiññ inillaklugu qutchiññiqsrañanun nuvukkanan agaayyuvikpaum, ⁶ uqautiplugu, “Iǵniǵipiaqpatin Agaayyutim nutigiaqñi. Aglaisumaruq, Tiligisigai isaǵuligikkani munaǵitqulutin.”

Argagikkaǵmiknik akigaqisigaatin.

Atniñitichumaittin isigaktin uyaqanñun.’”

Psalms 91:11, 12

⁷ Jesus-ñum uqautiniñigaa, “Aglaisumaruqsulii, ‘Uuktuqumiñaitchiñ Ataniq Agaayyutin.’” ⁸ Tuungaaum aullautiqilginiñigaa Jesus qutchiññiqtuamun iǵgimun, aasiññ qiniñiqtitlugu atañguvipayañiñik nunam kamanautiniñiglu. ⁹ Uqautiniñigaa, “Tamatkua supayaat qaitkisigitka ilipnun sitquǵvigipña sivumnun.” ¹⁰ Jesus-ñum kiuniñigaa, “Tuungaaq, piǵiñi! Atakkii aglaisumaruq, ‘Ataniq Agaayyutigikkani kisiñniñ agaayyuvigiyumagiiñ savautitlugulu.’” ¹¹ Tavra tuungaaum uniññigaa, aasiññ isaǵuligich tikiññigaa savautityaqługu Jesus.

Jesus-ñum Aullaqniñigaa Savaani Galilee-mi

¹² Jesus-ñum tusaakamiñ John isiqtauniplugu aullaqniñiqsuq Galilee-mun. ¹³ Unitlugu Nazareth utlautiniñiqsuq Capernaum-mun itchaqtuqaqhuni siñaani narvaqpaum nunañakni Zebulun-ñumlu Naphtali-mlu. ¹⁴ Taamna immiumatquplugu uqauttutauruq tumigiplugu sivuniksriqiri Isaiiah,

¹⁵ “Iñuich tamatkua nunañakni Zebulun-ñumlu Naphtali-mlu

tuñani narvaqpaum, taaganitchiñani Jordan-ñum,

Galilee-mi nunañatni Jew-ñuñitichuat,

¹⁶ tamatkua iñuuniaqtuat taqtuami

tautunniġaāt kamañaqtuaq qauma,
 aasiñ qaumam qaġġutiniġai iñuuniaqtuaq taġġaġani tuqulhum.” *Isaiah 9:1-2*
 17 Tikiññanikami Capernaum-mun Jesus-ñum aullaġñniñiġaa quliaqtuaħi, “Isummitqigitchi
 atakkii Agaayyutim anjaayuaqtaa qalliruuq.”

Jesus-ñum Tuqłuġniġai Sisamat Aqaluñniaqtit

18 Jesus pisukhuni siñaagun narvaqpañan Galilee-m tautunniġik aniqatigiik, Simon
 taiguutiqaqtuaq Peter-mik suli Andrew aniqataa, kuvriqsuak narvaqpañmun
 aqaluñniaqtauplutik. 19 Uqautiniġik, “Maliksikña, uvakñaniññaġlaan piññañniġisirutik
 iñuñnik aqaluñniaqtitun.” 20 Tavrauvaa Simon-ñum suli Andrew-m uniññiġaik
 kuvratik malikduġasiifi. 21 Jesus igliqtuiññaqhuni apqusaaqługu narvaqpañan Galilee-m.
 Tautukmiñniġik aniqatigiik James-lu John-lu, iġñak Zebedee-m, ikimmiruak umiami
 aapariñlu Zebedee iłaqtuiruat kuvramiknik. Jesus-ñum tuqłuġniġik maliqupluni.
 22 Tavrauvaa uniññiġaak umiaqtik aapariñlu malikduġu Jesus.

Jesus Iłisautriruġlu, Quliaqtuaqsirruġlu, Iħuaqsirruġlu

23 Jesus kukilunniqsuq iluqaani Galilee-mi, iłisautripluni Jew-ñuruat katraġviñitñi suli
 quliaqtuaġiplugu tusaayugaallataq Agaayyutim anjaayuaqtaata, mavruuqłuġiħlu iñuich
 atniġñautipayañitñik. 24 Tusaayugaallataq Jesus-kun siaminniqsuq iluqaanun Syria-
 ñum, aasiñ iñuich tikiutruġniġaich atniġñapayaqtauat nañirrutipayaqtauatlu, iħañich ir-
 rusiqłuqaqħutinġi qiiqsruqtaqħutinlu suli avatiñich tuqunaplutin. Jesus-ñum mavruuġniġai
 iluqaitñik. 25 Iñuġiaqtuaq iñuich maliñniġaāt, agġiqħutinġi Galilee-miñ, avataaniittuaniñlu
 nunamiñ atiliñmiñ Decapolis-mik, Jerusalem-miñ, Judea-miñlu, suli nunamiñ iġluani it-
 tuam Jordan-ñum kuñjan.

5

Jesus-ñum Quliaqtuaħa Iġġimi

1 Jesus-ñum qiiñiqamigich iñuġiallapiqtaut mayuġniqsuq qimiġaamun, aquvitluniasii.
 Maliġuaqtai Jesus-munniqsut.

Quviasuutiġaġat

- 2 Iħaan iłisautiaqsiñiġai nipliħuni,
 3 Quvianamiurut tamatkua iłitħuqsriuat inuqsraħiġmiknik irrutħikun,
 atakkii Agaayyutim anjaayuaqtaa pigigaat.
 4 Quvianamiurut tamatkua kinjuvġuruat,
 atakkii Agaayyutim arakkisigai.
 5 Quvianamiurut tamatkua piisañjitchuat,
 atakkii nunapayaq pigigisigaat.
 6 Quvianamiurut tamatkua kimmutiqaqtuat nalaunñaruahġmik,
 atakkii Agaayyutim pisuiqsimaqtitkisigai.
 7 Quvianamiurut tamatkua nagliktauruaq,
 atakkii Agaayyutim nagliktuġisipmigi.
 8 Quvianamiurut tamatkua uummatiqaqtuat ipqitħuamik,
 atakkii qiiñiġisigaat Agaayyun.
 9 Quvianamiurut tamatkua tutqiuṭiqaqtitħiruāt akunġatni iñuich,
 atakkii Agaayyutim taiguutiqaġisigai qitunġaġmiñik.
 10 Quvianamiurut tamatkua piyuaqsiruāt piqutigiġplugu nalaunñaruahġ,
 atakkii Agaayyutim anjaayuaqtaa pigigaat.
 11 Quvianamiurusi piinñiħaqsruutiġikpaasi suli piyuaġusi suli niplialutin qanusipayaaniġ
 pigitħuanik ilipsigun sagluturuahġilusi pisigilugu maliġuaqtaukisii uvamun.
 12 Quviateħapiġaġatġitħi atakkii kamañaqtuq akiliħuaksraġsi ittuuaq qilañmi.
 Taatnatuntuuq piyuaqsiupmiñiġsūt taipkua sivuniksriqirit sivupsitñi iñuuniaqtuaq.

Iñuich Ittu Taġiutunlu Qammaqtunlu

13 “Iłipsi taġiugigaasi nunam. Taġiuq taġiugniġumi qanuġuni taġiugniłitqikkisiva?
 Atuġumiñiħiħuq aglaan igitaksraġuħiħiħaqtuq tutmiġaġuħuni iñuñnun. 14 Naniġiġaasi nunam.
 Nunaaqġiq nappakkauruaq qimiġaamun iriqsimatłaitħuq. 15 Kisupayaam ikitnamiun
 naniġ iłitłaitħaa ataanun utkusium aglaan naniġaġviñmun qaummatautłasiplugu
 tupqum iħuani ittuapayaanun. 16 Taatnatun qaumapkaqsigik nannisi sivuġaātni iñuich.
 Tautukmugaat savaallataqsi, aasiñ kamaksruaqsiħuq aapari ittuuaq qilañmi.

Jesus Iłisautriħuq Maliġutaksrakun

17 “Isumanasi agġiñiħuñna piyaqquġiaġluġich maliġutaksrañi Moses-ñum naġaqa
 iłisauttutinġich sivuniksriqirit. Agġinħuñna piyaqquġiaġluġich aglaan tanġiaġluġich.

18 Uqautigipsi, Qilaglu nunalu piigumiñaitchuk aglausimaruapayaag maligutaksrani immiumagaluagnagu. 19 Kiñapayaag navguiruaq kamanaiññiqsrallapiañatnik tillisit aasiññ ilisautripluni atlanik iñuñnik taatnaquplugich, taamna iñuk kamanaiññiqsrauniaqtuq ukunakña iñuñniñ Agaayyutim anjaayuuqataani. Aglaan kiñapayaag kamaksriruag tillisiñnik ilisautripluniasiiñ atlanik taatnaquplugich, taamna iñuk taiguutiqağisiruq kamañaqtuamik ukunakña iñuñniñ Agaayyutim anjaayuuqataani. 20 Uvva uqautigipsi, Nalaunñaruahiqsi nakuutluñitpan iñuuniağusiatniñ aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat suuramikunniñ isigumiñaitchusi anjaayuuqataanun Agaayyutim.

Jesus Ilisautriurq Qinnautilikun

21 “Tusaamarusi uqautauruamik iñuñnun inilğaan, ‘Iñuagnaqnak’. Kiñapayaag iñuqaqtuag tikiutraugisiruq atanniivimun. 22 Aglaan uqautigipsi, Kiñapayaag qinnautriuruaq aniqatmiñnik tikiutraugisiruq atanniivimun, suli kiñapayaag nipliraqtuag aniqatmiñun suksraunñiñniplugu tikiutraugisiruq uqaqsittaagvijnmun, suli kiñapayaag nipliraqtuag aniqatmiñun kinnauniplugu tikiutraugisiruq ikniñanun anasiññuqsagvium. 23 Taatnamik, aatchuityağniğuvich aatchuutiksraqnik Agaayyutmun tunillaqtuğvijnmi itqağluguasiññ aniqatvich sua-tasamma akikñautaa ilipnun, 24 unillugu aatchuutiksrautin sivuğanun tunillaqtuğvium aasiññ iluaqsityaqqağlugu taimña akinñautaa aniqatiupnun, aasiññ utiğutin aatchuutigityağlugu aatchuutiksrautin. 25 Akiljiğikkaqpiç uqaqsittaagvijnmuutiniapatin ilauraagiliutiyumagiñ qilamik piqatigijnjaan apqutmi. Aatchuutigiviagaatin atanniqsuqtimun, aasiññ atanniqsuqtim qaillutin qaunaksrimun isiqtautqulutin. 26 Uqautigikpiñ, Aniyumiñaiptaqtutin kisanik akiljiğuvich akiqsruutipnik ilaanun.

Jesus Ilisautriurq Atlatulikun

27 “Tusaamarusi itna uqaqsimaruamik, ‘Atlatağniqnak’. 28 Aglaan uqautigipsi, Kiñapayaag qilñiqtuag ağnamik ikigiplugu atlatuaniktuq isumamiñi. 29 Taliqpium irivich killuqsagtupatin piiglugu igirrun. Nakuutluñniaqtuq piyaqquğupku ilaviñğa timivich uumakña iluqaan timivich igitauhksrañaniñ anasiññuqsagvijnmun. 30 Suli taliqpium argapich killuqsagtupatin kipilugu igirrun. Nakuutluñniaqtuq piyaqquğupku argalñiñan uumakña iluqaan timivich aullahksrañaniñ anasiññuqsagvijnmun.

Jesus Ilisautriurq Avihikun

31 “Uqaqsimaruqsuli, Kisupayaam avitkumiun nuliani qaitchilijn aglaamik nalupqinağutinin avinnikun. 32 Aglaan uqautigipsi, Anjutim nuliani tuniqsimagaluñjaan ilaanun avitkumiun atlatuqtitkaa. Taamna avittuag patchisauruq. Suli anjun nuliqtuag avituumik atlatuqmıuq.

Jesus Ilisautriurq Akiqsruutigun

33 “Tusaasimagiksisuli itna uqautauruag iñugikkaptiknun inilğaan, Akiqsruqtuğuvich navinñiaqnagu aglaan atuumayumagiñ akiqsruutigikkan iñuñnun Atangum sivuğanani. 34 Aglaan uqautigipsi, Sumiunniñ akiqsruğumiñaitchusi qilakun atakkii qilak Agaayyutim aquppiutağigaa, 35 naagalun nunakun atakkii iñiqtuqisraqvigiğaa isiganmiñun, naagalun Jerusaleem-kun atakkii nunaaqçiqigigaa kamañaqtuam umialğum. 36 Naagaqaa akiqsruğumiñaitchutin niaqupkun, atakkii atausiq nuyaq qatqiçipkağumiñaitkiñ unniññ taaqçipkağlugu. 37 Taatnamik, anjigniağuvich ajillapiağumuutin suli naagağniğuvich naagaal-lapiagutin, atakkii supayaam uqağhum ilatauruam tamatkuñnuna pigiitchuamitñaqtauruq.

Jesus Ilisautriurq Akisaqtulikun

38 “Tusaamagiksi uqaututauruag, ‘Iri akisautiqağli irimik, kiguttuq kigutmun.’ 39 Aglaan uqautigipsi, Akisaqtuğniagnagu iñuum pimaqluktaqpatin. Kisupayaam isaksaqpatin taliqpiagun iqsrappich alağumagiñ iğluanik iqsrappich. 40 Kisupayaam akiljiçkağniapatin atnuğapnik uqaqsittaagvijnmi pipkağumagiñ quppiğaan. 41 Suli anjuyaktim nunurılısi saagaçtitiçasi tamatñamnikn atautchimik mile-lamik saagaütiumagiñ malğunñnik mile-laaknik. 42 Iñuum injiqpatin sumik-tasamma qaitchumagiñ ilaanun. Suli iñuk atugaksraqupkan itigautipkağniagnagu.

Piqpagiyumagisi Uumiksrigikkasi

43 “Tusaamagiksi itna uqaqsimaruag, ‘Piqpagiyumagisi iñuuniaqtiusi aasiññ uumigilugich uumiksrigikkasi.’ 44 Aglaan uqautigipsi, Piqpagiyumagisi uumiksrigikkasi suli agaayutilugich tamatkua piyuaqtigikkasi. 45 Taatnagupsi qilñiqtitkiksi iñuñnun iluaqqun atriplugu aapari qilajmi ittuag, atakkii siqiniñi siqinñaağisitkaa pigiitчуanunlu nakuuruanunlu suli sialuktitlugu nalaunñaruununlu nalaunñaitчуanunlu. 46 Piqpagiçupsigik kisiitñik tamatkua piqpaçsrigikkasi, suvaata akiññaktaaqagñiaçpisi Agaayyutmiñ? Taatnatun tax-siliqirit pitlapmiut. 47 Suli pağlagupsigik kisiitñik aniqatiusi,

savaaqagñiqpisi pitlukhusi atłaniñ? Taatnatuntuuq tax-siliqirit pitłapmiut. ⁴⁸ Taatnamik nalaunnaruksraurusı atrilugu aapagikkaqsi qılanmi nalaunnallapiaqtuaq.”

6

Jesus İlisautriruq Nagliktuutitigun

¹ “Qaunagititichi savaagñiaqasiuñ nalaunnaruakun savaaqsi qıñıqqusaagsiñagusi sivuğaatni iñuich. Taatnagupsi aapapsı qılanmiittuam akilıgumiñaitkaasi. ² Taatnamik aatchuğuvich nagliktuutiniñ nipitusırağautiginiñaqnagich atrilugich ukpınñuaqtıt Jew-nuruat katragvinıtiñi suli tumitchiani kamasruqusaagsiñaqhutiñ iñunñun. Uqautigipsi, akilıusiaqaaniktut. ³ Aglaan aatchuğuvich nagliktuutiniñ inuqsraqtuuanun saumik argalıñ ilısimapkağniaqnagu talıqpium argakpich savaanjanik. ⁴ Nagliktuisitichi nalunaqtuakun. Aapavich qılanmi qıñıtlaruam supayaanik akilıusiaksritkisigaatin.”

Jesus İlisautriruq Agaayulikun

⁵ “Aasiisuli agaayugupsi piñiaqasi atrilugich ukpınñuaqtıt, atakkii agaayullaturut makitaplutiñ katragvinıtiñi suli saqquvinıtiñi tumitchiat qıñıllanñiaquplutiñ iñunñun. Uqautigipsi, akilıusiaqaaniktut. ⁶ Aglaan agaayutyagñiağuvich isigutin inipñun taluluğasiñiñ suli agaayuyumautin aapapñun qıñıñnaitchuamun. Aapavich qıñıtlaruam nalunaqtuakun akilığisigaatin. ⁷ Suli agaayuguvich niplirağniaqnak imailaanik uqautiniñ atrilugich ukpiqtuunıjitchuat, atakkii isumasuurut Agaayutmun tusaagisiñiplutiñ taklılugu agaayugumin. ⁸ Tuvrautinası, atakkii Agaayutim aapapsı ilısimagaa sumik inuqsraqtılaaqsi apıqsruğaluagtıtinası ilaanun. ⁹ Itna agaayuyumuusi,

‘Aapapta qılanmiittuatiñ!
İñupayaq nunami kamaksrıli ilipnik ipqıqsıtlugu taavrumuuna atqıñ.

¹⁰ Aullağniñi añalatchiñiñ iñupayaanik.

İñupayaq nunami tupiksrıli pisulıgıkkapnik
qılanmi itmatuntuuq.

¹¹ Aatchuqtıgıt uvluğagıkkpan niqimik inuğıkkaptıknik.

¹² Suli natqıgıtıluta killuqsautıptıknik

natqıgutrisimaagmatun tamatkua savamaqılutriruanik uvaptıknun.

¹³ Suli sivullıutiniaqasıgıt uuktuaqsıulıgımun,
aglaan annautıluta pigıitchuamiñ.

[Atakkii umialgurutin sanñıpayaaqaghutin kamanautıqaghutinlu isuitchuamun. Amen.]

¹⁴ Atakkii natqıgutıgıpsıgik iñuich killuqsautrıgıkkası, Aapapsı qılanmiittuam natqıgutıgıspımağası. ¹⁵ Aglaan natqıgutıñıtkupsıgik iñuich killuqsautrıgıkkası, Aapapsı qılanmiittuam natqıgutıyumiñaitmıgaası killuutıpsıtiñik.”

Jesus İlisautriruq Uisauraahikun

¹⁶ “Suli uisauraagupsi, qıñıñaaqnası ipıqtunaqsıli ukpınñuaqtıtun. Qıñıñagıñıırağagñıgaich kiñıñatiñ qıñıqqusaahñıñaqhutiñ iñunñun ilıñıtiñk uisauraahıgmikni. Uqautigipsi, akilıusiaqaaniktut. ¹⁷ Aglaan uisauraagupsi uqsruqtıglugich nıaqusi, suli igğuglugich kiñıñasi; ¹⁸ Qıñıqtılhiñıñagñıaqası iñunñun uisauraagusi aglaan Aapapsıñun qıñıñnaitchuamun, suli Aapapsı qıñıqtuam nalunaqtuakun akilıusiaksritkisigaası.”

Jesus İlisautriruq Umialgutitigun

¹⁹ “Tugvaiñasi umialgutiniñk marrumuña nunamun, qupılğullu qałhumlu piñıgıqsakkañanun, suli tiglinıñıaqtıt sıqumıitchıplutiñ tigliktuğvıatnun. ²⁰ Aglaan tugvaisitichi annıgıkkapsıtiñk qılanmun qupılğullu qałhumlu piñıgıqsagumıñıaisañanun, suli tiglinıñıaqtıt sıqumıitchumiñıaisañatnun tiglinıñıagutiñ. ²¹ Atakkii annıgıpayaağkavich irvıatni uummatın tavraniıtkıspımiuq.”

Jesus İlisautriruq Qaumtatıgıñlu Taaqtuakunlu

²² “İri nanıgıgaa timim. İrrakkiñ qıñıtlakpıknik qaunagılunıaqtutin aullapayağuvich. ²³ Aasiñ irrakkiñ pigııtpaknik ilvich saptaaqsiñıñıaqtutin. Aglaan qıñıñıgıitçupku Agaayyun [kanıqsıtılai]lutiñ pisulhanik] qanıtunaglaan taaqtuag ilipni tatamnaqtıginiñıaqa!”

Jesus İlisautriruq Agaayutıkunlu İsumaaluutitigunlu

²⁴ “Kiñalıqaa savautrıyumiñaitchuq malğunıñk arıayıuqağaguni. Atakkii uumıgıgısisgaa ilaqataa aasiñ piqpagıligu ilaqataa, naagaqaa iluqnauqsımaagısiuruq ilaqataañun aasiñ suksraagıligu ilaqataa. Savautrıyumiñaitchutin iluqaaknik Agaayutımgılu manıñımgılu. ²⁵ Taatnamik uqautıgıpsı, isumaaluñıaqası iñuñıpsıtiñk, sumik niğıgıspımağapsı suli imıgısi, naagaqaa timıgıkkası sumik atnuğaağıspımağapsı. Uvva iñuñıq pitluktuunıjıtpa niqimiñ suli timi atnuğaañıñ? ²⁶ Qıñıqsıgik tıñımiurat sıłami. Nautchırriñıñıaitçut naagaqaa kırıñıñıaitçut tugvaiñıñılu sigıluğmıknun. Naagauvva

Aapasi qılanmiittuaq nigipkaqsimaagagigai. Ilipsimi akisutluktuanıjnıñıqıpsı tıjnımiranıñ? ²⁷ Nallıpsı isumaaluguni inuunıqtusılaagısıvaun ıñuulı? ²⁸ Suli suvaata isumaalugagıvısı atnuğaaksrapıstıñik? Isummatıgıllaksıgık qanuq nauriat nunami nauragıtılaanatnik. Savatlaitmiut naagaqaa ukıñharıttıaitmiut. ²⁹ Aglaan uqautıgıpsısulı, Solomon-unniñ qanutun kamaaqıtıgıgaluaqhunı atnuğaaqarıñıñıqsuq atrıplugıch pıññaqnaqtuat nauriat. ³⁰ Taatna Agaayyutım qanagıtlanıppagıch ıvgıch ittuat ugılvak aasıñ ulvaakun ıgıtauplutıñ iknıgım, qaitchıgısıgaası atnuğaanı inugıkkapsıñik. Ukpıqsrıñkıñıñıaqpat! ³¹ Isumaalukası itnagısi, Sumık nıgıñıaqpısa imıgıtalu atnuğaagaqıtalu? ³² Atakkıi ukpıñaitchuat isumaalukmıraqtut supayaanık tamatkunıña. Aasıñ aaparı qılanmiittuaq ılısımaruq inuqsraqtılaapsıñik iluqaitñik tamatkunıña. ³³ Pakaaqqaagılugu Agaayyun anıalatchıruaq nalaunıaruañıplunı umıaliktun. Taatnagıpsı qaitchıgısıgıpsı inugıkkapayaapsıñik. ³⁴ Taatnamık isumaalunıaqası ulvaakuksramık atakkıi ulvaakuksraq isumaalutıqıqtuq ıñmıgun. Uvlulaat ıñuıllıgıtıqaanıktut ıñmıgulaa.”

7

Jesus İlisautırıuq Atanıñıñkun

¹ “Atanıñıñıaqası atlanık, Agaayyutımlı atanıñıñıtchumagaası. ² Atakkıi atanıñıgıpsı atlanık, taatnatuntuuq atanıñıñkaugısıpmısi. Taatnatuntuuq qanuq ırrutrıgıpsı atlanık ırrutıkkaugısıpmısi. ³ Suvaata tautukpıñ ırrıutañuluuraq anıqatvıch ıraanı aasıñ sulıqıtıgıñıtıgı tamanna qırugrıatıchiaq ırıpıñ? ⁴ Qanuğuvva uqautrıñıñıñıqıch anıqatıupnun, ‘Pııgılagı ırrıutañuluuraq ırımıitan,’ qıñısınıaqnagu qırugrıatıchiaq ırımıitan? ⁵ Ukpıñıñıqıtı, sıvullıulugu pııqsırruñ qırugrıatıchiaq ırıpıñ. Qıñılgunıagıñıl nalıpıñıagılugu ırrıutalıqsıñkırnanıqatvıch ıraanıñ. ⁶ Qanıñıñıaqasıñıñ ıppıtıchuat sut qıpmıñun, atakkıi saatpıagıası sıqumıtıhgısi. Naagaqaa ıgınnıaqasıñıñ akısırıuat sunıaurat sıvıgıaatnun kunıat, atakkıi tutmalugıñıagıch ısgıñmıknık.”

Agaayusıtıchı, Pakakkıtıchı, Katchaktıuqıtıchı

⁷ “İñıgıpsı qasıaugısırıuq ılıpsıtñun, pakaaqagıpsı paqıtksıgıksı; katchaktıgıpsı talu anımakkaunıaqıtıuq ılıpsıtñun. ⁸ Atakkıi kınıapayaaq ıñıqsruqtıuq akuqtıgısırıuq, sulı pakaaqagıtıuq paqıtchıgısırıuq, sulı talu anımakkaugısırıuq kısıpayaamun katchaktıgıtıuamun. ⁹ Kıa ıgıñıñı qaitchıgısıvaun uyağanmık ıñıqpan qaqquqtıgıgıñı? ¹⁰ Naagaqaa qaitchıgısıvaun nımıgıamık ıñıqpan aqaluktıgıgıñı? ¹¹ Pıgııtıchıluaqhusı ılısımaragıgıksı qanuq qaitchıñkısraqsı nakuuruanıñ sunık qıtungaurapsıtñun, maatnaasu aapası qılanmiittuaq qaitchıñıapıaqıtıuq nakuuruamık tamatkunıña ıñıqsruqtıuamun ılaanun. ¹² Qanusıpayaatıgun ırrıtıqısuugıpsı atlanun ıñıñun taatnatuntuuq ırrıtıyumaası atlanık. Taavrıma atunım ılıgıı iluqası ılısautıtıñıñ sıvunıksrıqırıt sulı malıgıtaksrıñı Moses-ñun.”

Amısıuraqtıuq Paa

¹³ “İsıgıtıchı amısıurrakun paakun. Atakkıi paa sıvunıqatıuq pıyaqqugıvıksramun anıruq, sulı tımı tasamıña qaganaqtıuq aasıñ ıñıgıaktıuq ıglıgıvıgıplıuq. ¹⁴ Aglaan paa sıvunıqatıuq ıñuıñmımun amısıuraraqıtıuq sulı apqun tasamıña qaganaıtıhuq. Aasıñ ıñıgıakısıurıt paqıtkaat.”

Napaaqtıuq İlısagıgaat Asianıgıñ

¹⁵ “Qaunagıtıchı sıvunıksrıqırıtıñıñıuqtıuamık utlaurıqtıuq ılıpınun atnuğaagıtıñ ıpnaisun qaamıktıgıñ, aglaan ılımıktıgıñ amaqqıtun ugiğnaqhıtıñ. ¹⁶ Asianıgıñ ılısagıñıgısi. İñuıch asıagıñıgıvıt asiavıñıñ kaktıluñnıñıñ, naagaqaa aqıñıñ kaktılagıñnıgıaanıñ? ¹⁷ Napaaqtıgıksıuq naurıraqıtıuq asıagıksıuanık, aglaan napaaqtıgıñıñıñ naurıraqıtıuq asıagıtıchıuanık. ¹⁸ Napaaqtıgıksıuq naurıtıaitıhuq asıagıtıchıuanık, sulı napaaqtıgıtıchıuq naurıtıaitıhuq asıagıksıuanık. ¹⁹ Napaaqtıpayaaq asırrıtıaitıhuq asıagıksıuanık kıpıkkauraqıtıuq ıgıtauplunıasıñıñ ıknıgım. ²⁰ Taatnamık asianıgıñ ılıtchıgıñıagısi, amı ıñuunıalauñhatıgıñ.”

Qarıñnıñ Nalunıgıtıpsı

²¹ “Kınıapayaaq uqatıuq uvañnıñ, ‘Atanıñıgı’ ısgıñıñıñıtıhuq anıyaquqautıuamun Agaayyutım, aglaan kısıñıtıñ tamatkua tupıksrıruat sıvıñhanık aapam qılanmiittıuam. ²² Aqullıgımlı uvlumı ıñıgıaktıuq ıñuıch uqagısırıt uvañnıñ, ‘Atanıñıgı, sıvunıksrısuurugıt atıgıkkapkun anıtqatıgıñıñ ırrısqıñıñ sulı savaaqahıta ıñıgıaktıuamık quvıqnaqtıuamık.’ ²³ Aasıñ nalıpıñıagılugu uqautıgısıgıtka, ‘Pııgıtıchı uvañnıñ. İlısımanıñıñıgıpsı, pıgıñılqırısıñı!’ ”

Malgık Tuppırık

²⁴ “Taatnamık kısıpayaaq tusaaruq tamatkunıña nıplıttıtıgıkkamık aasıñ atugıgıch, atrıaqıtıuq puqıksaamık ıñıñmık tuppıruamık uyağıam qaanun. ²⁵ Sıalugırağıqman kuğıch ılıtıtıñ, sulı anuqıgıruağıqman makıtalgıplunı taamna tupıq

ulǵunıñıqsuq, atakkii turvıqaqhuni uyaǵanmik. ²⁶ Aglaan kisupayaaq tusaagaluqhuni nipliuttimnik atuumanıtñamıgıch atrıqıqtuq isumalguıtchuamik iñuñmik tuppıruamik qaviam qaanun. ²⁷ Sialugruaǵuqman kuugıch ulıtlutın, sulı anuqıǵuqman makıtalgıtlıni tupıq ulǵunıqsuq suksraunǵılıapiaqhuni.”

²⁸ Jesus uqanaiqman taapkunıña iñugiaktuat iñuıch quvıǵusunıqsut ılısauttutaiñik. ²⁹ Atakkii Jesus-ñum ılısautınıǵai analatıchısıqıqtuatun iñuktun, atrısunaqnağıch aglalıqırıt.

8

Jesus Mamıtıchırıq Auyugaqtualıñmik

¹ Jesus atqaqman qımıǵaamiñ, iñugayaqpaurat malıñıǵaat. ² Tavrani auyugaqtualgum utlakami sitquǵıvıgınıǵaa sıvuǵaanun uqaqhuni, “Atanııq, sısuksıñǵavıch mamıtılhıñauǵıkma.” ³ Jesus-ñum isaklugıch argankı aksıñıǵaa niplıqhuni, “Pıyummatıqıqtunja, mamıtın!” Tavravuaa anıtım auyugaqtuana mamıtıkauruq. ⁴ Jesus-ñum uqautınıǵaa, “Uqǵaǵnıaqnak kisumununnıñ iñuñmun, aglaan tautuktıtıchaqtuagıñ agaayulıqsımun sıvıǵıuqtıllutın. Aatchıyumaıtın tunıllautınık Agaayytımun tuvraǵıluǵu Moses-ñum tillısa. Taatnaǵıvıch iñupayaam ılıtchuǵınıǵaa mamıtılaan.”

Jesus Mamıtıchırıq Anıyuuqtaiñ Qaukhiata Savaktaanık

⁵ Jesus tıktıman Capernaum-mun, anıyuuqtıt qaukhiata Rome-maǵmıum paǵnıǵaa apıqsruǵıluǵu ikayuqupluni. ⁶ Tavra niplıǵıñıqsuq, “Atanııq, savaktıga amma kınunımnı nalaruq aulatııtıchaq ihıllııllapiaqhuni.” ⁷ Jesus-ñum nipliutınıǵaa, “Utlakkısıgıga aasıñ ihuasıǵıluǵu.” ⁸ Anıyuuqtıt qaukhiata kiunıǵaa, “Atanııq, utlaktakraunıluqtunjaunnıñ tupım-nun, aglaan tillısqahıñıǵañ savaktıgılı ihuasıyumuıq. ⁹ Atakkii analatıqıqmıunja qaukhiǵnık sulı anıyuuqtıqıqahıña analatamnik. Tilıkapku una, ‘Aullaǵıñıñ’ aullaǵıqtuq. Sulı tilıkapku taamna, ‘Qaǵǵıñıñ’ agǵıǵıqtuq. Sulı tilıkapku savaktıgıkkaga, ‘Taamna pıun!’ pıraǵıǵaa.” ¹⁰ Jesus-ñum tusaakamıun taamna quvıǵusunıqsuq. Nıpliutınıǵai iñuıch malıktuat inımiñik, “İlumun uqautıgıpsı, paqtıchınıtıchunja Israel-unıñ kımıch ukpıqs-rıllapiaqtuamik umatun. ¹¹ Sulı nipliutıgıpsı, İñugiaktuat Jew-ñunıtıchuat agǵıǵısırıt kıvak-namıñ sulı kanaknamıñ aqvıllutınjaasıñ nıǵıqıqtuani Agaayytım anıyuuqautanı pıqatıg-ıluğıch Abraham-lu Isaac-lu Jacob-lu. ¹² Aglaan tamatkua Agaayytımun qıtunǵaǵınırıuat ıgıtıqısırıt taǵnıqsıllapıamun. Tavrani qıgısırıt tırıquulalutınunıñ kıgıtınıch.” ¹³ Jesus-ñum nipliutınıǵaa anıyuuqtıt analataat, “Anılaaǵıñ. Ukpıqsırıllapkun iñıqtaugısırıuq.” Taavru-matavra savaktaa mamıtıkanıǵıñıqsuq taavrumanı sassaǵnıǵmı.

Jesus Mamıtıchırıq İñugiaktuanık İñuñmik

¹⁴ Jesus sıqamı Peter-m tupqanun tautunıǵaa Peter-m aakaruna nalaruq uunaqıktıtıluni. ¹⁵ Jesus-ñum aksıñıǵaa argaıgun aasıñ uunaqlunıaiqhuni. Tavra makıtıqhuni nıqıluǵıtıqıñıǵai. ¹⁶ Unnuksraaqman iñugiaktuat ırırsıqıluqıqtuat tıktıtrugnıǵıch ılaanun, aasıñ Jesus-ñum anıttaǵnıǵai ırırsıqıluıch uqahıǵmıñik, sulı ihuasıplıgıch ılıqısa atnıǵıqtuat. ¹⁷ Atuumakamıun taamna tanıǵnıǵaa sıvunıksrıqırım İsaiah-m uqautıgıkkana, “İlaan pııǵai sayırrıttıvıtım tımıkun sulı akıǵaǵıplıgıch atnıǵıñıttıvıtım.”

Isaiah 53:4

İluqnaunıtıchuat Malıǵıuqtıt

¹⁸ Jesus-ñum tautukamıgıch iñugayaat avatımıñı tılıñıǵai malıǵıuqtını ikaaquplıgıch ıǵıluanun narvaqpaum. ¹⁹ Aglalıqırıtı utlautınıqsuq ılaanun niplıqhuni, “İlısautrıı, malıkkısı-ıkpıñ sumupayaǵıvıch.” ²⁰ Jesus-ñum kiunıǵaa, “Kayuqtıt sısıqıqtıt tınımuıratlu sılam uǵıluqıghıtın, aglaan İǵnıñan İñuum inıksrıtkaa napmun tullalıksraña nıaqıgıkkagmı.” ²¹ Atlamsulı malıǵıuqtım nipliutınıǵaa, “Atanııq, ılıvıǵıallaktıqqaǵıluǵu aapaga malıkkımaıkpıñıñı.” ²² Aglaan Jesus-ñum uqautınıǵaa, “Malıñña, tamatkua tuqunaruat ırıtıchıkun ılıvıqılıch tuqunaruıñik.”

Jesus-ñum Quunnıǵıuqtıtkaa

²³ Aasıñ ikınıqsuq umıamun malıǵıuqtılı malıkhıtın. ²⁴ Tavrakıtıchıaq anuqıǵruaǵıñıqsuq narvaqpak qaiqpaıch immaıtrugnıalıqıluǵu umıaq, aglaan Jesus sıñıktıuǵnıqsuq. ²⁵ Malıǵıuqtıñıñ utlakıluǵu ıqııqsıǵnıǵaat niplıqhıtın, “Atanııq, anıqsuqtıgıt pıyaqqaqsırıgıt.” ²⁶ Aglaan nipliutınıǵai, “Ukpıqsrıllıkiñıñıñıqat! Suvaata ıqsıvısi?” Makıtınamı ıñıqtıǵnıgıch anuǵılu qaiqpıllı, aasıñ quunnıǵıñıqsuq. ²⁷ Malıǵıuqtı quvıǵısuıkhıtın uqǵnıqsut, “Qanusıñıqpa una anıun anıuıñıñıñıñ qaiıqpauratlu kamagıvatrıñ?”

Jesus Mamıtıchırıq Malǵıunık Anıtık İrrısqıluqıqtuak

²⁸ Jesus tikitman igluunun narvaqpaum nunanjanun Gadarenes, malguk anjutik irrusiqullak nuyuaǵnallapiaqtuak aggiqhutik iluvigniñ paaǵniǵaak, kiauunniñ iñuum qaaniǵuisak apqutmi. ²⁹ Iǵialaniqsuk, “Suniaqppisiguk? Aggiqpih nagliksaaqtitchaqtuaghunuk sivuani piviksram?” ³⁰ Kuniaqaǵniqsuq iñugiallapiatuaniq niǵiruaniq unjasipanjichuami. ³¹ Irrusiqduich iniqsruaǵniǵaat Jesus, “Aninniǵuqtiǵut tuyuǵisigut tamatkunuja kunianun.” ³² Jesus-nun nipliuutiniǵai, “Aullaǵitchil!” Aasiñ anikamiñ malǵuñniñ anuñtiñniñ isiǵniqsut munaqsranun kunianun. Iluqatiñ kuniat pañaliñniqsut tuñaanun narvaqpaum, napaqahtuñ qutailakun ipnakun aasiñ ipiplutiñ. ³³ Qaunaksruruat kunianik pigruǵniqsut nunaaqqimun. Tarani uqautiginiǵaat iluqaan qanuqtilaanak anjutik irrusiqullak. ³⁴ Iluqatiñ nunaaqqim iñuiñ paaǵniǵaat Jesus. Tautukamitruñ iniqtiǵniǵaat unitquplugu nunaaqqiqtin.

9

Jesus Mamitichiruq Anutmik Aulatlaitchuamik

¹ Jesus mikipluni umiamun ikaaǵniqsuq aasii tikitluni nunaaqqimiñun. ² Iñajich iñuich tikiutriñiqsut aulatlaitchuamik nalaruamik ikivǵani. Jesus-nun tautukamiñ ukpiqsriñhat nipliǵniqsuq aulatlaitchuamun, “Iñauraamañ, quviatchauǵigiñ. Killuqsautitin natqigutikkaurut.” ³ Iñajich aglaliqirit uqaǵniqsut inmikun, “Una iñuk uqaǵniqkutaǵniqsuq.” ⁴ Jesus ilisimaplugich isummatinjich nipliǵniqsuq, “Suvaata isumavisi pigiitchuaniq?” ⁵ Nalliaknik qaǵanatlukpa nipliqsuni, ‘Killuqsautitin natqigutikkaurut,’ naagaqaa nipliqsuni, ‘Makillutin pisugiñ?’ ⁶ Iñitchuǵitquǵipsi Iǵniñjanik Iñuum anjalatchisiquatilaanjanik nunami natqigutiriñaruamik killuqsautinik.” Tavraasiñ nipliǵniqsuq aulallaitchuamun, “Makillutin tigulugich ikivǵatin aggiñ.” ⁷ Anun makitluni aiñiqsuq. ⁸ Iñugayaat qiniqtuat taavruminja quviǵutchaniqsut, aasiñ kamaksruǵniǵaat Agaayyun qaitchiruq taatnatchimik anjalatchiǵimik iñunjun.

Jesus-nun Tuqǵuǵaa Matthew

⁹ Jesus aullaqami tavrakña tautuñniǵaa anun atilik Matthew-mik aquppiruq tax-siliqiviniñmi nipliuatpluguasii, “Malinña.” Matthew-m makitluni malinñiǵaa. ¹⁰ Jesus niǵiñiaqtitlugu Matthew-m tupqani iñugiatuq tax-siliqirit sulii killuliqirit isiqhutiñ niǵiqasiǵniǵaich Jesus-nun maliguaqtañlu. ¹¹ Pharisee-nuruat tautukamitruñ taamna apiqsruǵniǵaich maliguaqtañ, “Suvaata ilisautriksi niǵiñiaqtauva tax-siliqirini sulii killuliqirini?” ¹² Jesus-nun tusaakamiñ Pharisee-nuruat apiqsruutaat nipliǵniqsuq, “Tamatkua surruitchuut inuqsratlatchut taaktimik, aglaan tamatkua atniǵniqtuat. ¹³ Ki, iñitchaqsuñjata taavruma uqañhan qanuutautilaanjanik, ‘Kimmutigitlukkiga naglikaq uumakña tuniñlaqtuñiñmiñ.’ Agginjichuñja tuqǵuǵiǵlugich nalaunñaruat, aglaan killuliqirit.”

Apiqsruun Uisauraahkun

¹⁴ Maliguaqtañ John-nun utlanñiǵaat Jesus aasii apiqsruqñlugu, “Suvaata uvagut Pharisee-nuruatlu uisauraǵaǵivisa aasiñ maliguaqtitin taatnatun piñitmiqkaǵlugich?” ¹⁵ Jesus-nun kiuniǵai, “Iñaurañji ilaqatniñiaqtuam alianniutlatchut ilaan nayuqatauhani ilinjitñi. Aglaan katchuutiniñiaqtuam unitchiviksraña tikiññiaqtuq. Tavrali aullaanikpan ilaurañji alianniǵisirut uisauraǵutin.” ¹⁶ Iñuk ilaqtuñitlatchuq nutaamik iliqniǵimik atnugaalunjun, atakkii ilaǵautauruq algutiniñiaqtuq utuqqaqtuamiñ atnugaamiñ aasiñ allaq aglitlukhuni. ¹⁷ Naagaqaa iñuich kuviritlatchut nutaamik misuqumik puuǵruanun. Taatnaǵaluaqmikpata puuǵruat qaǵniqtut aasiñ misuqum kuviluni sulii puuñich suksraunǵitutin. Aglaan kuviraǵiǵaat nutaq misuqum nutaamun puumun. Iluqatiki puuǵlu misuǵuǵlu piñiñjinchumuuk.”

Jairus-nun Pania sulii Aǵnaq Aksinñiktuq Jesus-nun Atnugañjanik

¹⁸ Taatna uqaqtitlugu tamatkunuja sivulliuqtim Jew-nuruat katraǵviata tikiññiqsuq sitquqhuni sivuǵaanun Jesus nipliqhuni, “Paniga amma tuquqammisquq. Maliglunja aksigiaǵuñ argaknik iñuuluniasiiñ.” ¹⁹ Jesus-nun makitluni malinñiǵaa piqatigiplugich maliguaqtini. ²⁰ Maliktitlugu aǵnam aunaqsruǵitlaiqsuam qulit malǵuñni ukuni tikiññiǵaa tunuanun Jesus-nun, aksikluguasiiñ atnugañjan akuagun ²¹ isumapluni inmiñun, “Aksilǵagukkaluaǵiǵa quppiǵaaja mamillunjaasiiñ.” ²² Jesus-nun kinjaqami qiniǵniǵaa aǵnaq nipliuatpluguasiiñ, “Aǵnaq, quviatchauǵigiñ. Ukpiqsriñgipich iluaqsipkaǵaatin.” Tavrakñatchiaq aǵnaq iluaqsikauniqsuq. ²³ Jesus-nun tikitñami sivulliuqtim tupqanun tautuñniǵai supluat-tuǵnanik atquutuaraqtit iñugayaatlu kinjuǵuruat. ²⁴ Nipliǵniqsuq, “Annisitchi. Niviaqsiaǵruk tuquñanjichuq. Siñiktuqaqsniñiaqtuq.” Aglaan iñuich mitautiginiǵaat Jesus. ²⁵ Iñugayaat anianikmata, Jesus isiǵniqsuq niviaqsiaǵruum inaanun. Tigupmaniasiiñ arganmigun niviaqsiaǵruk makinniqsuq. ²⁶ Iñuich siaminniǵaat tusaayugaallautaq taavrumuuna nunaaqqipayaanun.

Jesus Mamititchiruaq Malgurnik Iññuḡnik Ayaunaruarnik

²⁷ Jesus aullaqman tavrakḡa malguk ayaunaruak aḡutik malinḡigaak kappainaplutik, “Nagligillanḡniaqtiguk, iḡñiḡikkanjatiin David-ḡum.” ²⁸ Jesus isiqman tupiḡmun ayaunaruak utlanḡigaak. Aasiñ Jesus-ḡum apiqsruḡniḡik, “Ukpiḡivitku uvamnun taamna savaaḡitlailaḡaḡa?” Taapkuak kiuniḡaak, “Aa, Ataniḡiḡ.” ²⁹ Jesus-ḡum aksinḡiḡik irinḡikḡun nipliutlugik, “Ukpiḡipluḡa taatnaḡhutik qinñitlasitqiksutik.” ³⁰ Taapkuak aḡutik qinñitlasitqinñiqsuk. Jesus-ḡum alḡaqsruallapiḡniḡik uqaḡunñitlugik kisumunniñi taavrumiḡa, ³¹ aglaan aullaqamik siaminniḡaak tusaayugaallataḡ Jesus-kun nunaaqḡipayaanon.

Jesus Mamititchiruaq Aḡutmik Uqatlaitchuamik

³² Taapkuak aniaqsipmiuglu. Anun irrusiqḡulik uqatlaillaḡ Jesus-muutikkauniqsuḡ. ³³ Irrusiqḡuk anitmagu uqatlaillaḡ anun uqaqsiniḡisuḡ, iñuḡayaat quviḡusukhutiḡ nipliḡniḡisut, “Qanunniñ tautuksimaiñniḡisugut atrinḡanik uuma Israel-mi.” ³⁴ Aglaan Pharisee-ḡuruat nipliḡniḡisut, “Anitchiraqtut irrusiqḡunḡik atuḡḡuḡ sanḡḡa aḡalataata irrusiqḡuich.”

Jesus-ḡum Iḡunḡuksriḡha

³⁵ Aasiñ Jesus kukiḡunniqsuḡ nunaaqḡipayaani nunaaqḡiuranilu, ilisautripluni Jew-ḡuruat katraḡvinjitiñi quliaḡtuaḡiplugulu tusaayugaallataḡ Agaayyutim aḡaayugautaaḡun suli mamititlugich qanusipayaani atniḡnautilḡillu nanjirritilḡillu. ³⁶ Tautukamigich iñuḡayaat iḡunḡutchaḡniqsuḡ, atakkii iḡuiliḡuhutiḡ qanuḡsausiuḡhutiḡnlu atriḡḡuḡ ipnaiḡ qanaksraillaḡ. ³⁷ Jesus-ḡum uqautiniḡai maliguaḡtini, “Katittaksraḡ iḡumun iñuḡiakkaluaḡtuḡ, aglaan savaktit ikittut. ³⁸ Iniqsruqsuḡ aḡaayugaḡa katitchivium tuyuḡaḡulugu savaktinik katitchivinḡmun.”

10

Jesus Piksraqtuḡ Qulit Malgurnik Uqiraqtinik

¹ Jesus-ḡum inḡmiñuḡniḡai qulit malguk maliguaḡtini, aasiñ sanḡiksriñniḡai anitchitlasiplugich irrusiqḡunḡik suli iḡuaqsipkaitlasiplugich qanusipayaani nanjirritilḡunḡik. ² Uvva ukua qulit malguk uqḡiraḡtaiñ atinḡich: Sivulliḡ Simon taiguutiḡaḡtuḡ Peter-mik, aniqataalu Andrew, James-lu John-lu iḡñak Zebedee-m, ³ Philip-lu, Bartholomew-lu, Thomas-lu, Matthew-lu tax-siliqiri, James-lu iḡñiḡa Alphaeus-ḡum, suli Thaddaeus, ⁴ Simon-lu iḡanata Zealot-kuaḡtuat, suli Judas Iscariot aatchuutḡitniḡtuḡ Jesus-mik aquvatigun.

Jesus-ḡum Aullaḡitkai Qulit Malguch Maliguaḡtini

⁵ Taapkuḡa qulit malguk Jesus-ḡum tuyuḡiniḡai alḡaqsruḡḡugich itnaḡhuni, “Aullaḡniḡaqasi Jew-ḡunḡitcheuanun naagaḡaa isigḡniḡaqasi nunaaqḡipayaaniḡinun Samaria-ḡmiut. ⁶ Aglaan aullalḡniḡaḡitchi iñuñun Israel-ḡum ittuanon tammaummiruatiḡun ipnaisun. ⁷ Aasiñ iḡlauḡapsitiñi quliaḡtuaḡiyumagiksi, ‘Agaayyun aḡalatchiñiñiḡaḡtuḡ iñuḡnik nutaakun.’ ⁸ Iḡuaqsipkaḡlusi atniḡnaḡtuanik, anipkaḡtillugich tuquruat, mamititchilusi auyugaḡtuḡal-gitniḡ, anitḡaḡlugich irrusiqḡuich, suli aatchuutḡiyumagiksi akuḡtuaḡikkaḡasi akiḡlaḡlugu. ⁹ Maniligaḡniḡaqasi kaviḡsaamiglu qatiḡtaamiglu unniñi kanḡuyamiglu. ¹⁰ Puukataillaḡusi aullaḡupsu, quppiḡaatqiuḡtailaḡusiḡu, suli aluḡutitqiuḡtailaḡusi, naagaḡaa ayauppianillaḡusi, atakkii savakti piḡaḡtitaksrauruḡ inuḡikkaniḡ. ¹¹ Nunaaqḡimupayaḡupsu naagaḡaa nunaaqḡiuramun pakakkumausi iñuḡmik tukkiyumaruamik, aasiñi tukkuummilusi tupqani aullaḡniḡapsitiñunaglaan. ¹² Tukkuummigupsu taavrumani tupiḡmi nipliḡmuusi, ‘Agaayyutim iḡuaḡqutillarḡniḡumagaasi.’ ¹³ Iñuich taapkuḡa paḡlakpasi tutḡiutiḡaḡniḡtuḡ. Aglaan paḡlanjipasi tutḡiutiḡaḡumifaitchut. ¹⁴ Kisupayaam akuḡtunjipasi naagaḡaa naalaḡnisurjipatigik uqauttutisi, ipsuktuqsuḡ apyuḡ isigapsitiñi aniñiḡapsu tupiḡmi naagaḡaa nunaaqḡimiñi. ¹⁵ Iḡumun uqaḡtigipsi, qaḡanatluḡniḡaḡtuḡ iñuñi Sodom-ḡum Gomorrah-ḡumlu Atanniivium uvluani taapkunakḡa iñuñiñi tukkuliḡitcheuamiñ ilipsitniḡ nunaaqḡi-atni.

Nagliksaqtirrutiksrautit

¹⁶ “Tuyuḡiniḡipsi ipnaisun akunḡatnun amaḡḡut. Taatnamik puḡikkumausi niḡiḡiatun suli suḡḡukkatatlaitchuaton tinḡiaḡruuraton. ¹⁷ Qaunagilugich iñuich, atakkii uqaḡsit-taḡvinḡmuutigisigaasi ipiḡaḡtuḡlusi Jew-ḡuruat katraḡvinjitiñi. ¹⁸ Suli pisigilḡa tikiutrua-niaḡtusi sivuḡatnun kavanauruat umialḡillu. Piviksraḡaḡisirusi ilisimaruḡusi ilinḡitḡun suli Jew-ḡunḡitcheuanun. ¹⁹ Aglaan tiguraḡupsu isumaaluḡniḡaqasi qanuḡ naagaḡaa sumik uqaḡniḡailapsitniḡ, atakkii tavrāḡuḡpan qaitchikkauniḡtusi uqaḡsraḡpsitniḡ. ²⁰ Atakkii ilipsi uqaḡumifaitchusi, aglaan Irrusiḡa Aapapsi uqaḡisiruḡ ilipsigun. ²¹ Aniqatim

aatchuutigigisigaa aniqatni tuqqtutaulugulu, suli aapam pigisipmigaa taatnatun qitunġaurani; ililġaat akiknaqtaupmiñiqsut anayuaaġmiknik aasiñ anayuaqatin tuqqtulligich. ²² Inupayaam uumigiliutigisigaasi piqutigilunja, aglaan makitaruaq payarajuni isuanun anniqsukkaugisiruq. ²³ Piyuaqsugupsi uumani nunaqqimi, qimakkumuusi atlamun nunaqqimun. Iulum uqautigipsi naatchitlasigaluaqasi savaapsitnik nunaqqipayaanjitfi Israel-nun Iġniña Inuum agġigisiruq. ²⁴ Maliguaqti kamanatlutlaitchuq ilisautrimiñ, naagaqaa savakti anayuaaġmiñ. ²⁵ Inuich uumigigisigaat maliguaqti atunim ililugu uumigipmatun ilisautrigikkanja, suli taatnatuntuuq savakti anayuaqanjatun. Inuich tuqhiragniqpatruj anayuaqanja tupqum Beelzebub-mik tupiqatauruat maatnaasu tuqhiragniaġaich taavruminja atigmik.

Sivuugaġinasigik Inuich

²⁶ “Iqsiginaqnasigik inuich. Supayaaq matuqaqtuq sagvikkaugisiruq, suli nalunaqtuapayaaq ilitchuġipkakkauġisiruq. ²⁷ Uqautigikkaġa ilipsitñun taagmi uqautigiyumagiksi qaumami. Suli inuich isivruutigikkanjat siuttapsitñun quliaqtuagiyumagiksi tupġich qaanatniñ. ²⁸ Suli iqsiginaqnasigik inuich tuqqtuchiraġaqtuut timimik, aglaan tuqqtuchumiñaitkaat inuusiq; sivuugaġiñiaqsijun taamna piyaqquiltaruq iluqaaknik inuutchimiglu timimiglu anasiñuqsagvinmi. ²⁹ Uvva malġuk tinjiurak tunitaitpak atautchimun nalliglugik maniuramik? Naagauvva nalliakunniñ katakkumiñaitchuq nunamun aapagikkaqsi nalunjan. ³⁰ Agaayyutim ilisimagai iluqaisa nutchasi niaqupsitni suli qanun inuġiaktilaanjat. ³¹ Taatnaġasi sivuugaġansi, akisuruantlutkusi tamatkunaknja tinjiuraġayaaniñ.

Uqaġihalu Piilaagihalu Christ-mik

³² “Taatnamik kisupayaaq nalupqinaiqhuni uqaqpan sivuġaatni inuich piginluni uvamun, ilaa nalupqinaiqglu uqaġigisipmigiga sivuġaani Aapaa qilañmiittuam. ³³ Aglaan kisupayaam piilaagikpanja inunnun piilaagigisipmigiga Aapaanun qilañmiittuamun.

Jesus Agġiutriruq Aviktuñigmik

³⁴ “Isumaniaqasi agġiñilunja tikiutityaġlugu tutqiuun nunamun aglaan savikpak. Agġitichunja inuich piqatigiiksityaġlugich aglaan atinġiqplugich. ³⁵ Atakkii piqutigilunja iġniġuruat akiknaqtuutlasiplugich aapamiknik, paniuruat aakamikniglu, ukuanuruat aakaruumikniglu.

Inuum tupiqatini uumigirigigisigai.

Micah 7:6

³⁷ “Inuum piqpagitlukkumiun aapani naagaqaa aakani uvamniñ maliguaqtaulguyumiñaitchuq uvamni, suli inuum piqpagitlukkumiun iġniġikkani naagaqaa panigikkani uvamniñ maliguaqtiginjiktiga. ³⁸ Suli inuum akigġiutinjiktumiun sannigutani maliglunja maliguaqtiginjiktiga. ³⁹ Inuum tiggummiñiaqtuam inuuhigimiñik tammaigisigaa ilumutuuruq inuuhig; aasiñ inuum tammaigumiun inuuhig piqutigilunja piññaġaagigisigaa.

Akiliusiaksrat

⁴⁰ “Inuum akuqtuqpassi akuqtullapiaqmigaaña, suli kisupayaaq akuqtuiruq uvamnik akuqtullapiaqmigaa tuyuġiriga. ⁴¹ Kiña inuk akuqtuiruq sivuniksrigirimik pisigiplugu sivuniksrigiraupluni akuqtuigisiruq sivuniksrigirit akiniñaktaaksranjatitun, suli inuk akuqtuiruq nalaunjaruamik inunmik pisigiplugu nalaunjaruanulha inuum akuqtuigisiruq nalaunjaruanulha inuum akiliusiarjatun. ⁴² Suli kisupayaaq aatchuiruq atautchimununniñ makua kamanaiñiñisrauruat maliguaqtima nigliñiaqtuamik imigmik qallutmun pisigilugu maliguaqtulha, ilumun uqautigipsi, tammaiymuniñailapiaġaa akiliusiaksrani.”

11

¹ Jesus naatchianikami ilisautriġimiñik qulit malġuk maliguaqtimiñik aullaġniqsuq tavraknja ilisautriyaqhuni suli quliaqtuagiqhuni nunaqqinjitñun Galilee-m.

John Paptaaqtichiri Tuyuqaqtuq Malġunmik Maliguaqtinmik

² John tusaakami isiqtauhigimiñi qanuq Christ, anniqsuqti aqiqsruutauruq, savaaqatilaananik, tuyuġinigik malġuk maliguaqtinmi ³ apiqsruġiaqplugu Jesus, “Taimñauvich John-nun uqautigikkanja agġiñiaġniplugu? Naaga niġiunjaqpisaa atlamik?” ⁴ Jesus-nun kiunigik, “Utigisik uqautigityakku John-mun tusaakkaqsik suli qiñikkaqsik. ⁵ Ayaunaruat qiñitlasiplutin, pisutlaitchuatu pisutlasiplutin, auyugaqtualgillu mamitikkauplutin, tusaatlaitchuat tusaatlasiplutin, tuqunaruat anjipkaġlugich, suli tusaayugaallautaq quliaqtuanupluni ilaippannun. ⁶ Quvianamiuruq inuk qapiqtanitchuq pisigilunja.”

⁷ John-nun maliguaqtik aullaqaqsimaknik Jesus uqaqsiñiqsuq inuġayaanun John-kun, “Sumik qiñiaqapsi inuilaami nunami, ivigaamik anjalataakkanjanik anuġim? ⁸ Sumikmi

qinǵiǵaǵniqpisi? Iñuñmik atnuǵaaqatuaq akisuruanik? Naagga, tamatkua atuqtuat akisuruanik atnuǵaanik iñuuniqatuañurur utmialgum tupiqpanani. ⁹ Taitñinjan sumikmi qinǵiǵaǵpisi? Sivuniksririqirimik? Aa, John qinǵikkaqsi pitluktuaq sivuniksririqirimiñ. ¹⁰ Uvvauna aglausimaruq John-kun,

'Atanjii, tuyuǵiǵisigiga uqquiratqiga sivupni.

Itqanaiyaǵisigaa apqutiksran sivunnapni.'

Malachi 3:1

¹¹ Iñumtuuruuamik uqaqtuñja ilipsitñun, John Paptaaqtitchiri kamanatluktuaq iñuñniñ aniruaninñ nunami uvuñjanunaglaan. Aglaan iñupayaq kamanaiñniqsrauruq ukunakña Agaayyutim aňalatañiñiñ kamanatluktuaq John-miñ. ¹² John Paptaaqtitchiri sagviqman Agaayyun aňlaǵniñiñsuq aňalataǵmiñik iñuñnik, aglaan iñuich saqlaktuat aippaavak akilǵiǵisuiñiñsuq uvuñjanunaglaan. ¹³ Atakkii sivuniksririqiripayaat suli Moses-ñum malǵutaksraninñ uqaǵigaaq John-ñum agǵiǵniñalhanunaglaan. ¹⁴ Ukpigisukkupsinñ sivuniksririqirit uqaǵikkanaq ukpiginiǵiksi John Elijah-ñutillañjanik agǵiqsaǵumaruamik. ¹⁵ Kiña iñuk siutiqaqtuaq tusaali.

¹⁶ "Sumik atriqaqpat makua iñuuruat pakma? Ittut ililgaatun aquppiplutin tuniriniñiaqtuatun katimmavinñiñ suli tuqñrautiplutin avatmun,

¹⁷ 'Atuqtuurautigaluaǵipsi aglaan agǵinjitlusi.'

'Atuqhutali kinjuvǵuutinik aglaan qianitchusi.'

¹⁸ John agǵiqami niǵitlaniñiñsuq imiǵluniñu, naagasuli iñuich uqaqtut irrusiqñuqaǵniplugu.

¹⁹ Iǵniña Iñuum agǵiqami niǵitlapiñu imitlapiñu atlatitun, aglaan uqautiginiǵaat itna, 'Marra niǵiqsuruuq imiqtuqtulu, ilauraaginiǵaat tax-siliqirit killuliqiritlu.' Agaayyutim puqituaa ilitchuǵipkautauruq iñumtuuplugu savaañgum."

Ukpiniñchuat Nunaaqqich Iñanani

²⁰ Aasiñ Jesus-ñum iñiqtiqsiñiǵai iñuich nunaaqqini savaaqaǵvigittukkani quviqnaqtuanik atakkii isummitqinjitmata. ²¹ "Nakñuñ Chorazin-naǵmisiñ! Nakñuñ Bethsaidagmisiñ! Savaaqaǵaluaqtuñja iñuñiaqtuanik quviqnaqtuanik akunnapsitñi. Makua quviqnaqtuat qinǵikkasi savaañniqapata inilǵaanimma Tyre-miñu Sidon-miñu iñuich taimani isummitqianikkayaqtut miissuñnik atnuǵaaǵutinñ suli agramun aquvillutin qinǵiñitlugu taavrumuuna mumiñiqtin killuqsautmikniñ. ²² Aglaan uqautigipsi, Uvluani atanniivium iǵlutuyunaitlukkisiruq ukunakña Tyre-miñu Sidon-miñu ilipsitñi. ²³ Aasiñ Capernaum-misiñ! Kamañasugivisi? Iktaugisirusi anasiñuqsagvinñun. Atakkii quviqnaqtuat savaañruat ilipsitñi savaañniqapata Sodom-mi, ittuñnaǵayaǵaluaqtuaq uvuñjanunaglaan. ²⁴ Aglaan uqautigipsi, Sodom-miut atanniusiaksranat qaǵanatluñniaqtuaq atanniusiaksrap-sitñiñ."

Agǵiqhisi Uvamnun Minguiqsiǵitchi

²⁵ Tavraasiñ Jesus niplǵniñsuq, "Aapaan, atañguruatiñ qilañmi nunamiñu, quyaǵikpiñ! Sagviǵitin puqitichuanun sut irqsimaruat puqiksuaninñ ilisimaruaniñlu. ²⁶ Aa, Aapaan, taamna sivunniutigikkan quviagigiñ. ²⁷ Aapaa sanñipayaat qaitkai uvamnun. Kia-unniñ iñuum ilisimanjitkaa iǵniñguruuq aglaan kisimi aapañ. Suli kia-unniñ ilisimanjitmigaa aapa aglaan kisimi iǵniñguruam iñupayaam iñniñguruam ilitchuǵikkakña aepamik. ²⁸ Minguiquvasii uqumailiñuquvasiiñ! Uvuñjaǵitchi, minguiqsiǵitichumagipsiñ. ²⁹ Akiyaqasiutititchi uvamnun ilisaǵviluñjaasiñ. Taatnaǵupsi iñuutchisi minguiqsiǵiñiaqtut atakkii piisaañitichuñja atchikñuñalu. ³⁰ Akiyautiga naammaktuaq atuqtuni, suli savaaksrirutiga ilipsitñun qaǵanaqtuaq."

12

Apiqsruun Minguiqsiǵivikum

¹ Akuniisunjaqatin Jesus-lu malǵuqaqtailu apqusaǵniqsut mukkaaksrat nautchiiviatigun minguiqsiǵivium uvluani. Jesus-ñum malǵuqaqtai niǵisuliqhutin nutchuigaqsiñiñsuq mukkaaksranik aasiñ niǵiñitlutin. ² Pharisee-ñuruat tautukamisigik upyañniǵaat Jesus, "Qinǵillakkich malǵuqaqtin. Navgillapiaqtut malǵutaksrapitknik minguiqsiǵivium uvluagun." ³ Jesus-ñum kiuniǵai, "Aǵliqsisimasuknaǵiksi sumik David-ñumlu piqatañlu pisilaanat niǵisuliqaminñ. ⁴ David isiqhuni tupqanun Agaayyutim, ilaalu piqatañlu, niǵirut ipqisakkauruamik qaqqiamik niǵiraksriutauruamik kisiitñun agaayuliqsunun. Malǵutaksrakuaǵnanǵitichuq niǵipmatruñ taamna qaqqiaq. ⁵ Suli aǵliqsisimasuknaǵiksi malǵutaksrani, qanuq agaayuliqsit agaayyuvikpañmi qaayugnaqsiliñuñiahat minguiqsiǵivium uvluani, tavraami patchisailhat navguikaminñ malǵutaksranik. ⁶ Aglaan uqautigipsi, iñuk maaniitkaluaqtuaq kamanatluktuaq agaayyuvikpañmiñ. ⁷ Iñisimanayaǵniǵupsi qanuutautilaananik uuma uqalhum, 'Kimmutigitlukkiga nagliktaq uumakña tunilǵaqtuǵmiñ,' suksraunǵigayaitchisi iñuich killukuanitichuat. ⁸ Atakkii Iǵniña Iñuum ataniǵigaa minguiqsiǵivium uvluan."

Anjun Argalik Pannaqłuktanik

⁹ Jesus tavrakña aullaqami isigñisq Jew-njruat katraqviatnun. ¹⁰ Anjutiqağnisq tavrani pannaqłuktanik argalik. Atlanik iñuqağmiñisq tavrani agvisiksrañiqiruanik Jesusmik. Apiqsrugñigaaat maligutaksrakuagnaqmagaan iħuaqsipkairuni minguiqsiagvium uvluan. ¹¹ Jesus nipliutiniğai, “Nalliqsi piqagñigumi atautchmik ipnaimik aasiñ ipnaiq katağni ilunaamun minguiqsiagvium uvluan, taavruma amunayaiññiqpauñ taavrumakña? ¹² Nalupqinaitchuq. Iñuk piqpaknatluctuq ipnaimiñ. Taatnaqhuni maligutaksrakuagnaqtuq ikayuiruni minguiqsiagvium uvluan.” ¹³ Aasiñ nipliutiplugu taamna anjun, “Isak-kich argaktin!” Taavruma isanğigai argañni aasiñ iħuaqsipłutinj igłunjsitun argaiñ iliplutinj. ¹⁴ Tavrakña Pharisee-njruat anikaminj katiplutinj sivunniugñisqut qanuğlugu Jesus tuqtutçhukługu.

Agaayyutim Piksraqtaanjuruaq Savaktaa

¹⁵ Jesus ilisimapluni sumik sivunniuqtilaanjatnik, aullağnisq tavrakña. Iñugiaktuat iñuich malinjigaaat. Jesus-njum iħuaqsiragağniğai iluqaisa atniğñaqtuat. ¹⁶ Jesus-njum iñiqtiğniğai iñuich uqağitqurñitłuni. ¹⁷ Taamna immiqsaqlugu uqautaumaruaq tumigiplugu sivuniksriqiri Isaiħ, itnaqhuni,

¹⁸ “Uvvauna savaktiga piksraqtaagikkağai!

Ilaanjuruaq piqpagikkağa sulı ilaagun quyalikkauplunja.

Iğisigigaga irrusiğlautağai ilaanun,

sulı qulıaqtuağisigaa iñupayaanun

qanuq atanniħiksrağa iñupayaanik atisilugich.

¹⁹ Uqaalatłaitçuq iğialaluni.

Kia-unniñ tusaayumiñaitkaa nipaa tumitchiani.

²⁰ Piyaqquğñianjtkai sayaitçuat iñuich ittuat piğittuatun ivikpaktun

naagaqaa qamiyasiuraqtuatun nanipiam ipiğañatun

atanniħiksrağmiñunaglaan iñupayaanik nalaunjaluni atisiluni.

²¹ Sulı ilaan atqagun nunaaqqipayaat niğiugaqağisirut.”

Isaiħ 42:1-4

Jesus-lu Beelzebul-lu

²² Iñuich Jesus-muutiniğaaat anjun irrusiqłulik ayaunaruagł uqatłaitçuagł. Jesus-njum iħuaqsiniğaa. Tavrali taamna anjun uqatlasiruq qiniñtilasipluni. ²³ Iluqatinj iñuich quviğutçhanjnisqut uqaqhutinj, “Kinjuviağinjtkaluağniqpauñ una David-njum?” ²⁴ Aglaan Pharisee-njruat tusaakamitrun uqağnisqut, “Jesus anitçhirağaiñisqut irrusiqłunjik iñuñniñ atuqługu sanñja Beelzebul-njum anjalataata irrusiqłuich.” ²⁵ Jesus-njum ilisimaplughic sumik isummatilaanjatnik uqatiniğai, “Iñuich atanguvinjiguuq akikñautirup avatmun; ataniğliasiiñ taavrumani suksraunğiğñiaqtuq iñugikkañi avgumakpata. Nunaaqqipayaat naagaqaa tupiqatigiich avikaminj makitatłaitçut. ²⁶ Taatnatuntuuq tuunğaq irrusiqłunji avgumaguminj akikñautilutinj avatmun atanguvia isukñiñiaqtuq. ²⁷ Aasiñ anittağupkic irrusiqłuich Beelzebul-kun, kisukunli iñugikkapsi anittağuvatigik irrusiqłuich? Taatnamik atanniqsuqtiginiğisi. ²⁸ Aglaan Irrutçhiagun Agaayyutim anittaiguma irrusiqłunjik, nalupqinaitchuq Agaayyutim anjalatçhianiktılaanja iñuñjik akunnapsitñi. ²⁹ Kiñapayaag isiqłuktuq sanñjruam iñuum tupqanun tigliguguni, qiliqsruqqağlugu sanñjruaq iñuk tiglikkisiruq suuranjñik. ³⁰ Iñuk piqataunjitchuaq uvamni akikñautirup uvamnun, sulı iñuk katitçhiqataunjitchuaq siamitçhiñiaqtuq. ³¹ Taatnaqhuni uqautigipsi, Agaayyutim natqigutitlagai iñuich killuqsautipayaanjch itqagitqikkumiñaiğlugich uqağniqłuktapayaanjch. Aglaan uqağniqłuktuq akikñaqługu Ipqitçhuaq Irrusiq natqigutikkauyumiñaitçuq sumiunniñ. ³² Kiñapayaag uqaqtuq pigiitçhuamik akikñaqługu Iğñña Iñuum natqigutikkauğisiruq, aglaan kiñapayaag uqaqtuq pigiitçhuamik akikñaqługu Ipqitçhuaq Irrusiq natqigutikkauyumiñaitçuq pakmapak sulı taimunja.

Napaaqtuq Asianjlu

³³ “Napaaqtuq ilitçuğinaqtuq asianjgun. Napaaqtuğisqasq asirriğlautağtuq aasiñ napaaqtuğitçhuaq asirripluni asiagitçhuanik. ³⁴ Iłipsi tuqunalgich nimigiati! Uqatłaitçhusi nakuuruamnik atakkii pigiitçhuanjplusi. Qanğaum uqağiragigaa taatnasiq it-tuaq uummatni. ³⁵ Iñullautağ piqagaqtuq nakuuruamnik uummatmiñi aasiñ uqal-lautat aniragaqhutinj uummatmiñi, aasiñ pigiitçhuaq iñuk uummatigmiutagaqtuq kil-luğmik uqaqhuniasiiñ nakuunjitchuanik. ³⁶ Uqautigipsi, uvluan atanniivium iñuich pasirauniagtuq uqağiñlapayaagmiktigun uqautigikkagmikkun. ³⁷ Atakkii uqağikkapsigun nalaunñasripkakkauniaqtusi, sulı uqağikkapsigun suksraunğisauğisirusi.”

Iñuich Jesus Savaqaaat Quviqnaqtuamik Savaamik

³⁸ Tavrani ilanjisa Pharisee-ñuruat suli ilanjich aglaliqirit uqañniqsut Jesus-mun, “Ilsiatruii, qinñiguktugut quvinqaqtuamik savaamik nalupqinaigutauplugu kisutuillaqniq.” ³⁹ Jesus-ñum kiuniñgai, “Makua iñuich pigiiqtuatu lu sayunaruatu lu qinñiguktut quvinqaqtuamik savaamik nalupqinaigutaulugich, aglaan qinñigumifaitlutinj taatnatchimik. Qiniñiññaqisigaaqtu quvinqaqtuag savaaq atuupmatun Jonah-mun sivuniksriqirimun.” ⁴⁰ Jonah aqalukpaum narraañni inniqsuq piñasuni uvlunilu unnuaniñu. Taatnatuntuuq Iğñinja Iñuum iluvigimittikisipmiuq piñasuni uvlunilu unnuaniñu. ⁴¹ Atanniivium uvlunani iñunja Nineveh-m patchisiginiñaasi iñuuruasi pakmapak, atakkii taimani isummitqikhutinj killuqsautmikniñ Jonah-m quliatuagutipmatinj. Atanjii, iñuk maaniittuq kamanatluktuag Jonah-miñ. ⁴² Atanniivium uvlunani atangum agnam patchisiginiñaasi iñuuruasi pakmapak, atakkii aggiqhuni unjallam tunjaaniñ unjasikuamiñ naalagnityaqługu Solomon-ñum puqiksilaañ. Atanjii, iñuk maaniittuq kamanatluktuag Solomon-miñ.

Irrusiqłuk Utitqu

⁴³ “Irrusiqłuk anipman iñunmiñ kukilugaqtuq paliqsaaqun nunakun pakakhuni iñituiqsiağviksrağmiñiñ, aasiñ paqingitługu.” ⁴⁴ Injmiñun uqağaqniqsuq, ‘Utiglaña tupigmun annivigikkamniñ.’ Aasiñ utiqami paqillağniğaa imailaaq inigisimakkani salikuqtaatchiaq suli inillaktullautaqtaq. ⁴⁵ Anipluni aggiutriraqniqsuq tallimat malğunñik atlanik irrusiqłunñik pigiiqtuaniq injmiñiñ. Aasiñ isiqhutinj iñuuniagaqsirağniqsut tavrani. Aqullia taavruma iñuum pigiiqtuaniqsuq sivulligmiñ iñuuniagimniñ. Taatnatuntuuq itkisuruq killulqirini iñuuniagaqtuak pakmapak.”

Aakanalu Aniqatailu Jesus-ñum

⁴⁶ Jesus-ñum uqaqtitługu iñunñun aakanalu aniqatinjilu qikağniqsut tatqaani uqaqatigisukługu Jesus. ⁴⁷ Iñuich ilanjata uqautiniğaa Jesus, “Aakanlu aniqatiutinlu qaani qikaqtut uqaqatigisukhutinj.” ⁴⁸ Jesus-ñum kiuniğaa taamna iñuk uqautriñi, “Kisuuva aakaga? Suli kisuuva aniqatiutka?” ⁴⁹ Tikkuaqługich maliguaqtini nipliğniqsuq, “Qiniqsigik, ukua aakagigitkalu aniqatiutkalu.” ⁵⁰ Atakkii kiñapayaaq savaaqtuag pisulhanik aapaa qilanjmiittuum aniqatigigiga naagaqaa aakagiplugu.”

13

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

¹ Taavrumani uvluni Jesus anikami tupigmiñ, utlautiniqsuq narvam siñaanun aquvitluniasii. ² Iñugiallapiqatut iñuich katirviginiğaaqtu avatługu. Kiisaimma ikiniqpuq umiamun aquvitluni, iñugayaaqpaurat makitaplutin narvam siñaani. ³ Aasiñ Jesus-ñum uqautiaqsiñiğai iñugiaktuanik atrikusautinik itnaqhuni, “Iñuguuq nunaligiri nautchiityağniqsuq.” ⁴ Nautchirripkaqługu nautchiaksrat ilanjich katagağniqsut apqutmun, aasiñ tinmiurat nigijplugich. ⁵ Ilanjitsuli katagağniqsut uyağauruumun nunamun nunaqapianjichuamun, aasiñ nauplutinj qilamik atakkii nunakitłuni, ⁶ aasiñ siqiniq nuipman pasikługich pannaqłunñiğai atakkii kanjiliviksraitlutinj. ⁷ Suli ilanjich nautchiaksrat katagağniqsut akungatnun kakitłagnat, aasiñ kakitłagnat naukamiñ nagguviksrağniğaiç nautchiagiksaa. ⁸ Aglaan ilanjich katagağniqsut nunagiksuamun, aasiñ naurifiqsut asianik iñugiaksiplugich, ilanjich atautchimiñ tallimakipianjutaaqhutin naaga piñasukipianjutaaqhutin naaga iñuñiñaq qulinjutaaqhutin.” ⁹ Aasiñ Jesus nipliğniqsuq, “Kiña siutiqaqtuag naalağniñi.”

Sivuniñat Atrikusautit

¹⁰ Maliguaqtaiñ utlakhugu Jesus apiqsruğniğaaqtu, “Suvaata uqağpich iñunñun atrikusautitignun?” ¹¹ Jesus-ñum kiuniğai, “Ilipsitñuñiññaq Agaayyutim sagvigniğaa nalunaqtuanjanik anjaayquataan qilaum, aglaan makununja iñunñun sagvikkaunjichuq.” ¹² Atakkii iñuk piqaqtuag akuqtullaagisuruq, aglaan taavruma piqanjichuam anniagisigaa mikiruuraqunniñ pigikkani. ¹³ Una pisigiplugu uqaqtunja iñunñun atrikusautitignun:

Atakkii qiniğaluaqhutin iliasqritłaitchut

suli naalağniğaluaqhutin tusaatłaitchut aasiñ kanjitsitłaitlutinj.

¹⁴ Aasiñ makunuuna iñuktigun immiuaniqsuq Isaiah-m sivuniksriqutaa itnaqhuni,

‘Tusaagaluağupsi kanjisiyumiñaitchusi,

suli qiniğumağaluağupsi ilitchuqsriyumiñaitchusi.

¹⁵ Atakkii makua iñuich uummatinjich pitchiğilğniqsut,

tusaasunğitlutinj supayaamik, iritinju siquplugich.

Utitiqinğitçut Agaayyutmun mamitihksramiknun

atakkii qiniñitłaitlutinj tusaatłaitlutinj kanjitsitłaitlutinjlu.’

Isaiah 6:9-10

¹⁶ Aglaan quvianamiurusi, atakkii irigikkasi qiniñlarut suli siutigikkasi tusaatlaplutinj. ¹⁷ Iñumun uqaqtigipsi, iñugiaktuat sivuniksriqirit nalaunjaruatu Agaayyutim iñuñi

qiniigukkaluugaat tamanna pakma qiniikkaqsi aglaan qiniinjtkaat. Tusaasukkaluugaattuq pakma tusaakkaqsi, aglaan tusaanijtkaat.

Jesus-ñum Kanjiqsipkağaa Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

¹⁸ “Naalagniiłaksiiñ qanuutautilaaja atrikusautim nautchirriqirikun. ¹⁹ Tamatkua tusraaruat uqaliğmik añaayuuqautaa Agaayyutim kanjiqsisuñaqatiñ atriqagtut nautchiaksranik kataktuanik apqutmun. Aquagun pigiitthuam aggiqhuni aattagiğai nautchirriutauruat uummataatniñ, suli piiguipkağai tusaakkanatnik. ²⁰ Aasiili akuqtuiruat uqaliğmik quviasuutigiqlugu tusaapqauraqamitruñ atriqagtut nautchiaksranik kataktuanik uyağaulamun nunamun. ²¹ Aglaan kanjiliviksraitman akuniutlaitchuq. Tavra ihuiliuq piyuagsiuhıglu tikitmata iñuich taapkua qilamik qapiqtıgıqtut. ²² Suli nautchiaksrat kataktuat akungatnun kakitlağnat atrigıgıat iñuk tusaaruq uqaliğmik, aglaan isumaaluutit iñuuniahkun kinnitñiñiağutitlu umialgutitigun suqtigingıgıgıgıat uqaliğ taimmaasiñ naurisuñaqani asianik. ²³ Aglaan iñuk akuqtuiruq nautchiaksranik nautchirriutauruanik katakhtuñ nunagıksuamun atriqagtut iñuktun tusaaruatun uqaliğmik kanjiqsıplugu. İlaa naurisuuruq asianik, ilañich tallimakıpiatun, ilañich pinasukıpiatun, suli atlat iñuiniñaa qulitun.”

Atrikusaun Mukkaaksrağiilatıgıñ

²⁴ Jesus uqaliğniqsuq atlamiksuli atrikusautmik, “Agaayyutim añaayuuqautaa sagviqpan itkisıruq iñuktun nautchiuruatun mukkaaksrağıksaanik nautchiivıñmiñun. ²⁵ Aglaan iñuich siñiktılgıch uumiksri aggiqhuni nautchiıñıqsuq mukkaaksrağiilanik akungatnun mukkaaksrağıksaat aullaqhuniasıñ. ²⁶ Naugaqsıpmata nautchiat mukkaaksraurat nuñıuraqmata mukkaaksrağiılattuuq sagviğmiñıqsut. ²⁷ Savaktit utlakamitruñ añaayuuqatiñ apiqsruğniğaat, ‘Ataniıq, nautchiıñıgıptıgıñ mukkaaksrağıksaanik. Nakiñ makua mukkaaksrağiilat nuivat?’ ²⁸ Qaukhata kiuniğai, ‘Uumiksrim savaağıgaa taamna.’ Savaktit apiqsruğniğaat, ‘Aullaquvisıgıt nutchugiğlugıch mukkaaksrağiilat?’ ²⁹ Tavra kiuniğai, ‘Naaga, nutchıgıpsı mukkaaksrağiilanik taputrivıaqıtsı mukkaaksrağıksaanik. ³⁰ İluqatik naulik kıprıviksramunaglaan, aasiñ kıprıvik tikitpan uqautıgısigıtka kıprırit sıvullıluqu katıqulugıch mukkaaksrağiilat qılıqıtaulaalugıch ikıpkaaqsruğlugıch, aglaan katıllugıch mukkaaksrağıksaat sıgluamun.’”

Atrikusaun Mikiniqsrakun Nautchiaksrakun

³¹ Jesus-ñum uqautılıñniğai atlamik atrikusautmik itnaqhuni, “Agaayyutim añaayuuqautaa ittuq mustard-ñum nautchiaksrauranatun iñuum nautchiıkkıñatun nunautmiñi. ³² Mikiniqsraugalanıñ nautchiaksrapayaaniñ naagatarra naukami anıniqsrauraqtuq nautchiapayaaniñ napaqtuğıqhuni. Aasiñ tıñmiuranı sılam aggiqamıñ uglulıñıqsut qısiqsıutıñıñun.”

Atrikusaun Puvlaksautıgıñ

³³ Jesus-ñum uqautılıñniğai atlamik atrikusautmik, “Agaayyutim añaayuuqautaa sagviqpan itkisıruq ağnaq akutchımatun puvlaksautmik mukkaaksramun iluturuamun puvlagataqtıdlugu iluqaan qaqqıaksraq.”

Jesus-ñum Uqaqtılaaja Atrikusautıgıñ

³⁴ Jesus-ñum uqaliğniğai iluğasa sut tamatkua iñugayaanun atrikusautıgıñ. Atrikusautılaağuni uqatılaiñıqsuq. ³⁵ Tavra immıumaniqsuq uqautıtutauruq sıvuniksriqirikun itnaqhuni, “Atrikusautıgıñ uqaliğısuñı ilıñıñun.

Uqautıgısigıtka sutıgıñ irıqsımaruatıgıñ unam aullağniñıñıñaglaan.” *Psalın 78:2*

Jesus-ñum Kanjiqsipkağaa Atrikusaun Mukkaaksrağiilatıgıñ

³⁶ Jesus-ñum aullaqtıtıqaalugıch iñuich isıgıniqsuq tupığmun. Malıguqıtaı utlauntıqsut ilaanun itnaqıhtıñ, “Kanjiqsıpkallaktıgıt atrikusauñ mukkaaksrağiilatıgıñ nautchiivıñmiñ.” ³⁷ Jesus-ñum kiuniğai, “İñuk taamna nautchiuruq mukkaaksrağıksaanik İğniğıgaa İñuum. ³⁸ Nautchiivik nunauruq. Mukkaaksrağıksaat tamatkuanıñrut qaitchuat inmiknik Agaayyutmun analatquplutıñ, mukkaaksrağiilatı tamatkuanıñrut qaitlutıñ inmiknik pigiitthuamun analatquplutıñ. ³⁹ Taamna uumiksri nautchiuruq tamatkunıñ mukkaaksrağiilanik tuñğauruq. Kıprıvik isugıgaa nunam aasiñ kıprırit isagılgıplutıñ. ⁴⁰ Atrılgıch mukkaaksrağiilat katıtauruat ikıpkalugıch ikniğmun taatnatuntuq itkisıpmıuq isukıtıpan nuna. ⁴¹ İğniñan İñuum tuyuğıgıgıgı isagılgıkkani aasiñ katıyağlugıch ukunakña Agaayyutim añaayuuqautmiñiñ killuqsıqusağıtıpayaat suli iñupayaat pigiilıqıruat. ⁴² İsağılgıch igıtksıgıch ikkaularuamun uunaksautmun. Tavranı iñuich qıagısrıt suli tırıquulatlıgıch kıgıtıñ. ⁴³ Nalaunıñratlı qaumagısrıt sıqıñıqtun añaayuuqautaañ aapagıkkagıñ. Kınıa sıtiqaqtuq tusaalı.

Ilipsi nigipkaqsigik.”¹⁷ Kiuniġaat, “Piqaqtugut tallimahlifanik qaqqianiglu malġuniglu aqalunġik.”¹⁸ Jesus-ġum nipliutinġai, “Uvuġautisigik uvamnun.”¹⁹ Aasiin tiliġnġai iġugayaat aquvitquplugich iviġnun. Tigukamigich taapkua tallimat qaqqiat malġuglu aqaluk aagluġnġisquq qilaġmun quyyatiplugich. Tavra Jesus-ġum avguġugich qaqqiat qaiġnġai malġuaqtimiġnun aasiilġ taapkua autaaġugich iġugayaanun.²⁰ Iluqatin iġugayaat nigġiġisut nigġisuihutin. Niġnaiqmata malġuaqtit katitchiġisut ilakujitġik immiġataġugich qulit malġuk aguupmaich.²¹ Taapkua niġruat 5,000-tuyunġuq inniġisut aġutit, kisiqatigisunġaqnagich aġnat ilġlġaatlu.

Jesus Pisuaqtuq Imġum Qaanġagun

²² Jesus-ġum malġuaqtini ikipkaqtigġnġai umiaqppauramun ikaaġiaquplugich iġluanun narvaqpaum aasiin aipkaġugich iġugayaat.²³ Taatnaanikami mayuġnġisquq iġġimun agaayutyuqtuaghuni kisimi. Anaqaksraaqman Jesus kisinġuġnġisquq.²⁴ Tavra umiaq-pauraq tikiġnġisquq qitqanun narvaqpaum. Umiaqpaaraq piyaqniulġnġisquq qailġutiplugu atakkii anuġim paġġaġuutiplugulu.²⁵ Aasiin Jesus-ġum utlaġnġai malġuaqtini uvlyasip-man pisukhuni imġum qaanġagun.²⁶ Malġuaqtaiġ tautukamitruġ Jesus pisuktuaq imġum qaanġagun iqsitchaġnġisut nipliġhutin, “Aliuqtuaq marra!” Kappaiġaqsifġisut tatavrauplutiġ.²⁷ Aglaan tavrauvaa Jesus nipliutinġai, “Quviatchaġgigitchi. Uvaġauruġa. Iqsifasi!”²⁸ Peter-m kiuniġaa, “Ataniġq, ilviupiaġuvich tiliġġa utlaqulutin imġum qaanġagun.”²⁹ Jesus-ġum kiuniġaa, “Uvuġaġif.” Peter niukami umiaqppauramiġ pisukhuni imġum qaanġagun utlautiniġisquq Jesus-mun.³⁰ Aglaan Peter-m tautukamiġ qanutun sanġisilaġa anuġim iqsitchaġnġisquq. Kiviaqsikami kappaiġaniġisquq, “Ataniġq, annautiġġa.”³¹ Tavrauvaa Jesus-ġum isautiplugich argaġni tiguniġaa Peter nipliutiġlugu, “Ukpisriġlikiġnġiġaqp! Suvaata arguaqtuqpiġh?”³² Ikipmaknik umiaqppauramun anuġaġiġnġisquq.³³ Taapkua umiaqppauramiġtuat sitquġvigiġnġaat sivuġaanun Jesus uqaqhutin, “Ilmun iġnġiġiġaatin Agaayyutim.”

Jesus Mamititchiruq Atniġnġautiġliġnik

³⁴ Ikaaġamiġ iġluanun nunaliġnġisut Gennesaret-mun.³⁵ Aasiin iġnuġi taavruma nunam ilitġugikamiġ Jesus-mik tuyuġnġisut uqġamik avalliupayaamġkun nunaaqġiuranun, tikiutruaqsipġugich aasiin atniġnġautiġlipayaat Jesus-mun.³⁶ Inġisrullapiġlugu aksillaġnġaqsifġaġukġuġunmiġ akua atnuġaanġan, aasiin aktuipayaaqtuat ilaanik mamitikkau-ġisut.

15

Ilisauttutiġich Sivulliġaruruat

¹ Pharisee-ġruat aglaliqiritlu utlaġnġaat Jesus Jerusalem-miġ apiqsrugġu, ² “Suvaata malġuaqtivich kamagitlaitpatigik ilisauttutiġich sivulliġaġikkapta? Iġġuġitkaich argatin niġigaluaqatin.”³ Jesus-ġum kiuniġai, “Suvaatamipsuq kamagitlaitpisigik Agaayyutim tilli-sai? Kamaksritlaitġhusi atakkii malġukġisi ilisauttutiġich sivulliġaġikkapta.”⁴ Agaayyun uqaqtuq, ‘Kamagisigik aapanlu aakanlu. Kiġapayaaq uqamaġhuteriruaq aapamiġnik naagaqaa aakamiġnik tuquruksraupiaqtuq.’⁵ Ilipsiġiasiiġ ilisautrirusi iġnuġmun uqautiġhifanġiġlugu aapani naagaqaa aakani, ‘Piqaġaluaqtuġa aatġhuutiksramik. Aatġhuutigiġumiġnaitkġa ilipsi-kun, atakkii akiqsrutġianikkġa Agaayyutmun.’⁶ Taatnatun ilisautġipusiġ iġuk kamak-sritqunġitlugu aapananġik naagaqaa aakananġik suunġiġisi Agaayyutim tillisaa pisigiġlugini sivulliġapsi ilisauttutiġich.⁷ Ukpġinġuqatsii! Qanutun nalauttigiġiġa Isaiah sivuniksriqiri uqaqami ilipsigun,

⁸ Tamatkua iġuich kamaksrulgugaluġaġatġa uqalġhifġaġmiktigun
aglaan uummatiġich uġasġisut uvamniġ piqpagillapiġaġitlunġa.

⁹ Agaayyuvigiraġiġaġatġa imailaakun,
atakkii ilisautrirut iġuich ilisauttutiġitġik ilġlugini malġutaksraġiruatun Agaayyutun.”
Isaiah 29:13

Sut Qaayugġnaqsipkairuat Iġnuġnun

¹⁰ Jesus-ġum iġmiġuquniġai iġugayaat nipliutiġlugini, “Naalaġnġilaksinġa kanġisilusiasiiġ.
¹¹ Sum isiqtaqtuam iġnuġ qanġagun qaayugġnaqsipkatlaitkaa, aglaan taavruma aniraġaqtuam qanġimiġ, uqalġum qaayugġnaqsipkaġaġiġaa iġuk.”¹² Malġuaqtaiġ utlakġu apiqsrugġnġaat, “Ilisimavigich Pharisee-ġruat atnummatilaanġat tusaakamitruġ taamna uqautigġikan?”¹³ Kiuniġai, “Nautġhiapayaaq aapama qilaġmiittuam nautġhiriutiġaisaġa amuruaniaqtuq kanġituammaan.”¹⁴ Iġmiktugġlich. Ayaunaruani sivulliutaurut ayaunaplutiġ. Ayaunaruam sivulliupġagu ayaunaruq, iluqatik katakkisruk itiqsramun.”¹⁵ Tavra Peter-m kiuniġaa, “Uqautitugut qanuuatilaanġanġik taavruma atrikusautim.”¹⁶ Jesus-ġum nipliutinġai, “Ilipsisuuq kanġisaisaitmiviġi? ¹⁷ Kanġisġinġitpisiġuli? Suapayaaq qanġimuktuq aqiaġuqmuġaqtuq

Akulaiqlugu puukaqaqtuq ikniġmunlu imiġmunlu. ¹⁶ Maliguaqtipnuutigaluaġiga, aglaan ihuaqsilgwiñiġaat.” ¹⁷ Jesus-ġum kiuniġaa, “Ukpiqquaitchuasi ilipsitñi! Naagasuli killukuaqmisi! Qanutunaglaan nayuutiniaqppik ilipsitñi? Qanutunaglaan iglutuqtaksraġivisusili? Uvuġautisaqsuġjata nukatpiaġruk.” ¹⁸ Jesus suamasipluni tilisiñiqsuq irrusiqġuġmik anitquplugu nukatpiaġruġmiñ. Irruqsilquk anitman nukatpiaġruk ihuaqsilġniqsuq. ¹⁹ Maliguaqtañi utlañiġaat Jesus kisipquqhutiñ apiqsruqlugu, “Suvaata irrusiqġuk anitlaitpisigu?” ²⁰ Jesus-ġum uqautiniġai, “Pisigiplugu ukpiqsriñiqsi. Uqautigipsi, Ukpiqsrisiqagupsi mikitilaanġatun mustard-ġum nautchiaksrauranġatun uqautiñiñiġagiksi una iġġiq, Nuuttin iñuġa uvakġa, aasiñ nuunniaqtuq. Piñhiñiġagisirusi supayaanik. ²¹ [Aglaan kisiagun agaayulikun uisauraaġikunlu anitlagai taatnatchich irrusiqġuich. Atlam sum anitchumiñaitkai.]”

Jesus-ġum Uqautigitqikkaa Tuquħksraniġu Anġipkakkautiħksraniġu

²² Aatutchimukamiñ Galilee-mi Jesus-ġum uqautiniġai maliguaqtini, “Iġñiġa Iñuum aatchuutigikkauniaqtuq iñuġnun; ²³ ilinġisa tuqquktisigaat. Aglaan piñayuatiġun uvlut anġipkakkuniaqtuq tuqqutauħhaniñ.” Tavra maliguaqta ipiqtutthallapiġniqsut.

Akiliñiq Agaayyuvikpaum Tax-siġutiñiñik

²⁴ Jesus maliguaqtiniġu tikitñamiñ Capernaum-mun nalautchirut iñuġnik katitchirau-nik aatchuutinik agaayyuvikpaumun. Tamatkua Peter apiqsruġniġaat, “Umaa, ilisautriksi akiliqsuġaġiva tax-sinik agaayyuvikpaumun?” ²⁵ “Aa, akiliisuuruq,” Peter-m kiuniġaa. Aasi isiqman tupiġmun Jesus nipliqaagñiqsuq ilaanun apiqsruqlugu, “Simon, sumik isumavich? Kisuniñ umialiñi nunam katitchiraġivat tax-sinik? Nunaqatmikniñ naagaqaa avakġaqtaniñ?” ²⁶ Peter-m kiuniġaa, “Atlaniñ.” Jesus nipliutiniġaa Peter, “Tavra, nunaqatit akiliqsuġniñiñiqsut tax-sinik. ²⁷ Aglaan atnummativiġivut iñuich. Aullaġutin niksigiġiñ narvamun. Qanġaniñ sivullium aqaluun niksiksapqich paqitkisirutin maniñmik. Tigulugu taamna qaitchumagiñ ilinġitñun, aasi akiliutilunuk.”

18

Kiña Kamañniqsrauva?

¹ Maliguaqtañi utlakdugu Jesus apiqsruġniġaat, “Kiña kamañniqsrauva Agaayyutim añaayyuqautaani?” ² Jesus-ġum tuqluġniġaa ililgauraq iñmiñuquplugu, aasiñ qikaqtitlugu akunġatnun maliguaqtit ³ nipliħuniasiiñ. “Uqautigipsi, isummitqinġisaġupsi aasiñ ililusi ililgauratun isigumiñaitchusi Agaayyutim añaayyuqautaanun. ⁴ Kiñapayaq atchiksirusaq iñmiñik atriplugu taamna ililgauraq kamañniqsrauruq ukunakġa Agaayyutim añaayyuqautaan. ⁵ Suli kism iñuum akuqtuġumiñ ililgauraq pisigilunġa akuqtuġaanġa.

Killuqsasusaġuti

⁶ “Aglaan kia iñuum killuqsagtġipagu ilaġat makua ukpiqsrisiqagtuat uvañnun ililgaatun nakuutlukkayaqtuq taamna quñisigmiutchiġlugu uyaġakpañmik ipipkaqpan itiniqsrañani taġium. ⁷ Qanutun tatamnaqtigivat nunam iñui killuqsasusaġtuat iñuġnik. Taatnatchich killuqsasusaġutit atuumarut ataramik. Aglaan qanutun tatamnaqtigiva taamna iñuk ukpiġutaiqsitchiruaq iñuġnik killuqsasusaġiġmigun. ⁸ Argapsi naagaqaa isigapsi killuqsagtġipasi, kipilugich igitchumagisi. Nakuutlukkayaqtuq isigapsi iñuħiġmun argaiħlusi naagaqaa isigaiħlusi uumakġa iglukun argaliñmiñ naagaqaa isigaliñmiñ igitauluniasiiñ isuitchuamun ikniġmun. ⁹ Suli iripsi killuqsagtġipasi piiglugu igitchumagiksi. Nakuutluñiaqtuq isigapsi isuksraitchuamun iñuħiġmun aatutchimik iriqagusi uumakġa malġuġnik iriliñmiñ igitauluniasiiñ anasiñiħuqsagvium ikniġanun.

Atrikusaun Tammaqtuakun Ipnaiġun

¹⁰ “Qaunagititchi suñiħiħiksrañatniñ makua ililgaurat. Atakkii isaġuliñich ataramik aapamnuħiħaurat qilañmi. ¹¹ [Iġñiġa Iñuum agġiqsuq anniqsuġiaqlugu tammaqtuq]. ¹² Qanuq isummatinayaġniqpsisun iñuk piqaqtuq tallimakipianik ipnaiñik aasiñ atausiq tammaġuni? Pakkiagumiñaiñiħuqpaun taamna atausiq tammaqtuq? Uniñiġai taapku tallimakipiġuutailat ipnaiħ qimiġaamun. ¹³ Uqautigipsi, paqitkumiñ taamna atausiq ipnaiq quviatchautigġitluñiġaa ukunakġa tallimakipiġuutailaniñ tammanġitchuaniñ. ¹⁴ Taatnatuntuq aapapsi qilañmiittuam pisuliġiñitkaa atausiġunniñ ilaġat tamatkua ukpiqsriuraut ililgauratun iliplutin tammaqulugu.

Aniqan Killuqsagtuq

¹⁵ “Aniqatin killuqsagpan akikġaġutin uqautiġaġun killuqsautaanik kisiñuġusik ilaalu ilviħlu. Naalaġnikpatin aniqatigilititqinġiġiñ utitmun. ¹⁶ Aglaan naalaġnisunġipatin utlatqikkumagiñ piqasiġutin aatutchimik naagaqaa malġuġnik iñuġnik. Taapku iñuich ilisimarautilaniaqtut uqaġipayaakkapkun aniqatiupnun. Atakkii

pasikkutipayaaq inillakkaugisiruq malgukkuun naagaqaa pinasutigun ilisimaraurutigun.¹⁷ Naalagnisunijilgitpagich uqagilugu ukpiqtuanjuranun; naalagnisunijitchiuinaaqpan aasiin ukpiqtuanjuranunniin irrutigisigiksi Jew-nunijitchuatun naagasuli tax-siliqiritun.¹⁸ Ilmun uqautigipsi, Suapayaaq qilqisruumakkaqsi maani nunami qilgutiaqquuinaqisiruq qilajmi; suli suapayaaq qilgutiaakkaqsi maani nunami qilgutaiyakkaugisiruq qilajmi.¹⁹ Uqautipsaaqgipsi, Malguugupsik maani nunami aasii anigutulusik supayaakun apiqsruugupsik, aapaa qilajmi savaagigisigaa ilipsitfun.²⁰ Atakkii nani malguk naagaqaa pinasut katikpata pisigiluna nuyutigisiruna ilinjitiin."

Atrikusaun Natqigutrinjitchuakun Savaktigun

²¹ Aasiin Peter-m utlaklugu Jesus apiqsruugigaa, "Ataniiq, qapsiinaglaan natqigutiraksragivigu aniqatiga akitnaqluna killuqsaaqpan? Tallimat malgunniaglaan?"²² Jesus-nun kiunigaa, "Tallimat malguhfiiaunijilaanik aglaan pinasukupiaq qulit tallimat malgunniaglaan."²³ Agaayyutim anaaquqautaa sagviqpan atriqagisiruq umialinjimik apiqsruqtuamik savaktimiinik qanutun ilinjitiin akikrsruutiqaqmagaagmi.²⁴ Makpigarrisaaanikman iinuk akikrsruummirigikkaan manikpauramik tikiutikkauniqsuq ilaanun.²⁵ Akilijiyumifaiifiiqman anaaquqan tunirautqunigaa agnaatlu suli qitugauranj suli iluqaisa surapayaanj aasiin akilijitigilugich niggiuqsruutaiinun.²⁶ Savakti sitquqami sivugaanun uqapsaaqnisuq, 'Ataniiq, utaqquurallaan. Utiqitichigisigikpiin iluqaitnik.'²⁷ Anaaquqan ilunjtchautiplugu aullaqtinnigaa natqigutiplugich niggiuqsruutai.²⁸ Aglaan savakti anakimi tavrakna nalaunnigaa ilarjat savaqatmi niggiuqsruummirigikkani qapsiuranik maninjik. Tiguniqlukamiun qimitchisruuqsiinigaa nipluutiplugu, 'Niggiuqsruutin utiqitirruq uvamnun.'²⁹ Savaqataan purviginiigaa inijqsruuqhuqasiin, 'Utaqquurallaan. Utiqitichigisigikpiin iluqaitnik.'³⁰ Aglaan akikrsruugivigikkaan utaqquurainijisuuq. Aullautihfiiaunigaa isiqsivimun aasiin isiqtaupkaqhuq utiqitichifiahanunaglaan niggiuqsruutaanik.³¹ Atlas savakti qiniqamitruq taamna atuumaruaq ipiqtutchallapiagniqsut. Utlaklugu anaaquqatij uqautinigaat iluqaitnik atuamaruanik.³² Anaaquqan savakti isiqunigaa nipluutiplugu, 'Piguitchuutin savaktii! Natqigutigialuagikpiin niggiuqsruutipnik uvamnun inijqsruuqaqpana.'³³ Suvaata ilunjuksriinijiqpich savaqatnik atriluna nagliksrilaputun ilipnik?"³⁴ Tavra anaaquqan qinnautiplugu tuyuginigaa isiqsirinun anasiinjuqsuqplugu akilifiahanunaglaan niggiuqsruutipayaanijik.³⁵ Taatanuntuuq aapama qilajmi irrutiniaqmigaasi natqigutrinjtchupsii aniqatiupsitnik uummatipsitiniin."

19

Jesus Ilisautriruq Avilikun

¹ Jesus uqanaiqami tamatkunija aullaqnisuq Galilee-miin utlautipluni nunaaqquuranijinun Judea-m akiani Jordan-nun.² Inugiaktuat iinuch malinjigaat. Jesus-nun mamitinnigai atrinigaat tavrani.³ Ijanisa Pharisee-nuruat utlanigaa. Tavra suktuaqsuqhuq apiqsruuliginigaa, "Anutim avitpagu nuliani patchitichiguni supayaanik, maligutaksrauknaqpa?"⁴ Jesus-nun kiunigai, "Agliqisimasuknaqiksi aullaqniipman Agaayyutim inijisilha anutim agnamiglu."⁵ Taatnaqhuni anutim unisaksragigaa aapani suli aakani aasiin piqasiutiluni nuliagmiinun, iluqatik-aasii atautchisun timinigutik.⁶ Malguunaiqsuk aglaan atausinjuqtuk. Inuum avitinijilij tuvaqatini Agaayyutim piqasiutipkaqmatik."⁷ Pharisee-nuruat apiqsruugigaa, "Suvaatami Moses tullisigaqniqa anutim agliutiqqaqhuq aullaqtillugasiin nuliani?"⁸ Jesus-nun kiunigai, "Moses-nun avititkaasi nuliapsitini atakkii ilisautitichigipaitlusi. Aglaan itiniingitkaluqtuq aullaqniifianiaglaan."⁹ Uqautigipsi, Agnaq tuniqsimauraqnaifiaan anutimniin naagasuli anutim avitkumijun, ilaqatnitqiguniasii atlamik agnamik. Taamna anun atluqturuq."¹⁰ Maliguaqtaifi nipluutiniigaa, "Taata innaqpan akungakni nuliagik nakuutlunijagniqsuq ilaqatinjitchuni."¹¹ Aglaan Jesus kiunigai, "Inugiaktuat iinuch akuqtulaitchisigaat taamna ilisauttun. Kisiminaglaan tamatkua Agaayyutim qaitchikkanj akuqtulagisigaat."¹² Atakkii anutiqtuq isuanunaglaan ilaqatnikkumataitchuunik; suli anutiqamijun ilaqatnikkumifaiyakkajitini iinuch; atlatsuli, ilaqatnikkumataitlutinj atakkii savautisutlukkaat Agaayyun. Inuum akuqtugumiinaqumijun taamna ilisauttun akuqtuglijun."

Jesus-nun Agaayyutiniigai Iilgaurat

¹³ Iinuch ililgaurat tikiutrugniigaich Jesus-mun arganj ililugich ililgauranun agaayyutitquplugich. Aglaan maliguaqtit inijitigniigaich tamatkua iinuch.¹⁴ Jesus nipliginisuuq, "Iilgaurat uvamnuktichigich. Avriaqtaunasi ilinjitiin atakkii Agaayyutim anaaquqautaa anmaruq inunnun atriqagutuanun ililganik."¹⁵ Ilikamigich arganj agaayyutitqqaqhuqich aullaqnisuq.

Nukatpiaq Sullinaurauqaqtuq

¹⁶ Anjun utlautiniqsuq Jesus-mun apiqsruqhuni, "Ilsautrii, sunik nakuuruunik savagluña piqatlasiniyaqpiq isuitchuamik iñuuhigmik?" ¹⁷ Jesus-nun nipliutiniḡaa, "Suvaata taiguutiqaqpiña nakuuruunik? Kisimi Agaayyun nakuuruunuruq. Aglaan iñuuhigagukkuvich tupigiyumagitin tillisit." ¹⁸ Nukatpiam apiqsruḡniḡaa, "Nallinjich?" Jesus nipliḡniḡisuq, "Iñuaḡniḡaqnak, atlatuḡniḡaqnak atlam ilaqataamik, tiglinḡniḡaqnak, sagluniaḡnak ilisimarauguvich. ¹⁹ Kamagilugik aapan aakanlu, piqpagilugit iñuuniaqatin iliptun ililugu." ²⁰ Nukatpīaq nipliḡniḡisuq, "Tamatkua iluḡaisa qaunagiluga nutauhmanniḡaglaan. Sumik minitchivik?" ²¹ Jesus-nun uqautiniḡaa, "Tanḡisukkuvich tillisipayaanik tunityakkich suurat pisin aasiñ qailugich manich ilaippauranun. Taatnaḡuvich piññakkisirutin akisuruamik qilañmi. Taatnaanikkuvich malinḡa." ²² Nukatpīam tusaakamiun taamna ipiqutuchakhuni aullaḡniḡisuq atakkii sulliñaurauqahuni. ²³ Jesus-nun nipliutiniḡai maligūaqtini, "Ilumun uqautigipsi, Sakiqnallapiḡisiruq umialguruami iñunmi isigñiaḡksraña Agaayyutim añaayyuqautaanun. ²⁴ Uqautipsaaḡipsi, qaganatluqtuq pikokturuam isihksraña 'Mitqutim Iraagun' uumakña umialguruam isihksrañani Agaayyutim añaayyuqautaanun." ²⁵ Maligūaqtaiñ tusaakamitruḡ taamna quvigutchallapiḡniḡisut nipliḡhutin, "Kiñami anniqsuḡisifiḡpa?" ²⁶ Jesus-nun takusaḡlugich nipliutiniḡai, "Sua iñuich savaḡiyumiñaisarḡat Agaayyutim savagitlapiḡataḡaa." ²⁷ Peter-m kiuniḡaa, "Supayaat unitkivot maligukhutin. Aasiil sumik piññaniḡapisa?" ²⁸ Jesus-nun nipliutiniḡai, "Uqautigipsi, Iḡñiña Iñuum aquvinnjanikan aquppiutaqpañmiñun quvianaḡmiñi suli supayaaḡ nutaḡuqpan, tavra ilipi maligūaqtuasii uvamnik, aquppiḡisipmuisi qulit malḡunḡun aquppiutaqpañnun atanniqsuḡlugich kinuviani qulit malḡuk iḡñiñiñ Israel-nun. ²⁹ Suli kiñaliqaa unitchiruaq kinuniḡmiñiglu aniqatmiñiglu aapamiñik aakamiñiglu, ililgaḡmiñiglu naagaqaa nunamiñik pisigilunḡ akuḡtuḡisiruq akiliḡsianik tallimakipiḡaḡuḡlu. Piññakkisiruq isuitchuamik iñuuhigmik. ³⁰ Aglaan iñuḡiḡaktuat sivulliuruat pakma aqulligūḡisirut, suli iñuḡiḡaktuat aqulluruat pakma sivulligūḡutin."

20

Savaktit Nautchiiviniḡmi

¹ "Agaayyutim añaayyuqautaa sagviqpan itkisiruq iñuktun nautchiiviqagtuatun. Anipluni uvlaatchaurami savaktiksraḡsiḡniḡisuq nautchiiviniḡmiñun. ² Sivunniḡatigiqḡaḡuḡgich savaktiksraḡt akiliḡisifiḡlugich uvlum akiksrañanik savakpata nautchiiviniḡmiñi tiliñiḡai. ³ Quliniḡutailamun sassaḡ tikitman aullalḡitñami iñiḡniḡai atlat tunisiñiḡaḡviniḡi qikaḡtuat ittuḡaḡsiñaqhutin. ⁴ Nipliutiniḡai, 'Savviaḡitchili nautchiiviniḡmiñun. Nalaunḡaruumik akiliḡisigipsi.' Savviaḡniḡisut. ⁵ Aullalḡiñiḡisuq uvluḡ qitiḡquḡuḡnaqman suli piñasun sassaḡ ilipman, taatnatunsuli savviaḡitchipuni. ⁶ Suli aullalḡiñiḡisuq tallimanun sassaḡ tikitḡunnaqsipman, aasiñ paqilḡitñami atlanik qikaḡaḡaḡsiñaqtuaniḡ apiqsruḡniḡai, 'Suvaata qikaḡtuḡaḡsiñaqpisi taatna uvluvakpauraḡ ittuḡaḡhusi?' ⁷ Kiuniḡaa, 'Atakkii kia-unniñiñ iñuum savaktiksraḡtaḡiñitluta.' Uqautiniḡai, 'Aullaḡitchili savviaḡusi nautchiiviniḡmiñun.' ⁸ Anaḡaksraaqman nautchiiviqagtuḡaḡ uqḡniḡisuq savaktit añaayyuqanḡatun, 'Tuḡuḡlugich savaktaut akilikkich akiññaktañitñik, aullaḡniḡugich aqulliuḡlutin savviaḡtauniñ sivulligūḡunaglaan.' ⁹ Agḡiqmataasiñ taapkua savaktiksraḡtañuruat tallimanun sassaḡ ilipman, akiliḡlugich uvlum akiksrañanik. ¹⁰ Taapkuali savaktiksraḡtaḡaḡaḡnuruat agḡiqamin, isumaniḡsut akikḡatluḡniḡaḡhutin. Aglaan atausiullaaplutin akuḡtuipmiñiḡisut uvlum akiksrañanik. ¹¹ Taapkua akuḡtuikamin akiññaktaḡmiñik uqapiluaḡsiñiḡisut akikḡaḡluḡu nunautilik ¹² uqḡhutin, 'Tamatkua aqulliich savviaḡtuat savaktut atautchiñiñami sassaḡniḡmi. Akiliḡitit atunim uvaptiktun naagaavva iglutuḡuḡu uunaḡ savakhuta uvluḡtutilañatun.' ¹³ Aglaan kiuniḡaa ilañat, 'Iñauramañ, savvaḡluḡitñitkikiñi ivayaḡniḡutin. Sivunniḡatiginiḡipniḡ savagukhutin akiksrañanik aqulliuḡlutin uvluḡ? ¹⁴ Tigulugu akiliḡsian añilaḡiñ. Qaitchisukkiga anjun savviaḡtuḡaḡ aqulliuḡlutini ilipniḡtuḡu akiliḡipmatun. ¹⁵ Nalaunḡaiñiḡipik isumaptun añalatchikama pigikkamnik? Naagaqaa killuḡsraḡpich anniḡsraitñama?' ¹⁶ Taatnatuntuḡu aqulliich sivulligūḡutisirut, suli sivulligūḡu aqulligūḡutitutin. [Iñuḡiḡaktuat iñuich tuḡirakkaḡaluaḡtuq, aglaan iḡituḡat piksraḡtañuruat.]"

Jesus-nun Piñatichigñiḡai Uqqaḡli Tuḡqutauḡksraḡmiñiglu Anipkakkauḡksraḡmiñiglu

¹⁷ Jesus Jerusalem-mukhuni saniḡpaktaḡutiniḡai qulit malḡuk maligūaqtini uqautiḡlugich, ¹⁸ "Naalaḡnisitchi, Jerusalem-munḡiaḡtuḡut Iḡñiña Iñuum aatchuḡitigikkauviksrañanun qaukḡiñitñun agaayuliḡisut suli aglaliḡirinun. Iñiña tuḡqutaksraḡniḡiḡaaḡat. ¹⁹ Qaitkisiḡaḡat Jew-nunḡiḡchuanun mitautigiqulugu ipiḡaḡtuḡuḡlu, suli kikiḡtuḡitipkaḡluḡu sannigūtamun; aglaan anḡitqiksikkauniaḡtuḡ piñayuatigun uvluḡ."

Aakauruam Inḡisruarḡa

²⁰ Aasiñ Zebedee-m igñakkiñ aakanak utlautiniqsuq Jesus-mun piqatigiplugik igñañni. Sitqugviginigaa sivuğanun iniqługu pisitquplutin. ²¹ Jesus-ñum apiqsruñigaa añaq, “Sumik pisukpich?” Añnam kiuniğaa, “Tilikik ukuak igñakka aquppitłasilugik ilipni, ilaqataa taliqpiqñun suli ilaqataa saumipñun atanniqsuiguvich anayauqautipni.” ²² Jesus-aasiñ nipliñiqsuq, “Nalurusi sumik iniqsruqtılaapsitñik. Imiñhiñauvitku qallun imiqsağumakkağa Inaagaqa apqusaalhiñauvitku naninnaqtuaq apqusaagaksrautigikkaga?” Taapkuak igñakkiñ kiuniğaa, “Imiñhiñaugikpuk.” ²³ Jesus-ñum niplutiniğik, “Iñumun imiğniağaluaqtusik qallutmiñ imiğniakkamniñ. Aglaan piksraqtuksraunitchuna aquppiruksrañnik taliqpiqñi saumimñilu. Taapkuak innak iñuqağniaqtuk aapaa itqanaiyautikkañkun.” ²⁴ Qulit tusaakamin taavrumiña iħuaginifñiğaiç taapkuak malğuk aniqatigiik. ²⁵ Jesus-ñum tuqługiğai maliguaqtini uqautiplugich, “Iñisimarusi anjalatinich Jew-ñunitchuat anjalaniğlugaqtılaanatik iñunitñik suli kamanagñiqsrañisa nanititchuuplugich. ²⁶ Aglaan taatnaittuksraunitchuq ilipsitñi. Kiñapayaaq kamanaguktuaq akunnapsitñi ilipsitñun savaktiruksrauruq. ²⁷ Suli kisupayaaq qaukiusukkumi savaktağrugquktuksrauruq iluqapsitñun. ²⁸ Taatnatun Iğñiña Iñuum agginitchuq savautipkağiağuni, aglaan savautriyağhuni suli qaitchaqtuqługu iñuulhi tasuğuklugich iñugiaktuat iñuich.”

Jesus Mamititchiruaq Malğunnik Ayaunaruñnik Anutinik

²⁹ Jesus maliguaqtiniñu aullaaqsiptomata Jericho-mun, iñugiallapiaktuat malinigaat. ³⁰ Malğuk anutik ayaunaruak aquppiñiqsuk saniğaatni tumitchiat. Tusaakamik Jesus apqusaagñiplugu kappainaniqsuk, “Ataniq, kinuviana David-ñum! Nagligillanñaqtiguk.” ³¹ Iñugayaat iñiqtiğniğaiç nipaisaaqplugik, aglaan nipituluurağhutik kappainaniqsuk, “Ataniq, kinuviana David-ñum! Nagligillanñaqtiguk.” ³² Jesus nutqaqhuni tuqługiğai, aasiñ apiqsruğlugik, “Sutquvisik uvamnun?” ³³ Kiuniğaa, “Ataniq, qñitłasilusuktuguk.” ³⁴ Jesus Iñunjutchaniqsuq taapkuñniña. Aksinñiğik irinik. Tavrauua qñitłasiluñiqsuk, aasiñ malikługu Jesus.

21

Jesus-ñum Tikisaalħa Jerusalem-mun Ataniqtun

¹ Aasiñ qallikamin Jerusalem-mun tikiññiqsut Bethphage-mun, iğgiğñun atiqaqtuamun Olives-mik. Tavrakña Jesus-ñum tiliñiğik malğuk maliguaqtini, ² uqautiplugik, “Aullağutik nunaaqquiramun sivunnaptikniittuamun. Amanianani paqitkisigiksik pituqaqtuaq natmaksivik nuğğajalu. Pituiğlugik uvunautiyumagitik uvamnun.” ³ Kia iñuum qanuqpatik uqautiyumagiktik atanguruamun inuğiniğlugik. Taavruma tavrauua aullaqtinniğaiç.” ⁴ Iluqaan atuumaniqsuq taniqsaqługu sivuniksriqirim uqautigikkana itnağhuni, ⁵ “Uqautisigik iñunji Zion-ñum,

Atanji, umialiksi aggiqsuq ilipsitñun.

Piisaanjitchuq usiaqsuqsuq natmaksivini, nuğğajaniunniñ natmaksivium.”

Zechariah 9:9

⁶ Maliguaqtik aullağniqsuk tuvraqługu Jesus-ñum uqauttutaa inmiknun. ⁷ Taapkuak aggiutiniğaa natmaksivik nuğğajalu Jesus-mun. Iñiğaiç atnuğaatik natmaksiviniñun aasiñ Jesus aquvitluni taapkuñniña. ⁸ Iñugiallapiaktuat iñuich siaminniğaiç atnuğaatin tumitchianun. Atlati kipriñiqsut akiqquunik napaagtuniñ siapsiutiplugich tumitchianun. ⁹ Iñugayaat pisuktuat sivuagun Jesus-ñum suli tamatkualu maliktuat niprualanisut,

“Hosanna. Nangaglakput iğñiña David-ñum.

Psalms 118:26

Uvvatuq Agaayyutim pilutiqağliun tikitchuq piqusiğhuni Ataniğmik.

Nangakkauli Agaayyun qutchinñiqsrami qılanmi.”

¹⁰ Tavra Jesus isiqman Jerusalem-mun iñupayaanji nunaaqqim ağayaullanisut, aasiñ iñuich apiqsruqtuğniqsut, “Kiña una?” ¹¹ Tamatkua iñugayaat kiuniğaiç, “Taamna tavra Jesus-ñuruq, sivuniksriqiri Nazareth-miñ Galilee-mi.”

Jesus-ñum Suaqtuiyaħha Agaayyuvikpauramik

¹² Jesus-ñum isiqami agaayyuvikpanmun anitağniğai iluqaisa tauqsuqsuktuat suli tunisiullaqtuat tavrani, suli ulğutağlugich tiivlut maninñik simmigsuğviniç aquppiitanitlu tamatkua tunisiullaqtuat tinmiagruuranik. ¹³ Jesus-ñum uqautiniğai tamatkua, “Ağlausimaruq Agaayyutim makpiğañniñi, Tupiğa taggisigağniaqtuq agaayutyagviniçmik, aglaan iriqtuğvigiliutipkağiksi tigliñniqatinun.” ¹⁴ Tavrani agaayyuvikpanmi ayaunaruat suli pisut-laitchuat Jesus-munniqsut, aasiñ Jesus mamititlugich. ¹⁵ Qaukñiç agaayuliqsit aglaliqir-itlu uumitchaniqsut qñiğamitruñ Jesus savaaqaqtuaq quvinqatuanik suli ililğaat niprualaruat agaayyuvikpanmi nipliqhutin, “Nangaglakput iğñiña David-ñum.” ¹⁶ Tamatkuali niplutiniğaat Jesus, “Tusaavigich makua sumik uqaqtılaan?” Jesus-ñum kiuniğai, “I, agliqisimasuknağiksi uqaliq uqaqsimaruq,

‘Aniqammiurat ililğauratlu nangaipkağniğitin quyyatillautamik?’”

Psalms 8:2

17 Jesus-ḡum uniññigai. Aullaḡniqsuq nunaacq̄iq̄paḡmiñ siñiktaqhuni Bethany-mi.

Jesus-ḡum Pannaqtitkaa Fig Napaaqtua

18 Uvlaaḡuqman Jesus utillaḡmi nunaacq̄iq̄paḡmun niḡisuliḡniqsuq. 19 Qiñiqamiuḡ fig napaacqtua apqutmi utlanñigaa aglaan paqitchiñitluni fig-nik, tamarra milukataigaluaq. Jesus-ḡum nipliutiniḡaa napaacqtuq, “Tavrakḡaniñaglaan asianik nauritqiññiaqnak.” Taamna napaacqtuq pannaq̄luktignigaa. 20 Maliḡuaqtaiñ qiñiqamitruḡ taamna quviḡutchakhutinj uqaḡniqsut, “Qanuqhuni manna fig napaacqtua paniḡtiḡpaḡ?” 21 Jesus-ḡum kiuniḡai, “Uqautigipsi, Ukp̄iq̄srisiqaḡupsi arguaqtusunajaasi pitlanayaqtusi savaaḡikkaptun taavrumiḡa fig napaacqtuanik, aglaantuq nipliḡupsiuñniñ uumuḡa iḡḡimun, ‘Nuutittin igitaulutin taḡiumun’ taatnallapiaq atuamanayaqtuq. 22 Ukp̄iq̄sriḡikun apiq̄sruḡupsi supayaamik akuqtuigisirusi agaayuhikun.”

Kimik Jesus Tuyuḡiriqaḡniqa?

23 Jesus Jerusalem-mun tikiñjanikman isiḡniqsuq agaayuvikpaḡmun. Qaukñisa agaayuliqsit sivulliuḡtiḡruatlu utlanñigaa Jesus iḡisautripkaḡhugu aasi nipliutiḡpaḡ, “Kisum aḡalatchiñhagun savaaḡivigich tamatkua? Kia sanḡiksritpatin taatnatun?” 24 Jesus-ḡum kiuniḡai, “Uvanap̄tuq apiq̄sruḡniḡaḡipsi atautchiññiamik. Kiugupsitḡa uqautigisipmigiḡipsi nakiñ aḡalatchiñhagunja savaaḡitilaanjanik tamatkua. 25 Kia sanḡiksritpaḡ John paptaaḡtichiq̄uplugu, Agaayutim naagaqaa iñuich?” Uqautuyaḡniqsut inḡimkun, “Uqaḡupta agaayutimiq̄saunilugu Jesus-ḡum uqautiniḡaḡatigut, ‘Suvaatami ukpiḡiñitpisiuḡ John?’ 26 Aglaan uqaḡupta iñukmiq̄nisaunilugu, iñuḡutchaktinniaḡivut iñuich atakkii iñupayaat nalupq̄iq̄iñitkaat John sivuniksriḡirautilaana.” 27 Aasiñi kiuniḡaat Jesus, “Naluruḡut.” Tavra nipliutiniḡai, “Uqautiyumiñaitmigipsi sumiñ aḡalatchisiqaḡunja savaaḡaḡtilaamnik tamatkuniḡa.

Atrikusaun Malḡukkun Iḡñiikkun

28 “Qanuq isummatigiviuñli aḡun iḡñiqaqtuaq malḡuḡnik? Utlanñigaa aḡayukkiḡ nipliutiḡplugu, ‘Iḡñiñ savviaḡiñ nautchiivimñun ugluvak.’ 29 Taavruma kiuniḡaa, ‘Savviaḡumiñaitchuḡa,’ aglaan aquagun nunuuranisquq aullaq̄huniyasi. 30 Aapanak utlautiḡiññiḡisquq iḡaqataanut iḡñiḡmi uqautiḡplugu sivuanisun. Taavruma kiuniḡaa, ‘Savviaḡisiruḡa,’ aglaan aullanñiññiḡisquq. 31 Nalliak taapkuak iḡñakkiñ tupiginiḡpatku aaparik?” Kiuniḡaat, “Taavruma sivullium.” Jesus-ḡum nipliutiniḡai, “Nipliutigiḡipsi, tax-siliq̄irit suli akiisut iñuḡiliutiniḡai Agaayutim aḡaayuaḡutmiñi sivupsitñi. 32 John agḡiḡaluaqtuq ilipsitñun iḡisautityaq̄husi nalaunḡaruakun iñuuniḡaviksarakun, aglaan ukpiḡiñitkiksi John. Aglaan tax-siliq̄irit akiisutlu ukpiḡiḡaat. Aasiñi qiñiq̄apsigik nunuuranjichusi aquvatigun ukpiḡilugu.

Atrikusaun Nautchirriq̄iritigun

33 “Naalaḡniḡagitchi atlamik atrikusautmik, Iñuqaḡniqsuq nunaqaḡtuamik. Nautchirriḡviliḡniqsuq, sapukutchiḡlugu avataagun, nivakhuni misuḡiliḡviksramik, nappaip̄luni nasiqsruḡviniḡ, tavraasiñ atukkirrutigiplugu nautchirriq̄irinun. Taatnaamikami aullaḡniqsuq unasiksuamun nunamun. 34 Tavra qallipman pukugviksraq asianik tuyuḡiniḡai savaktini nautchirriq̄irinun aitq̄uplugich piññaktaaksrautni ilinjitñi. 35 Aglaan nautchirriq̄irit tiguñiḡaich savaktai, aasiñi anaumikḡugu atausiq̄, suli tuq̄qutlugu iḡanaj, atlasuli miḡuqtuḡlugu uyagaḡnik. 36 Tuyuqalḡiññiḡisquq atlanik savaktinik, iñuḡiatluktuanik sivulliḡniñ. Aglaan savvaḡlulḡiññiḡaich taatnatun. 37 Aquḡliḡpianuplugu tuyuḡniqsuq iḡñiḡmiñik ilinjitñun uqaghuni, ‘Taluḡiniḡaḡat iḡñiḡa.’ 38 Aglaan nautchirriq̄irit qiñiqamitruḡ iḡñiḡ uqaḡniqsut inḡimkun, ‘Tamarra paitchaktaaksralik, ki tuq̄llakput piññaktaḡiluguaasi paitchaktaaksrautaa.’ 39 Tigulugu aninniḡaat asialiviniñi tuq̄qutluguasiñ. 40 Taatnaamik, iñua asirrivium agḡiḡumi qanuḡniḡapagich tamatkua nautchirriq̄irit?” 41 Kiuniḡaat, “Taapku iñukhuich nanjitillugich tuḡunniḡai, aasiñi atukkirrutigilugu asialivik atlanun nautchirriq̄irinun aatchuḡumiñaq̄tuanut inḡimiñun asianik pivik tikitpan.” 42 Jesus-ḡum nipliutiniḡai, “Aḡliq̄isimasuknaḡiksi Agaayutim uqahha,

‘Uyagaḡ tupp̄irit ayakḡanaj,

taamna uyagaḡ piitchuillapiaḡaqtuq tupp̄irauni.

Taamna atanḡum savaaḡiḡaa

suli quviq̄naqtuanunasugigikput.’

Psalm 118:22, 23

43 Taatnamik uqautigipsi, Iñuḡiḡiḡisigai Agaayutim aḡaayuaḡutaa, uvakḡaniñaglaan Agaayun aḡalatchiñiaqtuq iñuḡnik tupiksriḡuanik pisuhḡmiñik. 44 Aasiñi kisupayaq̄ puukaqtuq taavrumuḡa uyagaḡmun siqumitauniaqtuq, aglaansuli taavruma uyagaḡum kattaq̄itñikkumi iñuḡmik kanuḡiñiaḡaa.”

⁴⁵ Qaukħiñch agaayuliqsit suli Pharisee-ñuruat tusaakamisigik Jesus atrikusautinj ilisimaniqsut Jesus-mun uqautigitilaagmiknik. ⁴⁶ Tigusukkaluañgiñgaat, aglaan iqsiñiqsut iñugayaanik atakkii iñuich ukpiqhutinñ Jesus sivuniksriqirauniplugiu.

22

Atrikusauñ Niñgiqpagvikun Ilaqatnigviksrautni

¹ Taimma uqaagtuagaqsiñiqsuq atrikusautitigun uqaqhuni, ² “Agaayyutim anjaayuaqautaa sagviqpan atriqagisirisuq umialinjmik itqanaiyairuamik niñgiqpagviksramik iññiñ ilaqatnigviksrautaani. ³ Tiliññigai savaktini tuqħugiaquplugich tamatkua aiyugaaqtauruaat niñgiqpagviksramun, aglaan aggigunñiñiqsut. ⁴ Umialik tiliritqilgifiñiqsuq atlanik savaktimiññik uqaqhuni, ‘Uqautiyumagisi tamatkua aiyugaaqtauruaat, Itqanaiñanikkiga nullautiññigviksrağa. Tuqqutchaniktunja uqsraqsanjitnik tuttuqpahunja nuggagmalu. Suapayaaq itqanaiqsuq. Aggigusi niñgiqpagiğitchi katchuutiniaqtuanñun.’ ⁵ Tamatkua aiyugaaqtauruaat suliqutiginñiñigaiç aglaan aullaħniñagñiqsut, ilajay savviaqhuni nautchiivinjmiñun suli atla tauqsigñiagvinjmiñun. ⁶ Ilañisa tiguniqħunñigaiç savakti anaumikħugich suli tuqqutqataqħugich. ⁷ Umialgum tusaakamij tuamna uumitchañniqsuq. Tuyuginiğai anuyuyiuqtini tuqqutchaqtuaquplugich tamatkua iñuqaqtuqtuat suli ikipkağlugiu nunaaqqinat. ⁸ Tavra nipliutiniğai savaktini, ‘Ilaqatnigviksraun itqanaitkaluaqtuq aglaan taipka aiyugaaqtaugaluqaqtuat nalliummatinjitchut. ⁹ Aullağusi tumitchiat kanjigalunjitñun aiyugaaqħiğiğitchi kisupayaanik qiniħkapsitñik aggigulugich katchuutiniaqtuak niñipkaiviksrautaakñun.’ ¹⁰ Savaktit aullağniqsut tumitchianun aasiñ katitchiaqsiplutinñ iñunjik atisiplugich nakuuruatlu pigiitчуuatlu. Ilaqatnigviksraunaasiñ immiğniqsuq paqitapayaağmiknik. ¹¹ Aglaan umialik isiqami qiniğiaqħugich tuyugmiaksraqtaañjuruat, qiniğniğaa iñuk tavrani atnugaaqtaummaanjitchuaq piqutigilugu ilaqatniñniaqtuaq. ¹² Umialgum nipliutiniğaa taamna iñuk, ‘Ilauraamaañ, qanuqhutin isiqpich niñgiqpagvianun atnugaaqtusunjaqnak nalaunñaruaniç?’ Taamna iñuk nipiksrañniñiqsuq. ¹³ Umialgum uqautiniğai savaktini, ‘Qiliqsigik argailñ isigailñ igillugu aasi taagñiqsrallapiamun. Tavrani itkisiruq qiaħiq suli tiraalatchiğiq kigutiniç.’” ¹⁴ Tavrani Jesus niplipsaagñiqsuq, “Iñugiaktuat iñuich aiyugaaqkaugaluqaqtut, aglaan ikituurat piksraqtaañjuruat.”

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

¹⁵ Pharisee-ñuruat sivunniugaqsiñiqsut pitchağukħugu Jesus uqaħhigun. ¹⁶ Tuyuqagñiqsut maliğuaqtimiknik ilaanun, piqasiqħugich Herod-kuaqtuanik uqaqhutinñ, “Ilaisautrii, ilisimarugut nalaunñaruajutilaaqnik. Ilaisautritun Agaayyutim iñuuniagvigitqukkañanik ilumutuuruakun sugisunjaqnaqu qanuq iñuich isummatiqagtilaañat, aasiñ suginjimigifiñ iñuum suurautilaaja. ¹⁷ Uqautitigut sumik isummatilaaqnik taavrumuuna, Maliğutaksrakuağnaqpa akiliiruni tax-sinik Caesar-mun naaga nalaunñaitpa?” ¹⁸ Aglaan Jesus ilisimaplugu sivunniugutaat pigiiliqihkun nipliğniqsuq, “Ukpinñuqatisi! Suvaata uuktuaqpsitña? ¹⁹ Qiniqitillaksitña maninjmik akiliqsuutaaruamik tax-sinun!” Qaitchiñiqsut maninjmik. ²⁰ Jesus-ñum apiqsruğniğai, “Kia-una agliutranja maninjmi? Kiasuli aglanja?” ²¹ Kiuniğaat, “Caesar-m.” Aasiñ Jesus-ñum uqautiniğai, “Akiliitigilugu Caesar-mun Caesar-m pigikkaña, suli Agaayyutmun pigikkaña Agaayyutim.” ²² Tusaakamitruñ Jesus-ñum uqağikkaña quvigiçusunñiqsut unitluguasiñi.

Apiqsruun Anjipkakkautikun Tuquliğmiñ

²³ Taavrumani uvlumi Sadducee-ñuruat, tamatkua uqağuuruat tuquruat anjitiqitlaiñniplugich, utlautiniqsut Jesus-mun apiqsruğukħugu, ²⁴ “Ilaisautrii, Moses-ñum uqaqtuaatigut itnaqhuni, Anjun ilaqatniqagtuq tuqukpan qitunğigaluaqani, taavruma anjutim aniqataañ ilaqatniktaagiraksrağiniğaa uilgağnaaq qitunğisilugu anjutmik ilisimanaguniasiiñ tuquruam qitunğagtilaañanik. ²⁵ Samma maani ittut tallimat malğuktun aniqatiguiç akunnaptikni: anayukħiq nuliaqtuaq tuqupluni qitunğaitluni, unitlugu nuliani aniqatmiñun. ²⁶ Tugliasuli aniqataa taatnatun tuqupluni piñayuaglu, kisaimma iluqatinñ aniqatiguiç tuquvut. ²⁷ Aqulliupluniasiiñ ağnaq tuqupmiñiqsuq. ²⁸ Taapka tallimat malğuuruat anjutit nuliaqtuat iluqatinñ taavrumiña ağnamik, nalliata nuliagigisifiqpaun taamna anjitiqvinjmi?” ²⁹ Jesus-ñum kiuniğai, “Qanutun killukuqatgiviñi! Nalugisi Agaayyutim uqağħich ilaanlu sanñja. ³⁰ Iñuich anjitiquminj tuqumiñ ilaqatniktuğumiñaitchut naagaqaa ilaqatniktitakkauyumiñaitchut. Aglaan itkisirut isağulikitun qilañmiittuatun. ³¹ Agliqiyimasuknağiksi Agaayyutim uqaututataa ilipsitñun anjitiqihkun tuquliğmiñ. ³² ‘Agaayyutigiğaatña Abraham-lu Isaac-ñumlu Jacob-ñumlu. Agaayyutiginjikaat tuquñaruat aglaan iñuuruat.’” ³³ Iñugayaat tusaakamitruñ Jesus-ñum ilisauttutaa quvigiçusunñiqsut.

Kamañağniqsarakun Tillisigun

³⁴ Pharisee-*n*ruuat katimaniqsut tusaakamiñ Jesus-mun nipaiqsiñi¹plugich Sadducee-*n*ruuat. ³⁵ Iñajata ilisautriñ²nuruum maliğutaksranik apiqsruğniğaa Jesus uuktuagukluğ, ³⁶ “Iñisautrii, nalliat tillisit kamanagniqsrauua maliğutaksrani?” ³⁷ Jesus-*n*um kiuniğaa, “Piçpagiyumagiñ ataniq agaayyutigiğikan iluqaaniñ uummatipniñ, iluqaaniñ iñuutchipniñ, suli iluqaaniñ isummatipniñ.” ³⁸ Taamna tavra sivullig suli kamanagniqsraq tilliñ. ³⁹ Suli tuğlaña taatnatun itmiuq, ‘Piçpagilugu iñuuniaqatin ililugu ili³tun.’ ⁴⁰ Maliğutaksrapayaaq suli sivuniksriqirit ilisauttutigiğikan⁴ñich tunñaviqaqtut taapkuñnuña malğunñun tillisiññun.”

Apiqsruun Anniqsuqtikun Akiqsruutauruakun

⁴¹ Pharisee-*n*ruuat katimapkağugich Jesus-*n*um apiqsruğniğai, ⁴² “Qanuq isummatigivisiuñ Christ, anniqsuqtı akiqsruutauruqa? Kia kinuniagivaun?” Kiuniğaat, “David-*n*um.” ⁴³ Jesus-*n*um nipliutiniğai, “Qanuqhunimi David-*n*um, uqağhuni Irrutchikun, taiguu-tiğagniqpaun ataniğmik? Atakkii uqağniğuguuq, ⁴⁴ ‘Ataniq uqaqtuq Atanimnun:

Aquvittin kamagitchiuviksrapnun

uvañnun akiñiñiahatnunağlaan uumigiritin.’

Psalm 110:1

⁴⁵ David-*n*um inmiñik taiguutiqağpaga Ataniğmik, qanuğmi Anniqsuqtı David-*n*um kinuviagitlaniqpaun?” ⁴⁶ Nalliatuunniñ Pharisee-*n*ruuat kiulguñiñiğaiç Jesus-*n*um apiqsruutai. Tavrakñaniğlaan uvlumiñ kia-unniñ apiqsruqtağñaiğniğaat Jesus.

23

*Jesus-*n*um Kiliktuutigiğai Ukpınñuqaqtı*

¹ Taatnaanikman Jesus uqağniqsuq iñugayaanun maliğuaqtimiñunlu, itnaqñuni, ² “Aglaliqirit Pharisee-*n*ruuatlu maliğutaksriuqtut Moses-tun inilğaaninna. ³ Taatnamik tupigiraksragigisi atuglugisil supayaanik uqautikpasi tuvrasuñaqnagich qanuq pisuutilaanañ. Atakkii atuummitlaitchaat sumik uqaqqaqñutın. ⁴ Natmiqsuiraqtuñ iñunñun uqumailañ. Aasisuli ikayuğummataitkaich akiyautisuglugich. ⁵ Savaapayaaqtın iñiqtagiğrağaaqtı qiniğqusaalñiğutın iñunñun. Agliłaaqtagnağaiç puukataurat qauğmikniñlu taligimikniñ iñuqaqtuñ uqağniğni suli atnuğaağmiñ nivinjalukkatanich takkilaaglugich. ⁶ Iniqallatuniqsūt qaukñiñich aquppiutanñitnik niğiqpakmata, suli Jew-*n*ruuat katrağviniñi aquppiilatuplutın qaukñuruam inaani, ⁷ suli tumitchiani pağlatutuplutın suli iñunñun tuğñiraqusuuplutın ilisautriñik. ⁸ Aglaan taiguutiqağumiñaitchusi ilisautriñik, atakkii atatchiñiñamik ilisautriqağhusi aasiñ iluqasi aniqatigiğksusi. ⁹ Taiguğniaqasiuñsuli kiñapayaaq maani nunami aapapsitñik, atakkii atatchiñiñamik aapaqagtusi qilañmittuamik. ¹⁰ Naagaqaa taiguqasiuñ kiñapayaaq sivulliuqtinik atakkii atatchiñiñamik sivulliuqtitaqtsut, taamna Christ-*n*uruq, anniqsuqtı akiqsruutauruqa. ¹¹ Iñuk kamanagniqsrauruqa akunnapsitñi savaktigiymuagiksi. ¹² Suli kiñapayaaq kamanagaşugiruaq inmiñik atchiksipkakkauğisiruq. Kiñapayaaq atchiksiruqaq inmiñik kamanagsipkakkauğisiruq.

*Jesus-*n*um Suakatağai Ukpınñuathatigun*

¹³ “Nakñiñ, aglaliqirisiiñlu Pharisee-*n*uruasiñlu, ukpınñuqaqtisiñ! Kanjiqsitlaitkiksi Agaayyutim uqaha uqñiraqtaalu suli ilisautriñitlugich. Atriqaqtusi iñunñik anmautiqaqtuanik Agaayyutim anaayyuqautaanun aglaan añmanitlugu. Isinitchusi sulipsuq isiqtailigisi tamatkua isigñiuraqtuñ. ¹⁴ [Nakñiñ, aglaliqirisiiñlu Pharisee-*n*uruasiñlu, ukpınñuqaqtisiñ! Ivayaqtuipłusi tupinñitnik suliñauranñitñiğlu uilğagnaat, aasiñ taimma qiniğqitniñiaqasiplusi takiruumik agaayupłusi, taamna pisigilugu anasiñnuqsasqsihiksraqsı pigiitluñniaqtuq.] ¹⁵ Nakñiñ, aglaliqirisiiñlu Pharisee-*n*uruasiñlu, ukpınñuqaqtisiñ! Kukiłuktusi tağıukunlu nunakunlu atatchimikunniñ maliğuaqtiniguğhusi. Aasiñ maliğuaqtiksraqtaagñianikapsiñ anasiñnuqsagvınmutlasirağigiksi pigiitlukluğ ilipsitñiñ. ¹⁶ Nakñiñ, ayaunapłusi sivulliuqtauruasiñ! Uqaqtusi, ‘Kiñapayaaq akiqsruqami agaayyuvikpakun taamna suunjitçuq, aglaan kiñapayaaq akiqsruqami kaviqsaaq manikun agaayyuvikpakun, tavra akiqsruutiniktuq!’ ¹⁷ Ayaunapłusi isumalguitchuasiñ! Nalliak ukuak pitłuktuanjuva –kaviqsaaq manik naaga agaayyuvikpak ipqisqitchipkairuqaq kaviqsaaq maninmik? ¹⁸ Uqaqtusisuli kiña iñuk akiqsruqami tunillaqtuğvikun taamna suunjitłiğlu, aglaan akiqsruqami aatchuutauruakun tunillaqtuğviniñi akiqsruutiniktuq. ¹⁹ Ayaunaruasiñ! Nalliak ukuak pitłuktuanjuva aatchuun naaga tunillaqtuğvik ipqisqitchipkairuqaq aatchuutmik? ²⁰ Taatnamik iñuum tunillaqtuğvikun akiqsruqami taputiragigai aatchuutit tunillaqtuğviniñmittuat. ²¹ Iñuk akiqsruqami agaayyuvikpakun, taputipmiragigai Agaayyun ittuqaq tavrani. ²² Iñuk pakivrumuuna akiqsruqtaqami taputipmiragigai Agaayyutim aquppiutanja taamnalı aquppiruqaq tavrani. ²³ Nakñiñ, aglaliqirisiiñlu Pharisee-*n*uruasiñlu, ukpınñuqaqtisiñ! Qulikuraqtusi avuğutipsitñik –mint, dill suli cumminnik; aglaan minitlugich qulliuqtaqtuñ ilisauttutit maliğutaksrani: nalaunñaruaiç,

nagliktaq suli ukpiqsiřiq—taapkoa atuumaraksragaluasi minitchiragasunjaqasiaglaan sivulligñik. ²⁴ Ayaunaplusi sivulliuqtisii, milugiatchiat piigñiağagigisi qallutipsitñi salummautituglich, aglaan iilğataqtiğagigiksi pikukturuuq natmaksigvik. ²⁵ Nakkiun, aglaliqirisiiłu Pharisee-nuruasiilu, ukpiñnuaqtisii! Salumapkairusi qaahñiañitñik qallutipsi suli puggutapsi, aglaan ilunich immaukkaqhutinj ivayaqtugimik suli killiqigimik. ²⁶ Pharisee-nuruasi, qanuton qinñitlaisigivisi! Salummaqqaagigiki iluaynik qallutimlu puggutamlu, qaanigli salumaymauk. ²⁷ Nakkiun, aglaliqirisiiłu Pharisee-nuruasiilu, ukpiñnuaqtisii! Ittusi qinñiyunaqtuatun iluvğich silataatitun, aglaan ilunich immaukkaqhutinj tuqunaruat iñuich saunijitñik suli qaayugñapayaqtuanik. ²⁸ Taatnallapiaq qaahñiñapsigun sagviaqtugaqtsi iñunun nalaunjaruatun ilipłusi, aglaan ilupsitñi immaukkaqtusi ukpiñnuagutinin pigiilqigigniglu.

Jesus Sivuniksriqiriuq Anasiñnuqsaağviksrañjatnik

²⁹ “Nakkiun, aglaliqirisiiłu Pharisee-nuruasiilu, ukpiñnuaqtisii! Qinñiyunaqsagisi ilunich sivuniksriqirini suli nalaunjaruat iñuich. ³⁰ Uqaqtusisuli, ‘Iñuunaqsimagupta inilgaan taimani aapaavut iñuuniamata, piqasiqsutinaayatchugut ilinjitñi iñuaqtumata sivuniksriqirini.’ ³¹ Taatna uqaqapsi ilipsitñik ilisimarauniqsusi kinjviağitilaapsitñik tuqqtuchiruanun sivuniksriqirini. ³² Ki naatchiun sivulliapsi aullağniikkañat. ³³ Ilipsi qitunğanjich tuqunaqtaut nimigiat! Qanuğlugu nanaqniaqpsisun anasiñnuqsaağvinmuktitaaviksraqsii? ³⁴ Taatnamik tuyugisiruñja sivuniksriqirini ilipsitñun puqiksaaniglu iñunich aglaliqiriniglu—ilanjich tuqqtukisigisi, suli ilanjich kikiaktuutilugich, atlatsuli ipiğaqtuğlugich katragvipsitñi suli qimaaratchilugich nunaaqqimiñ atlanun nunaaqqiñun. ³⁵ Taamna pisigiplugu anasiñnuqsaaqsuñksraqsii tikiññiaqtuq ilipsitñun maqitchipkaiñapsigun aunjatnik nalaunjaruat iñuich maunja nunamun, aullağniilugu iñuaqtuhaniñ Abel-ñum iñuaqtulhanunaglaan Zechariah-m iğñiñan Barachiah-m, iñuaqtusi akungakni agaayyuvikpaumlu tunillaqtugviumlu. ³⁶ Uqautigipsi ilumutuuruamik, iluqani tamanna anasiñnuqsautiksraqsii tikiunmagisiruq makununja iñunun pakmapak iñuuranun.

Jesus-ñum Piqapsriñha Jerusalem-miunik

³⁷ “Annaatuk, Jerusalem-miusii! Tuqtuchuruasii sivuniksriqirini miltuqturuasiilu uyağanjik tamatkunija tuyuurauranik ilipsitñun! Akulaiğlugu katitchum-miugaluağagigitka iñugikkasi, atrilugu aqargiqpak piyaqquqtailitñiktuatun paiyaagmiñik ataaknun isaqqunmi. ³⁸ Atanjii, tupiqsi suksraakkauallapiğniaqtuq suunijlağuglugu. ³⁹ Taatnaqlunja uqautigipsi, qinñitqikkumiñaitkipsitñja nipligñiañapsitñunaglaan, ‘Uvvatuq Agaayyutim pilñutigilunjam taamna tikitchuag atqagun atangum.’”

24

Jesus Sivuniksriqiriuq Piyaqquğñiañhanik Agaayyuvikpaum

¹ Jesus unitkaqpsimagu agaayyuvikpak maliguaqtañi upyaugñiaat inijitñik agaayyuvikpaum. ² Jesus-ñum apiqsruğniğai, “Iluqaisa makua tupiqich qinñitpisigich? Uqautigipsi, Kisinñuqtaqagumiñaitchuqunniñ uyağanjik qalliani atlam ulğusimaitchuamik.”

Jesus Sivuniksriqiriuq Iñuilliuğutniglu Piyuaqsuuliksramiglu

³ Jesus aquppipkaqtitlugu iğgimi taggisiaqtuamik Olives-mik maliguaqtañi utlanjiaat kisipkuqhutinj apiqsruqlugu, “Uqautitug uumiña. Qakugun tamanna atuummiñiaqpa? Sukun ilitchuqutigin ilitchuğigisivisa aggyiasiguvich suli nuna isukhtiyasikpan?” ⁴ Jesus-ñum kiunigai, “Qaunatqiağigitchi iñuillii kinninitchumagaasi. ⁵ Atakkii iñugiaktuat iñuich agğigisirut uqağutin, ‘Christ-ñuruñja,’ aasiñ kinnitñigutin iñugiaktuanik iñunich. ⁶ Tusaagisirusi anjuyaktuanik qanittuamiñ unjasikuamiñlu. Iqsñiaqasi atakkii iluqatin tamatkua atuumaruksraurut aglaan isukhñigitchuqsuli. ⁷ Nunaaqqich anjuyiugisirut akiligiiksillutin avatmun suli atanguvich akiligiiksillutin avatmun, nigisukuilqimilutin, suli nuna aulapmili naniyayaq nunani. ⁸ Iluqaitñik tamatkua aullağniisaagigai auliyautiñum.

⁹ “Qaisaugisirusi nagliksaagsiuviksrapitñun, suli tuqqtuauksrapitñun, uumigitchiulusi nunaaqqipayaaniñ piqutigilunja. ¹⁰ Taimaniğuppan iñugiaktuat iñuich ukpiğutaigñiaqtut, aatchuutigiragautilutin avatmun suli uumikkutilutin avatmun. ¹¹ Iñugiaktuat sivuniksriqirinjnuaqtuat agğigisipmiñiqsut kinnitñigutin iñugiaktuanik iñunich. ¹² Suli pisigilugu iñuich pigiilqihait iñugiaksitmukhutinj piqpakkutaat niglaqsñiağaa. ¹³ Aglaan iñuk makitaruq payanjigumi isuanun anniqsukkaugisiruq. ¹⁴ Quiaqtuagigisigaat taamna tusaayugaallautaq Agaayyutim anjuyaqutaagun, uqautigilugu nunaaqqipayaanun. Aquagun isukhtikisiruq.

Tatamnapiğataqtuaksraq

¹⁵ “Iñuk agliqiruaq ukunija kanjisi. Qinñiağigiksi nagğunallapiğataqtaq qikağlugu ipqitchuami inimi iniksrağinjsamiñi, Daniel-ñum Agaayyutim sivuniksriqiraa

uqautigikkana. ¹⁶ Taipkunani uvluni iñuuniaqtuat nunanani Judea-m qimakkumaut iğgiñun. ¹⁷ Iñusuli itkumi tupiğmi qaanani atqagnaqani aikliğuni sumik tupiğmi luanani. ¹⁸ Kiñasuli iñuk nautchiivini mi itkumi utigniaqani aikliğuni quppigaağmiñik. ¹⁹ Taipkua uvlut tikitpata, nakiun ağan sinaiyaunigumiñ suli aakat miluktitçigumiñ ililgauragmnik. ²⁰ Agaayutitchi qimahksraqsi atuumatqunilug ukiumi naagaqaa mingiñsiagvium uvlvani. ²¹ Atakkii taivrmani nagliksaaqaurahksraq atuomagisiruq atriginisana atuamaruam aullagñihaniñ nunam uvunjanunaglaan. Taatnasiq nagliksaaqaurahq atuummitqinñianitçhuq taavruma aquagun. ²² Aasii Atangum makua uvlut ilanñaqtaanisuaqpagich, kiña iñuk anniqsukkaayumiñaitçhuq. Aglaan pisigiplugich piksraqtaani Agaayyutim taapkua uvlut ilanñaqtaagisigai. ²³ Taimaniğuppan kia iñuum uqautikpasi, ‘Qinñisiun, uvva Christ,’ naagaqaa itnaqpasi, ‘Ikaniittuq,’ ukpiginiaqasigik. ²⁴ Atakkii anniqsuqtinñuat suli sivuniksriqirinñuat iligisirut savaaqagutin kamanaqtuanik savaanik suli quviqnaqtuanik. Taapkunuuna kinniñiağniğaiç Agaayyutim piksraqtaani pisagiyumiñagumisigai. ²⁵ Atanji, uqautigipsi taavrumiña atuummigaluaqnagu. ²⁶ ‘Aasiil kisupayaam uqautikpasi Christ iñuilaami innilugu tatpavunaqasi naagaqaa iriqsimanilugu uvani tupqum luanani ukpiginiaqasiun. ²⁷ Atakkii Iğniña Iñuum agğigisiruq atrilugu ikniqpalañmun qaummagiksipmatun qilak kivaknamiñ kanaknamun. ²⁸ Sumipayaqsuli tuqunaruq itpan, tavrurña tinmiaqpaich tuqunaraqtuğuurat katisuurat.

Agğiksrana Iğniñan Iñuum

²⁹ ‘Aquranagunaasiñ uvluiñ nagliksaaqsiluhum, siqiniğ taagsisiruq

suli tatqiq qaumağinğiguni,

uvlugiat katagaqmilitin qilaniñ

suli qaummatipayaani silam nuktitalutin inimiñni.

Isaiah 13:10; 34:4

³⁰ Taivrmani uvluni ilitçhuqutaa Iğniñan Iñuum sagviğisiruq qilani. Iñupayaana nunam qialuni qiniğisigaat Iğniña Iñuum agğiqsuq nuviyakun qilaniñ sanñimigun suli kamallapiaqtuakun kamanautmigun. ³¹ Qalğutautiqpaktuglugich nipiturat tuyugisigai isaguligikkani katitçityaqtillugich piksraqtaagmnik iñunñik nakitñapayaaq nunami.

Iisaaksrana Asirritlaitçhuam Napaagtum

³² ‘Iisaagağitchi fig napaagtumiñ, itnaqhuni, akigiñiñ milukatanjich naugaqsipmata suli sunjaqsiplutin qituglipmata ilisimarağigiksi upingaa qallihha. ³³ Taatnatuntuuq qiniğupsigik tamatkua atuummiruut ilisimaniaqmigiksi Iğniña Iñuum qallilapiaqtilaana qakma. ³⁴ Iñuum uqautigipsi, Iñuich iñuuniaqtuat pakma tuqunaninñianitçhut tamanna suapayaaq atuumaanikkaluaqnagu. ³⁵ Iluqani nuna suli qilak piyaqqukkaugisiruk, aglaan uqalñich uqautigikkatka piiniğigumiñaitçhut.

Pivia Agğiksranañ Ilisimaraitçhuq

³⁶ ‘Kia-unniñ iñuum nalugaa uvlug naagaqaa sassağ sumi tikisilaaksrana. Isagulugich qilaniñmiittuat unniik iğniğuruam nalugaat. Kisimi aapam ilisimagaa. ³⁷ Iğniña Iñuum agğiqpan taimanisun itkisiruq atrilugich iñuich iñuuniaqmatun uvluiñi Noah-m. ³⁸ Atakkii taipkunani uvluni sivuani uliqpaluhum iñuich niğimaqtut imiqsimaqhutinlu, ilaqatniktuqhutin suli qitungatin ilaqatniktuqtitlugich Noah-m isignihhanunaglaan umiamun. ³⁹ Iñuich ilitçhuğinñiñiqsut atuumaniqtuamik uliqpanmun pisagilgataqtitlutin. Taatnatun itkisipmiuq Iğniña Iñuum agğiqpan. ⁴⁰ Malğuk anjutik savaktuak nautchiivini, ilaqataa tigurauliğisiruq aasiñ ilaqataa uniktauliğuni. ⁴¹ Malğuk ağan mukkaaksriruqtuak mukkaaksriruğvini, ilaqataa tigurauliğisiruq aasiñ ilaqataa uniktauliğuni.

⁴² ‘Taatağasi ataramik itqanaitçhuksraurusi, atakkii nalugiksi sumi uvlumi atannapsi agğigñiaqtılaanjanik. ⁴³ Aglaan ilisimayumagiksi una, tupqum iñuan ilisimayumiun napmun ilikpan unnuuq tigliñiaqtim agğigñiaqtılaana qaunaginayaqtuq tigliñiaqti siqumğutitqunilug tupiğmiñun. ⁴⁴ Taatnatuntuuq itqanaitçhuksraupmisi atakkii Iğniña Iñuum agğigñiaqtuq sassağniğmi niğiuğviniñisapsitñi.

Tuniqsimaruaq Naaga Tuniqsimaatçhuuq Savakti

⁴⁵ ‘Kiña tuniqsimaruaqunipluni isumatuplunilu savaktauva? Ilaanuruq anjaayquam qaukñiutikkana atlanun savaktimiñun tupiğmiñi ittuanun niqiksritñikaqtuamun piviksraq nallaullapiaqtu. ⁴⁶ Qanutun quviasuktigigisiva taamna savakti anjaayquam utigumi paqitana savaagilugu. ⁴⁷ Iñuum uqautigipsi, atangum piksraqtaagisigaa taamna savakti qaunaksritqulugu uluqaitñik suurağmiñik. ⁴⁸ Aglaan qanuq savaktaunippan pigiitluni? Isumapiagñisuuq inimiñun, ‘Anjaayuga maunauraq utignianitçhuq,’ ⁴⁹ aasiñ anaumiagsilugich atlat savaqatini suli niğiqatigiplugillu imiqatigiplugillu imiqtuqtit. ⁵⁰ Anjaayuna taavruma savaktim utigniaqtuq ilanatigun uvlut niğiuğviniñisillugu ilaanik sassağniğmiñu qaunaginjisillugu. ⁵¹ Atangata agğigumi tatapsallapiağisigaa

piqasiutiipkağlugulu ukpinñuaqtinun. Tavrani iñuich qiağisirut tiriquulatchilugillu kiggutitiñ.”

25

Atrikusaun Qulitigun Niviaqsiatigun

¹ “Agaayyutim anjaayuaqtaa sagviqpan itkisiruk qulitun anjutiqsimaichuatun tumgimiaqagtuaniñ nanniuramiknik paągiağlugu ilaqatniñniaqtuaq. ² Tallimat taapkunani isumaturuanjuniqsut, sulitallimat isumatuitlutin. ³ Taapkua isumatuitchuat saagağmiñiğaiç nanniuratiñ, aglaan uqsritqutiksranjitñik saaganğiññiqsut. ⁴ Isumaturuataasiñ uqsritqutiksraliğaiçniqsut nanniuramiknun. ⁵ Ilaqatniñniaqtuaq tuluiñjapakğlugu taapkua iluqatiñ siñiñnialiqamiñ siñiksagñiqsut. ⁶ Tavra unnuaq qitiqquqman iñuk nipliqsuq, ‘Marra, ilaqatniñniaqtuaq agğiqsuq. Anilusi paągiaqsiiñ.’ ⁷ Iluqatiñ anjutiqsimaichuat makitnamiñ ikummaktaagñiğaiç nanniuratiñ. ⁸ Isumatuitchuat uqatiniğaiç isumaturuat, ‘Qaitchisigut ilanjanik uqsrupsi atakkii nanniuravut qamiqsiiñiqsut.’ ⁹ Aglaan isumaturuat kiuniğaiç, ‘Naaga, naamayumiñaitpalunmiugut uvaptiknunlu ilipsitñunlu pigupta, aglaan aullağusi taipkununa tunisullaqtuaniñ uqsrunik tauqsigiağitchi piksrapsitñik.’ ¹⁰ Tavrani isumatuitchuat aullağniqsut, aasiñ tauqsigiağitlugich ilaqatniñniaqtuaq agğiğniqsut. Taapkua itqanaitchuat isiqatigigaat katchuutiviniñmun niğiqpagaqhatin, tavraasiñ taluplugu. ¹¹ Aquvatigunli agğiqmiñiqsut alğianich niviaqsiat. Uqaaqsigaluaqtut, ‘Ataniiq, anmautillañniaqtigut.’ ¹² Aglaan kiuniğai, ‘Naluniğipsi. Kisuuvisi?’ ¹³ Taatnağusi qaunatqiağitchi. Atakkii nalugiksi uvluq unniñ sassagñiq Iğñina Iñuum agğiiksraña.

Atrikusaun Pınasutigun Savaktitigun

¹⁴ “Suliuva Agaayyutim anjaayuaqtaa sagviqpan atriaqatuuq anjutmik iglausuktuamik unjasikusamun nunamun. Inmiñuqplugich savaktigikkani qaunaksriłiutiniğai suurağmiñun. ¹⁵ Atausiğ iñuk qaitchiñiğaa 5,000-tun maninñik, atla iñuk 2,000-tun, atlasuli 1,000-tun, iñulla a akuqtuipłuni pitłakkağmigun. Aasiñ aullağniqsuq iglaviksrağmiñun. ¹⁶ Taamna iñuk akuqtuiruq 5,000-tun maninñik aullaqhuni piñatchiasurajaani tauqsigñiutiginiğai maniksriusriani, aasiñ piññautigiplugich 5,000-sipsaanik. ¹⁷ Taatnatunsuli taamna iñuk akuqtuiruq 2,000-tun piññapsaaqmiiq atlanik 2,000-nik. ¹⁸ Aglaali iñuk akuqtuiruq 1,000-tun aullaqhuni paksrautiplugu nunamun iriğniğaa anjaayuağmi manija. ¹⁹ Akuni piłğatağaluaqami anjaayuaqat taapkua savaktit utiğniqsuq, aasiñ makpiğarriqutiaqsipługich maniksriusrianiğatigun. ²⁰ Tavra taamna iñuk akuqtuiruq 5,000-tun tikiutiruuq atlanik 5,000-naktaagñiğaiç uqaqhuni, ‘Ataniiq, qaitchikapja 5,000-tun maninñik, uvva piññapsaaqtunja 5,000-nik.’ ²¹ Anjaayuaqan taavruma uqautigaa, ‘Savaaqallautagñiqsutin, nakuuplutin tuniqsimaruaniqsutin savakti! Tuniqsimatriñiqsutin iñugiakitchaluaqtuatigun suuratigun; inillanñaigikpiñ anjalatiğugutin iñugiaktuanun suuranun. Quviasuqatautyagiñ anjaayuağiğkappni.’ ²² Taamnaptuuq iñuk akuqtuiruq 2,000-tun maninñik agğiqhuni uqağmiuq, ‘Ataniiq, qaitchikapja 2,000-tun maninñik, uvva piññapsaaqtunja 2,000-nik.’ ²³ Anjaayuaqanuuq uqautipmiğaa, ‘Savaaqallautagñiqsutin, nakuuplutin tuniqsimaruaniqsutin savakti. Tuniqsimatriñiqsutin iñugiakitchaluaqtuatigun suuratigun. Inillakkisigikpiñ iñugiaktuanun suuranun. Quviasuqatautyagiñ anjaayuağiğkappni.’ ²⁴ Tavrani iñuk akuqtuiruq 1,000-tun maninñik agğiqhuni uqaqtuq, ‘Ataniiq, ilisimagikpiñ. Anayaktuaqtuauñğitçhutin anjun. Pukuiraqutun nautchiivigiñisapniñ katitchisuuplutinlu kangaqsruivigiñisapniñ nautchiaksranik. ²⁵ Sivuğapłuna taatnaqlunja iriğitka maniksin nunamun. Uvva, pisin pigigitin.’ ²⁶ Anjaayuaqan uqautigaa, ‘Pigiitçhutin iqiasruuplutinlu savakti! Iłisimagałuaqtutin kprisuułilaamnik nautchiivigiñisapniñ katitchiłunjalulu kangaqsruivigiñisapniñ nautchiaksranik. ²⁷ Iłiñayağniğitini manitka manniqiriñun, aasiñ utiguma akuqtuitłanaqatunja pimñik naggutinjitñik.’ ²⁸ Aasiñ uqatiniğai atlat savaktit, ‘Pisigin taapkua maniich ilaaniñ qaityağiağlugichaasi taavrumunja 10,000-tun maniaqtuamun.’ ²⁹ Tavraasiñ kiñapayaq anjalatçilłautaqtuq aatçhuusriagñiñik piññapsaağisiruq sippakuuqtualiguni. Aglaan taamna piññangitçhuaq, mikiruamikunniñ piginasuğiğkagñiñik piikkağisiruq ilaaniñ. ³⁰ Siñitçhiun piññanñiuranğitçhuaq savakti taqtuam taagñiqsranun. Tavrani qiağisirut tiriquullaisa kiggutitiñ.

Aviktuğiksraq Nunam Iñupayauraji

³¹ “Iğñina Iñuum agğitqikpan kamañtuakun qaumamigun iluqaisa ipqitçhuat isaguligikkani piqatigilugich, aquvinniaqtuq aquppiutaqpanmiñun kamañtuamun. ³² Aasiñ iñupayauraji nunam katitağisirut sivuğanun. Tavrani aviktuğisigai atausiuttağlugich, atrilugu munaqsri aviktuipmatun ipnaiñik tuttułuraniñ. ³³ Suli inillakkisigai ipnaiç taliqpinmi tunaanun, aglaali tuttułurat saumium tunaanun.

³⁴ Umialgum uqautigisigai taliqpinmiñi ittuat, 'Maunagitchi, aatchuusriaqautuasii piliusiamik Aapamniñ, paitchaktaagisiuñ Agaayyutim anaaquataa itqanaiyaanuruuq ilipsitñun iñiqtaulhaniñaglaan nunam. ³⁵ Atakkii nigisuktauqama niqiksritchagigikma. Imigukamalu imiksritchagigikma. Iglaanjukama aiyugaaqluñ isiqtitagigikma. ³⁶ Atnugaanjitñama atraksritchagigikma atnugaamik. Atniñnaqama takuragigikma. Isiqtaukama tikitluña isiqattaagagigikma.' ³⁷ Tavralli iñuich nalaunjaruat kiuniagaat, 'Ataniiq, qanjaaglaan qiniqipisigiñ nigisukavich aasiñ nigipkaqhutin naagaqaa imigukavich imiqtitagivisiñ? ³⁸ Qanasuli qiniqipisigiñ iglaanplutin aasiñ isiqtitlutin naagaqaa atnugaanjitñavich atnugaaitpisiñ? ³⁹ Suli qanjaaglaan qiniqipisigiñ atniñnaqhutin naagaqaa isiqsivijmiitnavich takuniqipisigiñ?' ⁴⁰ Umialgum kiugisigai tamatku itnaglugich, 'Illumun uqautigipsi. Qanutunaglaan savautrikapsi nagliñnaqniqsrañatnun aniqatiuma savaagigiksi uvañnun.' ⁴¹ Aasiñli uqautiniaqmigai tamatku saumium tujaani, 'Piigitchi uvañniñ! Anasiñnuqsakkauniatqusi isuitchuami ikniñmi itqanaiyaanuruamun tuungagmun isaguliñiñunlu. ⁴² Atakkii nigisukama niqiksritchagigikma. Imigulikama imiksritchagigikma. ⁴³ Iglaanjukama aiyugaatlatichipsitña. Atnugaaitñama atnugaaitlatichipsitña. Atniñnaqamalu isiqsivijmiitnamalu isiqattaatlatichipsitña.' ⁴⁴ Tavraptuuq kiuniagaat itnagutin, 'Ataniiq, qanjaaglaan qiniqipisigiñ nigisukavich imigukavillu naagaqaa iglaanukavich atnugaaitnavillu, naagaunniñ atniñnaqvich isiqtaukavillu aasiñ savautingitlutin?' ⁴⁵ Aasiñ kiuniagai, 'Uqautigipsi, qanusipayaamik savautrisingitñapsi atatchimununniiñ nagliñnaqniqsrañatmun savautriñgitchusi uvañnik.' ⁴⁶ Tamatkualli aullaqtitkisigai isuitchuamun anasiñnuqsasiuvijmun, aglaali nalaunjaruat isuitchuamun iñuudigmun."

26

Sivunniugun Tuqutchuklugu Jesus

¹ Jesus uqañuqami tamatkuniña, uqautigai maliguaqtini, ² "Iisimarusi, malguk uvluk aquagan atuumagisiruq Jew-nuruat nigiqpagvikañat atilik Apqusaakkauhigimik, aasiñ Iğniña Iñuum aatchuutigikkauniatuq kikiaktuutraksrauluni." ³ Qaukñich agaayulqisit [suli aglaliqirit] suli sivulluqtigiruat katinniqsut igluqpañanun qaukñiat agaayulqisit atilgum Caiaphas-mik. ⁴ Sivunniugaqsiñiqsut tigusrağuklugu Jesus nalunautchilutin tuqul-luguaasiñ. ⁵ Aglaan uqañiqsut, "Nigiqpagvikaam uvluanu taatnagñiangitchikput. Iñuich analanuqkutaivaiaqtut."

Jesus Tipragiksakkauruq Bethany-mi

⁶ Uvvaasriñ Jesus Bethany-miitlugu tupqani Simon-nun auyugaqtualgum ⁷ tikiñniğaa ağnam saagaqhuni nakasrunñanuramik tipragiksautmik akisuruamik nanuutiksramik, aasiñ kuviplugu Jesus-nun niaquanun niginiñiaqtitlugu. ⁸ Maliguaqtaiñ qiniqamitruñ iħuaginñiğaaat nipliqhutin avatmun, "Supman asiñun tipragiksaun atuqpañ?" ⁹ Una tipragiksaun tunikpan atqunautaunayaqtuq qaisauluniasiiñ nagliñnaqtuanun." ¹⁰ Jesus-nun iħtchuğiplugu nipliutigikkañat uqautiniğai, "Suvaata una isumaaluksaapqisiuñ ağnaq? Savautigaaña savaallautamik. ¹¹ Nagliñnaqtuat nayuqtigigisi ataramik, aglaan nayuqtiginiangitchipsitña ataramik. ¹² Uvvauna ağnam kuvikamiiñ tipragiksaun timimnun itqanaiyautigaa iħvikkauliksrağa. ¹³ Illumun uqautigipsi, nanipayaaq tusaayugaalautaq quliaqtuanukpan nunapayaani, taavrumaptuuq ağnam savaaña uqautigisipmiuq itqakkutaauluni ilaanun."

Judas Aniqtuq Aatchuutigisuklugu Jesus

¹⁴ Taimmali iħana qulit malguk maliguaqtit, atiaqtuq Judas Iscariot-mik, utlautiniqsuq qaukñiñitnun agaayulqisit ¹⁵ uqautiplugich, "Sumik qaitchiñiaqpisitña Jesus aatchuutigigupku ilipsitñun?" Akliñniğaaat iñuñiñaq qulitun manijñik. ¹⁶ Tavrakñaniñaglaan Judas qanaksruaqsiñuq piviksramik aatchuutigisrukluq Jesus.

Jesus Nigiqatauniqsuq Maliguaqtimiñi Nigiqpagviani Atiliñmi Apqusaakkauhigimik

¹⁷ Sivulliqpiani uvluanu nigiqpagvikaam puvlaksiginiğilaanik qaqqunik maliguaqtit tikiñniğaaat Jesus uqautipluguaasiñ, "Nani itqanaiyaquvisigut nigiqpaħksrapnik atiliñmik Apqusaakkauhigimik?" ¹⁸ Kiuniğai, "Nunaaqqimugitchi arjuntmun ilisimakkamun uqautitlugu, 'Iħsautri uqaqtuq, piviksrağa qalliuraqtuq. Nigiqpagvia atilik Apqusaakkauhigimik nigigivigisukkiga tupipni piqatigilugich maliguaqtitka.'" ¹⁹ Maliguaqtit piñiqsut Jesus-nun piraksrirtaaton iliniñtun, aasiñ itqanaiyaqhutin nigiqpagviksramun atiliñmun Apqusaakkauhigimik. ²⁰ Unnuksraaqman Jesus aquvinniqsuq nigisukhuni piqatigiplugich qulit malguk [maliguaqtini]. ²¹ Niginiğlagmin Jesus-nun uqautigai, "Uqautigipsi, iħapsisamma aatchuutiginiğaaña uumiksriñun." ²² Iħuqatin isumaalutçhallaapiğataqtut. Atausiuttaqhutin apiqsrullaagaqsiğaaat, "Ataniiq, uvañangitchuq, amii?" ²³ Uqautigai, "Iħanuruq misuqatauruuq argañmifiik uvapkun puggutaaramun." Taavruna

aatchuutiginiagaana uumiksriñun. ²⁴ Igñiña Iñuum aullağisiruq uqałhmun aglaksimalhatun pisigiplugu ilaa, aglaan qanutun tatanmaqtiğisiva taamna anjun Igñiñanik Iñuum aatchuutigitniktuag uumiksriñun. Nakuutlukkayaqtuq taamna iñuk taimani aniñginiñgumi.” ²⁵ Tavralli Judas-ñum aatchuutigitniktuangan apiqsruğniğaa, “Iisautrii, uvanjanğitchuq, amii?” Jesus-ñum uqautiniğaa, “Ii, ilviuruq.”

Atangum Nullautchiğvía

²⁶ Niğillağmin Jesus-ñum tigugaa qaçqiaq quyaaplugu Agaayyun siqumitkaa qaitluguasiñ maliguaqtimiñun uqaçhuni, “Tigulugu niğğisiun, tavrataamna timiga.” ²⁷ Tigupluguasiñ qallun quyaanikami qaitkaa ilinjitñun uqaçhuni, “Imiğvigisiun!” ²⁸ Taamna auga maçipkakkauruq iñugiaktuanun aullağniuruq nutaamik sivunniugutmik Agaayyutmiñu iñunñilu. Taavrumuuna aukun Agaayyutim nalupqinaigñiğaa sivunniugutni iñunñun natqigutiksraupluni killuqsautinjitñun. ²⁹ Imitqinñiangitçhuna taavruma asiam misuğuanin uvakñaniñaglaan tikilğataqtillugu taimña uvluq imitqikkuma piqatigilusi Aapaa anayyuqautani.” ³⁰ Atuanikamin atutmik aullaqtut iğgimun taggisiaçtuamun Olives-mik.

Jesus Sivuniksriqiruq Peter-m Piłlaakksraña

³¹ Pisullağmin Jesus-ñum uqautiniğai maliguaqtini, “Iluqasi uniñiñiğipsitña uamani unnuami. Atakkii aglausimaruq uqaçhni itna, ‘Tuqtutkisigiga munaqsri,

aasiin ipnaich siamillapiagutin.’

Zechariah 13:7

³² Aglaan anipkakkauranikkuma tuqułiğmiñ, aullağisiruñu sivupsitni Galilee-mun.” ³³ Peter-m uqautigaa Jesus, “Iluqatin atlat suksraağaluqpatin sumiunniñ taatnağumiñaitçhikiñ.” ³⁴ Jesus-ñum uqautigaa Peter, “Uqautigikiñ, anaçavak piłlaağutiginiağikma piñasuniaglaan aqargiqpak qałğutağaluqnağun.” ³⁵ Peter-m uqautigaa, “Tuquqatigiraksrağigupkiñunniñ piłlaağiyumiñiaipiağikiñ.” Taatnatuntuuq uqaçtağmiut iluqatin maliguaqtit.

Jesus Agaayuruq Gethsemene-mi

³⁶ Jesus-ñum aullatigai maliguaqtini inimum atilimun Gethsemene-mik uqautiplugich, “Aquppiuraallagitchi uvani, agaayutyatuaqtilluñu iñuñu.” ³⁷ Aullautiplugich Peter malğuglu iğñanik Zebedee-m alianniuliqsuq ihuilliulillapiaghuniñu. ³⁸ Uqautigai, “Arrii, uvva uqumailiullapiagñisunja. Alianan pisagihhiñaagutağaaña. Tavraniittuallagitchi qau-naksruqasillagluñu.” ³⁹ Taiñuñuqataallakhuni pullapiaglu kiñiani agaayuruq, “Aapaan, pisuhigupku piğun qallutaa nagliksaalhum uvanñiñ. Uvaja pisuhigunillaaptun aglaan ilvich pisuipitun.” ⁴⁰ Jesus utiqami maliguaqtimiñun paçinnigai siñiçtuat. Apiqsruğniğaa Peter, “Qaunagiuraallakkumiñaitpisitña atautchimiunniñ sassağniğmi? ⁴¹ Siñinñiasunjaçasi agaayulusiñu. Ukpisirsainitçhumausiñi uuktuaçsiuğups. Iñumun irrusiç piyummalitigağaluqtuq aglaan timi sayaitçhuq.” ⁴² Jesus aullatqilğitçhuq ilaqaataani agaayupluni uqaçhuni, “Aapaan, una qallugauraq piğumiñaitpan uvanñiñ imiçtaksrağipiagupku piłagu pisuhigikan.” ⁴³ Utılığitñami paçilğitçhai siñiçtuat atakkii irinich siçupsağulillapiaghutin.” ⁴⁴ Uvvaasiñ aullalğitçhuq agaayutyaçhuni piñatçhiçluğich, uqaçhuni taapkuninçsuli uqautigikkağmiñik sivunani. ⁴⁵ Jesus utiqami maliguaqtimiñun uqautigai, “Siñiçtuapçisuli iñituiçsiçhuq? Uvva, sassaç tikitçhuq aatchuutigikkaçviksraña Igñiñan Iñuum arganjitñun killulicirit.” ⁴⁶ Makillusi aullaqta! Aatchuutigitniktuaga imma tikitçhuq.”

Jesus Tigukkauruq

⁴⁷ Jesus uqaçgugaçtuatillugu Judas agğiğniçsuq, ilañat qulit malğuk maliguaqtit. Piqatigağniçsuq iñugiallapiagutuanik iñunñik savikpiraçtuuanik anautçhiraçtuaniçlu, tuyuumaru-anik qaukñitñiñ agaayuliçsit sivulliuçtiğruanjitñiñilu. ⁴⁸ Taavruma aatchuutigitniktuam piqatini ilitçhuqutiksriñiğai uqaçhuni, “Kiñataimma kunikçupku tavra taamnağisiruq. Tiguyumagiksi.” ⁴⁹ Taavrumatavra naliniñaaqługu utlakkaa Jesus pağlaplugu, “Pağlagikiñ, ilisautrii!” aasiñ kunikługu. ⁵⁰ Jesus-ñum kiuniğaa, “Iauraamaan, tavra taatnağiağuguutinkii.” Tamatkua iñuich tiguniçluğluğlu Jesus tigugaat. ⁵¹ Tavralli ilañata taapkuva piqatinñi Jesus-ñum amuniğaa savikpani uugiraçtiçluğuasii savaktiña qaukhiata agaayuliçsit. Uugiraçqamiñ tavra siutaiçsiğniğaa. ⁵² Tavrani Jesus-ñum uqautigaa taamna, “Uçtiçturrun savikpamiñ puñanun atakkii iluqatin anuyaktuat savikpakun piyaçquçsiçirut savikpakun. ⁵³ Isumanjitpich iniqsruçupku Aapaga ikayuçtañiçluğlu, akkuvaaurapiaq tuyuğayağaaña qulit malğuktun kavluutinik isaguliñnik. ⁵⁴ Taatnaçupku qanuğuni Agaayyutim uqałha im-miumagisiva uqaçiruaq taatna ittuksraupluni?” ⁵⁵ Taavrumani Jesus-ñum uqautigai iñugiallapiagutai iñuich, “Savvaçluçtauvik, atakkii agğiçhisi tigutyaçhuna savikpañnik anu-taniçlu. Uvluğaçipman aquppigaluğaçtuñu piqatigiplusi agaayyuvikpañmi ilisautripluñu, aglaan tigusratlaitchipsitña. ⁵⁶ Aglaan iluqatin tamatkua atuumarut atakkii Agaayyutim uqałhich uqaçikançhivuniksriçirit immiumaruksraupmata.” Tavralli iluqatin maliguaqtit unitçhaat piğruçhutin.”

Jesus Apiqsruqtugaat Uqaqsittaagvijnmi

⁵⁷ Taapkoa tiguriruat Jesus-mik aullautinigaat Caiaphas-mun qaukiat agaayuliqsit katimmavigikkajnatnun aglaliqirit sivulliuqtigruatlu. ⁵⁸ Aasiin Peter-m malinjigaat unajasiuraqhuni qaukiata agaayuliqsit igluqpanjan silataanunaglaa. Isiqhuni aquppiqatauniqsuq qaunaksrini qiñigukhugu qanuğisitalaaja. ⁵⁹ Qaukhiñich agaayuliqsit sulii iluqatinj uqaqsittaagtitichirit pakaaqagñiqsut tanjigilaanik ilisimaraunanik sagluttugilugu Jesus tuqqtuchukhugu. ⁶⁰ Aglaan paqitichijnifñiqsut sumikunniin, iñugiakkaluaqhutinj tikiaruat tanjigilaakun ilisimarauniaqtuat. Naagatai paqitichinjitchut. Kiisaimmalu malguk tanjigilaakun ilisimaraunaq saavitpuk ⁶¹ uqaqhutik, “Uvvauna iñuk uqaqtuaq, ‘Piyaqqulhiñaugiga agaayuvikpanja Agaayyutim aasiin nappatqiglugu pinasuni uvluni.’” ⁶² Uvvaasiin qaukiata agaayuliqsit makitluni uqautigaa Jesus, “Kiggutiksraitpich sumik ukuak iññuk uqautaakkun ilipkun?” ⁶³ Aglaan Jesus nipaisaaqtuq. Qaukiata agaayuliqsit uqautinigaat Jesus, “Itqagun una, Pakma nayutirugut sivugaani iñuruam Agaayyutim. Taatnamik uqautitigut, Christ-nuvich, Iğñija Agaayyutim?” ⁶⁴ Jesus-nun kiunigaat, “Uvva ilvich uqaaniktutin taatna. Aglaan uqautigipsi, qakugun taimma qiñigisigiksi Iğñija Iñuum aquppiruaq taliqpian tunjaani sanjipayaqaqtuam, agğiguni nuviyatigun.” ⁶⁵ Tavrani qaukiata agaayuliqsit aligaagñigai atnugaani uqaqhuni, “Injmiñik uqağniqktağniqsuq! Suvaatami piqağupsaapisa ilisimarinik? Pakma tusaagisi uqağniqkta. ⁶⁶ Qanuq isumavisi?” Kiunigaat, “Tuquruksrağtuq.” ⁶⁷ Aasiin tivvuaqtuqsağniñigaat kiiñnajaun qakiqtaqsimmaan pattakhugu arganjmiknik. ⁶⁸ Uqağniqsut, “Christ-nuruatiin! Nalautchağutin uqautitigut, kia qakiqpatin?”

Peter-m Piilaagigaa Jesus

⁶⁹ Taatnalhatni Peter aquppiñiqsuq silataani igluqpaum. Niviaqsigaam tikitlugu nipliutinigaat, “Ilvichtuuq piqatigipmikkan Jesus Galilee-ğmiu.” ⁷⁰ Aglaan Peter piilaagtuq iluqanjisa takkuatni uqaqhuni, “Naluruña sumik uqautiqatilaapnik.” ⁷¹ Aasiin anipman qanitchağruamun, atlam qiñiqhugu uqautinigaat tamatkua tavraniittuat, “Uvvauna iñuk piqatauruaq Jesus-mi Nazareth-miumi.” ⁷² Tavrani Peter piilaatqisuq suamasiplugu, “Nalugiga taamna anun.” ⁷³ Suli akkunilitchiallakhugu qikaqtuat tamaani utlakkaat uqautilgitlugu Peter, “Ilmun ilagigaatin taapkoa, atakkii uqausipkun ilisimanaqtutin.” ⁷⁴ Tavra Peter suviagaqsiñiqsuq itnaqhuni, “Agaayyutim anasiñjuqsaglijja uqağniñiguma ilumutuuruamik. Nalugiga kisuutialaaja taavruma anutum.” Uqaqtitlugu tavranchiaq aqargiqpak qalğuqtağniqsuq. ⁷⁵ Peter-m itqaqtigai uqautai Jesus-nun injmiñun itna, “Aqargiqpak qalğuqtağaluaqnagu piilaagutiginiağikma pinasuniaglaan.” Tavra anipluni qianiqsuq iluñiullapiaghuni.

27

Jesus Pilate-muutiniğaat

¹ Uvlaatchaurami qaukhiñich agaayuliqsit sulii sivulliuqtigruanjich Jew-nuruat sivunniğniqsut tuqqtuchukhugu Jesus. ² Qiliğhugu aullautinigaat Pilate-mun kavanauruamun.

Judas Tuquruq

³ Tavrani Judas, Jesus-nun aatchuutiginija, ilitchugikami Jesus-nun tuqqtak-srağtuqtilaajanik nunuurtachallapiagñiqsuq utiqtitlugich taapkoa iñuiññaq qulit maniarat qaukhiñitñun agaayuliqsitlu sivulliuqtigruanjitñunlu Jew-nuruat ⁴ nipliqhuni, “Killuqsagtunja atakkii aatchuutigitnikluja patchisailaamik iñunmik.” Kiunigaat, “Suutauniqppami taamna uvaptiknun? Tavra savaağiñi.” ⁵ Judas-nun miłuqsautinigaat maniich agaayuvikpanmun. Aullaqami qimiñniqsuq injmiñik. ⁶ Qaukhiñich agaayuliqsit tiguplugich taapkoa maniich nipliğniqsut, “Maligutaksrakuagñanğitchuq tugvaigupta maninjmik ilirakuvianun agaayuvikpaum, atakkii taamna manik akigigaa tuqqtauruam.” ⁷ Sivunniğniqsut tauqsitugisukhugu utkutcherim nunanjanik iluvigağvigsukhugu iglaanruanun. ⁸ Taatnağhugu taamna nuna taiguutiqagaat nunanjanik augum ugluvanunaglaan. ⁹ Taamna immiumaniqsuq uqauttaturuaq tumigiplugu Jeremiah sivuniksrigiri uqautigikkana, “Tiguniğaiç iñuiññaq qulit maniich. (Taapkoa maniich iñugiaktilaajat Israel-ağmiut sivunniutigikkanjich akiliutisuglukich ilaanun.) ¹⁰ Tauqsituginigaat utkutcherim nunanja, maligutlugu atanğum tillisaa uvamnun.”

Jesus Apiqsruqtugaat Pilate-nun

¹¹ Jesus qikaqtitlugu sivugaanun Pilate kavanauruam taavruma apiqsruğniğaa Jesus, “Umialigivatin Jew-nuruat?” Jesus kiunigaat, “Uqaaniktutin taatna.” ¹² Aasiin Jesus pasikkaukami qaukhiñitñiñ agaayuliqsit sivulliuqtigruaniñlu kiunijñiğai. ¹³ Kiisaimma Pilate nipliqpup ilaanun, “Tusaqsagñitpighich ilisimarriqsuutinich akiknaqhutin?” ¹⁴ Aglaan Jesus-nun kiunijñiğaa atautchimikunniin uqaqsagñimik. Kavanauruat quviğutçhallapiagñiqsuq.

Jesus Tuquruksraguḡaat

¹⁵ Uvvaasiiñ ukiuḡaḡipman niḡiqpagvikaami kavanauruaq anipkairaḡniqsuq atautchimik isiqtamik iñuich pisukkanjatmik. ¹⁶ Taatnałhatni iñuk isiqtauniquqsuq ilisimallautakkanjat atiqtaqtuaq Barabbas-mik. ¹⁷ Iñugayaat katipmata Pilate-ñum apiqsruḡniḡai, “Nalliaknik anipkaitquvisitña – Barabbas-mik naagaqaa Jesus-mik taiguutiqaqtuamik Christ-mik?” ¹⁸ Ilaan iñichuḡniḡaa tamatkua qaisilaanjat Jesus inmiñun siqñataqahḡimiktigun. ¹⁹ Aasiiñ Pilate aquppiqaḡlugu atangum aquppiutanani, aḡnaata tuyuḡniḡaa uqgamik itnaḡlugu, “Iłaksianagu taamna nalaunñaruaq iñuk, atakkii ihuilliuḡutigillakkiga ugluvak siññaktuḡiplugu.” ²⁰ Aglaan qaukñinisa agaayuliqsit sivulliuḡtigruatlu maliksunñiḡaich iñugayaat apiqsruḡlugu anipkaḡuplugu Barabbas aasiiñ tuqquḡtillugu Jesus. ²¹ Kavanauruam apiqsruḡniḡai, “Nalliaknik ukuak iññuk anipkaitquvisitña?” Iñuich kiuligñiḡaat, “Barabbas.” ²² Pilate-ñum apiqsruḡniḡai, “Suniaqpiḡuasiiñ Jesus taiguutiqaqtuaq Christ-mik?” Iluqatin kiunniḡaat, “Kikiaktuutili sannigutamun.” ²³ Pilate-ñum nipliutinigai, “Sumik savamaḡluqaḡa?” Aglaan nipaalapsaaqsiiḡniḡniqsut nipitusillapiqhutin, “Kikiaktuutili sannigutamun!” ²⁴ Pilate iñichuḡniḡniqsuq qanuḡunniñ piyumiñaiñhanik suliasiiñ apai nipruaḡhutin iñuich. Imiksraqhuni iḡḡuḡniḡai argañni sivuḡaatni iñugayaat. Aasiiñ nipliḡhuni, “Uvva, patchisaunñichuḡa uuma iñuun tuqquḡtauniałhagun. Taamna savaaḡigiksi.” ²⁵ Iluqatin iñuich nipaalanisut, “Anasiññuqsasiasakra tuqquḡtauhagun illi uvaptiknun qitunḡaptiknunlu.” ²⁶ Tavrani Pilate-ñum anipkaḡniḡaa Barabbas, aasiiñ ipiḡaqtuḡitqaaḡlugu qaiññiḡaa Jesus anuyyiuḡtinun kikiaktuutityaḡuplugu sannigutamun.

Anuyyiuḡtit Mitautiginiḡaat Jesus

²⁷ Aasiiñ Pilate-ñum anuyyiuḡtinin Jesus aullautiniḡaat kavanauruam igluḡpañanunaasii, katipkaḡlughich anuyyiuḡtipayaat avatanigḡlugu Jesus. ²⁸ Atnuḡaiyaḡlugu atipkaḡniḡaat kav-iqsaaḡmik atnuḡaamik. ²⁹ Niaḡuḡusiḡniqsut kakitlaḡnanik iliplugu niaquanun tigummi-aligḡlugu ayauppiamik taliḡpiagan. Aasiiñ sitquḡhutin sivuḡaanun mitautigaiqsiiḡniḡaat nipliḡhutin, “Paḡlagiptigiñ, umialgat Jew-ñuruat.” ³⁰ Taatnaanikmata tivvuaḡtuḡniḡaat Jesus piḡlugu taamna ayauppiaq anaumiḡaqsipḡuḡasiiñ niaquagun. ³¹ Mitautigisuiḡamitruḡ Jesus anuyyiuḡtit mattaḡlugu atnuḡaaq atukkaña atnuḡaatqiksinnigaa atnuḡaanñiñk. Aasiiñ aullautiniḡaat kikiaktuutikkaaviksrañanun.

Jesus Kikiaktuutiniḡaat Sannigutamun

³² Anuyyiuḡtit anillaḡmin nalaunnigaa anun Cyrene-naḡmiu atilik Simon-mik. Nunuriḡlugu taamna anun iqsrutinnigaa Jesus-ñum sannigutanani. ³³ Tikitñamin inimun atilimun Golgatha, itna mumiutiqaqtuaq “Saunga niaqum,” ³⁴ anuyyiuḡtit qaitchiñiḡaat misuḡqumik avuḡtamik sunamik. Aglaan Jesus-ñum uuktualakkaluaqamun imiḡunñiḡaa. ³⁵ Kikiaktuutianikamitruḡ Jesus anuyyiuḡtit autaaḡniḡaich atnuḡaanñi inmiknun saaptaḡtuḡtigilugich. ³⁶ Aquvinnisut qauḡniḡaqsipḡlugu tavrani. ³⁷ Qulaanun niaqun ilniḡaat pasikkun ilaagan, aglausimaruḡ itna, “Uvvauna Jesus, umialgat Jew-ñuruat.” ³⁸ Malḡuk tiglinñiaqtik kikiaktuutiqatigipmiñiḡik Jesus-ñum, ilaqataa taliḡpianun aasiiñ ilaqataa saumianun. ³⁹ Iñuich apqusaḡtuat niaqulaniqsut nipliḡplutin pisaanñatinik Jesus-mun, ⁴⁰ “Uḡaḡuuruatin piyaḡḡulñiḡauniplugu agaayyuvikpak nappatḡigḡlugu piñasuni uvluni, anniḡsuḡiñ ilipnik. Iḡniḡikpatin Agaayyutim, atqagiñ sannigutamiñ.” ⁴¹ Taatnatun qaukñinisa agaayuliqsit aglaliḡiritlu sivulliuḡtigruatlu pisaanñapmiñiḡaat Jesus. ⁴² Uḡaḡniqsut, “Ikayutlagaluḡai atlat iñuich, aglaan inmiñun ikayulguiñniḡisquq! Umialḡipaun Israel-ñum, ki atqagḡi kikiaktuutrivinñiñ. Aasiiñ ukpiḡigisigikput. ⁴³ Tunñaniqsuq Agaayyutmun. Ki, Agaayyutim pigisullapiḡumiuñ anniḡsuḡliun Jesus pakma, atakkii uḡaḡniqsuq iḡniḡinipḡluni Agaayyutmun.” ⁴⁴ Taapkuak tiglinñiaqtik kikiaktuutiqatauruak ilaani pisaanñapmiñiḡaat Jesus.

Jesus Tuquruq

⁴⁵ Uvluḡ qitiḡquḡman taaqsiiḡisquq nunapayaami piñasuni sassaḡniḡni. ⁴⁶ Iñiyunñaqsiḡpman qulinñuḡutailam sassaḡniñanun Jesus nipliḡniḡisquq nipitusillapiqhuni, “Eli, Eli, lama sabachthani?” (Taamna itnautauruaq, Agaayyutmaan, Agaayyutmaan, suvaata suksraaqpiña?) ⁴⁷ Iłanjisa iñuich tamaani qikaḡtuat tusaakamitruḡ taamna uḡaḡniqsut, “Uvva uuma anutim tuḡiraḡaa Elijah.” ⁴⁸ Tavrauḡaa ilañat iñuich tigusiñiḡisquq misuktaḡtuamik. Immiḡsinnigaa misuḡuḡunmik iliplugu qiruun nuvukkanjanun. Aasiiñ qaiññiḡaa ilaanun imiḡuplugu. ⁴⁹ Aglaan ilañich iñuich nipliḡniḡisut, “Iłaksianasiun. Napiḡtuḡlakput Elijah agḡigisipmagaan annautiyaḡlugu.” ⁵⁰ Aasiiñ Jesus nipliḡtikami nipitusipluni anigñinñiḡisquq. ⁵¹ Tavraguuḡ talukuyaaq niviñaruaq agaayyuvikpañmi siiksniḡisquq tatpichakña takanuḡaḡlaan. Nuna aulapmiñiḡisquq sulii uyaḡaich quḡluḡhutin. ⁵² Iḡvḡiḡlu anmaḡniqsut aasiiñ iñuḡiḡtuat Agaayyutim iñunñi tuḡuḡaluḡtuat anitqikhutin. ⁵³ Anitqianikamin unniñiḡaich iluḡiqtin, aglaan aquagan anitqilhan Jesus-ñum

nunaagqimunnisqut ipqitchuamun sagviqhutin iñugijaktuanun iñun. ⁵⁴ Anjuyyiuqtit anjalatinjilu qaunaksriruut Jesus-mik qiniqaminj aularuamik nunamik sulii supayaanik atuumaruanik, iqsitchallapiagnisqut nipliqhutin, "Ilumun igñiginigaa Agaayyutim." ⁵⁵ Iñugijaktuat agnat qiniqtuagnisqut unavaniñ. Tamatkua agnat maliktuat Jesus-mik Galileemiñ savautrityaqhutin ilaanik. ⁵⁶ Ilaupmifiñisqut Mary Magdalene, Mary aakanjak James-numlu Joseph-numlu, sulii aakanjak igñanjsa Zebedeem.

Jesus Iluviñigaaat

⁵⁷ Unnuksraaqman umialik aggiñiqsuq atilik Joseph-mik Arimathea-gmumik maliguaqtaupmifiñisqumik Jesus-mi. ⁵⁸ Utlautipluni Pilate-mun apiqsruutiginiñigaa timaa Jesus-njum. Pilate tiliriñiqsuq qaitquplugu timi Joseph-mun. ⁵⁹ Tavra Joseph-njum atqaqamiunq timi aasii nimiqrugniñigaa salamaruamik ukiñhaamik. ⁶⁰ Aasiñ inillanigaa Jesus-njum timaa nutaamun iluviliuqtamun uyaqarñmi, iluviksragmifiñun inimiñik. Aksraanikamitruñ uyaqakpak umiñigaa talua iluvgum aullaqhuniyasiñ. ⁶¹ Mary Magdalene-lu atlalu Mary aquppiñiqsuk akiani iluvgum.

Munaqsrit Iluviñmi

⁶² Uvvaasiñ uvlutqikman, itqanaiaqvium uvluan aquagun, qaukñich agaayuliqsit sulii Pharisee-njruuat utlautiniqsut Pilate-mun ⁶³ nipliqhutin, "Anjuum, itqagikput taavruma kinnirim uqaqikkanja iñuunjañmi makitqikkisiñipluni aquatigun pinjasut uvlut. ⁶⁴ Taamna pisigilugu tiliñiñ iluviq qaunagillapiaqulugu taapkunani pinjasuni uvluvi. Maliguaqtaai aggiqpiagtut tigliglugu timaa Jesus-njum aasii uqautilugich iñuich anjitiññilugu tuqumiñ. Taatnasiq sagluñ pigiitlukkisiruq sivulligmiñ sagluutimiñ." ⁶⁵ Pilate-njum uqautiniñigai, "Piksragusi anjuyyiuqtinik qaunaksriksrapsitñik qaunagityaqsiunq iluviq pisuqtillaapsitñi." ⁶⁶ Tavrali utlautiniqsut iluviñmun anmağumiñaiyaqiaqulugu uyaqak, sulii qaunaksriliqulugu anjuyyiuqtinik.

28

Jesus Anjitiqsuq Tuquñigmiñ

¹ Aquagun minguiqsiaqvium, qauniuraagataqtuami sivulligmi uvluani akunniqsam, Mary Magdalene-numlu atamlu Mary-m qiniñiganiñigaa iluviq. ² Tavratavrani suamaruamik nuna iliqsraqtuq, atakkii isagulgan Atangum atqaqhuni qilañmiñ aksraktinnigaa uyaqagruaq paananiñ aasii aqvurvigiplugu. ³ Qiniñanaja atriqagnisqut ikniqpalanmik, sulii atnugaani qatigñisqut aputitun. ⁴ Iqsigiplugu qaunaksrit uuliksiñisqut. Iñiñisqut tuqunaruatun iñuktitun. ⁵ Isagulqum uqautiniñigai agnak, "Iqsiñatik. Iñisimagia ivaqñitqik Jesus-mik kiki-aktuutrauruamik." ⁶ Uvaniñgitchuq. Anjitiqsuq nipliqñigmiñ. Maunaqñitqik. Qiniñiatku Atanguruam nallavia. ⁷ Aullaqñitqik qilamik uqautilugich maliguaqtaai, 'Anjitiqñiqsuq tuquñigmiñ aullaanikhuni sivupsitñi Galilee-mun. Taamani qiniñisigiki.' Tavrunaaglaan." ⁸ Aullaqñitqut qilamiksruaqhutiñ iluviñmiñ iqsiñagmik quviasullapiagataqhutiñ. Aqpaqsruaqhutiñ uqautrityaqtuk maliguaqtaifiñ. ⁹ Uqautrityaqtuatitlugik maliguaqtaifiñ taimmañiq Jesus-njum nalaunniñigai nipliutagaluni, "Pağlagiptik." Taapkuak utlaklugu tiguñigaa isiganjigun, aasiñ agaayyuvigiplugu. ¹⁰ Uvvaasiñ Jesus-njum uqautiniñigai, "Iqsiñatik. Aullaqñitqut uqautityatkiñ aniqatiutka Galilee-muqulugich. Taamani qiniñisigaañja."

Munaqsrit Quliaqtuathat

¹¹ Tavraguq, igliqtitlugik ilañich qaunaksrit nunaagqimunnisqut uqautiaqsiplugich qaukñich agaayuliqsit iluqanjitñik atuumaruanik. ¹² Uvvaasiñ taapku katimaanikmata sivulliuqtigruatlu sivunniqhutin anjuyyiuqtitlu qaitchiñigaiñ manigayaanik ¹³ uqautiplugich, "Uqautiyumagisi iñuich, maliguaqtaifiñ tikitlugu unnuamiñ timaa tiglinigaaat siñiktitluta aullaupluguasiñ. ¹⁴ Taamnaasiñ uqautauruq kavanauruam tusaaniqupañ quyalñiaqsagisigikput qanuutaisitchağusi." ¹⁵ Anjuyyiuqtit akuqtuñigaiñ maniñich tupigiplugu urriqsuusiaqtin. Taamna quliaqtuq siaminjasugaqtuq akungatni Jew-njruuat uvluvanunaglaan.

Jesus Sagviqsuq Maliguaqtimiñun

¹⁶ Tavraasiñ qulit atatchimik maliguaqtit Galilee-munniqsut iggimun Jesus aullağvigitqukananun. ¹⁷ Uvvaasiñ qiniqamitruñ agaayyuviginiñigaa, aglaan ilañisa nalupqisuutigiplugu. ¹⁸ Jesus-njum tikitluni uqautiniñigai, "Agaayyutim sanjiksriñiñigaañ anjalatağitlasiplugich qilañmiñ nunañiittuatu. ¹⁹ Taatnamik aullağusi iñunun nanipayaq nunami maliguaqtiguiqtitichi, paptaaglugich atqagun Aapauruam Iğniğuruam Iqñitqhuam Irrutchimlu, ²⁰ Iñisautilugich kamaksritqulugich iluqanjitñik tiliñisigikkamnik ilipsitñun. Nalupqigiyumiñaitkiksi nayuutiñigaa ilipsitñi ataramik isukitchaağatalthanunaglaan nunam."

Uqal̄hich Aglaan̄i Mark-ŋum

John Paptaaqtitchiri Quliaqtuaqaŋniqsuq

¹ Uvvaana tusaayugaallautauruq̄ Jesus Christ-kun, iŋñiŋagun Agaayyutim. ² Agaayyutim uqautaa aglausimaruq̄ sivuniksriqirikun Isaiah-kun, itna,

“Atañji, tuyuŋisigisigiga uq̄qiraqtiga sivupni itqanaiyautitqulugu tumiksran sivunnapni.”

³ “Iñuk tuq̄hiraqtuq̄ iñuilaamifi:

Itqanaiyautisiuŋ apqutiksraŋa Atanŋum, nalguglugu tumiksraŋa!”

Isaiah 40:3

⁴ Atumasimaruq̄ taatnatun, John Paptaaqtitchiri quliaqtuaqami iñuŋnun iñuilaami itnaqhuni, “Paptaaqtillusi mumiŋqqaagusi killuqsautipsitfiñi Agaayyutimli natqigutigisigai killuqsautisi.” ⁵ Iñugiaktuat iñuich aggiumauraaḡniqsut ilaanun nakikŋapayaq̄ Judeamiñ suli Jerusalem-miñ. Quliaŋimatigik killuqsautitiŋ John-ŋum paptaaŋniŋai kuunmi taggisigaqtuami Jordan-mik. ⁶ John atnuŋaaq̄niqsuq̄ pikukturuam amianik, qisiŋmik tapsiqaqhuniŋu, niŋiqaqhuniŋu pigliŋianik suli igutchaich siiḡnaqtaallianitfiñik nanipayaq̄ paqitnami. ⁷ Quliaqtuaqtuq̄, “Anjunimma tikiumagisiruq̄ kamanatluktuq̄ uvaŋniñ, aasiñ siñilguyumiñaitchuŋaunniñ aluŋutiŋnik. ⁸ Aa, ilumutun paptaaŋalugaŋipsi imikun, aglaan ilaan paptaaŋisigaisi Ipqitchuakun Irrutchikun,” itnaqhuni.

Jesus Paptakkaupman Aniqusaq̄siupluniŋu

⁹ Taipkunani uvluni Jesus aggiŋniqsuq̄ Nazareth-miñ Galilee-miittuami. John-ŋum paptaaŋniŋaa Jordan-mi. ¹⁰ Jesus-ŋum qakipqauraq̄ami imiŋmiñ tautuŋniŋaa q̄lak anmaqman. Agaayyutim Irrusia atqaqhuni miñniqsuq̄ ilaanun tiŋmiaŋruurati. ¹¹ Nipi tusaŋnaŋniqsuq̄ pakmakŋa, “Ilvich piŋpaŋiplutin Iŋniŋigikpiñ, qyalimaaŋikma.”

¹² Tarakŋatarra Ipqitchuam Irrutchim aullaqtinniŋaa iñuilaamun. ¹³ Taavani iñuilaami inniqsuq̄ malŋukipiaq̄ uvluni, aasiñ tuunŋaum uuktuallaŋniŋaa. Nayuutiniqsuq̄ iñuilaam niŋrutaiñi, aasiñ isaŋulgich savautiyaŋniŋaat.

Jesus Tuŋluŋniqsuq̄ Sisamanik Iqaluŋniaqtinik

¹⁴ Taipkunani uvluni Herod-ŋum, umialguruam, John tiguplugu isiŋniŋaa. Jesus utlautiniqsuq̄ Galilee-mun qeroliatqahuni tusaayugaanik Agaayyutim. ¹⁵ Nipliŋniqsuq̄, “Pakma anjaayuqautaa Agaayyutim qallipluni atuumaq̄siruuq̄. Isummitqigitchi ukpigiŋlugulu tusaayugaaŋiksuq̄.”

¹⁶ Uvvaasiñ Jesus pisuktualgitluni siñaagun narvaŋan Galilee-m, tautuŋniŋik aniqatigiik, Simon-lu Andrew-lu, kuvriŋniŋniqsuq̄ narvami, iqaluŋniqtauplutik. ¹⁷ Jesus-ŋum nipliutigik, “Maliksikŋa. Uvakiŋaniŋaglaan piñniŋniŋisiritik iñuŋnik aqaluŋniqtitun.” ¹⁸ Tarvauvaa uniŋniŋiŋik kuvraŋikkatik maliŋsipluguasiñ. ¹⁹ Tarakŋatarra Jesus pisuktuaallaakhuni tautukik aniqatigiik, James-lu John-lu, iŋñak Zebedee-m, kuvriŋniqsuq̄ umiaŋmiki. ²⁰ Jesus-ŋum tautupqauraq̄amigik tuŋluŋniŋik. Unisiŋaaktarra aapagikkaqtik Zebedee akiñniŋniqtaunun savaktaiñun umiami, maliŋsipluguasiñ Jesus.

Iñuk Irrusiŋulik

²¹ Tikitñamiŋ Capernaum-mun minguiqsiaŋvium uvluni Jesus katraŋviatnuktiḡniqsuq̄ ilisautriaŋsipluniasiiñ. ²² Katimaruat aarigaaḡusun̄niqsut ilisauttutaiñik atakkii ilisautripluni anilatchiŋiqatutun, atlakaupluni ukunakŋa aglaliqiriniñ. ²³ Jew-nuruat katraŋviatni piŋaŋniqsuq̄ irrusiŋuliniŋmik nipliaruamik, ²⁴ “Iksianatigut. Jesus Nazareth-miu, suniaq̄pisigut? Uvuŋaapich piyaq̄quŋukhuta? Naluŋitchiga kisuutilaan, ipqitchuŋurutin Agaayyutim tuyuŋikkaŋa.” ²⁵ Jesus-ŋum tarra tiliŋniŋaa irrusiŋuluk itnaŋluŋu, “Qiniŋisaaŋiñ! Anilutinaasii anutmiñ!” ²⁶ Irrusiŋluum iñukniŋaq̄ nagliksaaqtituallaŋniŋaa q̄iŋsruq̄matununniñ iŋialapkaq̄pauraŋluŋu uniksaaŋium. ²⁷ Iluqatiŋ tautuktuat taavrumiŋa quviŋutckakpagitlutin apiŋsruqtuutiŋsiŋisut avatmun, “Qanusuniŋq̄pa una? Qanusuniŋq̄pa nutaq̄ ilisauttun? Una anun anilatchiŋiqaqhuni tilitaniŋai irrusiŋuluch, aasii ilinisa tupigitlaniŋaat.” ²⁸ Qilamik tavra siaminniŋsuq̄ taamna atuumaruuq̄ nunaŋq̄payaunun Galilee-mi.

Jesus Mamititchiŋniqsuq̄ Iñugiaktuanik Iñuŋnik

²⁹ Anikamiŋ Jew-nuruat katraŋviatniŋ tupqatnuŋniqsut Simon-kutlu Andrew-ktutlu, piŋatigip̄lugik James-lu John-lu. ³⁰ Simon-ŋum aakaruaŋa nalaniqsuq̄ uunaŋlukhuni. Jesus tikipqauraq̄man uqautiniŋaat atniŋniŋniŋluŋu. ³¹ Utlakluŋu aŋnaq̄ tiguŋniŋaa argaiŋun makitilugu, aasiñ uunaŋluŋniŋsiŋhuni. Tavra niŋluŋutiŋsiŋiŋai. ³² Minguiqsiaŋvium

uvlua nunjitman, unnuksraakun siqiniq nipianikhuni, iñuich tikiutritiñiqsut ilaanun tamatku-
niña atniññautiñnik atlakaagiñnik suli irrusiqñulñnik. ³³ Iluqatinj nunaqqim iñui ka-
tiniqsut taavruma tupqum sivuñaanun. ³⁴ Jesus mamititchiñiqsuq iñugiaktuanik at-
niññautiqaqtuanik atlakaagiñnik suli anipkaipluni iñugiaktuanik irrusiqñulñnik. Ilaan ir-
rusiqñuich nipliqunjiññigai atakkii ilisimaniñaat kisuutilaaja.

Jesus Quliaqtuañiqsuq Galilee-mi

³⁵ Uvlaatchaurami gaugaluqñagu Jesus aullañiqsuq nunaqqimiñ iñuilaamun.
Tavrani agaayuniqsuq. ³⁶ Simon-ñum piqasiqhuni piqatmiñnik pakaaqsiñigaa.
³⁷ Paqitnamitruñaasiñ nipliutiqlugu, “Iluqatinj iñuich qiniñgukkaatin.” ³⁸ Aglaan Jesus-
ñum kiuniñgai, “Aullaqtuksraurugut atlamun nunaqqimun. Uvañali quliaqtuañumaña
taamani atakkii piqutigiqlugu agqiñsuanñuruna.” ³⁹ Tarra ilaa quliaqtuaqtuq katrañvinjitñi
iluqaani Galilee-mi, anipkaipluni ilu irrusiqñulñnik.

Jesus Mamititchiñiqsuq Auyugaqtualñmik

⁴⁰ Tarrasuli una auyugaqtualik tikiumaniqsuq Jesus-mun sitquqhuniyasiñ iniqsruqlugu
ikayuqpluni, “Ilvich pisuksinañuvich mamititñiññaugikma.” ⁴¹ Jesus ilunñutchañniqsuq,
isaklugich argagikkani aksikluguasiñ. Nipliutiniñgaa, “Pisugaagluna, mamititqugikpiñ.”
⁴² Jesus nipligluqqaqtuq taavrumiña, taamna tavrakñatchiaq iluqañsiñuq auyugaqtuañmiñ.
⁴³ Tarra Jesus-ñum taamna anñun aullaqtikaluaqñagu iñiqtiñigaa, ⁴⁴ “Uqautiniaqñagu
kiñaunniñ aglaan agaayuliqsimumutin, qiniñqitichumiginiñ iluqañsiñiñ ilaanun. Aatchuutiya-
mautin tuniññautinik Agaayutmun tuvraglugu Moses-ñum tillisigikkaña mamititkaatinkii.
Taatañgavich iñupayaam ilitchuñigaa mamitilaan.” ⁴⁵ Aglaan taamna anñun aullaqami uqal-
laaqsiñiqsuq atqunallapiaq siamitlugu mamitikkauñi. Taatnaqhuni Jesus isitqilguñiñiqsuq
nunaqqiñun, aglaan aullañniqsuq iñuilaamun, iñuichaasiñ utlaagaqsiñuq nakitñapayaaq.

2

Jesus Mamititchiñiqsuq Anñutmik Aulatlaitchuamik

¹ Kinuagun ikituurat uvlut Jesus utitqiniñiqsuq Capernaum-mun. Iñupayaat uqaqsiñiqsut
aiñiplugu. ² Iñugiaktuat kativagitlutinj tavrana iniksraigutiniqsut tupqum iluani naagaunniñ
paam silataani. Jesus-ñum quliaqtuañutiniñgai Agaayutmin uqañhanik. ³ Tarra samat
iñuich tavrñautritiñiqsut aulatlañlaamik iñunñmik. ⁴ Qalligaluqñutinj tikilguñiññigaa
Jesus iñugiakpagitlutinj iñuich. Tavra anñmaqlugu tupqum qilana atqaqtinnigaa taamna
aulatlañlaq qaatchiaqtuummaan. ⁵ Jesus-ñum ilitchuqñiqamiñ ukiqñsiñiqatilañaat,
nipliutiniñgaa aulatlañlaq, “Nukatpiaq, killuqsautipnik natqigutigiqpiñ.” ⁶ Ñanjich aglaliqirit
aquppiruat tamaani isummatiqagñiqsut itna, ⁷ “Suvaata una uqaqpa Agaayutitun?
Taamna uqañniqlukturuq. Agaayun kisimi natqigutritlaruq killuqsautinik!” ⁸ Jesus-
ñum irrutchiñgimun kaniqsiñiqamigich uqapiluhhat, nipliutlignigai, “Suvaata uqapilukpisi
isummatipsigun?” ⁹ Qanuq una nipliutitquvisiñuq aulatlañlaq, “Killuqsautipnik
natqigutigiqpiñ” naagaqaa nipliutitñhanik, ‘Makillutin, uqummatitin tigulugich pisugin?’
Nalliak qağanatlukpa? ¹⁰ Aglaan ilitchuqitquqipsi Iññinñan Anñutim anjalatñiñiqñhanik maani
nunami natqigutritñapluni killuqsautinik.” Tavrani nipliutiniñgaa aulatlañlaq, ¹¹ “Tiligikpiñ,
‘Makillutin, tigulugu qaatchian aggiñ!’” ¹² Tavrakñatchiaq taamna anñun makititquq.
Tiguplugu qaatchiani aullañniqsuq nakuqsipqauraqami. Qiniñqtuapayaat taavrumiña
quvigitñutchañniqsut. Kamasruaqsiññigaa Agaayun, “Tautunñanjichugut taatnatchimik,”
itnaqhutinj.

Jesus Piksrañniqsuq Levi-mik

¹³ Jesus taivrumunñalñiqsuq siñaanun narvanan Galilee-m aasii katirviginiñgaa
iñugañruich. Ilaan ilisautiaqsiññigai. ¹⁴ Tamaani apqusaagami tautunñigaa Levi, iññigikkaña
Alphaeus-ñum aquppiruq savaagmiñ manniqipluni. Tavra Jesus-ñum nipliutipmani itna,
“Malinña,” taavruma makitluni maliutlignigaa.

¹⁵ Aasiñ taavruma aquagun Jesus niñiqsuq tupqani Levi-ñum. Iñugiaktuat tax-siliqiritlu
atlat killuliqiritlu aquppiqatiniñgach Jesus-ñumlu maliguaqtaiñlu. Tamatkuva iluqatinj
maliaqsiñmiññigaa. ¹⁶ Aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat tautunñigaa niñiqatitquqñuq tax-
siliqirinik suli killuliqirinik. Taapkua nipliutigaich maliguaqtai, “Suvaata ilaa niñiqatauva
suli imiqatauva tax-siliqirini suli killuliqirini?” ¹⁷ Jesus-ñum tusaakamigich nipliutigai,
“Iluqatuat taapkua atniññaitchuat inuqsranñitñut taaktinik aglaan ilinñich atniññiqtuat. Uvaña
agñinñitñuña aiyugaagñiglugich nalaunñaruat aglaan killuliqirit.”

Apiqsruun Uisauraañkun

¹⁸ Maliguaqtai John-ñum Paptaagirim suli Pharisee-ñuruat uisauraañuñniqsuat
piqusiñiplugu. Ñanjich iñuich utlakamitruñ apiqsruñigaa, “Suvaata maliguaqtai John-ñum
suli Pharisee-ñuruat uisauraañmata, ilvili maliguaqtitin taatnatlaññiqat?” ¹⁹ Jesus-ñum

kiunigai atrikusautmik, “Ilaigiich uumani ilaqaatnigiaqtuami uisauraaḡniqpat ilaqaatnigiaqtuam nayuutininanisuli? Taatnaḡumiñaitchut ilaqaatnigiaqtuam nayuutilhani. ²⁰ Aglaan uvluq tikitkisirug ilaqaatnigiaqtuam aullaḡviksraḡa ilinjitñiñ. Tavra uisauraaḡviksraḡpaaluk.” ²¹ Jesus-ḡum ilisautipsaaḡniḡai atrikusrautmik, “Iñuum utuqqaḡ atnuḡaaḡ ilaaḡumifaitchaa nutaamik ukiñhaamik atakkii ilaḡnyuyumi nutaam utuqqaḡ alikpalaagisigaa, aasiiñ allaḡ aglitlukkuni. ²² Naagasuli, iñuum utuqqaḡ puuḡ immiḡumiñaitchaa nutaamik asiam misuḡuanik atakkii nutaam misuḡqum alikkisigaa asiam misuḡuan puuḡa, suli asiam misuḡua maḡqigisirug taavrumakḡa puumiñ. Aglaan nutaaḡ asiam misuḡua immiutraksrauruḡ nutaamun.”

Qanuutautilaḡa Minguiqsiaḡvium

²³ Uvluani minguiqsiaḡvium Jesus pisuḡniqsuḡ nautchiivikun. Tarra maliguaḡtai tamaunnaaqamin pukuḡniqsut mukkaaksranik, niḡiaqsiplugitaasiñ. ²⁴ Tavra ilaḡjisa Pharisee-ḡuruat nipliutiliḡiñḡaaḡ, “Atañji, suvaata ilinich savakpat minguiqsiaḡvium uvluani maligutaksrakuaḡnaḡjtkaluaḡtuat tamarrumani uvlumi?” ²⁵ Ilaan kiunigai, “Aḡliqimasuknaḡiksi David-ḡumlu piḡataiñlu inuḡsriuḡhat niḡiksraḡmiknik?” ²⁶ David isiḡniḡuguuḡ tupḡanun Agaayyutim niḡipluniasii qaḡqumik tunillaḡtuutmik Agaayyutmun. Taatna atuumasruuniqsuḡ Abiathar-ḡum qauckiḡhatni agaayuliqsit. Maligutaksraptigun kimun-unniiñ niḡiksrautitḡunjiñḡaa avataatigun agaayuliqsit. Aglaan David-ḡum niḡiñḡaa qaḡqiaḡ, aasiiñ aatchuḡniḡaa maliktigikkani.” ²⁷ Taatnaḡaluaḡamigich Jesus-ḡum nipliutipsaaḡniḡai, “Minguiqsiaḡvium uvlua iñiqtauruḡ iñuḡmun aglaan iñuk iñiqtaunjitchuḡ minguiqsiaḡvium uvluun. ²⁸ Taatnamik Iḡñiḡa Iñuum atañḡuruḡ unniñ minguiqsiaḡvium uvluani.”

3

Aḡun Argalik Pannaḡluktanik

¹ Jesus isitḡiñḡiḡsuḡ Jew-ḡuruat katraḡvianun. Aasiili tarani itmiñiḡsuḡ aḡun argalik pannaḡluktanik. ² Jew-ḡuplutin sivulluḡtuat qaunaksruaqsiaḡniḡaaḡ mavruisikmanḡaan minguiqsiaḡvium uvluani, tavraani agvichisraqsiaḡlugu. ³ Jesus-ḡum tarani nipliutiniḡaa aḡun argalik pannaḡluktanik, “Makillutin uvuḡaḡiñ.” ⁴ Tavraniasiiñ apiḡsruḡlugich taapku, “Nalliak maligutaksrakuaḡnaḡpa Minguiqsiaḡvium uvluani—savaaqaliḡ nakuuruamik naagaqaa pigiuḡtuamik, anniḡsuiḡ iñuḡḡmik naagaqaa tuḡḡutchiḡ?” Aglaan ilinich nipaisaaḡniqsut. ⁵ Uumitchaksaalhum tikiuamaliḡaluaḡniḡaa tarani aglaantuḡ iḡiirrutiginiḡaa pitchiḡiḡhatigun suli suksraḡaḡiḡhatigun, uummatiqahutin siḡḡuḡtuamik. Tarra nipliutiniḡaa aḡun taamna, “Isivitchich argaktin.” Taavruma tarra isivinniḡai, aasiiḡai argai iḡuaqsiiḡsuḡ iglumiktutin iliplutin. ⁶ Tarra taapku Pharisee-ḡuruat aullaḡḡniqsut, tarvauvaa sivunniḡatigityaḡlugich Herod-kuayaat qanuḡ tuḡuliksraḡḡun Jesus-ḡum.

Iñugaayat Narvam Siñaan

⁷ Jesus aullaḡasriḡhuni maliguaḡtimitiḡ Galilee-m narvananunniqsuḡ. Iñugaaḡruich maligiñḡiḡaaḡ Galilee-miñlu Judea-miñlu, ⁸ Jerusalem-miñlu, Idumaea-miñlu, uḡataaniñlu Jordan-ḡum, avataañniñlu Tyre-mlu Sidon-ḡumlu. Taapku tusaaniḡaaḡ kamaḡaḡtuaniḡ savaaqalḡa utlaklugaasiñ. ⁹ Tarra Jesus-ḡum uḡautiniḡai maliguaḡtini umiaḡ ikkiviksranii tiguḡhiḡaaḡuḡplugu qanimiñun atakkii iñugaaḡruich ukua iñugiaksivagitlutin tatruliḡaaḡ. ¹⁰ Mamititchianikman iñugiaktuanik, atlat atniḡnautiligich tatviksraḡiḡiḡaaḡ aksiguklugu Jesus. ¹¹ Tamarrasuli irrusiḡḡlugich tautukamitruḡ putḡataḡvigiḡplugu nipli-anisutit itna, “Ilvich Iḡñiḡa Agaayyutim.” ¹² Aglaan iñiqtiḡaḡniḡai tamatkua ilinjitñun ilitchuḡipkautigitḡunjitluni.

Jesus Piksraḡniqsuḡ Qulit Malḡuiñik

¹³ Jesus kilvaḡtaaaḡniqsuḡ tuḡaanun kiniktaam nunam. Tarani qiñḡuaḡniḡai tamatkua pigisukkani. Tarra utlanḡiḡaaḡ. ¹⁴ Nalunaiqsaaḡai qulit malḡuk maliguaḡtiksrat, uḡqiraḡtuaniḡ taiyuḡlugich piḡatigisuklugich, tuyuḡisuklugich quliatuagiaḡplugich. ¹⁵ Sanḡjiksriñḡiḡai mamititchiḡasiḡplugich atniḡnaḡtuaniḡ suli anitchiḡasiḡplugich irrusiḡḡunmik. ¹⁶ Uvva ukua qulit malḡuich Jesus-ḡum nalunaiqsaaḡikkanji: Simon-lu atchikkana Peter-mik, ¹⁷ James-lu John-lu iḡnak Zebedee-m Jesus-ḡum atchikkak Boanerges-mik, mumiutiqahuni “Iḡniḡikkak katulam” [uumitchiyaḡallakhutiguuḡ]. ¹⁸ Suli Andrew-lu, Philip-lu, Bartholomew-lu, Matthew-lu, Thomas-lu, James-lu iḡñiḡa Alphaeus-ḡum, Thaddaeus-lu, atla suli Simon Zealot-ḡuruuḡ, ¹⁹ suli Judas Iscariot, taamna aatchuutigitniktuḡaḡ ilaanik.

Jesus-lu Beelzebul-lu

²⁰ Akuniisunaaḡani Jesus isiḡniḡsuḡ tupiḡmun. Iñugaaḡruich maligiñḡiḡaaḡ. Kiisaimmatai taatnaḡhutin Jesus-lu maliguaḡtiniñ niḡiḡluḡiḡniḡputunniñ. ²¹ Tavra ilaiñ tusaakamitruḡ

taatnaqtuag aullaŋniqsut aggsityağuklugu Jesus, atakkii iñuich uqautigigaat ihuaŋiğniplugu. ²² İlanjich aglaliqirit tikiñniğaat Jerusalem-miñ itnaqhutin, “Jesus Beelzebul-mik aňalatiqaqtuq, aasiñ anitchirağaqtuq irrusiqłunmik atuqlugu sanjia aňalataata irrusiqłuich.” ²³ Jesus-ñumtarra qallılaaquniğai iñuich injmiñun uqautiuraagaqsıplugichaasiñ aatrikusautitigun itna, “Qanuğuni tuunğaq anittaigisiva tuunğagmik? ²⁴ Uvva nunaaqqim aňalatai akıllıqsutitkypata avatmun, taamna nunaaqqıq suksraunğiğniğiaqtuq. ²⁵ Uvvasuli iñuich tupiğmi atingiqpata akitnaqtuutilutin suksraunğiğniğiamit. ²⁶ Uvva taatna qaukhat tuunğaiç irrusiqłunı piyuutigumın avatmun, ilaan sanjia isukhiñniğiaqtuq. ²⁷ Uvvasuli atla atriķusaun: Kiñaunniñ iñuk isigumiñaitchuq sanjiruaam iñuum tupqanun ivayaqtuagsiluniasıñ sulliñauranjiñik aglaan sivulliulugu pitukkayağaa sanjiruaq iñuk, tavrakñaasiñ ivayaqtuagsiluni sulliñauranjiñik.

²⁸ “Uvvauna uqautigipsi, Agaayyun natqigutriyumaatquq pisugaaqhuni iñuich kil-luqsautipayaanjiñik suli uqağniqluktałipayaanjiñik Agaayyutmik. ²⁹ Aglaan Agaayyutim natqigutiyumiñaitchaa taimuna iñuk uqağniqluutriruaq İpqıtchuamık Irrutchimik; taamna iñuk patchisaugisiruq isuitchuaguni.”

³⁰ Jesus taatnağniqsuq atakkii taapkuva upyaktuqlugu itna, “Taamna aňalatiqaqtuq ir-rusiqłunmik.”

Jesus-ñum Aakanalu Aniaqatiunılu

³¹ Uvvali Jesus-ñum aakanu suli aniaqatiunı tikiñniqsut. Qichaqhutin qakma kiligiagtin-niğaat. ³² İlanjata aquppiruat avataani nipliutigaa Jesus, “Atanji, aakanlu aniaqatiutinlu kigga utaqqiñiğaañin.” ³³ Jesus-ñum kiuniğai, “Kiña uvaña aakapiagıviyu unniñ aniaqatiu-piagıviyu?” ³⁴ Saatlugich aquppiruat avatmiñi nipliutipsaañiğai, “Atanji, uvaña aakapiaga suli aniaqatiupiatka! ³⁵ Kisupayaaq savaaqtuqtuq pisulhanik Agaayyutim, taamna iñuk aniaqatiugigiga suli aakapiplugu.”

4

Atrikusauñ Nautchiaksriqirikun

¹ Tarrasuli Jesus-ñum ilisautiaqsiligiñiğai narvam siñaani imma. İñuich katilgiñniqsut iñugiaksiplutin. Taatnaqmataasiñ ikiniqsuq umiamun, mikiruoramik ayaktaallaklugu, aquvinnıqsuq. İñugaağruich qichaqtuñniğaat narvam siñaani. ² İlaan ilisautiniğai iñugiaktuatigun atrikusautitigun. Aasiñ ilisaututmiñi uqaqtuutiuraaqługich. ³ “Naalağniğagitchi! İñuguuq nautchiityağniqsuq. ⁴ Nautchirapaqlugu nautchiaksrat ilanjich katagağniqsut apqutmun, aasiñtai tinmiurat tikitlutin niğiñiğaiç. ⁵ İlanjich katanıqsut uyağauruamun nunamun nunaqapianjitchuamun. Nautchiqsut qilamik atakkii nunakitłuni. ⁶ Aasiñ siqiñum mayuaqami pasikługich atakkii kanjıqapianjitlutin pannaqlunıñai. ⁷ Suli ilanjich katanıqsut akunğatnun kakitłagnat, aasiñ kakitłagnat naukamın nagguvıksraıñiğaiç asirrinjitlutin aasiñ. ⁸ İlanjitsuli katakhutin nunagıksaamun asirriaqagniqsut. İñugiaksiplutin nauriñniqsut mukkaaksranik atautchimiñ iñuñniğaq qulinjuttaqhutin suli ilanjich piņasukıpianjuttaqhutin suli ilanjich tallimakıpianjuttaqhutin.” ⁹ İlaan nipliutigai, “Taamna iñuk siutiqaqtuq naalağniñi.”

Sivunıjat Atrikusautit

¹⁰ Kisinjuqamin, malığuaqtaiñ iñuıllu tusaaruat ilaanik apiqsruğniğaat taavrumuuna atrikusautikun. ¹¹ Jesus-ñum nipliutigai, “Agaayyutim sagviğaa nalunaqtuanıñik añaayuaqataan ilipsitñuñhiñaq, aglaali tamatkununa ukpiqsriñitcheunun uqağaqtuña atrikusautitıñhiñaq. Taamna aglausımaruaq uqağniñi immımaruq Agaayyutim itnauttugıkkana,

¹² ‘Qiniğaluaqhutin irimiknik ilisaqsritłaitchut, unniñ tusaagaluaqhutin siutimiknik kanjısqıllaitchut.

Kanjısqıñiğumın mumıkpiaqtut Agaayyutmun, ilaanlı natqıgutıgai killuqsautıñitñik.’”

Isaiah 6:9-10

Jesus Kanjısqıñiğniqsuq Atrikusautmik Nautchiirikun

¹³ Jesus-ñum apiqsruğniğai, “Nalunıqıpsıñ taamna atrikusauñ? Qanuğmi kanjısqıñiğniğisigich atlat atrikusautit? ¹⁴ Nautchiiri nautchiiruq tusaayugaallautamik. ¹⁵ İlaatni uqağıq nautchiaksratun katagaqhuni apqutmun; tamatkua iñuich tusaaplugu uqağıq, aglaan tuunğaum tikitługu qilamik aattağniğai uqağlıch nautchirriuraat uummatıñitñi. ¹⁶ Suli atlat iñuich atrıplugich nautchiaksrat kataktuat uyağauraalınmun; tusaaplugulu uqağıq qilamik quviasukhutin akuqtuqlugulu, ¹⁷ aglaan uqağıq kanjıñitman akuniutłaitchuq. Kınuağun ihuıllıñiğılu piyuagsıñiğılu ilıpmaknik piğiplugu uqağıq qapıqtığniqsut. ¹⁸ Suli atlat iñuich atrıplugich nautchiaksrat kataktuat akunğatnun kakitłagnat. Taapkuva tusaaruat uqağıgmik ¹⁹ aglaan isumaaluıtıt iñuunıahikun,

kinnitñiññaġutitlu umialgutmik suli kimmutit supayaanik suqutingiñġaġaġaat Agaayyutim uqałha. Taimmaasiñ nauritłaitchut asianik. ²⁰ Suli atlat iñuich atriplugich kataktuat nunagiksaumun: tusaakamitruñ uqałiq akuqtuqługu suli asirriaqaqhutin, ilanjich iñuifñiññaq qulitun, ilanjich pinjasukipiatun, ilanjitsuli tallimakipiatun.”

Naniq Ataani Utkusium

²¹ Jesus nipliutigikkani ilanıġai, “Atanjii, iñuich iliraġingitchaa naniq ataanun utkusium unniñ ataatnun siñigviich. Aglaan iñuich naniq iliraġigaa naniqagvinmun. ²² Agaayyutim iriqsimakkanj pakma sagvigiisigai ilaatnigu. Iñuich kanjqsimanjitchaluġumisigik pakma kanjqsigisigai taimanigu. ²³ Kiña iñuk siutiġaġumi tusaatlaruanjnik, ki ilaa tusaali.” ²⁴ Ilaan nipliutimmiñiġai, “Ki, naalaġnimmaagiksi ata! Qanutun naalaġnisilaaqsi taimma itpan, taatnatun kanjqsiaqtılaaqsi itkisirruq, suli kanjqsisaiññaġtusi. ²⁵ Ilaa piqaqtuaq akuqtullaagisiruq aglaan taavruma piqañitchuam anniagisigaa pigikkani.”

Atrikusaun Nautchiaksrakun Nauraqtuakun

²⁶ Jesus nipliqsuq, “Atriqaqtuq añaayyautaa Agaayyutim iñuñmik nautchiiruamik nautchiaksranik nunamun. ²⁷ Unnuagaġipman siñikhuni suli uvlugaġipman makitłuni savaaqaqtuq. Qaunaksraılaat nautchiaksrat nauraqtut, suli qanupiaq nalugaa naulhat. ²⁸ Aglaan nunam naupkaqługu asirriraqtuq, sivulliuplugu nautchiaksraq nuıllagaqtuq qıñiġnaqsıuraqhuni aasiıta nauqqaaghuni puñja piññuqmata mukkaaksram, tavrakña iluqani niqksraq nauvaalukhuni. ²⁹ Aglaan asiat nautchiirim kipputmik kipiagsıraġigai, katitçhivik tikiumaplunikii.”

Atrikusaun Mikiniqsarakun Nautchiaksrakun

³⁰ Jesus nipliqsuq, “Sumun atritłavisigu Agaayyutim añaayyautaa iñuñmik? Uqautiniġipsi atrisilaananik. ³¹ Atriqaqtuq nautchiaksrauramik atıqaqtuamik mustardmik. Mikiniqtaġaluaqtuq nautchiaksrapayaanıñ nunami. Aglaan nautchirriutaukani nunami ³² nauqaqsıraqtuq aglitłukkhuni nauriapayaanıñ. Akıġuġlüksipluni tiñmiñuich uvlutiqaġvıraġniġaat taġġanjatni akutuqpalgich.”

³³ Suli iñugiaktuatigun atrikusautitigun Jesus-ñum uqaqtuutiraġniġai iñuich kanjqsılgtılaanajtatun. ³⁴ Ilaan uqautitłaitkai atrikusautılłaaqhuni. Aglaan kisiññuqamıñ malıġuaqtini kanjqsipkaġniuraapiaqługich piraġniġai.

Jesus-ñum Quunniġuqtikka

³⁵ Tamarrumani uvlumi anaqaksraaqman ilaan nipliutiniġai malıġuaqtini, “Akmunjaqta” ³⁶ Tavrani ilinjisa unıñniġaich iñugaaġruich. Malıġuaqtai ikiniqsut umiamiknun Jesus-ñum ikimmivianun. Atlat umiat itmiñiqsut. ³⁷ Anuqłıġuqman qalıġuqhuni umianjat immauti-aqsıñiġaa. ³⁸ Jesus aqani umiam siñiñniqsuq akitchıllakhuni. Ilinjisa itıqsanıġaat nipli-alaplutin, “Ataniiq, suginjıpiuñ piyaqquġpta?” ³⁹ Ilaa makitłuni iñiqtiġniġik anuġılu qalıġılu, “Ki, anuġaıġıll!” itnaqhuni. Anuġaıqhuni quunniġuġniqsuq taatnaqman. ⁴⁰ Nipliutiniġai, “Suvaata iqsıvisi ukpiqqtaitmatun?” ⁴¹ Taapkua iqsıliqpauraġniqsut. Apiqsruutiaqsıñiqsut avatmun, “Qanusıniqpa una iñuk anuġimunniñ qalıqpauratlu kamagıvatruñ?”

5

Jesus-ñum Mamitikka Iñuk Iñugiaktuanik Irrusiqluk

¹ Ilinjich ikaagıniqsut igłuanun narvam nunanjatnun Gerasene-naġmiut. ² Niupqauraqman umiamiñ paagıñiġaa irrusiqlulugum iluvġich akunġatniñ. ³ Uvvaguquq taamna iñuunıaġniqsuq tamaani. Kia-unniñ iñuum qılıqsimalġuitlugu kalimniġniġik; ⁴ Akulaiqługu qılıġaluaġniġaat niukkunlu argaigunlu. Kiktugaalaranıġai qılıġutini piıyaqługich. Kia-unniñ iñuum nuyuiqsılġuıñiġaa. ⁵ Ataramik unnuamılu uvlumılu nıyuuıtiraġniqsuq nıpaalapluni qıpiqsralakami iluvıġich akunġatniñ qimıġaat qaanjatniñ, suli iñugiaktuami kilııalapluni uyaġanjun. ⁶ Taiññaqıuraq qıñiqamıñ Jesus aqpalıqsruġniqsuq ilaanun, sitquġvıgıpluġasıñ sivuġaanun. ⁷ Iñuum iluaniñ irrusiqluum piyaa nipıtugalukut, “Jesus, Iġniña Qutçhıñiñqsauruam Agaayyutim, suniaqpiña? Agaayyutim atqagan inıġikpiñ anasiññuqsaqunıtlunja.” ⁸ Jesus-ñum tilıġaa irrusiqluk anıtquplugu taavrumakña iñuñmiñ. ⁹ Atakkii Jesus-ñum apiqsruġaa, “Sumik atıqaqpiçh?” Ilaan kiunıġaa, “Uvaña atıġa Iñugiaktuq atakkii uvagut iñugiaktugut.” ¹⁰ Tarra taavruma inıqsruaġniġaa, “Tuyuġiniaqasıq tamarrumakña nunamiñ.” ¹¹ Qanımı munaqsraqpaaraqanıqsuq malġuñnik kavluutıñnik kunianik, niġiñiaghutin qimıġaami. ¹² Irrusiqluich inıqsruaqsıñiġaat, “Isıqtıttıgıt kunianun taapkununja.” ¹³ Jesus-ñum anıġniġai. Irrusiqluk aullaġniqsut anıtmiñ, isiçhutinıaasıñ kunianun. Iluqatin kuniat pañalikhutin anayasuktuasunjaqatin ipnakun. Naparaġniqsut narvamun aasıñ ipliutinj.

¹⁴ Nunaqsiruat taapkuniņa kunianik qimakhutin uqautityaǵniǵaich nunaaqǵiqmiut. Tamatkua iñuich aullaqhutinj tautugiǵniǵaat tamanna atuumaruaq. ¹⁵ Iñuich utlautikaminj Jesus-mun tautunjiǵaat irrusiqłuǵaǵuugaluqtauaq aquppiruaq atnuǵaaqhuni qauǵrimaplunilu. Taatnaqhutinj iñuich iqsitcharniqsut. ¹⁶ Tamatkua qñiǵatauraat uqautiǵaqsiniǵaat iñupayaanun qanuq atuumałha atlaǵuqman irrusiqłuǵaǵuugaluqtauaq sulj qanuq piyaqulhat kuniat. ¹⁷ Tavra iñuich injqsruaǵaqsiniǵaat Jesus aullaqplugu nunamikiñ. ¹⁸ Jesus ikiǵaqsipman umiamun taavruma irrusiqłuǵaǵuugaluqtauaq injqsruaqsiniǵaa maligukhugu Jesus. Maligulillapiǵniǵaa Jesus. ¹⁹ Naagauvva Jesus-ñum maliqunijnñiǵaa aglaan itna niplutiłhiñiǵniǵaa, “Ailutin ilauraaqnun uqautityakkich tamarrumiņa kamanaqtuamik Atanǵum savauttutaanik ilipnun sulj ilunjuksriłhanik ilipnun.” ²⁰ Tavra iñuk aullaǵniqsuq, aasiñ quliaqtuǵaqsipłuni nanipayaaq Qulini Nunaaqǵiñi qanuq kamanaqtuamik savaaqalha Jesus-ñum inmiñun. Tarra iluqatinj iñuich quviǵusunjiqsut.

Jairus-ñum Pania sulj Aǵnaq Aksikniqtuaq Jesus-ñum Atnuǵaanjanik

²¹ Jesus utiqami igłuanun narvam, iñugiaktuat iñuich katilgiñniqsut siñani narvam. ²² Tavra agǵiqmiñniqsuq aňalataa Jew-ñuruat katraǵviata, Jairus-mik atilik. Tautukamiun Jesus punniqsuq sivuǵaanun. ²³ Injqsrułlapiǵniqsuq itnaqhuni, “Paniuraǵa amma tuqulhiñaǵuqtuq. Iłilanjiaqugitka argaktin ilaanun mamitquplugu. Iñuuyumaǵli.” ²⁴ Taatnaqmantarra Jesus taamuñaqatiqǵiñniqsuq. Iñuich iñugiakpagitłutinj maligiñniǵaat tatrucługuunniñ. ²⁵ Aǵnaqtuq tamaaniñmiñniqsuq atniǵñautiqaqtuuaq auñmik qulit malǵunji ukiuni, ²⁶ iħaqsipkaǵniǵaluaqtitluni iñugiaktuanun taaktinun. Akilǵisuutigiplugitunniñ sulliñaurani iħaqsijnñiñniqsuq, aglaan atniǵñaliqsaiñniǵniqsuq. ²⁷ Ilaan tusaakamiun Jesus utlautiniqsuq iñugiaktuat akunǵatigun. Tarra tunuanin aksinñiǵaa atnuǵaaǵikkaņa, ²⁸ isumapluni, “Aksikkupku Jesus-ñum atnuǵaaña iħaqsiyumifiqtuņa.” ²⁹ Tavrakñatchiaq aunaǵsrunaǵiñniqsuq. Ikpiginiǵaa timigikkaǵmiñi iħaqsiiħi taavrumakña atniǵñautmiñ. ³⁰ Jesus ilisimaliqhumi sanji aullaqtılaanjanik inmiñiñ kijnǵniqsuq tatrucłutani nipliqhuni, “Kia aksiksiqpaun atnuǵaaǵa?” ³¹ Malǵuqataiñ nipliutigaat, “Iłisimagaluǵugu iñugiaktuanun tatrucłilaan, naagasuli apiqsruqtutin kimun aksisilaǵmiñik.” ³² Jesus qiniǵniǵniqsuq kimun aksisilaǵmiñik. ³³ Taavruma aǵnam Jesus utlanjñiǵaa iqsilǵiqhuni attaqsraliqsiqhuni ilisimapluniki iħaqsisilaǵmiñik. Putluni sivuǵaanun uqautiniǵaa aksijniplugu. ³⁴ Jesus-ñum nipliutigaat, “Ukpqiqsriłqipich iħaqsipkaǵatin. Tutqiksautlasirutin, iħaqsirutin atniǵñautigikkaqniñ.”

³⁵ Jesus uqatitlugu ilanjich iñuich tikiñniqsut tupigikkañaniñ taivruma aňalataan katraǵvium nipliqhutinj, “Paniuran tuquaniktuq. Iłaksiatqinjñiaqnaǵu Iłisautri.” ³⁶ Jesus-ñum suliqutigisunaqnaǵich nipliqsuat nipliutigaa aňalataa katraǵvium, “Iqsiiñak, ukpqiqsriłhiñiǵiñ.” ³⁷ Ilaan kiñaunniñ iñuk maliqunijnñiǵaa avataatigun Peter-mlu, James-lu, sulj John aniqatigikkaņa James-ñum. ³⁸ Tikitñaminj tupqanun aňalataan katraǵvium Jesus-ñum qiniǵniǵai kiñuvǵurit tamatkualu qarar atqunallapiaq. ³⁹ Isiqhuni nipliutigai, “Suvaata itnaǵniqipisi qiaplusilı? Una ililǵaaq tuqunjitchuq, siñiktuaqsiniǵaqtuq.” ⁴⁰ Tamatkua mitautiǵaqsiniǵai. Uvvaasiñ anitquniǵai. Kisinjuqhutinj anayuuqaglu ililǵaam sulj taapkualu piņasut malǵuqatai isigniqsut ililǵaam nalavigikkañanun. ⁴¹ Tiguniǵaa ililǵaaq argaigun nipliutipluguasi, “Talitha Coum” (mumiutiqaqtuuaq “Niviaqsiaǵruuk, nipliutigikpiñ, makittin”). ⁴² Tavrakñatchiaq ililǵaaq makinniqsuq pisuqsipłuniasiiñ. Taamna ukiuqtutilaaqǵniqsuq qulit malǵunjik. Taapkua nayuutiruut quviǵutchallapiǵniqsut. ⁴³ Ilaan iñiqtiǵniǵai kisumununniñ ilitchuǵipkaqunjitlugu tamanna atuumaruaq aglaan niǵipkaquniǵaa.

6

Nazareth-miut Ukpigijnitkaat Jesus

¹ Taavrumakña Jesus aullaǵniqsuq iñuguqniǵvijnmiñun. Malǵuqataiñ malijnǵaat. ² Minguiqsiaǵvium uvluani ilaa ilisautriaqsiruq Jew-ñuruat katraǵviatni. Iñugiaktuat tusaakamitruj quviǵusunjiqsut nipliqhutinj, “Nakikñakiaq ilisimmatiqǵniķpa, una iñuk? Kia marrumiņa puqitmik aatchuǵniqpaun sulj sanjnimik savaaqatlasipłuni quviqnaqtuanik? ³ Taamna qirunjik savaaǵuusuuruq, amii? Iǵniǵiǵaa Mary-m. Sulj aniaqatigigaat James-ñumlu, Joseph-ñumlu, Judas-ñumlu Simon-ñumlu, sulj aǵnat aniaqatai marra iñuuniaqhutin akunnaptikni.” Tarraasiñ ukpiginijnñiǵaat kamanalha. ⁴ Aglaan Jesus-ñum itnaǵniǵai, “Iñuich nanipayaaq kamagiraqniǵaat sivuniksriqiri aglaan kamagitlaiñniǵaat iñuguǵviani unniñ akunǵatni ilagikkaiñ naagaunniñ kiñunǵani.” ⁵ Jesus savaaqalguiñniqsuq quviqnaqtuanik savaanik. Iłigaluǵniǵai argaņni ikituuranun atniǵñaktuanun iħaqsipługichaasiñ. ⁶ Ilaan quviǵusuutigininiǵaa Nazareth-miut ukpigrisunjiłhat. Jesus nunaaqñiñktaǵniqsuq ilisautriaqsipłuniasiiñ.

Jesus-ñum Aullaqtitkai Qulit Malǵuich Malǵuqatini

⁷ Jesus-ñum sivunniuaqtiginigai qulit malgüich maligüaqtini, aasii aullaqtitkaqsiplogich malgüuttaaqlogich. Sanñiksriññigai anitçitlasiplogich irruisqñun, ⁸ tiliplogich, “Iglauñapsitñi saagañiaqasi sumik aglaan ayauppiuramik kisan; qaqqumik unniñ injularim puukatanjanik unniñ maninjmik aullautriñiaqasi. ⁹ Aluguaqtugusi suli atnuñaatqutiksraillaagusi.” ¹⁰ Suli ilaan nipliutinigai, “Tukkunniwpsi tupigmun atlamik tukkuksraqsuugumifaitçhisi aullagniañapsitñunaglaan, ¹¹ suli iñuich paglanjipasi naalañnisunjipatigiglu uqalusi, unillugu nunaaqçiq ipsuktugumagiksi apyuq isigapsitñiñ. Taamna kilgutaugisiruq ilinjitiun akuqtuñisilaanjanik tusaayugaagiksuumik. [Illumun uqautigipsi, qağanatluñiaqtuq iñuñi Sodom-ñum Gomorrha-ñumlu atannivium uvluani taapkunakña iñuñiñ nunaaqçim.]” ¹² Quliaqtuaqtiginigaa iñunñum isummitqicuplogich mumiklogich killuqsautinjitiñ. ¹³ Suli anitñiaqtusut iñugiaqtuanik irruisqñun iñunñiñ, uqsruqtiglogi illu uqsruqtunik iñugiaqtuat atniñaqtuat iluaqsiplogichaasiñ.

John Paptaaqtichiri Tuquniqsuq

¹⁴ Herod-tuuq, Galilee-m umialga, tusaaniqsuq Jesus-mik atakkii iñuich uqaqagniqsut ilaanik nanipayaq. Iñajich iñuich nipliñiqsut, “John Paptaaqtichiri anjitiññiqsuq tuquñigmiñ. Taatnamik savaaqatlasinñiqsuq quvignaqtuanik.” ¹⁵ Atlas nipliñiqsut, “Elijah-ñuvaluktuq.” Suli atlattuuq uqaqagniqsut, “Sivuniksriqirauvaluktuq ilanjatitun taipkua kamañaqtuat sivuniksriqiritun injilgaan.” ¹⁶ Aglaan Herod tusaakami nipliñiqsuq, “Una John-ñuniqsuq niaquikkağa, makitqikhuni tuquñigmiñ.” ¹⁷⁻¹⁸ Sivunni Herod-ñum ilaqtatigiliutinikkaña aniaqtmi Philip-ñum nulanja atilik Herodias-mik, John-ñum suakatagaluañigaa Herod, “Maligütaksrakuañangitçhuq aniaqtatvich nulliañikkaña tusaqaqsuutigupku.” Taatnaqtuglu Herod-ñum tigupkañigaa John isiqsiuvinjimuktitlugasiñ añaqatñi quyalisuklugu. ¹⁹ Aasiñ Herodias-ñum qinnautigaluañigaa tuqçhukkaluaqtuglu, aglaan taatnalguññigaa piqtigiplugu Herod. ²⁰ Herod-ñum attañigaa John ilisimaplugu nalaunñapluni ipqitçhuaq iñuk. Taatnamik tugluaqsimañigaa. Naalañnisuullapiagaa John tutqilisuugaluññağmi nalaqtuapayaqaamun.

²¹ Kiisaimma Herodias-ñum piviksrani nalautitpaa. Herod-ñum annivilirvia tikitman aiyugaaqçiqhuni qaukñitñik kavamaaurat, anjuyaktillu qaukñitñik suli sivulliuqtinñiglu Galilee-m. ²² Tavra pania Herodias-ñum isiqhuni sayuñiqsuq quyaliplugu Herod suli tuyuñmianj. Umialgum nipliutinigaa añaqauraq, “Injirsruñi, sumik piqaqukkarnik aatchuğisigikpiñ.” ²³ Akiqsruutinigaa taamna añaqauraq, “Qanutchipayaamik injigupña qaitçigisigikpiñ, avvanjanikunniñ atañuvinjma.” ²⁴ Niviaqsiaq aakamiñukhuni itnañigaa, “Sumik apiqsruğisivik?” “Apiqsruğumaitin niaquanik John Paptaağirim;” aakanjan itnañigaa. ²⁵ Taamna utiñiqsuq qilamiksruaqhuni umialgumun nipliutiplugu, “Uvanja aatchuqurunja ilipnun akkupak niaquanik John Paptaaqtichirim puggutamun ililugu.” ²⁶ Umialgum tusaakamiñ aliasullilapiagñiqsuq. Aglaan akiqsruqtuutni pigiplugu suli pigiplugich tuyuñmiani itgaupitçhangitçhaa. ²⁷ Tarva Herod umialik tilisinñiqsuq niaquqsir-imik niaquanik John Paptaaqtichirim aggiutritquplugu. Taavruma isiqsivinjikhuni niaquqñigaa John. ²⁸ Aasiñ aggiutritquplugu niaquq puggutamun iliplugu qaññigaa añaauramun, aasiñ añaauram qaitlugu aakamiñun. ²⁹ Tavrakña John-ñum maligüaqtaiñ tusaapqauraqamitrun taamna, ainiñaat timaa tugvağiaqtuguaasiñ.

Jesus Niğipkairuq 5,000 Anjutinik

³⁰ Uqçiraqtit utiñiqsut Jesus-mun, uqautipluguaasiñ savaagikkağmiknik suli ilisautriğmikniglu. ³¹ Iñuich utiqatpaitlutinj maligüaqtai niğiviksraignigaiçhunniiñ. Taatnaqhuni Jesus-ñum nipliutinigai, “Kiata, kisinñuğsuutiluta iñuilaamun, minguiqsiallagaitçhi.” ³² Tavra aullağniqsut iñuilaamun umiakun kisiñ. ³³ Iñuich tautukamisigij aullaqmata, ilisaqñigaiçh. Aqpatkaqsilñiqsut iluqaitñiñ nunaaqçiqñiñ tikiumasukhitinj sivunivigikkanañatnun taapkuva sivuatni. ³⁴ Jesus niukami umiamiñ tautuñiqsuq iñugiaqtuanik iñunñik. Iñunjutçhanjnisuq atriljutiplugich ipnaiyaatun munaqsraillaatun. Tavra Jesus-ñum ilisautiraagatasruğunñigai. ³⁵ Uvluqpaguqman maligüaqtaiñ utlanñigaa Jesus nipliutiplugu, “Manna nayukkaqpup iñuitçhuq, suli unnuaqsiyaa.” ³⁶ Aullaqtitkich iñuich nunaaqçiuaranun. Tauqsigiğlich niqiksrağmiknik?” ³⁷ Tarra Jesus-ñum kiunñigai, “Aatchuqsigik niqiksranjitiñik.” Taapkuva apiqsruğniñaat, “Qaqquqsitquvisigut malguk tallimakipiak akiksranjanik niğipkautiksranjanik?” ³⁸ Jesus-ñum nipliutinigai, “Qanutunmi samma qaqqianjuraqçisi? Iitçhuginiurallaktigitçhi.” Iitçhugikamitrun Jesus uqautigaat, “Paqitugut tallimanik qaqqianuranik suli malgünjik iqaluñnik.” ³⁹ Tiligai iñuich aquvitiquplugich ivigaamun. ⁴⁰ Tavra tallimakipianjutqataaqlogich suli malgukipiaq qulitqataaqlogich aquvitiçkaich. ⁴¹ Tiguniğai tallimat qaqqianjuraq suli malguk iqalugauraak, aagluqhuni qilanmun quyyatiplugich. Aasiñ avguqlogich qaqqiat suli iqalugauraak qaññigai maligüaqtimiñun autaaquplugich tamatkununja niğisuktuanun.

42 Iñuich nig'iñiagniqsut, iluqatin'aasiñ nigisuillaqiaqhutin. 43 Nigisuinjanikmata katinnigaich qulit malguk aguupmaich ilakunik imalgich. 44 Taapkunani nigiruani 5,000-nuniqsut anjutit.

Jesus Pisrukman Imigmi

45 Nigianipqauraqmata maliguaqtai aullaqtitkai umiakun sivumiñi narvam igluanun, amuna nunaqqiuramun Bethsaida-mun. Aasii taatnaamikami aitqunigai taapkua iñugayaat. 46 Suli aullaqtitkanikamigich mayuñiqsuq iggimun agaayutyaghuni. 47 Qaumaaraanjan unnuksraaqman umiaq ilñiqsuq qitqanun narvam, Jesus kisivlipkaqlugu nunami. 48 Qiñiñigai sakuullaqiaqhutin iputtuat atakkii paaqlugu anugi. Tamaaniguuq uvlaatchauraquqman pisuktuagniqsuq qaanagun imgum. Qaanjqsagumaruatun piñigai. 49 Tautunniagaat ilisaqipmiñagulu pisuktuagtuq qaanani imgum. Aliuqtuaqsiñasugiplotin nipliagaqsiñiqsut. 50 Qiñiqamitruñ iluqatin tataminniqsut. Qilamik Jesus-nun nipliutigai, "Quviatchaugigitchi, uvanauruñ, iqsiñasi." 51 Tarra utlanñigai ikipluni umiamun, aasii anugaiqhuni. Taapkua quvigutçhallapiagniqsut. 52 Tautukkaluaqlugu Jesus nigipkaipman qaqqunik iñugiaktuanun kanjqsimalguifñigaatsuli kisuutilaana, ukpigiiguitlugu tavrakii.

Jesus Mamititchiruq Atniññaqtuanik Gennesaret-mi

53 Taapkua ikaaqlugu narvaq tulanñiqsut Gennesaret-mun. 54 Niukamini umiamñi iñuich ilisaqihigitnigaat Jesus. 55 Iglauñiqsut iluqaani nunami Jesus-muutriaqsiplutin atniññaqtuanik akiyaqhutin siñigviksuummaisa ilitçhugikamitruñ Jesus sumiitilaana. 56 Napmupayaaq Jesus nunaqqiuramukman suli nunaqpanmun iñuich aggiutruñnigaich atniññaqtuat illiuaqahugich tumitchaanun apqusaagaksranjñun Jesus. Tamatkua iñuich injqsruñnigaat Jesus atniññaqtuat aksillañniagukluguunniñi atnuqaaña. Aasiñ taatnaqamitruñ nakuqsiragautiginiagaat.

7

Sivullianjisa Ilisauttutigikkanja

1 Tavra ilanjisa Pharisee-nuruat suli aglaliqirit aggiqsuat Jerusalem-miñ utlanñigaat Jesus. 2 Tautunniñgaich Jesus-nun maliguaqtit ilanjisa nigiruat igguqaluaqnahich argatin Pharisee-nuruat piraksriutaatitun iñun. 3 Pharisee-nuruat suli atlat Jew-nuruat nigillañiñiqsut igguqaluaqnahich argatin, kamagiqlugu ilisauttutaat sivulliaqigikganjin injilgaanimakña. 4 Aikamini tauqsigñiagvinñi sunik nigillañiñisut igguqaluaqatin. Suli iñugiaktuat piraksriutinich aapamini maligutmiñgaich itnatun ittuat, igguqlugich qallutit suli utkusiñ suli puggutat. 5 Tavra Pharisee-nuruat suli aglaliqirit apiqsruñnigaat Jesus, "Suvaata maliguaqtitin maligutinipat ilisauttutigikkanjitñik sivulliapta, nigiplutin qaqqianik igguqniñilaanik arganjmknik?"

6 Jesus nipliutigai, "Ukpinñuqaqturuasii, Isaiah sivuniksriqiri nalauttuq uqaqami ilipsi-gun, itnaqhuni, Iñuich kamaksrulqaluaqaaña uqañhiñagmiktigun aglaan uummatinich unjasiksut uvamniñ [piqpagillapanigitluna].

7 Kamaksruutaat uvamnun tanjillaanuruq atakkii ilisautirut iñuich ilisauttutaitñik ilipugich maligutaksrañiruatu Agaayyutim. *Isaiah 29:13*

8 Kamaginjtkaluaqisi tillisai Agaayyutim, aglaan kamaksriplusi ilitqutçhiñik iñuknitñjaqturuunik."

9 Jesus-nun niplutipaañnigai, "Yaii, nalungitkualuaqniñikisi qanuq ayaksimaaliksranjat tillisai Agaayyutim. Ilisimagaluaqlugu atumaniagtakksrauruq Agaayyutim pisulhagun kamagiraginjkisi aglaan ilisauttutisi malikkisi. 10 Moses tilisiñiqsuq, 'Kamagiymuagñi aapan suli aakan' suli 'Kiñaimña uqapilutritruaq aapaminiñ suli aakaminiñ tuqqutaksraupiaqtuq'. 11 Aglaan itna ilisautrirusi iñun nipliutitñhiñauplugik anayuuqaanñi 'Corban' (mumiutiqagtuq 'Ikayugkkaluaqiptik aglaan qaññaniktuña Agaayyutim'). 12 Taatnaqamigguuq patchisaiyañniraqtuq ikayuiñksraqaluaqmiñik anayuuqaanñiñik. 13 Taatnaqapsi ayakkisi uqañhi Agaayyutim taavrumuuna ilisauttutipsigun. Suli iñugiaktuat atlat ilisauttutipsi atumangigagigisi."

Sut Qaayugnaqsiruut Iñunmun

14 Uumaguuq tuqluñigai iluqaisa iñuich inmiñun nipliutiplugich, "Naalagñilaksitña, kanjqsiyumausi! 15 Isaagaqtuq iñunmun silataaniñ qaayugnaqsiragañitçhuq aglaan samna anniuqagtuq uummatmiñiñ. 16 [Kiña iñuk siutiqagtuq tusaali.]"

17 Jesus-nun unitñamigich iñugayaat isigñiqsuq tupigmun. Maliguaqtañi kanjqsimasrukutin apiqsrulginñigaat taavrumuuna atrikusautikun. 18 Suakatagnigai, "Kanjqsiñilainiñiaqpat! Tusaanjçhuatun! Uvvaami qanutchim silataaniñ isaagaqtuam qaayugnaqsiragañitçhaa iñuk.

¹⁹ Atakkii isaaqaaqtanjitchuq uummataanun aglaan aqiaqanun anipluniasiiñ timimiñ. (Jesus-
num nipluutigiikmauñ taamna niññaqsigai niqipayaurat.) ²⁰ Niplipsaaqtuq, “Sagviqsiqataq-
tuam iñuñmiñ taavruma qaayugñaqsiragigaa iñuk. ²¹ Samakña anniuğagaqtut uummataaniñ
iñuum, pigiiitchuat isummatit: sayuñahiq ilaqataunmani, tiglyuñiq, iñuqaqtuñiq, ²² atlatuñiq,
kaviuñtiqahiq, pigiliqihiq, kinnitñiq, iñmiñun añalalguñiq, saniaktuñiq, uqağniqluktañiq,
kamañtasrugihiq, kinnañaahiq. ²³ Iluqatinj taapkua pigiiitchuat sagviqaaqtut iñuñmiñ,
qaayugñaqsipluğuañiñ taamna iñuk.”

Ukpiqsriñha Ağnam Jew-ñuñgitchuam

²⁴ Tavrakña Jesus aullağniqsuq tuñaanun Tyre-m suli Sidon-ñumlu. Isiğniqsuq tupiğmun
nalutqugaluqñuni iñuñnun. Aglaan nalunilgiññiğaat. ²⁵ Uvvauna ağnaq paniuraqagñiqsuq
irrusiqñulinjmik. Tusaaniğaa imma Jesus tikiumanipluğ. Utlakamiñ purviniğaa isi-
gaiñun. ²⁶ Ağnaq Jew-ñuñjitchuq, animapluni Phoenicia-mi Syria-mi ittuami. Taavruma
iñiqsruğniğaa irrusiqñuk anillañniaqupluğ paniurağikkağmiñiñ. ²⁷ Aglaan Jesus-ñum ni-
pliutigiğaa atrikusautmik, “Iñiğaat sivullilulugu niğisuiqsuksaurut. Nalaunñiñuq ilğaat
qaqquksrañat aatchuutigiłiksrañat makunña qipmiñun.” ²⁸ Ağnam kiuniğaa, “Aa tarraami,
Ataniq, naagaunniñ qipmich niğgiñiñ ataadni niğisuupmiut kanganiñitñik ilğaat.” ²⁹ Ilaan
nipliutiniğaa, “Aarigaa, kiusrillautaqutintarra, ikayuğisigikiñiñ. Aggiñ, taamma irrusiqñuk
aniruq paniurağikkaqñiñ.” ³⁰ Taavruma aikami paqinnigaa paniurağikkani nalauraqtuq
siñiñiñ, irrusiqñuqagñiñiñitchalukut.

Jesus Mamitichiruq Iñuñmik Uqatlaitchuamiglu Tusaatlaitchuamiglu

³¹ Tarra Jesus aullagiñniqsuq avataaniñ Tyre-m Sidon-kuaqñuni utlautipluni
narvañanun Galilee-m, apqusraaqñuğ nunakun atilikun Decapolis-mik. ³² Iñuich Jesus-
muutigiñniğaat iñuk tusaallaitchuq suli uqallaitmisigalugu. Tarra iñiqsruğniğaat
patigluğ argaiñik iħaaqsiqtupluğ. ³³ Tavra uñavaqtaagutillañniğaa iñugağruñiñ.
Iñiğluğ tikiğikkani siutañnun suli tivvuaqtuqñuğich aksinñiğaa uqağikkañja iħaaqsiqñuğ.
³⁴ Aağluqñuni qilañmun aniqsaapqanñiqsuq nipliğuni, “Ephphatha” (mumiutiqaaqtuq
“Añmagiñ”). ³⁵ Tavrakñatchiaq siuttak añmağniqsuk suli uqaña iħaaqsipluni, uqaqsipluniasiiñ
kaniqsiñaaqsipluni. ³⁶ Jesus-ñum tiliñiğai uqaqñiğluğich, aglaan iñiqtigaluqatitlutinj
uqapsaagñiqsut tamarrumuuna uuma savaağikkañuğ. ³⁷ Quviğutçhallaqniğniqsut
nipliğhutinj, “Ilaa savaaqaqtuq supayaamik piñlautaqluğ: tusaallaiğaat tusaatlasipñuğich.”

8

Jesus Niğipkañiğsuq 4,000 Añutinik

¹ Taipkunani uvluni iñuqiatuq iñuich katiniqsut. Niqiksraitmata, Jesus-ñum tuqñuğniğai
maligiuaqtini iñmiñun, aasii nipliutipluğich, ² “Uvaña ilunjuğigita iñuqiatuq iñuich, atakkii
nayuutirut uvaptikni piñasani uvluni niqiksraigtuplutiñiñ; ³ uvaña aullaqtikupkich
niğipkağaluğniğich ilinñich taagtukkagisirut apqutmi. Iñiñich aggiğniqsut uñasikuamiñi.”
⁴ Jesus-ñum maligiuaqtaiñ kiuniğaat, “Nakikñami maani iñuilaami qaqquqtuğisivat taat-
natun iñuqiatigiruat iñuich niğisuiğutinj?” ⁵ Tarra apiqsruğniğai, “Qapsiñik qaqqianuranik
piqaqpsi?” Kiuniğaat, “Tallimat malğunñik.” ⁶ Tarra tiliñiğai iñuich aquvitqupluğich nuna-
mun; aasiiñ tigukamigich tallimat malğuk qaqqianurat quyyavigiqaağñuğ Agaayyun,
avguqñuğich qaqqiat qaiñiğai maligiuaqtiniñun autaağutigitqupluğich iñuñnun. Aasiiñ
piñiğaat taamna. ⁷ Taapkua piqaqmiñiğsuqtuuq mikiruuranik iqalugauranik. Jesus-
ñum quyyatipluğich tiliñiğai maligiuaqtini tamatkuaptuq autaağutigitqupluğich. ⁸ Iluqatinj
iñuich niğniqsut niğisuiğataqñuñ. Maligiuaqtit ilakut pukukmatigich immiğniğaiçh tallimat
malğuk aguupmaich. ⁹ Taapkua niğiruat iñuqiatilaqağniqsut 4,000 iñuich. Jesus-ñum aip-
kaqqaqñuğich ¹⁰ ikiniqsuq umiamun maligiuaqtinilñu tikiqñuñiñ nunañanun Dalmanutha-
m.

Iñuich Qasiliñiqsut Quviqnaqtuamik Savaamik

¹¹ Pharisee-ñuruat aggiqñuñiñ uqavaağutiagsiğniñiğaat Jesus uuktuqağñuğluğ,
“Savaaqağniñ quviqnaqtuamik. Taavrumuuna iñiçhuğipkağumiğaatigut Agaayyutim
tuyugiñiaħhanik ilipnik.” ¹² Aniqsaapqagataqñuni Jesus-ñum qatmiğiliutiniğai nipliğhuni,
“Uvvali ukua tautugukamiñaglaan quviqnaqtuamik! Nipliutigiçsi, Makua iñuich
tautukkumiñaitçhut quviqnaqtuanik savaanik nalupqinaigtaluğ kisuutilaamnik.”
¹³ Taatnaqqaqñuni uniniğai. Ikipluniasiiñ umiyamun aullağniqsuq taavruma narvam
siñaan iğluanun.

Kaniqsiñlaitçhuat Maligiuaqtit

¹⁴ Maligiuaqtai aullaqamiñ piiguqtigñiqsut qaqquamikunniñ aglaan atausiñiñaq
qaqqianuraq taqaağiliñiğaat. ¹⁵ Jesus-ñum tiliñiğai, “Qaunagiymausi puvlaksautaatniñ

argaiļlutin uumakņa argaqaģutin igļuktun aullaħiksraqniņ anasiņņuqsagvīņmun ikniģmun qamitlailaamun. ⁴⁴ [Tavrani qupilģut tuquyumiņaitchut suli ikniq qamiyumiņaitmieuq.] ⁴⁵ Naagasuli isigakpich killuqsagtīpatin piigumagitin. Ihuatlukkayaqtuq isigūvich iñuuhģmun isigaiļlutin uumakņa isigaqaģutin igļuktun iktauħiksraqniņ anasiņņuqsagvīņmun. ⁴⁶ [Tavrani qupilģut tuquyumiņaitchut suli ikniq qamiyumiņaitmieuq.] ⁴⁷ Suli ilvich irigikkaqpicch killuqsagtīpatin piiģisģumagiņ qaquļģlugu. Ihuatlukkayaqtuq ilipni isigūvich aņaayūqautaanik Agaayyutim atautchimik iriqanņapicch uumakņa malģuņnik iriqagģutin iktauħiksraqniņ anasiņņuqsagvīņmun. ⁴⁸ Tavrani qupilģut tuquyumiņaitchut

suli ikniq qamiyumiņaitmieuq.

Isaiah 66:24

⁴⁹ “Maaniļi iñuk iņmiguuraq makitalģutillaakkaugisiruq iknikun. ⁵⁰ Taģiuq nakuuruq, aglaan taģium taģiuģniippan qanuq taģiuģniģiņiaqpisiuq? Taatnamik qanusriuhqagģitchi taģiutun, tutģiutiqagģusi akunnapsitņi.”

10

Jesus Iļisautriruq Avitikun

¹ Jesus aullaqami tavrakņa Judea-muņņiqsuq igļuanun Jordan-ņum kuunjan. Tavrani iñuich katirvigilģitmatni sivuanisun Jesus-ņum iļisautiuraagaqsilģiņģiņģai.

² Iļanģis Pharisee-ņuruat tikiļģu uuktuaqsaģniģaluaģiņģiņģaat, “Uvva, maligutaksrakuaģnaqpa iñuum avitkumiņ aģnaqtiņ?” ³ Taavrumali kiunģiģai apiqsruttmik, “Qanuģmi Moses-ņum tillisigaqpassi?” ⁴ Tamatkua kiugaat, “Moses aglausimaruq, Iñuum aģnaqtiņ avitchukkumiņ qaitchiģiļiun aģlaņnik avirrutiksranik aullaqtilluģuasiņģi.” ⁵ Jesus-ņum kiunģiģai, “Moses qaitchiruq taavrumiņa tillitmik pitchģiģiņģisģun. ⁶ Aglaan aullaģniļħani Agaayyun iņiqsiipman supayaanik iņiqsiipmiņiqsuq aņutmik suli aģnamik. ⁷⁻⁸ Taatnamik aņutim unitkisigaa aapaniļu aakaniļu, aģnamiknun iļiļumi atausiņņuģutikaasiņģi. Tavra malģuunņaiģutik aglaan atausriņņuģisuruq. ⁹ Taatnamik kia-unniģi iñuum avitinniaqnaģik Agaayyutim atautchimuktitaģikkak.”

¹⁰ Isiqamiņ tupiģmun malģuuaqtaiš apiqsrutģilģiņģiņģaat taavrumuuna. ¹¹ Jesus nipliutiģai, “Kisupayaaq avitchumi aģnaģmiņģi aasiņģ kasuutiluni atlamun atlatuģtuq akitņiģlugu aģnaqqaqtiņ. ¹² Naagaqaa aģnam avitchumiņ aņutni aasiņģ kasuutiluni atlamun taamna aģnaq atlatuģtuq.”

Jesus-ņum Agaayyutiģai Iļilģaurat

¹³ Iļanģisa iñuich iļilģaat Jesus-muutiniģaich aksiquplugich. Malģuuaqtaiš aasiņģ iņiqtaqsiņģiģaich iñuich tikiutriruat iļilģaanik. ¹⁴ Jesus-ņum iļitģuģikamiģich iļuagiņģiņģiģai. Nipliutiniģai, “Iļilģaurat uvamnuktitchigik. Avriaqutaunagich iļinģiņģun atakkii Agaayyutim aņaayūqautaa aņmaruq iñuņun atriqaqtuanun iļilģaanik. ¹⁵ Itqagģisun una! Taapkua akuģtuģtuat aņaayūqautaanik Agaayyutim iļilģaurat akuģtuipmatun, kisimiņ taapkua tavrurģiģisuruq.” ¹⁶ Tarra iļaan saģliriutikamiģich iļilģaat, iļiļģugich argaņni iļinģiņģun agaayyutiniģai.

Nukatpiaq Sulliņaurauqaqtuq

¹⁷ Jesus aullapqauraqman iñuum aqpaliqsrūģhuni purviginģiģaa itnaqģu, “Nakuuruq iļisautrii, qanuģļuņa piņģiģaktaaqatlasiņayaqpic isuitchuamamik iñuuhģmik?” ¹⁸ Jesus-ņum apiqsrūģniģaa, “Suvaata atchiqpiņa nakuuruamik? Autachiļģiņģa nakuuruq, taamna Agaayyun. ¹⁹ Iļisagiģin tillisauruat, Iñuuaqtuqnak, atlatuqnak, tigliktuqnak, saglunak, saglutaqnak, kamagiļģu aapan suli aakan.” ²⁰ Taavruma iñuum kiugaa, “Iļisautrii, iļuģaisa tamatkua tupiģiģitka nutuļħamniģaģlaan.” ²¹ Tavra Jesus-ņum tautuņģiģaa piqpak-sriģiķun itnaqģu, “Atautchimik iņuģniqģutin. Aullaģutin tunityakkich sulliņipayaagģikkatin aasiņģ qaiļģuch maniņģiģaktatin iņuqsraktuunun. Iļvillģ umialģutiqagģumautin pakmani. Aasiļģ taatnaanikkuvich malģiļuņa.” ²² Iñuk tusaakami taavrumiņa aliasulģniqģisuq, aasiņģ aullaģniqģisuq iķiļģiļģiģhuni atakkii suuraupkaqpaaituni.

²³ Jesus qiņģiģuģataģaluaqamiģich nipliutiniģai malģuuaqtiņi, “Qanutun sakiqnaqtiģisiva tamatkunani umialģuruani isihksraņat Agaayyutim aņaayūqautaanun.” ²⁴ Malģuuaqtaiš quviģusunģisqut taavrumiņa nipliģman. Aglaan Jesus-ņum nipliutitqinģiģai, “Iļilģaat, qanutun sakiqnaqtiģiva [umialģuruani] isihksraņat Agaayyutim aņaayūqautaanun. ²⁵ Qaģanatlučkayaqģuq pikukturuam isihksraņa ‘Iraagun Mitqutim’ uumakņa umialģuruamiņ isigģiaħksraņaniģi Agaayyutim aņaayūqautaanun.” ²⁶ Malģuuaqtaiš quviģutchallapiģniqģisut, suli apiqsrūaqsipluģin iņmiknun, “Kiņami anniqģuģisģiņģiģpa?” ²⁷ Jesus-ņum qaiģiģamiģich iriģruaiģaģlūģich nipliģniqģisuq, “Iñuk anniqģuģumiņaitchūq iņmiņģik, aglaan Agaayyutim kisimi anniqģsulģaa atakkii Agaayyutim supayaaq savaaģitlaplugu.” ²⁸ Tavra Peter-m nipliutiniģaa, “Atanģi, unitchikput sua iļuqaan malikħutin.”

²⁹⁻³⁰ Jesus-ŋum kiuniġaa, “Niqliutigipsi, Iñuk unitchiyumi kinuniġmiñik, aniaqatmiñik, aapamiñiglu aakamiñiglu, qitunġamiñik, unniñ umialgutmiñik pigiluŋa suli pigilugu tusaayugaagiksuaq, tamatkua utiġisirut iluqaitñik ilaanun tallimakipiatunaglaan marrumani iñuuhġmi piyuaqsiugaluannġamiunniñ, suli pigiġisiplugu isuitchuaq iñuuhġmi siviunigmi tikiumaraksrani. ³¹ Tamatkua sivulliunasugiruat pakma aqulliġuġisifiñiqsut aasiñ aqulliuruat sivulliġuġutin.”

Jesus-ŋum Piñatchiġniġai Uqaqalli Tuqqutaunialigmiñiglu Anjtiqkkauligmiñiglu

³² Ukua igliġniqsut tunaanun Jerusalem. Jesus-ŋum sivulliugtuagniġai maliġuaqtit kapyalillaqtuat. Atlas iñuich maliġsruqtuat iqsilillaqtuat. Aasiñ katitaallakamigich qulit malġuich iñugiaktigiruat uqautiaqsiligiñiġai tamatkua atuumaruksrat inmiñun, ³³ nipliġhuni, “Atanji, Jerusalem-munniatqutug. Iñuum aat chuutiniġaa Iġniġa Iñuum qaukñiġtinun Agaayulisinun aglaliġirinunlu. Tamatkua tuqqataksraġuġniġaa. Tavrati qaitkisigaat Jew-ŋunitchuanun. ³⁴ Taipkua mitautigiġisigaat suli tivvuaġuġlugu suli ananmigmlugu, aasiñ tuqqutkisigaat. Aglaan piñayukun uvlut anjtiqkisilġitchuq.”

Aakauruam Injirsuaġa

³⁵ James-lu John-lu, iġñak Zebedee-m, utlautiniqsuk ilaanun nipliġhutik, “Ijsautri, apiqsruutiksraġuġitigiñi pisullapiakkaptiknik.” ³⁶ Tavra nipliutiniġik, “Suġaġukkaluapisik?” ³⁷ Taapkuak kiuniġaa, “Aquppiqasriġukhutin uvvaami ilaqtikpuk taliqpiñi suli ilaqtikpuk saumpni pigaluaqtuguk taivrmani uvlumi aquvitkuvich kamañtuani atanguvipni.” ³⁸ Aglaan Jesus-ŋum nipliutigik, “Ijsimaniġuġtiku apqusaagaksrautigiġkkaġa apiqsruġayaaitpaluktutik taatna. Imlihiñauvitku qallun imiġvksrautigiġkkaġa naagaqaa apqusaalhiñauvitku nanjinaqtuaq apqusaagaksrautigiġkkaġa?” ³⁹ Taapkuak malġuk nipliutigaa, “Piñhiñauruguk.” Jesus-ŋum nipliutigik, “Iliptik ilumutun imiġisirutik alianaqtuamik imigaksrautimnik suli apqusaagisiplutik nanjinaqtuakun apqusaagaksrautipkun. ⁴⁰ Aglaan piksraqtuksraunitchuġa kimik aquppiruksramik taliqpinñi unniñ saumimñi, aglaan Agaayun qaiñniġiġik taapkuak inik tamatkununa iñunun itqanaiyautikkagmiñun inigiquplugik.” ⁴¹ Atlas qulit tusaakamitruġ iluagiñiñiġaich James-lu John-lu. ⁴² Jesus-ŋumli inmiñuutiniġai aasiñ nipliutiġlugich, “Ijsimarusi anjalatinich Jew-ŋunitchuat anjalanniġlugaqtialanjanik iñunitchik, suli kamañniqsranjisa naqititchuuplugich. ⁴³ Aglaan taatnatun ittuksraunitchuq akunnapsitñi. Kisupayaq kamañniqsuk akunnapsitñi savaktigiymagiksi. ⁴⁴ Suli kisupayaq qaukñisukkumi akunnapsitñi savautrisuuyumaq iluqapsitñik. ⁴⁵ Iġniġa Iñuum agġinitchuq iñunun savautityaġuni aglaan savautrityaqħuni suli qaitchaqħuġu iñuuhġi tasuqsautiksrauplugu iñugiaktuanun.”

Jesus Qiñitlasitqipkañiqsuq Bartimaes-mik

⁴⁶ Jesus maliġuaqtinilu tikiuamniqsut Jericho-mun. Aasiñ aullalġitñamin Jericho-miñ qiñitlailaq injiulauraagñiaqtu aquppiñiqsuq tumitchaam saniġaani, atilik Bartimaes-mik iġniġa Timaeus-ŋum. ⁴⁷ Qiñitlailam ilitchuqliqamiun Jesus Nazareth-miu apqusaagaqsiñiplugu tuqħuġaaqsiñiqsuq, “Jesus, kinuviaġa David-ŋum, anniqsuqtaurutin Agaayutim aqisruutigikkaġa injiġaanimma. Nagligillanġianġa.” ⁴⁸ Iñugiaktuat iñiqtiġaluaġniġaat nipaisaaquplugu, aglaan nipituspisaagñiqsuq, “Kinuviaġa David-ŋum, nagligillanġianġa.” ⁴⁹ Jesus nutqaqtigami tiliñiġai tikiutitquplugu. Tamatkua utlanġiġaat qiñitlailaq nipliuti-plugu, “Quviatchaġiġiñ, makillutin. Tuqħuġaatin.” ⁵⁰ Quyalipqapituni maksrikami qup-piġaaġniutigalugu aqpaqsruġniqsuq Jesus-mun. ⁵¹ Jesus-ŋum apiqsruġniġaa, “Suvaata akku tuqħullaviaġa?” Qiñitlailam uqautiniġaa, “Ijsautri, qiñitlasitqigukkaluaqtuġa.” ⁵² Uuma kiugaa, “Itqanainaniktigñiqsuq ukpiqsriġipkun.” Tavrakñatchiaq qiñitlasitqigukkaluaqtuġa. Nakuqsilqami mal-utigaluguuġniġaa Jesus.

11

Jesus-ŋum Tikisaalħa Jerusalem-mun Ataniqtun

¹ Qaniġani Jerusalem Jesus iglauqatailu qalliñiqsut nunaaqqiuraanun Bethphage-mun suli Bethany-mun ittuannun iñiġani atiqaqtuam Olives-mik. Jesus tuyuqagñiqsuq malġuñik maliġuaqtimiñik nipliutiġlugik, ² “Nunaaqqiramukkitik. Taamunjaasi isipqauraguptik paqtikisigiktik pituksimaruq nuġġana natmaksigvium natmaksigvigmilq sivuani. Pituiglugu uvunautiyatku!” ³ Kia iñuum apiqsruqpatik suvaata pituigñiaqmagaan nipliutiyumagiktik, ‘Atanguruam inuġiġaa aglaan utiqtitkisiyaa qilamik.’ ⁴ Taapkuak tarra aullagñiqsuq. Paqinnigaa natmaksigvium nuġġana tumitchiani pituqatuaq paanani tupqum. Tarra pituigñiġaa. ⁵ Taatnalun iñuilli qichaqtuat tamaani nipliutigaaik, ‘Ukuqtik, suniaqħuġu una pituicqpitku?’ ⁶ Aikqisuaq taapkuak ġigutiniqsuk

Jesus-ñum tillisaatun. Iñuilli taapkua aullaqtinnigaich. ⁷ Taapkuak taamna nuğgaq Jesus-muutiplugu, aasiin quppigaatik mattaqlugich ilinigaich taavrumuñja nuğgağmun. Jesus natmaksiaqsiniqsuq. ⁸ Iñugiaktuat iñuich quppigaatin siamitkaqsiniğaich apqutmun, suli ilanjich akiğuiñik napaqtum navguqlugich illiuaifiñisut apqutmun. ⁹ Iñuich sivuagun Jesus-ñum suli tamatkua aquagun niprüagaqsiniqsut,

“Hosanna. Nangaglakup Agaayyun!
Uvvatuq Agaayyutim piliutiqağliun tikitchuaq piqusiqhuni Ataniğmik. *Psalm 118:25, 26*

¹⁰ Agaayyutim piliutiqağliun taamna anjalatchiaqsiruaq pakma sivulliaptiktun David-tun.

Nangakkauli Agaayyun qutchinñiqsrami qilañmi.” *Psalm 148:1*

¹¹ Taatnatun Jesus Jerusalem-muñniqsuq. Tavruñaqami isiqhuni agaayyuvikpañmun, qifiñtuagatağaluaqami aniñiqsuq. Tanuğaksipluni aullağniqsuq Bethany-mun piqatigiplugich qulit malğuk maliguqaqini.

Jesus-ñum Pannaqtitkaa Fig Napaaqtua

¹² Uvlaakuqman iluqatin pisuktuqaqamin Bethany-miñ Jesus niğisuligñiqsuq. ¹³ Tautunniğaa asirrisuuruuq napaqtuq unavaniñ akutuqpaligağniqman. Tarra takuniğaa asirritmarjaağiaqlugu. Tikitñamiñ suqağniagitchuq. Akutuqpalihñanik paqittuq atakkii pukunñaqsingitlunisuli. ¹⁴ Jesus-ñum nipliutigaa napaqtuq, “Kia-unniñ iñuum asiaqtuğvigitqikkumifaitchaatin pakmakñaniñaglaan.” Maliguqaqtañ tusaaniğaat taatnaqman.

Jesus-ñum Suaqluiyaiħa Agaayyuvikpauramik

¹⁵ Tikitñamin Jerusalem-mun Jesus isilgitchuq agaayyuvikpañmun. Anitkaqsiliniğai tunisiullaqtuat suli tauqsiquktuat taavrumakñja agaayyuvikpañmiñ, ulğutqataqluğillu niğgiñiich akiñik simmiqsuğviich suli aquppiutanjich tunisiullaqtuat tinmiagruranik tunillautiksrauranik, ¹⁶ suli kiñaunniñ akyaqtitçhumiñaiñniğaa tuniakstranik agaayyuvikpakuaglugu. ¹⁷ Iisautiniğai iñuich, “Aglausimaruq, ‘Uvanja tupiğa taiyuutiqağisiruq

iñupayaat agaayyutaqtuğviatnik.’

Isaiah 56:7

Aglaan ilipsi irigtuğviliutiniğiksi tiglinñaqtinun.” ¹⁸ Qaukñinich agaayuliqsit suli aglaliqirit tusaakamitruñ taamna, pakaagiasiniğaat qanuq taimma piyaqquğuklugu. Nuyuağiliutiniğaat atakkii iluqatin iñuich quvigusuutigiplugich Jesus-ñum iisaututai. ¹⁹ Unnuksraaqman Jesus aullalğiñniqsuq nunaqqimiñ piqatigaqhuni maliguqaqitimiñik.

Iiisaaksraq Pannaqluktuamiñ Napaaqtumiñ

²⁰ Suli uvlaakuqman apqusaqaqamin taututqinñiğaat asirrisuuruuq taimña napaqtuq. Pannaqluñniqsuq kanjituummagmi. ²¹ Peter-m itqaqtiginiğaa imña atuumaruq aasiñ nipliutiplugu Jesus. “Iisaurii, asirrisuuruuq napaqtuq piñuñlaqsruqtikkan paniqtiginiqsuq.” ²² Jesus-ñum kiugai, “Ukpiqsrisitchi Agaayyutmik. ²³ Iñumutun uqautigipsi, Nipliutigupsin uğgiq, ‘Ki, nuutittin igitalulitñ tagiumun’ atuumagisipiaqtuq. Taamna nalupqinaitchuq. Ukpigilapiagupsin iluqnağusi taatna atuumagisiniğlu, tavra savaanupkañhiñaugiksi. ²⁴ Taatnamik nipliqsunja, qanutchipayaat kipigñiğutigikkasi agaayutigipusigik ukpigitchi akuqtuğinilugich, suli piginiğisi. ²⁵ Agaayugupsi, natqigutimağumagisi ilagikkasi qanutchimik akiknaqtuutiqağniğupsi. Taatnağupsi aapagikkapsi pakmani ittuam natqigutimağisigaasi killuutipsitñik. ²⁶ [Natqigutrisimaitkupsi iñunñik atlanik aapapsi pakmani ittuam natqigutyumiñaitmigaasi killuutipsitñik.]”

Kimik Jesus Tuyuğiriqağniqpa?

²⁷ Utitqikkamin Jerusalem-mun, Jesus isigñiqsuq agaayyuvikpañmun. Qaukñinich agaayuliqsit suli aglaliqirit suli sivulliutiqigruat tikiñniğaat ²⁸ apiqsruqlugu, “Kia aatchuqpatin anjalatchiğmik savautiplutin tamatkunija? Kia sanñiksriñniqpatin taatnatun?” ²⁹ Jesus-ñum kiuniğai, “Apiqsruğniğipsi atautchihñanik apiqsruutmik. Kiulgupsitñja uqautigisigipsi anjalatchiğkun tamatkunija savalgutilaamnik. ³⁰ Nakitña John anjalatchiñnikpa ilaan paptaaqtitçhisilaanjanik? Agaayyutmiñ naaga iñunñiñ? Uqautisitñja.” ³¹ Taapku uqqaagiasiniqsut inmiknun, “Kiuguptigu pakmakñaktaunilugu nipliutigisigaatigut, ‘Suvaatami ukpigiñniqpisin John?’ ³² Naagaqaa uqağumiñaitçhugut anjalatchiħa iñukmiqnisaunilugu.” Ilinja sivuugaginiğaich iñuich, atakkii iñupayaq ukpigiñniğniğaaq John sivunikriqiraunilugu. ³³ Taatnagaluqaqamin kiuhniğniğniğaat Jesus, “Uqautilguñniğiptiğni.” Jesus-ñumli kiugai, “Uvanjatuq uqautiyumiñaitmiñiğipsi nakikñja anjalatchiñniklunja tamatkunija savaaqatilaamnik.”

12

Atrikusaun Nautchirriqiritigun

¹ Tavrali Jesus uqautriñiqsuq Pharisee-ñuranik atrikusautmik. “Unaguuq iñuk nautchiiviqagñiqsuq. Nautchirriğviliğniqsuq, sapukutçhiqlugu avataagun,

nivakhuni misuǵuliugviksramik, nappaipłuni nasiqsruǵviñmik, tarraasiñ atukkirrutigiplugu nautchirriqirinun, Taatnaanikami aullaǵniqsuq unǵasikaumun nunamun. ² Katitchiñaqspiman nautchiivigaqtuaq tuyuqaǵniqsuq savaktaaǵrukniamik atugaksraqtuuanun piññaktaaksrautni aitquplugu ilinjitiñi. ³ Tamatkua taamna tigukamitrav anauliǵniǵaat, aullaqtitluguasiñ saagailaaǵlugu. ⁴ Una tuyuqatqinjñiqsuq atlamik savaktimik. Aasiñ tamatkua atniaqłunu niaquagun, aullaqtinniǵaat uqapiluuuuplugu. ⁵ Tuyuqatqilinjñiqsuq atlamik. Maatna tamatkua tuqunniǵaat. Tarra iñuǵiaktuat atlat tuyuǵikkani iñuum nanjitqatapiaqtaǵniǵaich, ilanjich anauraǵaǵlughich, atlat tuqquttaǵlughich. ⁶ Uvvaguuq taamna nautchiivigaqtuaq atautchimik iǵñiqaǵniqsuq piqpagikkagmiñik. Aqulliuplugu tuyuǵiniǵaa itnaqhuni, ‘Tamatkua taluǵisivalukkaat iǵñiǵikkaga.’ ⁷ Aglaan taapkaa nautchiiriqirit inmiknun uqaǵniqsut, ‘Taamnauvva paitchaktaaksralguruq. Ki, tuqullakput, aasii paitchaktaaksrautaa piyumagikput.’ ⁸ Atugaksraqtuat tigguqłunniǵaat iǵñiñja, aasiñ tuqqutlugu iginniǵaat taavrumakñja silataanun nautchiivium. ⁹ Qanuǵinaqpa iñua nautchiivium? Utigisiuruq tuqqutchaǵlughich taapkaa nautchiiriqirit. Qaitkisigaa nautchiivik atlanun atugaksraqtuuanun. ¹⁰ Agliqisimasruknaǵiksi Agaayyutim uqałha:

‘Uyaǵak tuppirt ayakkanat,

taamna uyaǵak piitchuillaqiaǵaqtuq tuppirauni.

¹¹ Taamna atanǵum savaaǵigaa

suli quvinqaqtuanunasugigikput.’

Psalm 118:22, 23

¹² Jew-nuplutinj sivulliuqtit ilisimaniǵaat uqaqtuutigiplugu atrikusautmik akikñahqinj. Taatnaqługu tigusuliqpiavsaaǵaluaǵniǵaat Jesus maatna aglaan taluqsraǵniqsut iñuñmik. Aasiñ qanuusiksraiqamij unañniǵaat.

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

¹³ Jew-nuplutinj sivulliuqtit tuyuǵiniǵaich ilanjich Pharisee-nuruat suli Herod-kuaqtuat pitchaquplugu Jesus apiqsruqtuutunik. ¹⁴ Tikiumakamij nipluutiniǵaat, ‘Iisautrii, ilisimarugut nalaunjaruanutilaaqnik sugisunjaqnaqu qanuq iñuich isummatiqatilaanaj. Suginjimigiñ iñuum suurautilaanja, aglaan ilisautrirutin Agaayyutim iñuuniaǵvigitqukkañjanik. Maligutaksrakuaǵnaqpa akiliiruni tax-sinik Caesar-mun Rome-mi? ¹⁵ Akiliiruksrauvisa tax-sinik naaga akiliñiañjipisa?’ Aglaan Jesus-nun ilisimaniǵaa ukpinñuagutaat nipluutiplugich, ‘Suvaata uuktuaqpisitñja? Kiata aatchuqsitñja qinillaaksramnik maninjmik!’ ¹⁶ Tamatkua aatchuqmatni maniuramik apiqsruǵniǵai, ‘Kisumik atriqaǵniqpa?’ Kiumiǵaat, ‘Caesar-mik.’ ¹⁷ Jesus-nun nipluutiniǵai, ‘Utiqtitchumagiksi pigikkañja Caesar-m sua-samna ilaanun, suli Agaayyutmun sua-samna pigikkañja Agaayyutim.’ Tamatkuatarra quvigusuutiginigaa nipluutipmatinj taavruminj.

Apiqsruun Anjpkakkaułkun Tuqtigimñi

¹⁸ Tavra ilanjich Sadducee-nuruat Jesus-munniqsut, taapkaa nipliguuruat tuquruat anjitiqilainñiplugich. Iinjisa apiqsruǵniǵaat, ¹⁹ ‘Iisautrii, Moses-nun uqautigaatigut maligutaksrakun itnaqhuni, Anun ilaqatigaqtuaq tuqukpan qitungigaluaqani, taavruma anjutim aniqataan ilaqatniktaǵiraksraǵiniǵaa uilgaǵnaaq qitungisilugu anjtmik ilisimanaǵuniasiiñ tuquruam qitungaǵitilaanjanik. ²⁰ Uvva uqaqtuunurut itna, ilaatniguuq tallimat malǵuich aniaqatigiich. Anayuklium nuliǵiliutiniǵaa una aǵnaq, tuqupluniasiiñ qitungigaluaqani, ²¹ suli tugliun nuliǵiliutiniǵaa taamna aǵnaq aasiñ tuqulgitłuni qitungigaluaqani, taatnatunsuli pinayuaq. ²² Tarra taatnatunsuli tallimat malǵuich nuliǵiniǵaat qitungigaluaqatinj. Aqulliupluni aǵnaq tuqupmiñiqsuqtuuq. ²³ Taavrumani anjitiqilimni makitqikkuminj nalliat nuliǵisivaun? Atakkii iluqatinj tallimat malǵuich nuliǵiniǵaat.’

²⁴ Jesus-nun kiugai, ‘Nalunipqisiun nalaunǵiǵiqsi? Nalunigiksi Agaayyutim uqałha aglausimaruaq ilaanlu sanñja. ²⁵ Tuqunaruat anjitiqikkuminj atrigigisigaiich isaǵulghich atakkii ilaqatniktuǵi itchumiñaitchuq pakmani. ²⁶ Agliqisimasuknaǵiksi makpigañjifi Moses-nun anjitiqilun tuquǵimñi—Agaayyutim nipaa tusagñaqtuq ikualaruamiñ uqpigauramiñ itnaqhuni, ‘Uvanja Agaayyutaa Abraham-nun Isaac-nunlu Jacob-nunlu’. ²⁷ Kanjicsimaiñiqsursi. Agaayyutiginjtkaat tuqunaruat aglaan agaayyutigiplugu iñuuruat. Taatnamik kinnirusi ilipsitiñun.’

Kamañaǵniqsrañat Tillisit

²⁸ Iñanata aglaliqirit tusaaniǵaa Jesus-nun uqautigikkañja Sadducee-nuruatnun. Iñichuǵiplugu Jesus-nun kiggutillaataqalha apiqsruǵniǵaa, ‘Nalliat tillisit tupig-itluktaksrauva iluqanjitiñ?’ ²⁹ Jesus-nun kiugaa, ‘Una tilliñ piitchuillaqiaqtuq, ‘Naalaǵnisitñja, Israel-aaǵmiunruasii, Sanñjiruaq Agaayyutvut kisimisauluk Atanǵuruq. ³⁰ Piqpagiraksraǵiñ Ataniq Agaayyutin iluqaaniñ uummatipniñ suli iluqaaniñ iñuutchipniñ suli iluqaaniñ isummatipniñ suli iluqaaniñ sayagikkapniñ.’ Sivulliuurksraq

tilliñ tavrataamna. ³¹ Tuglia taatnaton, 'Piqpagiyumagiñ iñuuniaqatin iliptun ililugu.' Atlamik piitchuq tillitmik kamanatluktuamik taapkuñnakña." ³² Taavruma aglaliqirim kiuniğaa, "İlisautrii, uqaqtutin ilumutuuruamik. Agaayyutaipiaqtuqtavra atlamik. ³³ İnuum piqpagiraksraigigaa Agaayyun iluqaaniñ uummatmiñiñ suli iluqaaniñ kanjqsimaligmiñiñ, suli iluqaaniñ sayagikkağminiñ, suli piqpagilugu iñuuniaqatni inmsun ililugu. İuatluktug tupiksriiruni taapkuñniña tillisiñnik tikiutritiğmiñ niğrutinik suli atlanik tuniñlautiksranik Agaayyutmun." ³⁴ Taavruma kiupmani isumaturuatun, Jesus-ñum nipliutigaa, "Ukpiğihniñaagüñigiñ Agaayyutmun aňalatchiñiksran." Tavrakña Jesus apiqsruqausiksraigñigaa.

Apiqsruun Anniqsuqtikun Akiqsruutauruakun

³⁵ Jesus ilisautriiğmiñiñ agaayyuvikpañmi apiqsruğniqsuq, "Suvaata aglaliqirit nipliğagivat Christ, anniqsuqti akiqsruutauruq, kinjuviağiniplugu David-mun? ³⁶ David, aňalatlugu İpqitchuam İrrutchim, itnağniqsuq,

'Atangum uqaqtuq Atanimnun:

Aquvittin kamagitchiiviksrappnun

uvañnun akiñiñialhatnunaglaan uumigiritin.'

Psalms 110:1

³⁷ David-ñum inmiñnik taiguutiqaqpaga Atanguruamik, qanuğmi Anniqsuqti David-ñum kinjuviağitlanipañ?" İñugağruich naalagnisuurut Jesus-mik.

Jesus-ñum Kiliktuutigigai Aglaliqirit

³⁸ İlisautriiğmiñiñ nipliutigai, "Qaunagiyumagisi aglaliqirit pisuktuatlaturuat akuqturuamik atnuğaaqhutin suli iñuñnun pağlatqusuuplutin tauqsigñiğvinñi. ³⁹ Katrağvinñiñ suli iñuich niğiqpamata aquppitlaturut nakuutluktuanı aquppiutañiñi. ⁴⁰ İvayaqtuqmigaich ulğağnaat tupiğikkañich, aasiñ agaayyuraalgupmiut sivisuplugu agaayyunañlikun. Tamatkua tamarra anasiññuusiaqagisirut pitluglugu atlanıñ iñuñniñ."

Uilğağnaam İlirata

⁴¹ Jesus aquvinniqsuq igluanan ilirrivium aasiñ tautuktuagaqsiplugich iñuich ilirruat ilirrivimnun. İñugiaktuat umialguruat iliriqañniqsut. ⁴² Piqaqmiñiğsuq naalgiiktuamik uilğağnaamik ilirruamik malğunmik susauraañnik manıyauraañnik. ⁴³ Jesus-ñum tuğluğniğai malığuaqtini nipliutigich, "Nipliutigipsi, taamna naalgiiktuag uilğağnaaq iliritluktug tamatkunakña atlanıñ ilirruaniñ. ⁴⁴ İluqatin atlat piksraqaqhutin ilirirut sippakuuqtuaghutin, aglaan ağnaq piksraiññağmi ilirruq tamatkiqlugu iluqaan pigikkani iñuuniutiksraigluqhuniñniñ."

13

Jesus Sivuniksriqirug Piyaqquğniathanik Agaayyuvikpaum

¹ Jesus aullaqaqsiapan agaayyuvikpañmiñ, malığuaqtaan ilanata nipliutiniğaa, "İlisautrii qinıñun. Qanutun piññaqnaqtigivat makua uyağaiç marrumani agaayyuvikpañmi!"

² Jesus-ñum kiugaa, "Quvigusuitigivigich makua kamañaqtuat tupqich qinıkkatin? Kisinñuqtaqagumiñaitchuq uyağañmik qalliani atlam ulğutauniañitchuamik."

Jesus Sivuniksriqirug İtuilğıutnıglu Piyuaqsiutiksramıglu

³ Aquppiutuqahtin Jesus-lu igğini atıqtaqtuag Olives-mik akiani agaayyuvikpaum, Peter-mlu, James-ñumlu, John-ñumlu, suli Andrew-m apiqsruğniğaat kisinñuutiplugu, ⁴ "Uqautitigut, qakugun tamanna atumanaqpa? Suli sukun ilitchuqutıgıun ilitchuğigisıvısa iluqagmın tamatkua atumaqaqsiqpa?" ⁵ Jesus-ñum uqaqsiñiğai, "Qaunagiyumausi; kisumun iñuñnun kinnipkağniqaasi! ⁶ İñugiaktuat tikiomagisirut atuglugu atıga nipliğutin, 'Uvaña Christ-ñuruña'. Kinnitniñkisirut iñugiaktuanik. ⁷ İtuilğıniqaasi tusaqsraqagupsi anıyaymik maani naagaqaa unasıktuani. Aglaan isukhitchumiñairgaqtusuli. ⁸ Nunaaqqıch akikıñaqtulıgısiğaiç atlat nunaaqqıch, suli atangıvıiich akikıñaqtulıgısiğaiç atangıvıiich atlat, nuna ilıqsraigısiurug atlaqağniñi nunani. İtkisipmiug niğisunıq suli iluñiñiğiq. Tamarra tamatkua aullağniisaagısiğaiç naglıksaalhum.

⁹ "Aglaan qaunakkiagıkkumausi ilipsitnik. Qaitqatağisigaasi uqaqsittaqtıchirinun, suli ipıqtağisıyaasi katrağvinñi. Tikiutıgısiğaiç kavanaauruanun umialguruuanunlu pisıgilunı. Tavra pivıksraqagısiñiqsusi ilisimaraulusi. ¹⁰ Tamatkua atumagaluaqtınagıch qulıaqtağisıgıgaat tusaayyugaagıksuaq iñuñnun nanıpayaaq. ¹¹ Qakugun tigukpası aullautilusi uqaqsittaagvinmun isumaalusunıqası sivuani pivıksram sumik uqaksrapsitnik. Taivrumanı İpqitchuam İrrutchim ilısautıgısiğaiç nipliutiksrapısitnik. Tavra nipliutigiyumagıksi. Taamna İrrusa İgaayyutim uqağisıruq ilipsıgun; niplıayumiñaitchusi. ¹² Anıaqatıñuruat qaitqatalıgısiğaiç anıaqatıutın tuqqtaksraulugich, suli aapagıkkatın igñıgıruat. İlilgaat

akiknjaqtuligisigaich anjayaqaatinj unniin tuqqtaksraulugich tamatkua. ¹³ Iñuich nani-payaaq uumigigisigaasi pigilunja. Aglaan Agaayyutim anniqsugisigaa sivutmuulguruaq isuanunaglaan.

Tatamnapiagataqtuaksraq

¹⁴ "Iñuk agliqiruaq ukuninja kanjisi! Tautukkisigiksi naggunallapiagataqtuaq qikağuni tavrani qikağviksragvigitjisağmiñi. Taipkunani uvlut tamatkua Judea-mi ituat qimakkumaut iggiñun. ¹⁵ Iñuk innigumi tupqum qaanani isigniaqani saagaksraqsiuğiağuni tupqum iluanin. ¹⁶ Suli taamna qakma nautchiivini utigniaqani saagagniağuni atnugaamifnik. ¹⁷ Qanutun tatamnaqtigigisivat tamatkunani sinajayauruani suli miluktitchiruani taipkunani uvluni. ¹⁸ Agaayyumuusi qimagviksraqsi ingitqulugu ukiumi. ¹⁹ Taipkunani uvluni iñuich nagliksaatullapiaganiaqtut qanapaniñaglaan Agaayyutim nuna iñigataqmagu. Aasiin taatnatun nagliksaaqtigitqikkumiñaitchut aquagun taavruma. ²⁰ Aasiin Atangum ilanñaqtaanjisaupagich taipkua uvlut kiña iñuk anniqsukkaayumiñaitchuuq, aglaan pisigilugich piksraqtaagikkani ilanñaqtaagisigai taipkua uvlut. ²¹ Taimanigun kia iñuum uqautikpasi, 'Atanji, uvva Christ-nuruaq Agaayyutim akiqsruutigikkana' naagaqaa uqautikpasi 'Atanji, ilaa taimña', ukpiginiaqagich. ²² Anniqsuqtinjuat suli sivuniksriqirinjuat iligisirut savaaniglu quvignaqtuaniglu. Taavrumuuna kinniñağniğaiçh Agaayyutim piksraqtaanji pisağiyumiñagumisigik. ²³ Taatnamik qaunatqiağikkumausi! Kilikkipsi sivuani tamatkuninja iluqañitnik pinaiñjaisa.

Agğilha Igñinjan Iñuum

²⁴ "Taipkunani uvluni, pianikpan taamna ihuilliuğutiqpak, siqiniq taaqsigisiruq,

suli tatqiq qaumağingiguni.

²⁵ Uvlugiat katakkisirut qilanmiñ,

suli qaummatipayanji silam nuktitaulutinj inimikniñ.

Isaiah 13:10; 34:4

²⁶ Tavrumani uvlumi iñuich tautukkisigaat Igñinja Iñuum agğiqsuaq nuviyakun piqagağuni kamanaqtuamik sanjimik kamanautituummağmi. ²⁷ Taamna tuyuqagisiruq isağulinjik katitchiyaqtuanik atautchimun Agaayyutim piksraqtaagikkaniñik nakiknapayaaq.

Ilišaaksraña Asirritqaitchuum Napaaqtum

²⁸ "Ilišaaqagitchi asiaviqutiniñ, itnaqhuni, nauriuraq naujuraqsivaalukman qiniğnaqsiuraaqsiptomata akutuqpaliksrai ilisimarağigiksi upingaa qalliña. ²⁹ Taatnatuntuuq, tautukkupsigik tamatkua atuumaruat ilisimarağigiksi isuksram tikiumaaqsilha. ³⁰ Iñuum nipliutigipsi, ukua iñuich tuquyumiñaitchut atuumagaluaqtitnagu iluqaan tamanna. ³¹ Qilaglu nunalu piğisiruk aglaan uqalitka piğumiñaitchut.

Pivia Agğilksrañan Ilišimaraitchuuq

³² "Kia-unniin iñuum nalugaa taimanigun Igñinjan Anjutim qakugun agğilksraña, uvaña unniin isağulugich ittuat pakmani nalugaa, aglaan kisimi Aapaa ilisimaga. ³³ Qaunatqiağiksili, itqummaagikkumausi, atakkii nalugiksi sumi atuumalikraña. ³⁴ Atriqaqtuq umialinmik aullaqtuamik unjasiksumun nunamun unitchipluni tupigimifnik. Sanjiksriñiğaa pirigikkani savaaksrañanik, tilipluguaasiñ talum munaqsraa qaunatqiağiquplugu. ³⁵ Taatnamik itqummaagikkumausi atakkii nalugiksi qakugu anjayaqana tupqum agğilksrañan, unnuami naaga unnuagruiami naaga uvlaatchaurami unniin uvlaami. ³⁶ Agğigumi tavrakñatchiaq paqingitchumagaasi siñigusi. ³⁷ Nipliutigikkaga iluqapsitñun sivuani uqautigigiga iñupayaanun, Itqummaagikkumausi!"

14

Sivunniugun Tuqtchuklugu Jesus

¹ Atuumagaluaqtitnagik malğuk uvluk Jew-nuruaq niğiqpagvikaanatalu atilik Apqusaakkauğimik suli niğihata puvlaksignigilaamik qaqumik, qaukñisa agaayuliqsit suli aglaligirit pakaaginigaat qanugimña tigusuklugu Jesus iriğaqtuğutin tuqulluguaasiñ. ² Aglaan ilinich nipliğniqsut, "Niğiqpagvikaam uvluañi taatnağnianğitchikput. Iñuich aupatchakpiaqtut."

Jesus Tiprağiksakkauruq Bethany-mi

³ Jesus-uvva inniqsuq Bethany-mi, tupqani Simon-njum atniğñautiqaqtuam auyugaqtuamik. Aasi niğipkaqlugu ağnam tikiñiğaa saagaqhuni akisullapiaqtuamik uqsruğutmik atiqaqtuamik Nard-mik. Taavruma anmağniğaa nakasrunjuana kuviklugu uqsruğun Jesus-njum niaquanun. ⁴ Iñajisa iñuich ihuaginilginiğaa aasiñ avatmun nipliğhutin, "Suvaata una piilaamun uqsruğun atuqpa?" ⁵ Tuninayaqtuq qanijlugu pinasut kavluutit taalanik aasi qaillugi manik naglinnaqtuanun." Taatnaqhutin uqapiluktut akiknjaqlugu

38 Tavra nipliutigiññigai, “Siññiasunjaqasi agaayulusilu, ukpiqsrisingitichumausili uuktakkauqusi. Inuk ilumutun piyummatiqagaluaqhuni irrutchiñmigun, aglaan timimigun sayaitchaqtuq.” 39 Jesus aullatqinñiqsuq agaayutyaqhuni sivuanisun. 40 Utiqami paqilgiññigai siññiktuat, irratin uisalgullilaklugichunniñ. Taatnamik kiucausiksraiññigaa. 41 Utiqami piñayakni nipliutiniñai, “Kiikaa, siññigitchi qanutun minguiqsigusi. Aglaan siññikpaaniktusi. Uvva aatchuutaaliksrana inuum Iğññin tikitchuq aňalatağiyumiñaqsipługu killuliqirinun. 42 Makillusi, utlaglavut, atanji tunirigikkağa imma tikitchuq.”

Jesus Tiguniğaat

43 Jesus uqaqtidugu Judas, ilañat qulit malğuiç malığıuqatıñ tikiññiqsuq. Aggıqasıqhuni inuğiaktuanik inuñnik, saviqaqhutıñ suli anauchırağhutıñ. Qaukñiç agaayulıqsit, aglaliqiritlu suli sivulliuqtığruat tuyuğiniğaiç. 44 Taavruma tuniritñiktuam ilaanik qaiññigaa itnaqhuni ilitçuğipçhautigiñsiñiplugu, “Taamna kunikkağa, tavra ilañuğisiruq. Tiguyumagiksi aullautilugusiiñ qanagilugu.” 45 Judas-ñum tikirgauraqamıñ Jesus nipliutiniğaa, “İlisautrii,” kunikługu. 46 Aasiñ tamatkua tigguqlunıñigaa. 47 İlanjata malığıuqatıñ qıchaqtuam amulıqamıñ savıkpıni anaunığaa savaktaat qaukhiata agaayulıqsit, siutaıqsıqlugu. 48 Jesus-ñum nipliutıñai, “Suvaata tigutyagpısitñja savıkpalaaraghusi anauntanıglu? Savvaqluktaunasugıvisitñja? 49 Uvlutağagıpman agaayuvıkpamı ilısautıplusi naagaavva tigullaıchıpsitñja, aglaan aglaksımaaqtuag taatna Agaayutim uqalhanı ittuksruplunı.” 50 Tarralı malığıuqatı iluqatıñ suksraaqługu qımanıqsut.

51 Nukatıpağ, malığıuqatıñ ilañat, atnuğaaqagñıqsuq qalıpqalhiñnamik. Tigulıqsaqmanıtuuq 52 qalıpqanı unıtıluğı qımanıqsuq atnuğannanı.

Jesus Uqaqsıttağvirñmi

53 Taapkuva tıgısurıat pıtıuğun tasiuğniğaa Jesus qaukhiatnun agaayulıqsit, katımaruanun iluqatıñ qaukñiç agaayulıqsit sivulliuqtığruat aglaliqiritlu. 54 Peter malikimñiqsuq uñasiuraaqhuni sıłataunaglaa igluqpanan agaayulıqsit qaukhiata. Aqıppıqataunıksuq qanaksrını nanaıqtuaqhuni ikniğmi. 55 Qaukñiç agaayulıqsit suli iluqatıñ uqaqsıttaaqıtchirit pakaaqagñıqsut agvisiksranıñnik akikñagługu Jesus tuqqutçukługu, aglaan paqıtchıtıñıñıqsut. 56 Inuğiaktuat ilısımaragaluqtut akikñaqługu, aglaan ilısımaruarat atıñıtqataqtut. 57 Tavra ilısımarıt ilañiç makınnıqsut akikñaqługu nipliçhutıñ, 58 “Tusaagıkpıt nipliçman, ‘Pıyaqquğisigıga agaayuvıkpak inıqtaurıuq argañnik, aglaan pıñayaukkun uvlıt nappaiñıaqtunja atlamik inıqtanıtıçhuamik argañnik.’” 59 İlisımarıtunıñiñ taapkuva pıqasıutilıuğniñıqsut taavrımuuna. 60 Qaukhiat agaayulıqsit makınnıqsut sıvuğaatni. Tarra apıqsruğniğaa Jesus, “Kıgğutıçraitpıñ una ilısımarıt uqağıkkañat akikñaqhutıñ?” 61 Aglaan Jesus nıpaısaatquq uqanjıłunı sumik.

Apıqsrutqılgiññigaa qaukhiata agaayulıqsit nipliçhuni, “Christ-ñuvıç, Iğññına Nanğakkaurıam Agaayutim?” 62 Jesus-ñum kiunığaa, “Tarra, İlaañuruña. Tautukkiğisıksi İnuum Iğññına aqıppıkpın talıqıpıni Sanñıpayaalğum qıñiğisıplugu atqaqpan nuviyakun qılanıñ.” 63 Qaukhiata agaayulıqsit alıktuğniğai atnuğaanı nipliçhuni, “İnuqsranıqsugıt ilısımarauruksramik! 64 Tusaagıksi uqağniçhuutaal! Qanuq sıvunniğñıqıpsı?” İluqatıñ katımaruat tuqqutaksrağniğaa. 65 İlanjısa tivvıuqtuqlugu, irrak matuqqaqługik anaumıkkaa apıqsruğługu, “Ki, nalautçagıñ kimun anaumiktılaaqnik.” Taatnaanıkmata qanaksrııt tigupługu pattanığaa.

Peter-m Jesus Pıılaagıgaa

66 Peter itıluğı sıłataanı uqaqsıttağvıum tikiññigaa ağnam savaktaan qaukhiata agaayulıqsit. 67 Uuma tautukamıñ nanaıqtuaqtuag inımiñik ilısağıñniğaa nipliutıplugu, “İlvıttuuq pıqatıgıpmıkkañatın Jesus Nazareth-mium!” 68 Peter pıılaaqtıtuq, “Naluruña. Kanıqsımanıtıçhıga qanutçımik uqaqtılaan.” Nuktaaqıtıluğı aqargıçpak qalğugñıqsuq.

69 Suli ağnam taututqılgiññamıñ nipliutiniğai tamatkua qıchaqtuat, “Uvvauna ilagıpmıkkañat.” 70 Peter pıılaatqılgiññıqsuq. Kınuagunsuli qıchaqtuat tavrani nipliutiniğaa Peter, “İlumun ilagıgaatın Galılee-ğmiñıplutin.” 71 Aglaan sıvıagaqsıñıqsuq itnaqhuni, “Agaayutim anasıñıuqsaglıña uqanjıtkuma ilumutuuruamik. Nalugıga kısıuıtılaanja taavrıma anıtım.” 72 Tuglılıqlugu aqargıçpak qalğugñıqsuq. Peter-m itqağniğai uqalğıkkañı Jesus-ñum, “Aqargıçpak qalğıuqtağaluaqnagu malğunıñılaan pıılaagıtıgıgıgıgıkmı pıñasunıaglaan.” İtqaqamıñ taamna qıagaqsıñıqsuq.

15

Pilate-muutiniğaa Jesus

1 Tavra uvlaatchauramı qaukñiç agaayulıqsit pıqatıgıplugıç sivulliuqtığruat suli aglaliqirit suli iluqağmıñ uqaqsıttaaqıtchirit katımanıqsut sıvunniçhutıñ. Tamatkua Jesus qılıqtıñniğaa. Qılğutilik tasıkuaqługu Pilate-muutiniğaa kavanauruamun.

² Pilate-ŋum apiqsruġaa, “Uvva Jew-ŋuruat umialgivatın?” Jesus-ŋum kiugaa, “Tavra ilvich taatnaqtutin.” ³ Qaukŋiŋich agaayuliqsit pasiuġniġaat iŋugiaktuatigun sutigun. Aglaan Jesus kiumaksriŋiġniġiqsuq. ⁴ Pilate-ŋum apiqsruġitkaa, “Kigġutiksraiŋiġniġiqich? Qanunaglaan iŋugiaktautigiruanik pasiuqpatin!” ⁵ Jesus nipliŋiġitchuq. Taatnamik Pilate quviguŋsuŋniqsuq.

Jesus Tuquruksraġuġaat

⁶ Ukiupayaaqman Jew-ŋuruat niġiqpagvikaatni atilinjmi Apqusaakkauliġmik Pilate anaktitichiraġniqsuq atautchimik isigtamik kisupayaamik pisukamiŋ. ⁷ Akunġatni isiqtat iŋuk inniqsuq atilik Barabbas-mik iŋuaqatauruq taapkua aŋuyakmata akikŋjaqluġu Roman kavamaŋatnik. ⁸ Iŋugayaat Pilate-mukamitruŋ qasriġiaqsniġiġaat pituiqupluġu isiqtaq piraġiġmisun sivuani. ⁹ Pilate-ŋum kiugai, “Pituiġitquvisitŋa Umialgatnik Jew-ŋuruat?” ¹⁰ Iŋitchuġniġiġaa qaukŋiŋisa agaayuliqsit qaitchiġhat Jesus-mik siqŋataqaliġmiktiġun. ¹¹ Aglaali qaukŋiŋich agaayuliqsit akatchiŋiġsut iŋuŋnik Pilate-ŋum pituiġitqupluġu Barabbas-mik. ¹² Pilate kiugai, “Qanuġisiŋiġipigiu una taiguutiqaqtuq Umialgatnik Jew-ŋuruat?” ¹³ Iluqatiŋ iŋuich nipliqaqpaŋniqsut, “Kikiaktuutili!” ¹⁴ Pilate-ŋum apiqsruġniġiġaa, “Suvaata? Sava-maqluqaqpa?” Aglaan iŋuich nipliqaqpaarallapiagŋiġsut, “Kikiaktuutisiuŋ!” ¹⁵ Pilate-ŋum quyalisukluġich iŋuich pituiġniġiġaa Barabbas ilinjtun. Qaitkamiŋ Jesus aŋuyyiuqtimiŋun tiliŋiġai, “Ki, ipiġaqtuŋsiuŋ! Kikiaktuutinaqsiruq.”

Aŋuyyiuqtit Mitautigigaat Jesus

¹⁶ Aŋuyyiuqtit itqutinigaat Pilate-ŋum tupiqaqpaŋanun, aasiŋ katitquniġaich atlat aŋuyyiuqtit, ¹⁷ atnuġaaqluġu akisuruanik kaviqsaamik sulı niaquusiqluġu kakitlaġnamik aasiŋ ilipluġich niaquanun. ¹⁸ Kamagiŋuagŋiġaat sivuġaani nipliqtutin, “Uvvaguŋuq Umialgat Jew-ŋuruat!” ¹⁹ Anaullaġniġiġaat niaquagun anautamik sulı tivvuaqtuqluġu sitquġvigiqluġu sivuġaani Jesus. ²⁰ Mitautigianikamitruŋ mattaqtinniġiġaat kaviqsaaq ŋilatiguq atipkaqluġuasiŋ ilaan atnuġaaniŋik. Tavra aullautiniġiġaat kikiaktuutiviksraŋanun.

Jesus Kikiaktuutigaat Sanniġutamun

²¹ Uvvaguŋuq iglaullaġmiŋ aŋuyyiuqtit paaġniġiġaat iŋuk atiqaqtuq Simon-mik utiqtuq nunaqqimun. Nunuriŋiġiġaat iqsrupluġu Jesus-ŋum kikiaktuutriviksraŋa. Taamna Simon Cyrene-naġmiu aapaŋak Alexander-mlu Rufus-ŋumlu. ²² Tikiutiniġiġaat nunaŋanun taiyuutiniġmik Golgotha-mik mumiutiqaqhuni “Niaqum Saunġa.” ²³ Imiksritkaluagŋiġiġaat asiam misuġuanik avupluġu sunaġnitchuamik. Aglaan Jesus iminjiŋiġiġaa. ²⁴ Tamatkua aŋuyyiuqtit kikiaktuutigaat. Tavra aviktuġniġiġaich atnuġaani aasiŋ saaptautigiqluġich qanutchimik iŋuk piksraqupluġu. ²⁵ Nine-aklaaqman uvlaami kikiaktuutiniġiġaat. ²⁶ Aglaich pasikkusianj ilinjiġaich niaqum qulaanun itna aglakluġich, “Umialgat Jew-ŋuruat.” ²⁷ Ilaani kikiaktuutitriqatauniqsuk malġuk tiglinjaqtik, ilaqataa taliqpian tunjaani sulı ilaqataa saumi-ani. ²⁸ [Sivuniksriqirim tarra Agaayyutim uqalha immiumaruq, “Irrutiniġiġaat sava-maqluktuatun.”]

²⁹ Iŋuich apqusaqtuat niaqulaniqsut nipliaplutin pisaanŋatinik Jesus-mun, “Aa! Uqaguuruatin piyaqqulhiŋaunipluġu agaayyuvikpak aasiŋ nappatqigluġu piŋasuni uvluni, ³⁰ ki, anniqsuġiŋ ilipnik, aasiŋ atqagiŋ sanniġutamiŋ.” ³¹ Taatnatuntuq qaukŋiŋisa agaayuliqsit piqasiqhutin aglaliqirinin mitautigigaat, “Una anniqsuiraqtuq atlanik, aglaan inmiŋik anniqsulguitmiŋiġsuq. ³² Ki, Christ, Umialga Israel-ŋum, atqaguŋin kikiaktuutrivipniŋ! Uvagt tautuktuqtigu ukpiġiyumaikput.” Taapkuak kikiaktuutitriqatauruak suviaġutiniġiġaa.

Jesus Tuquruq

³³ Uvluq qitiqquqman taaqsiŋiġsuq nunapayaami. ³⁴ Three-aklaaqman Jesus nipi-tusiŋiġsuq, “Eloi, Eloi, lama sabachthani?” mumiutiqaqhuni, “Agaayyutmaan, Agaayyut-maan, suvaata suqtiginiġipina?” ³⁵ Iŋaŋich tamatkua qichaqtuq tusaakamiŋ nipliqtut, “Atanji, tuqluġaġaa Elijah.” ³⁶ Iŋaŋat iŋuich tigilquamiŋ allaqtigun qilamiksruaqhuni misuktiqluġu misuqqumun, isautchiqsiqluġu ayauppiniġmik qaqluukkun aktuqluġu nipliqtu-niasiiŋ, “Ki, qiŋiġmagikput Elijah agġiġisipmagaan atqautityaġluġu.” ³⁷ Jesus nipaalaliqhuni tuquniqsuq. ³⁸ Talukuyaaq agaayyuvikpaŋmi siiksigiŋiġsuq tatpichakŋa takanunja taatna. ³⁹ Tavra aŋuyyiuqtit qaukiqt qichaqtuq Jesus-ŋum qaninani tuqupman nipliġniġsuq, “Iŋumutun taamna aŋun iġniġiniġiġaa Agaayyutim.”

⁴⁰ Itmiŋiġsut aġnat tautuktuat unjavaniŋ, ilagiqluġich Salome sulı Mary Magdalene sulı Mary, aakagikkarjak taivruma kamanaiŋiŋisram James-ŋum sulı Joses-ŋum. ⁴¹ Tamatkua piqasiqsuġniġiġaat Jesus Galilee-mi itman savautipluġulu. Atlat iŋugiaktuat aġnat maliŋniġiġaat Jerusalem-mun.

Jesus Iŋuviġniġiġaat

⁴² Unnuksraaǵuraaqman Joseph Arimathea-ǵmiu tikiññisuuq. Uvva uvluani sivuani Jew-ñuruat minguiqsiaǵviat piuq. ⁴³ Taatnamik ilaa taluqsraiqhuni utlautiniqsuq Pilate-mun. Injaǵiniǵaa Jesus-ñum timaa. Joseph kamagikkaupluni sivulliuqtigruañuniqsuq niǵiugaaǵniqsuq aullaǵniñiiksrañanik añaayuuqautaanik Agaayyutim. ⁴⁴ Pilate quvigusuñniqsuq Jesus tuquaniktiǵniqman. Tuqluǵniǵaa añuyyiuqtit qaukhiat apiqsruqluǵu tuquaniktiqma-gaan. ⁴⁵ Tarra ilitchuǵianikamiñ taavrumakña añuyyiuqtit qaukhiatniñ Jesus-ñum tuqquti-laaña, qaitkaa timaa Joseph-mun. ⁴⁶ Joseph tauqsigñiisuuq ukiñhaaǵiksaamik. Atqautiplugu Jesus-ñum timaa puuqluǵu ukiñhaaǵiksuamik ilñiñǵaa iluviliuqtamun uyaǵañmi. Aksrakluǵu uyaǵañmik taluniǵaa taamna iluviiq. ⁴⁷ Mary Magdalene suli Mary aakagikkaña Joses-ñum qiñiñǵaak napmun ilñiñaaqmanjaan.

16

Jesus Anjitiqsuq Tuquliǵmiñ

¹ Jew-ñuruat minguiqsiaǵviat qaanjianikman, Mary Magdalene suli Mary aakaan James-ñum suli Salome tauqsigñiisut tipraǵiksaanik uqsruqtigukluǵu Jesus. ² Uvlaatchaurami sivulligmi uvluani akunniqsaa tikitchut iluvigmun nuivasriuraqmiuǵlu siqiñiq. ³ Uqaksraqtuniqsut inmiknun, “Kiami aksraksisivaun uyaǵak paañaniñ iluvigum?” (Atakkii uyaǵak anjigaluqtuuaq). ⁴ Tavrakña tautuñniǵaat uyaǵak aksraksimaanikluǵu.

⁵ Tavra aǵnat isiǵniqsut iluvigmun. Tautukkaat nukatpiaq aquppiuraaqtuuaq taliqpiian tuñaani atnuǵaaqahuni takiruamik qatiqtaamik. Quvigutchañniqsut. ⁶ Aasiñ nukatpiam nipliutigai, “Quvigusuñaaqasi! Pakakkiksi Jesus Nazareth-miu kikiaktuuraauaaq. Agaayyutim anjitiqsitkaa. Uvani ingitchuuq. Qiñiisiuñ nallavia. ⁷ Aglaan uqautityaqsigik maliguaqtit Peter-lu, ‘Immaimña Galilee-muñniaqtuq sivupsitñi, taamani tautukkisigiksi tuvraǵluǵu uqauttutaa ilipsitñun.’” ⁸ Tarra uniñniǵaat iluviiq qilamik. Tatamitpaitlutin uliiksiñniqsut. Nipliñiñniqsut iñuñmun apqutmikni iqsitachapaitlutin.

Jesus Sagviqsuq Mary Magdalene-mun

⁹ Jesus anjitiqhuni uvlaatchaurami sivulligmi uvluani akunniqsaa, sagviǵniqsuq sivulliuplugu taivrumuñña Mary Magdalene-mun irrusiǵuiyakkamiñ tallimat malǵuñmik. ¹⁰ Taavruma utlanñiǵai piqatigisuukkanñi Jesus-ñum kiñuvǵuruat qaiplutinlu. ¹¹ Uqautiniǵai Jesus iñuñniplugu suli tautuñniplugu. Tamatkua naagatai kiñuvǵuruat tusaakamiñ ukpiǵinginiñniǵaat.

Jesus Sagviǵniqsuq Malǵuñnun Maliguaqtinun

¹² Kinuagun Jesus sagviqmiñniqsuq iglaatun ilipluni malǵuñnun ilaniknun aullaqtuauñnun nunaaqqimiñ. ¹³ Tavrakñatchiaq utiǵniqsuk. Uqauraaqsiñiǵaluaǵniqsuk atlanun maliguaqtinun, aglaan tamatkua ukpiǵinjitmiñniǵaich.

Jesus Sagviǵniqsuq Qulit Atautchiñun Maliguaqtinun

¹⁴ Kinuagun Jesus sagviqmiñniqsuq taapkunuña qulit atautchiñun niǵiñiaqtitlugich. Suakataǵniǵai ukpiqsriǵuñhatigun pitchiǵiñhatigunlu atakkii ukpiǵinjitlugich qiñiqtuut ilaanik kinuagun anjitiqñhan. ¹⁵ Nipliutigai, “Aullaǵusi iluqaanun nunamun, quliaqtuagiyumagiksi tusaayugaaǵiksuuq anniqsuǵiakun iluqaitñun iñuñnun. ¹⁶ Kisupayaaq ukpiqsriuruaq suli paptaakkauruaq anniqsuǵisuruq. Aglaan kisupayaaq ukpiqsriñitichuaq suksraaǵiqsauǵisuruq. ¹⁷ Tamatkua ukpiqtuut piqagñiaqtut ilitchuqqutaiñik sanñim taavrumuuna: Atuǵluǵu atiga anittaǵisirut irrusiǵluñnik suli uqatlagisirut atlaakaǵiñiik uqqanik. ¹⁸ Tigugaluagumiñ nimigianik unniñni imigaluagumiñ tuqunamik nuyuagñamiyumiñaitchut. Iliǵisigai ch argagikkatñ atniǵniqtuanun aasiñ tamatkua ihuaqsilutin.”

Jesus Aullautrauruq Qilanmun

¹⁹ Kinuagun Jesus-ñum Atangum uqaqatigianikamigich, Agaayyutim aullautiuraa-gaqsiniǵaa pakmuña aqovititluguasiñ taliqpiñmi tuñaanun. ²⁰ Maliguaqtai aullaqhutitñ quliaqtuagñiisut tusaayugaaǵiksuamik nanipayaaq. Atanǵuruum savaqatiginiǵai nalupqinaǵutiplugu uqauttutaat ilumun itilaanik quvinqaqtuatiqun savaanjisun.

Uqal'ich Aglaanji Luke-ŋum

¹ Piqpagiplutin ilauramaŋ Theophilus! Iñugiaktuat iñuich pisuqtilaagmiktigun aglan'iqsuq atuamaruanik akunnaptikni. ² Iisimaraurat uqautiniŋaagitut tautukkaŋmiknik taimakŋaniñi aullaŋniñihaniñ. Iñuich tamatkua pakmapak quliatuagñiqsuq tusaayugaag'iksuumik. ³ Qutchiksuanuruatiin, aglan'niaqtuŋa ilitchuŋiraksraqnik ilisaag'illapiaqqaaglugich uqaŋipayaakkan'ich aullaŋniñihaniñaglaan. ⁴ Aglaktuŋa taavruminja ilisimatquplutin ilumutuupialhanik ilisauttusiag'ikkaqpih.

Anniviksraŋa John Paptaaqtitichirim Uqautauruq

⁵ Herod-ŋum umialguniŋani Judea-mi agaayuliqsiqqaqm'iñiqsuq atilijmik Zechariah-mik. Agaayyuvikpaŋmi savaqatauniqsuq agaayuliqsiñi taggisigaqtuani Abijah-tkutnik. Aŋnaata atqa Elizabeth, paniginiŋaali atlam agaayuliqsim. ⁶ Iluqatik nalaunjaruan'uniqsuq Agaayyutim qiniñhani, tupiksriplutik iluqait'nik Atangum tillisaiñiglu atuqtaksraiñiglu. ⁷ Qitunŋaiñiñiqsuq atakkii Elizabeth qitunŋitlaiñluni, suli iluqatik utuqqanaag'uhutik.

⁸ Abijah-tkut savagviksriutaata Agaayyuvikpaŋmi tikiummipman, Zechariah-m savautiniŋaa Agaayyun agaayuliqsaupluni. ⁹ Tuvraq'ugu atuirag'ilhat agaayuliqsiñi piksraqtaag'iniŋaat ikipkairuksraupluni tiprag'iksautmik. Isigñiqsuq agaayyuvikpaŋanun Atangum. ¹⁰ Zechariah ikipkaipkaqtitlugu tiprag'iksautmik iñugaag'ruich agaayuniqsuq silataani. ¹¹ Isaŋulgan Atangum sagviutiniŋaa qichaq'uni taliq'piani ikipkaivirum tiprag'iksautmik. ¹² Zechariah-m tautukamiuŋ tupan'niqsuq iqsiliqsiqhuni. ¹³ Aglaan isaŋulgun nipliutiniŋaa, "Zechariah, iqsiñak! Agaayyutim tusaaniŋaa injirsulhiñ. Nuliag'ikkan Elizabeth igñiqsiruq anugauramik. Atchig'isig'ni John-mik. ¹⁴ Quviasuutiqaŋniaqtutin! Atlatu iñugiaktuat quviatchakkisirut anikpan. ¹⁵ Iñullautaugisiruq kamanaguni Agaayyutim qiniñhani. Imigumiñaitchuq asiam misuqquanik sanj'isimaruumik. Anilgatahig'miñiñaglaan aŋalatiqaŋisiruq Ipqitchuamik Irrutchimik. ¹⁶ Utiqtinniŋaŋi iñugiaktuat Israel-nuruat Ataniŋmun agaayyutaatnun. ¹⁷ Ataniq aggit'laiñnaan taamna John quliatuag'niaqtuq sanj'iqag'uni sivuniksriqir'itun Elijah-tun. Ilauraag'iksitsikisigai aapaurat qitunŋanjit'nu. Utiqtikisigai tupiksrit'aitchuat isummatiqatlasilugich nalaunjaruamik. Itganaiyautig'isigai iñuich akuqtuŋumiñaqsilugu Ataniq." ¹⁸ Zechariah-m nipliutiniŋaa isaŋulik, "Qanuŋlunja ilisimaniaq'ip ilumutuut'ilaq'ni? Atanji, anayuaqaqtuŋa suli nuliag'ikkaŋa utuqqaŋumiuq." ¹⁹ Isaŋulgun kiuniŋaa, "Gabriel-nuruŋa. Qichaqtuŋa sivuŋaani Agaayyutim. Tuyuŋigaŋa uqautit'yaquplutin taavruminja tusaayugaallautamik. ²⁰ Ukpig'ilguit'niñ uqautut'ig'ikkaŋa aglaan atuamagisiruq. Atakkii ukpig'ilguit'napŋa uqaŋumiñaitchutin tikilgataglugu uvluq tamatkua atuamaviksraŋat."

²¹ Taatnaqtitlugu iñuich utaq'qiniŋaat Zechariah ilisimasukhutiŋ suvaata muluvaadlakmagaan iluani agaayyuvikpaum. ²² Anisulligataqami uqalguiniñiqsuq. Iñuich ilitchuŋiniŋaat qiniŋquuraaq'aha agaayyuvikpaum iluani. Uqalguit'niñ urriqaniqsuq argan'niñ. ²³ Abijah-tkut savagviksriutaat Agaayyuvikpaŋmi naatnamiuŋ Zechariah aiñiqsuq. ²⁴ Aquvatigun taavruma nuliŋa Elizabeth sinjayauniqsuq. Aasiñ tallimani tatq'ini aimmiñiqsuq ²⁵ itnaqhuni, "Kuisaimma sanj'iruum Atangum Agaayyutim ikayuppaŋa. Kanjusutqikkumiñaiqsuŋa qitunŋitlaiñiñlunja."

Anniviksraŋa Jesus-ŋum Uqautauruq

²⁶ Itchaksrani tatq'ini Elizabeth sinjayaun'aniŋman, Agaayyutim tuyuŋig'iniŋaa isaŋulik Gabriel nunaqqimun Galilee-miittuamun atilijmun Nazareth-mik. ²⁷ Tuyuŋiniŋaa nivi-aqsiamun anj'itutsimaitchuamun atilijmun Mary-mik nuliaksrausitianiŋktaamun anj'itmun atilijmun Joseph-mik. Joseph kinj'iaŋiniŋaa Atangum David. ²⁸ Isaŋulgun tikiñiŋaa nipliutiŋlugu, "Paŋlag'ipkiñ! Atangum Agaayyutim piksraqtaag'igaatin iqatig'iplutin. [Quvianaŋniqsraurutin aŋnapayaaniñ.]" ²⁹ Mary tupallapiaŋniqsuq isaŋulgun nipliuttutaagan kanj'isiniŋlugu suvaata uqaqtilaŋa taatna. ³⁰ Isaŋulgun nipliutiniŋaa, "Iqsiñak Marii! Agaayyutim iluaq'utig'igaatin. ³¹ Sinjayaugisirutin igñilutinaasiñi anugauramik atchiksaksrag'ikkaŋik Jesus-mik. ³² Taamna kamanag'isiruq, suli iñuich taiguutiqaŋisigaat igñiŋanik Qutchiñ'niqsrauruum Agaayyutim. Agaayyutim atanig'utinniŋaa David-tun sivil'hanjatun. ³³ Ataniŋuŋisiruq kinj'uvianiñi Jacob-ŋum qanapak taimuŋa, suli anj'ayuaq'utaa isuksraqaŋumiñaitchuq." ³⁴ Mary-m tarra nipliutiniŋaa isaŋulik, "Qanuq una itkisiñiqpa? Ilaqatniksimaitchuŋasuli." ³⁵ Isaŋulgun kiuniŋaa, "Ipqitchuag' Irrusiq tikiuamagisiruq ilip-nun. Agaayyutim Qutchiñ'niqsrauruum sanj'ig'ikkaŋan nayuŋisigaatin. Taatnaŋuni ililgaag' ipqit'isiruq taiguutiqaŋuni Igñiŋanik Agaayyutim. ³⁶ Aasiñ, itqallaun ilan Elizabeth. Uqautigimasugauq qitunŋaqat'laiñiñlugu. Aglaan pakma sinjayauruq itchaksrani tatq'ini

utuqqanaağugaluaññağmi. ³⁷ Atakkii Agaayyutim supayaaq savaağitlagaa.” ³⁸ Mary nipliğniqsuq, “Atangum savaktigigaaña. Atuumali uvañnun uqauttutigikkaptun.” Tavrakña isagulgum unifiññağaa.

Mary-m Utlakkaa Elizabeth

³⁹ Taavruma aquagun, Mary paqnaliqtuqhuni aullaqtigñiqsuq nunaacaquramun qimigaanjiñittuamun Judea-m. ⁴⁰ Tarra isiqhuni Zechariah-m tupqanun iqinniğaa Elizabeth. ⁴¹ Elizabeth-ñum tusaapqauraqmagu Mary-m pağlataa ilummiutaq iliqsraqtigñiqsuq. Elizabeth ajalatiqağniqsuq Ipqitchuamik Irrutchimik ⁴² nipliqhuni nipitusipluni, “Quvianağniqsaurutin añaapayaaniñ. Quvianamiuruq ililğaaq siñaiyaukkan. ⁴³ Qanutun quyyasiusiaqaqtigivik, ataniğma aakagikkañan utlagluğniğaaña qñiğiaqluñ! ⁴⁴ Tusaapqauraqapku pağlatigikkañ ilummiutağa quviatchakhuni iliqsraqtiqtuq. ⁴⁵ Qanutun quviasuktigivich ukpigikapku Atangum uqaħa tuyuutigikkaña ilipnun atuumagiñipluq.”

Mary-m Kamaksruutaa

⁴⁶ Mary nipliğniqsuq, “Iñuutchimniñ iluqaaniñ kamaksruğiga Ataniq. ⁴⁷ Quviatchautigigiga Agaayyun Anniqsuqtigikkaga. ⁴⁸ Suuñiluqtuaña itqağiniğaaña. Uvakananiğlaan iluqatin iñuich taiguutiqağisigaatña quvianamiuruamik ⁴⁹ atakkii kamañtuqaq Saññuruq Agaayyun savaaqaqñuni kamañtuqanik uvamun.

Atqa ipqitchuq.

⁵⁰ Kinuviagiñiñi aippaavak nagliktuutiqağai taluğirigikkani. ⁵¹ Agaayyun isañniqsuq saññuruamik taligmiñik aasiñ siammayaaqluğich kamañasuktuat sivunniuguñtituummañik. ⁵² Atchiksinnigai kamañtuat atangich suli atchiksuañ kamañasipkaqluğich. ⁵³ Inuqsraqtuat pisuqsinnigai nakuuruamik suli aullaqtitluğich umialguruat saagailaaqluğich. ⁵⁴⁻⁵⁵ Ikayugniğaa savaktigikkani Israel nagliktuqluğich, aqiqsruutmisun sivulliaptikñun Abraham-mun kinuviapayaañiñunlu qañapak taimuñ.” ⁵⁶ Mary nayuutiuraağniqsuq piñasuni tatqini Elizabeth-mi, aasiñ utiğmun aipluni.

Aniħa John Paptaaqtichirim

⁵⁷ Iğniiviksrani tikimtan, Elizabeth iğniñiqsuq añağauramik. ⁵⁸ İlaiñ ilauraanjiñlu tusaññaat Atangum kamañtuamik nagliktuħa Elizabeth-mun. Aasiñ tamatkua quviasuqasiğniğaa. ⁵⁹ Aniqammiuraq tallimat malğunñik uvlianikman nalunaitñutchiağsiñiğaañ atchiğukluğ Zechariah-mik, aapañan atqanik. ⁶⁰ Ağlaan aakaña nipliğniqsuq, “Naagga, atiqagtuksrauruq John-mik.” ⁶¹ Nipliutilgiñniğaañ, “Ağlaan nalliatunniñ ilavich atiqañtchut taavrumiña atimik.” ⁶² Urriqaplutin apiqsruğniğaañ aapaña kisumik atchiğukkisipmagaan aniqammiuraq. ⁶³ Zechariah aatchuquniqsuq aqlagviksramik, aqlakhumiasiiñ, “Atiqagisiruq John-mik.” Quviğusuniqsut iluqatin. ⁶⁴ Taatnaanikami Zechariah uqatlasitqinñiqsuq quyaacsipluğasiñ Agaayyun. ⁶⁵ Silalliuñich atlayuatchañniqsut, aasiñ iñuich nunapayaani Judea-mi uqağiniğaañ. ⁶⁶ Tusaapayaqtuat taavrumiña isummatiginigaañ apiqsruqhutin, “Qanusuigiñniqpa una ililğaaq?” Nalupqinaitchuq Ataniğmun iqatigitilaaña.

Zechariah-m sivuniksriqutaa

⁶⁷ John-ñum aapaña Zechariah ajalatiqağniqsuq Ipqitchuamik Irrutchimik. Uqağniqsuq sivuniksriqiñluni, ⁶⁸ “Quyalakput Ataniq Agaayyutaat Israel-aagmiut! Atakkii ikayugiğniğai tasuqsagialuğich iñuni. ⁶⁹ Akungatniñ kinuviagikkañiñ David-ñum Agaayyun piksraqtaaqagñiqsuq iñunmik saññiqaqtuamik anniqsugiğiaqhuta. ⁷⁰ Taimakñağlaan aqiqsruğaatigut tumigiñluğich ipqitchuat sivuniksriqirini ⁷¹ anniqsuğisifiñluta akilililqsuqtigikkaptikñiñ suli saññiatniñ uumigirigikkapta. ⁷² Uqağniqsuq nagligigisiñipluğich sivulliağikkavut itqağilugu ipqitchuq sivunniugutni. ⁷³ Agaayyutim aqiqsruğniğaañ sivulliaqput Abraham ⁷⁴ annautigiñniñluta akilililqsuqtigikkaptikñiñ uvaptikñun savautitqupluni iqsisuñjaqata

- ⁷⁵ ipqilikon nalaunnaruahikunlu iñuunigtutilaaptikni.
⁷⁶ Iivich iligauramaan, taiguutiqağisirutin sivuniksriqiraanik Qutchinñiqsauruam Agaayyutim.
 Igligisirutin sivuani Atangum itqanaiyağiağlugu aggiğiksraña
⁷⁷ uqautilugich iñugikkani
 anniqsugisiñilugich natqigutigisiñilugillu killuqsautinjitiñik.
⁷⁸ Agaayyutigikkapput ilunnjuktauruq nagliktauplunilu.
 Tuyugikpagu anniqsuqti inniaqtuq uvaptiknun uvlum qausağataurağniñatun.
⁷⁹ Ikayugisigai iñuuniatuut taaqtuami iqsiñañani tuqułhum,
 aasiñ ilaan iñuupkağuta tutqiksilluta.”
⁸⁰ John aglipluni timimigun sanñisiñiqsuq irrutchikun. Iñuuniagniqsuq iñuilaami
 aullağniñiałhanunaglaan ilaan quliaqtuaqałhan Israel-aagmiunnu.

2

Aniħa Jesus-ñum

- ¹ Augustus atangunñağmi Rome-mi tilisiñiqsuq iñuich nanipayaaq atqisitquplugich.
² Taamna atqisitchivik sivulliuniquq. Taamna atuumapman anun atiqaqtuq Quirinius kavanauniquq Syria-mi. ³ Iñupayaat utlautiniqsut sivulliağmiñ annivinjitiñun atqisitchaqtuğutin. ⁴ Joseph-tuq iglaupmiñiqsuq. Aullağnipluni Nazareth-miñ Galilee-miittuamiñ Bethlehem-munñiqsuq, nunaaqqimun Judea-miittuamun, annivianun atangum David. Joseph tavrurağniqsuq atakkii ilaaptuq kiñuviağiplugu David-ñum. ⁵ Atqisitchaqtuğami aullatiniğaa Mary nuliaksrausituanikkani sinjayaauruq. ⁶ Bethlehem-miittugluk Mary iğnisuligñiqsuq. ⁷ Iğniñiğniqsuq anuğauramik. Nimiqsruqtuallañiğaa ilipluğuaasiñ tuttuqpaich nigğiviatnun atakkii iniksraitlutinj nullagvinji.

Munaqsriñlu Isağulgillu

- ⁸ Iñajich munaqsrit unnuñiqsuq taavani nunami munaqsriplutin ipnaimiknik. ⁹ Isağulgan Atangum sagviutiniğai aasiñ qaumanan Atangum qaggutiplugich. Taapkaa tatamitchal-lapiağniqsut. ¹⁰ Aglaan isağulgun nipliutiniğai, “Iqsiñasi, uvurajałuna uqautiyağipsi tusaayugaallautamik quviatchaktirrutiksrauruamik iñupayaamun. ¹¹ Marrumani unnuami anniqsuqti ilipsitiñun aniruq David-ñum nunaaqqiani, Christ-ñuruq Ataniq. ¹² Una ilitchuquqtauruq ilipsitiñun ilaanjutilaanjanik, paqitkisigiksi aniqammiuraq nimiqsullaktaq naluruq tuttuqpaich nigğiviatni.” ¹³ Tavrakñatchiaq iñugiallapiatuq isağulgich qilañmiñ sagvigñiqsuq. Piqasiqługu isağulik nanğağniğaat Agaayyun itnaqhutinj,
¹⁴ “Kamanaun illi Agaayyutmun qutchinñiqsrami qilañmi,
 sulit tutqutiqağli nunami akungatni iñuich quyalitiñiqtuat ilaanik.”
¹⁵ Isağulgich utiqmata qilañmun munaqsrit nipliğniqsut inmiknun, “Ki, aullaqta Bethlehem-mun tautugiağlugu Atangum uqauttutigikkana uvaptiknun!”
¹⁶ Qilamikruağhutinj paqiniğaiç Mary-lu Joseph-lu sulit aniqammiuraq nalauraqtuq tuttuqpaich nigğiviatni. ¹⁷ Munaqsrit tautukamitruñ uqağiniğaiç isağulgun nipliuttutigikkani taavrumuuna aniqammiurakun. ¹⁸ Tusaapayaqtuat quvigusutniqsut tamatkunija munaqsrit nipliuttutigikkaniñik. ¹⁹ Mary-m uummatigmiitchiutiniğai uqautigikkaniç aasiñ isummatigiuraaqługich. ²⁰ Munaqsrit utiğniqsut kamaksruqługu nanğaqługu Agaayyun iluqaisigun tusaakkağmiktigunlu tautukkağmiktigunlu. Atuumaruq atriliplugu isağulgun atuumagisiñikkaña.

Jesus Atchiğaat Agaayyuvikpañmi Qaitlugu Agaayyutmun

- ²¹ Tallimat malğuk uvlut naatmata sulit aniqammiuraq nalunaitjutchisauñjanikman, atchiğniğaat Jesus-mik, atigmik isağulgun qaisañjanik Mary sinjaiyauğaluaqtitnagu.
²² Ipqisagviksrañat tikitman, Joseph-lu Mary-mlu aniqammiuraq Jerusalem-muutiniğaaq qaitchaqtuqługu Agaayyutmun tuvraqługu maligutaksraña Moses-ñum,
²³ maligutlugu aglausimaruq maligutaksrañiñi Atanguruam, “Aniqaaqtuapayaq anuğauraq qaisaksrauruq Agaayyutmun.” ²⁴ Tunillaqtuğiağniqsuk malğunjik tinmiagruurañnik, injanuruamik maligutaksrañagun Agaayyutim.
²⁵ Jerusalem-mi anutiqağmiñiqsuq atilinjmik Simeon-mik. Una anun nalaunniqsuq taluqsriuruq Agaayyutmik, sulit utaqqiñiqsuq Israel-aagmiut annautikkaułiksrañatnik. Ipqitчуam Irrutchim nayuğniğaa. ²⁶ Ilaan uqautiniğaa tuquyumiñaiñiñiplugu qiniğaluaqnagu Christ Anniqsuqti Agaayyutim akiqsruutigikkana. ²⁷ Simeon sivullikkaupluni Ippitчуakun Irrutchikun utlautiniqsuq agaayyuvikpañmun. Jesus-ñum anayuqañiñi tikiutipmatku aniqammiuraq Jesus agaayyuvikpañmun atuumatyaqługu atuiragihagun maligutaksram, ²⁸ Simeon-ñum akiggiutiniğaa ililğaaq aasiñ quyapługu Agaayyun,
²⁹ “Ataniq, akiqsruutigikkani atuumapkağiñ,

⁷ Iñugiaktuat iñuich utlautiniqsut John-mun paptaaquplutin. Uqautinigai, “Nimiġiatun ittuasii, kia uqautivasi annatlasifñiplusi anasifñuqsautiksrañaniñ Agaayyutim? ⁸ Iitqutchipsigun qifñiġnaqsisiun isummitqifñiqsi killuqsautipsitñiñ. Isumanasi, ‘Abraham sivulliaġigikput.’ Uqautigipsi, Agaayyutim makua uyaġaich kinjvialutlagai Abraham-mun! ⁹ Agaayyutim atanniñha qallipiaġataqtuq, iñuktun itqanaiqsuatun kipifñiñiaaġuklugu napaqtuq kanjagun. Napaqtupayaaq asirrinjitchuaq kipikkaugisiruq iktauluniasiiñ ikniġmun.”

¹⁰ Iñuich apiqsruġniġaat, “Qanuġmi pigisiñiqpisa?” ¹¹ Kiunigai, “Kisupayaaq malġuñnik qaliġuaqagumi qaitchili iñunmun atnuġaaksraitchuamun, sulii kisupayaaq niqksrautiqaġgumi niġipkaili niqksraitchuamik.” ¹² Iñajich tax-siliqirit utlautipmiñiqsut paptaaquplutin aasiiñ apiqsruġlugu, “Iñisautrii, Sugisiñiqpisa?” ¹³ Uqautinigai, “Katitchiñasi qaanġlugu piraksriusiaqsi.” ¹⁴ Iñajisa anjuyiutit apiqsruġmiñiġaat, “Uvagutaasiiñ, qanuġsiñiqpisa?” Nipliutinigai, “Aqsaknasigik iñuich nunuritñigusi naagaqaa saglutiginasigik iñuich. Apaġilugu akiljusiagikkaqsi.”

¹⁵ Iñupayaaq niġiugaqaġniqsut Anniqsuqtimik agġiqsaġumaruamik, aasiiñ isumaniqsut taamna John Christ-ñupmagaan, anniqsuqti akiqsruutauruq. ¹⁶ Aasiiñ John-ñum uqautinigai, “Paptaaqtitchiruna imikun, aglaan taimma iñuk agġiqsaġumaruq kamanatluktuq uvamniñ. Siniġluyumiñaitchurjaumniñ aluġutirnik. Paptaaġisigaasi Ipqitchuakun Irrutchikun sulii ikniun. ¹⁷ Tigummiagigaa tiktitaun salummaġuklughich mukkaaksrat sanikluñniñ, katillughichaasiiñ mukkaaksrat siġluaġmiñun. Aglaan ikipkaġisigai sanikluich ikniġmun qamiyumiñaitchuamun.”

¹⁸ Atlakaagiiġkun John quliaqtuaġniqsuq tusaayugaallautamik iñunmun pitchuksaaġlughich atlaġuqplughich iñuuniañhat. ¹⁹ John-ñum iñiqtiqmiñiġaa ataniq Herod atakkii iġaqatnikhuni Herodias-mik aniqataan nuliañanik sulii savaaqaġhuni iñugiaktuaniq atlanik pigiitchuaniq. ²⁰ Aasiiñ Herod savaaqaġniqsuq pigiiġluktumak isiqtapkaqamiun John.

Paptaakkaulha Jesus-ñum

²¹ Iluġaisa iñuich John-mun paptaaqtinñanikmata, Jesus-tuuq paptaaqtinñiqsuq. Agaayupkaġlugu qilak anjmaqtuq ²² sulii Ipqitchuaq Irrusiq atqaġniqsuq ilaanun tinñiaġruuratun. Nipi tusaaniġaat pakmakja, “Piqpagiplutin Iġniġigikpiñ. Quyalimaagikma.”

Jesus-ñum Kanjigvinji

²³ Jesus-ñum aullaġniikamiun savaani, iñuifñiñ qulinik ukiuqtutilaaqagñiqsuq. Iñuich isummatiginiġaat iġniġiniplugu Joseph-mun,

iġniñja Heli-m, ²⁴ iġniñja Matthat-ñum,

iġniñja Levi-m, iġniñja Melchi-m,

iġniñja Jannai-m, iġniñja Joseph-ñum,

²⁵ iġniñja Mattathias-ñum, iġniñja Amos-ñum,

iġniñja Nahum-ñum, iġniñja Esli-m,

iġniñja Naggai-m, ²⁶ iġniñja Maath-ñum,

iġniñja Mattathias-ñum, iġniñja Semein-ñum,

iġniñja Josech-ñum, iġniñja Joda-m,

²⁷ iġniñja Joanan-ñum, iġniñja Rhesa-m,

iġniñja Zerubabel-ñum, iġniñja Shealtiel-ñum,

iġniñja Neri-m, ²⁸ iġniñja Melchi-m,

iġniñja Addi-m, iġniñja Cosam-ñum,

iġniñja Elmadam-ñum, iġniñja Er-ñum,

²⁹ iġniñja Joshua-m, iġniñja Eliezer-ñum,

iġniñja Jorim-ñum, iġniñja Matthat-ñum,

iġniñja Levi-m, ³⁰ iġniñja Simeon-ñum,

iġniñja Judah-m, iġniñja Joseph-ñum,

iġniñja Jonam-ñum, iġniñja Eliakim-ñum,

³¹ iġniñja Melea-m, iġniñja Menna-m,

iġniñja Mattatha-m, iġniñja Nathan-ñum,

iġniñja David-ñum, ³² iġniñja Jesse-m,

iġniñja Obed-ñum, iġniñja Boaz-ñum,

iġniñja Salmon-ñum, iġniñja Nahshon-ñum,

³³ iġniñja Amminadab-ñum, iġniñja Admin-ñum,

iġniñja Arni-m, iġniñja Hezron-ñum,

iġniñja Perez-ñum, iġniñja Judah-m,

³⁴ iġniñja Jacob-ñum, iġniñja Isaac-ñum,

iġniñja Abraham-ñum, iġniñja Terah-m,

iġniñja Nahor-ñum, ³⁵ iġniñja Serug-ñum,

igñiña Reu-m, igñiña Peleg-ñum,
 igñiña Eber-ñum, igñiña Shelah-ñum,
³⁶ igñiña Cainan-ñum, igñiña Arphaxad-ñum,
 igñiña Shem-ñum, igñiña Noah-m,
 igñiña Lamech-ñum, ³⁷ igñiña Methuselah-m,
 igñiña Enoch-ñum, igñiña Jared-ñum,
 igñiña Mahalaleel-ñum, igñiña Cainan-ñum,
³⁸ igñiña Enos-ñum, igñiña Seth-ñum,
 igñiña Adam-ñum, igñiña Agaayyutim.

4

Jesus-ñum Anjiqusaasqultha

¹ Jesus utiğniqsuq Jordan-miñ anjalatiqaqhuni Ipqitчуamik Irrutchimik. Sivullikkaunigsuq Irrutchikun iñuilaamun ² uuktuagsiutyaqhuni tuungagmiñ malğukipiami uvluni. Iluqaani taapkunani uvluni niğinjñiñiqsuq, aasiñ niğisuliqhuni piviksrani isukhitmata. ³ Tuungaum nipliutiniğaa, “Agaayyutim igniğipiaqpatin tilliun una uyağak qaqquğululu.” ⁴ Aglaan Jesus-ñum kiuniğaa, “Agaayyutim uqalħa nipliqsimaagtuaq, ‘Iñuk iñuuyumiñaitchuq qaqqulħiñakun.’” ⁵ Tavrakña tuungaum aullautilgiñiğaa qiriñqitluguasiñ atanguviniñik nunam ⁶ nipliutiplugu, “Aatchuğisigikiñi iluqaanik anjalatchiñiğmik suli iluqaanik umialgutmik. Tamanna iluqani qaisauruq uvañnun. Aasiñ qaitlağiga kisumupayaq qaichukkupku. ⁷ Iluqaan tamanna piginayağiñ agaayyuvigigupña.” ⁸ Aglaan Jesus-ñum kiuniğaa, “Agaayyutim uqalħa nipliqsimaagtuaq, ‘Agaayyuvigisağiñ Atanguruuq Agaayyutim savautilugu kisan.’” ⁹ Tavrakña tuungaum aullautilgiñiğaa Jerusalem-mun inillakluğusiñ qutçhiñiqsrañanun nuvukkananun agaayyuvikpaum nipliutiplugu, “Iğniğipiaqpatin Agaayyutim igittin ilipnik taunña. ¹⁰ Atakkii Agaayyutim uqalħa nipliqsimaagtuaq,

‘Agaayyutim isağuliniñiñun munağipkağisigaatin.’

¹¹ Nipliqhunisuli, ‘Akiyağisigisaatin argañmiknik, aasiñ atniğumiñaitçhitin isigaktin uyağañnun.’”

Psalms 91:11, 12

¹² Aglaan Jesus-ñum kiuniğaa, “Agaayyutim uqalħa uqaqmiaqtuaq, ‘Uuktuagumiñaitçiñ Atanguruuq Agaayyutim.’” ¹³ Tuungaum uuktuagsağuiqamiuñ Jesus qanutchipayaakun unisimaallañiğaa.

Jesus-ñum Aullağniğaa Savaani Galilee-mi

¹⁴ Tavrakña Jesus utiğniqsuq Galilee-mun sanñiqaqhuni Ipqitçuakun Irrutchikun. Iñuich uqağiniğaat nanipayaaq. ¹⁵ Ilaa iñisautripluni katrağviniñiñi suli kamaksruğniğaat iluqatin.

Nazareth-miut Ukpiginiñiğaat Jesus

¹⁶ Jesus Nazareth-munniqsuq iñuğuvigikkağmiñun. Jew-nuruat miñğuisiağvium uvluni pirağihimigun isiginiqsuq katrağvinmun. Makinniqsuq agliqipluniasiiñ Agaayyutim uqalħaniñ. ¹⁷ Aatchuğniğaat makpiğaanjñik sivuniksriqirim Isaiħ-m. Anmaqamigich makpiğaat paqinniğaa aglausimaruq.

¹⁸ “Irrusian Agaayyutim nayuğaaña.

Piksraqtaağigaanjkii

quliaqtuağitquplugu tusaayugaallataq inuqsraqtanun.

Tuyuğigaanña uqağitquplugu patchisaiğun tigutaanururanun

suli mamirrutiksraq qiriñitlaitçhuanun

suli patchisaiquplugich nanjitaasqiruat

¹⁹ suli quliaqtuağitquplugu Atangum anniqsuiñksrañan iñuğikkağmiñik tikiñiñiqsuq.” *Isaiħ 61:1-2*

²⁰ Jesus-ñum umiklugich makpiğaat utiqtinniğai katrağvium savaktigikkanun aquvitluniasii. Iluqatin iñuich katrağviniñi qiriñiaqsiniğaat. ²¹ Iñisautiaqsiniğai itnaqhuni, “Taamna Agaayyutim uqalħa atumaniqsuq uvlupak agliqianupman tusaalħapsitiñi.” ²² Iñupayaat aarigaagutçhanjñiqsut quvigusutitigiplugich sanñiqaqtuat uqalħich uqauttutigikkani. Nipliğniqsut, “Una taimña igniğitpaun Joseph-ñum?” ²³ Jesus-ñum nipliutiniğai, “Uqautiniagipsitña uqauttutauruamnik niğlaanimma itna, ‘Taaktii, iħuqsiiñ ilipnik!’ Tusaağivut savaağikkatin Capernaum-mi. Ki, Savaaqağiñ uvani iñuğuvipni. ²⁴ Iñumutuuruq, Sivuniksriqiri paglatlaitçhaat iñuğuviniñi. ²⁵ Naalağniłaksitña, Iñumun iñuğiaqtuanik uilğağnaaqaqtuaq Israel-mi taimani Elijah iñuupman. Imani sialunjtçhuğguuq pinjasuni uk-iuni ukium avvañnik ilaplugich niğisuksiullapiaqhutiñ iluqaani nunami. ²⁶ Naagaavva Elijah tuyuunjiñiqsuq nalliatnun uilğağnaat Israel-mi aglaan kisanun uilğağnaamun iñuuniaqtuamun Zarephath-mi Sidon-miut nunañatni. ²⁷ Suli iñuğiaqtuanik iñuqaqmiiñiqsuq auyugaqtualiniñik iñuuniaqtuanik Israel-mi imani sivuniksriqiri Elisha iñuupman. Aglaan

nalliatunniin mamikkaunijnisusq avataagun Naaman Syria-gmiiu.”²⁸ Inuich katragvijmi tusaakamitruj taamna qinnallapiagnisut.²⁹ Makitihutin tinuraqlugu Jesus annisiniigaat nunaqqiqimikniin. Qaanuutiniigaat iniguram nunaqqimij irvianun igitchuklugu ipnamiin.³⁰ Aglaan akunniraqlugich inugayaat aullaagnisusq.

Iñuk Irrusiqłulik

³¹ Tavrakja Jesus Capernaum-murjniqsusq, nunaqqimun Galilee-miittuamun aasiin ilisautripluni inuñnik Jew-ñuruat minguiqsiaqvium uvluani.³² Inuich quvigusunijqsut tamar-rumiña ilisauttutaanik, atakkii uqağniqsusq liilaa anjalatchiqluqtuutun.³³ Katragvijmi inuqaqmiñisusq irrusiqłulimik igialaruamik,³⁴ “[Iłaksianatiguk.] Jesus Nazareth-miu, suni-aqpisiguk? Uvuñaqpich piyaqquğukhunuk? Naluñtichiga kisuutilaan, ipqitchuñuplutin Agaayyutim tuyugikkaña!”³⁵ Jesus-ñum tiliñigaa irrusiqłuk, “Qinuisaagin! Anniin inuñmiñ!” Irrusiqłuum ulgusaagtinnigaa anjun sivuğaatnun inuich uniluguasiin atnisuñaqnagu.³⁶ Inuich quvigutchañisusq nipliqtuhutin avatmun, “Qanusuniqpa una nipliun? Anjalatichiqimik sanñimiglu uuma inuum tilitlanigai aasiin irrusiqłuich aniplutin.”³⁷ Tusaayugaaq taamna Jesus-kun siaminnisusq napmupayaaq tamarrumani nunami.

Jesus Mamititchiñisusq Inuñgiaktuani Inuñnik

³⁸ Aasiilj Jesus anikami katragvijmiñ utlautiniqsusq Simon Peter-m kinuñganun. Simon-ñum aakaruaña atniğñağniqsusq uunaqłukpakħuni. Uqautiniigaat Jesus taavrumiña.³⁹ Utlaklugu qichaqhuni siñigviiñ sanigaaatnun tiliñigaa uunaqłuk aullaquplugu ilaaniñ. Tarra uunaqłunğiqsiğniqsusq. Makitihuniasiiñ niqluğutiaqsiiñigai.

⁴⁰ Jew-ñuruat minguiqsiaqviat nunjitan, siqiniq nipianikmanimma iluqatin ilauraqaqtuat atniğñaqtuanik atniğñautilgich atlakaaginik tikiutinigai Jesus-mun. Iliñigai argañni iluqanjitnun aasii iluaqsiplugich iluqaisa.⁴¹ Irrusiqłuich aninniğai inuñgiaktuani inuñniñ nipliaplutin, “Iğniğigaaatn Agaayyutim.” Jesus-ñum tiliñigai irrusiqłuich nipliqtunilugich, atakkii ilisimaniigaat Christ-ñutilaana.

Jesus-ñum Quliaqtuaqħa Katragvijni

⁴² Uvlaağumnan Jesus-ñum uniiñigaa nunaqqiq inuilaamukħuniasiiñ. Inuich pakaaqsiiñigaa. Paqitnamitruj iğliqsiñigaa aullaquñitlugu.⁴³ Aglaan nipliutiniğai, “Quliaqtuaqtuksraurua tusaayugaallautanjanik anjaayugataan Agaayyutim inuñnun atlani nunaqqiñi. Taatnaqhuni Agaayyutim tuyugigaana.”⁴⁴ Taatnamik quliaqtuağniqsusq Jew-ñuruat katragvijitni nanipayaaq.

5

Jesus-ñum Tuqluğai Sivulliich Maliguaqtit

¹ Ilañatni uvlut Jesus qichağniqsusq siñaani narvam taggisuqtuami Gennesaret-mik. Inuich tinuraτραğniqsut tusaasukħutin uqħanik Agaayyutim.² Tautunigik malğuk umiak siñaani. Iqaluñiaqtit niuplutinj salummaiñisusq kuvramiknik.³ Jesus ikiniqsusq ilaqataaknun umiak (umiağikkañanun Simon-ñum) uqautipluguasiin ayaktaallaquplugu siñaaniñ. Jesus aquppipluni umiami ilisautriaqsiiñisusq inuñnik.⁴ Ilisautriñiqami nipliutiniğaa Simon, “Ayallaguj umiaq itiruamun aasiin kuvriğiağsu, ilvich piqatigikkatinlu.”⁵ Simon-ñum kiuniğaa, “Ataniq, sakuukkaluaqtugut unuapak. Iqaluñilaktugut. Aglaan nipliutigikkan maliglugu kuvriğisirugut.”⁶ Kuvriqamij iqalukpaurağniqsut kuvratinunniñ alinjuraliqlugich.⁷ Isaaqtağniğaiç piqatitij atlami umiami ituat ikayugiaquplutin. Utlautikamij immiğniğaiç taapkuak umiak iqaluñnik kiviñialigataqlugik.⁸ Simon Peter-m tautukamij tamanna sitquğniqsusq sivuğaanun Jesus-ñum nipliqhuni, “Ataniq, aullağiñ uvamniñ! Killiqiraurua.”⁹ Atakkii ilaalu piqatinilu nargiasruñisusq iqalukpauraqtatmiktigun.¹⁰ Simon-ñum piqatik James-lu John-lu, iğñak Zebedee-m, quvigusukmiñisusuttuq. Jesus-ñum Simon nipliutiniğaa, “Iqsiñak, uvakñaniğlaan piññanñiağisirutin inuñnik aqaluñiaqmatun.”¹¹ Iqaluñiaqtit qakitiniğaiç umiatij siñaanun, unisiqługichaasiin supayaaq maliaqsiplugu Jesus.

Jesus Mamititchiruaq Auyugaqtualimik

¹² Jesus nunaqqimiiñnami nalautchiñisusq anjtmik auyugaqtualimik. Anjtm tautukamij Jesus sivuğaanunijqsusq iniqsruqluguasiin, “Ataniq, pisuksiiñagvich mamitihiiñagikma.”¹³ Jesus-ñum isaklugich argañni aksiiñigaa, “Piyummatiaqtunja. Ilaaqsiñ!” Tavrauva añutim auyugaqtuaña mamitikkauruq.¹⁴ Jesus-ñum tiliñigaa, “Uqautiginiagnagu kisumununniñ, aglaan agaayuliqsimugutin isivgiuqtitchumuutin. Aatchuyumuutin tunillauntinik Agaayyutmun tuvrağlugich Moses-ñum tillisaa mamitikaatinkii. Taatnağvich inupayaaq ilitchuğiniğaa mamitilaan.”¹⁵ Aglaan tusaayugaaq Jesus-kun siaminnisusq inuñgiaksipluni. Inuñgiaktuat inuich utlautiniqsut

ilaanun tusaasuklugu suli mamititausukhutin atnigñautmikniñ. ¹⁶ Aglaan iñuilaamaaqsiñiqsuq agaayutyaqhuni.

Jesus Mamititchiñiqsuq Aulatlaitchuamik

¹⁷ Ilaani Pharisee-nuruat suli ilisautrit maligutaksranik aggiñiqsut nunaqqipayaaniñ Galilee-miittuamiñ Judea-miittuamiñlu suli Jerusalem-miñ. Jesus ilisautripkaqlugu taap-kua aquppiñiqsut naalagñiplugu. Agaayyutim Jesus sanjiksritmiñigaa ihuqasitquplugich at-nigñaqtuat. ¹⁸ Iñajich iñuich aggiñiqsut akiyaqlugu aulatlaitchuag anjun ilaan qaatchianagun. Itqutiniagaluañigaaq iluanun tupqum ilisuklugu sivuagaanun Jesus. ¹⁹ Aglaan apqutik-sranilguinñamitruq, iñuitkii tatiplutin, akiyautinigaat qaananun tupqum, aasriñ aliklugu qilaja tupqum atqaqtinnigaat qaatchianagun akungatnun iñugayaat iliplugu sivuagaanun Jesus. ²⁰ Jesus-nun tautukamiun ukpiqsriñhat nipliutinigaat atnigñaqtuag, “Anjun! Killuqsautitin natqigutikkaurut.” ²¹ Aglaliqirit suli Pharisee-nuruat isumaaqsiñiqsut, “Taamna iñuk kisu-unasugiva uqañniqluutriruag Agaayyutmik? Kiña natqigutiriyumiñaitchuq killuqsautinik aglaan Agaayyun kisimi.” ²² Jesus-nun ilisimanigai sumik isummatiqatilaan at apiqs-ruqlugich, “Suvaata isumavisi taatnatchimik? ²³ Qaaganatlukpa nipliqsuni, ‘Killuqsautitin natqigutikkaurut’ naagaqaa ‘Makillutin pisugiñ’? ²⁴ Iitchuñipkañisigipsi Iğñinan Iñuum anjalatchirrutiqalhanik natqigutritipluni killuqsautinik nunami.” Tavra nipliutinigaat aulat-laitchuag anjun, “Makillutin tigulugu qaatchian anjilaagñiñ.” ²⁵ Tavrakñatchiaq anjun makin-ñiqsuq sivuagaatnun nayuutipayaatqtuat. Tiguplugich qaatchiani nallavigikkani aiñiqsuq kamaksruqlugu Agaayyun. ²⁶ Iñuich katimapayaatqtuat quvigu sulillaapiagñiqsut, aasriñ taluqsraliqhutin nipliqhutin, “Maatnatavra quvignallapiaqtuamik qñiqtugut uvlupak.” Tarra kamaksruñigaaq Agaayyun.

Jesus Tuqluñiqsuq Levi-mik

²⁷ Kiñuagan taavruma Jesus anikami tautunigaa anjun atilik Levi-mik aquppiruag tax-siliqiviniñi. Taamna tax-siliqiri katitchiñiqsuq maninñik Rome-magmionun. Jesus-nun nipliutinigaat, “Malinñal!” ²⁸ Levi makitiqhuni unitlugu suapayaagq maliaqsiñigaa. ²⁹ Aquvatigun Levi nigiqpautriñiqsuq Jesus-mik tupigmiñi. Aiyugaaqtauruani ilaupmiñiqsut iñugiaktuat tax-siliqirit atlatlu iñuich. ³⁰ Uvvaasiñ Pharisee-nuruat suli aglaliqirit uqaalaagsiñiqsut maliguaqtaiñun Jesus-nun, “Suvaata nigiqatauvisi imiqatauvisi lu tax-siliqirini suli killuliqirini?” ³¹ Aglaan Jesus kiunigai, “Iñuich atnigñanitchuat taaktiqagñanitchut aglaan tamatkua atnigñaqtuat. ³² Agginitchuna tuqluñigalugich nalaunnajiruat injikni iñuich aglaan killuliqirit mumiquplugich.”

Uisauraatikan

³³ Iñajisa iñuich nipliutinigaat Jesus, “Maliguaqtai John-nun uisauraañiqsut akulaiqlugu agaayuplutin suli maliguaqtinich Pharisee-nuruat taatnatunsuli; aglaan maliguaqtitin nigiraqtat imiqhutinlu.” ³⁴ Jesus-nun kiunigai, “Isummatigivisigik aiyugaaqtauruat katchuutiviniñi uisauraaquplugich uiksraun inñaan? Naagga! ³⁵ Uiksrautaan aullağviksraña tikiññiaqtuq. Aglaan aullaanikpan ilaaraanji uisauraañiaqtut.”

³⁶ Jesus-nun uqautitqinñigai atrikusautmik, “Kiñapayaagq ilaaksragumiñaitchuq nutaamiñ quppiğamiñ ilaağluguasiñ utuqqaq quppiğaaq. Taatnagumi aliksiñagñigaa nutaag quppiğaaq, atakkii nutaamiñ quppiğamiñ ilaaksragumiñ atriginianitchaa utuqqaq. ³⁷ Uvvasuli nutaagq asiam misuğua ittuksraunitchuq utuqqağmi puumi atakkii nutaam misuqqaq alikkisigaa utuqqaq puuq maqiluni, aasiñ misuğuu puuglu suunğigisiruk. ³⁸ Aglaan nutaagq asiam misuğua ittuksrauruq nutaami puumi. [luqatigli puuglu misuğuu piiiñinitchumuuk.] ³⁹ Kiñaunniñ imigukkumiñaitchuq nutaamik imiqqağuni asiam misuğanik sanjisismaruamik. Atakkii nipliğisiruq, ‘Utuqqağuuq nakuutlunniqsuq.’”

6

Qanuutautilaana Minguiqsiagvium Uvluan

¹ Jesus pisunniqsuq tamauna mukkaaksrat nautchiivatigun minguiqsiagvium uvluani. Maliguaqtinji pukunniqsut mukkaaksranik sanjiaqlugich arganmiknik nigiaqsiplugitaasiñ. ² Pharisee-nuruat apiqsruñigai, “Suvaata savakpisi minguiqsiagvium uvluani? Maligutaksrağikaptigun savakkumiñaitchusi ugluvak.” ³ Jesus-nun kiunigai tamatkua, “Aglisimasuknağiksi sumik David-nunlu piqataiñlu pisilaan at nigisuliqamin. ⁴ David isigñiguguuq tupqanun Agaayyutim. Aasiñ qaquksraqhuni tunillaaturuamik Agaayyutimun nigñigaa aatchuqlugich maliktigikkani. Maligutaksraptigun kimununniñ niqksrautitquninñigaa taatnasiq qaquq avataatigun agaayyutiqsit.” ⁵ Jesus nipliğniqsuqsuli, “Iğñina Iñuum atanğuruq minguiqsiagvium uvluannunniñ.”

Anun Argalik Pannaqluktanik

⁶ Atlami minguiqsiagvium uvluani Jesus katraǵvijn mukhuni ilisautriñiqsuq. Tavrani itmiñiqsuq anun argalik pannaqhuktanik. ⁷ Aglaliqirit suli Pharisee-nuruat patchisiksrailiqiniḡaat Jesus savaaqagagasugalugu nalaunnaitchuamik; naipiqtuḡniḡaat tautugiaqhutin ihaqsiriigisipmagaan ilisratlaitchuamik minguiqsiagvium uvluani. ⁸ Aglaan Jesus-nun ilisimaniḡai isunmatinjich. Uvvaasiñ niplutinigaa anun argalik pannaqhuktanik, "Makittin uvuḡaḡutin." Anun makitluni tavrnaḡniḡsuq. ⁹ Jesus niplutinigai tamatkua, "Apiqsruḡniḡipsi una, Nalliak maligutaksrakuḡnaqpa: savaaqahiq nakuuruamik naagaqaa pigiitchuamik minguiqsiagvium uvluani? Ikayuqtuksrauvisa iñunjik naagaqaa piyaqquqtillugich?" ¹⁰ Qiñiqlugich iñuich avatmiñ nipliḡniḡsuq anutmun, "Isakkich argaktin!" Taatnaqman argai ihaqsiniḡsuq. ¹¹ Aglaliqirit Pharisee-nuruatlu qinnallapiḡniḡsuq. Aasiñ uqautigiaqsiñiḡaat avatmun qanuḡuklugu Jesus.

Jesus Piksraḡniḡsuq Qulit Malḡuḡnik Uqqiraqtinik

¹² Taipkunani uvluni Jesus qimiḡaamunniḡsuq agaayutyaghuni, unnuaq naatluguasiñ agaayupluni Agaayutmun. ¹³ Uvluqman inmiñuquniḡai maliguaqtini. Piksraḡniḡsuq qulit malḡuḡniḡ taiguutiḡakkaḡmiñik uqqiraqtinik: ¹⁴ Simon-mik atchikkaḡmiñik Peter-mik suli aniqataaniglu Andrew-mik, James-mik suli John-mik, Philip-mik suli Bartholomew-mik, ¹⁵ Matthew-mik suli Thomas-mik, James-mik iḡniḡjanik Alphaeus-nun suli Simon-mik taiguutiḡagtuḡ Zealot-nuruamik, ¹⁶ Judas-mik iḡniḡjanik James-nun suli Judas Iscariot-mik aatchuutigitniktuḡq ilaanik aquagun.

Jesus Iliisautriruq suli Mamititchiruq

¹⁷ Tavrakḡa Jesus atqaqtiniḡai maliguaqtini qimiḡaamiñ. Qichaḡataḡniḡsuq qaiḡiksaamun nunamun piqatigiplugich iñugiaktuat maliguaqtigikkani. Iñugiaktuat iñuich agḡiḡniḡsuq nakikḡaiḡaa Judea-miñ Jerusalem-miñlu suli nunaaqḡinñiñ taḡium siñaani atiqagtu-amiñ Tyre-miglu Sidon-miglu. ¹⁸ Utlautiniḡsuq tusaasuklugu Jesus suli ihaqsikuskhutin atniḡnautmikniñ. Uvvasuli tamatkua iñuilluqtitaun irrusiḡunmiñ ihaqsikkauniḡsuq. ¹⁹ Iñupayaat aksiguḡniḡaat atakkii sanḡiḡaqhuni inmiñ ihaqsitḡaplugich. Aasiñ tamatkua utlautiruat ilaanun ihaqsikkauniḡsuq.

Quviasuutitlu Isumaḡutitlu

²⁰ Jesus-nun tautunniḡai maliguaqtini nipliqhuni,

"Quvianamiurusi inuqsraqtuasii;

Aḡaayuqautaa Agaayutim pigigiksi!

²¹ Quvianamiurusi niḡisuktuasii pakma;

Agaayutim niḡisuiqsitkisigaasi!

Quvianamiurusi alianniuqtuasii pakma;

Iḡlaḡisirusi!

²² Quvianamiurusi iñuich uumigikpasi,

ayaksimakpasi pigilugu Iḡniḡa Iñuum aivakpasiunniñ

suli nipliutigikpasi pigiitchuanunilusi.

²³ Quviatchaplaḡitichi tamanna atuamakpan, nuttaglusi quvianakun, atakkii akilusiaksraqsi pakmani kamaḡniḡiaqtuq. Itqaumasigik, sivullianjisa taatnautipmiraḡiḡaich sivuniksriqirit.

²⁴ Aglaan iqsiniamiurusi umialguruasii pakma;

qaḡanaqtuḡq iñuuliqsi isukhniñiaqtuq!

²⁵ Iqsiniamiurusi niḡisuisimsaaqtuasii pakma;

niḡisuligisirusi!

Iqsiniamiurusi iḡlaqtuasii pakma;

kiñuvḡugisirusi qalalusil!

²⁶ Iqsiniamiurusi iñupayaat uqautigillautaqpasi.

Itqaumasigik, sivullianjisa uqautigillautaqmiraḡiḡaich sivuniksriqinjuḡaqtuq.

Piqpaksriḡiq Uumiksirinik

²⁷ "Aḡlaali naalaḡniruasii uqautigipsi, Piqpagiyumagisi akilḡilisuqtigikkasi, ihaqqutilugich uumigirigikkasi. ²⁸ Apiqsruqsijun Agaayun ihaqqutitqulugich tamatkua taiyuaniqhuutriruat ilipsitniḡ, agaayutilugich tamatkua ihaqqutriginjasasi. ²⁹ Kia qakiqpatin iqsrapkun, ki, maniyumagiñ iḡlanik iqsraqpich; kia iñuum piñiqpagu quppiḡaan, ki, pipkaḡumagiñ atnuḡaanlu. ³⁰ Kisupayaam apiqsruqpatin suqaguguni qailḡugu, suli kia tiguniqpagu pigikkan apiqsruḡniḡaḡu utiqitqulugu. ³¹ Qanuq irrutitqusuugupsi atanun iñunnun taatnatun-tuḡq irrutiyumuusi atlanik.

³² "Piqpaksrigupsi kisiitniḡ iñunjik piqpaksrigikkapsitniḡ suvaata akuqtuñiḡasugivisi quyyatmik? Kulluliqiritunniñ piqpagipmiraḡiḡaich tamatkua piqpagirigikkatin.

³³ Ihaqqutigupsigik kisiisa ihaqqutrigikkasi suvaata akuqtuñiḡasugivisi quyyatmik?

Killuliqiritunniin taatnaqatuttuuq! ³⁴ Atugaksritnikkupsu tamatkununa kisiitnun utiqitichitlaruanun atugaksraqtaagmiknik suvaata akuqtuiniigaasugivisi quyyatmik? Killuliqiritunniin atugaksritnikamin killuliqiriqatmiknun utiqitichivigitqumiraqtut aktilaaqatun! ³⁵ Aglaan ilipsi, piqpagiyumagisi uumigirigikkasi, ihaaqutilugich iñuich suli atuaksriilugich niigugisunatnagu utiqitkisiñilugich. Taatnaqapsi akuqtuigisirusi kamañaqtuamik akiljusiamik, suli igñigigisigaasi Qutchinñiqsrauram Agaayyutim ihaaqutriruaq quyyataitchuanik pigiitchuaniglu. ³⁶ Nagliktausitchi Aapapsisun nagliktuutiqaqtuatun.

Atanniñiq Atlanik

³⁷ “Suksraungiqnasi atlanik, suksraungiqsaunitchumausili; pigiiniñigaiñiqasi atlanik, pigiiniñigakkaunitchumausili; natqigutisimaaglugich atlat, natqigutisimaakkaayumuasili. ³⁸ Aatchuglugich atlat, aatchuusiaqagumuasili; aa, akuqtuigisirusi immigilugu uuktuun, naqiqsraglugu, aňalallugu, ulipkaulalugu: akiyañiqutitilaapsitñun. [Agaayyutim aatchugañigaaasi iglikkutilaakun.] Uuktuutigikkaqsi atlanun taamna Agaayyutim uuktuutigigisipmigaal ilipsitñun.”

³⁹ Jesus uqautinigaal atrikusautmik, “Qinñitlaitchuaam iñuum sivulligumiuñ atla qinñitlaitchuaq iluqatik katakkisiruk nivviamun. ⁴⁰ Maliguaqti kamanatluñitchuq ilisautriminiñ, aglaan ilisqaupaayaq naatchigumi ilisaagmiñik atrigaigutigisiga ilisautriñi.

⁴¹ “Suvaata tautkupiuñ irriutañuluuraq aniqatvich irraani, aasiñ suliqutigisunaqnaq girugraitchiaq iripni? ⁴² Qanuq uqautriñiañiqpich aniqatiupnun, ‘Aniqatmaan, piiglagu irriutañuluuraq iripniñ!’ qinñisunaqnaq girugraitchiaq iripni? Ukpinqnaqtiil Sivullilugu piqsirruq girugraitchiaq iripniñ. Qinñilguniañiqñi nalupqinaigilugu irriutaiqsiiksran aniqatvich irraaniñ.

Napaagtuq Ilsağigaat Asianigun

⁴³ “Napaagtuğiksaaq nauritlaitchuq asiagaitchuanik, naagaqaa napaagtuğitchuq asiritlaitchuq nakuuruanik. ⁴⁴ Napaagtuypayaq ilisimanaqtuq asirrianiqun; pukutlaitchusi aqpinñik kaktiğagnaniñ, naagaqaa asiaviñnik kaktiğagnaqaqtuamik uqpinniñ. ⁴⁵ Inñullautaq nakuurualiqirug atakkii nakuuruamik isumaqaghuni; inñullautauñitñami pigiitчуualiqirug atakkii pigiitчуuamik isumaqaghuni. Taatnamik, inuk uqaqami irrusipiani salapqigaa uqahigmigun.

Malğuk Tuppirik

⁴⁶ “Taiguqtaksragiñitchipstña Atanipisitnik kamagiyanitkupsigik uqauttugikkatka ilipsitñun! ⁴⁷ Kiña inuk uvañnukami naalagñilugich uqahigikkatka aasiñ tupigilugich— ilisautigisigipsi qanuq atriaqqtılaanani. ⁴⁸ Taamna atriaqqtuq iñuñmik nappairuamik tupigimiñik nivakhuni itisiplugu aasi iliplugu turvia uyağanmun. Kuuk uliqłukman qasaqtaqlugu taamna tupiq auliyaniñitchuq atakkii payañaitłuni. ⁴⁹ Aglaan kiña inuk tusaaruq uqahigikkamnik tupiginiñitlugich atriaqqtuq iñuñmik nappairuamik tupigimiñik nunamun turvilaaqlugu; uliqłukman qasaqtaqmagu taamna tupiq ulğuruq siqumitpiaqhuni.”

7

Jesus Mamitichiruq Anuyyiuqtañi Qaukhiata Savaktaanik

¹ Jesus-ñum ilisautrisuiqami tamatkunuuna iñuñnik, ilaa Capernaum-munniqsuq. ² Taavaniguuq Roman anuyyiuqtañi qaukhiat savaktiqağniqsuq piqpagikkagmiñik; taamnaasii inuk atniğñaqhuni tuqłhiñaaguhuni. ³ Uvvauna anuyyiuqtit qaukhiat tusaakami Jesus-mik tuyuqağniqsuq Jew-ñuruat sivulliuqtigruaniñnik apiqsruğiaqtitlugu mamititquplugu savaktigikkani. ⁴ Tikitñamitruq Jesus inigñigaat pipiaqhutinj, “Taamna inuk ikayuqtaksragipiagañi, ⁵ atakkii ilaan piqpagigai inugikavut. Nappairuqunniñ katrağviksraptiknik.” ⁶ Tavra Jesus maliniğai. Unasiñaiqmiglu tupqaniñ anuyyiuqtit qaukhiata tuyuginiğai ilauraani nipliutitquplugu Jesus, “Ataniq, uvvañniñnaqpiç. Uvva utlaktaksraunilquñuñniñ tupimnun. ⁷ Naagalun suñilqupaitłuna utlaktaksragiñilugikpifunniñ. Uqallaksiñiğaiñ uqahigmik aasiñ savaktigikkaga atniğñaqtuq ihaaqsiñaqtuq. ⁸ Atakkii aňalatiqamiuña qaukligñik suli anuyyiuqtiqaqluna aňalatamnik. Tilikapku una, ‘Aullagiñ!’ aullağaqtuq; tilikapkusuli taamna, ‘Qağğaiñ!’ aggiğaqtuq; suli tilikapku savaktigikkaga, ‘Taamna piun!’ pirağigaa.” ⁹ Jesus-ñum quvigusuutiginigaa taamna tusaakamiun. Kinjiaqami inugaağruñnun maliktigikkagmiñun uqağniqsuq, “Paqisimaitchunasuli ukpiqsriğimik taatnatun Israel-aagmiunil!” ¹⁰ Anjutit tuyuruat utiqamin anuyyiuqtit qaukhiata tupqanun paqinniğaat savakti ihaaqsiplugu.

Jesus Anjtiqisitchiruq Uilgağnaam Iğñihanik

¹¹ Tamanna atuumaanikman Jesus utlautiniqsuq nunaqqimun atilijmun Nain-mik. Maliguaqtañi suli inugiaqtuat iñuich maliniğaat. ¹² Tikiñniqsuq paanjanun nunaqqim

isiquñitçhai iñuich avataağun Peter, John, James suli ililgaam aapañalu aakanalu. ⁵² Iluqatin iñuich qıaplutın kiñuvğugaat ililgaaq. Jesus nipliutiniğai, “Qianasi. Ililgaaq tuqunıçtuq, siñiksiñaaqtuq.” ⁵³ Iluqatin mitautıgiaqsıgaat ilisimaplugu ağnauram tuquha. ⁵⁴ Aglaan Jesus tıgukamıgıç argai tuğluğniğaa, “Nıviaqsıaq! Makittin.” ⁵⁵ Ililgaaq iñuutqınñıqsuq makitluniasıñ tavrakñatchıaq. Jesus-tavra tilisıñıqsuq aatchuquplugu niqıksrañanik. ⁵⁶ Anayıuqaak quvıgıtçanñıqsuk. Aglaan Jesus-ñum uqaqunñıñiğik kisumun taavrımıña atuumarıamık.

9

Jesus Aullaqtıkai Qulıt Malığıuıç Malığıuıqtını

¹ Jesus-ñum katıpkaağamıgıç qulıt malığıuıç malığıuıqtını sanñıksrıñıñığai anıtçıtılaspıgıç irrısqılunñık suli mamıtıtçıtılaspıgıç atnığñautınık. ² Taatnaanıkamı tuyuğiniğai qulıaqtuğıağıquplıgıç anayıuqautaanık Agaayıtım suli ilıaqsııtıquplıgıç atnığñaaqtuanık, ³ nipliğhuni, “Aullaıtrıñıağası iglaugıpsı: ayaupıamık unñiñ injıularım puukatnanık unñiñ niqıksrapıtñıglu unñiñ manıñmıglu naagaqaa atnuğaaqtıutıksrapıtñiğik. ⁴ Kisupayaam akuqtuğpsı nayıutıyumaısi taavrımıni inaanı aullağñıağıpsıtñıunaglaan taavrımakña. ⁵ Iñuıç nani akuqtunıtpası unıtçumagıksı taamna nunaaqıqı aası ipsuktıglıglu apıyıt isıgapsıtñiñ. Taamna kilgutağısırıt ilınıtñun akuqtunısilaañatnık tusaayugaagıksuamık.” ⁶ Malığıuıqtı aullaqamın iglaunıqsut nunaaqıurapayaatıgıun qulıaqtuğhıtın tusaayugaallautamık suli mamıtıtçıplıtın iñunñık nanıpayaaq.

Herod-ñum Qanığvıñıha

⁷ Herod-ñum, anılatauruam Galılee-mi, tusaanığai iluğaisa Jesus-ñum savaanı. Tupanıqsuq atakkı iñuıç uqağhıtın John Paptaaqtıtçırı iñugıtınñıplıglu, ⁸ ilanjıç uqağhıtın Elıjah sagvıñıplıglu, ilanjıtsuli uqağhıtın sıvunıksrıqırı inılıgaaqñısaq iñugıtınñıplıglu. ⁹ Herod nipliğısuq, “Uvaña John nıağıqsıtıga, aglaan aña iñuıç kısıuunıqpa tusaqsrağıkkaga tamatkunuuna?” Taatnamık ilıtçıuğısunığıaa Jesus kısıuıtılaaña.

Jesus Nığıpkarıuq 5,000 Anıtınık

¹⁰ Uqıraqıtı utıgamin uqautıgaat Jesus iluqaanık savaagıkkagmık. Uvvaasıñ aullaqatıñıñığai kısııtñiğik nunaaqıqıanun Bethsaida-m. ¹¹ Iñugaagrıç tusaakamıtın malıñıñıgaat. Jesus-ñum pağlapıgıç uqautınığai anayıuqautaanık Agaayıtım, suli ilıaqsıplıgıç tamatkua ikayugnaqtuat. ¹² Unnuksraaqhuni sıqıñıq nıpıpmın, qulıt malğuk malığıuıqtıtı utlanıgaat Jesus nipliutıplıglu, “Tuyugıkkıç iñuıç nunaaqııaranun suli nautçıvılınun nullagñıurağıağulıgıç suli niqıksrağıağulıgıç, atakkı iñuıçlaamıtıgıt.” ¹³ Jesus nipliutıgıai, “Naagga! Aglaan ilıpsı, aatchuğsıgıç niqıksrañıtñiğik.” Tamatkua kiunıgaat, “Uvva pıqagaluagıtugıt tallımanık qaqqañıuranık suli malğunık iqalugauraanık. Tauqsıgiaqıvisıgıt niqıksrañıtñiğik iñugaagrıç?” ¹⁴ Anıtı 5,000-sıyınnaq iñıgıaktıgıt taranı. Jesus nipliutıgıai malığıuıqtın, “Iñuıç aqvıtıtçıgıç malğukıpaq qulınıllaalıgıç.” ¹⁵ Malığıuıqtıt iñupayaat aqvıtınıñıgıaıç. ¹⁶ Jesus tıgıunığai tallımat qaqquarat suli malğuk iqalugauraak aası aagluğhuni qılınmun quyyatıgıplıgıç. Avğagaı qaqquıt iqalugauraaglu qaitıgıç malığıuıqtımınun autaağıtıgıtıquplıgıç iñunun. ¹⁷ Iñuıç nıgıñıqsut nıgısuıgıtıağhıtın. Tavra malığıuıqtıtı immıñıgıaıç qulıt malğuk aguupmaıç ilakunık.

Peter-m Uqautıgınığıaa Kısıuıtılaaña Jesus-ñum

¹⁸ İlaatnıguuq Jesus agaayupman kısıñıuğhuni malığıuıqtıñı utlanıgaat. Jesus-ñum apıqsruğniğai, “Kısıunasugıvatña iñuıç?” ¹⁹ Malığıuıqtıñı kiugaat, “İlanısa uqağıgaat John paptaaqtıtçıraunıplıtın, ilanjısasuli Elıjah-ñunıplıtın, atlatlu uqağhıtın sıvunıksrıqırı inılıgaaqñısaq iñugıtınñıplıglu.” ²⁰ Jesus apıqsruğniğai, “İlpsıasıñ? Kısıunasugıvıtın?” Peter-m kiunıgaat, “İlvıç Chrıst-ñurıtın, annıqsuqtı akıqsruutaurıuq.”

Jesus-ñum Uqautıgınığıaa Tuqtıksrıñılu Anıpkakkaulıksrıñılu

²¹ Jesus-ñum iñıqtıllapıağniğai uqautıtıqunıtıñı kısıuıtılaagmıñık kimununñiñ. ²² Uqautıpsaağniğai, “Sıvullıuqtıgıratlu, qaukñısa agaayılıqsıtlu suli aglalıqırıt naglıksaaqtıtıksıgaat ayaglugulu İğñıña İñuum tuqullıguasıñ. Aglaan pıñayıakkunı uvlıt anıpkakkağısırıt.”

²³ Iluğaisa nipliutınığai, “Kıa iñuum malıgıkkımıña suksraaqtaqsrağıga pisulı, ıqsrııtıglu sannıgıtanıı uvlıgıağıkan aası malıglıña. ²⁴ Atakkı kıa iñuum annıgıñıağımıñ iñuulı tammaıgısıga, aglaan kıapayaaq tammaıyımıñ iñuulı pıqtıgılıña pıññakısırıt ilımun iñuulıgımk. ²⁵ İñuum pıññaktaagıñıñıñıağıağaa suurapayaaña marruma nunam aglaan tammaıtıgısıga iñuulı. Sakuugurağñıağaa sumun atugımıñıtçıq! ²⁶ İlpsı kanıgıvalıkkaañña ilısaıttıtıtıkalı sıvıgaatnı iñuıç suksraaqñıtçuat Agaayıtımık.

Taatnatun Igñinjan Anjutim kannugigisipmigaaptuq utigumi kamanautiqaguni aapamisun piqasiguni ipqitichuanik isağuliniik. ²⁷ Ilumun nipliutigipsi, İnuqaqtuq İlanjitiik uvani makitaruat tuqunajifnagmin qiniğniatuaniik Agaayyutim anjaayquataaniik.”

Jesus-ñum Atlanñuqtilha

²⁸ Akunniqsaañanikman Jesus-ñum kayunjuitiplugich Peter-lu, John-lu suli James mayuğniqsuq qimiğaaumun agaayutyaghuni. ²⁹ Agaayupkaqlugu qiniñanja atlanñuğniqsuq atnugaanjilu qivliqisiraaurahutin. ³⁰ Tavrakñatchiaq malğuk anjutik uqaqatiginigaaq Jesus. Taapkuak Moses-lu Elijah-lu ³¹ aasiin qiniñanjak qaummagıllalanñiqsuq. Uqaqatiginigaaq Jesus tuqutauliksrañagun Jerusalem-mi Agaayyutim sivunniutaagun. ³² Peter-lu piqatailu siñinjalıllapiağniqsut, aglaan itiqamin tautunniğaat Jesus kamanalğagun qichaqatigiplugu malğuk anjutik. ³³ Anjutik unitkaqsipmatku Jesus Peter-m nipliutiniğaa, “Ataniiq, nakuullapiaqtuq uvaniıııqput. Nappaitquguptigut nappaiñayaqtugut pinjasunik palapkaaksranik, atautchimik ilipnun, atautchimik Moses-mun suli atautchimik Elijah-mun.” İlisimanjtkaluağniğaa uqağikkani. ³⁴ Peter uqaqtitlugu nuviyam qulanjuitiğniğai; malığuaqtai iqstichañniqsut nuviya qulanjuitipman. ³⁵ Nipi nipliğsuq nuviyamiñ, “Tavrataama Igñinja piksraqtaagıkkaga; naalağniyumagiksi.” ³⁶ Uqağıuqman Jesus kisinjuğniqsuq. Taipkunani uvluni malığuaqtaiñ uqaqtiginjiniğaat kisumununnıñ tautukkaqtin.

Jesus İtuqsipkaifiqsuq Nukatpiğruñmik İrrusiqluiniimik

³⁷ Uvluqtikman Jesus-lu pinjasutlu malığuaqtai atqaqamin qimiğamiñ inuğiaqtuat inuich paağniğaat Jesus. ³⁸ İnuq nipliğniqsuq akungatiniñ inuğayaat, “İisautrii, tautullagun iğniğai, tarra iğniıtulaga. ³⁹ İrrusiqluum anjalatmani kapyaaqsiñiqsuq. İlaa qilurağallapiağtuq suli innuliqiaqsiruc qanıgmigun. İrrusiqluum atniqutıñiğaa suli unitıaiqlugu. ⁴⁰ Uqapsağaluağitka malığuaqtitin anitquplugu taamna irrusiqłuk aglaan anipkalğunıñiğaat.” ⁴¹ Jesus kısırniqsuq, “Ukpiqutaiñiñiaqpat ilipsitni. Naagasuli killukuaqmıusi. Qanutunaglaan nayuqtigiraksrağivisi? Qanutunaglaan iglutuqtigiraksrağivisi?” Tavrani nipliutiniğaa inuq, “Uvunautisaaqsıunjata iğniğai!” ⁴² Nukatpiğruum utlautilhani irrusiqłuum ulğusraqqatinnığaa nunamun qıiqsruqtitkaqsıplugu. Jesus-ñum inıiqtiğniğaa irrusiqłuk aasiin mamıtitlugu nukatpiğruk utiqtitlugu aapananun. ⁴³ İluqatin inuich quviğusutiginığaat kamañaqtuq sanjıgıkkana Agaayyutim.

Jesus-ñum Uqaqtigilgitkaa Tuqutauliksranı

İnuich quviğusuktitlugısuli Jesus-ñum savaagıkkanañik nipliutiniğai malığuaqtini, ⁴⁴ “Piığüniqañagu una uqauttutiginıakkağa ilipsitniun! İğniñja İnuum aatchuutigıkkagısıruq inuñnun tuqutqulugu.” ⁴⁵ Aglaan qanuutautılañja uqaqtigıkkanañ iriqsimanıqsuq malığuaqtaiñiñ. Taatnaqlugu kanıqılgıuifiñiğaat. Taluqsraqhutın apıqsırluğniğaat taavrumuuna.

Kiña Kamañniqsırauva?

⁴⁶ Malığuaqtit qapiqtailıtraaqsiñiqsut nallıqtın kamañniqsıraupmagaan. ⁴⁷ Jesus-ñum ilisimaniğai isummatılañat. Qiniñuağniğaa ililğaaq inıllaklıgu saniqqamiñun ⁴⁸ nipliutiplugich tamatkua, “Kısıpayaam akuqtuğumiñ ililğaaq pisigilunja tavra akuqtuğaañja; suli kısıpayaam akuqtuğumiña akuqtuğisipmıgaa taamna tuyuğirıgıkkaga. İnuq kamañniñıqsırauruaq akunnapsitni ilaa kamañniqsırauruc.”

Akıtñaaqtıñitçhuaq Uvaptiknun İlagıllapiağikput

⁴⁹ John nipliğsuq, “Ataniiq, tautukkikput inuq anıchırağaqtuq irrusiqłunıñik atuqlugu atqıñ. İniqtıgıqput atakkıi uvagut ilağınıtılu.” ⁵⁰ “Nıtqatqınnıñıñıqsıñ,” Jesus-ñum nipliutiniğaa atlatlu malığuaqtai, “Atakkıi kiñapayaaq akıllıliqsunjıçhuaq ilipsitniik ilipsitniıktuqtuq.”

İlanja Samaria-ğmiut Akuqtuğunıçtaat Jesus

⁵¹ Jesus-ñum ilıçhuğikamiñ utıqtuksrauñi Agaayyutmun isummıñıqsuq Jerusalem-muglıkhuni. ⁵² İglauıgımiñi tuyuqağniqsuq uqıraqatınıñk sıvumiñi nunaaqqıanun Samaria-m itqanaiyautitqıplunı tukkuksrağmiñik. ⁵³ Aglaan inuich tarani akuqtunıñiğaat atakkıi Jerusalem-munıñiağhuni. ⁵⁴ James-ñum suli John-ñum, malığuaqtıkkıñ, tautukamıtku taamna nipliutiniğaaq, “Ataniiq, qiniñuaquvisıguk ikniğmik qılanıñi piyaqquıyaqulugu tamatkunıñja?” ⁵⁵ Jesus-ñum kınjaqluğich inıiqtiğniğai. ⁵⁶ Aasiin Jesus malığuaqtailu iglaunıqsut atlamun nunaaqqıuramun.

İluqnaunıçtıat Malığuaqtit

⁵⁷ İgliqtaulıgımiñi inuum nipliutiniğaa Jesus, “Malıkkisıgıkpıñ napmıpayaagıvıç.” ⁵⁸ Jesus-ñum kiunığaa, “Kayuqtut sısiqatut, suli tıñmiurat sılamı ugluqağhutın, aglaan İğniñja İnuum inıksraitçhuq mıñıuiqsıağvıksrağmiñik.” ⁵⁹ Jesus-ñum atla inuq nipliutiniğaa,

“Malin̄ja.” Aglaan taavruma iñuum nipliutinigaa, “Ataniiq, sivulliluguga ailaña iluvigiaglugu aapaga.”⁶⁰ Jesus-ñum kiunigaa, “Ki, tuqunaruat iluvigilitruñ tuquruagikkaqtin, Aglaali ilvich quliatqtuagiagiñ anjaayugautaanik Agaayyutim nanipayaaq.”⁶¹ Atla iñuk nipliqsuq, “Ataniiq, malikkisigikpiñ. Aglaan sivulliluguga qiniñiqsaagiaglagic ilagikkatka.”⁶² Jesus-ñum nipliutinigaa, “Kiña iñuk nunnuqtuaq kinjanñatagalugu atuñumfiñaitchuq sumun anjaayugautaanik Agaayyutim.”

10

Jesus Tuyuñigai Maliñuaqtit

¹ Kiñuagun taavruma atanguruq piksraqtuq piñasukipiaq qulit malñun̄nik iñun̄nik tuyuñiplugich malñuullaaplugich. Aullaqtitkai sivumiñi nunaqqipayaanun tikitchagumakkañmifun. ² Jesus-ñum nipliutinigai, “Katitaksraqtugaluaqtuq aglaan savaktit katitichruksrat ikittut. Iniqsruñumausi atanganun katitichivium tuyupsaaqulugu katitichruksranik savaqulugich nautchiivñimifni. ³ Aullahfiñaurusi. Tuyuñiagiñipsi ipnayaatun lialaa akungatnun amaqqut. ⁴ Aullahfiñiaqasi manikuviraamik naagaqaa puukatauramik naagaqaa sakpakkimik; igliqtuullapsitñi nutqaagtugñiaqasi kisumununnifni. ⁵ Supayaami isigñigupsi tupigmun nipliutiyumagisi, ‘Tutqiuun iñuifun uumani tupigmi illi.’ ⁶ Iñuk tavrani iñuuniagniqpan piqpaksriluni tutqiuutmik, taamna tutqiuun ittuñiagnisuruq ilaani. Aasiñ taatniñigñiñnikpan taamna tutqiuun utigisuruq ilipsitñun. ⁷ Nayuutiyumausi taavrumani tupigmi nigñilusi imigusi qanutchipayaamik aatchuqpassi, atakkii savakti akiliusiaksraqtuksrauruq. Nuktagñiaqasi tupigmiñ atlamun. ⁸ Supayaami nunaqqimukkupsu paglakpasi nigñiyumausi payugutaatnik, ⁹ mamititçhili atniñiaqtuanik taavrumani nunaqqimi, uqautilugich iñuich, ‘Anjaayugautaa Agaayyutim qalliruruq ilipsitñun.’ ¹⁰ Aglaan nunaqqimukkupsu nani iñuich paglanñitpasi nipligumausi tumitchaani, ¹¹ ‘Apyua nunaqqipsi isigaptikniñ ipsuktugñisigikput; aglaan itqagñiyumagiksi una, Anjaayugautaan Agaayyutim qallisigaasi!’ ¹² Uqautigipsi, atanniivium uvluani Agaayyutim ilunñugitlukkisigai Sodom-miut taavrumakña nunaqqimiñ taatniittuamiñ. [Jesus uqaanikman taavrumanja, maliñuaqtai aullañiqsuq.]

Ukpinjitchuat Nunaqqiqich Iñanñi

¹³ “Nakliun, Chorazin-nañmisiil! Nakliun, Bethsaida-ñmisiil! Savaaqagaluqtuñ iñugiaktuanik quvignaqtuanik akunnapsitñi. Makua quvignaqtuat qñikkasi savaanunipkata Tyre-milu Sidon-milu inilgaanimma, iñuich taimani isummitqianikkayaqtut miissun̄nik atnugaagutñ sul atgramun aquvillutñ qñiqtiluguga taavrumuuna mumiñqñitñ killuqsautmikniñ! ¹⁴ Atanniivium uvluani iglutuyunaitlukkisuruq ilipsitñi ukunakña Tyre-miñilu Sidon-miñilu. ¹⁵ Ilipsitñunlu Capernaum-misiil! Kamañnasugivisi qñanñmunaglaan? Iktagñisirusi anasiññuqsagñvñmun!” ¹⁶ Jesus nipliutinigai maliñuaqtini, “Kisupayaam naalañnikpasi naalañnigisipmigaan, sul kisupayaam ayakpasi ayakkisipmigaan, sul kisupayaam ayakpana, ayakkisipmigaan taamna tuyuñirigikkağa.”

Jesus-ñum Maliñuaqtai Utiñiqsuq

¹⁷ Piñasukipiaq qulit malñuich iñuich utiqamin quviasullapiagniqsuq nipliqhutin, “Ataniiq, makua irrusiñuichunniñ tupigiragigaatit tilikaptigin anitqulugich atuqlugu atqñ!” ¹⁸ Jesus-ñum kiunigai, “Tautukkiga tuunñaaq atqaqman atriplugu ikniqpalak pakmakña. ¹⁹ Naalañnillaqitçh! Sanñjksritkipsi tutmatlasipñi nimigianik putyuutitñniglu akimatlasipñisilu sanñjaniñ piyuatqigikkapsi. Sul tamatkua atniñumiñaitchaasi. ²⁰ Quviatchautiginagu irrusiñuun tupiginilusi aglaan quviatchautigitlukuñ atigikkasi aglausimañnigluçh pakmani.”

Jesus Quviatchakpaktuq

²¹ Taavrumani Ipqitchuam Irrutchim quviatchaktinnigaa Jesus sul uqaqtitlugu, “Aapaan, atanguruatini qñanñi nunamilu, quyagikpiñ! Sagvigitin puqñitçhuanun sul iriqsamaruat puqiksuanifñ ilisimaruanifñ. Aa, Aapaan, taamna sivunnigikkan quviagigifñ. ²² Aapaa qaitçhigaña sanñjipayaamik. Kia-unniñ nalugaa Iññiguruam kisuupiaqtillaanña aglaan kisimi Aapauruam, sul kia-unniñ nalugaa Aapauruam kisuutilaanña aglaan Iññiguruam, sul tamatkua Iññiguruam sagviutisukkani Aaparuumik.” ²³ Jesus-ñum kinjiaqamigich maliñuaqtini nipliutinigai kisinñuutiplugich, “Quvianamirusi atakkii iñuursi taututlasipñi atuamaruanik!” ²⁴ Uqautigipsi, iñugiaktuat sivuniksriqñit sul unialgich tautugummiuññaat tamanna tautukkaqsi aglaan tautulguñitlugu, sul tusaayummiuqñugu tusaakkaqsi aglaan tusaalguñitlugu.”

Atrikusaun Nakuuruakun Samaria-ñmiukun

²⁵ Iñisautrim maliñutaksranik utlakñugu Jesus uuktuagunñigaa apiqsruqtatqñugu, “Iñisautrii, sumik savaktuksravuk akuqtuisukkuma isuitçhuanik iñuñigimik?” ²⁶ Jesus-ñum kiunigaa,

“Qanuǵmi maligutaksrani aglaksimaaqpa? Qanuq agliqiplugu ilisauttutigiragiviuñ?”
²⁷ Anjutim kiuniǵaa, “Piqpagiyumagiñ ataniq Agaayyutin iluqaaniñ uummatipniñ, iluqaaniñ iñuutchipniñ, iluqaaniñ sayagikkapniñ, iluqaaniñ isummatipniñ; suli piqpagilugu iñuuniaqatin ililugu iliptun.”
²⁸ Jesus-ñum kiuniǵaa, “Tarra, nalauttutin. Taatna iñuuniaguvich iñuugisirutin.”
²⁹ Aglaan aglaliqirim nalaunñanasugniaqhuni inñiñik apiqsrulgitchaa Jesus, “Kiña iñuuniaqatigiviuñ?”
³⁰ Jesus uqaatqagaqsiuruq, “Ilaatniguuq iñuqaǵniqsuq Jericho-muktuamik Jerusalem-miñ. Iglauññaan tiglinñiaqtit añallaqñuññaat atnuǵaiqluqu karukluqu unitluguasiñ tuquhñiñaǵuqtuauq.
³¹ Agaayuliqsuptuuq igligmiñiqsuq tamarrumuuna tumitchaakun. Tautukamiuñ taamna iñuk apqusaalhiñiǵaa igluagun tumitchaam.
³² Ikayuqtiptuuq agaayyuvikpañmi taatnatun pipmiñiqsuq, aasiñ tautukamiuñ taamna iñuk apqusaalhiñiǵaa igluagun tumitchaam.
³³ Aglaan Samaria-ǵmiu iglaupmiñiqsuq tamarrumuuna tumitchaakun. Tikitmieuq taavrumuñ añallaqñuktamun, aasiñ tautukamiuñ ilunñgilitiplugu.
³⁴ Utlakluqu kuvviqiniǵai uqsrugutmik wine-niglu killiñniñi aasiñ mamitaqǵigich. Taatnaanikami ilñiǵaa taamna iñuk natmaksigviuraǵmiñun nullagvijnmuutiqlugu qaunagiasipluguasii.
³⁵ Uvlutqikman manniñiǵaa malǵunñik nullagvium iñua uqautiplugu, ‘Qaunagiyumagiñ. Tikiumatqikkuma tamaunnaaǵluñ aakiligisigiga qaunaksrihipkun ilaanik akiqsruutiqaǵniǵupkiñsuli.’”
³⁶ Jesus-ñum apiqsrugniǵaa ilisautri, “Qanuq isumaniqpih taapkunuuna piñasutigun? Nalliat iñuugatauva taavrumuñ iñuñmun añallaqñukaurumun tiglinñiaqtitigun?”
³⁷ Aglaliqirim kiuniǵaa, “Taamna nagliktuiruauq ilaanik.” Jesus-ñum nipliutiniǵaa, “Taatnatun iñuuniagiñ.”

Jesus-ñum Isiqattaǵvigigik Martha-lu Mary-lu

³⁸ Jesus maliguaqtini lu iglautuñiaqhutin tikiñiñiqsut nunaaqqiuramun. Aǵnam tavrani atilgum Martha-mik aiyugaǵniǵaa kinunigmiñun.
³⁹ Aasiñ aniqatigagñiqsuq atiqatqumamik Mary-mik. Aquptaqhuni isigaiñ sanigaañun atañurum naalaqtuagñiǵaa ilisautripan.
⁴⁰ Aglaan Martha alapisrautiqaǵniqsuq suraksraǵayaagmiñik. Utlakluqu Jesus uqautiniǵaa, “Ataniq, suginjipiuñ aniqatma kisivripkaqmañ? Uqauttuñ uvuñaquluqu ikayuǵiaǵluñ!”
⁴¹ Atañurum kiugaa, “Annaa, Martha! Isumaaluktutin supayaanik.
⁴² Aglaan atausiq piitchuillaqiaqtuq. Mary-m piksraqtaǵigaa nakuuniqtaq atlat piigumiñaisaj at ilaanin.”

11

Jesus Ilisautriruq Agaayulikun

¹ Iñajetni uvlut Jesus agaayulǵiñiqsuq kisinñuqhuni. Agaayunñaiqman ilañata maliguaqtaiñ nipliutigaa, “Ataniq, ilisauttutigut qanuq agaayuliksraptiknik John ilisautripmatun maliguaqtimiñik.”
² Jesus nipliutiniǵai, “Agaayugupsi itnaǵusi, ‘Aapapta:

Iñupayaq nunami kamaksriñ ilipnik ipqisitlugu taavrumuuna atqin.

Aullaǵniñi añalatchiñiñ iñupayaanik.

³ Aatchuqtigut uvlugagikpan niqimik inuǵikkaptiknik.

⁴ Natqiguttiluta killuqsautiptiknik

natqigutrisimaatmatun savamaqluutriruanik uvaptiknun.

Sivullitiniqasigat uuktuqaqsiuǵimun.”

⁵ Jesus nipliutigai maliguaqtini, “Ilaapsamma utlakkeyaǵaa ilauraani tupqanun unnuami nipliutitlugu, ‘Ilauraañ, simmiliaksraǵuktuñ piñasunik qaqqianik.
⁶ Ilauraaǵa iglauruauq tikumaruq tupimnun. Niqaitchuñ niǵipkautiksrañanik.’
⁷ Ilauraañan kiunayaǵaa tupqum iluanin, ‘Iaksianañ! Talu kiluusaaniktuq. Qitunǵatkalu uvañalu nallaanikutug. Makitchunñichuñ aatchuǵiaǵutin.’
⁸ Uqautigipsi, una makitchunñikaluaǵuni aatchuǵiaǵlugu qaqqumik ilauraagñihagun, makitchumiñiaqtuq aatchuǵiaǵlugu inuǵikkañanik atakkii taamna iniqsruqtuñiaqhuni.
⁹ Taatnamik nipliutigipsi, Iniqupsi qaisaugisiruq ilipsitñun; pakaqaǵupsi paqitkisigiksi; katchaktuǵupsi talu añmakkauniaqtuq ilipsitñun.
¹⁰ Atakkii kispupayaq apiqsrutuauq akuqtuigisiruq, suli pakaqaqtuauq paqitçhisiruq, suli talu añmakkaugisiruq kispupaañun katchaktuqtuamun.
¹¹ Uvva kispupayaam aapauruam aatchuǵayaqpauñ iǵniñiñimik iniqsruqpani iqaluktuǵukhuni?
¹² Naagaqaa aatchuǵayaqpauñ putyuutiliñmik iniqsruqpani manniksuǵukhuni?
¹³ Pigiitçhaluaqhusi ilisimaragigiksi qanuq aatchulikraqsu nakuuruñanik qitunǵapsitñun. Maatnaasu Aapa pakmaniittuauq aatchuñiapiqtuq Ipiqtçuamik Irtçuñmik tamatkunuañ iniqsruqtuñun inñiñun.”

Jesus-lu Beelzebul-lu

¹⁴ Jesus anitchiñiqsuq irrusiǵluñmik uqalguitchuamik. Aasiñ irrusiǵluk anipman taamna iñuk uqaaqsiñiqsuq. Iñuich quvigutçuñiqsut
¹⁵ aglaan ilañich nipliuhutin, “Beelzebul-ñum, añalataata irrusiǵluich, qaitchiñiǵaa sanñimik anitqataiñiasiplugu.”

16 Atlas uuktuaguklugu Jesus apiqsrugniġaat savaaqaquplugu quvinaqtuamik ilitchuqquataulugu Agaayyutmun tuyuġitilaanjanik qilañmiñ. 17 Aglaan Jesus-ñum ilisimaniġai qanuq isummatiqalhat. Nipliutiniġai, "Iñuich nunaqaqqikpañmi akikñautikpata avatmun makitayumiñaitchuq akuni. Atanġuviich aviksimagumiñ suksraunġiġñaqtut. 18 Taatnatuntuuq tuunġaum irrusiqñunġi avgumagumiñ akikñaqtuutilitini avatmun anġaayquataa isukhiññaqtuq. Nipliqsusi anitchiraġaġnipluñu irrusiqñunġi atakkii Beelzebul qaitchipluñuġuq sanñimik savaaqaqlasipluñu taatnatchimik. 19 Anitchiraġaġuma irrusiqñunġi Beelzebul-kun kisukun maliġuaqtigikkasi anitchiraqmiragivat? Tarra ilinġich atanniġsuqtiginiġai isisimanaqsiluġu killukuapiaġataqtillaaqsi. 20 Aglaan anitchiraġaqtuñu irrusiqñunġi Agaayyutim irrusillaatanġum, taavrumuuna nalupqinaitchuq Agaayyutmun aullaġniñjaniktilaana anġaayquataa akunnapsitñi." 21 "Sanñjiruam iñuum paqnasimaqaqmagich satkupayaani qaunaksripluni tupiġmiñik, suurai tiglikkautlaitchut. 22 Aglaan sanñjiluktuam anġayaklugu akiilikamiun aullautiraġiġai satkui tunñavigikkani, avġuqługich tiglikkani piqatmiñun. 23 Iñuk piqataunġichuq uvamni akikñautirurq uvamnun, suli iñuk katitichigataunġichuq siamitchiñhiññaqtuq.

Irrusiqłuk Utiqtuq

24 "Irrusiqłuk anikami iñunmiñ iglauraqtuq paliumaruakun nunakun pakakhuni miñġuqsi allagviksraġmiñik. Paqñitñamiun nipliqsuq, 'Utiġñaqtuñu tupiġmun unisaġikkamnun.' 25 Utiqami paqñiġaa ini salumaplugu suli iħuaqsaqsimapluni. 26 Aasiin anipluni agġiutigi tallimat malġuich irrusiqłuch pigiitluktuat inmiñiñ. Isiqhutiñ iñuuniġniqst tavrani. Taamnaasiin iñuk pigiitluktuñniqsuq sivuanġiñiñ."

Quvianapiġataqtuq

27 Jesus uqaqtitlugu aġnam itluġayaanini nipliutiniġaa, "Qanutun quvianaqtigiva aġnaq iġñiruq ilipnik suli miluktitlun!" 28 Jesus-ñum kiuniġaa, "Aa, aglaan qanutun quvianatluktiġivat tamatku tusaaruat uqałhanik Agaayyutim aasiin tupiġniq!"

Qasiliṛt Quvinaqtuamik Savaaqaquplugu

29 Iñuich iñuġiaksisaiñaaqsi pmata Jesus uqaqsiñiġsuq, "Iñuich uvlupak pigiitчуanġurat qiniġuktut quvinaqtuamik savaamik ilitchuqquataulugu kisutilaamnuk, aglaan qiniġumiñaitchut taatnatchimik. Qiniñhiññaġisigaat quvinaqtuq savaaq atuupmatun sivuniksriqirimun Jonah-mun. 30 Iġñiñu iñuum ilitchuqquataunġiqtuq iñunñun marrumani uvlumi, atripluġu sivuniksriqiri Jonah ilitchuqquatauruq iñuñun Nineveh-m. 31 Atanniivium uvlunani atanġuruam aġnam agġisuum unallamiñ maatnaasu patchisigigisigai iñuich iñuuruat uvlupak atakkii taimani iglauniqsuq unasiksuamiñ naalaġniyaqhuni Solomon ilisautripan puqitumġun. Atanġii, iñuk maaniittuq kamanatluktuq Solomon-miñ. 32 Atanniivium uvlunani iñunġisa Nineveh-m patchisigigisipmigi iñuuruat pakmapak, atakkii taimani isummitqiniñiqsut mumikhutiñ killuqsautmikniñ tusaakamitruñ Jonah-m quliaqtuqałha. Atanġii, iñuk maaniittuq kamanatluktuq Jonah-miñ!"

Qaumman Timimun

33 "Kia-unniñ ikitnamiuñ naniq iritlaitcha naaqaqa ilitlaitcha ataanun utkusium aglaan iliraġigaa naniqagvinmun. Iñuilli qiniġumagaat qauma isigumiñ. 34 Iriñi nanisun ittuñ timipsitñun. Irrakkiñ qiniñitlakpaknik qaunagilguniaqtutin aullapayaaguvich. Aglaan irrakkiñ pigiitpaknik saptaaqsiñiaqtutin. 35 Qaunagititchi qaumaruq ilipsitñi taaqtuanġichumuq. 36 Iluqani timin qaummaagikpan, ilaņa taaqtuamiisunġani, qaummaagikkisiruq iluqaani, atriġu naniq qaummatrimatun ilipnik qaumamiñik."

Jesus-ñum Upyaktuġai Ukpiniñuqtit

37 Jesus uqañaiqman, Pharisee-ñuruam aiyugaaġniġaa niġiyaqtuquplugu. Maliklugu nayummagataġniqsuq tamaunġa niġiaqsipluniasiiñ. 38 Pharisee-ñuruq atlasuktuq ilitchuġikamiun Jesus-ñum iġġunġisilaanġat arganiñ niġigaluaqani. 39 Atanġuruam nipliutiniġaa, "Aatai Pharisee-ñuruasii, salumapkairusi qaahñiñjanitñik qallutipsi suli puggutapsi, aglaan ilipsitñi immaukkaqtusi ivayaqtulġimik suli pigiitluqitġimik. 40 Ukunani ilisaġunġitchaluktuq. Agaayyutim iñiqtuagigik iluqaanik qaanaq iluqalu. Taatnatuntuuq iñiqtuagigik iñuum timaalu isumaalu. 41 Aatchuutigisiun immanġat qallutipsi puggutapsi naglinnaqtuanun. Taatnaġpsi sua-payaq salumagisiruq sivuġaani Agaayyutim. 42 Nakliun Pharisee-ñuruasii! Quликuraqtusi Agaayyutmun avuġutinik naurianik. Naagatai iñunġi anjalatchitlaitchusi nalauluġu suli piqaksriñġitlusi Agaayyutim. Atumaraksraqtarra suli qulikuruksraupmisi. 43 Nakliun, Pharisee-ñuruasii! Qiniqusaagatqusi aquppiutaġniksaanun aqvutlusi katraġvinġi suli paġlatqusuuruñi kamagilusi tauqsiġniagvinñi. 44 Nakliun, [ukpiniñuqtitisii]! Atriqatqusi nalunaitnutchigniġilaanik iluvinik iñuich pisugvigikkaniñik qaanaqatigun naluplugich."

45 Ilañata ilisautrit malġutaksranik nipliutiniġaa, "Ilisautrii, taavrumiñu nipliqavich upyaktuġiptiguttuuq."

⁴⁶ Jesus-ŋum kiunigai, “Nakhiuŋ, ilisautrisii maligutaksranik. Iñuich natmigagigisi kiviŋpqaqtaŋnaqtuanik aglaan ilipsi isatlaitchisi argagikkasi ikayuutigisuglugich natmanun. ⁴⁷ Nakhiuŋ! Iñiqsiraqtusi iluvigiksaanik sivuniksriqirinun, taipkununjaami sivuniksriqiripayaanon sivulliaŋgikkapsi tuqqutaŋgikkaniŋiŋun. ⁴⁸ Taatnaqapsi aniqataupmisi, aasiisuli iħuagigiksi tamanna savaagikkaŋat sivulliaŋgikkapsi. Taipkua tuqqutchiñiqsūt sivuniksriqirinik, naagasuli nappairusi iluviniŋiŋi. ⁴⁹ Piquutigiplugu Agaayyutim nipliŋñiqsūq puqiliŋmigun, ‘Tuyuqagisiruŋa sivuniksriqirinik uqgiraqtinigu iñugikkamnun. Tamatkua tuqqutkisiŋitcheich ilaŋich suli piyuaglugich atlat.’ ⁵⁰ Taatnaqhutini Agaayyutim anasiññuqsagisigai iñugikkaŋi pakmapak iñuauqtuħatigun iluqanitiŋik sivuniksriqirinik aullaŋniħaniħaglaan nunam, ⁵¹ aullaŋniplutiŋ tuqqutaħhaniħ Abel-ŋum tuqqutaħhanun Zechariah-m, tuqqutaauruam akungakni tunillaŋgvium suli ipqitchuam inim. Aa, nipliutigipsi, iñuich iñuuruat pakmapak anasiññuqsakkaugisirut iluqaagun tamarrumuuna. ⁵² Nakhiuŋ, ilisautrisii maligutaksranik! Kanjisiŋitaitkiksi Agaayyutim uqalħa uqgiraqtaalu suli ilisauttutiginitlugich. Atriqatqusi iñuŋmik anmautiqaqtuq Agaayyutim anjaayūqataanon aglaan anmanitlugu. Isiniŋchusi sulipsuq piñaiħutchiqsuŋmiplugich tamatkua isiŋniuraqtuat.” ⁵³ Jesus aullaqsiŋman tavrakħa aglaliqirit suli Pharisee-ŋuruat naipiqtuqasiñiŋaat apiqsruqtaqħugu supayaatigun, ⁵⁴ piŋagisukħugu uqaqpan nalaunŋiluni.

12

Jesus-ŋum Kiliktuutigigai Ukpiniħuauqtuħiq

¹ Iñugaaŋruich kativiñiħahutiŋ tatrutiŋvaitlutiŋ tutiliqatuniniquŋ. Jesus-ŋum nipliutiŋqaaŋniŋai maliguauqtiŋ, “Qaunagititchi qaqqiam puvlaksrautaatniħ Pharisee-ŋuruat, ami ukpiniħuauqtaatniħ. ² Qanutchipayaaq matukkauruq matuiŋisuruq, suli iluqani iriqsi-maruauq iħtchuŋipkakkauŋisuruq. ³ Taatnamik qanutchipayaamik nipliaguvich taqtuami tusagñagisiruq qaumaruami, suli qanutchipayaamik isivrukkuvich inaurami nipitusiŋuni uqautaugisuruq nunaaqqiñi.

Sivuugaginasigik Iñuich

⁴ “Uqautigipsi, ilauramaŋ, iqsiginagich tamatkua tuqqutchiraŋaqtuat timimik aasiñ taavruma aqagun savaaqalguilutiŋ pigiitħuktuamik. ⁵ Urriqsuutiniagipsi taluŋiraksramik, Sivuuŋagisiuŋ Agaayyun tuqupkaiŋanikami analatchiħiqtauaq anasiññuqsagivniħmuktitchitħapluni. Ukpigisiŋiħa, ilaa taluŋiraksraŋigiksi. ⁶ Tallimat tiŋmiurat tuniħaiñniŋpat malŋuŋnun maniuraanun? Naagasuli Agaayyutim atausiqunniñ niaqupsitiñ kisismaqtut. Taatnamik iqsiñasi, akisutħukusi iñugiaktuaniniħ tiŋmiuraniñ.

Uqaŋiħthalu Piħaŋiħthalu Christ-mik

⁸ “Nipliutigipsi, Kiħa nalupqinaŋumi uqaqpan sivuŋaatni iñuich piginiluni uvamnun, Iŋniŋan Iñuum nalupqinaŋlugu uqaŋigisiŋmigaa sivuŋaatni isaŋuligikkaŋiħ Agaayyutim. ⁹ Aglaan kia ayakpana sivuŋaatni iñuich Iŋniŋan Iñuum ayakkisipmigaa sivuŋaatni isaŋuligikkaŋiħ Agaayyutim. ¹⁰ Agaayyutim natqigutiyumaagaa iñuk uqaŋniħlukaqtuauq Iŋniŋanik Iñuum. Aglaan Agaayyutim natqigutiyumiñaitħaa iñuk uqaŋniħlutiŋqtauaq Iŋqitchuamik Irrutchimik. ¹¹ Iñuich uqaqsiŋtaagviniħmutikpasi sivuŋaatnun atanŋich suli analatit, isumaalunniqasi qanuq naagaqaa sumik uqaŋniħtaalaapsitiñ. ¹² Atakkii tavrakuqpan Iŋqitchuam Irrutchim ilisautriŋisigaasi uqaksraŋisitiñ.”

Atrikusauñ Umialguruakun Kinnauruakun

¹³ Iñuk iñugaaŋruŋniñ nipliŋñiqsūq Jesus-mun, “Ilisautrii, uqauttuŋ aniqatiga aviqu-lugich paisannaktaaksravuk aapamnuk unisaŋikkaŋi.” ¹⁴ Jesus-ŋum kiunigaa, “Anjuun, atanniqsuqtauyumiñaitħuŋa avguitħasiħuŋa suuraksraŋisitiñ ilipnunlu aniqatipnunlu!” ¹⁵ Nipliŋñiqsūq iluqanitiŋun, “Munaŋititchi siqñaktuħiŋmiñ! Atakkii suuraŋaiksivaluagumi iñuk piñiħautigiyumiñaitħaa iñuħiŋmik.” ¹⁶ Tavrali Jesus-ŋum uqautiniŋai atrikusaut-mik, “Iħatniŋuq iñuqaŋniŋiqsūq umialguruamik. Nunaŋa nauqpaaragħumi kipaŋsranik. ¹⁷ Isumaagisiñiqsūq, ‘Iniksraigtigitiħ iluqaisa nauriatka. Qanuŋisiviŋ? ¹⁸ Itnaŋisiruŋaliquaa,’ uqaŋniŋiqsūq iħmiñun, ‘siqumitħisigitiħa tugvaŋvitka aasiñ nappaiħuŋa anitħuktuaniħ. Tavruŋa tugvaŋisigitiħa nauriaŋgikkatka suli atlat suuratka. ¹⁹ Taatnaaniħkuma nipliŋisiruŋa uvamnun, Iñuk, anaktaitħutin. Piñiħaktutin suuraŋayaaniħ inuŋikkaqniħ iñugiaktuanu ukiumi atugaksranik. Ki aasiñ iñuuniŋiħ qagalutin niŋilutin imiŋutinlu. Quviasuŋiñ!” ²⁰ Aglaan Agaayyutim nipliutiniŋaa, ‘Kinnauniŋsutin! Marrumani unnuami tuqugisirutin. Kia pigigisivagich suvrannaktapayaatin tugvakatin ilipnun?’” ²¹ Jesus niplipsaŋniŋiqsūq, “Taatna ittuq tugvairuani umialgutiksranik iħmiknuħiħaa aasiñ suksraitiħutiŋ Agaayyutiŋtaqtauruamik.”

Isumaaluutitigun

²² Jesus-ŋum nipluittiqñigai maliguaqtini, “Uqautigipsi isumaaluqñitlusi iñuuhgimik, sumik niñiñaqtilaaksrapstñik naagaunniñ sumik atnuğaagniaqtilaapsitñik. ²³ Iñuuhq pitluktuanjuniqsuq niqimiñ, sulitimi pitluktuanjuruq atnuğaaniñ. ²⁴ Tautullaksigichata tullukat, Nautchiitlaitchut naagaqaa katitchitlaitchut, sulisigluqañitluchut tugvagviksramiknik. Naagatai Agaayutum niğipkağagigai! Akisutluktusi tamatkunakña tñmiñunniñ! ²⁵ Iłapsi iñuuh takhlaalaguitchaa isumaaluutigiługu. ²⁶ Añalatağilgwiññigupsuñ sua-samna mikruaq, suvaata isumaaluutiqaqpisi atlanik sunik? ²⁷ Tautullaksigich nauriat atnuğarritlaitchuat inmiknik. Aglaan uqautigipsi, Atangum Solomon atnuğaallautat pigigaluaqługich atrinitchai tamatkua piññaqnaqtuat nauriat. ²⁸ Agaayutum atnuğaqaatlakpagich nauriat—ivgich illakhutinj uvlupak aasiñ ikipkaqługich uvlaakun—atnuğaatlukkumiñaiññiqpasi? Aatai, ukpiqsriñikiññaqpat! ²⁹ Isumaalukasi niğiliksrapstñik imiliksrapstñiglu. ³⁰ Atakkii ukpinaitchuat marrumani nunami isumaaluutiqaqatut tamatkuniña. Aapagikkapsi ilisimagaa inuğikkaqsi. ³¹ Taatnaqhusi pakaaqqağilugu Agaayun añalatchiruaq nalaunñaruajupluni umialiktun. Taatnağupsi qaitchigisigipsi inuğikkapayaapsitñik.

Umialgutit Qilanjmi

³² “Iqsñasi iñgiakitchuasii, atakkii aapagikkapsi qilanjmiittuam aatchuğukkaasi ilaan pigikkañanik qaunagilusriju. ³³ Tunisigik sulliñaurasi qailluguasiiñ akuqtuq naglinnaqtuanun. Taatnağupsi inniaqtuq maniqaqviquaqmatun piungigumifñaitchuamik. Tugvaqsuñ umialgutiksraqsı pakmunja piyaqquğumiñaitchuamun, atakkii tiginiaqtim tigilikkumiñaitchait sulitupilğut piyaqquğumiñaitlughich. ³⁴ Nani umialgutitin itpata tavrani uummatin itkisipmiuq.

Itqanaisimaatnat Savaktit

³⁵ “Itqanaiyağumausi savautriñipsitñun sulinannisi ikumalugich, ³⁶ atrilugich savaktit utaqñiruat añaayuağmiknik utiqsağumaruamik katchuutiruat niğiqpagviatniñ. Tik-illuni katchaktuqpan anmautinayagaat utaqqipkasunatnagu. ³⁷ Qanutun quviasuktigivat savaktit añaayuağmin paqitpatinj itqumalutin sulitqanaillutin utiqpan. Naalağnisitchi, Añaayuaq saalisagisiruq aquvittilugich aasiñ payuglughich. ³⁸ Qanutun quvianaqtigivat Ataniğmin paqitpatinj piññaagugutin aggiqsigñiqpan unnuam qitqani unniñ aquagun. ³⁹ Nalupqiginjichiksi taamna, tupqum iñuan ilisimagumiñ tiginiaqtim tikiuamiksraña isiqitinnayaitchaa tupiqikkagmiñun. ⁴⁰ Ilipsipsuuq, taatnatun piññaanayuyumausi, atakkii Iğniña Iñuum aggiqsiruq sassağniğmi niğuginjisapsigun.”

Tuniqsimaruaq naagaqaa Tuniqsimaitchuaq Savakti

⁴¹ Peter nipliğñiqsuq, “Ataniq, uqautrivich taavrumiña atrikusautmik uvaptiknun naagaqaa iñupayaanun?”

⁴² Atanguruam kiuniğaa, “Uqallaglaña tuniqsimapluni sulipuqikhuni savaktimik. Taamnauruq añaayuaqñata iglauhigmiñi qaukñilitikkañata atlant, savaktit niqiksritquglughich piññaqsikpan. ⁴³ Quvianamiuruq taamna savakti añaayuaqñan paqitpani savaguni utiqpan. ⁴⁴ Iłumun uqautigipsi, Atangum taamna savakti munaqsriñiutiniğaa iluqaitñun suurağmiñun. ⁴⁵ Aglaan taamna savakti qaukñilitikkañata isummigñigumi, ‘Añaayuağa muluruq,’ tavrakñaaglaan ipiğaqtuasılughich atlant savaktit anutit ağnatlu, suliniğiaqsıluni imiliguniñu, ⁴⁶ tavravuaali añaayuaqñata utigisiruq niğiuğinjisillugu kilikkaluaqñagulu. Uuma atangum piigisigaa savagvianiñ piqasutipkağlugu tuniqsimaitchuanun. ⁴⁷ Taamna savakti qaukñilitikkañata ilisimagaluaqtuq añaayuağmi pisulhanik. Aglaan tupiksriñitluni anasiññuqsausiaqallapiğñaiaqtuq. ⁴⁸ Aglaan savakti naluruq ataniğmi pisulhanik nalaunñaiqiruağlu anasiññuqsakkaugisiruq atqunaunğılaamik. Iñuk aatchuusiaqatluqtuq atqunaq iñuich niğiuğivigisigaat atqunaq. Aasiñ iñuk aatchuusiaqatluqtuq iñuich niğiuğivigitlukkisigaat.

Jesus Aggiutriruq Aviktuiğimik

⁴⁹ “Aggiqsunja nunamun isummitqigiaqługich iñuich. Aggiğaa ittuq ikniqsuğmatun nunamun, aa, uvvutuq iknaktinñaniksimali. ⁵⁰ Akuqtuigisiruñ paptaagutiksramik; qanutun iluñliuqtigivik atuumanialhanunaglaan! ⁵¹ Isumavisi aggiutrinñiplunja tutquttmik nunamun? Qañaa, aggiutriruñ aviktuiğimik. ⁵² Pakmaniñaglaan añaayuağgich tallimauyuminj avikkisirut, piñasut akilililuglughich malğuk sulim alğuk akilililuglughich piñasut. ⁵³ Aapa akilililutinaqtuq iğniğmiñun sulitigñiq aapamiñun; aaka akilililutinaqtuq paninjmiñun sulipantik aakamiñun; aakaruum akilililigisigaa ukuani sulikuñaruq aakaruañi.”

Kaniqsimalugu Atumaruksraq

⁵⁴ Jesus-ŋum nipluutigiññigai iñuich, “Tautukapsiun nuviya kanaknamiñ nipliğaqtsi sialuguğniğniplugu, aasii sialuguğaqtuq. ⁵⁵ Ikpigikapsiun anuği unallamiñ nipliğaqtsi uunaqsniğniplugu, aasii uunağatatuq. ⁵⁶ Ukpinjñuqtausii! Ilisimagaluaqtusi silaksramik qitñanagun nunam qilaaumlu. Suvaatami naluvisiun qanuutaulha atumaruum pakmapak?

Atisiqatigiun Akililiiqsuqtin

⁵⁷ “Suvaata isivgiutlaitpisi ilipsitnik sum nalaunqatilaanjanik piraksrapsi? ⁵⁸ Kia iinum pasikpatin maligutaksratigun aasii uqaqsittaagviunmuutilutin, pisuqtılaapni inillaksagumagin agvisigikkan tikitkaluaqnagu uqaqsittaagvik. Taantanjitchuvich tikiutigisigaatin atanniqsuqtimun, aasii atanniqsuqtim qaitkisigaatin aikliliiqsuqtinun, aasii aikliliiqsuqtit iligisigaatin isiqtauvijmun. ⁵⁹ Uqautigikpiñ, aniyumiñaitchutin isiqtauvijmiñ akililiiqsuqtinagich akililiiqsuqtinagich akililiiqsuqtinagich akililiiqsuqtinagich.”

13

Mumigusi Killuqsautipitniñ Naagaqaa Piyaqqugusi

¹ Jesus uqaqtitlugu ilanjich iñuich Jesus-munniqsut uqaqtitlugu Galilee-gmionik Pilate-nun tuqqutanjiniñ tunillaqtuqtitlugich Agaayutumun; anjillu aunjich nigrutitlu avugiiksitlugich. ² Jesus-nun kiunigai, “Isummatigivisigich taapkua Galilee-gmiut killiqirautlunijugich atlaniñ Galilee-gmioniniñ tuqqutaupmata taatna? ³ Qanqaa, uqaqtigipsi, isummitqinjitchupsi mumigusi killuutipitniñ iluqasi tuqugisirusi taapkunatitun. ⁴ Itqallaksigik taapkua akimiaq pinjasut iñuich Siloam-mi tuqqutaurat nasirvium kattaqipmagich? Isummatigivisigich killiqirautlunijugich iluqaitniñ iñuñiñ Jerusalem-miñ? ⁵ Naagga, uqaqtigipsi, isummitqinjitchupsi mumigusi killuutipitniñ iluqasi tuqugisirusi taapkunatitun.”

Atrikusaun Asirritlailaakun Napaaqtukun

⁶ Jesus-nun uqaqtinigai uumiña atrikusautmik, “Ilaaniguuq iñuk asirrisuuruamik napaaqtuqaqniqsuq nautchiivijmiñi. Asiaqaqmagaqamiun paqitchinijniqsuq. ⁷ Aasiiñ nipliutiniqaa nautchirriqirini, ‘Uvva, pinjasuni ukiuni asiaqaqmagaqapku taamna napaaqtuq paqitchinijchuna. Kippuun! Atuqsiñagaa manna nuna.’ ⁸ Aglaan nautchirriqirim kiunigaa, ‘Anjuun, taatniillagil atautchimi ukiumi. Nivañiaqtunja avataagun sulii iliqilugu nagguksautmik. ⁹ Aasiiñ asirriñiqpan ukiutqikpan nakuuniqtuq aglaan pinjippan kipiniagaa.’”

Jesus Mamititchiruaq Agnamik Jew-nuruat Minguiqsiaqviata uvluanii

¹⁰ Ilaanjanii Jew-nuruat minguiqsiaqviata Jesus ilisautriñiqsuq katragvijni. ¹¹ Tavrani itmiñiqsuq agnaq irruisiguhuaqtuq nanjitchiruamik ilaanik akimiaq pinjasut ukiuni. Taatnaqhuni imupluni isivilguilijniqsuq. ¹² Jesus-nun tautukamiun tuqhuñigaa inmiñuqplugu, “Agnaaq, atnigñautaiqsutin!” ¹³ Ilijai arganji ilaanun. Agnam isivitiqami kamaksruaqsigaa Agaayyun. ¹⁴ Anjalataan katragvium iluaginijniñigaa Jesus-nun iluqaqsiñha minguiqsiaqvium uvluanii. Tarra uqaqtinigai iñuich, “Itchaksrat uvlut ittu savagviksraavut. Aggigagutitchi taapkunani uvluni iluqaqsiñha tuqhuñigaa minguiqsiaqvium uvlunijlaanjanii.” ¹⁵ Atanguruum Jesus kiunigaa, “Ukpinjuaqtisii! Iluqapsi pituigayaqaa qunjiñi unniñi natmaktini inaanii imigiatuqtilluguasii minguiqsiaqvium uvluanii. ¹⁶ Una agnaq kiñuviaqigaa Abraham-nun naagunniñi tuunguam pituksimaplugu akimiaq pinjasuni ukiuni. Pituitlailiñiqsuq marrumani minguiqsiaqvium uvluanii?” ¹⁷ Tavrura kiggutaan kanjutchaktinniñigai akililiiqsuqtinji, atlat iñuich quviatchakmipkaqhuqich iluqaqun quviqnaqtaitigun savaanjigun.

Atrikusaun Mikiniqrakun Nautchiaksrakun

¹⁸ Jesus apiqsruñiqsuq, “Sumik atriqaqpa anjaayquataa Agaayyutim? Sumik atrilijniñiaqpigu? ¹⁹ Ittuq mustard-nun nautchiaksrauranatun anjutim nautchiikanjatun nunautmiñi. Nautchiaq naukami napaaqtuqpaquqtuq aasiiñ tinjiurata silami ugluliuqhutin akiguiñun.”

Atrikusaun Puvlaksautikun

²⁰ Jesus apiqsruñiqsuq, “Sumik atrilijniñiaqpigu anjaayquataa Agaayyutim? ²¹ Itnatun ittuq puvlaksautitun agnam akarrutiksrajanatun mukkaaksramun, iluqani puvlanjanlanunaglaan qaqqiaksram.”

Amisuuraq Talu

²² Jesus igligniqsuq nunaaqqisigun sulii nunaaqqiuraticun, ilisautripluni iñuñnik iglailigmiñi Jerusalem-mun. ²³ Ilaanjanii apiqsruñigaa, “Ataniiq, ikituurahñiat anniqsuqniaqpat?” Jesus kiunigai, ²⁴ “Pisuqtılaapsitniñ isigñiaqitchi amitchuakun talukun, atakiiñ iñugiaktuat iñuich isigñiaqsigaluaqtut aglaan pilguymiiñaitchut. ²⁵ Iñuan tupqum umikkisigaa talu. Qichaqupsi silataani katchaktugisirusi talumi sulii nipligusi, ‘Anjuun, anjmautillaktigut!’ Kiugisigaasi, ‘Nalugiga nakitña aggiqsilaaqsi!’ ²⁶ Tavrani kiugisigiksi, ‘Nigirugut imiqatigiplutinlu ilisautrikavich nunaaqqiutikni.’ ²⁷ Aglaan niplitqikkisuruq, ‘Nalugiga nakitña aggiqsilaaqsi. Piigitchi uvanñiñ, iluqasi pigiliiqiraurasii.’ ²⁸ Qanutun qiatigisirusi tiriqulatchilugich kigutisi tautukkupsigik Abraham, Isaac, sulii Jacob, sulii iluqaisa sivuniksriqirit anjaayquataani Agaayyutim igitaupkaqusi! ²⁹ Iñuich aggiqisirut

kivaknamiñ kanaknamiñlu suli nigigmiñlu unallamiñlu aasiñ aqvullutin nigiqpagvinmun anjaayquataani Agaayyutim. ³⁰ Isummatigillaksiun una, ilasi suvasaginisasi pakma kamaqaqsikkaugisirut suli kamaqaqhutinj isumaruat pakma suvasaungigisirut.”

Jesus-ñum Piqapsriñha Jerusalem-miunik

³¹ Iñajisa Pharisee-ñuruat utlakkaat Jesus nipliutiplugu, “Aullaqtuksraurutin maakña, atakkii Herod-ñum tuqquatchukkaatin.” ³² Jesus kiuniñgai, “Uqautityaqsiun taamamna Herod kayuqtumik atriqaqtuag, ‘Anitqatagitka irrusiqñuich suli iluaqsirağaipluñ atniğñaqtuanik uvlupak uvlaakunlu, suli piñayuaakun uvluk naatchigisiruñ savaamnik.’ ³³ Iğliqtuksraupiaqtuñ tumipkun uvlupak, uvlaakunlu, suli uvlutqikpan, atakkii sivuniksriqiri tuqquatautlaitchuğ Jerusalem-ñum avataani. ³⁴ Annaatuk, Jerusalem-miut! Tuqutagigitin sivuniksriqirit, uyağañnik milluuquğillu uqiraqtit Agaayyutim tuyuğikkani ilipsitñun! Qapsiñiağlaan katituchukkaluğagğipsi atrilugu aqarğigipak piyaquqtatitniktuag paiyaagmiñik ataani isaquqñumi, ağlaan pitchiğitçhusi! ³⁵ Taatnamik tupiqsi suksraakkaullapiğñaqtuq suunillağugğlugu. Qititqikkumiñaitçipsitñu nipliğviksrapitñunaglaan, Uvvatuq Agaayyutim piliutiqağliuñ taamna tikitchuag atqagun atangum.”

14

Jesus-ñum Mamititchiñha Atriğñaqtuamik

¹ Minguiqsiagvium uvluani Jesus nigiyagtuagñiqsuq kiñunganun sivulluqtaata Pharisee-ñuruat. Iñuich naiqitulgñiñiağat. ² Iñuk Jesus-munñiqsuq puvinniqsuaq iluqaani timimiñi. ³ Jesus-ñum apiqsruğniğai ilisautrit maligutaksranik Pharisee-ñuruatlu, “Maligutaksrakuağnaqpa mamititchiruni minguiqsiagvium uvluani?” ⁴ Ağlaan niplinñiñiqsut. Jesus-ñum aksikğugu iñuk iluaqsipkağniğaa aasiñ aullaqtitlugu. ⁵ Tavra nipliutiniğai, ‘Iğniqağupsi kataguniyasiñ nivviamun minguisialhum uvluani nuqinnayaqpsiuñ tavrakña qilamik? Taatnatun piñayaitpsi pamiqsaaqagupsi? [Taatnamik nalaunñaruq mamititchikama minguiqsiagvium uvluani.]’ ⁶ Ağlaan kiggutiksraiñniğaat.

Atchiksuağiğlu Tukkuğiññiağli

⁷ Jesus-ñum ilitçuğiniğai ilañich aiyugaakkauruat piksralthat aquppiutağiñniqsranik. Uqautiniğaili atrikusautmik. ⁸ “Kia aiyugaaqpatin kasuutiruam nigiqpagvianun aqvinniaqnak aquppiutağiñniqsramun. Kiña tavrani kamañatluqtuag ilipniñ aiyugaakkauviaqtuq. ⁹ Aiyugaaqtvich aiyugaaqñiqsuam iliptiknik utlakkağaaatin nipliğuni, ‘Ki, una iñuk aqvullu uvuñ.’ Kanñusuliğayaqtutin aqvutitpatin atçitluktuanun. ¹⁰ Uvvaasiñ, aiyugaakkauyuvich aqvullituaasiñ atçitluktuanun, ilvilli aiyugaaqtvich utlakkağaaatin nipliutitlun, ‘Iñauramaañ, uvuñagñi aquppiutağitluktuanun.’ Taavrumuuna kamagağisiğaaatin sivuğaatni iluqatin aiyugaakkauruat. ¹¹ Atakkii kisupayaaq inmiñik kamañaqsiuag atchiksikkaugisiruq, suli kisupayaaq atchiksiruag inmiñik kamañaqsiikkauluni.”

¹² Tavrakña Jesus-ñum nipliutiniğaa aiyugaaqñiqsuq, “Qitituaqtitçhiñiağuvich unniñ nullatachiqsitchiñiağuvich, aiyugaagñiaqnağich ilauraatin aniaqatutitlu naagaunniñ Ilatin umialguruat silallitunlu, atakkii aiyugaagğisipmigaatin. Taavrumuuna akiliasiaqagğisirutin. ¹³ Nigiqpaktitçhiñiağuvich aiyugaagğumagisi nagliñnaqtuat aulatlaitchuatlu suli pisutlaitçhuat qititlaitçhuatlu. ¹⁴ Aasiñ quviatehaktitauniaqtutin atakkii ilaisa akiljutiksraitçhuat. Agaayyutim akiliasiağaaatin taivruman uvlumi anjitiqkpa taqukiğmiñ tamatkua savaaqatuat Agaayyutim pisulhanik.”

Atrikusauñ Nigiqpagvikun

¹⁵ Iñajat iñuich aquppiqatauraaq nigğivinmi tusaakami taavrumiña nipliutiniğaa Jesus, “Quvianamiurut tamatkua nigiqatauniaqtuat anjaayquataani Agaayyutim.” ¹⁶ Jesus-ñum nipliutiniğaa, “Ilaatinuquq iñuk aiyugaaqñiñiqsuq iñugiaktuanik iñuñnik nigiqatikraqmiñik. ¹⁷ Nigiñiaqsiqman tuyuğiniğaa savaktiñ uqautitquplugich aiyugaakkani, ‘Uvuñagitçhi, supayaaq pihñiağguqtuq!’ ¹⁸ Ağlaan iluqatin patchisiqsuaqsiñiqsut. Sivullium uqautiniğaa, ‘Tauqsigsuqna nunamik. Tautuğiağniğaga. Uvvatuq akuqtuğun pisanitçhuugutiga.’ ¹⁹ Atla nipliğniqsuq, ‘Tauqsigammiğluña tallimanik unirrautiqitigñiñ uktuqağniğaitçhi. Uvvatuq akuqtuğun pisanitçhuugutiga.’ ²⁰ Suli atla nipliğniqsuq, ‘Ilaqatnikpaalukluña, taatnağluña utlatilguitchuñ.’ ²¹ Savakti utiğniqsuq uqautipluğasiñ anjaayuan. Taavruma qinnakhuni nipliutiniğaa pirini, ‘Qilamiksruğutin tumitçhaanugiñ suli akungatnun tupqich nunaaqçimi qağğisillugich nagliñnaqtuatlu aulalguitchuatlu suli qititlaitçhuatlu pisutlaitçhuatlu.’ ²² Aqvutigan savakti nipliğniqsuq, ‘Ataniq, savaagğigaga savaagitqukan ağlaan iniksraqaqtusuli.’ ²³ Anjaayuan nipliutiniğaa savakti, ‘Aullağiñ tumitçhaanun. Uqautiyakkich iñuich nanipayaaq nigiqasiquluna. Tupiğa immiğli iñuñnik. ²⁴ Uqautigipsi, taipkua iñuich utlatinjitçhuat aiyugaaqtaugalaqhutinj uksiyumiñaitçhut nullautçhiukkamnik!’ ”

Jesus-ŋum Maliġuaqtini Inmikkun Suksraaqugai

²⁵ Iñugiaktuat iñuich malinjigaat Jesus. Kiñaiqamigich nipliutiniġai, ²⁶ “Kiña maligukkumi maliguaqtaulguyumiñaitchquq kisianik piqpagitlugluña aapamiñiñ aakamiñiñlu, nulliagmiñiñ qitunġamiñiñlu, suli aniqatiumiñiñ naagaunniñ inmiñiñ. ²⁷ Kisupayaq iglutiñitichumi sannigutaġmiñiñ maligluñalu maliguaqtaulguyumiñaitchquq. ²⁸ Nalliqsi nappaisukami nasirviñmiki aqvutluni naarrutiksraqqamagaqtaq savaaksraqmiñiñ. ²⁹ Turvilianikkaluaqługu maniksraiñiñġumi tupqum naarrutiksrajanik tamatkua qiniqtuat iglautiginayaġaat ³⁰ nipliġutin, ‘Taamna iñuk nappaisaġaluaqłuni naatchiñitichuq.’ ³¹ Aasisuli ataniq qulit kavluutinik aņuyyiuqtiaqtaq akilliñiutisukkumi atlamun umialinmun piqatqumun iñuñiñanik kavluutinik aņuyyiuqtinik, ilaa aqvutqaaġuni sivunniġayaqtaq sanjigaluaqmagaaġmi igluliġumiñ atla umialik. ³² Igluliutiyumiñaiñiñġumi tuyuqagayaqtaq kiliktinik paaġługu atla ataniq apiqsruġługu qiniñirritiqłuni uñasiñjaan.” ³³ Jesus nipliġiñisquq, “Taatanuntuuq, kiñapayaq maliguaqtigiyumiñaitchiga suksraanġisuaqpan inmiñiñ suli suksraaġługulu iluqaan pigikkani.

Atuġumiñailaq Taġiuq

³⁴ “Taġiuq nakuuruq, aglaan taġiugniraanġaġumi, nakitña taġiugniraalitqikkisiva? ³⁵ Nakuñitichuq nautchiiviksrautmun unniñ naggutiksriuganun. Iktaksrahiñauruq. Naalañiñlaġitchi, siutiqaqtuasi!”

15

Ipnaiq Tammaqtuaq

¹ Iñatni uvlut iñugiaktuat tax-siliqirit suli killuliqirit utlautiniqsut tusaasukługu Jesus. ² Pharisee-ñuruat suli aglaliqirit uqapiłuaqsifiñisut, “Uuma iñuum paġłagai killuliqirit niġiqatigipluġiñlu!”

³ Tavrakña Jesus-ŋum uqautiniġai atrikusautmik, itna, ⁴ “Iñarisamma tallimakipiamik ipnaiqagumi tammaiługu iñat, suniaqpa? Uniñiñaiġai tallimakipiaġuutailat ipnaich iñuilaami aasii pakkiagługu atausiq tammaqtuaq paqinnialhanunaglaan. ⁵ Paqitnamiñ quviatchal-lapiagnisquq natmiutiplugu ⁶ aggisiniġaa. Tuqługłughich ilauraani siłalliuniñlu nipliutiniġai, ‘Quviatchaktunja paqitnapku tammaqtuaq ipnaiga. Quviasuqasiqsikña!’ ⁷ Uqautigipsi, taatanuntuuq quvianatlukkisiruq pakmani atausiq killuliqiri isummitqikpan taapku-nakña tallimakipiaġuutailaniñ nalaunjaruaniñ iñuñiñ isummitqinñianñisugiruaniñ.

Maniuraq Tammaqtuaq

⁸ “Aġnaq qulinik qatiqtaanik maniuraqagumi tammaiługu iñat, suniaqpa? Ikil-lugu naniq salikuñiġaa natiq, pakigługu maniuraq nanipayaq paqinnialhanunaglaan. ⁹ Paqitnamiñ tuqługai ilauraani siłalliuniñlu nipliutiplughich, ‘Quviatchaktunja paqitnapku maniuraġa tammaitchaġa. Quviasuqasiqsikña!’ ¹⁰ Uqautigipsi, taatanuntuuq isaġulgi Agaayyutim quviasuqatut atausiq killuliqiri isummitqikman.”

Iġniq Tammaqtuaq

¹¹ Jesus uqaqatupsaaġnisquq, “Iñugguuġuvva malġuñnik iġniqtaqtaq. ¹² Nukaqłum nipliutiniġaa, ‘Aapaan, aatchunja pakma paisannaktaaksrautimnik.’ Uvvaasiñ aņutim avinñiġai suarani taapkuñunja iġñanmiñun. ¹³ Uvlut aquuranatigun nukaqłum tuniñiġai supayaat pigikkani, aullaqłuni nunamun uñasikuamun. Tavraniasiñ maniġutinisquq iñuuniamaqłuhuni. ¹⁴ Maniġutipman kakkaaqsiuq iñiñisquq iñupayaanun taapkunani nunaaqiñi. Suiłlapiaqmiuġlu. ¹⁵ Kiisaimmalu savaaqsiñiqpuq iñatmun nunalgich tamarrumani nunami. Taavruma munaqsriliutinigaa qaunagitquplugich kuniani. ¹⁶ Niġisukpaiłuni niġisukkaluagñisquq kuniat niqiksranitñik aglaan iñuich niġipkaġunñiñiġaat. ¹⁷ Tavrakña qauġriaqpalanñisquq nipliqhuniasiiñ, ‘Iluqatin aapaa savakti sippakuuqtuaqħutin niqiksraqaġat. Aglaan kakkaagataqta. ¹⁸ Makilluni aullaġisirunja aapaanun nipliutitluguasiñ, Aapaan, killuqsaqtuña akitñaqługu Agaayyun ilviñlu. ¹⁹ Taiguutiqaqtuksraunġisquña iġniñnik. Iliutinñja akiñiñanijaqtaunun savaktipnun.’ ²⁰ Tavra makitluni aapamiñunñisquq.

“Uñasiksitlugusuli aapaan tautunñiġaa aasiñ ilunñutçhakhuni. Aqpaqsruñisquq iġniñmiñun iqtitluguasiñ kunikługulu. ²¹ Iġniñan nipliutiniġaa, ‘Aapaan, killuqsaqtuña akitñaqługu Agaayyun ilvillu. Taiguutiqaqtuksraunġisquña iġniñnik.’ ²² Aglaan aapaan tuqłunġiġai savaktini, ‘Qilamik, agġitrisitchi nakuñisramik atnuġaatqitukranjñik qitiqłigitilugulu suli sakpakkiġługu. ²³ Taatnaanikkupsi aikħiġitchi uqsraqsaamik nuġġamik tuqulluguasiñ, uvagulli quviasuguta niġiqpakkumaugut. ²⁴ Iġniġa tuqugaluaqtaq pakma iñuuruq, tammaġaluaqtaq pakma paqitauruq.’ Tavraasiñ niġiqaqsiñisquq.

²⁵ “Taatanatitlugich aņayukkiq nautchiivinmiñ aiñisquq. Qallikami tupiġmun tusa-aqsiñisquq atuqtuuramik aġġiraniglu. ²⁶ Tuqługługu iñat savakti apiqsruñiġaa, ‘Suvat

ipkua?’²⁷ Savaktim kiuniġaa, ‘Nukatchian aiñiqsuq suli aapavich tuqqtchisiplugu uqs-raqsaamik nuġġamik. Niġġisigaa utitqigluqman nakuupluni.’²⁸ Aapiyaña qinnakpaitluni isiqunñiqsuq tupiġmun niġiqpaktuanun. Aapañan anipluni iniqsruaġniġaa isiquplugu.²⁹ Aglaan uqautiniġaa aapani, ‘Atañii, iluqaitñi ukiuni savautigikipliñ kamagiplugulu tilliñ. Aglaan nagruligauramikunniñ aatchunġañitchikma niġiqpauktksramnik ilauraatkalu.³⁰ Aglaan taamna iġniñiñ maniġutiniqsuq akiisutigunlu. Aasiñ aipman tuqqtchirutin uqsraqsaamik nuġġamik pisigiplugu.’³¹ Aapañan kiuniġaa, ‘Iġniñi, ittutin ataramik uvañni. Suuratka iluqaisa pigigitin.’³² Aglaan niġiqpaktuksraurugut quviasullapiaġuta, atakkii nukatchian tuquruuq pakma iñuuruq, tammaqtuuq pakma paqitauruq.’”

16

Atrikusaun Pisaasuqtuakun Añalatchiruakun Suuranik

¹ Jesus-ñum uqaagtutitniġai maliġuqaqtini, “Taimmaguuq umialik savaktiqaġniqsuaq aňalatchiruamik suuraġmiñik. Iñuich umialik uqautiniġaat aňalatchiruamun maniġiġchaġniplugu.² Umialgum tuqluqamiuñ uqautiniġaa, ‘Sua uvvauna tusaakkaġaa ilipkun? Uqautiñña qanuq aňalatchisilaaqnik suoramnik. Aňalatchitqikkumiñaitchutin suoramnik atakkii maniġutchaġniġikma.’³ Savakti isummigñiqsuq, ‘Añaayuqaġma piġataġaaña savaamniñ. Qanuġisiviġ? Paulġiralguitmija nunaamik suli kanġugipmigia inġularikisraġa.⁴ Uvvaliġaa itnaġisiruñ! Savañaiġuma ilauraqaġumuñña tukkiqsiksramnik.’⁵ Aňalatauruam tuqluġniġai iluqaisa iñuich akiqsruutiqaqtuat añaayuqaġmiñun. Apiqsruġniġaa sivulliġ, ‘Qanutun akiqsruumaviuñ añaayuqaġa?’⁶ Taavruma kiuniġaa, ‘Tallimakipiatun iñuġiaktiilaaliñnik qattaġruñnik uqsrunik.’ Suuranik aňalatauruam uqautiniġaa, ‘Uvva akiqsruutitin. Aquvillutin aglaguñ tavrurña malġukipiaq qulit.’⁷ Apiqsruġniġaa atla, ‘Ilvichaasiñ, qanutun akisruutiqaqpiġ?’ Taavruma kiuniġaa, ‘Tallimakipiatun iñuġiaktiilaaliñnik miissuñnik mukkaaksranik.’ Suuranik aňalatauruam uqautiniġaa, ‘Uvva akiqsruutitin. Aglaguñ sisamakipiaq.’”⁸ Atangum Jesus-ñum uqaġniġaa nalaunñaitchuaq aňalatchiruq suuranik piñautañniplugu pisaasutħagun. Atakkii iñui nunam pisaasutħuktut piqatiqaqamiñ iñuuqatiumiknik tamatkunakña ukpiqsruvaniñ.⁹ “Uqautigipsi, ilauraalliġusi atuġusi manigikkapsitñik ikayuutiksranatnik tamatkua inuqsralliuqtuat. Ilaatnigun tuquniġuvich aasiñ manik nuñutpan iniqāġisirusi pakmani.¹⁰ Kisupayaaq tuniqsimaruq mikiruatiġun tuniqsimaitkisipmiuq anjruatiġun. Kisupayaaq tuniqsimaitchumi mikiruatiġun tuniqsimaitkisipmiuq anjruatiġun.¹¹ Uvvaasiñ tuniqsimaitchuvich aňalatchiñiqni nunam suurañnik, qanuġuni Agaayyutim tunñavigitlagisiñiġpatin aňalatchiñiqni ilumutun umialgutauruanik?¹² Tuniqsimaitchuvich atlam suuranġun, qanuġuni Agaayyutim aatchutlagisivatin piksraqnik.¹³ Kiñanunniñ savautrilġuitchuaq malġuñnik añaayuqañnik. Atakkii uumigigisigaa atausiq aasiñ piqpagilugu ilaqataa; kamagigisigaa atausiq aasiñ naġġugilugu ilaqataa. Savautrilġuyumiñaitchusi iluqaaknik Agaayyutmiġlu maninmiġlu.”

Ilañat Jesus-ñum Iñisauttutirija

¹⁴ Pharisee-ñuruat tusaakamitrur iluqaan tamanna, mitautiginiġaat Jesus atakkii piqpak-sriplutiñ maninmik.¹⁵ Jesus-ñum nipliutitniġai, “Nalaunñanisuuru si takkuatni iñuich, aglaan Agaayyutim iñisimapiġai uunmatisi. Atakkii sut kamanaqsipkakkauruat akunġatni iñuich Agaayyutim naġġugipiaġai.

¹⁶ “Agġiħhanunaglaan John Paptaaqtitchirim maliġutaksranalu Moses-ñum aglanjalalu sivuniksriqirit aňalatkaiġ iñuuniavivut. Aasiñ tavrakñaniñaglaan tusaayugaallautaña añaayuqataan Agaayyutim quliaqtuanġniqsuq, suli piyumalaaqtuat sakuuktut Agaayyut-mun atanniqsatruplutiñ.¹⁷ Mikiniqsralapiaqunniñ titiġnauraña aglaan maligutaksrani simmigumiñaitchuaq kisianik qilaglu nunalu piqpaknik.

¹⁸ “Kia anjutim avitchumiuñ nuliani aasiñ kasuutiluni atlamun aġnamun atlatuġaqtuq; taatnatuntuuq anġun kasuutiġumi avisimaruamun aġnamun atlatuqmiuq.”

Umialiglu Lazarus-lu

¹⁹ Jesus uqaagtulġitchuq, “Ilaatniguuq umialiqāġniqsuq atnuġaaqāġuuruamik akisruuanik suli iñuuniqħuni ayuqsranġitluni uvluġaġipman.²⁰ Uvvauguġuna inġularikniaq atilik Lazarus-mik killiġruaqaqtuq. Iñuich inillañniġaat paanun umialgum tupqan,²¹ niġillakkasugaluni kanġanauranik kataktuanik umialgum niġġivianiñ. Qipmich utlakħu aluktuġaġniġaiġ killii.²² Inġularikniaq tuqupman isaġulġich akiyutiniġaat sanġaanun Abraham-ñum. Umialik tuqupmiñiqsuq iluvikkaupluniasiñ.²³ Aasiñ anasiñnuqsāġviriñmi naġliksaallapiaġataqtuq. Aaġluħuni tautuñniġaa Abraham unavanun Lazarus-lu sanġaniittuq.²⁴ Umialik tuqluġniqsuġi, ‘Abraham Aapaan. Nagliġillaññañña! Tuyuġiuñ Lazarus kiñillaglu ġikini imiġmun niġlaqtiaġliuñ uqaġa, atakkii naġliksaallapiaqtuñña ikniġmi!’²⁵ Aglaan Abraham nipliñiqsuq, ‘Iġniñ, itqallaun una! Iñuiliqni piqatutun iluqaanik nakuuruamik,

aasiin Lazarus piqaqhuni iluqaanik pigiitчуuamik. Aglaan pakma arauttutiqaqtuq uvani nagliksaaqtitlutin. ²⁶ Naagaunniin itiruamik ikaagnaqumifaitчуuamik piqaqtuq akunnaptikni. Kiñaasiiñ ikaatlaitчуuq uvakña ilipnun, naagaqaa kiña ikaatlaitчуuq uvaptiknun ilipniñ. ²⁷ Umialik nipliñiqsuq, ‘Abraham, aapaan! Injigikpiñ, tuyugilugu Lazarus aapaa tupqanun. ²⁸ Tavrani tallimanik aniqatiqaqtunja. Kiliktuqiaqgich tatamnaqtuamik, tarrali uvunanjitchumagaat inaanun nagliksaaqvium.’ ²⁹ Abraham nipliñiqsuq, ‘Aniqatiutin piqaqtut aglaanjitnik Moses-ñum suli sivuniksriqirit uqautriqaqhutin tatamnaqtuamik. Aniqatiuvich naalaqñiraksraqigaich taipkua uqaqpata.’ ³⁰ Umialgun kiuniqaa, ‘Abraham, aapaan! Taamna apainujitchuq. Aglaan kiña utiqhuni tuquruamiñ utlautikpan, isummitqikkayaqtut killuqsautmikniñ.’ ³¹ Aglaan Abraham nipliñiqsuq, ‘Naalaqñinjitchumisigich aglaanji Moses-ñumlu sivuniksriqiritlu tusaayumiñaitmiut kia-unniin utiguni tuquruamiñ uqautikpatin.’”

17

Killuqsauulu Natqigutritiglu

¹ Jesus-ñum nipliutinigai maliguaqtini, “Nalupqinaitчуuq. Killuqsaqusaagutit atuumaniaqtut ataramik. Aglaan qanutun tatamnaqtigiva taamna iñuk ukpigutaiqsitchiruaq iñunjik killuqsaqusaagihigmigun. ² Nakuutlukqayaqtuq taatnasiq iñuk igitaukpan tagiumun uyaqanjimik qunisiqmitchigilugu, taamna iljgaamik killuqsaqusaagitñiktuq. ³ Taatnamik munagititichi! Aniqatiksi killuqsaqpan suakataqumagiñ, aasiin isummitqikpan natqitutyumagiñ. ⁴ Killuqsagñiqpan akitñagutin tallimat malguniaglaan atautchimi uvlumi nipliuni, ‘Nunuraqunja isummitqiksunja, natqitutraksraqigini.’”

Ukpiqsrihiq

⁵ Uqqiraqtit nipliutinigaa Ataniq Jesus, “Ukpiqsrihiqput ilalaagun.” ⁶ Atanguruam kiuniqai, “Ukpiqsrihiqagñigupsi aktiilaalimik mikiniqsranatitun nautchiaksrat, nipliutiñhiñaugiñ una napaaqtuq, Amulutin ilipnik kanjituumaqpih aasiin nautchirriutitulin ilipnik tagiumun. Ukpiqsrihiqagñigupsi tupiginayaqaaatin.

Iisauttun Tuniqsimatikun

⁷ “Nalliqsi savaktiqaqtuq nunniuqhuni naagaqaa munaqsriłuni ipnaiñik aipman, uqautinayaqpiun, ‘Aquvillaglutin niggiin?’ ⁸ Naagga! Uqautisuugiñ, ‘Itqanaiyagiñ niqiksramnik. Saalisagutin nigipkanja imiqtilunjal. Nigianikkuma nigiyumautintuuq.’ ⁹ Savaktin quyaraksraqinjitchiñ tupigipmatin! ¹⁰ Taatnatuntuuq ilipsi, savaaqagupsi uqauttusiapsitñik nipliñiaqtusi, ‘Uvagut nalliummatinjitchuat savaktit savalhiñiaqtugut savaaksriusiapsitnik.’”

Jesus Mamititchiruuq Qulinik Auyugaqtualijnik

¹¹ Jesus utlautiniqsuq Jerusalem-mun akungakkun Samaria-m Galilee-mlu. ¹² Nunaaqpiuramukami paqsiruuq qulinik iñunjik auyugaqtualijnik. Qichaqtut unjasiksiputin ¹³ aasiin kappainaplutin, “Jesus! Ataniiq! Nagligillanñaiaqtigut!” ¹⁴ Jesus-ñum tautukamigich nipliutinigai, “Agaayuliqsingugitchi isivgiuqulusi.” Utlautilaqmiñ iluaqsiniqsut. ¹⁵ Iñanj itichugikami mamitilaagmiñik utiginiqsuq, kamaksruqługu Agaayyun nipitusipluni, ¹⁶ putluni Jesus-ñum isigaiñun aasiin quyanigaa. Taamna iñuk Samariagmiununiqsuq. ¹⁷ Jesus nipliñiqsuq, “Qulit iñuich mamitichugaut. Naamiimma qulinuqutailat?” ¹⁸ Suvaata una sumiunuruuq kisimi utiqpa quyasokługu Agaayyun?” ¹⁹ Jesus-ñum nipliutinigaa, “Makillutin. Ukpiqsrihiqpich iluaqsigaatin.”

Agaayyutim Anjaayugautaaqun

²⁰ Iñanjich Pharisee-ñuruat apiqsruqniqsut Jesus qakugun anjaayugautaa Agaayyutim aggisipmagaan. Jesus-ñum kiuniqai, “Anjaayugautaa Agaayyutim aggiqumiñaitчуuq tautunaguni. ²¹ Kiñaunniin nipliunifaitчуuq, ‘Atanii, uvva uvaniittuq!’ naagaqaa ‘Iñña iñaniittuq!’ Atakkii Agaayyutim anjaayugautaa uvaniittuq akunnapsitñi.”

²² Tavra nipliñiqsuq maliguaqtimiñun, “Ilaanigu qiniquligisirusi ilanjatnik uvlugikkaiñ Iqñinjan Iñuum. Aglaan tautukumiñaitchiksi. ²³ Iñanjich iñuich uqaqisirut ilipsitñun, ‘Qiniqsiun, iñña’ naagaqaa ‘Atanii, uvaniittuq!’ Aglaan tautugiaqñiaqnaqigich! ²⁴ Atriqaguni ikniqpalanjik qaummagiksipmatun qilak kivaknamiñ kanaknamun, taatnatuntuuq sagvisirisuuq Iqñinja Iñuum uvlugikkaqmiñi. ²⁵ Aglaan sivulliulugu nagliksaaqtuksrauruq ayakkauluni iñunniñ marrumani uvlumi. ²⁶ Uvlugikkaniñun Noah-m itkisiruuq Iqñinjan Iñuum utiħa. ²⁷ Iñuich nigiplutin imiqhutinju suli anjutit agnat katchuutiplutin uvlumunaglaan Noah-m isilhanun umiamun, aglaan uliqħuum tuqutkai iluqaisa. ²⁸ Itkisipmiuq uvlunjan Lot-ñum, iñuich nigiplutin suli imiqhutin, taqsiqsuqhutin suli tunisullaqhutin, nautchiiputin suli nappaiplutin. ²⁹ Tavrumani uvlumi Lot-ñum unikmagu Sodom, ikniq suli agralitlaiat katanjiqsut qilanjimñ aasiin tuqutlugich iluqaisa. ³⁰ Taatnatun itkisiruuq Iqñinja Iñuum

sagviqpan. ³¹ Taivrumanı uvlumi iñuk itchumi qaanı qanani tupqum atqagñiaqani isiguguni tupigmiñun aikhiguni sulliñauragñiñik. Taatnatunsuli iñuk nautchiivini itchumi aifñiaqani tupigmiñun. ³² Itqallaksiuñ qanuq piñha Lot-ñum nuliaña! ³³ Kia anniginiagumiñun iñuñhi tammaigisigaa, aglaan kisupayaam tammaiyumiñun iñuñhi piqutigipluñja piññakkisuruq ilumun iñuñhiñmik. ³⁴ Uqautigipsi, tamarrumani unnuami malğuk iññuk siñiktuaq siñiviniñi; atausiq aullautlikkaugisuruq, aasii ilaqataa unisikkaugisuruq. ³⁵ Malğuk agñak siqupsiruak mukkaaksramik, atausiq aullautlikkaugisuruq, aasii ilaqataa unisikkaugisuruq. ³⁶ Malğuk aputik nautchiiviniñmiittuak; atausiq aullautlikkaugisuruq, aasiiñ ilaqataa unisikkaugisuruq.” ³⁷ Maliguaqtañ apiqsruñigaat, “Naniitkisiva, Ataniiq?” Jesus-ñum kiunigai, “Sumipayaaq tuqunaruq itpan tinmiaqpaich tuqunaruqtuñuuruat katusuрут.”

18

Atrikusaun Uilgañnaakun suli Atanniqsuqtikun

¹ Jesus-ñum maliguaqtini uqautiniñgai atrikusautmik. Iisautiniñgai ataramik agaayutquplugich nikaligasuñaqnagich. ² “Nunaaqqiq atanniqsuqtigagñiqsuq taluqsriñitchuamik Agaayutmik naagaqaa suvasağinijitlugich iñuich isummataat. ³ Taavrumanıguuq nunaaqqimi uilgañnaaqmiñiqsuq utlauraqtuamik taavrumuñja isivğiqsimun ikayuqupluni akitñaglugu igluliuqtini. ⁴ Akuniguuq isivğiksaum suqutiginiññigaa. Kiisaimmatai nipliğñiqpuq inmiñun, ‘Taluqsriñitchaluanñagma Agaayutmik suli suvasağinijitlugich iñuich isummataat, ⁵ naagasuli taamna uilgañnaaq mingitñihlagun uvamnı ikayuğisigiga akuqtutlasilugu pigikkanañik nalaullugu. Taatnañitchuma utlakpaiñuñja mingisagatağisigaaña.’” ⁶ Jesus-ñum ilapsaağñigaa, “Isummatigisiuñ qanuq pigiitchuam atanniqsuqtim nipliutaa. ⁷ Agaayutim ikayuğumiñaiññiqpagich piksraqtaagikkani injırsuqtuut inmiñun unnuaqtuummaan? Pisagumagisiva ikayuliksranañitigun? ⁸ Naalağnisitchi. Agaayutim ikayuğisigai nalaullugu iñuñni, suli pisagumautisunñaqnagich. Aglaan Iğñiña Iñuum utigumi paqitkisiva taatnatchimik ukpiqsriñigmik nunami?”

Atrikusaun Pharisee-ñuruakun suli Tax-siliqirikun

⁹ Jesus-ñum uqautiniñgai iñuich atrikusautmik tunñaruatigun nalaunñahğimkun aasii nagğugiplugich atlat. ¹⁰ “Ilaatni malğuk iññuk agaayuvikpanmun agaayutyagñiqsuq, ilaqataa Pharisee-ñuruuq atlaasiññ tax-siliqiri. ¹¹ Pharisee-ñuruuq qichaghunu ilaagun agaayuniqsuq, ‘Agaayyuun, quyagikpiñ siğñatuanıluqtuñja, qanutitanjilunjalı naagaqaa atlatuqñuñja atlatitun. Quyagikpiñ atriginıluğiga iñña tax-siliqiri. ¹² Uisauraağñuñja malğunı uvlunı akunniqsaañi suli qaitchagigiga qulikuat akiññaktaagma.’ ¹³ Aglaan tax-siliqiri qichagñiqsuq unavanun aasii aagłusunñaqaniunniññ patakługu satqani nipliğhıni, ‘Agaayyuun, naglıllanñiañña, killulıqiraurunakii!’” ¹⁴ Jesus nipliğñiqsuq, “Uqautigipsi, tax-siliqiri aifñiqsuq nalaunñasiñni Agaayutmi, aglaan Pharisee-ñuruuq nalaunñanjitchuq. Atakkii kisupayaaq kamañqsiqpaqtuq inmiñik atchiksıgisuruq, suli kisupayaaq atchiksıruuq inmiñik kamañqsiqpaqkauniaqtuq.”

Jesus-ñum Agaayutiniñgai Iilğaurat

¹⁵ Ilañich iñuich tikiutrinıqsut anıqammiuranıq Jesus-mun aksıquplugich. Maliguaqtit tautukamisigich suakatağaiç. ¹⁶ Aglaan Jesus-ñum ililğaat inmiñuquniñai nipliğhıni, “Ki, ililğaat uvamnıktıchigik. Avriaqtuanañi ilinıñun atakkii añaayuuqtaaa Agaayutim añmaruq iñuñnun atrıaqtuanañun ililğaanıq. ¹⁷ Itqaqsiuñ una! Kisupayaaq akuqtuinıitchuq añaayuuqtaanañi Agaayutim atrililğugich ililğaat isigumiñaitchuq.”

Nukatpiaq Sulliñaurauqtaquq

¹⁸ Jew-ñuruat sivullıuqtaata apıqsruñigaa Jesus, “Nakuuruuq ilisautrii, sumik savaktuk-srauvik akuqtutılasiñuñja isuitchuamik iñuñhiñmik?” ¹⁹ Jesus-ñum apıqsruñigaa, “Suvaata taivıña nakuuruamik? Nakuuruamik piitchuq avataagun Agaayutim. ²⁰ Iisimagitin tillisit, ‘Atlatuğniqnaq, iñuağniqnaq, tiglinıqnaq, naagaqaa saglıuqtuagñiaqnaq atlatıgun, suli kamagilugik aapan aakanlu.’” ²¹ Iñuum kiunigaa, “Nutauñamniñaglaan tupıgı-itka iluqaisa tillisit.” ²² Jesus-ñum tusaakamıñun taamna nipliutiniñigaa, “Atautchimiksuli savaktuksraurıtin. Tunıluğich iluqaisa pigıkkatin qaiıllugıllu manıich inuqsraqtuanañun, ilvılli umialgutıqagumañın pakmani. Taatnaanıkkuvıch uvunığutın malıñña.” ²³ Aglaan taavruma iñuum tusaakamıñun taamna, aliatchanıqısuq atakkii umialgupluni. ²⁴ Jesus tautukamıñun aliatchakługu nipliğñiqsuq, “Qanutun sakiqnaqtıgıva umialguruat iñuich isihksrañat añaayuuqtaanañun Agaayutim! ²⁵ Sakiqnatluktıq umialguruam iñuum isihksraña añaayuuqtaanañun Agaayutim uunakña pikıkturuam isihksrañanıñ ‘Mitqutim Iraagun.’”

²⁶ Iñuich tusaakamitruj apiqsruǵniǵaat, “Kiñami anniqsukkaǵisiva?” ²⁷ Jesus-ñum kinigai, “Sua iñuich savaaǵiyumiñaisañat Agaayyutim savaaǵitlapiǵaǵaa.” ²⁸ Peter nipliǵniqsuq, “Atañi! Unitchivut kiñunnavut malikhutin.” ²⁹⁻³⁰ Jesus nipliutinigai, “Aa, kiñanniiñ unitchigumi kinuniǵimiñik, nuliǵimiñik, aniqatiumiñik añaayuqaaǵimiñiglu naa-ǵaǵaa qitunǵaǵimiñik piqutigilugu añaayuqautaa Agaayyutim akuqtuitlukkisiruq pitluktuamik marrumani iñuuhigmi suli iñuuluni Agaayyutmi qañapak taimuna.”

Jesus-ñum Piñatchiǵniǵai Uqaqalli Tuqutauniaǵimiñik

³¹ Jesus-ñum qulit malǵuich malǵuqaqtini kisinñuutiplugich uqauntinigai, “Naalaǵniǵajitchi! Jerusalem-munñaiaqtugut. Tavraniasiiñ sivuniksriqirit aglaañich Iñuum Iǵniñagun atuumaniaqtut. ³² Iñuich qaitchigisirut ilaanik Jew-ñujitchuanun. Mitautigigisigaaat kannunakun suli tivvuaqtuǵlugu. ³³ Ipiǵaqtuǵlugu tuqutkisigaaat. Aglaan piñayuatni uvlut anitqikkisilǵitchuq.” ³⁴ Aglaan malǵuqaqtit kanjiqsiniñiǵaat uqagikkana. Qanuutautilaaña uqañhan iriqsimaniqsuq ilinjitiñ. Nalugaat sumik Jesus uqaqtilaaña.

Jesus Mamititchiruq Qiñitlailamik Injularimik

³⁵ Jesus qallipman Jericho-mun qiñitlailaq injulari aquppiñiqsuq sanǵaatni tumitchaat. ³⁶ Tusaakamigich iñugiaktuat iñuich apqusaaqtuat apiqsruǵniqsuq, “Suvat ukua?” ³⁷ Uqauntinigaaat, “Jesus Nazareth-miu apqusaaqtuq.” ³⁸ Taamna kappainaaqsiñiqsuq, “Jesus! Kinuviaña David-ñum! Anniqsuqtaurutin Agaayyutim akiqsruutigikkana injilǵaanimma. Nagligillaññañña!” ³⁹ Iñuich sivulliuuat sukatagñiǵaat uqauntiplugu, “Niñpaisaǵiñ.” Aglaan nipitusilaǵniqsuq, “Kinuviaña David-ñum, nagligillaññañña.” ⁴⁰ Jesus-ñum nutqaaqami inñiñuutitqumiǵaa qiñitlailaq iñuk. Qallipman Jesus-ñum apiqsruǵniǵaa, ⁴¹ “Sumik uvañnun savautitquvich?” Kiuniǵaa, “Ataniiq, qiñitlasitqiguktuna.” ⁴² Jesus nipliutinigaa, “Qiñitlasiñi! Ukpqiqrilǵipich ikuqsigaaatin.” ⁴³ Tavrakñatchiaq qiñitlasiruq maliaqsipluǵuasiñ Jesus kamaksruǵlugu Agaayyun. Iñugaaǵruich tautukamitruj, iluqatin nanǵaǵniǵaat Agaayyun.

19

Jesus-lu Zacchaeus-lu

¹ Jesus isitquq Jericho-mun apqusaalñiǵaǵuklugu. ² Itmiñiqsuq qaukñat tax-siliqirit atilik Zacchaeus-mik, aasiñ umialǵupluni. ³ Qiñiǵunñiǵaa kisuutilaña Jesus. Aglaan iñunjuuraupluni qiñilǵuiniñiǵaa atakkii iñugiakpaitlutinj iñuich. ⁴ Taatnaqñuni aqpaqsruǵniqsuq sivuatnun iñugaaǵruich mayuqñuniasiiñ napaaqtumun qiñiǵuklugu Jesus apqusaalñiǵaqtuqaa taavrumuuna. ⁵ Jesus taruñaaqami aalǵuñiqsuq nipliutiplugu Zacchaeus, “Qilamik atqañi, atakkii tukkuniaqtuna tupiqñun uvlupaq.” ⁶ Zacchaeus qilamik atqañiqsuq. Paǵlanǵaa Jesus quviasullapiaqñuni. ⁷ Iluqatin iñuich qiñiqtuqat uqapiluaqsiñiqsut, “Una añun Jesus tukkuruq tupqanun iñuum killuliqiraauram!” ⁸ Kinuniǵimiñi Zacchaeus makitluni nipliutinigaa Atanguruuq, “Naalaǵniǵaǵiñ! Qaitkisigigaa avvaña suuraǵiǵaǵma inuqsraqtuanun. Aqsakniksimaniǵama kisupayaamik utiqitichigisigitka sisamaullugu.” ⁹ Jesus-ñum Zacchaeus nipliutinigaa, “Uvluvak una iñuk tupiqatñilu anniqsukkauniqsut, atakkii ilaaptuq kinuviaǵipmiǵaa Abraham-ñum. ¹⁰ Iǵniña Iñuum agǵiqsuq ivaqñiǵaǵhuni suli anniqsuityaqñuni tammaummiruanik iñuñnik.”

Atrikusaun Kaviqsaatigun Maniuraticun

¹¹ Iñuich naalaǵnipkaǵugich taavrumiña Jesus uqauntipsaǵniǵai atrikusaumtik. Tikiyasipluni Jerusalem-mun iñuich isummatiginigaaat añaayuqautaa Agaayyutim sagviaqsiñiplugu. ¹² Uvvaasiñ nipliǵniqsuq, “Ilaataniguuq umialiqagñiqsuq aullagñiaqtuamik nunamun unñasiksuamun umialiguqtitqupluni, aasii utiǵuni. ¹³ Aullaǵaluaqani qulit savaktini aatchuǵniǵai ilaagullaa kaviqsaaamik maniñmik uqauntiplugich, ‘Aǵlipkaǵniuraǵmagiksi utiǵniññamunaglaan.’ ¹⁴ Aglaan nunaqatañ uumiginigaaat. Tuyuqagñiqsut uquraqtinik maliquplugu nipliqhutin, ‘Taamna iñuk umialigisunjitchikput.’ ¹⁵ Taamna iñuk umialiguqami utiǵniqsuq. Inñiñuquniǵai savaktit tavrauvaa ilitchuǵisuklugu qanutun piññaktilaañat. ¹⁶ Sivulliq tikitñami nipliǵniqsuq, ‘Ataniiq, manik qaisan atuǵlugu quliniksuli piññaktuna.’ ¹⁷ ‘Aarigaa! Savallautagñiqsutin. Tuniqsimarutin mikiratuǵun. Añalatiǵuǵisigikpiñ qulinun nunaaqqiñun.’ ¹⁸ Tuglianli pirim tikitñami nipliutinigaa, ‘Ataniiq, manik qaisan atuǵlugu tallimaniksuli piññaktuna.’ ¹⁹ Taavrumuña taamna nipliǵniqsuq, ‘Añalatiǵuǵisirutin tallimani nunaaqqiñi.’ ²⁰ Piñayuatsuli piri tikiñniqsuq nipliqhuni, ‘Ataniiq, uvva kaviqsaaq maniñi tugvakkaga iriǵlugu kakkilñisamun. ²¹ Iqsigiplutin atakkii nagliktaitchutin. Piksraǵaqtutin piginjisaqnik suli katitchiraqtutin nautchiñisaqnik.’ ²² Atangum nipliutinigaa, ‘Suksraunñallaktutin! Nipliutipkun atannigisigikpiñ! Nalunitchiñ nagliktañiǵa, piksratlañiǵa piginjisamnik suli katitchiñiǵa nautchiñisamnik. ²³ Suvaatami ilinjtipuñ maniga manikuvinñun? Akuqtuǵayaǵiǵa

illataa manium utiguma.' ²⁴ Nipliutiniġai qichaqtuat tamaani, 'Piġlu kaviqsaaq manik ilaaniñ qaitchiuñ pirimun piqaqtuamun qulinik maninñik.' ²⁵ Aglaan nipliutiniġaat, 'Ataniiq, piqaanikuq qulinik maninñik!' ²⁶ Ilaan nipliutipsaaġniġai, 'Iñupayaaq piqaqtuaq aachtuusiġmiñik piññapsaaġisiruq sippakuuqtauliguni, aglaan iñuk piqanjitchuaq, mikiruaqunniñ piginasugikkaña piikkaugisiruq.' ²⁷ Pakma taipkua iġluluqtitka ataniġaġunjitcheat uvanġik, uvunautisigich tuqullugich aasii sivuqqamni!' "

Jesus-ġum Tikisaalha Jerusalem-mun Ataniqtun

²⁸ Jesus uqautiqqaqġugich taavrumiña iġliqtuiñaġniqsuq Jerusalem-ġum turjaanun. ²⁹ Qallikami Bethphage-mun suli Bethany-mun iġġiani atiqaqtuam Olives-mik, tuyuġiniġik malġuk maliguaqtik sivumiñi, ³⁰ itnaqġugik, "Aullaġitich nunaaqġuramun taichuña. Tikitchaġluqaqtutik paqtikisigiktik nuġġaña natmaksigivium pituksimaruaq natmaksigiviumaġniġlaaq. Pituiġlugu uvunautiyumagiktik. ³¹ Kia apiqsruqpatik, 'Suvaata pituiqpitku,' uqautiyumagiktik, 'Atanġuruam inuġigaa.'" ³² Tikitñamik tamauna paqinniġaak iluqaan Jesus-ġum uqaalhatun. ³³ Uvvaasiñ pituiġniġaqtitlugu nuġġaña natmaksigivium iñuan nipliutigik, "Suvaata pituiqpitku?" ³⁴ Kiuniġaak, "Atanġuruam inuġigaa." ³⁵ Aasiñ Jesus-muutiniġaat. Taatnaqqaqġugu quppiġaatin iñiġaik qaananun natmaksigivium, Jesus aquviltuniasii. ³⁶ Natmaksiaqtitlugu iñuich quppiġaatin tutmaġvigiliutiniġaich tumitchaanun. ³⁷ Tikiññiqsut inimum tavrakña Jerusalem qñiġnaqsiplugu. Tavra iñuġiaqtuat maliguaqtit Agaayyun quviatchautiġiaqsiñiġaat suli nangaqġugu nipitusiplitin iluqaisigun quviqnaqtuatigun qñiġkaġmiktigun, ³⁸ "Uvvatuq Agaayyutim piġlutiġaġliuñ umialik tikitchuaq piqusiġhuni Ataniġmik! *Psalm 118:26*

Illu tutqin qilañmi suli kamanaun qutchinñiqsrami qilañmi."

³⁹ Aasiñ ilanjisa Pharisee-ġuruat akunġatniñ iñugaaġruich uqautiniġaat Jesus, "Iisautrii, tilikkich maliguaqtitin iñuksruisaaqulugich!" ⁴⁰ Jesus kiuniġai, "Uqautigipsi, maliguaqtitka nipaisaaġniqkata uyaġaitli niplianayaqtut nipitusiplitin."

Jesus-ġum Qirratigaa Jerusalem

⁴¹ Natmaksillaġmi nunaaqġiq tautukamion qiaġaqsiniqsuq. ⁴² Aasiñ nipliġniqsuq, "Uvvatuq iġisimatitchi uvlapak suruksrautilaapsitñik tutqutiġaġukkupsu. Aglaan kanjisiġlitchusi! ⁴³ Uvlut tikitkisirut akilliliqsuqtipsi puuġisigaasi, saulugu avatiksi aniyumiñaiyaġusi quġġutilusilu sumilliqaa. ⁴⁴ Suksraunġillapiġisigaasi iñuġikkasiġu. Atausiqunniñ uyaġak minitchuñaitkaat. Atuumaniaqtuq atakkii ilipsi iġisajnitlugu Agaayyun agġiqman anniqsuġiaqhusi."

Jesus-ġum Suaqtuiġha Agaayyuvikpaaramik

⁴⁵ Jesus isiġniqsuq agaayyuvikpañmun aasiñ anitlugich tunisiullaqtuatlu tauqsigsuqtu-atlu, ⁴⁶ nipliutiplugich, "Aglaisimaruaq uqaalhani Agaayyutim itnaqhuni, 'Tupiġa agaayyuviksruruq.' Aglaan iriqtuġvigiliutipkaġiksi tiglinñaqtinun."

⁴⁷ Uvlugaġipman Jesus iġisautriñiqsuq agaayyuvikpañmi. Qaukñich agaayuliqsit suli aglaliqirit suli sivulliuqtigruat tuqutchuñiġaat, ⁴⁸ aglaan qanuqsusiñiġaat, atakkii iluqatin iñuich naalaġnituiñaġaat.

20

Kimik Jesus Tuyuġiriġaġniqpa?

¹ Uvlut ilanjatni Jesus agaayyuvikpañmi inniqsuq iġisautripluni iñuñnik quliaqtuaġiplugu tusaayugaallautaq. Qaukñich agaayuliqsitlu aglaliqiritlu piqasiġhitlu sivulliuqtigruanik utlanġiġaat ² nipliutiplugu, "Uqautitigut, kismun anjalatichihagan savaaġvigich tamatka? Kia sanġiksritpatin taatnatun?" ³ Jesus-ġum kiuniġai, "Apiqsruġlapiġ uumija. Uqautisitja, ⁴ nakitña John-ġum paptaaġilha taluġniqsuqpa, Agaayyutmiñ naaga iñuñni?" ⁵ Inmiknun kiumġatraaqsiniqsuq, "Qanuġmi uqautigisiñiġipisigu? Nipliġupta, 'Agaayyutmiñ', nipliġisiruq, 'Suvaatami ukpiniġitpisiu John?' ⁶ Aglaan nipliġupta, 'Iñuñni', iñugaaġruich miġuqtuġisigaatigut uyaġanjik atakkii nalupqiginiġtchaat John sivuniksriġiraulha." ⁷ Uvvaasiñ kiuniġaat, "Nalugikput nakitñaqtaulha." ⁸ Jesus-ġum nipliutiniġai, "Uvanjaptuq uqautiyumiñaitmigipsi nakitña sanġiqaqġuna savaaqtillaamnik tamatkuniña."

Atrikusaun Nautchiivikunlu Nautchirriqiritigunlu

⁹ Uqaanikami taavrumiña Jesus-ġum uqaqtuutiniġai iñuich atrikusautmik, "Ilaatniguuq iñuqaġmiñiqsuq nautchirriġviliuġniqsuamik, atukkirrutigiplugu nautchirriqirinun aasiñ aullaqami mulupluni. ¹⁰ Katitichivik asianik tikitman tuyuqaġniqsuq savaktimik nautchirriqirinun akuqtuquplugich piksraġmiñik katittanjitniñ. Aglaan nautchirriqirit savakti anaullaġniġaat utiqtitlugu saagaunnagu. ¹¹ Tuyuqalġiñniqsuq atlamik savaktimik. Aglaan nautchirriqirit anaullaqmiñiġaat uqaniġluutiplugu kanġunakun, suli utiqtitmiñiġaat

saagaunnagu. ¹² Tuyuqalgiñiqsuq piñayuaknik savaktimik. Nautchirriqirit anallaqkuklugu aninnigaaat. ¹³ Aqaugun taamna iñua nautchiivik nipliñiqsuq, ‘Qanuñisiñipik? Tuyuñigisigiga igñiga piqqagikkağa. Iłumutun kamagigisigaat ihuatun.’ ¹⁴ Aglaan nautchirriqirit tautukamitruñ nipliñiqsuq avatmun, ‘Taamna tavra paitchaktaaksrautilik. Ki, tuqullakput suuranjasiñi piññaktaagilugich!’ ¹⁵ Uvvaasiñ anitlugu nautchiiviniñ tuqunniğaaat.”

Jesus apiqsruñiqsuq, “Nautchiivilgum sugisiñiqpagitmi tamatkua nautchirriqirit? ¹⁶ Aggigisiruq aasiñ tuqullugich taapkua iñuich, qailıluğasiñ nautchiivik atanun nautchirriqirinun.” Iñuich tusaakamitruñ taamna nipliñiqsuq, “Naagga, taatnaqtuksraunjitichuq!” ¹⁷ Jesus-ñum tautuklugich apiqsruñigai, “Taamna uqahıq qanuutauva?

‘Uyağak tuppırit ayakkanat,

taamna uyağak piitchuıllapiağaqtuq tuppırauni.’

Psalm 118:22

¹⁸ Kisupayağ puuqatuağ taavrumıña uyağanımun siqumitauniaqtuq; aglaansuli taavruma uyağam kattaqitñikkumi iñunmik kanuñiğaa.”

Akiñiaksrapiatigun Tax-sinik

¹⁹ Aglaliqirit suli qaukñinich agaayulıqsit tigusunıñaaat Jesus tavrani. Atakkii ilitchuñiğaaat uqağniplugu taavrumıña atrikusautmik inımtigtun. Aglaan iqsiñiqsuq iñunmik. ²⁰ Naiqıtuqaqsiñiğaaat Jesus. Tuyuqagñiqsuq naiqıtuqtiksranik nalaunñanñuqaqtuanik. Pısağisunıñaaat Jesus uqayusautinik, qaitchuklugu anjalatchııqıtuqtuamun kavanauruamun. ²¹ Tamatkua naiqıtuqtıt pısaasuğmıgaqlugu nipliutinıñaaat Jesus, “İlisautrii, ilisimagikput uqahıqtin suli ilısauttititın nalaunñalhat. İlisimagikput suqtiksriñiñi iñuich ilhatnik, aglaan ilısautrirutin Agaayyutim iñuuniğvıgıtqukkanatnik ilımutuuruakun. ²² Uqautitigut, malıgıtaksrakuağnağa akiñiruni tax-sinik Caesar-mun naaga nalaunñaitpa?” ²³ Aglaan Jesus-ñum kanıqısiñiğaa pısaasuğmıgağhat aasiñ nipliutiplugich, ²⁴ “Manıñlaksaqsiñ uvamun manıuraq. Kia aglıtrana manıñmi itpa? Kiasuli aglaña?” Kiuniğaaat, “Caesar-m.” ²⁵ Uvvaasiñ Jesus nipliñiqsuq, “Nakuuruq, akiñitigigiki Caesar-mun Caesar-m pigikkana aasiñ Agaayyutmun pigikkana Agaayyutim.” ²⁶ Tavrani sıvuğaatni iñuich pısağilğuitchaat sukununnıñi. Nıpaısaahutinı quvıgısuutiqağniqsut kiggutaiñik.

Apiqsruun Anıpkakkaulıkun Tuquñiğmiñ

²⁷ İlanıñ Sadducee-ñuruat, uqağuruat iñuich anıqtılaiñniplugich tuqunaruaniñ, utlau-tinıqsut Jesus-mun nipliçhutin, ²⁸ “İlisautrii, Moses aglanıñıqsuq malıgıtaksramik uvap-tikun itnaqhumi, ‘Anun ilaqatıqatuaq tuqukpan qıtungıgıluqaqani, taavruma anıtım anı-aqataan ilaqatniktaagıraksrağiniğaa uılgağnaaq qıtunğısilugu anıtımik ilısimanağuniasıñ tuqu-ruam qıtunğagıtılaanjanik.’ ²⁹ İlaatniğuuq tallimat malğuk anıqatıgıich innıqsut. Anayukki qıtunğatniñıqsuq tuqupluniasıñ qıtunğıgıluqaqani. ³⁰ Tuglian nuliğniğaa uılgağnaaq, ³¹ aasiñ piñayauknik. Taatanuntuuq iluqatın tallimat malğıch tuqunıqsut qıtunğıgıluqaqatın. ³² Aqullıupluni uılgağnaaq tuqunıqsuq. ³³ Uvvaasiñ, uvluni tuqunaruat anıqtıkpata iñuıñıgmun, nuliğıplugu iluqatın tallimat malğuk kia nuliğıgısiıvaun?”

³⁴ Jesus kiuniğai, “Katchuutruki pigıgaa marrama iñuunialhum, ³⁵ aglaan anıtıt ağnatlu anıqtıkkumiñ tuquñiğmiñ katchuutırağumıñaitchut pakmani. ³⁶ Atriqağisırit isağulinik tuqutılaitchuanik. İğniğıgı Agaayyutim atakkii anıqtıkkaplutın tuquñiğmiñ nutaamun iñuıñıgmun. ³⁷ Suli Moses nalunaiqlıgu ukpıqnaqsıñiğaa anıqtıñıq iñuıñıgmun ikualaruakun uqpigaurakun. Moses-ñum uqautıginiğaa Atanıq itna, ‘Agaayyutaa Abraham-ñum Isaac-ñumlu, suli Jacob-ñum.’ ³⁸ İlaa Agaayyutiniğaaat iñuuruat, pigıñıtchaat tuqunaruat, atakkii ilaanun iluqatın iñuich iñuuruat.” ³⁹ İlanıñ aglaliqirit uqağniqsut, “Aarigaa kıggutin, ilısautrii!” ⁴⁰ Tavrakña apiqsruqtınaiğniğaaat taavrumuuna.

Apiqsruun Anıqsuqtıkun Akiqsruutauruakun

⁴¹ Jesus-ñum Pharisee-ñuruat apiqsruñigai, “Suvaata iñuich uqağniqpat Christ, Anıqsuqtı akiqsruutauruag, kınıviagıniplugu David-mun? ⁴² Atakkii David ilaa nipliñiqsuq Psalms-ni,

‘Atanıq uqağtuq Atanımun:

Aquvittin kamagıtchiivıksrapnun

⁴³ uvañnun akiñiñalhatnıaglaan uumigiritin.’

Psalm 110:1

⁴⁴ David-ñum inımiñ taıguutiqaqpıgu Atanığmiñik, qanuğmi Anıqsuqtı David-ñum kınıviagıniqpaun?”

Jesus-ñum Kilıktuutıgıgı Aglaliqirit

⁴⁵ İluqatın iñuich naalağnipkıqlugich Jesus-ñum nipliutinıñ malığuaqtını, ⁴⁶ “Qaunagıtıchi tamatkunakña aglaliqiriniñ. Pisuktuatlaturut akuqturuani atnığaaqhutin. Suli purvıgıtıqtaturut iñunıñ pağlatıqsuuplutın tauqsıñıvaıvıñi.

Acuppiitaksraqtuuraaqmiut acuppiutağiksaanik katragvinñi iñuich nigiqpakmata. 47 Ivayaqtuqmigaich uilgağnaat, tigliktuipługich kinjunaurnajitñik, suli qiriñiqusaatlaturut agaayuuraaqamin! Anasiññuqsasuaiaqagisirut pitługlugu atlaniñ iñuññiñ.”

21

Uilgağnaam İliraja

¹ Jesus tautuñniqsuq umialguruanik iñuñnik iliripmata aatchuutmiknik agaayyuvikpaum ilirivianun, ² tautukmiñigaa inuqsraqtuag uilgağnaaq ilisiruaq malğunnik patukpaanik maniuraanik. ³ Nipligñiqsuq, “Uqautigipsi, taamna inuqsraqtuag uilgağnaaq ilisitluktug iluqaitiñ atlaniñ, ⁴ atakkii atlat ilisirut aatchuutmiknik ilañatniñ umialgutmiñ, aglaan ağan inuqsraqtuam qaitkaa iluqaan iñuuniutiksrağaluanı.”

Jesus Sivuniksriqiruaq Piyaaquğñialhanik Agaayyuvikpaum

⁵ İlanja maligüaqtit uqautiginiğaat qanutun qiniyunaqtılaan ja agaayyuvikpaum, piññaqusiqsartaq uyağanik suli aatchuutauruaniglu qaisauruanik Agaayyutmun. Jesus nipligñiqsuq, ⁶ “İluqaan tamanna tautukkaqsi—taimanigu kisinñjuqtaqagumiñaitchuqunniñ uyağanik qalliani atlam ulğusimaitchuam.”

Jesus Sivuniksriqiruaq İluilüğütniglu Piyuaqsuiktisramiglu

⁷ İñuich apiqsruğniğaat, “İlisautrii, qakugun tamanna atuummiñiaqpa? Sukun ilitchuqutitkun ilitchuğigisiva piyaquğviksraq aullağniqaqsikpan?” ⁸ Jesus-ñum kiunigai, “Qaunagititchi ukpiqsakkauniaqasi. İñugiaktuat iñuich aggigisirut uqağutin, ‘Christ-nuraja! Pivik tikiumaruq!’ aglaan malinñiaqnasigik. ⁹ İqsiñiaqasi tusaagupsi anuyaktuanik ağayaktuaniglu. Tamatkua atuumagisirut sivulliulutinj aglaan isukditchumiñaitchuq taapkunuuna.” ¹⁰ Niplipsaağniqsuq, “Nunaaqğich anuyyugiisirut atlanik nunaaqğiniñ, atangüviich anuyyugiisirut atlanik atangüvinñik. ¹¹ Nuna iliksrağisiruq tatamnaqsiluni. İñuich kakkaagisirut. İñuich atniğñautiqagisirut tigupputnaqtuanik nanilıqaa. Atlayuağnaqtuat sagvigiisirut qılanmi iqsipkağlugich iñuich. ¹² Sivuatni tamatkua tikiomagaluagnagich, tiguralusi piyuaqsuigiisirusi. İñuich uqaqsittağvinmuktikisigaasi katragvinmiknun isiqtaupkağusi, tikiutruğusi sivuğaatnun umialgich kavanaauruatlu pisigilunja. ¹³ Tavrumani piviksraqagisiñiqsusi ilisimaraulusi. ¹⁴ İsumaalunajitchi kiggutiksrapitñik tigurağaluqaasi. ¹⁵ Atakkii uqaqsritkisigipsi isumatuligimiglu uumigiripsiunniñ igluligumiñaisanjanik. ¹⁶ Anayuaapsi aniqatiupsilu ilapsilu suli ilannapsilu qaitkisigaasi uumigiripsitñun, aasii ilasi tuqputaugisirut. ¹⁷ İluqatin iñuich uumigigisigaasi pigilunja. ¹⁸ Aglaan atausiqunniñ nuyana niaquqpich tammakkauyumiñaitchuq. ¹⁹ Qichagitchi anuqsruhikun. Nikaitkupsi piññaqtağiniagiksi iñuuliqsi.”

Jesus Sivuniksriqiruaq Piyaaquğñialhanik Jerusalem-ñum

²⁰ “Tautukkupsinj Jerusalem puuqpatrun anuyaiich ilitchuğigisigiksi qallilja piyaqukkauiksranjan. ²¹ Taipkunani uvluni kiñapayaaq iñuuniaqtuag Judea-mi qimakkumauq igğiniñ. Kiñapayaaq nunaaqğimiittuag aullaqtuksrauruq, suli avataani nunavinmiittuag nunaaqğimuktuksraunitchuq. ²² Atakkii taapka uvluğigai anasiññuqsautiksram immuatquplugich iluqaisa sivuniksriqirit uqaututinich. ²³ Qanutun tatamnaqtigisiva taipkunani uvluni ağanun sinjiaauruanun suli aakanun miluktitchiruanun. Tatamnaqtuag iluññaq tikiomagisiruq tamarrumunja nunamun, atakkii Agaayyutim qinnautaa akikñautaugisiruq makununja iñuñnun. ²⁴ İlanjich tuqputaugisirut savikpakun atlat suli tigutaqsulutin Jew-ñunitchuanun. İlinja tutmiğagisigaat Jerusalem piviksraqtin isukliññialhatnunaglaan.”

Agğilha İğñiñan İñuam

²⁵ “Atlayuağnağisirut siqiniğlu tatqiglu suli uvluğiatlu. İñuich nanipayaaq qanusiksriagisirut, iqsilutin nipruağniñanik tağim aksraligrunaniglu. ²⁶ İñuich igivruğagisirut iqsilutin isumaaluhgimikini sumpsuli tiktichuksranjanik iluqnaanun nunamun, atakkii qummatipayaanj silam nuktitalutin inimikniñ. ²⁷ Qiniğisigaat İğñiñan İñuam agğiqsuag nuviyakun qılanmiñ sanñmigung kamanallapiaqtuakun kamanautmigunlu. ²⁸ Tamatkua atuumaaqsikpata qichagitchi nigügaqagusi. Atakkii tasuqsakkauliksraqsi qalliruq.”

İlisaaksraja Asirritlaitchuam Napaagtum

²⁹ Jesus-ñum uqautiniğai atrikusautmik, “Qiniñllaksaqsijua asirrisuuruq napaagtug suli iluqaisa atlat napaagtut. ³⁰ Milukatat sagviaqsipmata ilisimarağigiksi upinğam qallilja. ³¹ Taatnatuntuuq atuumaaqsikpata tamatkua uqautigikkatka ilitchuğigisigiksi anayyuaqataan Agaayyutim tikiññialilja. ³² İtqallaksinj una! İñuich iñuuniaqtuat pakma tuquyumiñaitchut tamatkua iluqatin atuumagaluaqtinagich. ³³ Qilaglu nunalu piigisiruk aglaan uqalitka piğumifaitchut.”

Munaġimmaaqiġiksraq

³⁴ “Munaġititchil Isumaiqisitnasi taanġaġmunlu isumaaluutaanunlu marruma iñuunialhum. Taatnañitichpsi uvlum quviciqiaġaasi tavrakñatchiaq niġiunġisillusi. ³⁵ Naniġiatum pisagigisigai iluqaisa iñuich nanipayaq nunami. ³⁶ Munaġiyumausili agaayulusi ataramik makitalgulusiasiiñ payanġiġusi iluqaani atuumarauksrani agġiġñialhanunaglaan Iġñinjan Iñuum.”

³⁷ Uvlugaġipman Jesus ilisautirraqtuq agaayyuvikpañmi. Anaqaksraaqman siñiktaġiaġniqsuq iġġiani atiqaqtuam Olives-mik. ³⁸ Uvlaaġuqman iñuich utlautirraqtut agaayyuvikpañmun naalaġnisuklugu uqaqpan.

22

Sivunniugun Tuqutchkulugu Jesus

¹ Niġiqpagvikaq atilik Apqusaakkauhġmik qalliñiqsuq iñuich niġipmata puvlaksigñiġilaamik qaqqumik. ² Qaukñijich agaayuliqsit suli aglaliqirit tuqutchniġaat Jesus nalu-nautchiłutin aglaan iqsiginiġaich iñuich.

Judas Anjituq Aatthuutisuklugu Jesus

³ Tavrakña tuunġaq isigñiqsuq Judas-mun atiqaqtuamun Isariot-mik, ilañat qulit malġuk malġuaqtit. ⁴ Judas-ñum uqaqatigityaġniġai qaukñijich agaayuliqsit anjalatinjitu agaayyuvikpaum iluaqtitchiñiaqtinjiñ qanuq aatthuutisuklugu Jesus ilinjitñun. ⁵ Quviasukhutin akiqsruġaat akilġiguklugu maninjmik. ⁶ Judas anjigniqsuq. Piviksraqsiugaqsiñiġaa aatthuutisuklugu Jesus ilinjitñun iñuich nalupkaġlugich.

Itqanaiyatiq Jew-ñuruat Niġiqpagvikaanun Atilinmun Apqusaakkauhġmik

⁷ Akunniqsaami uvlua Puvlaksigñiġilaam qaqqum tikiññiqsuq, taamna Apqusaakkauhmun ipnaiyaam tuqurviksraña. ⁸ Jesus-ñum tuyuġigik Peter-lu John-lu itnaġhugik, “Itqanaiyaġiatku niġiqpaliksraqput.” ⁹ Apiqsruġniġaak, “Nani itqanaiyaquvisiguk?” ¹⁰ Jesus-ñum kiuniġik, “Isiġuptik nunaaqqimun paagisigiktik iñuk akiyaqtuaq qattamik imilinjmik. Malikkumaiktik isiqpan tupiġmun, ¹¹ suliasiiñ nipliutilugu iñua tupqum, Iñisautri nipliġniqsuq, Nani iniqaqpich tuyuġmiaqaġvinjmik niġġiviksramnik ipnaimik piqasiġluña malġuaqtimmik niġiqpagvikaami atiqaqtuami Apqusaakkauhġmik?” ¹² Uuma urriqsuutisigisaatik inimik nallaauraallagviuluumaagtuamik qulligmi itqanaiġlaamik inuqsrañaiġlugu. Tavrani itqanaiyaħhiñaurutik.” ¹³ Aullaqamik paqinnigaa taatnatun Jesus-ñum uqałhatun, aasiñ itqanaiyaqħutin niġiqpagviksramun atilinmun Apqusaakkauhġmik.

Atanġum Nullautchiġvia

¹⁴ Niġġiviksraqtin tikitman Jesus aquvinniqsuq piqasiqħuni uqquiraqtinik. ¹⁵ Nipliutiniġai, “Niġiqatigisullapiagipsi uumina ipnaimik niġiqpagvikaami atiqaqtuami Apqusaakkauhġmik nagliksaanġaiñġaamal.” ¹⁶ Uqautigipsi, niġitqinñianjiktiga immiumaniħhanunaglaan anjaayquataani Agaayyutim.” ¹⁷ Taatnaanikami Jesus-ñum tiguplugu qallun, quyaniġaa Agaayyun nipliħuni, “Tigulugu taamna imillagvigisiun!” ¹⁸ Uqautigipsi, uvakñaniflaġlaan imitqikkumiñaitħuña asiam misuġuanik agġiġñialhanunaglaan Agaayyutim anjaayquataan.” ¹⁹ Jesus-ñum tiguplugu qaqquq quyaniġaa Agaayyun. Avguqħugu qaqquq qaiññiġaa nipliħuni, “Taamna qaqquq timigigiga qaisauruq ilipsitñun. Niġġisiun itqakkutgilugu uvanñun.” ²⁰ Taatnatuntuuq, niġianikamin qallun qaiññiġaa nipliħuni, “Asiam misuġua uumani qallutmi Agaayyutim nutaaq sivunniugutisigaa taluġniqsiqħugu aupkun maikkauruamik ilipsitñun.” ²¹ “Atanji! Iłapsisamma aquppiqatima qaiññiaġaaja. ²² Iġñiña Iñuum tuquruksrauniaqtuq Agaayyutim sivunniutaagun, aglaan nakħin iñuñmi qaitħiruami ilaanik!” ²³ Malġuaqta apiqsruqtautiaqsiñiqsut avatmun nalliqsin qaitħiyummatiaqamagaan ilaanik.

Uqavaaġun Kamañuġunjkun

²⁴ Malġuaqta qapiqtailitragñiqsut nalliqsin kamañniqsraugisipmagaan. ²⁵ Jesus-ñum nipliutiniġai, “Jew-ñunjtħuat umialgich sanġiaqtut iñuñmikni suli anjalatit taigukkautilatuplutin Iłauraanjtħik Iñuich. ²⁶ Aglaan taatnatun itħuksraunjtħusi. Kamañniqsrauruq akunnapsitni ilili nukaqħiqsun suli sivulliuqti savaktitun. ²⁷ Kiña kamañniqsrauva — taamna aquvitluni niġiruaq naagaqaa taamna payuktaqtuaq? Tavrataamna aquppiruaq kamañatluqtuq. Aglaan iqasiġipsi payuktaqtitun.

²⁸ “Iłipsi, nayuġisitħa suktuaqsiupayaqama. ²⁹ Atrililugu aapaa anjalatħilasiqkaiħha uvammik, taatnatuntuuq anjalatħilasiqkaiġisipmigipsi. ³⁰ Niġiqasiġisigipsitħa imiqasiġluñalu anjalatħiaqsiguma iñuñnik, suli aquppiqasiġisigipsitħa taivrumani atanniyaġuma kinuviagiiñik qulit malġunmik iġñinjtħik Israel-ñum.

Jesus Sivuniksriqiruaq Peter-m Piilaaiksrajanik

³¹ “Annaa, Simon! Naalaḡniḡaḡiñ! Tuuḡaam uuktuagumiḡaqsiniḡaasi iluqasi, nautchirriqiri aviktuipmatun mukkaaksranik sanikhunniñ. ³² Aglaan agaayyutigikpiñ ukpiqsrilñiñ qapirunijillugu. Utiguvich uvaḡnun sayyigisigitin aniqatiutin.” ³³ Simon Peter-m kiuniḡaa, “Ataniḡ, isiqtauqasiliñiḡaugikpiñ suli tuquqasigutin!” ³⁴ Jesus nipliḡisug, “Peter, uqautigikpiñ, aqargiqpak qalḡuqtaḡaluaqnagu uvlaami piilaaḡigisigikma piḡasuniaglaan.”

Maniqagvighu Puukataḡlu suli Savikpak

³⁵ Jesus-ḡum uqaanikami taavruminḡa apiqsrugniḡai maliguaqtini, “Taimani tuyugikapsi manikuvilaaqhusi puukatailaaqhusilu sakpakkiilaaqhusilu, inuqsraqpisi?” Kiuniḡaat, “Inuqsranjitchugut.” ³⁶ Jesus nipliḡniḡisug, “Aglaan pakma, kiḡa maniqagvighuḡumi naagaqaa puukataqagumi saagaḡligik. Suli kiḡapayaaq savikpaitchuni tuniraksragigaa quppigaaani aasiñ tauqsigumi savikpaḡmik. ³⁷ Uqautigipsi, Taamna uqahiq aglausimaruuaq Agaayyutim makpiḡaañiñi atuumaruksrauruq, itna ‘Irrutiniḡaat savamaḡluktuatun.’ Iluqaan aglausimaruuaq uvapkun immiumakkauniaqtuq.” ³⁸ Maliguaqtit nipliḡniḡisut, “Ataniḡ, uvva malḡuk savikpaak!” Kiuniḡai, “Tavra apai!”

Jesus Agaayuruq Igḡimi Atiliḡmi Olives-mik

³⁹ Jesus aullalḡiñniḡisug igḡimun atiliḡmun Olives-mik piragihigmisun, aasiñ maliguaqtañ malikkaat, [aglaan Judas malinjitchuq.] ⁴⁰ Tikitñamin taruḡa nipliutinigai, “Agaayulusi ukpiqsrissainjitchumausili uuktuqsiugupsi.” ⁴¹ Tavrakḡa aullaqtaallakhuni sitquqhuni agaayuniḡisug. ⁴² Nipliḡniḡisug, “Aapaḡ, pisuhigiyupku piḡḡḡ qallutaa nagliqsaaḡum uvaḡniñ. Uvaḡa pisuhigijilaaptun aglaan pisulñiñ savaḡñli.” ⁴³ [Isaḡulgum qilaḡmiñ sagviutinigaa sayyiqḡugu. ⁴⁴ Ihuilḡuqpakikun agaayuniḡisug piḡiqtlukhuni, aasi ilaan siiqsipkaḡa kataktuq auktun nunamun.] ⁴⁵ Makitnami agaayuhigmiñiñ utiqhuniyasiñ maliguaqtimiñun tavra paḡinniḡai siñiktuat, minguhutin ihuilluqpaḡitḡutin. ⁴⁶ Nipliutinigai, “Suvaata siñikpisi? Makillusi, agaayutitchi ukpiqsrissainjitchumausili uuktuqsiugupsi.”

Tiguniḡaat Jesus

⁴⁷ Jesus uqactitlugu iḡugiaktuat iñuich tikiñniḡisut, sivulliqḡughich Judas-ḡum, ilaḡata qulit malḡuk maliguaqtit. Utlakhugu Jesus kuniḡniḡaa. ⁴⁸ Aglaan Jesus nipliutinigaa, “Judas, kunikhugu aachtuutigiviun ḡḡniḡa iñuum?” ⁴⁹ Maliguaqtit nayuutiruat Jesus-mi tautukamitruḡ taamna atuumaruaq uqautiniḡaat, “Ataniḡ, atuḡlavut savikpavut!” ⁵⁰ Ilaḡata anauniḡaa qaukhiata agaayuliḡsit savaktaa siutaiqsighugu taliḡpianik. ⁵¹ Aglaan Jesus nipliḡniḡisug, “Anḡaa! Apaiqsuq!” Aksikhugu iñuum siutaa mamitinnigaa. ⁵² Taavruma aquagun Jesus-ḡum nipliutinigai qaukhiḡich agaayuliḡsit suli aḡalatinḡich agaayyuvikpaum ihuqtitchiñiaḡtiniñ suli sivulliuḡtighuat tikitcheut aiḡlugu ilaa, “Aatai, tikitcheuksrauvisi savikpaligaaḡusi anauntighu uvua liilaa savamaḡlukti?” ⁵³ Nayugaḡikapsi agaayyuvikpaḡmi uvluḡaḡipman tiguniatḡaitchipsitḡa. Aglaan pakma savagviksragigiksi sanḡiagun taaḡtuam.”

Peter-m Piilaaḡiniḡaa Jesus

⁵⁴ Tamatkua tiguplugu Jesus aullautiniḡaat tupqanun qaukhiata agaayuliḡsit, suli Peter-m malinjigai taavakḡatluk. ⁵⁵ Ikniaḡniḡisut silataani tupqum, aasi Peter-m ilaligniḡai aquppuruat tavrani. ⁵⁶ Ilaḡata pirit aḡnam tautuḡniḡaa Peter aquppuruuaq sanigaani ikniḡum. Qifiḡlugu nalinḡiḡaaḡlugu nipliutinigaa, “Una iñuk piqataupmiruaq Jesus-mi!” ⁵⁷ Aglaan Peter piilaaḡniḡisug, “Aḡnaaq, nalugiga!” ⁵⁸ Kiñuurajagun iñuk ilitchuqsripmiñisug Peter-mik nipliḡniḡa, “Ilvich, ilagaaḡintuuq taapku!” Aglaan Peter-m kiuniḡaa, “Naagga, ilaḡinjitchaatḡa.” ⁵⁹ Sassaḡniḡum kiñuagun atlam iñuum qapinjaiqhuni upyanigaa, “Illumun una iñuk piqataupmiruaq Jesus-mi, atakkii Galilee-ḡmiunuruq!” ⁶⁰ Aglaan Peter-m kiuniḡaa, “Nalullapiagigaa sumik uqactilaan.” Uqactitlugu tavrakḡatchiaq aqargiqpak qalḡuqtaḡniḡisug. ⁶¹ Atanḡuram qiviaqhuni tautuḡniḡaa nalinḡiḡaaḡlugu Peter, aasi Peter-m itqagniḡaa atangum nipliḡa iḡmiñun, “Aqargiqpak qalḡuqtaḡaluaqnagu uvlaapak piilaaḡutigisigikma piḡasuniaglaan.” ⁶² Peter tavra anipluni qianiḡisug ihuilluqpaḡiḡuni.

Jesus Mitautigigaa Anaullaḡhugulu

⁶³ Iñuich munaqsriuat Jesus-mik mitautiginiḡaat anaullaḡhugulu. ⁶⁴ Matuplugik irak apiqsrugniḡaat, “Kia anauvatun? Nalautchaḡiñ?” ⁶⁵ Nipliutipmiñiḡaat iḡugiaktuanik pisaanḡatinik.

Jesus Uqaqsittaḡviḡmi

⁶⁶ Uvlaaḡuqman Jew-ḡuruat sivulliuḡtighuat qaukhiḡich agaayuliḡsitlu aglaliqiritlu katinisut, aasiñ Jesus tikiutinigaa uqaqsittaḡtitchirinun, ⁶⁷ nipliḡutin, “Uqautitigut! Ilvich Christ-ḡvich, taimña akiqsruutauruaq Anniqsuḡti?” Jesus-ḡum kiuniḡai, “Uqautigupsi ukpiḡinainjitchipsitḡa, ⁶⁸ suli apiqsrugpsi apiqsrutmik kiuyumiñaitchipsitḡa.”

69 Aglaan uvakŋa Igñiŋa Iñuun aquppigisiruq tunjaani taliqppian Agaayyutim piqaqtuam sanŋipayaamik.” 70 Iluqatij nipliğniqsut, “Ilvich, Igñiğivatin Agaayyutim?” Kiuniğai, “Iipsi, uqaqtusi Igñiğinipluŋa.” 71 Kiisaimmalu nipliğniqput, “Inuqsranaiqsugut Iñisimarimik! Tusaagikput qanuq nipliha.”

23

Jesus Pilate-muutiniğaat

1 Iluqatij iñuich makitlutij Jesus Pilate-muutiniğaat kavanauruamun. 2 Tavrani pasiaqsiñiğaat Jesus itnaqhutij, “Iitchuğigikput una aŋun killukuaqtitchiha iñuptiknik atakkii uqautiniğai akiliqunijluğich tax-sinik Caesar-mun Rome-mi. Uqautiniğaisuli ilaa Christ-nunipluni umialik.” 3 Pilate-nun apiqsruğniğaa, “Umialigivatin Jew-nurua?” Jesus anjigñisuuq, “Aa, nalauttutin.” 4 Taamna atuumaanikman Pilate-nun nipliutiniğai qaukñijich agaayuliqsit iñugaagruiļu, “Iitchuğinitchuŋa patchisiksramik uumani aŋutmi.” 5 Aglaan qapiŋaipsauraqtut, “Iisauttutimigun ağayagağigai iñuich iluqaani Judea-mi. Aullaqni-iruq Galilee-mi pakma maunjaqhuniasiiñ.”

Jesus Herod-muutiniğaat

6 Pilate-nun tusaakamiun taamna apiqsruğniğaa, “Una aŋun Galilee-ğmionuva?” 7 Iitchuğikamiun Jesus-nun aggiqsilaŋa nunamiñ aŋalataŋaniñ Herod-nun, tuyuğiniğaa Herod-mun tavraniitmiñisuumun Jerusalem-mi. 8 Herod quviasupiağatağniqsuuq tautukamijun Jesus, atakkii tusaaplugu suli qiniğummiuqlugu inilğatluk. Tautukkummiuğniqsuuq Jesus savakpan quvignaqtuanik. 9 Herod-nun apiqsruqtaaqsiñiğaa Jesus iñugiaktuanik apiqsruutinik, aglaan Jesus-nun kiunijniğaa. 10 Qaukñijich agaayuliqsit suli aglaliqirit qapiŋaipsauraqhutij pasiuğniğaat Jesus. 11 Herod-nun anjuyyiuqtaiflu mitautiginiğaat Jesus suvasağinilugu. Atipkaqlugu atangum atnuğaa llautaŋanik utiqittiniğaat Pilate-mun. 12 Taavrumani uvlumi Herod-lu Pilate-lu ilaurağiiksinniqsuk sivuani uumigiikkaluaqtuak.

Jesus Tuquruksrağugaat

13 Pilate-nun katipkağniğai qaukñijich agaayuliqsitlu sivulliuqtit iñuillu, 14 suli nipliutipluğich tamatkua, “Tikiutigiksi una aŋun uvaŋun nipliqhusi sivulliu llautaŋaniñiñipluğich iñuich. Isivgiuğaluaqlugu sivuqqaqpsitfi paqitlaitchiga savamaqhuutiqağlugu pasiuğutipsitnik. 15 Unniñ Herod-tuuq paqitchinitchuq agvisiksramik, atakkii utiqitqinijaa uvaptik-nun. Una aŋun piitchuq sumik tuqurrutauyumiñiaqtuamik ilaanun. 16 Taatnağluŋa ipiğaqtuqtitqağlugu aullaqitkisigiga.” 17 [Pilate patchisaiqsitichisuuruq atautchimik isiq-tamik niğipagvikaam uvluanil]. 18 Iñugaagruiç niplaniqsut, “Tuqqutchiun taamna iñuk aasiñ tigutaqtaunajisillugu Barabbas!” 19 (Barabbas isiqtaunniqsuq atakkii ilaupluni tamatkunani ağayakhutin nunaaqçimi tuqqutchiruanil). 20 Pilate-nun Jesus patchi-saiğukkaluağaa. Taatnamik uqağvigitqikkaluağai iñugaagruiç. 21 Aglaan iğialaniqsut nipi-tusiplutin, “Kikiaktuutisiun! Kikiaktuutili sannigutamun!” 22 Pilate-nun piŋatchiqlugu ni-pliğniqsuq, “Sumik savamaqhuutiqaqpa? Paqitchinitchuŋa sumik tuqurrutauyumiñiaqtuamik ilaanun. Ipiğaqtuqtilugu patchisaiğisigiga.” 23 Aglaan iğialapsaurağniqsut kikiaktuutiraksrau-piağniplugu sannigutamun. Kiisaimmalu iğialahigmiktigun akimavut.

24 Uvvaasiñ Pilate-nun atanniğniğaa Jesus kipiçniğutaatitun. 25 Pilate-nun pituiğniğaa Barabbas pisukkanat, taamna isiqtauruuq atakkii ilaupluni tamatkunani ağayakhutin iñuqaqtuani, aasiñ qaitlugu Jesus ilinjitun pisuhatitun.

Jesus Kikiaktuutigaat Sannigutamun

26 Anjuyyiuqtit sivulligñiğaat Jesus. Pisullağmij paaqsiñisut iñuñmik Cyrene-nağmimik atiqaaqtuamik Simon aitmuktuamik nautchiivijmiñ. Tamatkua nunuriniğaat akiyağiaquplugu sannigutamik aquagun Jesus-nun. 27 Iñugiallapiaqtuut iñuich malinjigaat. Akunğatni itmiñisut ağnat qairuat uigualaplutin. 28 Jesus-nun kinjaqami nipliutiniğai, “Ağnaaŋisii Jerusalem-nun! Qirratiginasitŋa aglaan qirratigisitchi ilipsitñun qitungapsitñunlu. 29 Atakkii uvlut qallirut iñuich nipliğisilhat, ‘Quvianamiurut taapkuua ağnat qitungaitchuat siŋaiyautlaitchuatlu miluktitchisimaitchuatlu.’ 30 Taivrumani uvlumi iñuich nipliğisirut iğğiñun, ‘Katagitchi uvaptiknun!’

suli qimigaanun, ‘Iriqtigut.’

Hosea 10:8

31 Atakkii taatnatun irrutikpatruŋ patchisaitchuq pakmapak, qanutun irrutiniqamivat iñuñmik taimanigu?”

32 Malğuk atlak iññuk, iluqatik savamaqhuksimaruak, tuqqutauruksaupmiñisuk piqataulugik Jesus-mi. 33 Anjuyyiuqtit tikiñniqsut atiqaaqtuamun “Saunğa niaqum.” Tavrani kikiaktuutiniğaat Jesus suli taapkuak savamaqhuksimaruak piqasiqlugu, ilaqataa taliqppian tunjaanun suli ilaqataa saumian tunjaanun. 34 Jesus nipliğniqsuq, “Aapaan, natqigutikkich tamatkua iñuich! Nalugaat sumik savaaqaqtillaaqtin.” Avguğniğaiç

atnugaanji nalautchagautigiplugich. ³⁵ Iñuich qichaqtuat tautuktuagnaigaaat. Jew-njruat sivulliuqtinjisa mitautiginigaat, “Annautiraigai atlat. Ki anniqsugli inmiñik Christ-njyumi, Anniqsuqti akiqsruutauruaq Agaayyutim piksraqtaagikkana!” ³⁶ Anjuyiuqtit mitautigipmiñigaat. Utlaklugu aatchuñigaat sunağnit chuamik misuqqumik ³⁷ nipliqtutin, “Anniqsugñi ilipnik umialigikpatin Jew-njruat!” ³⁸ Niaquan qulaagun aglaklugich uqałhich, “Taamnauvva umialag Jew-njruat.”

³⁹ Ilaqataan savamaqluksimaruam nivinjaruam uqağniqluktaqmifiñiga, “Christ-njguvich anniqsugñi ilipnik uvaguglu!” ⁴⁰ Aglaan ilaqataan iñiqtiğniğaa nipliqtuhuni, “Taluğnitpiun Agaayyun? Tuqqutaksrauruntuuq ilaatun. ⁴¹ Tuquniaqtuguk nalautlugu atakkii taat-nağnaqhunuk; aglaan taamna savaaqanjichuq pigiit chuamik.” ⁴² Aasiñ nipliutiniğaa, “Jesus, itqağillaññanña tikitchuvich anjaayuaqtipnun!” ⁴³ Jesus-njum nipliutiniğaa, “Akiqsruğikpiñ, marrumani uvlumi piqasiğisigikma utaqqivinjmi.”

Jesus Tuquruq

⁴⁴ Uvlug qitiqquqman siqinñaağniğniqsuq taaqsipluni nunapayaami piñasunun ilipman sassağ; ⁴⁵ talukuyaaq [sapukutchiutauruaq] nivinjaruaq agaayyuvikpanmi siuksigñiqsuq tatpichakña takununjaaglaan. ⁴⁶ Jesus nipaalaliğniqsuq, “Aapaan! Argaknu iligiga ir-rusiğai!” Taatnaamikami tuquniqsuq. ⁴⁷ Rome-mağmiut qaukñiata anjuyiuqtit tautuklugu tamanna atuumaruaq kamaksruğniğaa Agaayyun nipliqtuhuni, “Iłumutun taamna anun nalaunjaruaq!” ⁴⁸ Iñuich katiruat qiniğiaqlugu kikiaktuuriğiq tautukamitruñ tamanna atuumaruaq, utiğniqsut kinjuniğmiknun ipiqituchallapiqhutin. ⁴⁹ Iluqatin tamatku ilisimaruat Jesus-mik ilağipluğillu ağnat maliktuat Galilee-miñ qichağniqsut taiñakñatluk qiniğiaqhutin.

Jesus Iıuviğniğaat

⁵⁰⁻⁵¹ Iñuqaqmifiqsuq atilinjmik Joseph-mik Arimathea-ğmiumik, nunaaqqimiñ Judea-mi, nalaunjaruaq qanutitanjichuağlu iñuk, sulı utaqqiniqsuq tikiğisrañanik anjaayuaqtaan Agaayyutim. Ilağualuqhuni uqaqsittaaqtitçirini anjiquatunjiñniqsuq sivunniqmata tuqqutçhuklugu Jesus. ⁵² Joseph-njum utlautipluni Pilate-mun apiqsruutiginigaa timaa Jesus-njum pisuklugu. ⁵³ Tavrakña atqaqlugu timaa Jesus-njum, nimiqsruğniğaa ukiłhaağiksaamik, ilipluguasiñ ilıviliuqtamun uyağanmi atunganjichuamun. ⁵⁴ Iluqani tamanna atuamaniqsuq minguiqsiağvium uvlua aullağniyasipman. ⁵⁵ Ağnat maliktuat Jesus-mik Galilee-miñ maliñniğaat Joseph tautukluguasiñ qanuq Jesus-njum timaa ilipmagu ilıvigiñmun. ⁵⁶ Utiqhutin kinjuniğmiknun itqanaiyağniğaiç tiprağiksautilğich uqsruğitksrai timaan Jesus. Jew-njruat minguiqsiağviatni minguiqsigñiqsut kamagiplugu tillisaa Moses-njum.

24

Jesus Anjikkauruq Tuquliğmiñ

¹ Uvlaatçhaurañani sivullium uvlum akunniqsaaami ağnat ilıvigiñniqsut saagaqhutin tiprağiksautilinjnik uqsruğitksraiñik itqanaiyaagmiknik. ² Paqinniğaat uyağak aqsraqtinaniqsuq paanjanıñ ilıvgum. ³ Tavraasiñ isiqamin paqinğiniğaat timaa atanguruam Jesus. ⁴ Qanuqsausiuqtılugich tavrakñatchiaq malğuk anjutik qitñnağnaqtuanik atnugaallak qichağniqsuk sanigaatni. ⁵ Iqsitçhahutin ağnat sikinniqsut nunamun. Anjutik nipliutiniğaiç, “Suvaata tautuğiaqpsı iñuuruamik akunğatni tuqunjaruat? ⁶ Uvaniingitçhuch atakkii iñugutçiqsuq. Itqallaksiun qanuq uqaqtılaan ilipsitñun Galilee-miñnajağmiñi, itna, ⁷ Iğniña Iñuum qaisauruksrauruq killuuruanun iñunñun kikiaktuutikkauluni, aasiñ piñayuatigun uvlun anjıtqikkumapluni iñuuliğmun.” ⁸ Ağnat itqağniğaat uqağikkana. ⁹ Utiqhutin ilıvigiñniğ uqautiniğaiç qulit atausiq malıguaqtit atlatlu iluqaitñik tamatkunıña. ¹⁰ Taapkuva ağnat Mary Magdalene, Joanna-lu, Mary-lu aakanña James-njum, sulı atlat ağnat. Uqautiniğaiç uqçiraqtit tamatkunıña atuumaruanik ilıvigiñmi. ¹¹ Aglaan malıguaqtit isumaniqsut ağnat piñiliqiniplugich. Taatnamik ukpigiñniğniğaiç. ¹² Aglaan Peter makitiqhuni aqpalıqsruğniqsut ilıvigiñmun; auğrukami tauntunığaa nimğutaa ukiłhaağiksuaq kisan. Kinjuniğmikhuni quviğusautiginigai tamatkua atuummırat.

Pisukkataağniqsuk Emmaus-mun

¹³ Taavrumani uvlumi malğuk Jesus-njum malıguaqtik nunaaqçıuramunıñağniqsuk atilinjmun Emmaus-mik, uñasiksilaqaqtuaq tallimat malğunıñ mile-lanik Jerusalem-miñ. ¹⁴ Pisullağmik uqağniqsuk iluqaanik atuumaruanik. ¹⁵ Uqqaagiksıtugik Jesus pisuqasiğniğik; ¹⁶ tautukkaluağniğaa aglaan ilısağinjiniğaa. ¹⁷ Jesus-njum nipliutiniğik, “Sumik uqaqpsik pisuktuahaptikni?”

Qichaqpaalñaniqsuk alianaqsiplutik. ¹⁸ Ilaqataan atilğum Cleopas-mik apiqsruğniğaa, “Kisivich naluvalunıqsutin Jerusalem-mi atuomapman tamanna ikpaksravak.” ¹⁹ Jesus-njum apiqsruğniğik, “Sunik?” Kiuniğaa, “Tamatkunıña atuumaruanik Jesus Nazareth-miumun.

Taamna anun sivuniksriqirauniqsuq sanjriqaqtuaq uqaligimigun savaagmigunlu sivuğaadni Agaayyutimlu iñuilla. ²⁰ Qaukijnich agaayuliqsipta suli sivulliqtupta sivunnigñaat kikiaktutitquplugulu tuqqtututquplugulu. ²¹ Niğiuğağigaluakkaqput ilaanuniplugu tasuqsairuksrauplugu Israel-aagmionik. Marrumani uvluni pinayugığa atuumapmanaglaan. ²² İlapta ağnat tupakkaatigut pitlukkugunniñ. Taapkua utlautiniqsut qauniuraami iluvigmun, ²³ aglaan paqingiññaat timaa. Utiqamin nipliğniqsut tautuniplutin isagullañnik uqautriruanñnik Jesus iñuuniplugu. ²⁴ İlavut utlautiniqsut iluvigmun paqitlugu taatnatupiaq ağnat uqalhatitun, aglaan qinijnimifiğaaat Jesus.” ²⁵ Tavrali Jesus-ñum niplu-tiniğik, “Qanutun isumailaaqtigivisik! Qanutun sukaisigivisik ukpiqsriħksrapsitñik supayaanik sivuniksriqirit uqautaitñik! ²⁶ Uqağniğugaut Christ, Anniqsuqti akiqsruutauruaq nagliksaaqtuksrauniplugu tamatkunina isigaluaqani kamanautmiñun.” ²⁷ Jesus-ñum ilitçugipkağniğik uqautigikkauruanik inçmigun iluqaitni Agaayyutim uqalħiñi, aullagñnipluni makpiğaanñiñ Moses-ñum suli aglanitñiñ iluqatin sivuniksriqirit.

²⁸ Qallikamin nunaaqçuramun igligvinçkunun, Jesus pisuktuiñağniqsuq qaanjiiñağniqtautun. ²⁹ Aglaan nutqaqtinnigaak nipliqhutik, “İttuallagiiñ uvaptikni. Taaqsisiaqsigaatigut.” Malikħugik nayugniğik. ³⁰ Jesus aqvinniqsuq niğiqasigukħugik. Tigusikami qaqqumik quyanigaa Agaayyun. Avguqlugu qaqquq qaiñniğaa ilinçkun. ³¹ İrratik ançmaqmata ilisağiaqsiliğniğaa. Aglaan qinijnaiqsigniqsuq ilinçkniñ. ³² Uqaagsiñiqsuk inçmiknun, “Uunaqsaagaluqaqniñuk uummatiptikni uqaqatigipmatiguk tumitçaani suli kançiqsipkağlugu Agaayyutim uqalħa uvaptiknun.” ³³ Maksriħhutik utiqtiğniqsuk Jerusalem-mun. Paqinnigaik qulit atautchich maliguaqtit katimaqatiguaqtat atlanik. ³⁴ Tamatkua katimaruat niplianiqsut, “Atançuruaq ançitqinñiqsuq ilumun! Sagviğniqsuq Simon-mun.” ³⁵ Malğuk utiqtiqtuak uqautiniğaiç atuumaruamik tumitçaani suli qanuq ilinçknik ilisaqsriħimçmiknik Ataniğmik avçuipman qaqqumik.

Jesus Sagviqsuq Maliguaqtimiñun

³⁶ Malğuk uqaqtitlugik taavrumina, tavrakçatchiaq ataniq Jesus qichaaniktiğniqsuq akunçatni nipliutiplugich, “Tutqutiqağitçil!” ³⁷ Tatamitçanñiqsut atakkii tautukkasunçiaqhutinç aliuqtumik. ³⁸ Aglaan nipliutiniğai, “Suvaata tupaktiqpsi? Suvaata ukpiqsriñitpsi?” ³⁹ Tautuksigich argatka isigatkalu. Uvançaupiaqtunç. Aksigluña ilitçuginiagtusi. Atakkii aliuqtuq timiqançitçuq sauniqançitluniñu uvapuntun.” ⁴⁰ Uqaqami taavrumina qinçiqtitkai argançmiñik suli isigançmiñik. ⁴¹ Maliguaqtit ukpiğilçuifiñniğaaat suli aglaan quviğusukħutinç quviasullapiaqhutinçlu. Jesus-ñum apiqsruğniğai, “Uvani niçkirsraqçpsi?” ⁴² Aatçuğniğaaat iğaamik iqalunçmik. ⁴³ Tiguplugu niğniğaa sivuğaadni.

⁴⁴ Tavra nipliutiniğai, “Tamatkua uqaqtigikkatka ilipsitñunimma nayuutinçagçma ilipsitni, suapayaq atuumaniğniplugu aglausimaruatun uvapkun maligutaksranç Moses-ñum suli aglaançitni sivuniksriqirit suli Psalms-ni.” ⁴⁵ Tavra ançmağniğai isummatinç kançiqsitquplugich uqalħanik Agaayyutim. ⁴⁶ Nipliutiniğai, “Taamna aglausimaruq, Christ, Anniqsuqti akiqsruutauruaq, nagliksaaqtuksrauruq tuqulunilu ançitqiksraupluni tuqunaruaniñ piñayuatigun uvlut, ⁴⁷ suli atqagun tusaayugağiksuaq quliaqtuakkaugisiruq isummitçilçkun suli natçititkkaukħkun killuqsautiniñ inçnun nançpayaq, aullagñniplugu Jerusalem-miñ. ⁴⁸ İlisimaruçisirusi tamatkunuuna. ⁴⁹ Tuyuğisigipsi İrrusillautamik Agaayyutim akiqsruutigikkanañnik. Utaçqiruksraurusu nunaaqçimi sançim pakmakçia kitiñiħlanunaglaan ilipsitniñ.”

Jesus Qilañmuutikkauruq

⁵⁰ Jesus-ñum annisiniğai nunaaqçimiñ Bethany-m tunçanun. Tavrani isakħgich argançni piliutiksriñniğai maliguaqtini. ⁵¹ Jesus agaayutillaisa aullautikkauniqsuq pakmuña. ⁵² Maliguaqtit agaayyuviginiğaaat utiqhutinçasiñ Jerusalem-mun quviasullapiağataqhutinç. ⁵³ Ataramik agaayyuvikpançmiinçiqsut [nançaqħugu] quyaplugu Agaayyun.

³⁴ Aasrii uvaŋa qiiŋianikkiga taamna atuumaruq aasrii uqautigitlaplugu Iğñiğihagun Agaayyutmun.”

Jesus-ŋum Sivulliich Maliğuaqta

³⁵ Uvlutqikman John taraniigifiñiisusq malğunmik maliğuaqtinmiñik piqasriqhuni. ³⁶ Qiñiqamiuŋ Jesus apqusraaqtuq John-ŋum upyaŋniğaa, “Uvvauna Agaayyutim ipnaiyaŋa.” ³⁷ Taapkuak maliğuaqtik tusraaplugu taatnaqman, maliutiniğaaq Jesus. ³⁸ Jesus-ŋum kinjaqami, maliutiniqmakni qiiñiqlugik apiginiğik, “Sua pakikipitchu?” Taapkuak kiuniğaaq, “Rabbi, nani tukkuqaqpiçh?” (Taamnaguusq Rabbi mumiutiqaqtuq ilisautrimik.) ³⁹ Ilaan kiuniğik, “Uvvaŋaqtik qiiñiğiatku!” Taapkuak utlauri'amik qiiñiğaaq nani irviqaqtılaaŋa, aasrii uvlivigiplugu. Sisamanun tuqtuqtaq iliyuŋnaqsiruami sassaqt unnuksraaqman. ⁴⁰ Taapkuak tusraaplutik John-ŋum uqautaamik maliutirruak Jesus-mik ilaqataa atiqagñisusq Andrew-mik, Simon Peter-m aniqatigiplugu. ⁴¹ Andrew-m sivulliuaplugu paqilğaağniğaa aniqatni Simon uqautiplugu, “Uvaguk paqitkikpuk Messiah” (mumiutiqaqtuq Christ-mik naagaqaa Annisusqtimik), ⁴² aasrii Simon Jesus-muutiplugu. Jesus-ŋum qiiñiqlugu nipliutiniğaa, “Ilvichuva Simon, iğñiŋa John. Taiyuutinikkisirutin Cephas-mik” (mumiutiqaqtuamik Peter-miva Iyagaŋmiglugu).

Jesus Tuqluiħa Philip-mik Suli Nathanael-mik

⁴³ Uvlutqikman Jesus sivunniğñiisusq Galilee-mugukhuni. Ilaan Philip paqitlugu nipliutiniğaa, “Maliğuaŋa!” ⁴⁴ Philip-guuq Bethsaida-ğmiiŋuniqsusq Andrew-mlu Peter-mlu irviakni. ⁴⁵ Philip-ŋumli nalautilugu Nathanael, uqautiniğaa “Uvagut paqitkikput taimña Moses-ŋum uqautiğimakkana maliğutaksrani suli sivuniksriqirit uqautiğikkaŋat. Ilaa Jesus-ŋuniqsusq, Nazareth-miu, Joseph-ŋum iğñiŋa.” ⁴⁶ Nathanael-ŋum piñiğaa, “Qanusriq naku-uruq aggitlava Nazareth-miñ?” Philip kiugaa, “Kiataamili qiiñiğiaqsagun!” ⁴⁷ Jesus-ŋum qiiñiqamiuŋ Nathanael utlauriruq inmiñun nipliğniisusq, “Uvvauna Israel-aagmiupağataq! Ilaani piitchuq pigilaq.” ⁴⁸ Nathanael-ŋum apiqsruğniğaa, “Qanuqlugu ilisimaviŋa?” Jesus-ŋum kiugaa, “Philip-mun tuqluğaluaqtitnak qiiñianiŋniğikpiñ atañiusrima'avich asririğaqtuami napaqtumi.” ⁴⁹ Nathanael-ŋum kiugaa, “Ilsaurii! Ilvich Agaayyutim Iğñiğiniğaaatin! Israel-aagmiut umialiginiğaaatin!” ⁵⁰ Jesus-ŋum kiugaa, “Ilvich ukpiliisqipich qiiñiğni'apkiñ sivuani ataani napaqtum asririğaqtuam? Qiiñiğisirutin kamanatluktuanik taavrumakŋa.” ⁵¹ Jesus-ŋum nipliutipsağniğai, “Ilmutuuruamik nipliutigipsi, ilipsi qiiñiğisigiksi qilak anmaqpan sulı Agaayyutim israğulgi mayutmuktuat naagaqaa atqagtuat Iñuum Iğñiŋanun.”

2

Jesus-ŋum Atlaŋŋuqtitchiħa Imiğmik Misruqqumun

¹ Uvluk piñayuakum katchuutniaqtuak inniqsuk Cana-mi nunaaqqimi Galilee-mi ittuami. Jesus-ŋum aakaŋa itmiñiisusq. ² Suli Jesus-lu maliğuaqtinilu aiyugaaqtupmiñisusq katchuutniaqtuamun. ³ Misruğuuat nunupman, Jesus-ŋum aakaŋan nipliutiniğaa, “Ukua misruğuuatiusut.” ⁴ Jesus-ŋum kiuniğaa, “Tiliuqtaksrağingitçhikma sutquluŋa. Piviksrağasuli tikiumaitchuq.” ⁵ Jesus-ŋum aakaŋan uqautiniğai savaktit, “Piyumigiksi qanupayaq tilikpasri.” ⁶ Taraniğuuq itçhaksrat qattaliat iyagaich imiğnum inniqsut, atausriq immaqtutillaqaapluni iñuiñiğaqun naagaqaa iñuiñiğaq qulit gallon-tun, Jew-nuruat maliğutaksrirusriğikkagmikkun iğğuuqtaksraqtuğvikaanğich. ⁷ Jesus-ŋum uqautiniğai, “Immiqsigik qattat imiğmik.” Tarra immiğniğaiç qaqluqpiuraqlugich. ⁸ Tarakŋaasrii Jesus-ŋum nipliutigai, “Tarakŋa qalusriusri, niğiqpaktuat aŋalataa payuksiuŋ!” Taapkuu payuñiğaa. ⁹ Aŋalataa niğiqpaktuat uukamiuŋ imiğ misruğuuqtitaq naluniğaa nakitŋaqtautilaŋa tamarruma misruqqum, aɣlaan taapkuu savaktit qalusriuat imiğmik ilsimaniğaa. Taavruma aŋalataa niğiqpaktuat tuqluğniğaa uiksraun, ¹⁰ nipliutiplugu, “Atlas autaaqtitchiraqtut misruğuiŋniçramik sivulliuaplugu, aasrii aiyugaaktat imianikmata, akiitluŋniçramik piqaqtitkaqsplugich. Aɣlaan ilvich itinniğai misruğuiŋniçsraq isruanunaglaan.” ¹¹ Sivulliqpianuplugu taamna quvinqaqtuq savaaq Jesus-ŋum iñiqtaniğaa Cana-mi Galilee-miittuami. Ilaan kamanautni qiiñiqtinniğaa. Aasrii maliğuaqtaiñ ukpigiliutipsağniğaa. ¹² Tamarruma aquagun Jesus aakanilu nukatchianjilu suli maliğuaqtinji Capernaum-muñniqsut, taraniasriiñ itlutin ikituurani uvluni.

Jesus-ŋum Suaqluiyaiħa Agaayyuvikpauramik

¹³ Jew-nuruat niğiqpagvikaanğat atilik Apqusaakkauliğmik tikiyasriuruq, aasriiñ Jesus Jerusalem-mun aullağniqsusq. ¹⁴ Agaayyuvikpaŋmi pakinniğaa iñuich tunniuuqairuat aŋusalluŋmik ipnaiñiğlu tiŋmiagruuraniglu suli simmiqsuqtit maninñik aquppiruat manniqiviniçmikni. ¹⁵ Aasriiñ aklunaamik, ipiqaqtuusriqhuni uumarupayaat aninniğai Jew-nuruat agaayyuvikpaŋatniñ, manniqiviniç simmiqsuirit maninñik ulğutlugich, simmiqsuutiniç

siamitlugich. ¹⁶ Suli tiliplugich tunisiullaqtuat tinmiagruuranik itnaqhuni, "Tamatkua uvakna anitichigik! Aapaa tupqa tunisiuqqaiviguqnaqu!" ¹⁷ Maliguaqtañ itqañigaat uqahiq aglausimaruq itna, "Agaayyuun! Siqñigillapiahigma tupigikkapnik iluqnauqsi-maaqtitkaana." ¹⁸ Jew-nuruat nipliutitqinñigaat apiqsruutmik, "Sumik quviquaqtuamik iñiqtaqaqutin qinñiqtinayaaqpiuñ uvaptiknun nalauññiñ taatnasriqavich?" ¹⁹ Jesus-ñum ki-ugai, "Unauvva agaayyuvikpak piiyagupsium, piñasruni uvlnu nappatqikkisigiga." ²⁰ Jew-nuruat apiqsruñigaat, "Piñasruni uvlnu nappatqikkisiviñ? Malgũqiaq itchaksrani ukiuni nappagñiakkauruq agaayyuvikpak una!" ²¹ Aglaan Jesus uqautigikkaña agaayyuvikpak atrinũiqsuq ilaan timaanun. ²² Taamani tuquhigmiñ anitqikman, maliguaqtañ itqañigaat taatna uqahha, arguaqquaitlugich aglausimaruq uqahhich, suli Jesus uqautigikkañi.

Jesus Iñisimagai Iñuqaisa Iñuich

²³ Jesus Jerusalem-mi itlugu niñiqpagvikaami taggisigaqtuami Apqusraaqtitauhigmik iñugiaktuat ukpiginiñigaat qinñiqamisigik quviquaqtuat savaañi. ²⁴ Aglaan Jesus-ñum ilumutuuginginiñigai, atakkii ilaan iñuich iñisimaaqiklugich. ²⁵ Iñuktigun kanjipsipkañañaqnaqhuni ingiñiñiqsuq, ilaan kanjipsimaaqiklugich iñuich isrummatinjich.

3

Jesus-ñum Iñisautriñha Nicodemus-mik

¹ Uvvaasriñ inniqsuq iñuk atiqaqtuq Nicodemus-mik, Jew-nuruat sivulliuqtaiñ ilañat, piqataupluni taapkunani Pharisee-nuruani. ² Unnuat ilañatni utlautiniqsuq Jesus-mun nipliqhuni, "Iñisautrii! Iñituchigigikput ilvich iñisautriksrauplutin tuyuññiñ Agaayyutmiñ. Kia-unniñ piyumiñaitchai quviquaqtuat savaat kisianik Agaayyutim piqasriumalugu." ³ Jesus-ñum kiugaa, "Iñumutuuruamik uqautigikiñ, iñuum anitqinñigisuañuni, Agaayyutim arjauyuuqataa qinñitlasriyumiñaitchaa." ⁴ Nicodemus-ñum apiqsruñigai, "Qanuñuni iñuguaniktuaq anitqikkisiva? Nalupqinaitchuq, aakami iñuanun isitqiaqsiyumiñaitchuq, anñiñ tuglilitlasriñu." ⁵ Jesus-ñum kiugaa, "Iñumutuullapiaqtuamik nipliutitgikiñ, Iñuk anitqinñigisuañuni imikun suli Ipiqtchuakun Irrutchikun isitlasriyumiñaitchuq Agaayyutim arjauyuuqataanun. ⁶ Tamatkua aniruat iñuñniñ iñugruñiñaurut. Tamatkualiasrii kisiisa Ipiqtchuam Irrutchim anitqiksitanñi iñuugisirut Ipiqtchuakun Irrutchikun. ⁷ Quvigũsruutiginagu nipliutiga, 'Anitqiksraupiaqtusri'. ⁸ Anuñi iglĩgaqtuq napmupayaagũkama, ilipsiasriñ tusraaplugu anuñim siigruñniña, aglaan iñisimatlaitchiksi nakiñ aggĩlha unniñ napmulha. Taatnatun kiñapayaaq ittuq animaagtuq Ipiqtchuakun Irrutchikun." ⁹ Nicodemus-ñum apiqsruñigaa, "Qanuñuni taatniitlagisiva?" ¹⁰ Jesus-ñum kiugaa, "Ivich iñisautraugalaqhutin Israel-mi taamna nalunipiuñ? ¹¹ Iñumutuullapiaqtuamik nipliutitgikiñ, Uvagut uqagaqtugut iñisimakkaptiknik suli iñisautriraqtugut qinñikaptiknik. Aglaan nallipsi uqahiqput akuqtugũmmataitchaa. ¹² Iñipsi ukpigingitchipsitña uqautikapsi nunaknaqatigun; qanuñusri ukpigitlasriqisiviñitña uqautigupsi pakmaknaqatigun? ¹³ Kiñauñniñ pakmuña mayuqsimaitchuq, aglaan iñuum Iñiñña atqaqtuq tatpakmakña. ¹⁴ Moses kivikmatun nimigianñuq nappaqutamun suviksrañiñaa, taatnatun iñuum Iñiñña kiviktaksraugisiruq. ¹⁵ Kisupayaaq ukpiqsripluni turviñiktuaq ilaanik isruitchuamik iñuugisiruq.

¹⁶ "Agaayyutim nunam iñui piqpavagitlugich, Iñiñitluni aatchuutiginigaa. Kisupayaaq ukpiqsriñikun turviñiktuaq ilaanik tuquyumiñaitchuq, aglaan isruitchuamik iñuugisiruq. ¹⁷ Atakkii Agaayyutim Iñiñiñ tuyuñingitchaa atanniqsuqtatquplugu nunam iñuiñun aglaan anniqsuqtatquplugu iluqaitñun. ¹⁸ Kisupayaaq ukpiqsripluni tunnaviñiktuaq Iñiññanik, atannisriaksraitchuq. Aglaan ukpiqsriñigitchuq atannisriksrañaniktuq, takku ukpiqsriñikun tunnaviñiksimitluni Agaayyutim Iñiñituaqikkanañik. ¹⁹ Taatnaiñiplugu taamna atannisriaksraaq ittuq, qauma nunam iñuiñun tikitman. Aglaan iñuich piqpavitlukkaat taqtuq taavrumakña qaumamiñ, takku ilinjich irrusriñiksimaqhutin pigiitchuamik. ²⁰ Kisupayaaq irrusriñiksimaqtuam pigiitchuakun qauma uumigigaa, suli utlautisrut-laitchuq qaumamun, takku ilaan irrusriñiliutikkani pigiitchuq sagviqungitlugu. ²¹ Aglaan kisupayaaq irrusriñikkami iñumutuuruamik qaumamun utlautiraqtuq, taavruma qaumamun sagviumatquplugu irrusriñiliutikkani tupiksriñikun Agaayyutimik."

John Paptaaqtitchiri Iñisimaruñha Jesus-kun

²² Taavruma aquagun Jesus-lu maliguaqtinilu aullañiqsut nunanjanun Judea-m. Tarani ittuañniqsuq ilinjitiñ suli paptaaqipluni. ²³ John-tuuq paptaaqiniqsuq Aenon-mi unasriñigitchuamiñ Salem-miñ, takku imgũkkaqhuni tamanna. Iñuich utlaaqaqñuq ilaan paptaaqtañigai. ²⁴ John taamna isiqsimaitchuqsuli isiqsivimun.

²⁵ John-ñum maliguaqtañ ilanjich uqaksraqtuqsiñiqsut Jew-nuruatlu taavrumuuna ipiqsakkauhikun. ²⁶ Aasriñ John-mun utlautiplutin uqautiplugu, "Iñisautrii! Anun

Atuqtaksraptiknun akitñautiniqsutin ikivgäpnik akiyaqavich.”¹¹ Ilaan kiunigai, “Taivruma ihuaqsipkaqtima uqautigaana, ‘Ikvigatin tigulugich pisrugih.’”¹² Taapkua apiqsruñigaaat, “Kia taatnaquvatin?”¹³ Aglaan taavruma ihuaqsikkauruam ilitchuñinginiñigaa kisuutilaana, atakkii Jesus tamaakña piigñiqsuq inuñgiakpagitluni tamanna.¹⁴ Aquagun taavruma Jesus-num paqinnigaa Jew-nuruat aqaayuvikpañatni aasriiñ nipliutiplugu, “Atañii. Pakma ihuaqsirutin. Killuqsatqinñiaqnak. Takku killuqsaguvich pigitluktuq tikitpiaqtuv ilipnun.”¹⁵ Taavruma inuum aullaqami Jew-nuruat uqautiaqsiniñigai Jesus-nuniplugu ihuaqsipkaqtini.¹⁶ Taavruminja piqusriqhutin Jew-nuruat piyuaqasiniñigaaat Jesus, ilaa ihuaqsiniñiplugu minguiqsiaqvium uvluani.¹⁷ Jesus kiunigai, “Aapaga savaktuq ataramik inuñgiuq, suli uvañaptuq savaktuksraupmiuna.”¹⁸ Taavruma nipliutum Jew-nuruat sivunniqsillapiagñigai tuqqtuchuklugu, taavrumuunañhiñaungitchuaq minguiqsiaqvium atuqtaqsraigun aglaan niplihagunlu Agaayyutmik aapaqagñipluni suli atrilutipluni inñmiñik Agaayyutmun.

Igñiguruam Anjalatchiħha

¹⁹ Jesus kiugai, “Uqautigipsi ilumutuuruam itna, Igñiq inñiqtaqatlaitchuq inñmigulhiñiaq. Ilaa savaaqagäqtuq taavruminja qinikkağmiñik Aapani savaaqaqman. Supayaamik Aapauruq inñiqtaqaqman, Igñinñantuuq savaaqagäğigaa.”²⁰ Aapam Igñi urriqsuutirağigaa iluqaanik savaagitlakkagmiñik, atakkii piqpagiplugu. Ilaan ilisautigisiplugu kamanatluktuanikunniñ tamatkunakña inñiqtagikkajñiñi, ilipsi quvigusrullapiatlasilusri.²¹ Atriplugu Aapaa anjipchairağiħha tuqruanik inñugutqihğmun, taatnatullapiaq Igñinja qaitchitlaruq inñuħgmik tamatkunaja pisukkağmiñun.²² Aapaja inñmiñik atanniqsungiqħhuni, aglaan Igñi qaitchi-aninñigaa atanniħgmik.²³ Taatnaqħhuni iluqani kamakkun itkisiruq Igñinñanun atrilugu inñuħh kamaqsriħhat Aapananik. Kiñapayaaq kamakkutaitħhumi Igñinñanun kamakkutaitmiuq Aapananun tuyuğiraanun.²⁴ Ilumutuullapiaqtuamik uqautigipsi, Kiñapayaaq tusraaruq uqautimnik suli ukpigsiruruq tuyuğirimnik piññaktaqtuq isruitħhumi inñuħgmik. Taamna atanniqsiuyumiñaitħhuq, aglaan pituğaaniktuq tuqunajagmiñ inñuħgmun.

²⁵ “Uqautigipsi ilumutuullapiaqtuamik, Piviksraq tikiññiaqtuq, ami tikiumaaniktuq tuqunaruat tusraahksrañat nipaaniq Igñinñan Agaayyutim, aasrii tamatkua tusraaruat inñuñiaqtut.”²⁶ Atriplugu Aapauruq Ilaa kanjuruq inñuħgmik, taatnatun Aapauruam inillakkaa Igñigikkani kanjuitlasriplugu inñuħgmik.²⁷ Suli qaitħha Igñi nalauullugu anjalatchiħksramik atanniqsuiħgmik, atakkii Ilaa inñuum Igñigiplugu.²⁸ Taamna quvigusrutiginagu, piviksraq tikiññiaqtuq tuquruat iluqatñ iluvigni tusraagisiħhat nipaaniq.²⁹ Aasrii inñijch anjitqilutin iluvigniñi, tamatkua savaagisuat anjilutin inñuħgmun suli tamatkua savaagitħhuat anjilutin sivuuganaqtuamun atanniqsiuviksraqmikumun.

Ilisimarit Jesus-kun

³⁰ “Sumik savaaqagumiñaitħhuna uvapkuñiaq. Uqausriusriaga tuvraqħhugu Agaayyutmiñ atanniiraqtuna. Taatnaqħutin atanniutitka nalaunñarut, takku pisuħhapkun itingitħhugu, aglaan tuyuğirima pisuħhagun.”³¹ Uvapkuñiaq uqaqsagñiağuma, inñuħh ukpigiğiyumiñaitħhaat ilumutuuniħhugu.³² Aglaan ittuq uqautigiriga, uqaqtuq ilumutun uvapkun.³³ Ilipsi tuyuqagapsi inñuñnik kanjisiuqtuksranik John-mun Paptaaqtitħhirimun, ilaan uqautigaasri taavrumuuna ilumutuuruamik.³⁴ Inñumik ilisimariqağnanğitchaluaqħhuna, aglaan taamna nipliutigiğigaa ilipsi anniqsuqplusri.³⁵ John atriaqatuaq nanmimik ikimaruumik qaumagiksipħhugu, ilipsipsuuq sivikitchuami taimani quviagigiksi qaumagikkana.³⁶ Aglaansuli uvapkun piqagħhuna ilisimarimik kamanatluktuumik John-num ilisimaraulħhaniñunniñi, makua savaat inñiqtagikkagma, Aapaa qaisaniñ savaagitquplugich itqanaigħhugich tamatkua nalupqinaiqsruğaaat Aapamun tuyuğihiga.³⁷ Aapauruqatuuq tuyuqatuaq uvañnik uqaqtuq tamarumuuna, ilipsi tusraangaqsimaitchaluağiksi nipa unniñ kigiñana qinğihugu.³⁸ Ilipsi uqauttutai pigingitħhugich unniñ ukpiginğitħhugu taamna tuyuğikkana.³⁹ Iisaağigisi uqalħhich aglausimaruat inñuħgmik isruitħhumi paqitchiñasugiplusri. Tamarra tamatkua uqaqtuqatuaq uvapkun,⁴⁰ aglaan piyummataitħhursri uvañnun utlautisrugusri aasrii piññagusri inñuħgmik uvapkun.

⁴¹ “Nangaaqsuiħksraq inñuñniñ qinğiniağaginğitħhiga.”⁴² Aglaan ilisimagiksi, suutnaginğitħhiksi piqpakrsiħiq suvaluk Agaayyutim piqpakħhuna.⁴³ Aggigsunja Aapaa anjalatchisaagun aasii akuqtunğitħhispitħha. Naagasuli inñuk kiña agğiqpan inñi sanñimigun, ilipsi akuqtuğniağiksi.⁴⁴ Ilipsi nangautisruuruani avatmun aasriñ suliqutiginğitħhiksi nangausriaksraqsi Agaayyutmiñ kisiñiñ. Qanuğsrimi ukpiqsriñiaqpsisi?⁴⁵ Isrummatiginagu uvañnun patchisiquğisiñilusri Aapaanun. Moses-nun patchitri sagviummigaa, taimñnaami Moses ilipsi tunjavigikkaqsi.⁴⁶ Ilumun ukpiginğipsiun Moses, tunjaviginayaqmigipsitħha ukpigiħhuna takku ilaan aglaktigun uqautigigaana.⁴⁷ Aglaan aglaagikkani ukpiginğitħhapsigik, qanuğsri ukpiqsrigisivisi uvañna uqahimnik?”

6

Jesus-ŋum Niġipchaiħha 5,000 Arjutinik

¹ Taavruma aquagun Jesus ikaanaruq taagatchianun narvaŋan Galilee-m. Taamna narvaq taggisiqamquq Tiberias-mik. ² Iñugiallapiaqtuat malilġiñfiġaat, atakkii ilinġa qifiñqughich quvinqnaqtuat savaanġi iħuaqsiraġaħħikun atniġfiñqtuanik. ³ Jesus qimigaa mun mayuqhuni, aquvinniqsuq maliguaqtiniħu. ⁴ Jew-ŋuruat niġiqpagvikaanġat taggisiqagtuuaq Apqusraaqtitauliġmik tarani qalliñiqsuq.

⁵ Jesus qifiñqughich iñugiallapiaqtuat iñuich utlautiruat inmiñun nipliutiniġaa Philip, "Nakiñ tauqsiġayaqpisa niġisuiġutiksrañatnik ukua iñuich?" ⁶ Taavrumiñaguquq nipliutiniġaa Philip uuktuaqħuġu, Jesus-ŋum ilisimaanikkaluaqħuġu suliksrani. ⁷ Philip-ŋum kiuniġaa, "Malġuk kavluutik akiaknik naamayumiñaitchut qaqqiaqsisisigisaguptigik iñullaa mikiruuramikun-niñ niġiyumiñaqsiħuġu." ⁸ Maliguaqtit ilaħata, Andrew, Simon Peter-m aniqataa, nipli-qsuq, ⁹ "Uvvauvanani nukatpιαġruk piqagñiqsuq tallimanik qaqquuramik barley-nik suli qaluuraanġnik. Aglaan suugisivat taapkua itna iñugiaktigiruami iñuñmi?" ¹⁰ Jesus nipliutigai, "Iñuich aquvititichigik." Ivigaanupluniguuq tamanna. Iñuk iluqani aquvinniqsuq. Anutiħiħiñat 5,000-siyunnaq. ¹¹ Jesus-ŋum qaqqiaq tigu'amiuñ, Agaayyun quyanigaa agaayupluni, autaaġutaupluniasrii iñuñnun aquppiruanun. Taatnatunsuli iñiqtaqaġniqsuq qalukkun. Aasrii iluqatiñ niġiñiqsut pisuiġataqhutiñ. ¹² Niġisuiħlakmata, Jesus nipliutigai maliguaqtini, "Iħakupayaat katitichigik aasrii iksisruñaqasri." ¹³ Katitchi'amin, imniġiñgaich qulit malġuñnik aguupmaich ilakuatnik tallimanñiñ barley-niñ qaqquuraniñ iñuich niġiġviggiknañatniñ. ¹⁴ Iñuich qifiñqamitruñ quvinqnaqtuaq savaaq Jesus-ŋum iñiqtañja nipliġniqsut, "Iħumutun una ilaanuniqsuq. Tarra sivuniksriqirauniqsuq agġiqsuksrautauruaq nunam iñuifiñun." ¹⁵ Jesus-ŋum kanjisiñfiġaa iñuñnun umialiguoqtinniaħksrani nunuriluni. Taatnaqhuni unitiħuġich aullaumiugallañniqsuq qimigaa mun kisimi.

Jesus-ŋum Pisruħha Imġum Qaañagun

¹⁶ Unnuksraaqman maliguaqtai narvamun utlautiniqsut. ¹⁷ Umiamun iki'aminġ uti-aqsiñiqsut Capernaum-mun ikaaqħuġu narvaq. Unnuaguquqman Jesus-ŋum utlangiñfiġaisuli. ¹⁸ Anuġiġuutiqpauraġniġai qailġuutipluġich. ¹⁹ Maliguaqtit iputlutin piñasrunik naagaqaa sisamanik mile-lanik iġlianġmiuħu, qifiñqasiñfiġaat Jesus pisruktuaq imiġmi qalliruaq umiamun. Aasrii ilinġich iqsitħallapiagñiqsut. ²⁰ Jesus-ŋum nipliutiniġai, "Iqsiñasri! Uvañauruħa." ²¹ Taapkua ikiyumaliqsiñfiġaa niġiñiqsut, aasrii ikipman taimmañiħaq umiam tikiñjanikitiñfiġaa sivuniġikkani.

Jesus-ŋum Qaqqianuħha Iñuħiġmi

²² Uvlutqikman iñuich iñugiaktuat aullangitħuat tamaanianġaniñ narvam, ilitħuġiniġaat atausrisualuk umiaq taraniitlaanjanik. Jesus aullaqataungħiħha maliguaqtimigun suli itqaġniġaat kisimiñ maliguaqtaiñ aullalħat. ²³ Atlas umiat Tiberias-miñ tulaagaqsiñiqsut qaniñanun niġiqpagviata Atanguruuq agaayutrianikman. ²⁴ Iñugiaktuat kanjisiñfiġaa iñuñniñ Jesus taraniñfiġaa unniñ maliguaqtai, umianun ikiplutin Capernaum-mun aullaġniqsut pakakħuġu. ²⁵ Narvam iħuani iñuich Jesus paqitnamitruñ, nipliutiniġaat, "Iħisautrii! Qaħaaglaan mañjaqpiħ?" ²⁶ Jesus-ŋum kiugai, "Iħumutuallapiaqtuamik nipliutiniġipsi, paqitkiptiħha takku niġiħapsigun qaqqiamik pisuiġataqħusri piqutigitlusrunjaqnaġich qifiñkasri quvinqnaqtuat savaatka sanjigikkapkun. ²⁷ Sakuugutiqaqasri niqimik piungiqsaqtuamik aglaan sakuugutiqaqitchi niqimun ittuaksramun isruitchuamun iñuħiġmun. Taamna niqi Iñuum Iġniñan qaitkisigaa ilipsitħun, takku Agaayutim Aapam nalunaiqsagigaa iħuaġikkauħħagun Iħaa." ²⁸ Tamatkua apiqsrugaat, "Suruksrauvisa savaaqqaġniġaħuħta Agaayutim savaanġiħi?" ²⁹ Jesus kiugai, "Uvva savaaq savaaġitqukkana Agaayutim ilipsitħun, ukpiqsrutqaaasri ilaanik tuyuġikkaġmiñiħ." ³⁰ Tamatkua kiugaat, "Sumik qifiñkiġayaqpiħiqut quvinqnaqtuamik sanjipkun, uvagut qifiñqughu ukpiqsrilħasriħta ilipnik. Sumik iñiqtaqaġayaqpiħ?" ³¹ Sivulliaħut niġimarut taiyuutiħiħmik Manna-mik qaqqumik pakmakħaqtamik suviksraħħaami atripluġu uqautigimaruuq injilħaan uqalħiħmi, itna, 'Iħaan qaitchigai qaqqumik niqiksrañatnik pakmakħa.'" ³² Jesus nipliqsuq, "Iħumun nipliutiniġipsi, taimħa Moses niqiqagtitħuħuq ilipsitħiħ pakmakħa timiħiħamun ittuamik, taiyuutiħiħmik Manna-mik. Uvvaaglaan Aapaa qaitchigaasri iñuunaqtuamik iħumutuuruamik niqiksramik pakmakħa qilħanmiñ. ³³ Uvvatalku niqiksraħu Agaayutim qaisana ilaanuruq atqaqtuaq pakmakħa iñuħiġmik qaitħiħluni nunam iñuifiñun." ³⁴ Tamatkua nipliutiniġaat, "Ataramik qaitħisigut taavrumiñ niqiksramik."

³⁵ Jesus-ŋum nipliutigai, "Uvañja atrigigaanġa qaqqiam niqiksrauruam timikun, uvañja kanjigigaanġa iñuutlasriħksram iñuutħiħkun. Iñuk utlautiruaq uvañnun niġisulitqikkumiñaitħuq, suli ukpiqsriruaq uvapkun imiġulitqikkumiñaitħuq. ³⁶ Aglaan uvañja uqautianikkipsi arguaqtuħapsigun, takku ilipsi qifiñqaluaqħuħa savaaġikkapkun ukpiqsrirunġitħusri.

37 Kiñapayaaq Aapaa qaisaṇa uvaṇnun utlautigisiruq. Aasrii kiñapayaaq uvaṇnun utlautiruaq saqitchumiñaitchiga. 38 Takku atqaqtuṇa pakmakṇa tuyugirima pitqutigikkṇa iñiqtaḡityaqḡuḡu, pisuḡḡapkuuḡitchuaq. 39 Uvvauna pisuḡḡigaa tuyugirim uvamnīk tammaitqunḡiḡiksraḡa nalliatnikunniñ qaisaḡianikkaniñ uvaṇnun aglaan iluqaisa anjtiqiskillugich iñuḡḡimun uvlumi aqulligmi. 40 Uvvauna Aapaa pisuḡḡigaa iluqatin qiqiḡtuat iḡḡiḡuruamik suli ukpiqsiruat ilaaniq piqaliksraṇat isruitchuamik iñuḡḡimik aasrii uvaṇa makititkisiplugich iñuḡḡimun aqulligmi uvlumi.”

41 Jew-ḡuruaq uqapiluuḡitiaḡisñiḡaat ilaan nipliḡḡhagun, itna, “Uvaṇa niqiksrauruṇa atqaqtuḡ pakmakṇa.” 42 Ilinich nipliḡḡiḡisut, “Jesus-ḡunḡitpauna, Joseph-ḡum iḡḡiṇa? Uvaguḡ ilisimaguḡvut aapanalu aakanalu. Qanuḡḡhunimi nipliava atqaḡnipluni pakmakṇa?” 43 Jesus kiugai, “Uqapiluguiqitchi! 44 Kiñaaniiñ uvaṇnun utlautilguitchuq kisanīk Aapauruam tuyugirima uvaṇnun utlautipkaḡmani. Aasrii uvaṇa anjtiqiskitkisigiga iñuḡḡimun uvlumi aqulligmi. 45 Sivuniksriḡirit aglausimaruat, ‘Agaayyutim iñupayaat ilisautigisigai.’ Kisupayaaq naalaḡniḡruaq Aapamik suli ilitchiyumaruḡ ilaaniñ utlautiraḡtuq uvaṇnun. 46 Kia-unniñ qiqiḡsimaitchaa Aapa, aglaan kisimi Agaayyutmiḡnisauruam qiqiḡsimagaa Aapa. 47 Ilumutuuruamik nipliutigipsi, kiñapayaaq ukpiqsirruaq isruitchuamik iñuḡḡiqaqtuq. 48 Uvaṇa qaḡḡianuruṇa iñuunaqtuq. 49 Ilipsi sivulliasri nigimanḡḡamḡin pakmakṇaktamik qaḡḡumik suviksrailaami tuqurut timimikkun. 50 Aglaan qaḡḡiaq atqaqtuḡ pakmakṇa itniittuq, kiapayaaq nigikpaḡu tuquyumiñaitchuq. 51 Uvaṇa iñuunaqtuq qaḡḡiaq atqaqtuḡ pakmakṇa. Kiñapayaaq iñuk nigigumi taavrumakṇa qaḡḡiamiiñ iñuḡḡisiruq taimuṇa, aasrii timiga qaḡḡianuruq qaisaksraḡikkagaa nunam iñui iñuutlasritqulugich.”

52 Taatnaḡman Jew-ḡuruaq uqaatchagutiniḡisut inḡmikon aasrii apiqsruḡḡuḡu, “Qanuḡuni uuma iñuum timimiñiḡ niqiksriñiḡaḡpatigut?” 53 Jesus-ḡum kiugai, “Ilumutuuruamik nipliutigipsi, ilipsi nigiqiḡitchupsiuḡ timaa Iḡḡiṇan piqagumiñaitchursi iñuḡḡimik ilip-sitiñi. 54 Kiñapayaaq niqiniktuaq timimnik suli iminiktuaq augikkamnik isruitchuamik iñuḡḡiñiḡtaḡtuq, aasrii anjtiqiskitkisigiga iñuḡḡimun aqulligmi uvlumi. 55 Uvatakuḡ timiga ilumun niqiksrauruq, suli aua ilumun imiksrauruq. 56 Kisupayaaq niqiqaqtuḡ timimnik suli imiqaqtuḡ augikkamnik iñuuruq uvapkun suli iñuḡḡisipluni piqasriutluni uvaṇni. 57 Iñuuruam Aapam tuyugipluṇa, suli uvaṇaptuuḡ iñuuruṇa ilaagun, taatnatuntuuḡ kiña niqiqaqtuḡ uvamnīk iñuḡḡisipmiuḡ uvapkun. 58 Iñuum taamna qaḡḡiaq niqigigumiḡ iñuḡḡisiruq qanavak taimuṇa. Taamnauruṇa qaḡḡiaq atqaqtuḡ pakmakṇa atrigingisaṇa qaḡḡiam sivulliasri nigitchaṇat, naagaunniñ tuquplutin.” 59 Taatnaḡniḡai Jesus-ḡum ilisautriñiḡmiñi katraḡviḡmi Capernaum-mi.

Uqalḡhich Isuitchuakun Iñuḡḡikun

60 Iñuḡḡiaqtuḡ maliguaḡtaiñ tusraaplugu nipliḡḡiḡisut, “Taamna ilisauttun akuḡtuḡiksraṇa sakiḡnaḡtuq. Kia naalaḡnigisivaun?” 61 Uqautigaluaḡḡitnaniḡuuḡ, Jesus-ḡum kanjqsimapmitchaṇi maliguaḡtini uqapiluktuaḡ tamarrumuuna uqaḡikkagmigun. Taatnaḡḡugich nipliutiniḡai, “Taavruma nipim piyummataiqsitkaḡsivasari? 62 Isummatigisriuḡ qiqiḡiksraṇa Iḡḡiṇan Iñuum utiaḡsikpan sivuani irvigimakkaḡmiñun. Taatnaḡsikpan nikaliḡukkaḡayaḡniḡipsi? 63 Ipqitchuaq Irrusriḡ iñuḡḡiqaḡḡitchiruaḡuruq. Timi iñuḡḡiqaḡḡitchiñiḡitchuq. Uqalḡhich ilipsitiñun uqautigianikkatka Irrusriurut, suli iñuḡḡkaḡisipiaḡaasri. 64 Naagauvva ilapsi ukpiḡiḡiḡitchaich,” Jesus-ḡum taatnaḡniḡai. Ilisimaplugu aullaḡniisaḡataḡhaniñ kisuuḡḡat ukpiqsriñiḡitchuaq suli kisuuḡisipḡha tuniriksraḡmi. 65 Aasrii nipliḡḡiḡisut. “Taavrumiṇa piqasriḡḡuḡu uqautigipsi, kia-unniñ utlautiyumiñaiḡha uvaṇnun kisanīk Aapam utlautipkaḡpani taatnatlasriḡuḡ.”

66 Taavruma aquagun iñuḡḡiaqtuḡ maliguaḡtai kiñuumaktut malitḡikkummataiqḡḡuḡu ilaa. 67 Taatnaḡhuni Jesus nipliutiniḡai qulit malḡuk maliguaḡtini, “Ilipsisuuḡ kiñuumuakkumangitchaluaḡmivisi?” 68 Simon Peter-m kiunigaa, “Ii, Ataniiq, kimunmi aullaḡisivisa? Ilvich pigigitin uqalḡhich isruitchuamik iñuunaqtuḡ. 69 Pakma ukpiḡiḡikput ilitchuḡḡiplugu ipqitchuaḡutilaan Agaayyutmiḡnisauḡplutin.” 70 Jesus kiugai, “Ilipsi qulit malḡuuḡplusri piasraḡtaḡḡiḡitpisimi? Aglaan ilari Tuunḡaḡmiḡnisauruq.” 71 Ilaanguuḡ uqautiginiḡaa Judas, iḡḡiṇa Simon Iscariot-ḡum. Uvataktuḡ Judas qulit malḡuuḡataḡaluaḡhuni, tunisiyumaniqsuḡ Jesus-mik.

7

Jesus-lu Aniqataiḡu

1 Tamarruma kiñuagun Jesus igliḡniḡisuuḡ Galilee-mi, igliḡummataiḡaḡhuni Judea-mi, atakkii Jew-ḡuruaq tuḡḡutchukḡu. 2 Jew-ḡuruaq nigiqpagikaḡata Palapkaat tikiyasriuruq. 3 Uvvaasriiñ Jesus-ḡum nukatchianñ anjtit nipliutiniḡaat, “Unilḡuḡu mannaḡ, aullaḡiñ Judea-mun, ilvilli maliguaḡḡivich taamani qulligumiḡaat savaaḡ iñiqtaḡikkan. 4 Kiñaaniiñ iriqsimatḡaitchuq savaaḡmigun ilisimatqullapiaḡami. Ilvich iñiqtaḡaḡtuami

Ipqitchuaq Irrusriq akuqtuḡniakkanjat ukpiqsiruat ilaanik. Tarani taatnaḡhani Ipqitchuaq Irrusriq aatchuutaumaitḡlunisuli, takku Jesus utiqsimaitḡlunisuli pakmuḡa qilaḡmun.

Atingirrun Iḡuḡni

⁴⁰ Iḡuḡniaktuam iḡuum tusraa'amitruḡ Jesus-ḡum uqalḡhi nipligḡniqsut, "Una tarra iḡuk ilumun taimḡa sivuniksriqiraupiaqtuḡ!" ⁴¹ Iḡanjilli niplianiqsut, "Christ-ḡuruq (itnautauramik Anniqsuḡtimik)." Aglaali atlat itnaḡniqsut, "Christ agḡigumiḡnaitchuq Galilee-miḡ. ⁴² Agaayyutim uqalḡich aglausimaruat itnaqtut Christ kiḡnuviaḡigisiḡnipluḡ David-mun, suli anigisiḡnipluḡ Bethlehem-mi nunaagqiani David-ḡum." ⁴³ Taatnaḡhutinj iḡluḡiḡsinniqsut iḡuḡniaktuat piqsriḡhutinj ilaanik. ⁴⁴ Iḡanjisa tiguyumagaluaḡniḡaat aglaan kia-unniḡniḡ tigungiḡniḡaa.

Ukpiqsriḡiḡhat Jew-ḡuruat Qaukḡich

⁴⁵ Qaunaksrit utiḡniqsut qaukḡiḡich agaayuliḡsinun suli Pharisee-ḡuruanun. Taapkua apiqsruḡniḡaich, "Suvaata uvuḡautingḡpisiuḡ?" ⁴⁶ Qaunaksrit kiuniḡaich, "Uvagut tusraavaaluktugut iḡuḡmik taatna uqalḡgutigiruumik." ⁴⁷ Pharisee-ḡuruat niplilḡniḡniqsut, "Iḡipsi kinnipchangitchaluaqpsi?" ⁴⁸ Iḡitḡuḡimaitpisiuḡ nalliata sivulliuḡtipsa suli Pharisee-ḡuruat ukpiqsriḡiḡhat ilaanik? ⁴⁹ Aglaan iḡugaḡruich kisimiḡ ukpiḡiḡaat. Tamatkua iḡuich kanḡiqsimataitḡhut maligutaksranik Moses-kun. Taatnaḡhutinj suksraunḡiqsuyumaagtut." ⁵⁰ Nicodemus-guuḡ iḡauniqsuḡ taapkunani qaukḡiḡni suli Pharisee-ḡuruani. Taamna qiniḡiḡaqtuḡ Jesus-mik sivuani, aasrii nipligḡniqsuḡ, ⁵¹ "Maligutaksraḡikkaptigun atanniipkatlaitḡaatigut iḡuḡmik tusraagaluaḡnagu naagaqaa iḡitḡuḡigaluaḡnagu sumik pisiḡaḡa." ⁵² Taapkua iḡaiḡ kiuniḡaat, "Uvva, Galilee-ḡmiuḡupmivich? Iḡitḡuḡimaiḡniḡpiuḡ uqalḡich aglausimaruat? Iḡisaḡluḡich aasriiḡni kanḡiqsisiḡiḡni sivuniksriḡirit agḡiḡiḡaqsimaiḡhat Galilee-miḡ."

Aḡnam Anḡukkautha Sayuḡalikon

⁵³ [Tarani iluḡatiḡ] anḡiḡaḡniqsut,

8

¹ aglaali Jesus utlautiniqsuḡ iḡḡiuramun atilinjmun Olives-mik. ² Uvlaakuḡun uvlaatchaurami Jesus utlautilḡiḡniḡsuḡ Jew-ḡuruat agaayyuvikpaḡatnun. Iḡuich iḡuḡiakpaḡraqtuat kattivigilḡiḡniḡaat. Aasrii aquvitluni iḡisautiaḡsilḡiḡniḡai. ³ Aglaligirit suli Pharisee-ḡuruat tikiutriḡniḡsuḡ aḡnamik anḡukkauramik sayuḡalikon aasrii iluḡaisa sivuḡaḡtnun qichaḡtitlugu. ⁴ Jesus-mun nipligḡniqsut, "Iḡisautrii! Una aḡnaḡ anḡukkauruḡ sayuḡalikon. ⁵ Uvagut maligutaksriusriaptikni Moses-ḡum tillisiḡakkanatigut taatnasriḡ aḡnaḡ iyaḡaḡnik miḡluḡtuḡlugu tuḡqtutaksrauplugu. Qanuḡli una aḡnaḡ nipliuḡtiginayaḡpiuḡ?" ⁶ Taatnaḡniḡaat Jesus pitḡaḡluḡu ilinjich piḡaḡukkaluaḡhutinj agvisiksramik. Aglaan Jesus sikitluni nunamun aglaḡniqsuḡ argaḡmiḡnik. ⁷ Taapkua apiqsruḡtaḡtḡuḡiḡaḡsiḡmata, Jesus qichaḡhuni nipliuḡtiniḡai, "Nallipsi killuqsasḡimaitchuam sivulluluni iyaḡaḡmik miḡluqsaaḡaḡliuḡ." ⁸ Taatnaḡqaaḡhuni sikitluni nunamun aglaḡsilḡiḡniḡsuḡ. ⁹ Taamna tusraa'amitruḡ, taapkua iluḡatiḡ aullaḡniqsut atausriuttaḡhutinj aullaḡniḡpluḡtinj utuḡqautluḡniḡmikiḡni, "Jesus kisiḡnuḡluḡu aḡnaḡlu qichaḡtuḡat tarani. ¹⁰ Qichatḡikhuni nipliuḡtiniḡaa aḡnaḡ, "Naamiimma taipḡhua? Nalliataunniḡniḡ tuḡqtutaksraḡuḡniḡvatin?" ¹¹ Aḡnam kiuniḡaa, "Ii, Anḡuun! Nalliatiḡni israaḡtaitchuḡa." Jesus nipluḡtigaa, "Uvaḡaptuḡ tuḡqtutaksraḡuḡumiḡnaitḡchikiḡni. Aullaḡhiḡaaḡuḡtutinj aglaan killuqsatḡisruḡaḡnak!"]

Jesus Qaumman Nunam Iḡuḡiḡun

¹² Jesus-ḡum iḡuich nipliuḡtitiḡiḡniḡai, "Qaumaksrauruḡa nunam iḡuḡiḡun. Kisupayaam malikkumiḡa, qaumamik iḡuunaḡtuamik piḡniḡkisiruḡ. Taatnaḡni iḡuuniatḡikkumiḡnaitchuḡ taḡtuakun." ¹³ Pharisee-ḡuruat kiuniḡaat, "Iḡvich iḡisimariḡsimaḡrutinj ilipniḡiḡiḡaḡ, taatnaḡluḡu ilumutuḡgilḡuitḡikput. Sumun atuḡumiḡnaitchuḡ taamna." ¹⁴ Jesus kiugai, "Taatiḡiḡitḡuḡ. Uḡautiḡigaluaḡḡaḡma uvannik, nipliuḡtipayaḡaḡ ilumutuuruḡ, takku iḡisimagiḡa nakitḡaḡtautillaḡa suli napmun aullaḡniḡaḡtillaḡa. Iḡipsi iḡisimangitḡiksi nakiḡ agḡiḡsilaḡaḡ unniḡniḡ napmuḡniḡaḡtillaḡa. ¹⁵ Iḡipsi atanniḡsimaḡtuḡsri iḡuḡiḡiḡiḡiḡun, atanniḡviḡaḡautaitḡchuḡa kimun-unniḡniḡ. ¹⁶ Aglaan atanniḡruksrauniḡuma atanniḡutiksraḡa ilumutuuniḡaḡtuḡ, takku tamarrumuuna kisiḡma iḡitḡchuḡa, aglaan Aapaurum tuḡyugirima piḡasriḡsuḡaḡa. ¹⁷ Aglausimaruḡ maligutaksriusriapsitḡni malḡuulutik iḡisimarik atikpaknik uḡaḡtaak ilumutuḡginiḡplugu. ¹⁸ Uvaḡa uvannik iḡisimariḡsimaḡtuḡsri suli Aapam tuḡyugirima iḡisimarriḡsimaḡmigaḡaḡa." ¹⁹ Tamatkua apiqsruḡniḡaat, "Naami aapagikkan?" Jesus kiugai, "Nalugiptiḡuk Aapagalu. Iḡisimanigupsitḡiḡa, Aapagaptuḡ iḡisimanayaḡiḡksi!" ²⁰ Jesus-ḡum taatnaḡniḡai tarani Jew-ḡuruat agaayyuvikpaḡatni iliraḡaḡvigiplugu pivigikkanatni. Aglaan nalliataunniḡniḡ tigungiḡniḡaa, takku tuḡqutaaviksraḡa tikiuḡmangḡiluni.

Jesus-ḡum Iḡumutuuruḡaḡuḡha

il̄isimallapaiḡa aasriiñ uq̄aħa tupigiplugu. ⁵⁶ Abraham-ñum sivulliapsi ukpiqsriñiḡmigun kan̄iqsriplugu aḡgiḡisih̄ga nunamun quviatchautiḡikkana suli q̄iñiḡummiuq̄lugu taimña uvluga. Arguaq̄qutail̄apiaq̄lugu aḡgiḡisih̄ga ilaa quviasruktuq.” ⁵⁷ Jew-ñuruat kiuniq̄aat, “Mal̄ḡukipiaq̄ qulinik ukiuniksimaitchutinsuli aasiñ q̄iñiq̄smaniviuñ Abraham?” ⁵⁸ Jesus kiugai, “Iñmutuuruamik nipliutiḡipsi, Sivuanunniñ Abraham-ñum aniñksrañan, inñaniktunja.” ⁵⁹ Tamatkua tigursriñiq̄sut iyagar̄nik miłtuqtuḡuk̄lugu, aḡlaan Jesus ir̄iḡniqsuq aasriiñ anipl̄uni Jew-ñuruat agaayyuvikpañatniñ.

9

Jesus-ñum Iħuaqsiḡaa An̄un Ayaun̄aruq̄ Aniñiḡmiññaḡlaan

¹ Jesus pisruksaaliñiḡmiñ q̄iñiḡniqsuq an̄utmik ayaun̄aniqsuamik anil̄gataliḡmiññaḡlaan. ² Maliḡuaq̄taiñ apiq̄sruḡniq̄aat, “Iñisautrii! Kia killuqsautaan aniñhaniñ ayaun̄apkañiḡniq̄paun? Ilaan naagaq̄aa an̄ayuqaak̄kiñ killuqsautaknik?” ³ Jesus-ñum kiugai, “Taavruma ayaun̄aħa kan̄iqanḡitchuq̄ ilaan killuqsathanun unniñ an̄ayuqaak̄kiñ killuqsalħaknun. Ayaun̄aruq̄ Agaayyutim san̄ña q̄iñiḡnaqtitquplugu ilaagun. ⁴ Savaaḡiraksrañiḡikput sivutmun piyumiñagnaptikni. Unnuaq̄ tikiññiaqtuq̄, kia-unniñ savagviyumiñaisañ. ⁵ Uvaña maani nunami innamni qaumaksrauruna nunam iñuiñun.” ⁶ Taatnaanikami Jesus-ñum tivvuaghuni nunamun akurritiniq̄aa maḡgamun, aasriiñ nanuk̄lugik maḡgamik taavruma an̄utim irrak, ⁷ nipliutiplugu, “Aullaḡutin iḡḡuḡiaq̄uñ kigiñan narvauran̄anun Siloam.” (Taamnaḡuuq̄ mumiutiqaqtuq̄ Tuyuuñiḡmik.) Taamna an̄un aullaq̄huni, kigiñiñ iḡḡuḡiaq̄amiuñ utiḡniqsuq q̄iñitlasripluni. ⁸ Iñuuniaq̄ataiñ suli tamatkua q̄iñiq̄tkaañiñ in̄iularaupman apiq̄sruḡtautiqaq̄sniñiq̄sut, “Unauvva taimñaun̄ḡitpa an̄un aq̄uppipluni in̄iulayuk?” ⁹ Iññisa taivrumin̄aun̄igaat. Iññiñ nipliñiq̄sut, “Qañaa! Taivrumin̄aun̄iḡitchuq̄, taatnatun q̄iññaq̄sniñiaqtuq̄.” Taamna an̄un in̄imiñik nipliñiq̄sut, “Taimñaauruna.” ¹⁰ Tamatkua apiq̄sruḡniq̄aat, “Qanuqhutinmi q̄iñitlasripkak̄kavich?” ¹¹ Ilaan kiugai, “Iñuum atiq̄aqtuam Jesus-mik irrakka maq̄atlamik nanuq̄aaq̄luḡik aasriiñ tiligaaña Siloamun iḡḡuḡiaq̄plugu kigiñaga. Tarra aullaqtuna, aasriiñ iḡḡuqsaḡluq̄aaqtuna q̄iñitlasriñña.” ¹² Taapku aapiqsruñiḡaat, “Naamiimami ilaa?” Kiuniq̄ai, “Naluruña.”

Pharisee-ñuruat Apiqsruqtuḡaa Iħuaqsikkauruq̄

¹³ Tamatkua taamna an̄un q̄iñitlaisimaruq̄ aullautiniq̄aat Pharisee-ñuruanun. ¹⁴ Tamannaḡuuq̄ uvluḡ Jesus-ñum maq̄atlamik nanuk̄lugik an̄utim irrak piñha q̄iñitlasritquplugu Jew-ñuruat minḡuiqsiaq̄viginiḡaat. ¹⁵ Tarra Pharisee-ñuruat apiq̄sruliḡniñiḡaat qanuqhuni q̄iñitlasripan̄aan. Aasrii uq̄autiniq̄ai, “Taivruma maq̄atlatiq̄luḡik irrakka, iḡḡuq̄apku kigiñaga pakma q̄iñitlasriñña.” ¹⁶ Pharisee-ñuruatguuq̄ ilañjich nipliñiq̄sut, “Taimña iñuk taatnaiñiplugu iñiq̄taq̄aqtuq̄ Agaayyutmiñiq̄nsaun̄ḡiññiq̄suq̄, takku atuqtaksraq̄ minḡuiqsiaq̄vikun tupikkutaiñiḡaa.” Atlati nipliñiq̄sut, “Qanuq̄unimi iñuk killuq̄irauruq̄ iñiq̄taq̄atlaḡisiva taatnatchiñik quviñaq̄tuamik savaanik?” Taapku aiḡluq̄iisinniq̄sut taavrumuuna. ¹⁷ Pharisee-ñuruat apiq̄srutq̄ilḡiññiḡaat taamna an̄un, “Qanuq̄i nipliutiḡitlanayaq̄piun̄ ilaa q̄iñitlasripkaḡnipl̄utin?” Taavruma kiuniq̄ai, “Sivuniksriq̄irauruq̄.”

¹⁸ Jew-ñuruat ukpiq̄q̄utiqaq̄umanḡiññiḡaat q̄iñitlaiñiḡmiññiq̄iñ q̄iñitlasriñha. Kiisaimma tuq̄luq̄paich taavruma an̄utim an̄ayuqaak̄. ¹⁹ Iññisa apiq̄sruḡniq̄aich, “Una iḡñiḡivitchu? Nipliutigitlavitchu animañha ayaun̄apluni? Qanuqhunimi q̄iñitlasriiva pakma?” ²⁰ An̄ayuqaak̄kiñ kiuniq̄aich, “Uvaguk il̄isimaḡikpuk ilaa iḡniq̄kkaq̄puk suli il̄isimaḡikpuk aniñiḡmiññaḡlaan ayaun̄aħa. ²¹ Aḡlaan naluḡikpuk qanuqhuni pakma q̄iñitlasriñha, naagaq̄aa naluḡikpuk kimun q̄iñitlasripchañha. Ilaa iñuguaniksimaqtuq̄ suli kigḡutitlasrimaqtuq̄ in̄imiñun. Apiqsruq̄taqsun̄.” ²² An̄ayuqaan̄uruak̄ taatna nipliñiq̄suq̄ iqsikuttiḡaq̄hutik Jew-ñuruanun, takku sivunnianiksimaqtuq̄ kia iñuum nalupq̄inaiḡlugu uq̄aḡikpugu Jesus Christ-ñunil̄ugu anitkisiplugu katraḡviñmikniñ. ²³ Taatnaq̄hutik taapkuak̄ an̄ayuqaan̄uruak̄ nipliñiq̄suq̄, “Ilaa iñuguaniksamaruq̄, apiq̄srutq̄aqsun̄!”

²⁴ Tuḡlil̄iq̄lugu tuq̄huliḡiññiḡaat in̄miknun taimña an̄un animaruq̄ ayaun̄apluni aasriiñ nipliutiplugu, “Agaayyutim sivugaani aq̄iq̄sruḡiñ iñmutun uq̄aḡisih̄apkun. Uvagut il̄itħuḡiḡikput taimña uisitin killuliq̄iraulha.” ²⁵ Taavruma kiuniq̄ai, “Ilaan qanusriulha naluḡiga. Atausriq̄ il̄isimaḡiga, uvaña ayaun̄agaluaqtuami pakma q̄iñitlasriñña.” ²⁶ Taapku aapiqsrutq̄ilḡiññiḡaat, “Qanusriq̄aqtutin q̄iñitlasripkapatin?” ²⁷ Kiuniq̄ai, “Uq̄autianikkaluaḡipsi aḡlaan naalañnisun̄ḡitchusri. Suvaatami tusraatq̄iḡuaq̄silḡitpisiun? Naaga maliḡuaq̄sutiisruk̄pisi ilaanun?” ²⁸ Tamatkua kiuniq̄aat uq̄aniñluutiplugu, “Iñvich taivruma maliḡuaq̄tiḡilutiqaatin. Uvagut Moses-ñum piḡigaatigut. ²⁹ Iñisimaḡikput Agaayyutmun uq̄autruñha taimña Moses, aḡlaan naluḡikpuk tamanna iñuk nakiñ aḡḡiq̄silaaña.” ³⁰ Taavruma an̄utim kiuniq̄ai, “Atlayuaḡnarruqtugaluk̄kut nalunikapsiun̄ nakitñaq̄taulħagun, aḡlaan q̄iñitlasripkagaaña. ³¹ Iñisimaḡikpuk, Agaayyutim naalañnitlaiñha

killuuruanun, aglaan naalagñiragigai kamagirini suli tupiksriuat pisuligmiñik. ³² Nunam aullağnisagatahaniñ tusraanğaqsimaitchut iñunmik qñitlasripkakkauruamik ayaunapluni animaruamik. ³³ Kisanik taimña iñuk agğiqsuanuluni Agaayyutmiñ pigumi avataagun sumik iñiqtaqalğuyumiñaitmiuq.” ³⁴ Tamatkua kigguqñunigaa, “Animagaluqututin killukun iñukkuksaanuplutinlu aglaan ilisautniagaqsisivisigut?” Taatnaqqaqługu ilinjisa aninnigaa katragvinmiñ.

Irrutchikun Qñitlailautiq

³⁵ Jesus tusraanigaa ilaa aninniqlugu. Paqitnamiun nipliutinigaa, “Ukpiğiviuñ Iğñiña Iñuum?” ³⁶ Taavruma Jesus kiunigaa, “Uqautinña kisuutilaanjanik. Uvanali ukpiğiyumigiga ilaa.” ³⁷ Jesus nipliutigaa, “Ilvich qñianiksimaagñi, suli ilaanjuruq pakma uqaqatin.” ³⁸ “Ataniiq! Uvaña ukpiğigikpiñ,” taamna nipliğñiqsuq, aasrii sitquqhuni sivuğanun Jesus-ñum. ³⁹ Jesus nipliğñiqsuq, “Agğigñiqsuna nunamun pisigiplugu atanniqsuihksraq, ayaunaruat qñitlasripkaglugich, suli qñitlanasrugiat ayaupkagıaqługich.” ⁴⁰ Ilañisaguuq Pharisee-ñuruat tarani ittuat tusraa’amitruñ taatna nipliqlman apiqsruğniğaa, “Uvaguttuuq qñitlaitchuağivisigut?” ⁴¹ Jesus-ñum kiugai, “Iłipsi qñitlaitchupsı killuutaiñniğaluaqtusri, aglaan qñitlaruağıplusri ilıpsitñik killuutiqağugaaqtusri.”

10

Atrikusraun Ipnaiqağvikun

¹ Iłumutuuruamik nipliutigipsi, “Iñuk isingitchuaq ipnaiqağvium taluagun, aglaan mayuaqtaqtuaq atlakun tiglinñiaqtauruq ivayaqtuqtaupluni. ² Aglaan isıqtaqtuaq talukun ipnaich munaqsrigiragıgaa. ³ Taluqıqirim taluğitiragıgaa. Ipnaiç tusraaragıgaa nipaa tułługaqmatin atıgmiktıgun, aasrii ilaan annisiragıgaa. ⁴ Annisianikamigich sivulıugagıgaa aasrii ipnaich malikıgugu nipaa ilisimaplugu. ⁵ Tamatkua atlamik maliutrıłaitchut, aglaan qımagağıgaa nipaa ilisimangıtıgugu.” ⁶ Jesus atrikusrautmik uqautıpmatin, ilinjisa kanjısqıñiğniğaa sumik uqautıtilaaqtin.

Jesus Nakuuruuq Munaqsri

⁷ Jesus nipliutitqinñigai, “Iłumutuuruamik nipliutigipsi, Uvaña taluuruna ipnaiñi. ⁸ Atlakauplutin sivumni tikiaruat iluqatin tiglinñiaqtauruq ivayaqtuqtauplutinlu aglaan ipnaich naalagñisaitchuaich tamatkua. ⁹ Uvaña taluuruna. Kisupayaaq isıgumi uvapkun anniqsugısirıuq; ilaa isıqtuni naagaqaa anıruni paqıttağnaqtuq niqıksraq. ¹⁰ Tiglinñiaqti tikitchaqtuq kisanik tigligiaqhuni tuqquatchıyaqhuni unniñ piyaqquqtaıyaqhuni. Uvanali agğıqsuna tamatkua iñuch iñuuhıgmik piññaqıplugich inunaiłłapiagıgugu.

¹¹ “Uvaña munaqsriıłautagağatna ipnaich. Munaqsriq nakuuruuq tuquyummataqtuq ipnaiñik piqsrigıni. ¹² Akiññanñiaqtım munaqsrinunğitchua ipnaich pigingitchai. Unıtıgıgich qımagaqtuq qıñiqami amaqqumik agğıaqısiuruamik. Amaqqumaasrii kınmağugich sıamıtkaqsıplugich tamatkua ipnaich. ¹³ Akiññanñiaqti iñuk qımagaqtuq akiññanñiaqtaulñiñalıgmıgun. Suksragingitchai ipnaich.

¹⁴ “Uvaña ipnaich munaqsraat nakuuruuq. Iłisimmaagıtka ipnaitka suli ilinjisa uvaña. ¹⁵ Taatnatun Aapam ilisimalha uvamnık, uvanaptuuq Aapa ilisimaga. Uvaña piyummataqagıga tuqulıksrağa piqtıgilugich. ¹⁶ Aasrii atlattuuq ipnaich pigıgıtka munaqsrivinmi uvanıingıtchuaat. Tikiutraksragıtmıgıtka, aasrii naalagñiıağaa nipıga. Tarra atautchiıñagıgnıaqtut ipnaich suli munaqsriı atautchiıñamik. ¹⁷ Aapam piqpagağaa tuqutrıyumałpakun piqsrigıłuna iñunık, aasriiñ tuqutaunanıkkuma iñugıtıqıkiñhıtchuna. ¹⁸ Kia-unniñ tuqutçhumiñaitchaaña nunurıłuna. Uvapkuiñaq qaisağıgıga pisulıapkun, qaiññiıağıplugu suli satulñiıağıplugu. Taamna tillisıağıkkaga Aapañiñ atuqıgıga.”

¹⁹ Tarani Jew-ñuruat atingıliğñiıqsut piqsriqhutin tamatkunıña uqauttutinik. ²⁰ Iñugıaktuat niplianıqsut, “Ilaa tuungagmik piqağniqsuq, kinniıııruq. Suvaata naalapkısiun?” ²¹ Atlatli niplianıqsut, “Iñuk tuungaqtalik uqağumiñaitchuaq taatna. Qanıgıni tuungaqtalik qñitlasripkaıgısisiva ayaunaruamik?”

Jew-ñuruat Ayaiñhat Jesus-mik

²² Iłiğñiıqsuq niğıpqagıvıkaaq Jerusalem-mi. Itqauttutıgıniğaa Jew-ñuruat agaayyuvıknat anjalıqtıkmın taimani qaayynainanımagıch. ²³ Jesus pisruksaağniqsuq Jew-ñuruat agaayyuvıknatni Solomon-ñum Qulıgıtıaanik taggisilınmi. ²⁴ Aasriiñ Jew-ñuruat avataa-nun kati’amın nipliutiniğaa, “Qanutun taktıgıruami nalıgıtıchaaqsıvısigut? Iłumutun uqauttutıgıt, Ilvich Christ-ñuvich?” ²⁵ Jesus kiugai, “Uqautianıkkaluağıpsı, aglaan ukpiğingıtçıpsıtıña. Savaat iñiqtağıkkagıma Aapaa sanñıqutaagun uqautıgıgaatna. ²⁶ Aglaan ukpiğingıtçıpsıtıña atakkıi ipnaiğingıtłusri. ²⁷ Uvaña ipnaima nipıga naalagağıgaa, uvaña

Jesus Qulviruq

²⁸ Martha taatnaqqaahuni utiǵniqsuq, aasrii Mary aniqatni tuǵluǵuǵu nalunaitchipluni, "Iisautri agǵiǵniqsuq, amma utlaqugaatin." ²⁹ Mary-m tusraa'amiuǵ iǵniqsuǵuǵu paagǵiǵniǵaa. ³⁰ Jesus-suli tikiǵniyaniksimitluni nunaaqqimun aglaan itluni taivrurmani Martha-m paagiviani. ³¹ Jew-nuruatguuq tarani Mary-m tupqani ittuat araaqtuǵniǵluǵu qiniqamitruǵ makitluni aniaqsiliqman, isrumaniqsut iluvigimun qiatyaaqsiǵnipluǵu aasrii aniqasriǵluǵu. ³² Mary-m tikitluǵu Jesus qiniqamiuǵ isigaiǵun punniqsuq nipliqhuni, "Ataniiq! Uvani itchuvich, aninauraǵa tuqunayaitchuq." ³³ Jesus-guuq qiniqamiuǵ Mary kiǵuvǵuruuq qiapluni tamatkualu Jew-nuruat tuvaaqataiǵ qiaqasriǵluǵu, ilaaptuuq ihuiliullapiaǵniqsuq Irrutchiǵmiǵ ilunjutchakhuni. ³⁴ Apiqsruǵniqsuq, "Napmunimma iluviqpisiuǵ?" Taapkua kiuniǵaat, "Ataniiq! Maliguta qiniǵiǵaǵuǵ!" ³⁵ Jesus-tuuq qulviruq. ³⁶ Jew-nuruat qiniqamitruǵ nipligǵniqsut, "Qanutun atqunaq piqpagitigigaluaǵniqpaun!" ³⁷ Aglaali ilanich nipligǵniqsut, "Uvva uma qiniǵitlasripchaitlaruam ayaunjaruam irraknik tuqutchaiǵiyumifaiǵniǵaǵniqpaun Lazarus, amaǵaa?"

Jesus-ǵum Anjipchaǵaa Lazarus Tuqunathaniǵ

³⁸ Ihuiliullapiaǵhuni Jesus utlautiniqsuq iluvigimun inillaksimaruumun sisitun ittuamun talupluǵu iyaǵakpaǵmik. ³⁹ Jesus tiliǵiǵai, "Iyaǵak piiqsiuǵ!" Martha nipligǵniqsuq tuquruam aǵnaungu, "Ataniiq! Tipliǵuǵnaqsiruq. Sisamani uvluni iluviqtuǵaniksamaruq." ⁴⁰ Jesus niplutiǵaa, "Uqautianikkugaakpiǵ, ukpiqquitiqaguvich qiniǵiǵaǵniqsutin Agaayyutin kamanautanik." ⁴¹ Tarakǵa tamatkua iǵuich iyaǵak piiqmatruǵ, Jesus aǵluǵhuni nipligǵniqsuq, "Aapaan! Quyaǵikpiǵ tusraaraǵi'apǵa. ⁴² Iisimaruruǵa ataramik naalaǵniǵikma. Taamna niplutiǵigiga piqutigipluǵich makua iǵuich qichaqtuat uvani ukpiqsritqupluǵich tuyuqǵhapkun uvamnik." ⁴³ Taatnaanikami nipitusripluni tuǵluǵniqsuq, "Lazarus, anniǵiǵ!" ⁴⁴ Tuqunaruǵa aniǵiǵniqsuq iluviqsisinik nimiqsruqtat argai isigaiǵu kigiǵanǵalu. Jesus niplutiǵai, "Qilǵutaiǵluǵu aullaqtitchiuǵ."

Sivunniǵun Tuqutchukluǵu Jesus

⁴⁵ Jew-nuruat iǵuǵiaktuat Mary-muqattaqsimaruat qiniǵluǵu Jesus iǵiqtanǵa, turvigipluǵu ukpiǵiagutiriǵniqsut ilaanik. ⁴⁶ Aglaan ilanich Jew-nuruat Pharisee-nuruanun utiǵniqsut, aasrii uqautipluǵich Jesus iǵiqtanǵanik. ⁴⁷ Taatnaqhutinj Pharisee-nuruatlu qaukǵinjilǵu agaayuliqsit kattutiriǵniqsut uqaqsittaqtitchiririk uqaqatigiǵukhutinj itnaqhutinj, "Qanuǵisvisa quvinqaqsipluǵu savaanǵun taivrurama iǵuum iǵiqtaiǵun?" ⁴⁸ "Ilaatuǵutitqutitqutigu taatna iǵupayaam ukpiǵiagutigiǵaa. Aasriili Rome-maǵmiut qaukǵinjich piyaqquǵisigaa agaayyuvikpakput suli nunaaqǵipput." ⁴⁹ Taapkua ilanarguuq atiqaqtuǵu Caiaphas-mik, qaukǵiupluni agaayuliqsi tamarrumani ukiumi, nipligǵniqsuq, "Kanǵisimailǵataqtusri! ⁵⁰ Iisimangitpisiuǵ ihuatluǵa uvaptiknun atautchim iǵuum tuquttauǵa piqsurǵini iǵunǵnik uumakǵa iluqǵmi nunaaqǵim piyaqqukkauǵhanǵi?" ⁵¹ Taatnaguq nipligǵniǵniqsuq iǵmiǵiǵiǵaǵ, aglaan qaukǵiupluni agaayuliqsaupluni tamarrumani ukiumi, ilaan sivuniksriqiginiǵaa Jesus-ǵum tuquttriǵikraǵa Jew-nuruanik, ⁵² taapkuninǵiǵaǵniǵitchuq aglaan atausriǵutitqutitqutiguni anayuuqaaǵiisun iluqaitǵik siammayaqsimaranuak ukpiqsriuranik Agaayyutnun. ⁵³ Taatnaqhutinj tamarrumakǵa uvlumiǵaglaan Jew-nuruat qaukǵinjich sivunniǵniqsut, qanuǵluǵu tuqutchukluǵu Jesus. ⁵⁴ Taatnaqhuni Jesus igliǵatqiniǵiǵniqsuq sagviluni Judea-mi. Aglaan aullaǵniqsuq nunamun qanittuamun suviksraǵiǵaamun nunaaqqimun atiqaqtuamun Ephraim-mik, aasrii tarani itkaqsiplutinj maliguaqtinilǵu.

⁵⁵ Jew-nuruat niǵiǵipagvikaanǵat taggisiqaqtuǵu Apqusraaqtitauǵmik qalliǵniqsuq, aasrii iǵuǵiaktuat iǵuich nunamiǵ utlautipluni Jerusalem-mun niǵiǵipagvikaam sivuani itqanaiyǵiaqhutinj, qaayuuǵnaityaqhutinj iǵmiknik [maligluǵu maligutaksraǵ]. ⁵⁶ Iǵuich niǵiunniqsut Jesus-mik, Jew-nuruat agaayyuvikpanatnun kati'amin apiqsruqtautiplutinj, "Qanuǵi isrumavich? Nalupqinaitchuq utlautigisuknaitchuq niǵiǵipagvikaamun taavrurmani." ⁵⁷ Qaukǵinjich agaayuliqsit Pharisee-nuruatlu tiliriǵniqsuat kia iǵuum iǵitchuǵikpau naniitlaanǵa Jesus kilgutigiqupluǵu ilinjisa tigusrukluǵu.

12

Jesus Tipraǵiksakkauruq Bethany-mi

¹ Itchaksrat uvlut sivuati niǵiǵipagvikaam taggisiqaqtuam Apqusraaqtitauǵmik Jesus utlautiniqsuq Bethany-mun, Lazarus iǵuuniǵvianun, taimǵa Jesus-ǵum anjipchakanǵa tuqulǵmiǵ. ² Nullautchiǵutiniǵaat Jesus tarani. Martha-m savautigai Lazarus aquppiqataupkaǵluǵu Jesus-mi niǵgiviǵni. ³ Aasriiǵ Mary-m tigusripluni akisullapiaqtuamik tipraǵiksautmik kuvviniǵiǵai Jesus-ǵum isigai, aasrii nutchamiǵik allaqǵuǵich. Naimasruǵnaqtuam tipraǵiksautim immiǵniǵaa iluqaan tupiq. ⁴ Jesus maliguaqtaiǵ ilanǵat, Judas Iscariot, taimǵa tunisirauksraǵ Jesus-mik, nipligǵniqsuq,

⁵ “Suvaata tipragiksaun tunikkaungitpa piñasrunun kavluutinun maninñun, qaisauluniasriin inuqsraqtuunun?” ⁶ Taatnağniqsuq pigaqatluhikuunğılaaq inuqsraqtuunik, aglaan ilaa tigliktuqtaupluni; maniqagviat akiyağikkani piksraqtugviraqniğaa. ⁷ Jesus nipliqsuq, “İlaksianagu añaq! İlaan pigiliun ilakuni taivrumuña uvluanun iluvigtuaviksrağma. ⁸ İlipsi ataramik piqagnaqtusri inuqsraqtuunik inuñnik, aglaan nayuyitiumiñaitçuña ataramik.”

Sivunniugun Tuqutchuklugu Lazarus

⁹ İñugiaktuarguuq Jew-nuruat tusraaniğaat Jesus ilha Bethany-mi aasriin taamunqahutin, pisigisrunağnagu Jesus kisan aglaan Lazarus qiriğiağuklugu, Jesus-nun anjipkakkana tuquhğimiñ. ¹⁰ Taatnaqlugu qaukñich agaayuliqsit sivunniugumiñiqsut tuqutchuklugutuquq Lazarus; ¹¹ atakkii ilaa piquitigiplugu Jew-nuruat inuñgiaktuat unitkaqsiniğaiç qaukiisun ukpiğiağutripłutin Jesus-mik.

Jesús-ñum Tikisaalha Jerusalem-mun Ataniqtun

¹² Uvlutqikman, inuñgiakpauraqtuut utlaurituat niğiqpagvikaamun taggisiqagtuuq Apqus-raaqitauhğimik tusraaniqsut Jesus Jerusalem-mun aggiaqsipługu. ¹³ İlinich Palm napaqtunjitniñ akiğuksraqhutin paagaqsiniğaat nipliaplutin,

“Hosanna. [Nangağlakput Agaayyun.]

Uvvatuq Agaayyutim piliutiqağliun tikitchuq piqusriqhuni Ataniğmik, *Psalm 118:25, 26*

Agaayyutim piliutiqağliun Israel-aagmiut Umialgat!”

¹⁴ Jesus paqtłuni natmaksigvinmik natmaksiağniqsuq uqañhich aglausimaruatun, itna,

¹⁵ “Israel inuğikkanaasri, İqsiñasri!

Umialigikkapsi aggiqigaasri,

natmaksigvium nuğğañani usriaqsiaqhuni.”

Zechariah 9:9

¹⁶ Tarani maliguqatniñ kaniqsiñiğniğaat taamna; aglaan Jesus anjitiqianikman pakmuñaanikhuni, ilinisa itqagnağaat aglausimaruam uqañhum taatnaqsimalha, suli itqacmigaat inuich immiutılhat taivrumuña uqauttutmun. ¹⁷ İñugiaktuarguuq nayuyituruat Jesus-mi Lazarus-mik iluvigimiñ tuquhğimiñ anjitiqisitman, tusraayugaqtitrutiginigaat tamanna atumaaniktuuq. ¹⁸ Taatnaqhutin inuñgiaktuat Jesus paagnağaat, atakkii tusraanikhutin ilaa savaktılaanjanik taavrumuña quvinqaqtuamik. ¹⁹ Pharisee-nuruatuuq avatmun uqaqsiniqsut, “Uvagut pigunğıllapiagaqsirugut! Takkua, inupayaat iluqatin maliutigaat!”

Jew-nunğıtchuat İlanisa Uqaqitiqağulhat Jesus-mik

²⁰ İlanituuq Jew-nunğıtchuat akunğuruat tamatkunani Jerusalem-muktuani kamak-srityaqhutin Agaayyutmik niğiqpagvikaami. ²¹ Tikiñniqsut Philip-mun Bethsaida-ğmiumun Galilee-mi, uqaqhutin, “Anjun! Uqaqatigillagukkaluağikput Jesus.” ²² Philip-nun uqautityağniğaa Andrew, malguuplutikaasrii uqautityağniğaaq Jesus. ²³ Jesus kiunigik, “Tuqquatauviksrağa tikiumaruq, sivuniquaqtuuaq İnuum İğniñan atqunaq kamagikkauhiksranjanun. ²⁴ Uvaña ilumutuullapiaquuamik uqautigipsi, mukkaaksram nautchiaksraña suunğıtchuq kisanik kataktitau’ami nunamun tuqupluni. Taatnailplugu tuquanikami tikiutirraqtuq inuñgiatluktuanik nautchiaksranik. ²⁵ Kisupayaam inuullı piqpagigumun tammaigisigaa. Aglaan kisupayaam inuullı piqpaginğitchumun nunami marrumani pigigisigaa isuitchuamun taimuña. ²⁶ Kisupayaam savatisrukkumiña maliktaksrağiaña, aasrii sumitichuma tarani savaktiga innaqtumiuq. Klapayaaq savautikpana Aapam kamaqaqtikisigaa.

Jesús-ñum Uqaqitiqatha Tuqquatauñksrağmiguñ

²⁷ “Pakma ummatiga ihuñliuğniqsuq. Qanuq nipliğisivik? Nipliğayaqpi itna, ‘Aapaan! Tikiumapkağnagu taamna nagliksaaqsuñiq uvañnun?’ Taatnağniangitçuña, takku taamna piquitigiplugu aggiqsauñuruña apqusraağiaqlugu taamna nagliksaaqsuñiq. ²⁸ Aapaan! Kama-naqtitrun atqin!” Taatnaqman nipi nipliqsuq qılanmiñ, “Uvaña kamaqaqtinjanikkiga, suli kamaqaqtitqikkisiplugu.” ²⁹ İñugiaktuam inuum qichaqtuam tarani nipi tusraaniğaa aasrii nipliqhutin, “Katlularuq!” Atlatliguuq nipliqsut, “İsrağulgun uqaqatigigaa ilaa.” ³⁰ Aglaan Jesus-nun nipliutiniğai, “Uvaña piquitigilunja taamna nipi tusagnağitchuq, aglaan ilipsi. ³¹ Pakma tikiumaruq nunam inuñiñ atanniusriaqahiksrañat. Tuunğaq, nunam maruma añalataa akiñirauniaqtuq. ³² Aasrii kivikkauguma marrumakña nunamiñ nuqitkisigitka iluqaisa inuich uvañnun.” ³³ Taatnaqamiguuq uqautiginigaq qanuq tuqquatauluni nagliksaañksrani. ³⁴ İñugiaktuat inuich kiunigaat, “Maligutaksrağikkapta uqausrimagaatigut, Christ inuugisiniplugu taimuña. Qanuqhutinmi uqaqpiç, İnuum İğniñja kivikkaugisiniplugu? Kisuuva una İnuum İğniñja?” ³⁵ Jesus kiugai, “Qauma ittuatullakkisiruq akunnapsitni. Qauma piginñaan inuuniagitichi taaqsisikkaunğıtchumuusri. Uvatakku inuum taagtuakun inuuniaqami, ilisimatılaitçaa napmun sivuniquatılani. ³⁶ Qaummatiqanñapsi ukpiksrisitichi qaumamik, aasrii inuñgiutiuyumagaasri qaumam.”

Ukpiqsriñiḡhat Jew-ḡruuat

Jesús taatnaqqaqahuni aullaḡniqsuq tamatkunakḡa iriqhuni ilinjitiñ. ³⁷ Jesús iñiqtaqaḡaluaqtitlugu quvignaqtuanik savaanik sivuḡaatni ukpiḡinginiḡaat. ³⁸ Taavrumuuna sivuniksriqirim Isaiáh-m uqauttutaa tanjqsitauniqsuq itnaqsimaḡha, “Ataniq! Kisut ukpiqsrivat uqauttutigikkaptiknik?”

Kisumun Atanḡuruaḡ sanḡiñi urriqsuḡpaunḡ?” *Isaiáh 53:1*

³⁹ Taatnaqhutin tamatkua ukpiḡqutaiñiqsut, takku Isaiáh-suli itnaqhuni,

⁴⁰ “Agaayyutim ayaupkaḡai, isrummatinjich muliktugai, ilitchuqsritlaiqḡugich qifikkamiknik suli isrummatinjich kanjqsiyumiñaiḡugich, aasriñi saatkumiñaiḡugich uvamnun mamititqulutinj.”

Isaiáh 6:10

⁴¹ Isaiáh-m taatna nipliutiginigaa takku ilaan qifiqḡlugu Jesús-ḡum kamaḡha. ⁴² Inḡiaktuat Jew-ḡruuat sivulluqtit ukpiqsrigaluaqmifiqsut Jesús-mik, aglaan sivuḡagipḡugich Pharisee-ḡruuat anitqunḡitlutinj Jew-ḡruuat katraḡvatiñ. Taatnaqhutin uqautiginḡiniḡaat sagvigḡlugu ukpiqsriḡitinj Jesús-mik. ⁴³ Ilinjisa piḡpagitḡlugu iḡaḡitchiuḡiq iñuñiñ uumakḡa iḡaḡitchiuḡiksraḡmikniñ Agaayyutmiñ.

Atanniusriaqahksrat Jesús-ḡum Uqathagun

⁴⁴ Jesús nipliutiniḡai nipitusriḡluni, “Kisupayaaq uvamnuk ukpiqsriyumi ukpiqsriñiñangitchuḡ uvamnun, aglaan ukpiḡigisipmigaa tuyuḡiriga. ⁴⁵ Kisupayaam qifiqsimaḡuam uvamnuk qifiqsimaamigaa ilaa tuyuḡiriga. ⁴⁶ Uvaḡa nunamun qaumatun ilipḡa agḡiqsaunuruna, kisupayaaq uvamnuk ukpiqsrikan, irviḡagumiñaiḡlugu taaqtuamik. ⁴⁷ Kia ivuma tusraagaluḡugich uqauttutitka tupiginḡitpagich atannigumiñaitchiga. Atakkii agḡiñitchuna atanniqsuiyaḡluna nunam iñuñiñ aglaan anniqsuḡiaḡugich. ⁴⁸ Kisupayaam ayagḡluna, uqauttutitka akuqtunḡitchumij, atanniqsimaḡitqatun. Uqahum uqautgianikkaḡma atanniqsisaḡa aqulligmi uvlumi. ⁴⁹ Takku uqangitchuna uvapkuñiḡ, aglaan Apam tuyuḡirima tillisiḡaḡaḡa sumik uqagiraḡramnik. ⁵⁰ Uvaḡa ilisimaga ilaan tillisiḡikkaḡa isruitchuamik iñuñhuruḡ. Tamanna uqauttutigikkaḡa Apam uqautigaḡa uqagitquplugu.”

13*Jesús-ḡum Iḡḡuitha Maliḡuaqtimi Isiganjitiñik*

¹ Aasriñi sivuuraḡani niḡiqpagvikaam tagḡisiquatun Apqusraaqtitauḡmik, Jesús ilisimaniqsuq aullaḡviksrani tikisilaanjanik nunamiñ marrumakḡa Apamun. Ilaan pigikkani piḡpagiraḡipḡugich marrumani nunami ittuat piḡpaginiḡai isruanunaglaan. ² Jesús-lu maliḡuaqtiñilu nullautchiginiḡisut. Tuunḡaum isrummianinjigaa Judas Iscariot, Simon iḡniḡikkaḡa, tunitquplugu Jesús. ³ Jesús-ḡum ilisimaniḡaa Apam aatchuutigitilaḡa iluqaan sanji inmiñun. Ilisimamigaa agḡiqsilaani Agaayyutmiñ suli aullaḡniagtilaani Agaayyutmun. ⁴ Tarraasriñ Jesús makinniqsuq niḡḡiviniñiñ, aasriñ qalliich atnuḡaani piḡḡugich, ivgutmik tapsiḡluni. ⁵ Aasriñ kuviriḡluni imiḡmik iḡḡuḡviuramun, iḡḡuḡaqsiḡugich maliḡuaqtigikkaḡmi isiganjich, aasriñ allaqtigḡugich ivgutmik tapsigikkaḡmiñik. ⁶ Simon Peter-m tikitmani nipliutiniḡaa Jesús, “Ataniq! Ilvich iḡḡuḡniḡipigich isigatka?” ⁷ Jesús-ḡum kiugaa, “Pakma nalugiñ savaagikkaḡa, aglaan aquvatigun ilitchuḡigisigiñ.” ⁸ Peter-m nipliutitḡiniḡaa, “Qakugununiñ isigatka iḡḡuḡumiñaiḡiaḡitin.” Jesús-ḡum kiuniḡaa, “Iḡḡunḡitchupkich isigaktin piḡatauyumiñaitchutin uvañi.” ⁹ Simon Peter-m kiulḡiniḡaa, “Ataniq! Isigahniḡaḡisatka aglaan argatkalu niaḡuḡalu.” ¹⁰ Jesús-ḡum kiuniḡaa, “Kisupayaaq iḡḡuaniksimaḡuaḡ salumallapiḡhuni iḡḡutqiksraunḡitchuḡ avataagun isigaiñ. Iluqasri salummaqsimarusr i aglaan taamna atausriḡ.” ¹¹ Jesús ilisimaniḡaa kisumun tuniñiaḡtilaani; taatnaqhuni nipliutiginigaa, “Iluqasri salummaqsimarusr, aglaan atausriḡ.”

¹² Ilaan isiganjich iḡḡuanikamigich atitqianikḡugich atnuḡaaniḡu utiḡniqsuq inimiñun niḡḡiviniñun. Aasriñ apiqsruḡniḡai, “Kanjqsivisi sutilaammik ilipsitñun? ¹³ Taiyuḡipsitña ilisautrimik suli Ataniḡmik, aasriñ nalaunḡapluni taatnaḡiqsi, atakkii taavrumiḡaurun. ¹⁴ Uvaḡaasri, ilipsi Atannasri suli ilisautripsi, isigasri iḡḡuḡitka. Ilipsipsuuḡ iḡḡuutiruksrausr i isigapsitiñik avatmun. ¹⁵ Qaitchigipsi urrautiksraḡpsitiñik, ilipsipsuuḡ iñiqtaqaḡplusri iñiqsiḡaptun ilipsitñun. ¹⁶ Ilumutuullapiḡtuamik uqautigipsi, Savaktaḡruk kamanatḡkutanḡitchuḡ ataniḡmiñiñ, unniñ uqḡiraḡti kamanatḡunḡitchuḡ taavrumakḡa tuyuḡirimiñiñ. ¹⁷ Ilisimagaḡsigik tamatkua qanunun quvianamiuniaqtusr atuḡupsigik. ¹⁸ Taamna nipliutiginḡitḡiga iluḡapsigun. Ilisimaniḡitka taapḡua piksraḡtaḡigkatka, aglaantuuḡ uqahiq aglausimaḡuaḡ immiqsraurur itna, Iñuk niḡiqatiga niḡimik akilligutḡuḡ uvamni.” ¹⁹ Kilikkipsi taavrumiḡa pakma atuumaḡksraḡan sivuani aasriñ taamna qakugu atuummikpan ukpiḡitquplugu ilaanutilaammik. ²⁰ Ilumutuullapiḡtuamik

Tupigigaich uqauttutitka, tarrali tupigigisigaasripsuq. ²¹ Aglaan ilinjisa taatna irrutigisigaasri piqutigilugu pigipkaiqisi uvanun, ilisimanğıtluġu tuyuġiriga. ²² Aggiņġitchuma suli uqautingitchupkich patchisaikkaunayaqtut. Aglaan pakma pisangitchuugutiksraitcut killuqsautmiktigun. ²³ Kisupayaam uumigi'amia Aapagaptuq uumigipmiraġigaa. ²⁴ Savaaqasimaitchuma akungatni iñuum iñiqtaġingaaqsimaisajanik patchisaikkaunayaqtut, aglaan qiiñianikkaluaġluġu iñiqtaġa uumigituiñaġaatna suli Aapaga. ²⁵ Taamna taatniittuk-srauruq tanjuplugu taimña uqautauruaq aglaksimakkanja maligutaksirusrainiñi, 'Uumigi-gaatnja patchisailaakun.'

²⁶ "Aglaan ikayuqti aggiqpan, tuyuġiniakkaġma Aapamiñ, Irrusria ilumutuulhum Aapamiqnisauruaq, ilaa uqautiniaqtuq uvapkun. ²⁷ Uqagigisigipsitñapsuq takku iqataurusri uvamni aullaġniihaniñ.

16

¹ "Uqautigipsi tamatkuninja ukpiqġutaiquņġitlusri. ² Iñuich anitqataġisigaasriunniñ ilinjisa katraġviñmikniñ. Aa, piviksraq tikitchumaaqtuq kia iñuum tuqġutchu-misi savautriñasrukniagisuruq Agaayyutmik. ³ Taatnaiļilugu irrutigisigaasri ilitchuqsrimaliġmikkun Aapamik unniñ uvanik. ⁴ Aglaan uqautigipsi tamatkuninja itqagıtquplugich uqauttutitka ilipsitñun taimanigu irrutiaqsikpasri taatnaiļilugu. Uqautingitchaluaġipsi tamatkuninja maliguaqsutiġqaaqapsi takku nayuqtuiñaqhusri.

Ipqitchuam Irrutchim Savaanja

⁵ "Aglaan pakma utiġniaqama ilaanun tuyuġirimnun nallipsi apiqsruqtangitmgiaatnja napmuqaqsisilaapkun, 'Napmuñiaqpiç?' ⁶ Aasriñ pakma kilikapsi aliatchaktusri. ⁷ Aglaan ilumutuuruamik nipliutigipsi, ikuatluksisuruq aullahksraġa. Uvatakkun aullaġitchuma ikayuqtiksrapsi utlanjaningitchaasri. Aglaan aullaġuma tuyuġigisigiga ilipsitñun. ⁸ Aasrii agġiġumi ilitchuġipkaaġisigisigai iñui nunam nalaungitlutinj killuqsautikun suli nalaunjaruahikunlu atanniiviksraġunlu. ⁹ Uqautigipsi nalaunġiñilutinj killuqsautikun takku ukpiqsriñġilutinj uvamnik, ¹⁰ suli nalaunjaruahikun takku Aapamunjaqtunja aasrii qiiñitqikkumiñaitchipsitña, ¹¹ suli atanniivikun takku anjalatchiruaq marrumani nunami Tuunġaq atannikkaunjaniktuq.

¹² "Uqaksraqaġaluaqtunja iñuġiaktuanik ilipsitñun aglaan pakma kanjisiyumiñaitchusri. ¹³ Aglaan Ipqitchuq Irrusriġ ilumutuulġmik ilitchuġipkairuksraq agġiġumi, ilaan kanjisiqchaaqsisigisigaasri iluqaanik ilumutuuruunik. Ilaa uqagumiñaitchuq anjalatchiġiqaqmatun inġmigun aglaan uqautigisigaasri tusraakkaġmiñik, suli quliaqtaugutiniaġasri sunik tikitchuksranik. ¹⁴ Ilaan kamañatqitkisigaanja, takku uqaksraqikkaga quliaqtauginiaġaa ilipsitñun. ¹⁵ Iluqaan Aapam pigikkanja pigipmigiġaptuq. Taatnaġluġu nipliutigigiga Ipqitchuamun Irrutchimun quliaqtauginiaġnipluġu ilipsitñun uqaksraqikkaga.

Alianaq suli Quvianaq

¹⁶ "Sivikisuurami qiiñiġisaallakkisigipsitña, aasriiñ kiñuvaanġagun qiiñiaqsilġilunja." ¹⁷ Iñanjtuq maliguaqtaiñ uqaaqsiñiqsut avatmun, "Sumik uqautivatigut itnaqami, 'Akuniisrunjaqasri qiiñiġisigipsitña aasriiñ taamuunavak qiiñiaqsilġilunja,' suli itnaqami, 'Aullaġniaqtunja Aapamun?' ¹⁸ Qanuutauva 'sivikisuuraq?' Uvagut kanjisiñaitchikput sumik uqautiqalha." ¹⁹ Jesus-ñum kanjisiqsimaplugu apiqsruġulhat taavrumuuna nipliutiniġai, "Apiqsruqtuutivisi ilipsitñun sumik qanuutautiqaqtilaanjanik uqaqama, 'Akuniisrunjaqasri qiiñiġisigipsitña aasriiñ taamuunavak qiiñiaqsilġilunja.' Taamna apiqsruutiġisuklugu uqaksraqtutigivisiun akunnapsitni? ²⁰ Uvaja nipliutigipsi ilumutuuruamik, ġiapkaġusriļu alianniutġilursriļu nunam iñui quviatchakkisirut, aglaan alianniuhiqsi mumikkisuruq quviasruliġmun. ²¹ Aġnaq qitunġiuqtuq auliyautipmani nagliksaaġaqtuq tikiumalħagun atniġnam, aglaan anaanaktiġami puuyuġaġigaa nagliksaaļi auliyasrima'ami, quviatchagaqtuq ilaalugruaq anipman nunamun. ²² Taatnatun alianniugutiqaġaluaqtusri pakma aglaan qiiñitqikkisilġitchipsi suli uummatisri quviatchakkisirut, aasrii kiau-unniiñ iñuum ivayaagiyumiñaitchaa quvianaq ilipsitñi. ²³ Taivrumani uvulmi apiqsruqtaaqsiyumiñaitchipsitña sutigun. Uqautigipsi ilumutun, Aapam qaitchigisigaasri ilipsi inġġupsinun qanusripayaamik attapkun. ²⁴ Uvujanunaglaan inġisruqtangitchusri sumik attapkun. Inġisruġitchi ilipsiļi akuqtuiyumuusri suli quvianaksraqsi inunaitchumuq.

Akiilñiħa Jesus-ñum Nunam Iñuñik

²⁵ "Uqautigipsi tamatkuninja atrikusrautitigun. Pivik tikitchaġumaruaq uqaguiġviksraġa ilipsitñun atrikusrautitigun aglaan uqautitlasrigisigipsi kanjisiñiaqsilugu Aapauruakun. ²⁶ Taimña uvluq tikitpan, inġisruqtagiġisigiki attapkun. Uvajaunniñ inġisruutingitkipsi Aapamun. ²⁷ Uvvatakkun Aapam piqpaġigaaasri takku piqpakscripluñi uvamnik suli ukpiqsripluġu agġiqsimahiġa Agaayyutmiñ. ²⁸ Uvaja ilumun agġiqsuami Aapamiñ marrumunja nunamun. Uvva pakma aullaqsilġitchunja maaknja nunamin utiqsaqunja Aapamun."

²⁹ Maliguaqtaifiñ nipliutinigiqaat, “Uvvaliqaa uqalhiñ kanjicsiñaqtuq. Pakma uqanğıtchutinunniñ atritigun. ³⁰ Uvagut kanjicsigikput pakma ilisimalhiñ supayaamik. Inuqnanğıtchuq kisumun apiqsruqtaqulutin. Taavrumuuna ukpigigikput aggiqsuanuñhiñ Agaayyutmiñ.” ³¹ Jesus kiugai, “Uvwapakma ukpiqsriñiqpaalukpsi? ³² Pivik tikiññaqtuq, tikiumaaniktugami, iluqasri sammayaaqtitauhiksraqsi, atausriukattaagusri kiñunnapsitñun kisinjigluña. Aglaan kisimallapiaq inğıtchuña, takku Aapaa nayugaaña. ³³ Tamarrumiña uqautigipsi qinñiññaqquplusri piqatauñapsigun uvamni. Nunam iñuiñ nagliksaaqtitkisigaasri, aglaan quviatchaugikkitchi. Uvaña akilñianiksimagiga nunam ayalataa.

17

Jesus-ñum Injicsruñha Injmigun

¹ Jesus taatnaanikami, ilaa aagluqhumni nipliğñiqsuq, “Aapaan, pakma piviksraq tikiu-maruq. Kamanaqsiqpaquñ Iğñiğñiñ, Iğñiğpiñli kamanaqsiyumagaatin. ² Uvatakku ilvich ayalatchitlqapkağñiñ iluqaitñik iñunñik sulı qaitchitlqapluni isruitchuamik iñuñhiğmik iluqaitñun qaisağikkaqnun ilaanun. ³ Una isruitchuag iñuñhiğ itnautauruq, iñuñhiğ ilitchuqsriñiksrañat ilipnik kisivich ilumun Agaayyutaitilaaqnik sulı ilitchuğilugu Jesus Christ ilvich tuyugikkan. ⁴ Iłitchuğipkautianikkiga kamanalhiñ nunam iñuñhiğ. Itqanaiñanikkiga savaaksrirtutigikkan uvañnun. ⁵ Pakma, Aapaan, kamanaqsiqpañña sivuqqapni, kamanautim atrinjanik pigikkagma itnama ilipni nuna iñiqtaugaluqaqnunniñ.”

Jesus Injicsruñtriñha Maliguaqtimñik

⁶ Uvaña ilitchuğipkautigianikkipñiñ iñunñun ilvich qaisaqnun uvañnun marrumakña nunamiñ. Ilvich pigiliutigitin, aasriñ qaitkitin uvañnun, aasriñ tupigigaat uqalhiñ. ⁷ Pakma ilitchuğigaat suapayaag qaisan uvañnun aggiqsalña ilipniñ. ⁸ Qaitchigitka uqalhiğmik qaisağnik uvañnun. Ilinjisa akuqtuqługu, ilitchuğigaat ilumun aggiqsuanuñhiğ ilipniñ ukpigiplugu ilipnun tuyugihiga. ⁹ Agaayyutigitka tamatkua. Pakma agaayyutingitichitka nunam iñui, aglaan agaayyutigitka tamatkua qaisatin uvañnun, takku ilinñich pigigitin. ¹⁰ Iluqaan uvaña piga pigipmigiñ sulı iluqaan ilvich piñ uvañaptuuq pigigiga, aasriñ kamanalhiğ qinñiğnaqtitauruq tamakunuuna. ¹¹ Pakma tlautiniaqtuñña ilipnun nunami inğıgluña, aglaan tamatkua inniaqtut nunami. Ipqitchuag Aapaan! Qaunagiyummigitin annautruğlughich sanñigikkanagun atigikkaqpiç qaisağikkapkun uvañnun, ilinñiñ atautchiññayumuut atrilugu uvaguk atausriuhıqpuq. ¹² Uvaña nayutinnamni nunami ilinñitñi qaunagigikkatka annautruğlughich sanñiagun atigikkaqpiç, ilvich atchiutigikkapkun. Qaunagigitka aasriñ atausriqunniñ tammanğıtchuq, aglaan taimña iñuk tammaqtuksrauruag, Agaayyutim uqalña immiutaupluni. ¹³ Pakma utlautiasriruñña ilipnun. Taatnalıplugu uqaqtuñña innamni nunami, ilinñich piqaquplughich quvianagikkamnik inuñaiğługu. ¹⁴ Qaitchiruñña uqalhiğmik ilinñitñun, aasriñ nunam iñuiñ uumigigaich, takku piqatiginğıqłughich nunam iñui atriplugu uvaña piqataungihiga nunam iñuiñun. ¹⁵ Uvaña injicsrunğıtchikpiñ piiqulughich marrumakña nunamiñ, aglaan injigikpiñ qaunagıtquplughich piñiñnağlughich tuungagmiñ. ¹⁶ Uvaña piqataungitmatun nunam iñuiñun ilinñittuuq piqataungitçhut nunam iñuiñi. ¹⁷ Ilumutuññapkun ipqiqsimaakkich ilipnun. Uqalhiñ ilumutuuruq. ¹⁸ Tuyugigitka nunamun, ilvittuuq tuyuqaqmatun uvamnik nunamun. ¹⁹ Ilinñich piqutigiplughich ipqiqsimaaqtuñña ilipnun, ilinñittuuq ipqiqsimaaqplughich ilipnun ilumutuuhıkun.

Jesus Injicsruñtriñha Ukpiqtuññuruqapayaanik

²⁰ “Agaayyutingitichitka kisiisa tamatkua, aglaantuuq taipçhua ukpiqsriuruaksrat uvamnik ilinñisa uqalhatigun. ²¹ Agaayyutigitka iluqağmiñ atautchisun itquplughich. Aapaan! Atautchisuttuq illich uvaptikni, atrilugu ilvich uvamniitmatun sulı uvaña ilipni. Taatnatuq atausriyumuut, taavrumuunali nunam iñuiñ ukpigıagutyumigaat ilvich tuyuqalhiñ uvañnik. ²² Uvaña qaitchigitka atrinjanik kamanalhiğpiç qaisağpiç uvañnun, piqutigiplugu ilinñich atautchiññauhiksrañat atrilugu uvaguk atausriuhıqpuq. ²³ Uvaña iluñña ilinñitñi sulı ilvich uvañni, taavrumuuna ilinñich atausriññuğumuut. Nunamli iñuiñ kanjicsiyumigaat ilipnun tuyugihiga sulı ilvich piqpaqsriñhiñ ilinñitñik piqpaqsri-matun uvañnik. ²⁴ Aapaan, tamatkua qaisatin uvañnun iqatigisrukkitka sumiitçhuma ilinñitñun qinñiqquplugu kamanauñ pigipkakkan uvañnun takku ilvich piqpagıpluñña nuna iñiqtaunaiññaan. ²⁵ Nalaunñaruag Aapaan! Nunam iñuiñ nalugaatin, aglaan uvaña ilisimagikpiñ sulı ukua maliguaqtit ilitchuğigaat tuyugitilaaga ilipnun. ²⁶ Iłitchuğipkağikpiñ ilinñitñun, sulı ilitchuğipkapsağñiğikpiñ. Tarrali piqpaqsriñiq piqpaçkutigikkan uvañnun uvañalu nayuutyumuug ilinñitñi.”

² Aqpaqsruqhuni utlautiniqsuq Simon Peter-mun suli atlamun maliguaqtimun, Jesus-nun piqpagikkanjanun, aasrii uqautiplugik, "Iñuich aullautiniḡaat Ataniq iluviḡmiñ. Iñitchuḡiḡitchikput napmun inillaktilaana." ³ Peter-lu atlalu taamna maliguaqti utlautiniqsuk iluviḡmun. ⁴ Iluqatik aqpaqsruqhutik, aglaan ilaqataan maliguaqtim uniniḡiḡaa Peter tikilḡaaqhuni aasrii iluviḡmun. ⁵ Auḡrukami qiniḡniḡaa ukiḡhaaḡiksaaq nimiḡsruutaa aglaan isinginiḡisuuq. ⁶ Kiñuagun tikitñami Simon Peter uyuiñaqhuni isiginiqsuq tatqamuna qiniḡlugich aasriiñ ukiḡhaat nallaviani, ⁷ suli ukiḡhaaq nimḡtauruaq Jesus niaquanun inillaksimaniniḡisuuq taapkununa ukiḡhaanun aglaan imullaksimaniniḡisuuq ilaagun. ⁸ Taimñali atla maliguaqti tikilḡaaḡaluaqtuag iluviḡmun isiqmiñisuuq, qiniḡlugu aasrii ukpiqsripluni. ⁹ Iñiñik kanjicsanilguiñniḡaaksuli aglausimaruaq uqaliq itnaqsimaruaq ilaa anjitiqkisiñiplugu tuqukiḡmiñ. ¹⁰ Tarakja taapkuak maliguaqtik utiḡniqsuk anjilaqhutik.

Jesus-nun Sagviḡha Mary Magdalene-mun

¹¹ Mary-li siḡlataani itluni iluvḡmun qianiqsuq. Qiallaḡmi auḡruaḡniqsuq qiniḡgukhuni iluviḡmun. ¹² Aasrii qiniḡtuq malḡḡunik israḡullañnik atnugaallañnik qatiqtaanik aquppiruak Jesus-nun timaan irviani, ilaqataa niaquan tunjaani aasriiñ ilaqataa isigaiñ tunjaatni. ¹³ Taapkuak nipliutiniḡaaq, "Marii, suvaata qivach?" Kiuniḡik, "Iñuich aullautiniḡaat Ataniḡa, aasriiñ nalugiga ilinjitiñun napmun inillaktilaana." ¹⁴ Taatnaqqaqhuni kinjiaqhuni aasrii qiniḡniḡaa Jesus qichaqtuaqtuag, aglaan iñitchuḡiḡiñniḡaa Jesus-ñutilaana. ¹⁵ Jesus-nun apiqsruḡniḡaa Mary, "Suvaata qivach? Kiña pakkipiun?" Aḡnam nautchialiḡinasugiplugu nipliutiniḡaa, "Iñuuk, aullautigupku uvakja, uqautillañña napmun inillaktilaana; uvañali aiyumigiga." ¹⁶ Tarra Jesus tuḡluḡaa atqanik, "Marii!" Aḡnaq kinjiaqhuni uqaḡniqsuq ilaanun, "Rabboni!" (itnautauruaq Hebrew-t uqaursiniḡisun, Iñisautrii!) ¹⁷ Jesus-nun nipliutitqiniḡaa, "Aksiniñiaqnañ takku aullaḡitichuñasuli pakmuna Aapamun. Aglaan aullaḡutin aniaqatiumnun kiligiakkich pakmunaḡniḡniḡa ilaanun Aapamun Aapagikkapsitiñunlu, uvañaga Agaayyutimnun suli ilipsi Agaayyutisitiñun." ¹⁸ Mary Magdalene uqautityaḡniḡai maliguaqtit qiniḡniplugu Ataniq suli tamatkunija uqautinipluni.

Jesus-nun Sagviḡha Maliguaqtimiñun

¹⁹ Tamarrumani uvlumi unnukman aullaḡniisautaaani akunniḡsaam, maliguaqtit katimiñisut atautchimi kiluusautiplutiñ nuyuaqhutiñ Jew-ñuruaniñ. Taimmaiñaq Jesus-nun tikitlugich akunaniniḡai nipliutiplugich, "Qiniñiñaaq ilipsitiñun!" ²⁰ Taatnaqqaqhuni qiniḡqiniḡai ikiñiḡmiñik arganmiñi suli saniqqamiñi. Tarra maliguaqtit quviatechanisut qiniḡqamitruñ Ataniq. ²¹ Jesus-nun nipliutitqiniḡai, "Qiniñiñaaq illi ilipsitiñun! Atriplugu Aapam tuyuqalha uvamnik, taatnatuntuuq tuyuḡiḡipsi." ²² Taatnaqamigich aniqsaḡḡiviginiḡai taapkua maliguaqtini nipliutiplugich, "Akuqtuqsuñ Ippitichuaq Irrusiq." ²³ Iłipsi natqiusrimaaḡupsigik iñuich kiluqsautiniñich natqikkaaurut, aglaan natqiusrimaanḡitichupsigik kiluqsautiniñich natqikkaungitchut."

Jesus Sagviḡha Thomas-mun

²⁴ Iñarguuq maliguaqtit, Thomas-mik taiyuutilik Malḡimik, tarani inginiḡisuuq Jesus tikitman. ²⁵ Atlat maliguaqtit uqautiniḡaat, "Qiniḡikput Ataniq!" Thomas nipliutiniḡai, "Qiniḡisuaḡupkich ikiñiñi kikiagich argaiñi suli ililugich argatka ikiñiñanun saniḡaani ukpiqsriyumiñaitchuña."

²⁶ Akunniḡsaanjanikhutiñ kiñuvatigun maliguaqtit katimalḡiñniḡisut, Thomas piqataupluni taavrumani. Talut umiktuutiqaḡniqsut, aglaan Jesus akunanjaniliniḡiḡai nipliḡhuni, "Qiniñiñaaq ilipsitiñun!" ²⁷ Ilaan nipliutiniḡaa Thomas, "Israutilugich argaktin uvuna, qiniḡkich argatka, israaḡutilugich argaktin saniqqamun. Arguaqtunḡiḡutin ukpiqsriiñ!" ²⁸ Thomas kiuniḡaa, "Ivich atanigikiḡipiñ suli Agaayyutigikiḡipiñ!" ²⁹ Jesus-nun nipliutiniḡaa, "Ukpiliḡpich qiniñanikpañ kisanik? Qanutun quvianaqtigivat tamatkua ukpiqsriurut qiniḡaluaqnaña."

Qanuq Pitqurilhat Ukua Makpiḡaat

³⁰ Jesus-guuq iñiqtaqaḡniqsuq iñugiaktuanik atlanik quvinaqatuanik savaanik maliguaqtimi sivuḡaani, aglaksimalutiñ ingitichuanik ukunanani makpiḡaani. ³¹ Aglaan tamatkua aglausimarut ukpiqsritquplusri Jesus Christ-ñutilaanjanik Iḡiñja Agaayyutim, suli iñuutlasritquplusri ukpiqsriḡipsigun ilaanik.

¹ Kiñuagun tamarruma Jesus sagviaqtupsaagñiqsuq inñiñik maliguaqtimifñun siñani narvam taiyuutiqaqtuam Tiberias-mik, uvva itnailiplugu, ² Simon Peter-lu, Thomas-lu taiyuutilik Malgimik, Nathanael-lu Cana-gmieu Galilee-mi, igñaglu Zebedee-m suli malguk atlak maliguaqtik, iluqatin atautchimiinniqsut. ³ Simon Peter nipliñiqsuq ilamiñun “Qalliagñiaqtuñja.” Taatnaqman taapkua atlat nipliutipmiñigaat, “Malikkisigiptigiñ.” Iluqatin ikinisut umiamun, aglaan unnuaquttilaananu sumikunniñ qalungñiqsuq. ⁴ Siqinñum mayuuraahani Jesus qichağniqsuq imğum siñani aglaan maliguaqtaifñ ilitchuğinğinñigaat Jesus-ñutilaaja. ⁵ Ilaan nipliutiniğai, “Iliğaata, qaluutiqaqpisi?” Ilinjisa kiuniğaata, “Naami.” ⁶ Ilaan nipliutilginiğai, “Sinjitchiun kuvraqsi taliqpian tunjaananun umiapsi, ilipsili qalukku-muusri.” Maliguaqtit sinjinniğaata kuvraqtin aasriifñ payyaksagñigaata nuqitchaqamitruñ umiam iluanun takku qaluuvagitluni. ⁷ Maliguaqtim Jesus-ñum piqpagikkanaan nipliutiniğaa Peter, “Piñña Ataniğiniğikput.” Simon Peter-m tusraa'amiuñ takpiñña Atangulha, ilaan atitqiksiqamiuñ atnuğaani mattaummitchani misinñiqsuq tağiumun. ⁸ Taapkua ilai maliguaqtit kilvağniqsut umiakun nuqirrutigalugu kuvraq imalik qaluñnik ilinich unjasriuraghutinj siñaniñ, tallimakipiatun apluqpaktaaqhuni urrakstrayunmaliktun. ⁹ Ilinich tulakamin, qiniqtut iknipiamik qaluñnik uutalinmik suli qiniqhutinj qaqqunik. ¹⁰ Jesus-ñum nipliutiniğai, “Uvuñautrisitichi ilañitñik qaluich qaluktapsi akkuvak.” ¹¹ Simon Peter-m ikitqikhuni umiamun kalinjigaa kuvraq siñaanun imalik qalukpañnik, tallimakipiaq malgukipiaq qulit piñasrunik iñugiaktillaalijnik; naagatarra iñugiakkaluaqhutinj kuvrañat alingñiqsuq. ¹² Jesus-ñum nipliutigai, “Uvuñagusri niğisitichi.” Nalliatuunniñ maliguaqtit apiqsruğumangñiğaa, “Kisuvvich?” Ilinjisa ilitchuğiniğaata Atangutilaajanik. ¹³ Jesus-ñum qallilaaghuni tigu'amiuñ qaqqiaq autaağniğaa ilinjifñun. Taatnatunsuli piñigaa qaluk. ¹⁴ Taavrumanu piñatchiğniğai Jesus-ñum qiniqtitali inñiñik maliguaqtinun anjitiqqaaghuni tuquligmiñ.

Jesus-lu Peter-lu

¹⁵ Ilinich niğianikmata Jesus-ñum nipliutigaa Simon Peter, “Simon! Iğñija John! Piqpagitlukpiña ukunakña?” Peter-m kiugaa, “Aa, Ataniiq! Ilisimagiñ uvañnun piqpagilhiñ.” Jesus-ñum nipliutigaa, “Niğipkakkich ipnaiyaatka.” ¹⁶ Tuglilijugugu Jesus nipliutilginiğaa, “Simon! Iğñija John! Piqpagiviña?” Peter-m kiugaa, “Aa, Ataniiq! Ilisimagiñ uvañnun piqpagilhiñ.” Jesus-ñum nipliutilgitchaa, “Qaunagikkich ipnaitka.” ¹⁷ Piñatchiqlugik Jesus-ñum nipliutilgitchaa “Simon, Iğñija John, piqpagiviña?” Peter aliatchañniqsuq Jesus-ñum apiqsruqmani piñasruni atiruamik, “Piqpagiviña?” Aasrii Peter-m kiuniğaata, “Ataniiq! Ilisimagiñ suapayaaq. Ilisimagiñ uvañnun piqpagilhiñ.” Jesus-ñum kiugaa, “Niğipkakkich ipnaitka. ¹⁸ Iłumutuuruamik nipliutigikpiñ, nutau'avich tapsiağiksiplutin igliğaqtutin napmupayaağukavich. Aglaan utuqqağugvich atlam iñuum qiligniağaatin israaqtillutin aullautlutin aullağvigrungisaqñun.” ¹⁹ Taatnaqamiuñ Jesus-ñum uqautiginigaa qanutchikun tuqulikun Peter-mun kamañaqtinniaqtilaaja Agaayyun. Taatnaqqaqługu nipliutiniğaa, “Maliguanñal!”

Jesus-lu Atlalu Maliguaqtulu

²⁰ Peter-m kinjiaqhuni qiniğniğaa maliguaqti Jesus-ñum piqpagikkana maliktuuaq. Taimñiunniqsuq ikusiksimaqtuuaq qanitluni Jesus-mi nullautchiqaminj suli apiqsruqtuuaq, “Ataniiq, kia aatchuutigitinñiaqpatin?” ²¹ Peter-m qiniqamiuñ taamna apiqsruğniğaa Jesus, “Ataniiq! Qanuğniaqpaliuna?” ²² Jesus-ñum kiugaa, “Uvaña iñuupkağukkupku aggitqinñiaħamnunaglaan, suuva taamna ilipnun?” ²³ Taamna uqaututataa siaminniqsuq akunğatnun aniqatigiññun taamna maliguaqti tuquyumiñaiñiñiplugu. Jesus taatnangñiñiqsuq tuquyumiñaiñiñiplugu, aglaan itnaliñiaqhuni, “Iñuupkağukkupku aggitqinñiaħamnunaglaan, suuva taamna ilipnun?”

²⁴ Taamna maliguaqti taamnauruq quliaqtuuaq tamatkunija, sulipsuuq aglaktuuaq tamatkunija, aasrii nalunğitchikput quliaqtuuağikkanaan ilumutuulha.

Uqalicsaagun

²⁵ Iñugiakkaluaqtuq atla qanusriq Jesus iñiqtağikkana. Iluqatin aglaksimalutinj ataus-riukattaaglugich pimakpata, iluqaniqanu nunam tiggumianilgunayaitpalukkai aglaich aglakkaukpata.

Suragáahat Uqqiraqtit

¹ Aglaktunja uumina Theophilus-mun piqpagikkamnun. Sivulligñi makpiğaani aglaktunja suragálipayaaniñik Jesus aullağniñhaniñaglaan savaaqahigmiñik ² taivrumunjaaglaan uvlumun Agaayyutim aullautipmani tatpakmunja. Sivuanu Jesus aullağaluaqani ilaan Ippitchuakun Irrusitum alğasruğai piksraqtaagikkani uqqiraqtauruksrauplugich. ³ Jesus tuqqutitqaaqhuni piqatigiragigai uqqiraqtit sagviaqtuutigai arguaqtuğnağumiñaiqlugu anjitiqla malğukipiat uvlut akungatni, sulı Jesus-ñum uqautiplugich anjaayquataanik Agaayyutim.

Agaayyutim aullautigaa Jesus Qılanmun

⁴ İlaatniguuq Jesus-ñum piqatigilgitñamigich tiliñigai itna, “Uniññaqnağı Jerusalem aglaan utaqqiyumigiksi aatchuutiksraña Aapaa aqıqsruutigikkana qaitkisiñiplugu, uqautigikkağa ilipsitñun. ⁵ Taimñaguuq John paptaağutiqaqtuaq iñunun imigmik aglaan aquatigun qapsich uvlut paptaakkaugisirusi Ippitchuakun Irrutchikun.” ⁶ Taapkua uqqiraqtauruksrat katilgitñaminj piqatigiplugu Jesus aqıqsruğniğaat, “Ataniiq! Uvva taavrumani nappatqinñiaqpiñ, anjaayquam Israel-aagmıunun [umialıqagumiñaglugich taimanisun]?” ⁷ Jesus-ñum kiunigai, “Aapaa kisimi sivunnigısıgaa qakugun atuumahiksraña. İlaan ilisimapkağumiñaitkaa tamanna ilipsitñun. ⁸ Akuqtuigısirusi sanñimik taimña Ippitchuagı Irrusıq agganıpkpan ilipsitñun, aasii ilisimarağaqıslusi uvapkun Jerusalem-mi iluqaanılu Judea-mi sulı Samaria-mi unniñ nunaaqqipayaaniñi nunam.” ⁹ Taatnaanıkamıgıch Agaayyutim nuqinnıgaa tatpakmunja ilınjıtñun qıñıqtıluni aasii ilınjısa qıñıtlıqısnıgıñıgaa nuviyam puuqtıqmaun. ¹⁰ Aullaqtıqman qıñıgugaqtıtlugıch tatpakmunja, taimmaıñaq malğuk iññuk atnuğaalak qatıqtaanık qıkaqasııtlıgıñıqsuk ilınjıtñun, ¹¹ nipliqtıutık, “Galilee-ğmiut, suvaata qıkağhusı qıñıqınaqpsı qılanmun? Tamanna Jesus aullaqtuaq ilipsitñıñ tatpakmunja aggitqıkkıñhıtchuq taatnatun ilipsi qıñıqmatun aullaqman tatpakmunja.”

Matthias-ñum İnanıgıaa Judas

¹² Malıgıaqtıt tavrakña utıgnıqsut Jerusalem-mun iñgiuramiñ taiguutıqaqtuamiñ Olives-mik unasıkpagıni iñiñniqsuamiñ nunaaqqımiñ. ¹³ Tavrunja tıktıñaminj Jerusalem-mun, ilınjıch mayuğniqsut inimun taivrumunja irvigıkkagmıknun, Peter, John, James, Andrew, Philip, Thomas, Bartholomew, Matthew, James iğniğıkkana Alphaeus, Simon-lu Zealot-ñuruag, sulı Judas iğniğıkkana James-ñum. ¹⁴ İluqagmın katınıqsut akulaıqlugu injıqsruğvıksragmıknun piqasıqhıtınj ağanık sulı Mary-mik aakagıkkanañık Jesus nukatchianıñıglu. ¹⁵ İkituurat uvlut aquatıgıun ukpiqtuat katımanıqsut, tallımakıpiag iñiññamık iñugıaktıgıyunınaqhıtınj. Peter-m makıtıluni nipliutinıgı, ¹⁶ “Anıqatıumaan, Ippitchuam İrrusim uqaqtınnıgaa David makpiğaaniñi Agaayyutim. Uqagıniğaa Judas-kun sıvuani atumagaıuqaqtıtınagı ilaan savaaqahıksraña, taamna Judas sıvıllıuruuag tıgurıruksranık Jesus-mik. ¹⁷ Judas ilağaluaqtuaq uvaptıknı atakkıi Jesus-ñum piksraqtaagıkkana savaqatıgıtuplugı uvaptıknı. ¹⁸ Judas-ñum aatchuutıgianıkamıun Jesus akıññaktaagıniqsuq manıñnik. Taavrumınjaasiiñı tauqsıñıqsuq nunaviñıgmık ilaan ilıvıgıkkagmıñik. Tavranı katakama iluqanı ilua qaağniqsuq. ¹⁹ İluqagmın iñııch Jerusalem-mi ittuat tusaanıgaa, aasii inmınj uqagmıknun taıguusıgnıgaa Judas-ñum tuqqıvia Akeldama-mik (mumiutıqatıuamık nuna augum maqqıvia). ²⁰ Agaayyutim makpiğaani aglausımarıuag Psalms-nı itna,

‘İlaan tupqa iñııgımauq iññıtıqkkumiñıgıni.’
Aglausımarıuagsulı,

Psalms 69:25

‘Atlamık iñunmik inanıqsıqagımauq savaana.’

Psalms 109:8

²¹⁻²² Taatnaqıhıgı iñuk inanıjıtırıksraurıq Judas-ñum savaanun. Taamna iñuk ittuksraurıq aullağniımarıuag uvaptıknı aasıısulı ilisimaraıtlasıruag anjıtiqlıhagun Atannapta Jesus. İlaa piqatıgısimakkaqıt John-ñum qulıaqtıuagıpmıun paptaaktıchıñısulı nayuqtıgısimakkaqıt uvlumunaglaan Agaayyutim aullautıpmıun Jesus pakmunja qılanmun.” ²³ İlinjıch nalunaıgıñıqsut malğunık iññunık Joseph-mıglu taıguutılinjımik Barsabbas-mık atıqamıruuag Justus-mık sulı Matthias-mıglu. ²⁴ Aasii agaayyutıqsut itnaqhıtınj, “Ataniiq! İlvıch ilisimaraunıruatın uummatıñıtıñı iñıupayaat, taatnağılgılu tıkkıuagıtılannıaqtıgıt nallıaknık piksraqtaagıvıch. ²⁵ Taamna uqqıraqtı inanıjıtıyumuıuq Judas-mun atakkıi unısağıaatıgıt aullaqhıni piksraqtaagmıñun.” ²⁶ Taatnaqqaqhıtınj tıgısiñıqsut attak ilaqataknık. Taatnaqmata Matthias piksraqtaanıqsuq aasii ilalııtıkkıauplunı qulıt ataıttıchnun uqqıraqtıun.

2

Ipqitchuaq Irrusiq Tikitchuq

¹ Uvluǵuq taiguutilik Pentecost tikiumapman iluqatin ukpiqsriruat katimalǵiñiqsut. ² Taimmaiñaq ilinjisa tusaagaqsiñiqniġaat siǵruktuaq pakmakña liilaa anuqñiqpaktitmatun. Taamna siǵruktuaq tusaǵnaqsiñiqsuq iluqaani inimi. ³ Ilinjich qiniñiqsiñiqsut ikniǵmik liilaa qiniñalinik uqqatun siamitlutinj inupayaanun. ⁴ Ipqitchuam Irrusim anjalatkaqsiñiqai iluqnaaqñugich. Taapkua iñuich uqaqsiñiqsut atlaakaǵiñnik uqqiqhutinj, taatna kanjicsiñiqsiplugich Ipqitchuam Irrusim uqaqupmatinj. ⁵ Tavraniguuq Jerusalem-mi Jew-ñuruat iñuuniaqtut nunaaqqipayaanjiniñ nunam taluqsiruat Agaayyutmik. ⁶ Tusaakamitruij siǵruktuaq iñugiaktuat iñuich katiniqsut taapkunurja. Iluqatin qanuǵviǵniñiqsut tusaakamisigik taapkua uqaqtuut kanjicsiñiqsiplutin sumiugisiñiqsut uqqatigun. ⁷ Quviǵutçhallaapiaqhutin uqaqsiñiqsut, “Tamatkua uqaqtuut Galileegmiunurur, amii? Qanuqhutinj ukua uqaqpat uqaptiknik?” ⁸ Naagaunniñ kanjicsitlanigivut uqaqmata uqausillaaptigin iñuguqniñlaaptigin. ⁹ Uvaguq Parthia-ǵmiut, Media-ǵmiut, Elam-miut, Mesopotamia-ǵmiut, Judea-ǵmiut, Cappadocia-ǵmiut, Pontus-miut, Asia-ǵmiut, ¹⁰ Phrygia-ǵmiut, Pamphylia-ǵmiut, Egypt-miut. Uvaguq iñuich nunaaqqimiñ Cyrene-miñ nunami Libya-mi, suli iglaat nunaaqqimiñ Rome-miñ, ¹¹ suli Crete-taǵmiut Arabia-ǵmiutlu. Anjaruaguut Jew-ñupluta aasiñ mumiksuaquut Jew-ǵuqsimaqahtu — iluqapta tusaagivut kanjicsiplugilla tamatkua kamañuqtuutigin Agaayyutim iñiqtaigun.” ¹² Quviǵutçhallaapiaqamin kanjicsitlanigihutinlu apiqsruqtautiniñiqsut avatmun, “Qanuutauva una?” ¹³ Iñuilliasiiñ ilanjich mitautigiplugich ukpiqtuut uqaqsiñiqsut, “Ukua imilillaapiaqsimaqlutin piñiqsut.”

Peter-m Uqautriħha Iñuñnik Tavrani

¹⁴ Taatnaaqsiptomata Peter makittuq piqasiqhuni uqqiraqtatmiñnik kiutyaqñugich. Nipitusipluni nipliutinigai, “Jew-ñuqatiptaa suli iñuuniaqtuasii Jerusalem-mi, naalañniñlaksitña! Nalupqinaiglu uqautiuraallaglasi taavruma suutautilaananik. ¹⁵ Ukua imiliqsauñuñitçhut isumallaapsisun atakkii uvlaañusugaaqtusuli. ¹⁶ Taamna atumaruaq Joel-ñum sivuniksiqirim uqautigikkana itna, ¹⁷ “Agaayyun uqaqtuq, itnaiñilugu itkisiruq aqulligñi uvlni, Uvaña siamitkisigiga Irrusiqkkaǵa iluqaitñun iñuñnun, Iǵñasi suli panigikkasi sivuniksiqiaqsigisirut, nutaǵikkasi qiniñquuraaligutin) sivi utuqqanaasi siñniñuqtaqutinj; ¹⁸ aa, kuvviqigisigitka savaktitka añutitlu aǵnatlu Irrusiqkammik taipkunani uvlni aasii sivuniksiqiaqsilutin. ¹⁹ Qiniñiqtitkisigitka quviñuqtaqtuut qilarñmi suli atlayuǵnaqtuat nunami, auglu ikniǵlu suli itchialaruq, ²⁰ siqiniñiqunniñ tanuǵaaqsiñiqsuq unnuatun unniñ tatqiq kaviqsaaǵuǵlu auktun sivuani kamañallapiaqhuni uvluan Atañuruam tikiumaliksrana. ²¹ Taipkunanasii kisupayaaq tuqñuqpan Agaayyutmun ilaan anniqsuǵisigaa.”

Joel 2:28-31

²² “Israel-aǵmiut, naalañnisitchi uqallañnun! Jesus Nazareth-miñ añutauruq Agaayyutim tilikña. Agaayyutim savaǵipkaǵaa sanñiqaqhutinj atlayuǵnaqhutinlu qiniñiqsuutinik. Qiniñisi nalupqinaiglu ilisimaplugich tamanna atakkii atummipluni maani akunnapsitfi. Taavrumuuna ilisimapmigiksipsuuq Agaayyutmun tuyuǵiħha. ²³ Iipsi anjalatksrirtutigigiksi Jesus sumiñuñuranun tuqutitlugu kikiaktuutipkaqñuq sanniqutamun. Aǵlaan Agaayyutim pisuligmiñunlu ilisimahigmiñunlu sivunniñuñanikkaña taatna. ²⁴ Aǵlaan Agaayyutim makititnamiñ tuquligmiñ pituiqñuq iñuñigmun. Jesus tuqutqikkumiñaitçhuq atakkii ilaa nayuutiyumiñaitçhuq iluviǵmi tuqunaruapayaatitun. ²⁵ Tavruma David-ñum uqautiginigaa itna, ‘Uvaña qiniñigiga Atañuruuq sivuqamni ataramik. Ilaa taliqpimniitluni aasiñ tunñalquruna ilaani iñuilliuqama. ²⁶ Taatnaqñuq uummatiga quviasuktuq, suli nipiqaqtuñ quviasuǵmik. Tuqugisigaluñuñuñniñ niǵiugaǵigiga nalupqinaiglu, ²⁷ Agaayyuuñ, unitchumiñaitçhiñ iñuñisig iluviǵmun, naagaqaa timaa savaktivich piñuñniñuqñuq. ²⁸ Urriqsuutriruasii uvamnun apqutmik iñuñiaǵviksramnik, aasii quviasukksiruna atakkii nayuutipluna ilipni.’

Psalms 16:8-11

²⁹ “Aniqatiut, uvaŋa uqautiraksraġigipsi nalupqinaiglugu sivulliaptigun David-kun. Ilaa tuqumpan iluvigaa, aasiin ilisimagaat iluvga marrumunjaaglaan uvlumun. ³⁰ Ilaa sivuniksriqirauruaq sul i kanjqsimaplugu Agaayyutim akiqsruutigikkani inmiifun, Agaayyutim nalupqinaigsruutinikkaŋa David-nun kinuvianin ilan ataniġuqtikisifiplugu inmisun. ³¹ David-nun qiniqquraaginiġa qanuq Agaayyutim anjpkatqihksraŋa anniqsuqti ak- iqsruutigikkana taamna Christ uqautigiplugu itnaqhu, ‘Agaayyutim unjitchaa ilaa iluvigmun sul timaa piunginitchuq.’ ³² Taamna Jesus Agaayyutim anjtkiqisktaa iluvigmiin, aasii uvagut ilisimaurugut taavrumuuna. ³³ Agaayyutim ilaa taliqpinmiifuktikaa kama- naqsipplugu sul qaitchiplugu Ippqitchuamik Irrusiġmiin Aapami akiqsruutigikkanaŋatun aasiin Jesus-nun qaitchiplugu uvaptiknun. Tamanna akuqtugikput pakma, taatnamik qiniqsigiksi tusaaplugulu savaaqsipman uvaptigun. ³⁴ David inmi timituummagmi pak- munjaqsimaiklaluqtuq, aglaan nipliġniqsuq, ‘Agaayyutim nipluutinigaa Ataniġa,

Aquvittin kamagiviksraulipnun,

³⁵ aquppiġapni uumiksritin anjalataksrirutigigisigitka ilipnun.’

Psalm 110:1

³⁶ “Aasiin Israel-aagmiupayaasii ilitchuġiraksraġigiksi nalupqinaiglugu, taamna Jesus kikiak- tuutikkaqsi Agaayyutim inillakkaa ataniġuqlugu sul anniqsuutauplugulu.”

³⁷ Taapka iŋuich tusaakamitruŋ Peter-m uqautigikkana ihu iluigniqsut. Apiqsruġniġaat Peter-lu atlatlu uqqiraqtit, “Aniqatiut, Qanuġisifiŋqisami?”

³⁸ Peter-m uqapsaagniġai, “Nunuraliġusi mumigitchi killuqsautipsitniin. Sul i atausriukattaagusi paptaaqtittitchi ukpiqsririgugusi atqagun Jesus Christ. Agaayyutim i natqutiyumagaasi killuqsautipsitniin, aasiin ilaan aatchuġisigaasi Ippqitchuamik Irrusimik. ³⁹ Taamna Agaayyutim akiqsruutigikkana tunjaaqtuq ilipsitnun qitunġapsitnunlu iluqaitnunlu ittuanun unjasikuami, iŋuich iluqaisa Atanġuruum Agaayyutipta tuqugai inmiifun.” ⁴⁰ Peter uqaqtuq iŋugiaktuanik atlanik uqahġnik. Aasiin ilaa naatchiqami itnaqġugh, “Annautillaksraġniġitchi ilipsitnik anasiŋuqsautmiin tikiŋiaqtuamiin pigiitchuanun iŋunun tuqqutshiruanun tuqun Jesus-mik.” ⁴¹ Iŋugiaktuat ukpiqsriŋiqsut uqahġmik sul paptaaqtitlutin, iŋuk 3,000-yunnaq ilaliutiniqsuq ukpiqsriruanun tamarrumani uvlumi. ⁴² Ilinjich ilisaqaaqsifiŋiqsut uqqiraqtiniin, aasii piqasiqsuutiniqsut niġiqatigiikhutin sul injqsruqatigiikhutin.

Qanuq Ukpiqtuanuruaat Piqatigiġhat

⁴³ Uqqiraqtit iŋiqtaqagniqsut iŋugiaktuanik quvinqaqtuanik savaanik, naagaunniin iŋupayaat ikpiġagutiniġaat Agaayyutim savaaqalha uqqiraqtitigun. ⁴⁴ Iluqagmin ukpiqtuat atautchimiiyusiŋiqsut sul piqatirrutiplutin suuraġmikkun avatmun. ⁴⁵ Inuqsriuliqamin tunisiŋiqsut nunautmiknik sul suuraġmiknik, aasiin autaaqġugh piŋiŋaktaatin iluqaitnun inuqsriuqtuanun. ⁴⁶ Uvlutaugagipman ilinjich katraġniqsut agaayyuvikpaŋmun. Niġiraġagniqsut atautchimi kinjuniqimikni, aasiin niġikamin quviasukhutin pisuillapiaghutinlu. ⁴⁷ Ilinja quyaragiġaat Agaayyun, aasiin atlat iŋuich nakuagiġaich ukpiqsriruapayaat. Sul uvlugaġipman Atanġun ilaniktuuqtiniġai iŋunmik ukpiqtuanuruanun tamatkuninja anniqsukkaġmiin.

3

Peter-m Iluqasipkaġha Pisutlailaamik

¹ Ilaatniġuq Peter-lu John-lu utlautiniqsuk agaayyuvikpaŋmun, iŋuich injqsruġvial tikit- malhani. ² Agaayyuvikpaŋmi paaqagniqsuq taggisilinmik Piŋiŋaŋaqtuamik. Tavraniġuq anjun una aquppiraqniqsuq pisunġanjitchuq anihġmiŋaglaan. Uvlugaġipman ilamiifun tavranautipkaġagniqsuq taavrumunja paamun injqsruġviksraġmiin manjuranik iŋunniin isiqtuaniin agaayyuvikpaŋmun. ³ Peter-mlu John-nunlu apqusaqmakni isiaqsiplutik agaayyuvikpaŋmun injġniġik aatchullahksraġmigan maninmik. ⁴ Taapkuak kinjaqamitku iriġruifiŋaqlugu Peter-m nipluutinigaa, “Qiniqtiguk!” ⁵ Taavruma iŋuum qiniqsiŋiġik niġiukhuni aatchuusiaksraġmiin ilinjkiniin. ⁶ Peter-m nipluutinigaa, “Maniitchunja su- uramikunniin aglaan aatchuġniġikpiin pigikkamnik, atqagun Jesus Christ Nazareth- mium pisuqgikpiin.” ⁷ Peter-m tigukamiun taliqpiagun makitquplugu, taimmaiŋaq anjutiqman niunġi sayaniktigniqsuk. ⁸ Nutinijqsuq qikaqtighuniasiiŋ pisuqsipluni. Ilaan isiqatiginigik Peter-lu John-lu agaayyuvikpaŋmun pisukhuni misigaqsimmaġmi quyyasim- maan Agaayyun. ⁹ Iŋuich tavrani qiniġniġaat pisukhugu quyyammaġmi Agaayyutmik. ¹⁰ Iŋupayaat ilisaġiniġaat injularauplugu aquppiisuruuq agaayyuvikpaum paanani tag- gisilinmi Piŋiŋaŋaqtuamik. Iluqagmin quvintchallapiagniqsut taavrumuuna atuumaruakun taavrumunja anjutmun.

Peter-m Quliatuatha Agaayyuvikpaŋmi

¹¹ Iñuitguuq qĩñiqamitrũj pisutlasipkakkauruam saqunaupayaañak Peter-mlu John-ñumlu aupiñhautiginigaat, aasiĩñ qĩñigiaqługich katimmavĩñmun taggisilikkun Solomon. ¹² Peter-m qanuǵvĩĩsuat qĩñiqamigich nipliutinigai, "Israel-aagmiut, qanuǵmi taamna quvigũtchautigivisiũj qĩñiqpaaqsiplutaasiĩñ? Uvaguk pisutlasipkañitkikpuk manna añun sanñiptikkun naagaqaa ukpiqsriñhaptikkun. ¹³ Aglaan Agaayyutaata sivulliapta Abraham-ñumlu Isaac-ñumlu Jacob-ñumlu iħuaqsipkaǵaa manna añun Jesus-kun, aasiĩñ taavrumuuna ilaan kamañaqtitkaa iǵñiĩñ Jesus. Iłipsi qaitkiksi Jesus añalatinun pigiitčhuanun suk-sraaqługu sivuǵaani Pilate-ñum sivunniutianikmaũjũñniĩñ patchisaĩǵukługu. ¹⁴ Ilaa iluq-nauqsimaruaq Agaayyutmun nalaũññaruagłu naagasuli ayakkiksi, iñiqsruqługu Pilate pi-tuĩǵitquplugu iñuaqtuqtimik. ¹⁵ Taatnaħapsigun tuqutkiksi taamna qaitčhiraũq iñuũłĩgmik aglaan Agaayyutim añitqiksitaña tuquññaruaniĩ. Uvagut iłisimarriqsimmaagĩkput taamna. ¹⁶ Turvĩaqħuni atqanik Jesus-ñum manna pisutlailaaq qĩñikkaqsi iłisimakkaqsiłu mamit-tikauruq. Taamna añun ukpiqsriñiqsuq Jesus-ñum atqanik, taatnaqługu iħuaqsikkauruq sivuqqaqpsitĩ. "

¹⁷ "Aniqatiumaañ, iłisimagaluagĩmigiga una, iłipsiłu sivulliuqtituummapsiłu qaitkiksi Jesus sumiũññurauun aglaan nalugiksi suvaata taatnatun irrutriħiqsi Jesus-mik. ¹⁸ Agaayyutim iñilǵaan uqagĩkkaña iluqaisigun sivuniksriqirĩmĩgun akĩqsruutauruaq anniqsuqti nagliksaqtuksraunipluq, aasiĩñ ilaan taatnaqtitkaa. ¹⁹ Aasiĩñ mumigĩtchi suli saallusi Agaayyutmun, ilaanli piĩǵumagai killuqsautigikkasi. ²⁰ Taatnaǵupsi Atanǵum sayyaagĩksipkaǵisĩgaasi irrutčhipsigun. Taivrumani ilaan tuyuǵitlayumagaa Jesus annaũtriksraqtaǵianikkani iłipsitĩñ. ²¹ Taamna Jesus qĩłanmi ittuksrauruq naalagĩnĩjtkumi sivuniksriqirĩm nipliutigikkanaq iłayumiħaitčuq Agaayyutim iñuũłĩñ suli piyaqqukkauǵisiplũni. ²² Moses-ñum nipliutiginigaa, 'Agaayyutim Atanipsi tuyuqagĩsĩgaasi sivuniksriqirĩmik, atrilugu tuyuqalĩ uvamnĩk; taimĩña itkisirũq iñupsitĩñ. Iłipsi naalagĩniraksraǵigiki supayaamik uqautikpasi. ²³ Kiñapayaaq naalagĩnĩjtkumi sivuniksriqirĩm nipliutigikkanaq iłayumiħaitčuq Agaayyutim iñuũłĩñ suli piyaqqukkauǵisiplũni.' ²⁴ Iluqagĩmĩñ atlat sivuniksriqirĩt Samuel-miñaglaan uqaqsrĩkaumaruat uqautigĩgaich makua nayukkavut uvlut. ²⁵ Atuumaruq uglupak atuumaruq pisigĩplusi, iłipsi kiñuviaǵikkanañi Abraham-ñum. Agaayyutim akĩqsruǵaa qitunǵanik, suli sivuniksriqirĩt uqautigaatĩgũt taavrumiña akĩqsruutmik, itna, Uvaña piłiutigĩsĩgĩtka iluqaisa iñuich nunami kiñuviaǵikkaptĩgun. ²⁶ Taatnaqługu Agaayyutim añitqiksĩtmaũñ savaktini Jesus tuyuǵigaa iłipsitĩñun sivulliuqługu ikayuǵukħusi mumĩgusĩłu piǵiĩliqĩħikkapsitĩñ."

4

Peter-mlu John-ñumlu Apiqsruqtukkaũħak Uqaqsittaagvĩñmi

¹ Peter-lu John-lu uqautrisuǵaaqtitlugik iñuñnik agaayuliqsiit suli qaunaksria agaayyuvikpaum piqasiqħutiñ Sadducee-ñuruanik tikiññiqsut. ² Iłĩñisa iħuaǵiñiññĩgaich uqĩraqatĩk iłisautripmaknik Jesus añitqĩñiñipluq tuquññaruaniĩ, taamnaasiĩñ iłitčhuquqtauplumi tuquruat añitqĩkksĩħatnũ. ³ Tigupkaǵniǵaich isiqtaupkaqługik isiqsivĩñmi unnuapak unnuagũquħmikii. ⁴ Aglaan iñuǵiaktuat tusaaruat uqautaaknik ukpiqsriñiqsut, iñuǵiaktiilaaliyũñat 5,000-mik añutiħiñat. ⁵ Uvlutqĩkman Jew-ñuruat sivulliuqtiñiłlu sivulliuqtiǵruatlu aglaliqirĩtlu katiniqsut Jerusalem-mi. ⁶ Annas-tuuq qaukĩat agaayuliqsiit itmiñiqsuq suli Caiaphas-lu John-lu Alexander-lu piqasiqħutiñ atlanik ittuank qaukħium agaayuliqsim iłaiñiñ. ⁷ Taapka Peter-lu John-lu itqutĩpkaqamĩsĩgik apiqsruqtaaqsiñĩgaich, "Qanuqługu iħuaqsipkaqĩtku taamna añun? Qanuqčhimik sanñiqaqpsik? Kia atqagun taamna pivitku?" ⁸ Peter-m añalatiqaqħuni Ipgitħuamik Irrutčhimik kiunĩǵai, "Sivulliuqtauruasĩ sivulliuqtiǵruañuqplusi, ⁹ Suvaataĩ tamarrumani uvlumi uqaqsittaaǵutikkauvĩñũk ikayuĩħaptĩgun taavrumiña pisutlailaamik iħuaqsipkakkaptĩknik? ¹⁰ Iluqasi suli Israel-aagmiupayaat iłisimaraksraǵigiki una, Sanñiqaqtuq atĩgĩkkañagun Jesus Christ Nazareth-mium kikiaktuutikkaqsi aasiĩñ Agaayyutim añitqiksĩtluq tuquññaruaniĩ. Taatnaqługu taamna añun qĩkaqtuq iħuaqsikkauplumi sivuqqaqpsitĩ. ¹¹ Taamna Jesus taimĩña Agaayyutim uqalĩñ uqautigikkanaq, itna, 'Uyaǵak tuppĩrit ayakkañat,

taamna uyaǵak piitčuĩłĩłapiǵaqtuq tuppĩrauni.'

Psalms 118:22

¹² Aasiĩñ Agaayyũn atčhĩruq atautčhĩħiñamik iluqaani nunami taavrumuuna atikun anniqsuǵumiħaqsipluta. Taamna anniqsuqti Jesus Christ kisimi ittuq."

¹³ Tarra uqaqsittaaqtičhĩrit quvigũtčħaĩniqsiit qĩñiqamĩsĩgik Peter-mlu John-ñumlu taluqsrautaisilaañakniǵlu iłisaqsimaisilaañakniǵlu. Iłisimagaich piqataũħak Jesus-mi. ¹⁴ Aasiĩñ qĩñĩnĩgaat añun iħuaqsikkauruq qĩkaqataũħa Peter-mi lu John-mi lu. Taatnaqħutiñ nipliũniñiqsut akikñajługik. ¹⁵ Taatnaqqaqħahtĩñ añiłlaquniǵaich

uqaqsittaagvijnmiñ, aasiñ anipmakknik sivunniugtaullakhutin itna: ¹⁶ “Qanuǵlugik atanniǵisivisigik ukuak anutik? Jerusalem-miupayaat ilitchugianniǵigaat atlayuagñaqtuag iħuaqsiḡkaiħiq atuumakkaḡa taapkuḡnuuna, aasiñ naagaagumiñaitkikput. ¹⁷ Aglaan siamitqunjiħlugu marrumani tusaayugaa iħunḡnun, taatnaǵuta aniǵsraaqtuǵlavut uqatqiquḡlħugik kimununniiñ taavrumuuna Jesus-kun.” ¹⁸ Taatnaiħlħlugu sivunnianikamiñ iħiqtiǵniǵaich qulliaqtuaqunjiħlughic Jesus-kun iħunḡnun sumiunniiñ naagaqaa itqautitqiquḡlħugich taavruma atqanik. ¹⁹ Aglaan Peter-mlu John-ḡumlu kiuniǵaik, “Nalliǵsi tupiǵinaǵayaqsiǵu? Ilipsi naagaqaa Agaayyūn? Nalliak nakuagitlukpaḡn ilaan? Sivunniǵsiḡn taamna! ²⁰ Uqautiǵiḡniǵumiñaitkikpuk sua qiiñkaqḡpuk tusaakkaḡpuglu.” ²¹ Aniǵsraaqtuǵianikamisigik aasiñ piltħugik agvisiksraitħlutin anasiñħuǵsalǵuiñiǵaich. Iǵsigiḡlħugittuuq iħuich atakkii iħupayaat kamaksriħlħapiaħlutin Agaayyutmik tamarrumuuna atuumaanikuakun pisutħlħaamun. ²² Taamnaguuq anḡn quviḡnaqtuakun iħuaqsiḡkakkauruaq malǵukipiǵaḡaniksimaruaq.

Ukpiqsirruat Iħiǵsruutiħhat Taluqsrautaiħiǵmik

²³ Taapkuaguuq Peter-lu John-lu anipkapqauraqmatik utiǵniqsuk ukpiq-tuaḡnuraaqatiḡumiknun uqautiḡlħugich qanuq qaukħata agaayuliqsit sulī sivulliugtiǵruat sivunniuhatik. ²⁴ Iħiǵisa tusaakamitruḡ agaayuaqatiǵaḡniqsut itnaħlutin, “Kamaḡaqtuatiḡ atanguruuq, iħiǵsruatiḡn iluqaanik qilāḡmiħlu nunamiħlu taǵiḡumiħlu. ²⁵ Aasiñ ilvich uqaqtuatiḡn Iḡqitħuakun Irrutħikun sivulliaqḡpḡt David savaktiǵikkana uqaqman itna,

‘Suvaata Jew-ḡnḡjitchuat qinnakḡpḡt?

Suvaata iħuich sivunniugḡpḡt imaiħaanik?

²⁶ Umialǵi nunaaqḡipayaani sivulliugtillu paqnaḡniǵaich anḡyautnatiḡn akilliħiǵuǵlugu Agaayyutauruaq ilaan anniqsuḡtiḡksriukkaḡala.’ *Psaln 2:1-2*

²⁷ Iħunḡn marrumani nunaaqḡimi Herod-lu Pontius Pilate-lu piǵasiqħutik Jew-ḡnḡjitchuanik sulī iħuiñik Israel katimaniqsut. Sivunniutiǵiḡniǵaāt akikḡaḡlugu Jesus savaktin iḡqitħuaq anniqsuḡtiḡksriukkan. ²⁸ Katinniqsut savanḡniǵukħutin supayaanik sivunniutiǵikkana kamaḡaqtuakun isumakḡpḡkun iḡilǵaan atuumaruksauruaq. ²⁹ Aasiñ pakma, Ataniḡ, itqagħlughic Jew-ḡnruat qullinḡch qanuqħutin aniǵsraaqtuḡmatigut. Savaktiǵikkaḡpḡch, uqaqtitigut uqaḡniǵnik taluqsrautaiḡḡta. ³⁰ Ikaḡyutitigut iħuaqsiḡħlħiǵlughic naḡjittuat sulī savaktitigut atlayuagñaqtuaniglu quviḡnaqtuaniḡlu atanniutaagun iḡqitħuni savaktiǵikkapḡkun Jesus.” ³¹ Agaayuanikmata taamna ini katimaviǵikkana aulaniqsuq. Tavraami anḡlatilħiḡħutin Iḡqitħuamik Irrutħimik aullaħutin uqaqsiḡniqsut Agaayyutim uqaḡħiñik taluqsrautaiḡħutin.

Atunim Piǵiǵaich

³² Uvvaḡuuq ukpiqsirpayaatuaat atasinḡnḡutriḡħutin atipiǵniqsut irrutħimikkun. Nalliātunniiñ iǵliǵiḡniǵlugu iḡmi suurani aglaan atunim atunḡniǵaāt suuraǵikkaqtiḡ. ³³ Uqḡiraqtiḡ kamaḡaqtuakun sanḡikun ilisimarauniqsut anḡtiḡħiḡḡun atanguruam Jesus sulī Agaayyutim ikayuḡpaḡniḡai iluǵaisa. ³⁴ Taapḡkunani ukpiqsirruani piiñniqsuq inuǵsraqtuamik. Sua inuqnaqsipman iħana tuḡsraqtuq nunaviñiǵmik naagaqaa tupiḡmiñik, tunisianikamiasiñ tavrurḡutiraḡniḡaa akuqtuani tuniaḡmiñiñ ³⁵ aachtuutiḡiḡlugu uqḡiraqtiḡn. Taapḡkua-aasiñ autaaǵaḡniǵaāt taamna manik inuqsriupayaatḡuanun. ³⁶ Ukpiqsirruamik iħuagḡniqsuq Joseph-mik, Levi-tkuaayanḡpluni iħuḡuḡtuuq Cyprus-mi, taavrumiḡa uqḡiraqtiḡ taḡuutiḡkaḡḡanḡ Barnabas-mik (mumiutiḡaqtuamik pitchuksaaqtiḡmik). ³⁷ Ilaaptuuq tuniripmiñniqsuq nunautmiñik qaitħuasiñ akuqtuani uqḡiraqtiḡn.

5

Ananias-lu Sapphira-lu

¹ Tavraniguuq iħuagḡmiñniqsuq nuliǵiḡniñik atiaqḡtuaniḡnik Ananias-miḡlu Sapphira-miḡlu. Taapḡkuak iħniḡk tuniriniqsuq nunautmiḡnik iluqatik piǵikkaḡmiḡnik. ² Akuqtuagḡmik iħanik tugvaiñniqsuq aḡnaataasiñ ilisimaplugu anḡiḡaa. Aglaan sippaḡa qaitkaa uqḡiraqtiḡn. ³ Peter-m niḡliutiḡniḡaa, “Suvaata tuḡḡaḡmun anḡlatitḡpach? Suvaata sagluqsruutiḡvianḡ Iḡqitħuaq Irrusriḡ iriḡqakun tugvaqsiḡħlutin iħanik nunautvich akian?” ⁴ Tunigaluaqḡnagu nuna piǵikkana aasiñ kiḡuagun tuniħhan akuqtuagḡikkana piǵiḡiñ. Sum taatna isumḡiḡpatin? Sagluqsruutiḡħutin iħunḡnik aglaan Agaayyutmik.” ⁵ Ananias-ḡm tusaapḡauraqamigich Peter-m uqaḡikkanaḡ puuktḡniqsuq tuḡḡpluni. Tusaapayaatuaat taavrumiḡa taluqsraḡħanḡniqsut. ⁶ Nukatḡiat nimiḡsruḡtuallakamitruḡ timaa anisiplugu iluvḡiḡniḡaāt. ⁷ Uvvaasiñ piḡasut sassaḡniḡich kiḡuatḡiḡn aḡnaat aḡḡiḡniqsuq sutilāanḡnik nalupluni. ⁸ Peter-m apiḡsruḡniḡaa, “Uqautiḡḡa, iliḡtik tunivtku nunatrik taatnatunaglaan?” Aḡnam kiuniḡaa, “Ii, tavra taatnatunaglaan ittuq.” ⁹ Peter-mli piñiḡaa,

“Suvaata uaktuagñiqpitku Agaayyutim Irrusia? Atanji, taapkua iluviqsiqruat ilaqaatipnik qakma aullautigisipmigaatin taatnatun.”¹⁰ Tavrauva puuktigñiqsuq Peter-m sivuğaannun tuquliqhuni. Nukatpiat isiqamin qifñiqhugu tuquruuq aullautinigaat iluviqsiqhugu sanigaaunun anjutaata.¹¹ Tavra ukpiqtuanjuruat suli inupayaat tusaaruat taavrumiña taluqsratçanjiqsuat atqunaq.

Quviqnaqtuut Atlayuağnaqtuutlu

¹² Uqqiraqtit savaaqagñiqsuat iñugiaktuanik atlayuağnaqtuanik suli quviqnaqtuanik akunğatni iñuich. Iluqatin ukpiqsriruut atausinjuğniqsut katimmavianun Solomon-ñum.¹³ Ukpiqtuanjujitchuat ilaliqsuaqsinigaich taluğiplugich aglaan ilinjisa uqautigillautagaluqğugich.¹⁴ Aglaan iñugiaktuat anjutitlu agnatlu ukpiqsrilijqsuat Atanjiqsiqruat Jesus-mik, taatnaqğugu ukpiqtuat iñugiaksitnullapiagñiqsuat.¹⁵ Iñuich iljuqaiqaqsiñiqsuat atniğñaqtuanik tumitçaanun siñigvijñun naagaqaa ikivğaanun niğijugiplugu qakugun Peter tamaunnaaqpan tağğanun mamitinnasugalutin.¹⁶ Suli nunaaqçiniñ avataaniñ Jerusalem iñugiaktuat iñuich tikiutrinijqsut atniğñaqtuanik suli ihuilluqtittanjiñnik irrusiğğugich. Taatnaijplugu iluqatin ihuaqsikkaunijqsut.

Uqqiraqtit Nagliksaaqsiuhtat

¹⁷ Taamna atuumaanikman qaukiat qulijaqtuqtit piqasiqhutinj maliguaqtaifiñik Sadducee-ñuruaniq qinnallapiagñiqsuat uqqiraqtitigun. Sivunniugniqsut qanuq anjalaksranjatigun.¹⁸ Ilinjisa tiguniğaiç uqqiraqtit aasii inillaktitlugich isiqsivijnmun.¹⁹ Aglaan tamarrumani unnuami isağulgan Agaayyutim anmağniğai isiqsivium paanji aasii annisiplugich, itnaqhuni,²⁰ “Agaayyuvikpañmugusi uqağiağitçi iñunñun nutaakun iñuuniajikun tumigiplugu Jesus.”²¹ Taamna tusaapqauraqamitruj agaayyuvikpañmukhutinj qaujuraqman tavraniasiñ ilisautriaqsiplutin. Qaukiat agaayuliqsiq piqatinilu katinnigaich uqaqsittaaqtitchirit suli iluqaisa Jew-ñuruat sivulluqtigruanjich. Tuyuqagñiqsuat isiqsivijnmun uqqiraqtit tavrnutitquplugich.²² Uvvaasiñ qauñaksrit tikitmata isiqsivijnmun paqingiñiğaiç tavrani uqqiraqtit. Aasiñ utiqhutinj taamuña katimaruannun uqautinigaich,²³ “Isiqsivijnmun tikitnapta kilusaqaghuni suli qauñaksrit paani qauñaksrigaluagñiqsuat. Aglaan paat anmaqaqtigik paqitçinijitçhugut iñunmik iluani.”²⁴ Agaayyuvikpaum qauñaksranjata qaukiata suli qauklijisa agaayuliqsiq tusaakamitruj taamna isumatuyaagaqsiñiqsuat sutilaaksranjagun.²⁵ Taatnaqtitlugich iñuk isiqhuni, “Atanji, isiqçasi amma agaayyuvikpañmi ilisautrirut iñunjik” itnaqtigñigai.²⁶ Agaayyuvikpaum qauñaksrit piqasiqhuni qaukiğimiknik taamuñağniqsuq tavrnutitqayğugich uqqiraqtit. Aglaan anjallağluutaiqhutin nuyuağiplugu iñunñun miłuqtuqaqsiñiksraqtinj uyağanjik.

²⁷ Ilinjisa uqqiraqtit tavrnutikamisigik sivuğaannun uqaqsittaaqtitchirit, qaukiata agaayuliqsiq apiqsructaqaqsiñigai,²⁸ “Qanusigalgitpisi?” itnaqhuni, “Uvagut aniqsraaqtuutigaluaqkaqpuut ilisautritqunijlusi taavrumuuna Jesus-kun, aglaan pakma Jerusalem-miupayaat ilisauttutri ilisimagaat suli ilinjisa patchisiğughuta tuqulhanun Jesus-ñum!”²⁹ Peter-m atlatlu uqqiraqtitlu kiunigaich, “Tupiksirruni Agaayyutmik sivulluruq tupiksriğimiñ iñunjik.”³⁰ Ilipsi Jesus kikiaktutikkaqsi sannigitamun aglaan Agaayyutaata sivulliapta anjitiqsitana tuqunaruaniñ³¹ kamanagvikpañanun ataniguglugu anniqsuutiguğugulu. Taavrumuuna Jesus-kun Israel-aagmiut mumikkumiñaqsiplugich natqigutikkaunijqsut killuqsautmikniñ.³² Uvagut ilisimarrisimmaagikpuut piqasiqhuta Ipiqtichuamik Irrutçhimik Agaayyutim qaisağikkaña tamatkununa tupiksirruni ilaaniq.”³³ Jew-ñuruat uqaqsittaaqtitchirit tusaakamitruj taamna uumitçhallapiagñiqsuat, suli tuqutçhisuligñiqsuat uqqiraqtinik.³⁴ Uqaqsittaaqtitchirit ilanjata Pharisee-ñuruuq makinnijqsuq uqallagukhuni, atiqaqtuuq Gamaliel-mik suli kamagikkaupluni ilisautrauruuq maligutaksramiknik. Makitnami tiliñigai uqqiraqtit anillaquplugich.³⁵ “Israel-aagmiunuruasii!” itnaqtigñiqsuq atanigun, “Aniyagilugu qanuq anjalatçhiçaksraqsi taapkuniña anjutinik.”³⁶ Aippaniguuq iñuqagñiqsuq atilijnmik Theudas-mik kamanagvasugaluni iliruamik. Iñunnañniqsuq sisamanisq kavluutinik iñugiaktigruaniq. Aglaan tuqquutpaupman iluqagminj maliguaqçai siaminnijqsut taatnaqğuguaasiñ suunjaqhuni.

³⁷ Aquagunsuli Judas itniñiqsuq Galilee-miñ tamarrumani kisitçhikamiñ inupayaanik nunami. Ilaaptuuq iñunnakhuni iñugiaktuanik inmiñun naagatarra tuqquutpaupman iluqagminj maliguaqçai siaminnijqsut.³⁸ Pakmaasiñ alğaqsruullaglapsi itniililugu, Aullağlich ukua iñuich. Iksianagich, Tamanna sivunniugutaatlu savaanajlu iñuqmignisaukpan atlatitun piungğisiruq,³⁹ aglaan agaayyutmiqnisaukpan akilijyumiñiaipiağisi. Innaqtusi nuyuağnami akilijilugutisagupsi Agaayyutmi.” Taatnaijplugu Gamaliel-ñum alğaqsruğniğai.⁴⁰ Atanğich akuqtuğniğaat alğaqsruutaa aulailanjugutin kamakçutiqagukğugukii. Uqqiraqtit isiqçitqinijgaich kinumun aasiñ ipijaqtuqtitlugich. Aniqsraaqtuğniğaiç uqatqicunijlugich taavrumuuna Jesus-kun, aasiñ anipkağğugich.⁴¹ Uqqiraqtit aullağniqsut

uqaqsittaagtitchiriniñ. Ilinjich quviasuktut atakkii Agaayyutmun piksraqtaagiplutin nagliksautigiksrañagun Jesus. ⁴² Uvluğagipman agaayyuvikpañmi iñuich tupinjitñilu iñisauttigituifñağniğaat quliatqtaagiplugu Jesus akiqsruutaupluni anniqsuqtauruaq, Jew-ñuruat niğiuğikkañat.

6

Tallimat Malğuk İkyuqtiksraqtat

¹ Taipkunani uvluni ukpiqtuat iñugiaksipmata Greek-ñuraaqtuat suli Hebrew-ñuraaqtuat uqaallatiniqsut. Tamatkua Greek-ñuraaqtuat nipliğniqsut uilğağnaatin miñitchuuniplugich uvlugagipman autaaqmata iñuuniutiksranik. ² Taatnaqhutin qulit malğuuqlutin uqğiraqtit ukpiqtuapayaat katitquniğaiç nipliqhutin, “Nalaunñañitçhuq quliatqtaañaiğupta piqusiğuta añalatchiñiañikun autaañiksrañanik. ³ Taatnağusi, aniqatiut, piksraqitichi tallimat malğunñik anjutinik akunnapsitñiñ, iñuñnik añalatiqatqtaunik İpqitçhuamik İrrutchimik puqikhutinju. Añalatchipkağniğavit autaañiksrañanik. ⁴ Uvagut iñiqsruutuiñağisirugut suli quliatqtaaq-tuiñağuta.” ⁵ Taapkua sivunniğutaat quyaqnağniqsuq iluqaitñi katiruani, aasiiñ nalu-naiqsiñiqsut Stephen-mik ukpiqsrilñapiaqtuamik añalatiqaqhuni İpqitçhuamik İrrutchimik. İlaksraqhugu Philip, Prochorus, Nicanor, Timon, Parmenas, suli Nicolaus-mik Antioch-miñ mumikhuni Jew-ğusimaruaamik. ⁶ Taapkua katimaruat tikiutinigaich piksraqtaatin uqğiraqtinun aasii ilinisa iñiqsruutiplugich ilipluğilju argatin ilinjitñun. ⁷ Tavra Agaayyutim uqalħa siaminniqsuq. Ukpiqtuat Jerusalem-mi iñugiaksitmuktugniqsut suli iñugiaktuat agaayyuliqsit ukpiqsrilñiqmiplutin.

Stephen Tigukkaulħa

⁸ Stephen, iħaaqtaagun suli sanñiagun Agaayyutim, savatlasiniqsuq quvinqaqtuamik suli atlayuağnaqtuamik akunğatni iñuich. ⁹ İñuqagniqsuğguuq ittuanik Jew-ñuruaniç Cyrenia-miñ Alexandria-miñju sulipsuuq Cilicia-miñ Asia-miñju. Tamatkua taggisiqahutin Pituikkauruaniç uqaallatiqsiñiğaat Stephen. ¹⁰ Aglaan İpqitçhuam İrrutchim puqitutiqagtinnigaa. Tavraasiñ nipliçman qapiqtalğuiñiğaat. ¹¹ Taatnaqhutin tamatkua piyuqaitit akiliñiqsut anjutinik sagluuqtuaguplugich, “Tusaagikput uqaqman akikñaqhugu maliğutaksraq Moses aglagikkañja suli akikñaqhugu Agaayyun.” ¹² Tamatkua taatnağimikkun añalanniğaiç sivulliuqtigruat suli aglaliçirit. Kiisamma Stephen tiguñipaat sivuğanjutiçkağhugu Jew-ñuruat uqaqsittaagtitchirinjitñun. ¹³ Aasii ilanjitñik anjutinik itqutriplutin sagluuqtuagutaksrañanik ilaagun. Taapkua nipliagaqsiplutin itna, “Una anun ataramik uqaqtuq akikñaqhugu uvagut ipqitçhuagikkaqput agaayyuvikpak suli akikñaqhugu maliğutaksrañja Moses-ñum. ¹⁴ Aasii suli tusaagikput nipliapman Jesus-mun Nazareth-ivumun siqumitqaaglugu agaayyuvikpak simniğisiñiçiplugich atuqtaksrat tamatkua ivrumakña Moses-miñ tunñaviçikkavut.” ¹⁵ İñupayaaguuq aquppuruat uqaqsittaagvinmi qiniçipaaqsiñiğaat iriğruifñaaglugu Stephen, tautukħuasiñ kiiñja iliruaq kiiñanjatun isağulğum.

7

Stephen Uqaqtullħa

¹ Qaukħum agaayyuliqsim apiqsruğniğaa Stephen, “Tamanna ilumutuuva ukua nipliħat?” ² Stephen kiuniğaa, “Aniqatiut suli Aapaanuruasii, naalağniçlaksinña! Agaayyun kamañaq-tuaq savviğniqsuaq sivulliaqtiknun Abraham-mun iñuuniagugaaqtitlugu Mesopotamia-mi sivuani aullakırsrañan Haran-mi itçhaqtuğhuni. ³ Nipliutiplugich itna, ‘Uniglugu nunan suli ilatin aullağiñ nunamun tikirvigitqukkamnun ilipnun.’ ⁴ Taatnaqhuni nunañatniñ Chaldea-ğmiut aullağniqsuq Haran-mun iñuuniagıqhuni. Aasii kinuagun Abraham-ñum aapaña tuquanikan tavrani Agaayyutim nuutinnigaa marrumunja nunamun nayukkap-tiknun pakma. ⁵ Taatnaqtılħani tamaani Agaayyutim qaitçhiñitkaluağniğaa Abraham inçmaktillugu ilaanun tamanna nuna. Aglaan akiqsruğniğaa qaitçhigisiñiçiplugu pigiliu-tilugulu ilaanun suli kinuavianjıñun, naagaunniñ Abraham qitunğiuñjaan. ⁶ Agaayyutim nipliutinnigaa itna, ‘Kinuaviçikkatin iñuuniagıisirut iglaanjulutin atlami nunami. Sumiñuruat nunurilugich savaktitaulutin suli sisamani kavluutini ukiuni iħaaqutitçhiñjuçilutin. ⁷ Aglaan anasiñjuqsasıgisitka taapkua savaktaagruaqtuat iñuğikkamnıç. Kinuagun tamarruma ilinç utiğutin taivrumakña agaayumaagvıgiaqsılunja marrumani nunami.’ Taatna Agaayyutim uqauntinnigaa. ⁸ Agaayyutim akiqsruutikamiñ Abraham tiliñiğaa nalunaitjutchiquplugich anjutiñ. Taatnaqami qiniçitkka tuçikırsisukħuni Agaayyutim akiqsruutaiñik ilaanun. Tavra Isaac anipman Abraham-ñum nalunaitjutchiqimıñiğaa tallimat piñayuatiğun uvlut. Isaac-ñum nalunaitjutchiqimıñiğaa Jacob, ilaanli piñiğai qulit malğuk sivulliaut. ⁹ ‘Aglaan taapkua sivulliağtuat killuğiniğaat nukatchiaqtin Joseph tunipluğusii savak-tauviksrañanun Egypt-mi. Aglaan Agaayyutim nayuğniğaa ¹⁰ ikayuqlugu iluñlijuçvinmiunniñ

itman. Agaayyutim nakuagiliutipkagaa puqiisiqlugulu. Taatnaqhuni Pharaoh-m umialgum Egypt-mi anjalatigugnigaa Joseph iluqaanun Egypt-mun suli inmi tupigmiinun. ¹¹ Kinuagun nigisunnaqsifiiqsuq Egypt-mi Canaan-milu, taatna sivulliaut nigisuksuiliqhutin. ¹² Aasiin Jacob tusaakami niqiksraqaqpilugulu Egypt-mi ilaan sivulliaut tuyugiqqaagnigai tasamuja. ¹³ Ilaan jati tasamujaalgitmata Joseph ilitchugipkaqnigsuq inmiin aniqatiumiinun, aasiin Pharaoh-m ilitchuginigai Joseph-nun ilai. ¹⁴ Joseph-nun aapani Jacob aiyugaagnigaa Egypt-muquplugu qitungaqtuummaan. Taapkuaguq iñugiaktiginiqsut pinasukupiaq akimiamik. ¹⁵ Tavra Jacob-nun qitungani nuurrutiniigai Egypt-mun, tavraniasiin ilaalu sivulliautlu tuquplutin. ¹⁶ Ilinja timinich iluvigiaqtañigai Shechem-mun taivrumuja Abraham-nun tauqsiaqimakkanun iluvigiksrauplugu inmiknun Hamor-m kinjuvianjinun.

¹⁷ “Tamauna Agaayyutim akiqsruutaa Abraham-mun atuumaqipman, kinjuvianjin iñugikkapta tavrani Egypt-mi iñugiaksilapiagniqsut. ¹⁸ Umiallitqinñiqsut atlamik tavrani naluruamik Joseph-mik. ¹⁹ Taavruma umialgum kinnaqsifiniigai inuvut suli nagliksaaqti-
tlugich sivulliaut, nunuriplugitunninñi igitqataqtitlugich aniqamiatat tuquviksrajanun. ²⁰ Taatnañatniguuq Moses aniñiqsuq qinñiyunaqhuni, aasiin anayuaakkiñ qunagiqlugu pinasuni tatqini. ²¹ Iriqsimalguiqlugu kinungani anipkañigaa. Taatna Pharaoh-m panian tiguaqlugu ignigmisun pamiqsagnigaa. ²² Ilaa ilisaagaqnigsuq iluqaagun Egypt-mi isumatutaatigun, kamaqaqsiplugu uqahigmiñ savaamiñilu.

²³ “Aasiin malgukipiamik ukiumikkami Moses sivunniñiqsuq takuqattaaguklugich Israel-aagmiuqatiuni. ²⁴ Tikitqammihunilu Egypt-mi anallaqluipman ilanjatnik tamatkua taatnaqhuni ikayugiagnigaa payyaksaqtuq. Ikayuisagniaqhuni tuqunniigaa taamna Egypt-miu. ²⁵ Isumapluni aniqatiumiinun karjicsimanasukniaqlugu Agaayyutimnun atuliksran annautriksrajanun inñunmiñik. Aglaan taapkaa karjicsimanjinñigaa. ²⁶ Uvltuqikman qinñilginiñiqsuq Israel-aagmiunñik anuyaktaunik. Ilaan iluaqsisipkañniagaqsiñigai itnaqlugik, ‘Ukuqtik, aniqatigiiksutik! Qanuqhusik iliptiknun piyutivisik?’ ²⁷ Aglaan ilaqaataknik piyutiruak pifuniigaa Moses itnaqlugu, ‘Kisuunasugivichuvva? Anjalatichiaqpih atanniqsuñiaqhutinlu uvaptiknik?’ ²⁸ Tuqtchuaqsilgipina taivrumatun Egypt-miutun tuqutaptun ikpaksraq?’ ²⁹ Moses-nun tusaakamiun taamna qimañiqsuq Egypt-miñ iñuuniagaqsipluniasii Midia-gmiut nunañatni. Taapkunani malgunik igniqañiqsuq.

³⁰ “Malgukipiami ukiunjanikman isaqlugum sagviutiniigaa Moses ikualaraukun uqpikin iñuilaami qaninani iggian Sinai-m. ³¹ Moses-nun qiniqamiun atlayuagiplugu utlanigaa taamna uqpiq qinimmaqiksaaqkugulu. Tavraasiin tusaanigaa Agaayyutim uqautigikkana, ³² ‘Uvana sivulliaqpih Abraham-nun Isaac-nunlu Jacob-nunlu Agaayyutaa.’ Moses tatavraullañiqsuq qinñigniangiqhugunniñi. ³³ Agaayyutim nipliutiniigaa, ‘Alugutikkiñ mattakkik, taamna qikaqviiñ Agaayyutim nunagigaa. ³⁴ Ilumun qinñignigaa pigiiñipluni nagliksaaqtaulhat inñunma Egypt-miituaat tusaaplugich mingquqtulhat, atqatqunaaasiin ikayugiaglugich. Pakma maunagiñ, tuyugigisigikiñ Egypt-mun.’

³⁵ “Taamna taimña Moses Israel-aagmiuqatain ayakkanat itnaqlugu, ‘Kia uvaptiknun sivulliuqtiguqpatin atanniqsuitquplutin uvaptiknik?’ taimñauruq Agaayyutim tuyugikkana ilinjitun sivulliuqtaulugu anniqsuutaquplugulu, ikayuqlugu isaqlukun qinikkana ikualarumi uqpinmi. ³⁶ Moses-nun annisinigai Egypt-miñ. Inñiqaqniqsuq quviqnaqtuanik suli atlayuagnaqtuanik Egypt-milu, Kaviqsaami Tagiumilu suli iñuilaami malgukipiani ukiumi. ³⁷ Taamna Moses nipliqsimaruaq Israel-aagmiunun, ‘Agaayyutim sivuniksriqir-imik tuyugisigaasi atrilugu tuyuqali uvamnik; taimña itkisuruq ilapsitiniñ.’ ³⁸ Israel-aagmiut katmahatni iñuilaami iggian Sinai-m isaqlugum uqatigiaqniqsuq Moses-mik, aquagunaasiin Moses-nun uqautiplugich sivulliaut uqahigik akuqtaqikkanjitiñ Agaayyutimniñ. Taimknaaglaan ilitchugirugut qanuq iñuuniañksraptiknik. ³⁹ Sivulliapta tupigiyumanjinñigaa, aglaan suqutiginjikaat anjalatiqahutin kimmurtimkun utigukhutin Egypt-mun. ⁴⁰ Taatnaqhutin Aaron uqautiniigaa, ‘Kiikaa, aanguurrisigut sivulliqsiksraqtiknik, atakkii imña Moses annirivut Egypt-miñ naluplugu sutilañu.’ ⁴¹ Ilinjich inñisifiniqsut aanguamnik nuggaqtun aasiin tunillaqtuaqsiplutin aanguagmiknun, quviasuutigiplugu inñiqaqikaqtin arganmiknik. ⁴² Taatnaqmata Agaayyutim suqutiginjisaallanigai agaayyumiñaaqsiplugich uvlugianun qilanmi, aglausimaruatun makpigaanati sivuniksriqirit itnailiplugu, ‘Israel-aagmiunuruasii,

malgukipiami ukiumi iñuilaami tunillaqtuqtusi agaayyuvigialuqnaqa.

⁴³ Igligutiniñiksi panapkaaqtuummaan aanguaq Moloch

suli atrinja uvlugianan aanguagikkapsi Raiphan.

Tamatkuak aanguurrigaasi inñiqaqikkasi putqatagvigraklugich.

Taatnaqusi tuyugigisigipsi unjataanun Babylon.’

Amos 5:25-27

⁴⁴ “Sivulliapta iñuilaami igligutiniigaa panapkaa. Taavrumuuna Agaayyutim nayuturuq akungatni. Moses-nun inñiqaqikkana Agaayyutim pigisukkanatun, tavraqlugu ilkitigun inmi ilisauttisarjatun. ⁴⁵ Kinjuvatigun sivulliapta akuqtuqlugu taamna panapkaaqtuvigialuqnaqa.

igliutinigaat akiqsruutauruamun nunamun. Joshua-mlu ilinjialu tigusiagiisaqsiñigaat nuna taipkunakña inuñniñ Agaayyutim unjatanjiñiñ, tavrūaasii panapkaa q nappaqlu David-ñum aňalatigulhanunaglaan. ⁴⁶ Agaayyutim David nakuagiñiniġaa. Aasiñ David-ñum inġiniġaa Agaayyun nappaitlasipluni tupiġmik ilaanun. ⁴⁷ Kisiimmaguusq Solomon nappaiñiġpuq taavrumiña tupiġmik, agaayyuvikpañmik. ⁴⁸ Aglaan Agaayyun qutchiñiqsraqtuuq irviqanjitkualuqtuq tupiġmik iñuich nappakkañatnik, nipliġmatun Isaiah-m sivuniksriqirim itnaiñipluġu,

⁴⁹ ‘Agaayyun nipliġsuq, Qilak atanguvigiġiga aasii nuna tutmagvigiġu.

Qanutchimikmi tupiġmik nappaiñayaqpsi uvamnun?

Sumimi miñġuqsiagiñiqsiñivik?

⁵⁰ Ilumun iñiqtaġimakkaga supayaaq tamanna.’

Isaiah 66:1-2

⁵¹ ‘Taipkunatitun pitchiġilaurusi tiggakhusiġu. Tusaasunjitmuisi Agaayyutim uqañhanik naagasuli ukpikrisunjitmiplusiunniñi. Sivulliapsitun ilipsisuuq ataramik akiliñiqsuiusi Ippitichuamik Irrutchimik. ⁵² Sivuniksriqiripayaaq sivulliapsi nagliksaaqtiñniġaa, tuqqutlugich Agaayyutim uqñraqtañiñ uqaqtuanik inilġaan agġiħksrañagun Agaayyutim nalaunñaruaq savaktiksrana. Pakma ilipsi aatchuutigiġiksi tuqqutlugaasii. ⁵³ Ilipsi akuqtuġaluaqħusi maliġutakrsaq tumigiġu isaguliñi Agaayyutim qaisañanik naagasuli tupiġnitkiksi.’

Stephen Tuqqutaultha Miġtuqtuġu

⁵⁴ Ilauruat uqaqsittaqtitchirit naalaġniġmikmi Stephen-mun qinnallapiġniqsut. Qin-nakpaitlutinj inmiknunniñiñ aňalalġuiliñiqsut. ⁵⁵ Aglaan Stephen Ippitichuam Irrutchim aňalatluġu aagluħuni Agaayyutim qaumanġa qñiġniġaa suli Jesus qikaqluġu Agaayyutim taliqiani. ⁵⁶ Nipliñiqsuq, ‘Atañi, qñiġniġa qilak aňmaqluġu suli Iġñiña Iñuum qikaqluġu Agaayyutim taliqiani.’ ⁵⁷ Tamatkua qullinjich niñrallañniqsut umikħgich siuttatinj ar-ġañmiknik. Iluqaġmiñ pitchaqħgich ⁵⁸ aasiñ nunaaqqimiñ anitnamitruñ miġtuqtaġniġaa uyaġañnik. Iisimariksraqtaat mattaġniġaich quppiġaatin ilipiġuch nukatpamun atiligaamun Saul-mik qaunagiġuqpluġich. ⁵⁹ Ilinjiñun miġtuqtuġitluni Stephen agaayyuniqsuq, ‘Ataniiq Jesus! Anġniġa piun!’ ⁶⁰ Sitquqami niplianiqsuq, ‘Ataniiq! Taavrumuuna killuqsalħatigun anasiñuqsqañgich.’ Taatnaañkama tuquniqsuq.

8

¹ Saul-ñum iħuaginiġaa tamatkununġa tuqqutaulħa.

Saul-ñum Ukpiqtuanjuruamik Nagliksaaqtiħa

Taivrumakña uvlumiñ ukpiqtuanjuruat Jerusalem-mi nagliksaaqtiħa qsiñiqsut atqunallapiq. Tavrakña ukpiqtuat siamitkaqsiñiqsut nunaaqqiurainun Judea-mlu Samaria-mlu, aglaan uqñraqtiñ kisiñuqħgich Jerusalem-mi. ² Iħanisa iñuich taluqsriuat Agaayyutim iħuaginiġaa Stephen aliasuħkun kiñuvġuqpluġu. ³ Taavrumali Saul-ñum piyaqquaqsiñiġai ukpiqtuanjuruat. Siñiqsraqħgich ilinjisa tupinjich pakagiqluġuch aňutitlu aġnatlu isiqtautqupluġich.

Tusaayugaallautam Quliaqtuanjutha Samaria-mi

⁴ Qimakuat nanipayaaq tusaayugaallautaq quliaqtuaġiniġaa. ⁵ Philip-li nunaaqqimukħuni Samaria-mun quliaqtuaqmiñiqsuq Christ-mik taavrumiña akiqsruutauruamik anniqsuutmik iñunun tavrani. ⁶ Iñuġiatuat iñuich naalaġniħlapiġniqsut Philip-ñum uqaġikkanjñun. Atakkii qñiġvigiñiġaa atlayuaġnaqtuanik ilaa. ⁷ Nipitusiplutinj irrusiqħuich anitauniqsut iñuġiatuaniiñ iñunjiñ, suli iñuġiatuat sayairrutliġch alatalitħuatuħ iħuqsiħkauplutinj. ⁸ Taatnaqħutinj Samaria-ġmiut quviatħallapiġniqsut.

Simon Aňatkuq

⁹ Taavrumaniġuuq nunaaqqimi iñuqāniqsuq atilijmik Simon-mik. Iħa quviġutħaktitħiñiqsuq Samaria-ġmiunik aňatkuħkun aasiñ uqaviutigiġu kamañasukniħqħuni. ¹⁰ Iluqaġmiñ nunaaqqimi kamañiñiqsramiñlu kamañniqsramiñlu naalaġnitqiaġiġniġaa aasiñ uqāħutinj, ‘Taavrumani iñunmi ittuq Agaayyutim sañña ilisimakkaqut Sañniqpaauraq.’ ¹¹ Siviśuruamik ilaan quviġutħaktimikkanj aňatkuħkun, taatnaqħutinj naalaġnitqiaġiñiġaa. ¹² Aglaan Philip-ñum quliaqtuaġiaqsiñmaun tusaayugaallautaq Agaayyutim aňayuaqtaagun suli Jesus-kun anniqsuqtaurakun tamatkua iñuich ukpiġiniġaa, aasiñ paptakkauplutinj aňutitlu aġnatlu. ¹³ Simon-tuuq ukpiqsipluni aasii aquagun paptaaqtiħiġmi nayuutiħaqsiñiqsuq Philip-mi. Quviġutħañmiñiqsuq qñiqami Philip-ñum iñiqtaġikkanjigun quviqnaqtuaniglu atlayuaġnaqtuaniglu.

¹⁴ Aasiin uqqiraqtit Jerusalem-mi tusaakamisigik Samaria-ǧmiiunun Agaayyutim uqalhi akuqtuǧniplugich tuyuqaǧniqsut Peter-miglu John-miglu tavrura. ¹⁵⁻¹⁶ Ukpqiqriliqsuut paptaakkauplutinj Atangum Jesus atqagun aglaan akuqtuisimaiǧniqsutuli Ippqitchuamik Irrutchimik. Taatnaqhutinj taapkuak tikitnamik injiqsruutiniǧaich akuqtuitquplugich. ¹⁷ Peter-mlu John-numlu illiqiniǧaich taapkuu arganmiknik. Tarvauvaa Ippqitchuam Irrutchim anjalatkaqsiǧiǧai. ¹⁸ Simon-njum qiniǧniǧaa Ippqitchuam Irrutchim qaisaurǧalha tamatkunuja uqqiraqtik illiqipmatigik arganmiknik. Taatnaqhuni Simon-njum Peter-lu John-lu qaitchisuaqsiǧiǧik maninjik ¹⁹ itnaqhuni, “Tunisistjaptuq taavrumiǧa saǧnimik. Uvatuq illiqigupku argamnik iǧuk akuqtuitlayumauq Ippqitchuamik Irrutchimik.” ²⁰ Tavra Peter-m kiuniǧaa, “Piyacquǧvijnmugiǧ maniksuummaqpich! Uvvaa tauqsitlanasugivijun maninjik Agaayyutim aatchuutigikkana? ²¹ Sivugaani Agaayyutim nalautisimaitlutin naagasuli tupiginjilugu, taatnaqhutin ilaliqusutiviksraiǧniqsutin uvaptikni sulǧi Agaayyutim savaanani. ²² Mumigiǧ taavrumakǧa nalaunǧaiǧniǧ! Injisiqutin Agaayyutim natqutitqulutin kaviuǧuksaalipnik! ²³ Iltchuǧigikpiǧ immaukkaqsiputin killuqsriǧmik sulǧi killuǧmun anjalatlutin.” ²⁴ Simon-njum itnagiǧik Peter-lu John-lu, “Injisiqutillaǧniqsiǧta Agaayyutim anasiǧniqsuqujiluna.” ²⁵ Taatna Peter-lu John-lu iǧuuniqtaullaǧniqsuk Samaria-mi quliaqtuaghutik uqalhiǧiǧ atanguruam aasiin utiqhutik Jerusalem-mun. Iǧlauǧmikni tusaayugaallautaq quliaqtuaginiǧaa nunaaqquiraǧi Samaria-m.

Philip-lu Ethiopia-ǧmiulu Iirakuvik

²⁶ Aasiin isaǧulǧan atanguruam Philip uqautiniǧaa, “Paqnalutin uǧallam tunjaanugiǧ tikirviksraqnunaglaan iǧuitchuamun apqutmun Jerusalem-miǧ Gaza-mun.” ²⁷ Ilaa aullaqtiniqsuq. Iǧliqtuallakhuni nalautchiǧniqsuq Ethiopia-ǧmiiun. Taamnali iǧuk iirakuviraqniqsuq Ethiopia-ǧmiut Kandaki-njatni (Ethiopia-ǧmiut taggisiqagnikkanjat ataniqinj Kandaki-mik), aasiin ilaa Jerusalem-munniqsuq agaayutyaghuni Agaayyutim. ²⁸ Aitmuligmiǧi tuttuqpaqatuaǧmiǧi agliqiniqsuq Isaiiah-m sivuniksriqirim makpiǧaanjik. ²⁹ Ippqitchuam Irrutchim nipliutiniǧaa Philip, “Utlagun tamanna tuttuqpaqatuaǧ maliaqsiluguasiǧi.” ³⁰ Tavra Philip malikkaa. Aasi tusaakamijun tamna iirakuvik agliqipluni makpiǧaanjikni sivuniksriqirim Isaiiah-m apiqsrugniǧaa, “Kanjisiviun agliqikkan?” ³¹ Taavruma kiuniǧaa, “Kanjisipkaǧniqtaunna qanuǧluna kanjisiǧiǧaqpik?” ³² Taamna uqalǧ agliqiaǧikkana itniinniqsuq, “Iǧuk ipnaisun tasikuqtauruatun tuqutaksraqtimiǧun, ipnaiyaatun niplitlaitchuatun salikkaukama ilaa nipliǧniayugattuq.

³³ Uqaqsittaǧmiǧi iǧupayaam anallaqutiniǧaa atchiksipkaǧluguasiǧi.

Kia-unniǧ kanjilugavagich?

Ilaa kinuvianjitchuq atakkii tuqqutlugu.”

Isaiiah 53:7-8

³⁴ Taavruma iirakuvium qanuǧviiqhuni apiqsrugniǧaa Philip, “Uqautilhiǧaunja kisumik sivuniksriqirim Isaiiah-m uumani uqautiqaqtilaanjik? Inmiǧik naaga atlamik uqautiqaqpa?” ³⁵ Philip-njum iitchuǧipkaǧlugu Isaiiah-m uqalhaniǧ sivulluqplugu uqautiniǧaa tusaayugaallautamik Jesus-kun. ³⁶ Iǧlauǧmikni tikiǧniqsuk imiǧmun. Taavruma iirakuvium nipliutiniǧaa, “Uvva imiq! Sum pirailigisivaǧa paptaakkauihsramniǧ?” ³⁷ [Philip-njum piǧniǧaa, “Ukpqiqrivigich iluqaaniǧ uummatipniǧ paptaalhiǧaurutin.” Ilaa nipliǧniqsuq, “Ukpigillapiǧiǧa Jesus Christ Agaayyutim iǧniǧiǧa.”] ³⁸ Taavruma iirakuvium tuttuqpaqatuaq nutqaqtinnigaa aasi Philip-lu ilaalu atqaqhutik imiǧmun. Philip-njum paptaagniǧaa. ³⁹ Imiǧmiǧ qakikamikaasiǧi Agaayyutim Irrussian nuktitiǧniǧaa Philip atlamun. Taavruma iirakuvium qiniǧitqinjatamijun iǧliqtuǧniqsuq quviatchallapiaghuni. ⁴⁰ Philip iitchuǧiniqsuq Ashdod-mi itilaagmiǧik. Tavrakǧa tusaayugaallautamik quliaqtuaginiqsuq iluqanjitni nunaaqquiraǧi titilǧataǧmiǧunaglaan Caesarea-mun.

9

Saul-njum Mumiǧha

¹ Saul-numlu sivutmuutiniǧaa aniqsraaqtuǧiǧi tuqqtuchisukun tamatkunija Atangum ukpiqtuanjuraǧiǧik. Ilaa utlautiniqsuq qaukiatmun agaayuliqsit ² aglaqagukhuni taluǧnaqtiksraǧmiǧik Jew-njuplutinj katraǧvijnitni Damascus-mi. Aasiin iitchuqsrigumi ukpiqtuanik Ataniǧmun Jesus taamani ilaan tigutlugich anutitlu agnatlu utqutiraksrauligich Jerusalem-mun. ³ Tavra iǧlauniaqtitlugu qallipluni Damascus-mun, taimmaiǧa qaumanǧum qilanjimiǧ qagguutiniǧaa. ⁴ Katakami nunamun tusaaniqsuq tuǧluǧaqtimiǧik, “Saul! Atanij! Suvaata nagliksaaqtipina?” ⁵ Saul-njum kiuniǧaa, “Atanij, kisuuvich?” Uqautraan nipliutiniǧaa, “Uvaǧa Jesus ilvich nagliksaaqtitaǧikkan. ⁶ Makillutin utlautiǧi nunaaqqimun. Taamani taamma uqautigisigaatin qanuq piǧiksraqnik.” ⁷ Tavrani Saul-njum iǧliqatai taatnakkauhani qikaǧniqsut niplitlaihutin, tusaagaluaqulugu

nipi aglaan iñua qiiñitlugu. ⁸ Saul makitnami nunamiñ uifñiñami qiiñitlaiñiqsuq. Taapkuu tasiuqlugu Damascus-muutiniñaat. ⁹ Ilaa pinasuni uvluni qiiñitlaiñiqsuq, niñijitmiuq naagaunniñ iminjitmiuq.

¹⁰ Ukpqiqriruaqagtuğuuq Damascus-mi atiqaqtuuaq Ananias-mik. Agaayyutim qiiñiqquuraaqtitlugu tuqluğniğaa, “Ananias!” Ilaan kiuniğaa tuqluūsiani, “Aa, Ataniiq! Uvaniittuna, naalakkipiñ.” ¹¹ Atangum piñiğaa, “Makillutin aullağiñ apqutumun atiqaqtuamun Nalğuktuamik. Taamna Judas-ñum tupqani apiqsruğumuutim Tarsus-miumik atiqaqtuamik Saul-mik. Taamna taamna agaayuruq. ¹² Ilaan taamna qiiñiqquuraakun qiiñiğniğaa anun atilik Ananias-mik utlaklugu inñiñun patiklugu arganmiñik qiiñitlasitqiksinniğaa.” ¹³ Ananias-ñum kiuniğaa, “Ataniiq! Iñugiaktuat iñuich uqautigiğaat taamamna anun Saul qanutum kapyapkaifiñiplugu Jerusalem-mi. ¹⁴ Pakmaimma tikiñiñiqsuq Damaskus-mun qaukhat agaayuliqsitniñ taluğnaqusiqlugu tigusihksranagun kisupayaamik agaayumaqtuamik ilipnun.” ¹⁵ Agaayyutim nipliutlilgiñiğaa, “Ananias, Saul-mugiñ. Piksraqtağigiga savauritruqplugu uvannik ilitchuğipkautigiluna iñuñnun Jew-ñuñitichuanunlu umialinjitiñunlu suli Israel-aagmiunun. ¹⁶ Suli kanjiqsipkağisigiga qanutum nagliksaalksraña piqutigipluna.” ¹⁷ Tavrakña Ananias aullağniqsuq. Isiqamiasiiñ taamavrumuña tupiğmun patiniğaa Saul arganmiñik nipliçhuni, “Aniaqaan Saul! Atangum Jesus tuyuğigaña ilipnun taivruma qiiñikkaqich apqutmi utlautiniqñi mauna. Ilaan tuyuğigaña qiiñitlasitqiplutin aasiiñ Ipqitçhuamun Irrutchimun sivulliquplutinlu.” ¹⁸ Taimmaiñaq sutimña iqaluum kavisañisun katagaalaaqsitniqsut Saul-ñum irrakniñ aasiiñ ilaa qiiñitlasitqikhuni. Makitnami paptaaqtinniqsuq. ¹⁹ Niğianikman sayarjan uttaqiniğaa.

Saul-ñum Quliaqtualha Damascus-mi

Aasriñ Saul nayutuiraallañiqsuq ukpiqriruani Damascus-mi. ²⁰ Ilaa utlautiniqsuq Jew-ñuruat katragvitiñun quliaqtuağitiplugich Jesus-kun itnaiñiplugu, “Taamna Jesus Agaayyutim iğniğiniğaa.” ²¹ Tamatkua iluqağmin tusaaruat taavrumiña quvigitçhakhutinj itnaaqsiñiqsut, “Unuuna Saul taimñaunjitkaluaqpa Jerusalem-mi tuqqutçhirağaqtuuaq ukpiqtuanuruani? Suli mauna utlautipluni sivuniqaqhuni tigusiluni taatnatchiñik utqutrisukhuni qaukñitniñun agaayuliqsit?” ²² Aglaan Saul quliaqtuağimifiñ kanjiqsipkaifiñiqsuq iñugiaktuamik iñuñnik Jesus taamna Christ-ñuñhanik nalupqinaiqlugu. Jew-ñuruat iñuuniatuut Damascus-mi kiggutiksraifiñiqsut. ²³ Aquagun iñugiaktuat uvlut Jew-ñuruat katimaaqsitniqsut sivunniuçhutinj tuqqutçhuklugu Saul. ²⁴ Aglaan kilinjigaat taatna sivunniuçniplugich. Unnuaqtuummaan uvlumiñ Jew-ñuruat qanaksruğniğaat nunaaqçim pañiñi tuqqutçhumaplugu. ²⁵ Tamatkuali ukpiqriruut unnuat ilañatni ikiniğaat Saul aguuqmanmun atqautipluguasiiñ silatmun anmangagun katchiçpaum.

Saul Jerusalem-miñha

²⁶ Tavrakña Saul utiğniqsuq Jerusalem-mun. Tavraniasiñiñ ilaiutniagaqsigaluağniqsuq ukpiqtuanun. Tamatkua arguağiplugu ukpiqtuağulha iqsigiaqsitniğaat. ²⁷ Aglaan Barnabas-ñum ikayuğniğaa Saul taapkunurñautiplugu uqçiraqtinun. Ilaan kanjiqsipkautiginiğai Saul-ñum qiiñiñha Agaayyutmik apqutmiñi suli Agaayyutmun tuqluğniplugu suli uqautipmiplugich Saul-ñum quliaqtualhanik taluqçutaiçhuni Jesus-kun Damascus-mi. ²⁸ Saul itkaqsitniqsuq iluqaani Jerusalem-mi taluqçutaiçhuni quliaqtuaqçhuni Jesus-mik. ²⁹ Uqaqatiqçmiuq akililiçlugich Greek-ñuruat aglaan ilinjitiñ tuqqutçhumagaluaqtitluni. ³⁰ Ukpqiqtuaqatiunijñ (ilitchuğikamin taavrumiña) samunautiniğaat Caesarea-mun Saul aullaqtitlugu Tarsus-mun.

³¹ Tavrali ukpiqtuanuruapayaat Judea-mi, Galilee-miñ suli Samaria-mi tutqiksitniqsut sayyikkauplutinj irrasuğmikkun. Ukpqiqtuanuruat iñuunniqsut taluqsriplutin Agaayyutmik, suli Ipqitçhuam Irrutchim pitchuksağniğai aasiiñ iñugiaksisaiñaqhutinj.

Peter Lydda-mi Joppa-miñ

³² Peter-li igliğniqsuq napmupayaaq. Igliğmiñi utlakmiñiğai Agaayyutim iñui Lydda-mi. ³³ Taavrumani nalautçhiñiqsuq anjtmik atiqaqtuamik Aeneas-mik, taamna aulat-lailaq, makingiñiqsuq tallimat pinasuni ukiuni siñigviniñiñ. ³⁴ Peter-m nipliutiniğaa Aeneas, “Jesus Christ-ñum iluqağisatini. Makittin, imulugich uqummatitin!” Taimmaiñaq taamna makinniqsuq. ³⁵ Iñupayaat Lydda-mi Saron-miñ qiiñiqamitruñ taamna ukpiliğniqsut Agaayyutmik.

³⁶ Joppa-miñ ağnaqniqsuq ukpiqtuaq atilik Tabitha-mik (Greek-tigun atqa taiñniqsuq Dorcas-mik mumiutiqağniqsuq tuttumik). Ataramik savaaqniqsuq nakuuruamik ikayuipuni inuqsraqtuamik. ³⁷ Taamna ağnaq atniğñaliçhuni tuquniqsuq. Iğguanikamitruñ inillañniğaat qullianun tupqum. ³⁸ Joppa taamna qaninniqsuq Lydda-miñ. Ukpqiqtuaq taamani tusaakamitruñ Peter inniplugu Lydda-mi, malğunnik iñuñnik tuyuqniqsut ilaanun, itna uqaksriuçlugik, “Qilamiksrugutin utlautiñ.” ³⁹ Peter-m itqanaiaqçiqami malinjigik

taapkuak. Tikitmata taamunja mayuutiniġaat qulligmun inimun. Uilgaġnaat puuġniġaat qiaplutin qiniqtitaqhugu atnuġarrianjiġnik Dorcas-ġum iġnuuġnaġmi. ⁴⁰ Peter-m anipkaqħugich iluqaisa taapkuva tavrakġa inimiġ. Sitquqħuni agaayuniqsuq aasii kinjaqħugu taamna timi nipluutiniġaa, "Tabitha makitin!" Taavruma aġnam uithami qiniġniġaa Peter aqvutluniasii. ⁴¹ Peter-m isakhuni ikayuġniġaa makititlugu. Tavrakġa ukpiqtuat uilgaġnaatlu isiqtitlugich qiniqitiniġaa ilinjiġniġaa iġnuuġplugu. ⁴² Iġniġaktuat iġniġ Joppa-mi tusaaniqsut taavruminja aasiin ukpiqsriġhutinj Agaayyutmik. ⁴³ Peter tuyuġmianuniqsuq Joppa-mi iġniġaktuani uvluni, tukkuqaqħuni Simon-mik qitummairimik.

10

Peter suli Cornelius

¹ Tavra Caesarea-mi anjutiqaġniqsuq atilinjmik Cornelius-mik anjalatchipluni tallimakipianik anjuyyiuqtinik. Taapkuale anjuyyiuqtit agġiġniqsuq Italy-miġ. ² Taamna Cornelius agaayyutiqaġniqsuq tupiqatituummaġmi taluqsriplutin Agaayyutmik. Ikayuġniqsuq Jew-ġuruat naglinjaqtuanjiġnik agaayumaatqtuanjupluni. ³ Injanatni unnuksraat pinjasuġuġnaqsipman qiniqquuraaġniqsuq nalupqinaiqħugu qiniġniġaa Agaayyutim isaġulga isiqħuni tuqħutini, "Cornelius!"

⁴ Cornelius-ġum qiniqpakħugu isaġulik iqsiħikun kiuniġaa, "Suva? Anjuun! Qanuq-samna?" Isaġulgum itnaġniġaa, "Agaayyutim tusaagaa iniqsruħiġ tautukħugu ikayuġiħiġ naglinjaqtuanik. Taatnaqħuni itqaġigaatin. ⁵ Pakma Joppa-mun tuyuqagħi inijunġnik uvuġautityaqtillugu Simon tagġisijaqtuq Peter-mik. ⁶ Taamamna tukkumaruaq Simon-miptuq qitummairimi taġum siġnaani irviqaqtuami." ⁷ Taatna uqautianikamij taamna isaġulik qiniġnaiqħuqsuq. Cornelius tuqħuħiġniqsuq malġunġnik savaktinjmiġnik suli atatchimik anjuyyiuqtinik agaayyutiqaqħuni savautirruamik. ⁸ Ilaan uqautiqaqħugich tamarruminja atuumaruamik Joppa-munaasiin tuyuġiniġai.

Peter-m Qiniqquuraatha

⁹ Uvlutqikman qallipmiullu Joppa-mun, Peter-li mayuġniqsuq tupqum qaananun iniqsruġiaqħuni uvlucpauqtuami. ¹⁰ Ilaa niġisuliħapiamijuglu. Niqiksranik itqanaiaqtitlugich Peter-li qiniqquuraaġniqsuq tatpakmani. ¹¹ Qiniġniġaa qilak anjumaqħugu sumimħa atqaqiaqsiħiġaa atrijaqtuam ukilħaaqpakturn ninjaturuatun nunamun sisamatigun iqirġuigun. ¹² Taamna imaqaġniqsuq qanusipayaanic nunam niġrutaiħik paamġuqtuanik suli tinjmiruanik. ¹³ Agaayyutim nipluutiniġaa, "Peter! Makillutin tuqutħilutin niġġiħi!" ¹⁴ Peter-m kiuniġaa, "Atanii! Taatnaġumiħaiaqħutnja! Niġiħaqsimaithuġa qanutchimik agliġikkammik unniħi qaayugikkanatnik." ¹⁵ Peter-m tusaatqilġiħiġaa nipi, "Qanutchich Agaayyutim salummakkaġni ilvich isummatigiyumiħaithichin qaayugħnaġlugich." ¹⁶ Taatnaħiħiġniqsuq pinjasuniaglaan aasii taavruma aquagun ukilħaaq nuqitqiniġaa tatpakmunja. ¹⁷ Peter isumaksraqtuqaqsiħiġniqsuq qanuutautilaanjanik qiniħkiutauruam injmiħun. Taatnaqtitlugu taipkuale Cornelius-ġum tuyuġikkaġni apiqsruqtaġniqsut nani Simon tupqa itmanjaan, aasiin ilitchuqsrikanikaminj nutqaġniqsut talum sivuġaanun. ¹⁸ Apiqsruġniqsut, "Tukkumaruaqqa uvani atilinjmik Simon Peter-mik?" ¹⁹ Peter-mli taamna kanjisiħiaqtitlugu qiniqquuraaġkaġmi qanuutautilaanjanik Ippitichuam Irrutchim nipluutiniġaa, "Qakma silatipni pinjasut iħuich pakakkaatin. ²⁰ Paqnalatin atqaġiħ. Piqasiġiakkich tuyuġikkaġiġitkakii?" ²¹ Peter atqaqami nipluutiħiaġi, "Uvaġa pakiħniġispiħja. Suplusi agġiġpisi?" ²² Taapkuva kiuniġaa, "Cornelius-ġum anjuyyiuqtit atanġata tuyuġigaatigut. Ilaa nakuuruanjuniqsuq anjun agaayusuuruq Agaayyutim suli iluqatin Jew-ġuruat kamagiplugu. Agaayyutim isaġulgan uqautiniġaa tupqanun aiyuqaaqplutin tusaatquplugu uqauttutiksraqnik." ²³ Peter-m tukkiġniġai taapkuva unnuitquplugich tavrani.

Uvlaquġuqman aullaqmata malinjniġai. Injanisaptuq ukpiqtuat tavrakġa Joppa-miħ tuvaqasigħiġaa. ²⁴ Uvlutqilgitman Caesarea-mun tikiħiħiġniqsut. Cornelius-ġum niġiukħuni ilani suli ilauraani katinjaniksimanijai. ²⁵ Aasiin Peter isiaqsiġman Cornelius-ġum purviginiġaa agaayuvigiplugu. ²⁶ Aglaan Peter-m makitiniġaa nipluutiħuq, "Makitin! Uvaġaptuq iħuħiħauruġa." ²⁷ Peter-m uqaqatiginiġaa Cornelius itqutlugich tupiġmun. Tavraniasiiħ ilitchuġiniġai iħuġiaktuat iħuich katianinjniqsuq. ²⁸ Tavraasiħi nipluutiniġai, "Ilipsipsuq ilisimallapiakkaqsi Jew-ġuruat piqasiqsuutilġuyumiħaithchuat atuqtaksranjisigun Jew-ġunijchuat. Aglaan Agaayyutim ilisautilgaanja uvajun kiħapayaq iħuk qaayugitqunijtlugu. ²⁹ Taatnaqħuġa qanniġniqapnja utlautirunja pisaġumasuħaqaħnja. Apiqsrullaglakpiħ, suvaata qanniġniqpiħja?" ³⁰ Cornelius-ġum kiuniġaa, "Sisamat uvlut unjataatni itnaħijunjaqsiruami uvlumi kiħunnami uvlucpauqman agaayulgisitħuġa, taimmaħiħaġ anjun atnuġaalik qaummaġiksuanik qikaaniktigħniqsuq sivuqqaanun. ³¹ Itnaġaanja, 'Cornelius! Injqsruutigikkatina Agaayyutim tusaagai suli nagliksriplutin savaatin

itqaǵigai. ³² Tuyuqaǵiñ Joppa-mun ańutunik uvuńautityaqtillugu Simon taggisıqaqtıuaq Peter-mik. Taamamna taamna tukkuummıruq Simon-mıptuıuq qıtummairimi taǵımu sıfıaani ittuami.’ ³³ Taatnaqluńa uıguıńaqluǵu qańnıǵıkpıñ, ıluuqaqtılıǵnıǵıptıgıt uvuńaǵapkun. Uvva ıluqata katırugıt Agaayyutim sıvuǵaanun tusaayumaplugu qanuq Agaayyutmun uqautıksraptıgıun ılipkun.”

Peter-m Uqautrıǵha

³⁴ Peter aullaǵnıñıqsuq itnaqhuni, “Pakma puttıqsırgıgı ıluıtun Agaayyutim ırrutrıǵha ıñuńnik atısiplıgıch. ³⁵ Nanıpayaaq nunaaqǵımi ıñuk taluqsrıpman ılaanık nalaunńarualıqıplunı Agaayyutim akuqtuumaaǵnıǵaa, taamna sumıuńuǵısińńaan. ³⁶ Nalupqısuńıchunı tusaatılaapsıtñık tusaayugaallautakun Agaayyutim tuyuǵıkkana Israel-aǵmıunun, itnaqhuni, Agaayyutim qıñıuǵıtrıpkaga ıñuńnik Jesus Christ-kun, taamna Jesus Atanǵuruuıaq ıñuńpaaani. ³⁷ Tamanna tusaayugaallautaq aullaǵnıñıplunı Galılee-mıñ kınıuagun John-ńum Paptaaqtıchirim qulıaqtıuǵhan sıamıttuq ıluqaanun Judea-mun. ³⁸ Tusaakkaqsı Jesus Nazareth-mıu Agaayyutmun sayııǵılu pıqasıǵılu Ipqıtchuamık Irrutchimık pikkana. Taamna Jesus napmupayaaqanı nakuurualıqıniqsuq sulı ıluuqsıraǵakkanı tamatka tuunǵaun ańalatańı, atakkıı Agaayyutim pıqasıǵılu. ³⁹ Aasıñ uvagullı qıñıǵılu ıluqaan ıñıtaǵıkkana Jew-ńuruat nunańatnı sulı Jerusalem-mı, uqautıǵılgıgıput qanuq ılıplıgı kıkıaktıuıtıǵha sannıǵıtamun sulı ıñuńnun tuqqtatıǵıha. ⁴⁰ Taamna taatnakkana Agaayyutim ańıtqıksıtkaa tuquǵımiñ pıńayuaknı uvlut. ıñajısa ıñuıch nalupqınaıǵılu qıñıǵaat. ⁴¹ ıluqallapıaǵmıñ ıñuıch qıñıñıgıtchalıuǵaat, aǵlaan qıñıǵıgıt Agaayyutim pıksraqtaǵıplıta qulıaqtıuǵıtıplıgı ılaagun. Uvagıt nıǵıqatıgıgıput ımiqatıgıplıgı Agaayyutim ańıtqıksıńńanımagu tuquǵımiñ. ⁴² Aasıñ ılaan tilıǵaatıgıt tusaayugaallautaq uqatıgıtıplıgı ıñuńnun, ılısımarasımaaqplıta ılaa taıvrımıñıha Agaayyutim pıksraqtańa atanıǵılu ıñuuruani sulı tuqunaruani. ⁴³ Taamna Jesus sıvunıksrıqırıpayaat uqatıgıkkana, itna, Kıñapayaaq ukpıqsrıgımi ılaanık Jesus-ńum natqıgıtıgıgı kılıuqsautai atıǵmıgıun.”

Jew-ńurıchıuat Akuqtıuǵat Ipqıtchuamık Irrutchimık

⁴⁴ Tavrani Peter uqatırsıuǵaqtııgılu ıluqatıñun naalaǵnıruanun uqauttıtaanık Ipqıtchuamık Irrutchim atqaqıñıǵai. ⁴⁵ Tamatka Jew-ńuplutıñ ukpıqsrıruat taamakna Joppa-mıñ malıktıat Peter-mık quvıǵısuńıqsıt Agaayyutmun qalıha Ipqıtchuamık Irrutchimık tamatkunıaptıuq Jew-ńurıchıuanun. ⁴⁶ Sumıulıraaqhutıñ uqatıgıtın tusaagaqsıñıǵıch uqatıuq Agaayyutimık quyaplutıñ.

⁴⁷ Tavrasıñıñ Peter nıplıǵıqsuq, “Uvaptıktıtuntıuq ukua Ipqıtchuamık Irrutchim ańalatkai. Kiami paptaaqsalıraǵnıapıgıch ımiǵmık?” ⁴⁸ Taatnaqlıgıch ılaan tilıñıǵı paptaaqtııplıgıch Jesus atqagun. Taapka ıñıqsruǵnıǵaat uvlıuqtıuallapıplıgı pıqatıgılutıñ.

11

Peter-m Tusaayugaaqtıchıǵha Ukpıqtıuanık Jerusalem-mı

¹ Uqıraqıtı sulı ukpıqtıupayaat ıluqaani Judea-mı tusaanıqsıt qanuq Jew-ńurıchıuanık Agaayyutim uqalhanık akuqtıruanık. ² Aasıñ Peter Jerusalem-mun utıqan ıñajıch ukpıqsrıruat Jew-ńuplutıñ ısumaqatıuq Jew-ńurıchıutıñ ukpıqsrıruat nalunaitıñıtıchıupıgıch nakuagıñıñıǵaat Peter-m qulıaqtıuǵha Jew-ńurıchıuanun. ³ Pıñıǵaat ılaa, “Uvva aıyugaaqtıuıplıñ kınunǵatnıun nalunaitıñıtıchıaıtıuat, nıǵıqatıgıkapkıkıch kılıuqsadıñıqsıtın.”

⁴ Taatnaqlıgıch Peter-m uqatıaqsıñıǵı qanuq atuumalıhıgun aullaǵnıǵatıhıñıǵlaan. ⁵ Itnaǵnıqsuq, “ıtlunı nunaaqıanı Joppa-m ıñıqsruıamnı qıñııquuraaqıtunı. Qıñıǵıgı sua-ımıña atqatıuq qıñıñalık ukıñıhaaqpaktun. Nıñıtıtaruq sısamatıgıun ıqırıǵıgıun tatpakmakna, nutqıqhuni sanıqqamnun. ⁶ Qıñıvıksıuapku qıñıqtunı nıgrıtınık uumaruanık paamǵıtlıruanıglı sulı tıñıtılaruanık, ımaıñık taavruma. ⁷ Tavrasıñıñ Agaayyutim nıplıutıgıańa, ‘Peter! Makıllıtın tuqqtıchılutın nıǵıñıñı!’ ⁸ Taamna kıugıgı, ‘Taatnaǵımiñıapıqtunı, Atanıq! Qanusıq aǵlıǵıkkaga qaayıǵnaqtıuq uvańa uqumııqsımaıtıchı.’ ⁹ Agaayyutim tatpakmakna nıplıutıtıqkańa, ‘Qanusıq Agaayyutim salımaaanıkkana ısumatıgıyumiñıñıñıñı qaaıyǵnaǵılu.’ ¹⁰ Taatnaıplıgı atuumıruq pıńasunıǵlaan, aasıñ taamna qıñıkkaga nuqıtıaplunı kınımun tatpakmun. ¹¹ Taatnaqtıluńa pıńasıt ıñuıch tıkiñıqsıt taavrumıña tupıǵmun nayukkamnun. Taapka tuyuǵıraunıqsıuat uvańun Caesarea-mıñ. ¹² Ipqıtchuq Irrutchim uqatıpmanı malıqıplıgıch qanıǵııtıchıuńańa. Uku itchaksrat anıqatıtu tuvaaqasıǵatna Caesarea-mun. ıluqata ısqıtıgıt Cornelıus-ńum tupqanun. ¹³ Aası uqatıplıta Cornelıus-ńumlı qıñııquuraakkaǵımiñık ısaǵıñımık tupıǵmıñı aasıñ nıplıutıplıgı, ‘Joppa-mun tuyuqaǵıtın uvuńautıyıtıruń Simon Peter. ¹⁴ Taamavrıma amma uqatıgıniakkana annıqsuǵısaatın kınunıqtıuumaqıtıplı.’ ¹⁵ Aasıñ tasamunıplıta uqaqsıkama Ipqıtchuamık

Irrutchim atqaqigai ilinjich atrillapiaqlugu piñi uvaptiknuntuuq taimani Pentecost-mi. ¹⁶ Itqagitka Agaayyutim uqalhi itnaqsamaruat, 'John-ñum imikun paptaqtitchiñha aglaan ilipsi pptaakkaugisiñiqsi Ipqitчуakun Irrutchikun.' ¹⁷ Taamna nalupqinailapiaqtuq Agaayyutim qaitchiñhaptuuq Ipqitчуamik Irrutchimik Jew-ñunitchuanun atriplugu qaisağikkani uvaptiknun ukpiqsriqapta Atanguruakun Jesus Christ-kun. Qanuğlugu nutqatitkisivigu Agaayyun savaaksrananiñ?" ¹⁸ Taatnailiplugu tusaakamitruñ Peter-m tusaayugaqtirrutaa ilinjisa nutqautiniğaat pisaanñatrin. Ilinjich quyaaqsiñiqsut Agaayyutim itnaqhutinj, "Agaayyutimtuuq piviqagtilluğniğai mumiñiksranatigun Jew-ñunilaat piññaaktaaqaplugich isuitchuamik iñuuhigim."

Ukpiqtuat Antioch-mi

¹⁹ Tamaakña ukpiqtuat siaminniñiqsut atakkii piyuaqsiuplutinj aquagun Stephen tuqqutaupkaqqaqlugu. Ilinjich tikiuaniñiqsut Phoenicia-mun ilanjich Cyprus-mun suli Antioch-mun, tusaayugaallautamik uqautiqaghutinj tunaaqaglugu Jew-ñuruunun kisiitñun. ²⁰ Aglaan ilanjilli ukpiqtuat Cyprus-miñ Cyrene-miñlu utlautiruat Antioch-mun tamatkununñaptuuq Jew-ñunğitchuanun uqautigilumaagñiğaat tusaayugaallautaq Atanguruakun Jesus-kun. ²¹ Agaayyutim sayyiqsimaniğai, aasiñ iñugiaktuat tusaaruat mumiksilasiplugich Ataniğmun ukpiqsriñikun. ²² Ukpiqtuanuruat Jerusalem-mi tusaaniñiqsut tamatkununa. Taatnaqhutinj tuyuqagñiqsut Barnabas-mik Antioch-mun. ²³ Barnabas tikitñami, ilaan ilitchuğiniğaa Agaayyutim savaagikkaña taamani, aasiñ quyallapiagñiqsuq. Ilaan pitchuksaagñiğai iluqaisa tuniqsimmatritqaplugich Agaayyutmi iluqnaaqsimaañikun. ²⁴ Barnabas iñullautapluni ukpiqsriñilapiaqhuni Ipqitчуam Irrutchim añalatağiniğaa. Tavrasiñ iñugiaktuat iñuich maliguaqtigugñiqsut Agaayyutmi. ²⁵ Tavrakña Barnabas aullağniñiqsuq Tarsus-mun pakkiaglugu Saul. ²⁶ Aasiñ piyutiamiñ Antioch-muutiniğaa. Tavraniasiñ atautchimi ukiumi iqatauplutik iñugiaktuanik ukpiqtuanuruanik ilisautriplutik. Taavrumani Antioch-mi ukpiqtuanuruat taiyutiniñiqsut sivulliplugu "Christ-ñum iñuñiñik."

²⁷ Taatnañhatni tamaani ilanjilli sivuniksriqirit utlautiniñiqsuat Jerusalem-miñ Antioch-mun. ²⁸ Iñat atiqagñiqsuq Agabus-mik sivullikkauhigimigun Ipqitчуakun Irrutchikun makitluni uqagñiqsuq niğisunnamun tikitkisiñiplugu iluqaanun nunamun. Taamnaasiñ niğisunñaq taavruma uqautigikkaña atuumaruq Claudius qaukñupkaqlugu Rome-mi. ²⁹ Taatnaqhutinj ukpiqtuat sivunniğniñiqsut aatchuutiniñik tuyuqagukhutinj piyumiññağniqtutilaağmikni ukpiqtuaqatiumiknun Judea-mi. ³⁰ Ilinjich tuyuğniñiqsut aatchuutiniñik Barnabas-kunlu Saul-kunlu ukpiqtuanuruat qaukñitñun.

12

Ukpiqsriuat Piyuaqsiupsaalhat

¹ Umialgumli Herod-ñum aullağniñiğaa nagliksaaqtitchiñiq ilanjitñik ukpiqtuanuruat. ² James, John-ñum aniqataa, savikpañmik tuqqutinniğaa. ³ Aasiñ Herod kanjisiqkamiñ quyalitñiñi Jew-ñuruaniñ tigiñiğaa Peter suli nanjitchiaqsiñiqsuq ukpiqtuanik. Taatna irrutrijña atuumniñiqsuq niğijhatni pupsañniğilaamik qaqqiamik. ⁴ Peter taamna tigukamitruñ inillañiğaat isiqsivimun, qaitlugu sisamañun anuyuuqtinun qaunagitqu-plugu. Herod-ñum sivunniğaa Peter tikiutilugu iñunñun atanniñiqsitçhuklugu niğiqapagvikaq atilik Apqusaakkaughim pitlupkan. ⁵ Peter isiqtaulhani ukpiqtuanuruatliñ injisiñiqsuatniğaat piñiqillapiaqhutin Agaayyutim.

Peter-m Anipkañha Isiqsivimniñ

⁶ Herod-ñum tikiutisukkaa Peter iñunñun atanniğuklugu sivuğaatni iñuich. Unnuañani anitchiñksranan iñunñun Peter siñiñiqsuq akunğatni malğuk munaqsrik, malğuiñik kalimniğniñik pituqaqhuni, suli isiqsivium paani qaunaksriqaghutinj munaqsriñik. ⁷ Taimmañiñaq atangum isagulga sagviğniñiqsuq, isiqsivium ilua qauplugu. Isagulgun iquiqsağniğaa aksiklugu Peter tuqqanagun nipliutiplugu, "Qilamik makitñin!" Tavravaa kalimniğich katanñiqsut tayagñikniñ. ⁸ Isagulgun qilamiksriğniğaa, "Tapsiağiksaağutin, alugutikkiñ atilugik." Peter taatnatun piñiqsuq. Isagulgun nipliutipsaagñiğaa, "Ulugağutin malijña!" ⁹ Peter-m maliaqsiñiğaa isiqsivimniñ kanjisiñilapiağaluaqnagu isagulimun taatna piñi. Ilaa siññaqtuğasukniagñiqsuq. ¹⁰ Apqusaagutiniğaa sivulligñi qaunaksrini tuglijitñi sulipsuuq, aqulliupluguasiñ tikiñniñiqsuq savigruağmun paamun anigisiplutik nunaaqqimun. Taamna paa aymalğiñniñiqsuq inmigun, ilinjikaasiñ aniplutik. Ilinjich qilamiksruqhutik apqutikun, aasiñ taimmañiñaq isagulgun unijniğaa Peter tamañña. ¹¹ Tavrani Peter-m kanjisiñiluaqsiñiğaa tamanna atuumaruaq. Uvva itnağniñiqsuq, "Nalupqigijaiğiğaa Agaayyutim tuyuqalha isagulimniñik annautisaqñña Herod-ñum añalatchiñhaniñ. Ilaan anniñiqsuqmiğaañ Herod-miñ suli Jew-ñuruaniñ piyaqqisuktuanñ uvamniñ."

¹² Taamna qauǵriaqpalaktiqami utlautiniqsuq kinuǵanun Mary-m, aakanan John Mark-nun. Tavranılı iñuǵiaktuat katimaniqsut iniqsrughutin. ¹³ Taluata silataani Peter katchaq-tuǵniqsuq. Niviaqsiaq atiqagñiqsuaq Rhoda-mik utlautiniqsuq paamun kisuupmagaan. ¹⁴ Peter-m nipaa ilisaqñiǵaa. Quviatchaqtiqpaitluni anmautigaluaqnaquunniñ utiqtiǵniqsuq kiñumun uqǵiaqhuni, “Peter qakma!” ¹⁵ Taapkua nipliutiniǵaat, “Kinniivaluktutin!” Aglaan taamna niviaqsiaǵruk nalupqisunjiñniqsuq. Aasiñ kiulǵiñniǵaat, “Irrusia pivalukkiñ.” ¹⁶ Peter-m nutqautinjñniǵaa katchaqtuǵı. Kiisaimmatai anmautiniqpaat. Ilinjisa qıñiqamitruñ quviǵutchanıqsut niǵiunǵillaqhutin. ¹⁷ Peter-m urriqanıǵai nipaisaaquplugich aasiñ uqautiaqsıplugich qanuq Agaayutumun annisisilaǵmiñik isiqsivıñmiñ. Uqautip-saǵniǵai, “Kilikumagisi James-lu atlatlu ukpiqtuat.” Aasiñ ilaa aullaǵniqsuq atlamun inimum.

¹⁸ Uvlutqikman isiqsivium qaunaksrai aupillañniqsut. Kanıqsıtlaıǵniǵaat qanuqtilaana Peter-m. ¹⁹ Herod-aasiñ tiliriñniqsuq iñunun pakaquplugu Peter aglaan paqinjñniǵaat. Herod-nun apiqsruqtuqqaǵniǵai munagsrit aasiñ tilisigıplugich tuqtuqplugich. Tamanna atuumaanikman Herod Judea-miñ aullaǵniqsuq ittuaıllagıqhuni Caesarea-mi.

Herod-nun Tuqutha

²⁰ Herod-nunmuuq qinnausimallapiǵniǵai iñuich iñuuniaqtuat Tyre-mılu Sidon-mılu. Taatnaqhutin ilinjisa katıplutin qıñiǵiǵniǵaat Herod. Taapkua utlautiruat sıvulliuplugu ilauraannaktaǵniǵaat umialgum tuglia, taamna atıqauqtuq Blastus-mik. Aasiñ taatnaqqaqhutin utlautıplutin Herod-mun iniqsrugıǵniǵaat qıñiǵisimaahiksraǵmiktıgun, atakkii taapkua Tyre-miut Sidon-miut niqıqǵıvıqıqtut umialgum nunagıkkanañiñ. ²¹ Uvvaasiñ nalunaiqsami uvlumi Herod atnuǵaaqtuqhuni umialgutnaǵmiñik aqvınniıqsuq atanguvıñmiñun uqautriviksraǵmiñun iñunıñ. ²² Tyre-miut Sidon-miut naalaǵnıruat Herod-mik nipliqaqsıñiıqsut itnaqhutin, “Taamna Agaayutumıñ nıpigıgaa. Iñuıñiñaq nıpiqanjıtuq taatnatchiñik.” ²³ Taimmaiñaq Agaayutumıñ isagılgan Herod atniǵnatchiǵniǵaa inalaunıñi atakkii kamakkutaitluni Agaayutumik. Qumaich niǵiñniǵaat aasiñ tuqniıqsuq. ²⁴ Aglaan ukpiqtuarguuq sıamıtchıñiıqsut Agaayutumıñ uqalhanik aasiñ iñuǵıallapiqtuat akıuqtuǵniǵaat. ²⁵ Suli Barnabas-lu Saul-lu naatchikamik savaǵmıknik utiǵniqsuk Jerusalem-miñ Antioch-mun tuvaaqatıgıplugu John Mark inımkkun.

13

İpqıtchuaı Irrutchim Pıksraqtaaqalħa Barnabas-mik suli Saul-mik Nutaamun Savaa-mun

¹ Ukpiqtuanuruat Antioch-mi ilaǵaǵniqsut iñunıñk sıvunıksrıqırinıglu ilısautrıñıglu itna, Barnabas-mıglu, Simeon-mıglu (taiyuutilıñmik Taaqsıpanmik), Lucius-mıglu (Cyrene-miumik) Manaen-mik (iñuǵuqatıqagñiqsuaq Herod-mik kavanauruamıñk) suli Saul-mik. ² Uısauraaǵniqsut tamarrumani uvlumi. Agaayupkaqtıgluch İpqıtchuaı Irrutchim nipliutiniǵai, “Barnabas-lu Saul-lu pıksraqtaaǵisıgik uvanun savaaksranun tuqkummatıgıkkamnun ilinjıknun.” ³ Tavra uısauraaqhutin agaayuanıkanıñ arganmiknik patıkhıglu tuyuǵiniǵaıch.

Uqıraqtik Cyprus-mulħak

⁴ İpqıtchuaı Irrutchim tuyuǵiniǵik Barnabas-lu Saul-lu. İglıqhutik Seleucia-mun aasiiı tavrakña tiksıǵniqsuk qıkiqtamun taiyuutilıñmun Cyprus-mik. ⁵ İlinj tıkiñmiñk Salamıs-mun nunaaqıuramun Cyprus-mi qulıaqtuagñiqsuk Agaayutumıñ uqalhanik Jew-nuruat katraǵıvatni. John Mark-mik ikayuqtıqagñiqsuk. ⁶ Tavrakña nunakuaqhutik taavrumuna qıkiqtakun tikiñniqsuq Paphos-mun. Taavrumanı nalaıtchıñiıqsuk anatkumik Jew-nuruamıñ atıqauqtuamıñ Bar-Jesus-mik Hebrew-miutun [suli Elymas-mik Greek-miutun]. İlaa nıpiqagñiqsuk sıvunıksrıqırıraunıpluni. ⁷ İlaan ilannaǵiniǵaa kavanauruuq taavrumanı qıkiqtamı, atıqauqtuagñıuuq Sergius Paulus-mik suli puqıksuanıpluni. Taavruma kavanauruamıñ uqıyugaaqtullapiǵniǵik Barnabas-lu Saul-lu tusaasukhuni Agaayutumıñ uqalhanik. ⁸ Aglaan taavruma anatkum Elymas-nun akıllııqsuǵniǵik taapkua atakkii kavanauruuq ukpiqsritquñıgluı Christ-mik. ⁹ Aasiñ İpqıtchuaı Irrutchim analataǵıgaa Saul, tagısisıqagmiruaqtuuq Paul-mik. Taavruma Paul-nun qıñiıqamıñ nalinıñnaaqluı taamna anatkuk ¹⁰ nipliutiniǵaa, “İlvich tuunǵaum atrıgıgaatin! İluqaan nakuuruuq uumıginiñiñ ataramıñ kinnıplugich iñuich pısaasulıpkun. Uqautıgıñıgıñ Agaayutumıñ imutumulħa saglu-ıqtuanıñıgluı. ¹¹ Pakma Agaayutumıñ anasıñıñıqsagñıgaatin. Qıñıtısaallakkısrutin qaumamıñ.” Taatnaǵıluqaqtuq Elymas-nun ilıtchıqıñiǵaa taaqtuamun matulħak irranıñmi. İlaa saptaaqısiñıqsuk kısımun iñunıñ tasıllanıñıaıqupluni arganıgıñ. ¹² Kavanauruam qıñiıqamıñ taamna atuumıruuq ukpılıǵniqsuq quviǵutıchakhuni ilısauttutaanik Agaayutu-tıkun.

Paul-lu Tuvaqaatiuniġu Antioch-murġisqut Pisidia-mi

¹³ Paul-lu tuvaqaatiuniġu Paphos-miñ tiksigñisqut Perga-mun Pamphylia-mi. John Mark-ġum uninġigik utiqhuni Jerusalem-mun. ¹⁴ Taapkuak Perga-miñ igliġnisqut tik-itġutik Antioch-mun Pisidia-mi. Jew-ġuruat minguiqsiagviata uvluani utlautiniqsuk katragvianun aqvuvtlutikaasiñ. ¹⁵ Moses-ġum maligutaksraġa suli sivuniksriqirit aglaanġitfiñ agliqianikman katragviam qaukġinisa itnaġniġnik, “Aniaqatiuk, uqauttutiksraqaġutik pitchuksaaġutmik iñunun uqaqugiptigiñ ilinġitñun.”

¹⁶ Paul makitnami urriqaplugich uqautiaqsiñġai, “Jew-ġuqatiumaaj suli sumiunuruapayaasii taluqsriuasii Agaayyutmik! Naalaġniġlaksitġa! ¹⁷ Agaayyutaata Israellaagmiut sivulliautv piksraqtaagñikkanġi. Ilaan kamaqaqsiqkaġlugich taimani iñuuniahatni Egypt-mi. Suli Agaayyutim annisiplugich Egypt-miñ sanġimigun kamaqaqtuakun. ¹⁸ Suli malġukipiani ukiuni Agaayyutim iġlutuqġugich Israel-aagmiut iglauhatni suviaksrailaami munagiplugich. ¹⁹ Tavra iñugaagruich Canaan-mi piyaqquanamikagich iñuksraqtaġmiñun nunaksrirtutigiñġaa. ²⁰ Suli aquagun tamatkua sisamat tallimakiptat malġukipiaq qulit ukiut ilaan qaitchiñġai sivulliuqtiksranġitnik iñuguġniaħhanunaglaan Samuel-ġum taivrura sivuniksriqirim. ²¹ Aasiñ taapkuak Jew-ġuruat umialiqagūaqsipmata Agaayyutim qaitchiñġai Saul-mik iġniġanik Kish-ġum kinuvianġiñiñ Benjamin-ġum. Malġukipiani ukiuni atanniqsuqtigiluummaan umialigiñġaa. ²² Aglaan Agaayyutim Saul piqġugu inanġisinnigaa David-mun umialiguqġuguasii taapkunġa. Taamna iñuk Agaayyutim itnautigimanikkana sivuani, ‘Taamna David iġniġa Jesse-m iñuk quviasuutigigga atuiqsipluni pisuħġikkamnik iluqaagun.’ ²³ Taavrumakġa David-ġum kinuvianġiñiñ Agaayyun tikiutirruq Jesus-mik anniqsuqtiksramik Jew-ġuruunun, taatna ilaan akiqsruħġmisun. ²⁴ Sivuanu Jesus-ġum agġiħhan John-ġumli quliaqtaugutiniġai iluqaisa Jew-ġuruat mumiquplugich paptaaqtillugillu. ²⁵ Aasiñ John naatchiyasikami savaagmiñik ilaan nipliutinġai, ‘Kisuunasugivisitġa? Uvaġa taivruminġaunġitħuġa niġiugikkaqsi. Ilaapiaq agġiñiaqtaq kinupkun. Uvaġa taivrura isigaiñi aluġutaiqsiksrauluġaunniñ nalliummatinġitħuġa.’

²⁶ “Aniqatiumaaj, Abraham kinuviaġikkanaasii suli iluqasi uvani taluqsriuasii Agaayyutmik, taamna tusaayugaallataq anniqsuġiakun tuyuuruq uvaptiknun. ²⁷ Jew-ġuruat iñuuniatuqat Jerusalem-mi suli sivulliuqtituummaġmin ilitħuġinġiñġaaqat Jesus Anniqsuutaħha. Minguiqsiagvipayaami agliqiragigaiħ uqauttutinġich sivuniksriqirit katragvinmikni aglaan kanġisaisaitlugich. Patchisigikamitruġ Jesus ilinġisa ilmun atuumapkaġniġaiħ sivuniksriqirit uqautigikkaniħ. ²⁸ Sumikunniñ patchisiksraitħaluġanġamin agvisiksraitġugu inġiñġaaqat Pilate tuqquqtuplugu. ²⁹ Aasiñ immianikmatigik supayaat Agaayyutim uqaut-tutai malġuqaqtañ atqagñġaaqat kikiaktutrivinmiñ inillakġuguasii iluviġmun. ³⁰ Aglaan Agaayyutim anġitqisinnigaa tuquliġmiñ. ³¹ Iñuġiaktuani uvluni Jesus sagviaqtuġniqsuq tamatkunġa igliqatmiñun Jerusalem-mun Galilee-miñ. Pakma taapkuak ilisimaraurut ilaagun iñuġikkaptiknun Jew-ġuruunun. ³²⁻³³ Uvaguttuq uqautigiptigiñ tusaayugaallatamnik, itna, Agaayyutim akiqsruutigikkana sivulliaptiknun pakma atuumapkaġniġaa uvaptiknun kinuvianġuruunun anġitqisitnamiuġ Jesus iñuħġimnun. Atakkii tugliani Psalm aglausimarurq itna,

‘Ivich iġniġigikpiñ,
uġluvak aapaġuqtuġa ilipnun.’

Psalm 2:7

³⁴ Agaayyutim anġipkaqamiuġ Jesus tuqquqtikkumiñaiġuġu akiqsrupsaagñisqut itna, ‘Aatchuqniagipsi ipqitħuaniglu nalupqinaitħuaniglu akiqsruutigikkamnik David-mun.’

Isaiah 55:3

³⁵ Taatnaħhuni atlamisuli Psalm-mi David-li nipliġniqsuq,
‘Savaktin ipqitħuaq aupkaġumiñaitkiñ.’

Psalm 16:10

³⁶ David-guq savautrigaluaqmiruraq Agaayyutmik iñuħġimiñi. Tuqupman iluviġniġaaq piqasiutiplugu sivullianġiñun, timaa aasiñ tavrani aupluni. ³⁷ Aglaan taimfa Jesus Agaayyutim anġipkakkana tuquliġmiñ aunaitħuq. ³⁸ Iħauramaaj, iluqasi kanġisirsraurusi ilumutuħġmik quliaqtaugikamnik ilipsitñun, Taavrumuuna Jesus-kun Agaayyutim natqñiħaħgai killuqsautisi. Kiħaunniñ tupiksriñiaħġimigun maligutaksraiñik Moses-ġum nalaunġasipkakkauyumiñaitħuq Agaayyutmi. ³⁹ Aglaan kisupayaaq ukpiqsriuraq ilaanik nalaunġasipkakkauruq ilaani. ⁴⁰ Taatnamik qaunagititħi. Atuumminġitħumaq ilipsitñun taipkuak sivuniksriqirit itnautaaq,

⁴¹ ‘Atanġi, mitautiqaqtuasii Agaayyutmik!

Atlayuaġilugu piyaqquġniħaqtusi.

Iñuupkaġlusi savaaqagisiruġa ukpiġiyumiñaisapsitñik
unniñ iñuum uqautiniaġaluaqpasii.’”

Habakkuk 1:5

⁴² Paul-lu Barnabas-lu aniaqsiptomnik katragvianniñ iñuich aiyugaaqtuqsiñġaiħ utitqiquplugik minguiqsiagvik tikitqikpan uqautipsaaġiaquplutinġ tamarrumuuna.

⁴³ Kinuagun katimaħum iħugiaqtuat Jew-ħuruat suli mumiksimaaqtuat Jew-ħuruat ukpiħusiatnun maliaqsiħiħaich Paul-lu Barnabas-lu. Aasii ilinik pitchuksaaħniħaich ataramik tunjaviģitquplugu Agaayyutim iħuacqutrisaa.

⁴⁴ Minguiqsiagvik tikitqilģitman iħuich iluqatiqayaq katiniqst naalagiaqħutin Ğaayyutim uqalħanik. ⁴⁵ Tavralli Jew-ħuruat qinĩqamisigĩn iħugiaqpaaraqtuat siqħalilħapiaqħutin akikħaqħugich Paul-ħum uqautai uqagħniħuutiaqsiħiħaich. ⁴⁶ Ğlaan Paul-lu Barnabas-lu uqagħniħusuk taluqsraniħapiaqħutik itna, "Ğaayyutim uqalħa sivulliluglu uqautauruksrauruq ilipsitħun Jew-ħuruanun aģlaan tusaasukkumiħaitkiksi. Taatnahipsigun ayakkiksi iħuuliq Ğaayyutitħaqtauraaq. Taatnamik uninħiħaģipsi aullaģunuk tamatkununħa Jew-ħunħitchuanun. ⁴⁷ Taatnakii Ğaayyutim urriqsuģaatiguk itnaiħiplugu,

'Nalunaiqsaģigikiħni qamaruatun itquplutin Jew-ħunħitchuanun

anniqsuquplugich iħuich sunianħanipayaaq nunam.'

Isaiah 49:6

⁴⁸ Tavra Jew-ħunħitchuat tusaakamitħun taamna quyaaqsiħiħusut Ğaayyutim uqalħanik quviatchallapiaqħutin. Aasiħni taapkuva piksraqtaħunruat iħuuliqaquplugich Ğaayyutitħaqtauruamik ukpiqsrilĩģiħusut. ⁴⁹ Uvvaģuģuq Ğaayyutim uqalħa siaminniģsuq napmupayaaq tamaani nunami. ⁵⁰ Tavralli Jew-ħuruat akatchiħiħusut aģnanik kamagikkauruanik taluqsriruanik Ğaayyutim suli qaukħiħiħik taavrumani nunaaqģimi. Piyuaqtinnĩģaich Paul-lu Barnabas-lu anittilugikaasiħni nunamikiħni. ⁵¹ Uqħiraqtik ipsunĩģaak qaviva isiganmikiħni. Tavrakħaasiħni aullaģniħusuk Iconium-mun. ⁵² Ğlaan ukpiqtuat unisauruat Antioch-mi quviasunĩģusut Iqħitchuam Irrutchim aħalatlugich.

14

Iconium-miħħak

¹ Taapkuak Paul-lu Barnabas-lu tikitħanik Iconium-mun, sivuanisun utlautilģiħniħusuk Jew-ħuruat katraģiatnun. Uqautriħautapiaģataģniħusuk aasiħni iħugiaqtuat Jew-ħuruatlu Jew-ħunħitchuatlu ukpiqsrilĩģisitlugich. ² Ğlaan Jew-ħuruat ukpiqsriryumiħaitchuat akatchiħiħusut Jew-ħunħitchuanik. Ilinĩsaunniħni akikħaqħugich ukpiqsriruanik. ³ Uqħiraqtik nayuutiniģusuk tavrani akuni uqautriplutik taluqsrataqħutik Ğaayyutikum. Quliahqħuħakħni iħuacqutriħiģmigun Ğaayyutim savaktitlasiplugik quviqnaqtuanik savaanik, taavrumuuna qinĩqitinnĩģaa uqauttutaak ilumutuħa. ⁴ Nunaaqģim iħui malģuģuģniħusut, ilaħich iħuich ilaħiutiplutin Jew-ħuruanun atlatlsuli tappiutiplutin uqħiraqtinħun. ⁵ Kiisaimma Jew-ħunħitchuat suli Jew-ħuruat sivulliuqtituammaģmiħni sivunniģniħuput aħallaqħugukħugik unniħni miħuqtuģlugik uyaģanħik. ⁶ Uqħiraqtik ilitħuģikamitku taamna sivunniģun ğimaħniħusuk Lystra-munlu Derbe-munlu, nunaaqģinħun Lycaonia-mi. ⁷ Lycaonia-mi quliahqħuģaģsilģiħniħusuk tusaayugaallautamik.

Lystra-miħħak

⁸ Tavraniģuģuq Lystra-mi qinĩģniħusuk iħunħim pilģuirrituģaqtuamik isiganmigun anilģataliģmiħniħaģlaan. Pisunģanĩħiħusuk aģlaan aquppitħapluni. ⁹ Taamnaguģuq naalaģniħiħusuk Paul-ħum uqauttutaiħun. Aasiħni ilitħuģiplugu taavruma ukpiqsrilĩģaħa iħuagħikħauħikħraģmigun Paul-ħum qinĩqsiħiħaģ nalaģun ¹⁰ nipliutiniģaa nipitusipluni, "Qikaģiħni." Taamnaguģuq aħun maksriħniħusuk pisukkataaģsipluniasii. ¹¹ Uvvaģuģuq iħugiaqtuam Paul-ħum savaaģikħaħa qinĩqamiħun Lycaonia-ģmiuraaqħutin niħrallaħniħusut itnaqħutin, "Ğaayyutitvut iħuģuģniħusut aasii atqaqħutin uvaptikħun." ¹² Atchiģiħiģaat Barnabas Zeus-mik Paul-aasiħni Hermes-mik atakkii taamna Paul niħliraqtaupman. ¹³ Tavraniģuģuq piqagħniħusut aģaayyuvinħim aagħuģmiħkun Zeus-mun silataani nunaaqģim. Aasiħni aģaayulĩģi taamavrumunħa Zeus-mun tikiutriħiħusuk uumaruanik aħusalunik naurianilgu paamun. Tavrataamna iħuillu tavrani tunillaģuģaģsiħiħusut kamakħrisukħutin uqħiraqtinħik.

¹⁴ Uvvaasiħni ilitħuģiaģikamitku taamna Barnabas-ħumlu Paul-ħumlu alitħuģniģaik atnuģaatik aasiħni upaktuutiplutik itnaqħutik tamatkununħa, ¹⁵ "Ukuģsii, suvaata itnaģiaģapsi? Iħuħiħauruguk ilipsisuntuuq. Aģģiģsuħunuruguk uqautityaħusi tusaayugaallautamik mumiqaluaħusi matkunakħa aģaayyutinħunianĩ iħuuruamun Ğaayyutmun, iħiģtaanun qilamlu nunamlu taģiumlu supayaamlu taapħunani ittuam. ¹⁶ Taavruma Ğaayyutim qaanħaniktuami iluģaisa iħuich ilatchiģniģai sivunniħasiplugich iħuunialħatigun. ¹⁷ Ğlaan ataramik kanĩģsimapkaģniģaa nakuuruunulħi savaallataģmigun, sialuk tatpakhakħa qaitħuģu suli niqħsrat nautchiat pivikħraħisigun qaisimaģai, ilipsiliasiiħni quviasuktitħusi." ¹⁸ Taatnaiħiplugu uqautiuraģniħalaisa Barnabas-ħumlu Paul-ħumlu nutqatqipquraģniģaik tunillaħikħraħatniħni inħmikhun.

¹⁹ Aasiħni ilaħich Jew-ħuruat Antioch-miħni Pisidia-miħtuamiħni suli Iconium-miħni tavrunħalģiħniħusut. Tavra piqatikħraģniħaqtuħutin iħugiaqtuanik inħmikhun uyaģanħik miħuqtulģiħniģaat Paul. Kalinĩģaģaat anilħuģu nunaaqģimiħni tuqunasukħniħuģu. ²⁰ Ğlaan

¹⁹ “Aasiin uvaŋali sivunniutigiga uqumailliuqtitpaħasunjaqnağich piļavut Jew-nuruat atuqtaksraŋisigun Jew-nuŋitçhuat mumiksuaat Agaayutumun. ²⁰ Aglaan aglaglugich uqautilavut qanusiq niqi tunillaumaakpan aanguanun niğitqunijlugu, suli qaayugnaqtuaħiğmiñ atlatuhikun piisimaaqulugich, suli augiqsimailaanik niğrutitquunijlughich unniin auktunquŋijlughich. ²¹ Taimakŋaqaŋa Jew-nuruapayaat ilisimagaat atuqtaksrat Moses-kun qaisauraat atakkii minguiqsiağvipayaaami agliqiplughich iñunnun katrağviniñfi. Tavra.”

Tuyuqalhat Ukpigtuanuruanun Jew-nuŋitçhuanun

²² Tusaakamisigij uqçiraqtit suli qaukhiuruatlu iluqağmiglu ukpigtuanuruat sivunniğniqsut aŋutinik piksrağukhutij Antioch-muktuksranik Paul-kunlu Barnabas-kunlu, aasii nalunaiqsiplutij Judas-mik taggisqaqtuamik Barsabbas-mik suli Silas-mik. Taapkuak iñuuk sivulliuqtillaautaniqsuak ukpigtuaqatiumikni. ²³ Taapkuñnuuna tuyuutijich tuyuuniqsut, “Aniaqatuisij, uvagut uqçiraqtauruaguutlu qaukhiuruaguutlu, tuyuqtugut nayaanŋağmik iluqaitñun Jew-nuŋitçhuanun ukpigtuanun Antioch-mi, Syria-mi lu suli Cilicia-mi. ²⁴ Tusaanigikput ilaŋitñun ilagikkaptiknun ikuillaatagñiplusi akatlusi uqaħiğmikkun, taatna pitqulugich pinjikaluaqtitlutij uvaptiknun. ²⁵ Tavra-taatna katimapluta suli iluqata atisipluta, piksraqtaaqatugut uqağiaqtauksranik aasii aullaqtillughich ilipsitñun. Taapkuak piqataugisiruk ilauraannaptikni Barnabas-mi lu Paul-mi lu, ²⁶ taapkuak iñuuk suk-sraağiruak iñuuhğmiknik savautriħiğmikni Atannaptiknik Jesus Christ. ²⁷ Judas-lu Silas-lu tuyuğiniağivut ilipsitñun. Uqautipsaağisigaasi tamatkunuuna aglakkaptigun. ²⁸ Atakkii Ipqitçhuag Irrusiq piqatigiplugu sivunniqsugut qaitçhisuñiñlusi malilgunaitçhuanik tuvraaksranik, aglaan taapkuñija atuumanapiaqtuanik: ²⁹ niqinik tunillautigimaruanik aanguanun niğiñasi auktusunjaqasilu unniin qimisimaruanik niğrutmik niğiñasi, suli pi-simaağusi qaayugnaqtuaħiğmiñ atlatuhikun. Taapkunakŋa qaunagigupsi piñlautağniaqtusi. Tavra.”

³⁰ Aullaqtitauruat tikitmata Antioch-mun katipkağniğaiç iluqaisa ukpigtuat aasiin qaitçhiplugich taapkuñija aglañnik. ³¹ Iñuuch agliqianikamisigik tuyuutijich quviatçhaniqisut pitçhuksaağiħmikkun. ³² Judas-lu Silas-lu sivuniksriqirauliğmikkun uqautriñiqisuk ukpigtuanik pitçhuksaaqulugich ukpiqsriħmikkun sayyaksaqulugil. ³³ Aasiin tavraniisugruanikmaknik ukpigtuaqatiunjitñik taikuuqhutij aullaqtinniğaiç kinumun tuyuğiriñitñun. ³⁴ [Aglaan Silas sivunniğniqsuq nayuutisukhuni.] ³⁵ Taapkuagli Paul-lu Barnabas-lu ittuiağniqsuk Antioch-mi. Piqasiqhutik atlanik ilisautriñiqisuk Atanğuruum uqaħiñik quliaqtuaqhutik.

Paul-lu Barnabas-lu Avilħak

³⁶ Kiñuvatigun Paul-ñum nipliutinigaa Barnabas, “Kiata, utiğvigilavuk nunaaqçuurapayaat Agaayutum uqaħhanik quliaqtuağvigikkavuk tikitqattaaglugich aniaqatiut kaŋiqsiyağlugu qanuğli pisilaanaj.” ³⁷ Barnabas-ñum tuvaaqatigisunniğaa John Mark aullağmik. ³⁸ Aglaali Paul-ñum iħağiñitkaa aullautilħa ikayunjitlugikkii quliaqtuaqmakinik, unilçugikunniin Pamphylia-qsiulħakni. ³⁹ Taatnaqhutik qapiqtailiħapiğniqsuk piqatigiñiğihutikunniin. Barnabas-li tuvaqasiqħuni Mark-mik Cyprus-mun umiakun aullağniqsuq. ⁴⁰ Taamnali Paul tuvaqatiksraqħuni Silas-mik aullağniqsuq. Ukpigtuaqatiutik injirsrutiniğaiç Agaayutumun qaunagitquplugich igliħakni. ⁴¹ Iğliğniqsuk Syria-kuaqhutik suli Cilicia-kun, aasiin Paul-ñum sayyaksaqulugich ukpigtuanuruat ukpiğutinijich.

16

Timothy-m Piqasiutilħa Paul-mun suli Silas-mun

¹ Paul-kuk iglagaluaqamik tikilğatagñiqisuk Derbe-mun suli Lystra-mun. Tavraniğuuq ukpigtuaqaqmiñiqisuk atilijmik Timothy-mik, aakanaptuuq ukpigtuanupmiñiqisuaq Jew-nupluni aglaali aapaŋa Greek-nupluni. ² Iluqağminj ukpigtuat Lystra-mi Iconium-mi lu uqautigillautagñigaat taamna Timothy. ³ Paul-ñum Timothy maliquniğaa injigun. Taatnaqulgu nalunaitçutçhisinnigaa piqutigiplughich Jew-nuruat iñuuniatqat tamaani nalunjitmatruj taamna Timothy aapaqalħa Jew-nuŋitçhuanik. ⁴ Apçusrautiliğmikni nunaaqçuurani uqautiniğaiç ukpigtuanuruat tuvraqtaksranik, uqçiraqtit suli qaukhiich Jerusalem-mi sivunnikkañitñik ilinjitñun tupigitquplugich. ⁵ Taatnaqhutij ukpigtuanuruat sayyikkauniqsut ukpiqsriħmiktigun suli ilaniktuğniqsut ukpigtuağtuqtuanik uvluğagipman.

Paul-ñum Qiñiqquuraalħa Troas-mi

⁶ Taapkuua iğliğniqsut tumigiplugu Phrygia-miut Galatia-ğmiut nunanaj. Ipqitçhuan Irrutçim piyummataisimatij tusaayugaallautamik Asia-muutrinijniñiqisut. Ilijich taunujanijniñiqisut. ⁷ Aasiin qallikamitruj Mysia-m killiŋa saqusukkaluağniqsut Bithyniam tunaanun, aglaan Jesus-ñum Irrutçiğmigun taatnamuqunijniğai. ⁸ Taatnaqhutij nalğugniqsut Mysia-kun tasamuja Troas-mun. ⁹ Tamarrumani unnuami Paul

qifiiqquraagñiqsuq Macedonia-ǵmiumik qifññaqaqtuqtuamik itnaqhuni, “Macedonia-mun ikaagutini ikayuǵiatigut!”¹⁰ Paul qifiiqquraaqtitqaahluu itqanaiayaqtiqapta aullaqtiqtugut Macedonia-mun. Ikipigigikput tuqluǵiiput tusaayugaallautamik quliaqtuagiaqupluta iñunñun taakipkunuja.

Philippi-mi Lydia-m Ukpiqtuagũtha

¹¹ Troas-miñ umiakun aullaqtugut nalǵuqhuta qikiqtamun Samothrace-mun, aasiñ taavrumakña uvlutqikman Neapolis-mun tiksighuta. ¹² Tavrakña tagraqtugut Philippi-mun, qaukligmun nunaaqqiatnun Macedonia-ǵmiut, iñuǵiaktuanik Rome-maǵmiunik iñuqaqtuamun. Taavrumanı nunaaqqimi uvluiqtugut. ¹³ Minguiqsiaǵvium uvlua tikitman anipluta nunaaqqimiñ utlautirugut kuugum siñaanun iniqsruǵiaǵasugiplugich. Aquvintapta uqaqtuutrugut aǵnanik tavruraptuug katiruanik. ¹⁴ Iñan naalaqtikput atiqagñiqsuq Lydia-mik. Taamna tunniuqqairuanıniqsuq sunjaraammaǵisuanik ukilñaanik, agǵiqsuanımapluni nunaaqqianiñ Thyatira-m. Kamaksrıruranıniqsuq Agaayyutmik. Aasriñ Agaayyutim piyumiñaqsiptakaǵaa akuqtuǵiksrajanun Paul-ñum uqaǵikkaniñik. ¹⁵ Taamna aǵnaq paptakkaukumı piqasiqhuni tupiqatiunıñik ilaan aiyugaaǵluǵich itnaqhuni, “Ukpiqtuauñasugıpsitña utlaututtitchi tuppamni itchaqtuagusi.” Kayunaiǵniñi tukiǵluǵichaasiñ.

Paul-lu Silas-lu Isiqtaũthak Philippi-mi

¹⁶ Uvluñ ilañatni iniqsruǵıvıptiknun utlautiñhaptikni kıpaluunıksuaq nıviaqsıǵaksraq nalautkikput. Ilaa tuungaqtaqagñıksuaq taatnatchikun sanıñıqatıǵımgıun sıvunıksrıqıpluni, aasiñ atqunaq manıñmik piññaautinıkkana atanni. ¹⁷ Taavruma Paul-lu uvagullu maliaqsıgaatıgıt nipliapluni itna, “Ukua iñuich savaktai kamanagñıqsrauram Agaayyutim.” ¹⁸ Iñuǵiaktuanı uvluni taamna nıviaqsıǵaksraq taatnaǵıniqsuq. Uvvaasiñ Paul-ñum aǵıuplugu kınjaqıluu irrusıq itnaǵnıǵaa, “Jesus Christ-ñum atqagun tilıgıkpıñ anıtqıplutın taavrumakña.” Tavravvaaguuq tuungaqtaq anıñıqsuq nıviaqsıǵaksramıñ.

¹⁹ Tavra pigirai ilıchtuǵıkamıñ manıññanıurıñ piiqsıǵnıqman Paul-lu Silas-lu tıgıniǵaich. Kalıksraqıluǵık katımmavıñmuutiniǵaich sıvılluıqtıñıtıñun. ²⁰ Rome-maǵmiunun atannıqsuqtıñun tikiutiniǵaich itnaǵhutıñ, “Ukua iñuich Jew-ñuruat akatchırut iñunıñk nunaaqqıpsitñi. ²¹ Iñısautrıplutıñ atuqtaksrırrutıt akıñnaqıluǵıch malıñıakıkkavut. Rome-maǵmiunıurugıt! Iñıñısa iñısauttıñıch akuqtuǵumiñaitkivıt unıñiñı tupıgıyumiñaitkivıt.” ²² Iñugaaǵrıuch tappıutiniqsıt piyuaqniqtuanun. Rome-maǵmiut anjalarrıtılıǵıch tılısıñıqsıt alıktuıluǵık atnuǵaanıknıñ Paul-ñumlu Silas-ñumlu aasiñ ipıǵaqtuquplugık. ²³ Ipiǵaqtuqaaqıluǵık isıqtapkaǵnıǵaich, tılıplugu isıqsıvium qaunaksraa qaunagıllautaqıplugık. ²⁴ Taatna tılianıkmattıñı qaunaksrıñ inıllanıñıǵık qamaniakıǵımun inımun, isıganıǵlu payanıqsıusııluǵık uqumailanıñk qırıñıñk.

²⁵ Uvvaasiñ unnuaqpaǵuñnaqsıpman Paul-lu Silas-lu agaayunıqsuk quyapılugulu Agaayyun atuqhutık. Atlas isıqtıauqatıñıknıñ naalaǵnıñıǵaich. ²⁶ Taimmaıñaq nuna ilıqsraaqsiñıqsuq. Isıqsıvium tunjavıı aulıyanıqsıt, talıpayaat anımaqıluǵıch sulı kalıñıǵıch isıqtapayaanıñ katakıtıñı. ²⁷ Isıqsıvium qaunaksraa itıqtıqamı ilıchtuǵıplugu talıt anımanıqmata isumanıqsuq isıqtapayaat anıniplugıch. Taatnaqıñı satkuni tıgıuplugu tuqıttıchaǵumaasıñıñıqsuq inımiñun. ²⁸ Aglaan Paul-ñum nıpitısipluni nipliutiniǵaa, “Anıyasaacnık ilıpnun! Iluqata itıgıt!” ²⁹ Isıqsıri qifññaǵnıqsuq nannımik. Itchaǵılkamı tatkıvıña punıqsuq uulıllaǵmı sıvuǵaaknun Paul-lu Silas-lu. ³⁰ Tavrakña anıñısıkanıǵık atlamun apıqsruǵnıǵık, “Anıñıñı! Qanuǵıñıñı anıñıqsuǵayaqıpk?” ³¹ Taapkuak nipliutiniǵaa, “Atanıguruakun Jesus Christ-kun ukpiqsrıltıñı anıñıqsuǵısrıtın tupıqatıtuımmaqıpkıch.” ³² Agaayyutim uqalıñıñı quliaqtuagıvıǵıaqsıñıñıgaak atlallu itıuat tupqanı. ³³ Unnuaqpaquqman isıqsırim iǵǵuǵaıñıñıǵık atnıǵnıñıñı aasiñ ilaa tupıqatıtuımmaǵmı paptıaqtıkkıkaunıqsuq. ³⁴ Taatnaanıkmamı ilaan Paul-lu Silas-lu tupıǵmıñıuıtıplugık nıǵıpkıñıǵık. Tupıqatıǵıch quvıatchanıqsıt ukpıǵıatrıplutıñı Agaayyutmik.

³⁵ Uvlaaǵıtıqıman Rome-maǵmiut anılatıñısa aıkkıqsuqtıñı tılıñıǵaich anıpkıaqıplugık taapkuak anıtık aullaqtıllıgıglu. ³⁶ Taavruma isıqsırim Paul uqautiniǵaa itna, “Qauklıch anıtqıgaatık Silas-lu. Aullañıñıñıaǵuqtıtık anıuraǵnıǵıchtık.” ³⁷ Aglaan Paul-ñum aıkkıqsuqtıt nipliutiniǵai, “Pasıyumiñaitkaatıgık savvaǵıluıtıqatılaaptıknıñ aglaan ipıǵaqtuqhıñun iñunıñun qıñıqtıtlıgı inıllakmıplunuk isıqsıvıñıñun. Uvagıktıuq Rome-maǵmiunıurugık. Uvvamı pakma aullaqtıtıchunıqpatıgık irıqqakun? Taatnııttıchumiñıaiptaqtıq! Rome-maǵmiut qauklıch inımkıñk uvunıǵutıñı anıpkıǵılisıgıkl!” ³⁸ Aıkkıqsuqtıt Rome-maǵmiut anılatıñıñıñı uqautıñıñıǵaich Paul-ñum uqautı. Tusaakamıñı Paul-lu Silas-lu Rome-maǵmiunıñıhakkıntıuqıqsıtıchanıqsıt. ³⁹ Taatnaqıtıñı uqapsaaǵıñıqsıt ilıñıñıñıñı. Anıpkıñıñıǵaich isıqsıvıñıñıñı aullaqıplugık nunaaqqımiñı.

isumaruksraunitchugut Agaayyutim irrusia atrigaqasukniaglugu aanguanik maninñik kaviqsaañik naagaqaa qatiqtaañik unniñ uyağanñik piliukkanik savayulhatigun iñuich. ³⁰ Taipkunani ukiumi iñuich naluplutinj pihhatni Agaayyutim tautuiñagaa ihhat aglaan pakma tillisiqagaa iñupayaq mumiquplugu killukun ihhatniñ. ³¹ Ilaa nalunaiqsaaqatquq uvlumik atanniqaqsigumi nunam iñuanik nalaunjaruahikun tumrigiplugu iñuk piksraqttaagimakkani. Ilaan nalupqinaiyagñigaa iñupayaanun anjipkaqamunq piksraqttaagimakkani tuqqtaulhaniñ.” ³² Tusaakamitruj Paul-ñum uqaqatuuataa anjitiñikun tuqqtaulhiñmiñ ilanjisa tipsisautiginigaa ataglaan ilanjilli nipliñiqsūt, “Naalaqtaupsaağukkiptiñ.” ³³ Tavra Paul-ñum uniññigai katimaruat. ³⁴ Ilanjisa iñuich piqasiğñigaa ukpiliqhutinj. Piqasiqsai ilaqağniqsūt Dionysius-mik, ilanjatniglu Areopaa-ñuruat ağanmiglu atilimik Damaris-mik suli atlanik.

18

Paul-ñum Corinth-miitha

¹ Taatnaañikami Paul aullaqhani Athen-miñ Corinth-munñiqsuq. ² Taamani nalautchiñiqsuq Jew-nuruamik atiqaqtuamik Aquila-mik animaruamik Pontus-mi suli ağanatnik Priscilla-mik. Tavrunaptuuq tikitqammigñiqsuq atakkii Rome-mağmiut atangata Claudius-ñum aqpiğıplugich Jew-ñuruapayaat Rome-miñ aullaqplugich. Tavra Paul-ñum qiniğiağniğik. ³ Piññañiutiqağniqsuk iñuuniutigiplugu palapkarriruağimik atriplugu Paul. Taatnaqhuni tukkuniqsuq taapkuñnuja. ⁴ Aasii minğiqsiğiağipmata Jew-ñuruat katrağviatni uqaqatiqağniqsuq Jew-ñuruaniğlu Greek-niglu ukpiliqsinniaqługich.

⁵ Silas-lu Timothy-lu Macedonia-miñ tikitmaknik Paul-ñum aullağniñiñaninğigaa quliac-tuatluhi tusaayugaallautamik Jew-ñuruaniñ uqautigiplugu taimña Jesus Christ-ñuniplugu anniqsuqtauniplugulu. ⁶ Jew-ñuruat igluliqmatni uqaqhutinj pigiiliplugu, Paul-ñum ip-sunñigaa qavia atnuğaamiñiñ aasiiñ ilaan kanjicsipkaqsaaqługich qanuqhuni taatnağimniñik itnaqhuni, “Anniqsuqtitchumiñaitkupsii patchisiğiruksraurusi ilipsitiñun. Uvañ patchisiq-suna. Uvakanianiğlaan Jew-ñunitchuanun quliac-tuağisiruna.” Taatnaqaaqługich uniññigai. ⁷ Paul nayuutiąqsiruq tupqani Jew-ñunitchuanun atiqaqtuam Titius Justus agaayusuuram Agaayyutmun. Tupqa silalligiplugu Jew-ñuruat katrağviata inniqsuq. ⁸ Crispus, qaukhiq Jew-ñuruat katrağviatni, ukpigiğiatiniğaa Agaayyutim qitunğaqtuammağmi. Suli iñuigiaktuat Corinth-ağmiut tusaakamij uqağimik ukpiciqligimniñiqsūt suli paptaaqtitlutinj. ⁹ Unnuat ilanjatni Paul qiniqquuraağniqsuq. Agaayyutim uqautiniğaa itna, “Iqsisunjaqnak! Sivutum uqağin! Qapiqtasunjaqnak! ¹⁰ Piqasiuomagikpiñ. Kia-unniñ iñuum aniyasağumiñaitkaatin atakkii uumani nunaaqqimi iñuigikkatka iñuigiaktut.” ¹¹ Ukiuq avvağimik ilaqaqsiqlugu Paul inniqsuq tavrani ilisautripluni iñuñnik Agaayyutim uqağhanik.

¹² Gallio kavananupkaqtitlugu Greece-mi Jew-ñuruat katiplutinj tigguglukuğlu Paul uqaqsittaagvinmutiniğaa ¹³ itnaqhutin, “Uma iñuum ukpiliqsinniağai iñuich agaayutqu-plugich Agaayyutmun akinqaqlugu maligutaksraq.” ¹⁴ Paul-aasiiñ nipliñhiñaagquqtuğlu Gallio-m uqautiniğai Jew-ñuruat, “Taamna iñuk iñiqtaqaqpan nalaunjañichuamik tavrataq-takrallu tupiginjilugich, nalaunjanayaqtuq uvamni naalağniñiksrağa anuqsrusiluna ilipsitiñun. ¹⁵ Aglaan pasikapsiun uqaqitigun iñuillu atinjisiğun ilipsiñu maligutaksrapsiğun, ilipsitiñik ihuqaqaksrağigiksi. Taatnatchisiğun atanniqsuiyumiñaitchuja.” ¹⁶ Taatnaañikami anip-kagñigai uqaqsittaagvinmiñ. ¹⁷ Jew-ñuruat tigguglunjağaa Sosthenes, anjalata Jew-ñuruat katrağviata, ipiğaqtuqlugu sivuamni uqaqsittaagvinm. Aglaan Gallio-m suqtiginjiniñigai.

Paul-ñum Utiħa Antioch-mun

¹⁸ Iñuigiaktuani uvluni Paul itkaluaqami Corinth-mi ukpiqtuaqatmiñi uniññigai piqasiqhuni Priscilla-miglu Aquila-miglu tiksiquhutinj Syria-mun. Sivuanii ayahiksrağmi Cencreae-miunnağni niaqqi salipkağniğaa pilğusiatitun Jew-ñuruat pisigiplugu akisruutimigun Agaayyutmun. ¹⁹ Paul-kut tikiñniqsūt Ephesus-mun. Utlautipluni Jew-ñuruat katrağviatnun tavrani uqaqatiqağniqsuq Jew-ñuruani. ²⁰ Ittuatluuraallaqgalağniğaa inmikni aglaan Paul anjiniñiqsuq. ²¹ Unitkaqsikamigich uqautiniğai, “Agaayyutim pitqutigikpaga utiğihitchuñu ilipsitiñun.” Aullaliginiñiqsuq Ephesus-miñ umiakun aasii ilaan uniññigik Priscilla-lu Aquila-lu tavrana. ²² Tikitñami Caesarea-mun utlautipluni Jerusalem-mun qiniğiaqługich ukpiqtunñuruat tavrakñaañiñ aullağniqsuq Antioch-mun. ²³ Tavrani itkalualğitñami qanutuntai aullaliginiñiqsuq Galatia-mun Phrygia-munlu pitchuksaağiaqługich iluqaisa ukpiqtuat.

Apollos Quliac-tuaħa Ephesus-mi

²⁴ Jew-ñuruatliguuq ilanjat atiqaqtuag Apollos-mik animapluni Alexandria-mi tikiñniqsuq Ephesus-mun. Taamnaguuq uqalguraunniqsuq kanjicsimmağiksauñupluni Agaayyutim uqağhanik. ²⁵ Iliisauisaaqahuni Agaayyutitkun aasiiñ piyummatiqallapiaqługu ilisauttutiginiğaa Jesus nalautlugu. Aglaan Apollos-ñum ilisimalkhiñagñigaa John Paptaaqtitchirim quliac-tuağihalu paptaaqtitchiñhalu. ²⁶ Uqautriaqsiñiqsuq taluqsrautaiqhuni Jew-ñuruat

Atuumaniaqpalluqtuq taamavruma agaayyuvikpaum aanguaqpauranjan Artemis suuyumiñaiñiksraña suli taavruma aanguaqpauram piigukkaugisiñiksrañaptuuq, taavruma aanguaqpauram putqatavigikkajata iñupayaam Asia-mi unniñ iluqaani nunam.”

²⁸ Taapkuaguq iñugiaktuat tusaakamitruñ tamanna qinnañiqsut aasiñ iğiallaxaqhutin, “Kamanaqtuq Artemis Ephesus-mi!” ²⁹ Akarrutauruq siaminniqsuq iluqaanun nunaqqimun. Taapku akilliuruat tiguplugik Gaius-lu Aristarchus-lu, malguk Macedonia-ğmiuk Paul-ñum igliqatik, aullautiniğaiç katimmavikpauragmikumun. ³⁰ Paul-tuğgūuq taamunağukkaluağniqsuq uqagiğuni katimaruanun aglaan ukpiqtuqatunijn pitqunijnñiğaat. ³¹ İlanjali qaukñiç ilannaañijn qanniugniğaat qiniqtitqunijlugu katimaruanun. ³² Taamapku katimaniqtutilaağmiki uqaatchagusimaniqsut. Avvağiiksinniqsut kaniqsimallapiasunjaqnağum sumik kattutiqaqtillaagtin. ³³ Jew-ñuruat Alexander saqinniğaat sivuğaatnun katimaruat uqagvinmun nipliutiksraqahunikii. Urriqaplugiç uqaqniuragaluğniqsuq iñunun. ³⁴ İñuich ilitçugikamitruñ Jew-ñutlaaña iluqagmin iğialaniqsut malğunni sassağniyunnaañni itna, “Kamanaqtuq Artemis Ephesus-mi!” ³⁵ Kiisaimmatai nunaqqim analataata nipaqsilğataqamigiç iñugiakpauratuat niplutiñiğai, “Ephesus-miut! İñupayaam ilisimagaa Ephesus-mi piqalħa agaayyuvikpauranjanik kamanaqtuam aanguam atriñanuram atqatitlugu pakmakña qilanjmiñ. ³⁶ Tamanna kia-unniñ piilaagilguitkaa. Taatnağisi nipaqsilğataqamigiç qanuħaktitçhiñiğaiç qitçhi. ³⁷ İññuk uvunautiniğisi ivayaqtunijnkaluaqtitlugik agaayyuvikpapsitñiñ unniñ uqaqanjitkaluaqtitlugik akikñajlugu aanguaqpauraput. ³⁸ Demetrius-ñum suli savaktaiñ akikñajitqagumitruñ nalliat iñuich, ittut piviksrat uqaqsittaalğimun suli taatnatchimun nalunaiqsagaqtuğut atanignik. Taapkuñuñ iñuich tikiutitlagaich agvisitin. ³⁹ Aglaantuq piqagñiğupsu qanutchimik pigisukkapsitñik inillaħiñaupmiiq nalaullugu katimalħatni nunaqqim iñuñ. ⁴⁰ Nuyuağnallapiaqtuami ittugut itnaiplugu akatauħaptigun uglupak. Pisanitçhuuğutiksraitlugu iğialaħiput qaisaksraitçugut agvisiksralautamik.” ⁴¹ Taatnaqqaqługich ağıupkağniğaa katimalħat.

20

Macedonia-mun Greece-munlu

¹ Akataulğataanikmata iñuich Paul-ñum katinniğai ukpiqtuut. Tavra pitchuk-saaqqağlugiç aullağniqsuq Macedonia-mun. ² Iğliğimiñi tamatkunani nunaqqiñi uqautriñiqsuq ukpiqtuanik pitchuksaağillapiaghuni sivutmuquplugiç. Aasiñ tikilğitluni Greece-mun, ³ aasiñ nayuutiniqsuq tavrani piņasuni tatqini. Kinuagun utiaqsiniqsuq Syria-mun umiakun. İlitçuginiğai Jew-ñuruat sivunniulħat piyaqquğukħu. Taatnaqhuni iğliğniqsuq Macedonia-kun. ⁴ Sopater Pyrrhus-ñum iğniña Berea-ğmiu, Aristarchus suli Secundus Thessalonica-ğmiu, Gaius Derbe-ğmiu, Timothy Lystra-ğmiu, Tychicus suli Trophimus nunañaniñ Asia-m tuvaqaqtiginiğai. ⁵ Aullağniqsut sivuptikni Troas-mun aasiñ uqaqipluta tavrani. ⁶ Kinuagun niğiqpagvikaam puvlanñiğilaanik qaqqianik atuumanikman tiksigsugut Philippi-miñ aasi tallimat uvlut kinuatigun Troas-mi ilaliğlugiç taipkuu sivuptikni aullaqtuut. Tavraniasiñ nayuutipluta akunniqsaa mi.

Paul-ñum Aqulliuplugu Troas-miħta

⁷ Sivulliuplugu uvluani akunniqsaa katirugut atautchimun nullautçhiğviliqiniaghuta. Atakkii aullaqhuni uvlutqikman Paul-ñum quliaqtuagviniğai katimaruat unnuaqpaguğataqtitlugu. ⁸ İñugiaktuanik naniqagtut qulligmi katimmaviptikni. ⁹ Nukatpiagguuq atilik Eutyclus-mik aquppiñiqsuq iğalğum siñaani Paul uqaqtitlugu. Taama Eutyclus siñiñiallilapiaghuni kiisaimmatai siñiksagñiqpuq. Taavrumanı aasi qulligiñiñiñ piñayuakniñ inıt katanñiqsuq nunamun. İlaiñ tikitmatruñ tuquaninñiqsuq. ¹⁰ Paul-aasiñ atqaghuni qulanıqsıqamıuñ iqıttaağniğaa nipliçhuni, “İsumatuyaaqasi! İñuruqsuli.” ¹¹ Utianikami tatpakmunıa autaağniqsuq qaqqıamık niğiplutınıaasiñ. Aquagun Paul-ñum uqautipsaağniğai uvluğataqtitluguaglaan. Tavra aullağniqsuq. ¹² İñuich taimña nukatpiaç agğisiñiğaat iñuuplugu. Aasiñ iñupayaat quviatçhallapiğniqsut.

Iğlauthat Troas-miñ Miletus-mun

¹³ Tavraasiñ ayupluta umiaqpanmun tiksigsugut Assos-mun. Taavrumanı nunaqqimi ikisağumaplugu Paul sivuniqagtuq timautçhukħuni. ¹⁴ Paul-ñum ilaliutikamisıgıt Assos-mi uvagıt ikıpağıkıpt umiaqpanmun iğliqtuiñaghutaasiñ Mitylene-mun. ¹⁵ Taavrumanıñ tıksilğitçugıt uvlaakuagun tıktılğıu Chios qıktıqtaç. Uvlutqılğıtman Samos-mun atlamun qıktıqtamun tıktıqaaçhuta, piñayuatni uvlut kinilıçhugıt Miletus-mun. ¹⁶ Paul sivuniqagñiqsuq nutqagunıtluni Ephesus-mun akunıitçhunıtluni Asia-mi. Tikıluağulığniqsuq Jerusalem-mun, itçhukħuni taamani piyumiñaqpan uvluani Pentecost-liqıqpata Jew-ñuruat niğiqpagvıkaanjata.

¹⁵ Ipsaaǵaluaqapta paǵnaapluta aullaqtugut Jerusalem-mun. ¹⁶ Ilañisa ukpiqtuat Caesarea-miñ tuvaqaqatchiǵaatigut Mnason-ñum kiñjunǵanun nullañaviksraptiknun anaqami. Mnason-guuq Cyprus-miññuruuq ukpiqtuaǵuniqsuaq sivulliqsigun sivuaniimma.

Paul-ñum Tikiqattaalha James-mun

¹⁷ Jerusalem-mun tikitñaapta aniaqatiupta quyaplutin paǵlagaatigut. ¹⁸ Uvlutqikmanaasiñ Paul-ñum piqasiǵaatigut qiniǵiaǵlugu James, aasiñ ukpiqtuanñuruatlu qaukiñich nauyutiniqsut tavrani. ¹⁹ Paul-ñum paǵliñjanikamigich tusaayugaatinnigai iluqaanik Agaayyutim iñiqatjanik tumigiplugu savaaǵikkani akunǵatni Jew-ñunñitcheuat. ²⁰ Naalaqtañjanikamitruñ quyanigaaat Agaayyun nipliutiplugu Paul itna, “Aniqatmaan, kanjqsillaǵiñ piqalha iñuǵiallapiaqtuamik Jew-ñuruani ukpiqsruñruani tuuq aglaan ilinich piipkañitlutin Moses-ñum maligutaksranjanik. ²¹ Iñuich uqautigiǵaich ilisautriñiplutin Jew-payaanik iñuumiaqtuamik atlat nunaaqñinñitni suksraaqñigich maligutaksraq qaisauruaq Moses-kun, uqautinipluǵich nalunaitñutchiqsuññitluǵich qitunǵauraǵikkaniñ naagaunniñ kamagitqunñitluǵich Jew-ñuruat ilitqusiati. ²² Taipkua nalupqinañitcheuamik tusaagisiǵaat agǵiñiñ. Qanuǵisiñiqpisami? ²³ Atuiruksraurutin. Piqagtug-samma sisamanik añutinik uvani aqisruqtuamik Agaayyutmun taanñuǵumiññitñat salipkaǵumiññitñatlu niaqunich. ²⁴ Taapkunñuñ añutinin ilaliutlutin Jew-ñuruat ilitqusiatiqun salummaqsagutin suli aqilñitluǵich tuniñlauritksranik nuyaitñasluǵich. Taatnaǵuvich iluǵuǵimñit ilitchuginaayaǵaat tañiǵiñha qanutchim tusaakkaǵimñit ilipkun, sulipsuuq tupiksriññiñ maligutaksranjanik Moses-ñum. ²⁵ Aglaan Jew-ñunñitcheuat ukpiqtuaǵuqtuat ilitchugipkaanikkivut sivunniutiptitknik itna, ilinñitñun niǵitqunñitkivut niqiniǵlu tuniñlauruamik aanganun aukmigu unniñ qimisanik suli piisimaagluǵich qaayunnaqtuañiǵimñit atlatuhikun.” ²⁶ Aasiñ Paul ilaliutiniqsuq añutinin. Uvlutqikmanaasiñ salummaqsagatauniqsuq tuvraqlugu Jew-ñuruat ilitqusiatiqun suli utlautipluni agaayyuvikpañmun uqautityaqhugu agaayuliqsi qakuguaglaan salummaqsaqñitqun naanniqaqñitlañjanik. Akunniqsaañjanikpan tuniñlaqsagumaniqsut.

Paul-ñum Tigukkauha Agaayyuvikpañmi

²⁷ Tallimat malǵuk uvlut nunñitcheutaatni ilañisa Jew-ñuruat Asia-ǵmiññuruat qiniǵniǵaat Paul agaayyuvikpaum iluani. Akatiǵniǵaat iñuǵiaqtuat iñuich, aasiñ tigguǵluklugu Paul. ²⁸ Iǵialaplutin itna, “Israel-aagmiut! Ikayuǵitchi. Uuma iñuum ilisautriñuam iñuñnik naniyayaq akikñaqhugich Israel-aagmiut suli akikñaqhugu maligutaksraq qaisauruaq Moses-kun unniñ akikñautipluni uumuuna agaayyuvikpañmun. Pakmaunniñ itqutrimalgitchuq Jew-ñunñitcheuani uvuñña qaayunnaqsipkaqhugu ipqitcheuq ini.” ²⁹ (Taamna nipliñiqsut atakkii sivuani qiniñuǵlugu Paul nunaaqñimi piqatqalha Jew-ñunñitcheuamik Trophimus-mik Ephesus-miumik aasiñ itqutinasuǵniǵaǵlugu agaayyuvikpaum iluanun. Taatnaǵhugu tigguǵlunñiǵaat.) ³⁰ Taatnaqñutin luǵatin iñuich nunaaqñimi akatauniqsut. Iñuich atautchikun aqpaqsruqñutin Paul tigguǵlunñiǵaat aasii kaliklugu agaayyuvikpañmiñ. Tavrauvaa agaayyuvikpaum paanñi umiñniǵaich. ³¹ Taapkua aupiññitcheuat tuqñiññaagusaqmagmatlu Paul, imma kilinñiǵaat Rome-maǵmiut añuyyiqñitñisa qaukiñat iñupayaat Jerusalem-mi akataunipluǵich. ³² Tavruma qaukiñum katitñiqñiñich analatit suli añuyyiqñitni upaktuǵniǵai iñuǵiakpauraqtuat iñuich. Qiniñqamitruñ qaukiñiq añuyyiqñituummaan anaumiñniǵniǵaat Paul. ³³ Tavruma qaukiñum tikitñamun Paul tiguñiǵaa aasii tillisigiplugu qiliqsruqñuǵlu malǵuññik kalimñiññik. Tavraasiñ apiqsruqñitaaqñiñiǵai itna, “Kiñña una añun? Sumik savvaqñukpa?” ³⁴ Tamatkua iñuǵiakpauraqtuat iǵialaaqñiñiqsut atinñitcheuamik nipimik. Qaukiñum ilitchugilguñiññiǵaa sumik agvisiqñutin itnasigñat. Taatnaqñuni tiliñiǵai añuyyiqñit Paul inaatuñitquplugu. ³⁵ Tikiñitkamitruñ tutipqñiñun añuyyiqñit akiyaǵaat Paul atakkii iñuich qinnaktaliqñitlutin. ³⁶ Iñuich malgutigaluǵniqsut iǵialaplutin, “Tuqutchiñ!”

Paul Uqapsaaǵutñiruq Inmiññik

³⁷ Añuyyiqñit itqutñiññaagummatni Paul inimiknun ilaan nipliutiniǵaa qaukiñiq, “Uqaqatig-illakkumiññaqñiñ?” Tavruma apiqsruñniǵaa, “Uqatlavich Greek-tun?” ³⁸ Ivrumiññitpich Egypt-miu qañjaqammiuraq akatchipluni aqilñiñiqsuñmik, sivulliqñigich sisamanik kavluutiñunjanik satkuliññik iñuñlaamun?” ³⁹ Paul-ñum kiñniǵaa, “Jew-ñuruñña animapñuñja Tarsus-mi Cilicia-miittuami, iñuǵiplunña taavrumani nunaaqñimi iñuich ilisimallautkkañatni. Nipliqñillaññiñña iñunñun!” ⁴⁰ Tavra qaukiñum uqaquniǵaa. Paul-guuq tutipqñiñun qikaqñuni urriqaniǵai iñuich. Nipaiqmata ilaan nipliutiniǵai Hebrew-tun itna,

22

¹ “Aniaqatiñmaan suli aapañuruasii, naalaññilaksunñu uqautiksraǵa patchisaññitpapun sivuqqaqñitñi!” ² Taapkuaguq tusaagaqñitkamitruñ uqaqñuǵu Hebrew-tun iñuksruñniqsut. Paul-ñum uqautipsaañniǵai itna, ³ “Uvañña Jew-ñuruñña. Tarsus-mi Cilicia-miittuami

animagaluqaquna, uvaniasiin Jerusalem-mi iñuquqtuna. Gamaliel-mik ilisautriqaqtuna. Ilaan pillautaqługu ilisautigaana sivulliapta maligutaksranjanik. Nalaunjasuktuañurunaqtuq Agaayyutikun iluqapsisun uvaniittuatun uvlupak. ⁴ Nagliksaaqtitkitka iñuich tuqunniatqługich ukpiqsripmata Christ-mik, anutiniglu ağaniglu tigusullakłuna inillaktaqługich isiqsivimun. ⁵ Qaukhat agaayuliqsit suli iluqağmin sivulliutiqruat Jerusalem-mi nalupqinaiyagaat uqaqtılaaga ilumutun. Ilinitiñi aglaksraqłuna Jew-nuruat katraqviatnun Damascus-miittuanun, aullalgitchuna tigusityaqłuna ukpiqtuanik Jesus-mik Jerusalem-mun utqutrityaqłuna kalimñiğnik qiliğlugich anasiñjuqsagviksranjatnun.

Paul-ñum Uqatha Mumiğimigun

⁶ “Uvluppaguqtuami iglihamni qalliplugu Damascus taimmaiñaq qaumangum pakmakña qaggutigaana. ⁷ Katakama nunamun tusaagiga nipi vavannun itnaqtuaq, ‘Saul, suvaata nanjititpina?’ ⁸ Apiqsrugiga, ‘Ataniiq, kisuuvich?’ Kiugaana, ‘Uvaña Jesus-nuruña Nazareth-miu nagliksaaqtitağikkan.’ ⁹ Tuvaqaqtiuma qaumaniq qiniğaluağaat aglaan nipa uqautrima tusaanjtaat. ¹⁰ Apiqsrugiga, ‘Ataniiq, sutquvina?’ Atangum kiugaana, ‘Makillutin Damascus-mugiñ. Taamna taamani uqautiniagaatin iluqaanik Agaayyutim sivunniutaanik ilipnun atuqplugu.’ ¹¹ Taavruma qaumaniqpaauram qiniñlaiqsitiqmama tuvaqaqtiuma tasiuqłuna Damascus-mun tikiutigaatna.

¹² “Taavrumani anun inniqsuaq atilik Ananias-mik agaayyutiqaqłuni tupiksriuruq maligutaksranik kamagikkauplunilun Jew-nuruanun Damascus-mi. ¹³ Taavruma utlanğigaana. Qikaqami saniqqamnun nipliutigaana, ‘Aniaqaan Saul, qiniñlasitqigiñ!’ Taimmaiñaq qiniñlasitqiksuna. ¹⁴ Nipliutigaana, ‘Sivulliapta Agaayyutaata piksraqtaagaatin ilitchuğitquplugu pisuñi, qiniñquplugu Agaayyutim savaktini suli tusaatquplugu taavruma nipa. ¹⁵ Iñisimaraugisirutin ilaagun uqautilugich iñupayaat qiniñkappnik suli tusaakkappnik. ¹⁶ Pakma utaqqsunaqnak! Makillutin paptaaqtillutin, killuqsautitin piqsillugich agaayuiñ atqagun.’

Paul-ñum Tuqłukkaulha Quliatuqaqplugu Jew-ñunitchuanun

¹⁷ “Jerusalem-mun utiqama agaayyuvikpañmi iniqsruhamni qiniñquuraaqłuna, ¹⁸ Agaayyutmun uqautipkaqłuna itna, ‘Qilamiksruğutin Jerusalem-miñ aullağiñ atakkii iñuich uvani akuqtuğumifaitkaat ilisimaraulhiñ uvapkun.’ ¹⁹ Kiugiga, ‘Ataniiq, ilinisa ilisimallapiagaat katraqviniñ isiqtaktsraqtuğiga ukpiqsriuranik ilipnik ipiğaqtuqługich. ²⁰ Suli Stephen ilisimarigikkan tuqquataupman uvañaptuq tavraniittuna ikuagiplugu tuqquataulha unniñ qanaksipluna tuqquatchiruat atnugaanjitñik.’ ²¹ ‘Aullağiñ tuyuğisigikpiñ Jew-ñunitchuanun unjasiksuanun,’ Atanguruam nipliutigaana.”

²² Iñuich naalağniñiğaat Paul. Aglaan nipliutigikmagu taamna iğialaksağniqsut nipitutilağmikiñ, ‘Iğitchiun, tuqquatchiun! Ilaa iñuuruksrañitchuq!’ ²³ Ilinich iğialağmin atnugaamikiñ isaqtausiqhutin qavia silamun tinjipkağniğaat. ²⁴ Aasii Rome-mağmiut atangaata iñugikkani tiliñiğai Paul itqutitquplugu anuyyiuqtit inaatnun tillisigiplugu ipiğaqtuqplugu ilitchuğiniğlugu suvaata Jew-nuruat qinnallapiatilaanjanik. ²⁵ Ilinisa qliqsruanikmatni ipiğaqtuğviksrağmiñun Paul-ñum nipliutiniğaa anuyyiuqtit qaukhat qikaqtuq tavrani, ‘Ipiğaqtułhiñauvisiun Rome-ñum iñugikkana apiqsrutağaluaqnağunniñ savvağlukmanjaan?’ ²⁶ Taavruma anuyyiuqtit anjalataata tusaakamiun ilaan qullipiaq nipliutiniğaa, ‘Qanuq savaaqapich? Taamna anun Rome-ñum iñuginiğaa.’ ²⁷ Taatnaqłuni anuyyiuqtit qullipianata Paul utlakługu apiqsrugniğaa, ‘Uqautinña. Rome-ñum iñugivatin?’ Paul-ñum anjiniğaa. ²⁸ Qullippiam nipliutiniğaa, ‘Uvañali tauqsiağikkağa Rome-mağmiuğikksrağa maninmik.’ ‘Aglaan uvaña animaruña Rome-mağmiun iñugipluna,’ Paul-ñum itnağniğaa. ²⁹ Taatnaqmarquuq tamatkua apiqsrutaqtiksrautai Paul-ñum piqsaağniqsut tavruvaa. Taamnaunniñ qullipiaq iqsitchañniqsuq kanjiksamiun Paul-ñum Rome-mağmiunutilaana suli ilaan qiliqsruqtinniqamiun kalimñiğnik.

Paul-ñum Tikiutiqalha Uqaqsittaqtitchirinun

³⁰ Taavrumaguq anuyyiuqtit qullipianata kanjisisunniğaa nalupqinaitlukługu sumik piqsuqługu Jew-nuruanun patchisiqułiha Paul. Taatnaqłuni uvlutqikman ilaan kalimñiğich piqsinniğai aasii qaukñinisa agaayuliqsit suli iluqaisa uqaqsittaqtitchirit tiliñiğai katitquplugich. Tavrakña Paul tavrnautiniğaa aasii qikaqtitlugu sivuğaatnun.

23

¹ Paul-ñum qiniñtuagaatniğai iriğruñiñaaqługich taapkuva uqaqsittaqtitchirit aasii nipliqluni, ‘Aniqatiumaan! Umunjaaglaan uvlumun patchisaitchuakun qauğrimmağiutillautakun iñuuruñuruña sivuğaañi Agaayyutim.’ ² Paul taatnaqman Ananias-ñum, qaukhat agaayuliqsit, tiliñiğai tamatkua qikaqtuat qaninani Paul-ñum patiktiquplugu qangagun. ³ Paul-ñum nipliutiniğaa, ‘Ilvich ukpiñjuaqti! Agaayyutimtuuq nalupqinağlugu patikkisipmiagaatin. Ilvich aquppiruatiin tavrani atanniqsaksrağipluna

tuvraqhugu maligutaksraq naagasuli ilvich naviksimaagitin tilirikavich patiqupluna.”⁴ Anutirguuq qanittuat Paul-mun nipliutinigaat, “Agaayyutim qaukhiñuruuq agaayuliqsaa uqamaqhuutigini.”⁵ Paul-ñum kiunigai, “Aniqatiumaan! Uvaña ilisimanjifiñigiga sivulliuqtapluñi agaayuliqsautilaaña. Atakkii Agaayyutim makpiğaaññi aglausimaruc itna, ‘Ilipsi uqamaqhuutiyumiñaitkisi iñugikkapsi añalatijnich.’”

⁶ Paul-ñum ilitchuğikamigich ilañich katimaruat Sadducee-ñuruañdhat suli ilañich Pharisee-ñurplutin ilaan nipliutinigai taapkua uqaqsittaaqtitchirit, “Aniqatiumaan, uvaña Pharisee-ñuruña iğniğiopluna Pharisee-ñuruam. Ittitaruña uqaqsittaağvinmi uvani piqutigiplugu niğiugaqahiga tuquruat añitqihiksranatigun iñuuhğmun.”⁷ Taatnaguuc Paul nipliqlman tavrauvaa Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu uqaalatraaqsiñiqsut, aasiñ katimaruat atinajqhutin.⁸ Atakkii Sadducee-ñuruatguuc uqaqhutin tuquruat iñuutqikkumiñaitlugich suli piñiñiplugu irrutchiñiglu isağulijniglu. Aglaali Pharisee-ñuruat ukpiqsriplutin iluqaitniik taapkunija.⁹ Taatnaqhutin katimaruat nipituisaiñağniqsut. Ilañich aglaliqirit Pharisee-ñuruañuplutin qapiqtaiñilapiağniqsut itnaqhutin, “Paqitchilğuitchugut savvaqhuutaanik uuma iñuum. Isağulgun naagaqaa irrutchim ilumun uqautivalukkaa.”¹⁰ Taapkua uqavaadhat iğlutuyunaiqlman taamna añuyyiuqtit qulliqpianat isummiğniqsuq ilijnitñun siquminnasugalugu Paul. Taatnaqhuni añuyyiuqtini tiliñigai taapkunija katimaruam ivayaagitquplugu Paul ilijnitñiñ aasii itqutilugu añuyyiuqtit inaatnun.¹¹ Tamarrumani unnuami Atanguruam qikaqasiqlugu Paul nipliutinigaa, “Qapiqtagnak! Ilisimaraupmatun uvapkun uvani Jerusalem-mi taatnatuntuuc Rome-mi ilisimarauğisirutin.”

Sivunniugun Tuqtchuklugu Paul

¹² Uvlaağutqikman Jew-ñuruat katimakamij sivunniugniqsut. Nalupqinaiqsrughutin akiqsruğniqsut, “Uvagut niğuyumiñaitchugut unniñ imigumiñaitchugut sumik Paul tuqunñanikkaluaqnaqu.”¹³ Sippaqaqğuguuq malğupiaq taapkua inniqsut sivunniugtuat itna.¹⁴ Aasii utlautiplutin agaayuliqsit qaukhiñitñun suli sivulliuqtigruatnun itnağniqsut, “Uvagut nalupqinaiqğlugu akiqsruqtugut qanutchimik niğiyumiñaitluta Paul tuqutkaluaqnaqu.”¹⁵ Taatnaguasi, ilipsi uqaqsittaaqtitchirituummapi tuyuqagitchi añuyyiuqtit qulliqpianatnun Paul tavrunautitqulugu liilaa apiqsruqtapsaanñuaguklugu. Uvagut tuqutkisipmigikput sivuani tikiñiksranan uvuna.”

¹⁶ Aglaarguuq Paul-ñum uyuguan, ağnauğan iğniñija, tusaanigaa taamna sivunniukkanjat. Taatnaqhuni añuyyiuqtit inaatnun isiqhuni utlanñigaa Paul uqautityaqługu taavrurumija.¹⁷ Paul-ñumaasii tuqluqamij añuyyiuqtit añalataat nipliutinigaa, “Añuyyiuqtit qulliqpianatnun taamunautiñ una nukatpiaq, piqagñiqsuq uqaututiksraqmiñik ilaanun.”¹⁸ Taavruruma añalatin taamunautiniğaa qulliqpianatnun añuyyiuqtit itnaqhuni, “Paul-ñum isiqtaurum tuqluqluna inijaña ilipnuutitquplugu una nukatpiaq. Sammaguuc uuma uqaututiksraqağatın.”¹⁹ Taavruruma añuyyiuqtit qulliqpianata tasirriutipluguuq avunaqtaagutiniğaa aasiñ apiqsruqlugu, “Sumik uqaututiksraqapñija?”²⁰ Taavruruma nukatpam nipliutinigaa, “Jew-ñuruat sivunniugtuat inijgukhutin uvlaakun tikiutitquplugu Paul uqaqsittaağvinitñun apiqsruqtapsaanñuaguklugu.”²¹ Aglaan añiqnagich atakkii malğukipiaq iñuich sippalik irğsimaniagtut utaqqiruut ilaanik apqutmi. Ilnich akiqsruqtaanikhutin niğitqikkumiñaitlutin unniñ imitqikkumiñaitlutin tuqutkaluaqnaqu ilaa. Ilnich-amma itqanaiqhutin utaqqigaat ilvich añihiksran.”²² Taavruruma qulliqpam nipliutinigaa taamna nukatpiaq, “Kisumununniñ taamna ilitchuğipkağniaqnaqu suli tamatkunija uqaqtılaan uvamnun.” Taatnaqqaqlugu taamna nukatpiaq aullaqtinnigaa.

Paul-ñum Tuyuulha Kavanauruamun Felix-mun

²³ Taamna qulliqpiaq tuqluñiqsuq malğunñik añalatinitniik añuyyiuqtit uqautiniğik, “Itqanaiağitchik malğuk kavluutik añuyyiuqtinik suli piñasukipiaq qulinik tuttuqpiraqtinik suli malğuk kavluutik panaliraqtinik Caesarea-muktuksranik. Itqanaiağmagit anaqapak aullaatlasilugich.”²⁴ Suli itqanaiautlugu tuttuqpañnik Paul-ñum usiaqsiğviksranñiik tikiutiksranñiik añayanñiusuñaqani kavanauruamun Felix-mun.”²⁵ Aasii taamna qulliqpiaq aglanñiqsuq taamuña itna,²⁶ “Claudius Lysias tuyuqtuq uumiña kavanauruamun kamanaghuni Felix-mun, iluqaqun!”²⁷ Una añun Jew-ñuruat tiguplugu tuqluñiñaagunñikanjat aasiñ piqasiqluna añuyyiuqtimnik annautikkaqput, atakkii ilitchuğigiga ilaa Rome-miñ kanjiaqla.²⁸ Kanjipsaaguklugu sumik piñhagun patchitchiqlugu uqaqsittaaqtitchirinitñun utlautigiga.²⁹ Ilitchuğiruna qanutchimik piñaisilaanjanik tuqurutaayumiñaqtuamnik unniñ isiqtauluni. Aglaan inñin maligutağmikkun patchisiqusimagaat.³⁰ Uvaña kilikaukama Jew-ñuruamun sivunniugutiniplugu tuqutchuklugu piñatchiasuñaqnaqu tuyuğigiga ilipnun, tamatkuaptuuq patchisiqutrañ uqautigitka tikiutitquplugich agvisinich akiknaqlugu ilipnun.”

³¹ Añuyyiuqtit atummiñigaat tiliisusiaqtin. Aullautiniğaat Paul tamarrumani anaqami tikiutiplugu Antipatris-munaglaan.³² Uvlutqikman tamatkua pisukhutin añuyyiuqtit

piruat utiŋiqsut aglaan tuttuqpiraqtuat iglitutiñaqlu Paul. ³³ Tikiutikamitruŋ Caesarea-mun kavanauruamun qaiñiñiŋaich aglailļu Paul-lu. ³⁴ Taavruma kavanam agliqianikamigich apiqsruñiŋaa Paul sumiunupmagaan. Iłitchuŋikamiuŋ taamakŋa Cilicia-ŋmiunulha, ³⁵ Felix-ŋum Paul uqautiniŋaa, “Ivich pasiritin tikitpata naalaŋnigisiñiŋikpiñ.” Aasii ilaan tillisiginiŋaa Herod-ŋum atanŋum inaani Paul qanagitquplugu.

24

Jew-ŋuruat Paul-mik Pasitñiħat

¹ Kiŋuatigun tallimat uvlut Ananias, qaukħat agaayuliqsit, piqasiqħuni ilaŋitñik sivulliuqtigruat suli maligutaksraliqiririk atiliŋmik Tertullus-mik tikiñiñiqsut Caesarea-mun. Aasii uqaŋigat atakikħautriŋ Paul-kun taavrumuŋa kavanauruamun. ² Tavruŋautianikmatruŋ Paul, Tertullus uqaŋniqsuq itna, “Kamanaqtuatiin Felix! Tumigiqlugu aŋalatillautauħiñ siviŋsuruamik aŋuyautairrituqatitkiptigtut suli isumatulipkun ikayuŋitiŋ inuŋvut tumigiqlugich iñuŋiaktuat iħaqsruutit. ³ Quyyatigigikput sumiunniñ nanipayaaq, aasii quyyatigallapiŋigitiŋ. ⁴ Aglaan miŋuqtillutin piyumagaluqaŋak inŋigikpiñ naalallaquplugu naigililugu uqaŋiraksraqput. ⁵ Una iñuk iłitchuŋikkaqput iñukuqutauplugu, akunŋatni Jew-ŋuruat iluqaani nunami aullaŋniiraŋaqtuuaq akarrutinik suli ilaa qaukħiupluni Nazarene-ŋuruani. ⁶ Agaayyuvikpaŋmik qaayugnaqsiliuŋniħa pisigiplugu uvagut tigukkaqput atanniŋuklugu tuvraŋlugu maligutaksraqput. ⁷ [Aglaan qaukħium aŋuyyiuqtit qulliqpianħata Lysias-ŋum upaktuqħuta uvaptikniñ ivayaagigaa. ⁸ Aasii Lysias-ŋum uqautigaatigtut tikiutritquplugich patchisaatnik ilipnun.] Ivich apiqsruqtaŋupku iłitchuŋimayaqmigiñ ilaaniñ iluqaan akikħautivut ilaagun.” ⁹ Tamatkuaptuuq atlat Jew-ŋuruat tavrani tappiŋniŋaat Tertullus-ŋum akikħautaa Paul-kun itnaqħutiŋ, “Iluqani tamanna uqauttun ilumutuuruq.”

Paul-ŋum Uqapsaagutriħa Sivugaani Felix

¹⁰ Taavruma kavanauruam urriqaniŋaa Paul nipliqluplugu. Paul nipliqaŋsiñiqsuq, “Iłisimagia iñuŋiaktuami ukiumi aŋalatchiħiñ uumiŋa nunaaqqimik. Quyaŋigiga patchisaiyahiksraŋa sivuqapni. ¹¹ Iłitchuŋiraksraŋigini qulit malŋuk uvlut qaanjanikkaluqatitnagich utlautiliŋa Jerusalem-mun Agaayyutmik kamaksrityaqħuŋa. ¹² Jew-ŋuruat iłitchuŋitkaluagaatħa taamavrumani agaayyuvikpaŋmi qapiqsigiħtraŋluŋa iñuŋmik naagaunniñ akatchiħuŋa iñuŋmik katimmaviŋmikiŋi tugiŋi naagaqaa nanipayaaq nunaaqqiñi. ¹³ Naagaunniñ ilinisa nalupqinaiaŋlugu pilguitkaat akikħautriŋ uvamnun. ¹⁴ Aglaan nalupqinaiaŋlugu uqautigikpiñ, maliktaullakkiga tamanna apqutaa nutaupluni ukpiŋiraksram ilinisa uqaŋikkaħata sagluuqtuapuplugu. Sivulliħata Agaayyutaat agaayumaagvigiŋa, ukpiŋigiktaptuuq tuvraŋlugu maligutaksraq qaisauruuaq Moses-kun suli aglausimaruat makpiŋaanjitiŋ siviŋniksriqirit. ¹⁵ Niŋiugaqamiuŋaptuuq ilinisitun, itna, Agaayyutim iluqaisa tuquruat iñuich aŋipkaŋisiplugich, nakuuruatlu piŋiħtuatlu. ¹⁶ Taatnaqħuŋa ataramik qauŋrimmaaŋiutillautaqaguktuŋa patchisaitħuŋa sivugaani Agaayyutim suli iñuich. ¹⁷ Iñuŋiaguraqtuani ukiumi piisaallaqqaqħuŋa Jerusalem-miñ itqitħuŋa saagaqaqħuŋa manihmik aatchuutinik nunaaqqiŋmiunupqatimnun suli tunillaŋiaqħuŋa. ¹⁸ Taamna savaaŋipkaqtitlugu paqinnigaatħa agaayyuvikpaŋmi, naatchianikama iŋŋuutiksraqtuŋvikaanik atuqtaksraŋisigun Jew-ŋuruat. Tavrani iñuŋiaktuat iñuich iqataunħitħut uvamni unniñ qanusiq akarrun inŋitchuq. ¹⁹ Aglaan ilaŋiħ Jew-ŋuruat Asia-ŋmiunuplutin ittuat. Taipkuaptuuq uvuŋa sivuŋaŋjutiŋuksraugaluqaŋat ilipnun iłitchuŋipkaŋiaŋlugu akikħautriŋ piqagumiŋ qanutchimik uvapkun. ²⁰ Ki, ukua iñuich uvaniħtuat uqaŋilitrūŋ paqitaŋikkaqtin nalaunŋirrutiga sivuŋaŋjusimmaħami uqaŋsittaŋqitħirinun. ²¹ Aglaan una atausiq nipliutiŋigiga makitaħami sivugaatni, ‘Iłipsi atanniŋniapisiŋa ugluvak piqutitilugu ukpiqsriħiŋa tuquruat aŋitqikksisiŋiplugich.’” ²² Felix-ŋum iłitchuŋsriuram agaayyutikuagiamik katimaliq umikkaa itnaqħuni, “Aŋuyyiuqtit qulliqpianħat, Lysias, agŋiŋpan sivunniŋisigiga taamna uqavaaŋitkiŋi.” ²³ Taatnaqman Felix-ŋum tillisiginiŋaa aŋuyyiuqtit qaukħatnun Paul qanagitquplugu aglaan tiŋutaagisuŋaŋagu, aasiñ tillisigiplugu ilaŋnaaninun piqaqtilhiħiaŋuqħuŋa inuŋikkaŋigun.

Paul-ŋum Sivugaŋjutiŋkaħa Felix-mullu Drusilla-mullu

²⁴ Qavsich uvlut qaanjanikmiullu Felix Jew-ŋuruamik ilaqaŋtilik Drusilla-mik tikiñiñiqsuk aasii uqaqatigisukħuŋ Paul. Taatnakiñ Felix tusaapsaaguktuq ukpiqsriħiŋkun Christ Jesus-mik. ²⁵ Paul uqaŋaluaqman nalaunħaruahkun, inmun aŋalagaŋyahiksraŋkun, suli atanniivium uvluaqun tikitchuksraŋkun Felix isumallaagaqsiñiqsuq. Aasii nipliqluni, “Aullahiħiaŋuqtutin pakma. Piviksranitqikkuma qanniŋisigikpiñ.” ²⁶ Suli ilaan niŋiugaŋigaluagniŋaa Paul qaitchiħasugalugu manihmik. Taatnaqħuŋa ilaan uqaqatigaluaŋniŋaa akulaiaŋlugu. ²⁷ Aglaan malŋuk ukiuk atuumaanikmaknik Porcius

Festus inanjigñigaa Felix kavanauhagun. Taatnaqhuni Felix-ñum ihuaqnağukhuni Jew-ñuruanun isiqtağitiuñigaa Paul.

25

Paul-ñum Injaqalħa Umialijmun Rome-mi

¹ Tavra Festus taamna piņasunik uvlianikami tavrani nunamiñi qaukğiguqamiaglaan Caesarea-miñ Jerusalem-munñiqsuq. ² Tavrani Jew-ñuruat qaukğinich agaayuliqsinjsa suli sivulliuqtigruanjisa tikiutinigaich ilinjisa akikñautigikkatin Paul-kun. ³ Taamna kavanau-ruaq Festus apiginiğaat quyalitqulutinj Paul Jerusalem-muktitquplugu. Ilinich sivun-ñiuğaqahutin tamaani apğutaani tuqğutçukhugu. ⁴ Festus-ñum kiuniğai, “Tasamani Caesarea-mi Paul isiqsimakkauruq. Uvañali sivuniqaqtuñja utitqigukñuñja. ⁵ Qaukğigikkasi Caesarea-muktihifiñaugisi uvapkun akikñagiğlugu tasamma iñuk savvağuksimakpan.”

⁶ Festus taamna itkaluğami tallimat piņasunilu naagaqaa qulini uvluni. Utigñiqsuq Caesarea-mun. Uvlutqikman atangum aquppiviani aquppipluni tiliriñiqsuq Paul tavrñautitquplugu. ⁷ Paul tikitman Jew-ñuruat agğiqatauruat Jerusalem-miñ qikaqhutin avataanun iglulisullapiagñigaaat supayaatigun, ilumutuullaalapiagğugich pilğuisağmiktigun. ⁸ Aglaan Paul uqautiginiqsuq inmiñun itna, “Savvağluutaichuñja akikñaqhugu Jew-ñuruat maligutaksrañja unniñiñ agaayyuvikpak naagaqaa Rome-mağmiut umialgata tillisai.” ⁹ Taatnaqman Festus-ñum quyalifiñagğugich Jew-ñuruat apiqsruğniğaa Paul itna, “Jerusalem-mukkumiñaqpich atannikkautyağutin sivuqamni taamani tamatkunuuna akikñausiapkun?” ¹⁰ Paul-ñum kiuniğaa, “Qikağukñuñja sivuğaaani atanniivian Caesar-m, umialgum Rome-mi. Sivunniuglijñja taakmani. Killuqsagumiñaitkitka Jew-ñuruat supayaakun, ilvittuuq taamna ilisimapmigiñ. ¹¹ Savvağluktaurñuluñja piguma uvañnun tuqurrutiksrauyumiñaqtuamik iniqsrñitçhuñja annagugluñja anasiññuqsautmiñ. Aglaan tamatkua akikñautaata akikñaqtima tanjiğilaukpan, kia-unniñiñ qaisaksrağinjitkaañja ilinjitñun añalataksraulunja. Taatnaqhugu Rome-mağmiut umialganun utlautliksrakun injaqaqtuñja.” ¹² Tavra Festus-ñum uqaqatigiqqaagğugich sivunniugtini kiuniğaa, “Rome-mağmiut umialgatnun injaqaqtuatiin, taakmuñja umialgamun aullağisirutin.”

Paul Sivugañjusimagaat Agrippa-munlu Bernice-munlu

¹³ Qavsich uvlut kinuatigun Umialik Agrippa suli Bernice tikiññiqsuq Caesarea-mun pağlatyağhugu Festus. ¹⁴ Ilinij qapsiñik uvlianikmaknik tavrani Festus-ñum uqautiniğaa umialik Agrippa Paul-ñum pasikkusanjanik itna, “Añun-samma uvani ittuq Felix unisañja isiqsivinjmun. ¹⁵ Uvañja utlautikama Jerusalem-mun Jew-ñuruat qaukğinisa agaayulisit suli sivulliuqtigruanjisa akikñaqhugu uvañnun tuqğutitqukkañat. ¹⁶ Aglaan kiugitka Rome-mağmiut taatnalguñiñiplugich, uvagut uqaqsittaqtitlaitkikput pasikkauruq iñuk uqapsaagaluagtitnagu kigiñaağugich taipkua pasirai. ¹⁷ Taatnaqhugu taipkua pasirai tikitmata uvuñja piñatchiasurñaqnagu uvlutqikman isivgiugukhugu tilisiruñja taamamna añun sivugañjutitquplugu. ¹⁸ Taipkua igluliqsuutiruat makitnaminj akikñautiksraiñiğaaat savvağluutaanik niğjugikkamnik. ¹⁹ Naagatai ilinjisa uqaksraqtuutigiñhiñaaqsigaat ukpiğisigimikkun suli iñukun tuquruakun atiqaqtuakun Jesus-mik Paul-ñum uqağikkanagun iñuuplugu. ²⁰ Uvañja nalupqisrukama qanuq ilitçhuğiniñaksrajanik tamatkua, apiqsruğiga Paul ilaa piyummatiqagayaqmagaan Jerusalem-muliksrñagun tamatkunuuna uqaqsittaagğuni tasamani. ²¹ Aglaan Paul-ñum injağikkanja ataniğmuutitqupluni Caesar-mun umialijmun Rome-mi. Taatnaqñuñja tiligiga qaunagitquplugu tuyuginiañhanunaglaan taakmuñja umialijmun.” ²² Agrippa-m nipliutiniğaa Festus, “Taamamna añun tusaayunmiuqmiñigaa.” “Uvlaakuğuppan tusaagisiñiğai,” Festus-ñum kiuniğaa.

²³ Uvlaakuagun Agrippa-lu Bernice-lu utlautiniqsuq atnuğallaauçhutik savaktituum-mağmik. Isiqtat katimmavijmun piqasiçhutik qaukğigñik añuyyiuqtinik suli nunaaqçim sivulliuqtaiñik. Festus-ñum tillisiginiğaa Paul tavrñautitquplugu ²⁴ nipliqhuni, “Ataniiq Agrippaa suli iluqasi uvaniqatauraasii! Una añun ittuq iluqagmin Jew-ñuruat uvani suli Jerusalem-mi pasikkañat uvañnun niplirautigiplugu iñuuruksraungigñiplugu. ²⁵ Aglaan paçitçhilğuitkiga qanutçhimik tuqurrutiksrajanik. Aasii ilaa Caesar-mun injaqaqman sivun-ñiutigiga tuyuğisukhugu taakmuñja. ²⁶ Aglaan nalupqinaitçuamik piitçuñja aqvsiçsrajanik Paul-ñum umialimnun tuyuksramnik. Taatnaqhugu sivugañjutipkağiga ilipsitñun, suvaluk sivuqçapnunun, Umialik Agrippaa, ilitçhuğiniurapsaqaagğuglu aglaaksranikkasug-aluñja qanuçhimik. ²⁷ Uvamni nalaunñaitluni tuyuqaliksraq isiqtamik Rome-mun nalupqinaiçhugu akikñautiksraitluni ittuamik.”

26

Paul-ñum Uqapsaagutriħa Inmiñik Sivugaani Agrippa

¹ Agrippa-m nipliutiniġaa Paul, “Ilvich uqautigiħhiñaagūqtutin ilipkun.” Tavra Paul isaklugich arganji aullaġniħhiġaa itna, ² “Umialiik Agrippaa! Uvaŋa quviasullapiaqtuŋa uvlupak sivuqqapni uqaġvīqaqtitaullapkun tamarrumuuna iluqaġmin Jew-ŋuruat akikŋautaatiġun uvamnun. ³ Ilvich suvaluk ilisimmaaġiksutin iluqaitniħ Jew-ŋuruat ilitqusi-atniħ suli uqaksraqtutigisuukkanjitiħ. Taatnaqluġu inġigikiptiħ naalaġnitqupluŋa qiħiħiħutin.

⁴ “Iluqaġmin Jew-ŋuruat ilisimagaat luqaan iħuunialġa, atakkii nutaullħmaniħlaan iħuuniaqtuŋa iħumni nunamni suli Jerusalem-miħ. ⁵ Uqalħhiħaanurut ilisimakkaqtin uqautigisugluŋa piyumin. Ilisimapiunt aullaġniħhaniħlaan ilaġitilaamnik Pharisee-ŋuruanun tuvraħiħiħiaġaqtuāt malġitaksranik pitluluglu atlaniħ. ⁶ Pakma qikaqtuŋa uvuŋa atanniqsaksraqūkluŋa piqutigipluġu niġiugaqalġa Agaayyutim immiunianialħanik akisruutmiħiħ sivulliptiknun. ⁷ Iluqatin qulit malġuich qitunġaġiħ sivullipta niġiugaġaattuuq Agaayyutim akisruutaa agaayumaagvīgikkaqtin uvlugaġipman. Umialiik, taavrumuuna niġiugaqagnipluŋaptuuq patchisiquṭigaatna Jew-ŋuruat. ⁸ Suvaata Jew-ŋuruasi ukpigiħguṭpisiuŋ Agaayyutim anjikaiħlaħ iħuŋnik tuqunaruaniħ?

⁹ “Uvaŋaptuuq isumaqaluaqtuŋaa piyumiħaġniħtutitilaaptun akikŋaqtuġuklugich iħuich Jesus Nazareth-mium malġuqaṭai. ¹⁰ Taatnaiħipluġu savaaqaqtuŋa Jerusalem-mi. Qaukħiħitiħiħ agaayuliħsiniħ akuqtuiruŋa aħalatchirrutiksramnik Agaayyutim iħuġiaktuat iħui isiqtaupkatlasipulugich. Tuqutaksraqūmatigik ilaupmiraqtuŋa qaukħiħi. ¹¹ Iħuġiaktuani anisīuqsaqlugich Jew-ŋuruat katraġvījitiħiħ piħlaaġipkaġniaqluġu ukpigiħkaŋat. Uvaŋa qinnausimavaiħlugich aullaaqaqtuŋaunniħiħ uħasikusamun nunaaqqiħun tamatkua nanjitchuklugich.

Paul-ŋum Uqalħ Mumiħiħmīgun

¹² “Taatnatchimik piqusiqluŋa Damascus-mun aullalġitchuħaŋaa aħalatchisaigun suli tillisaigun qaukħiħisa agaayuliqsiħ. ¹³ Umialiik, iħliħamni uvluppaquqtuami qauma siqiħiħmiħ qaumatluħniqsuaq qiħiħiħ. Puuqtiħaġitigut taapkuualu iħliħaṭitka qaumaŋum pakmakŋa. ¹⁴ Iluqata katakapta nunamun nipi tusaagiga Hebrew-liraaqħuni uqaqtuag uvaŋnun, ‘Saul, suvaata nagliksaaqtitpiħa? Ilipnun atnaqsiħaqtutin akilħiliħuqapŋa atripluġu natmaksivik atnaqṭitaqtuag akilħiħisuikami iħumi anautanjanun. ¹⁵ Apiqsrugiga, ‘Ataniħq, kisuvivich?’ Atanum nipliutigaħaŋa, ‘Jesus-ŋuruŋa nagliksaaqtitaħiħkan. ¹⁶ Makittin! Sagviutigikiptiħ nalunaiaġaqluġu savaktiksraqtaanulħiħiħ uvaŋnun. Uqautritqugikiptiħ iħuŋnik ilitchuġikkapnik uvapkun uglupak suli ilitchuġipkaġumaakkamnik ilipnun aquagun. ¹⁷ Uvaŋa annautigisigikiptiħ Jew-ŋuruaniħ suli Jew-ŋuŋitchuaniħ tuyuġigupkiħiħ ilinitchun. ¹⁸ Ilvich aħmaqsruġisigitiħ irigikkħuŋniħ mumiħisilugich taaqtuamiħ qaumaruamun suli tuunġaum sanħianiħ taavrumuŋa Agaayyutim sanħianun. Tunħaviħiħutiħiħ uvamnik natqigutigisigitka killuqsautinich aasiisuli ilaliutinaħlutin Agaayyutim iħuŋniħun piksraqtaagikkħaħiħun.’

Paul-ŋum Quliaqtualħa Savaaġmīgun

¹⁹ “Umialiik Agrippaa! Taatnaqluŋa savaaqaqtuŋa tupigipluġu qiħiħiħturrusiaġa pakmakŋa. ²⁰ Quliaqtuagtuŋa sivulliupluġu Damascus-mi Jerusalem-miħ, kiħuagunsuli iluqaani Judea-mi akunġatniħu Jew-ŋuŋitchuat. Uqautigitka iħupayaat mumiħupulugich killuqsautinitchiħ Agaayyutimun aasiħiħ iħuuniaġaqsitquplugich samsikkħaunjaruatitun. ²¹ Taamna piħigipluġu Jew-ŋuruat tigguglukuŋa agaayyuvikpaŋmi tuqunniuraġaātŋa. ²² Uvlupaŋnunaglaan Agaayyutim ikayquħuŋa qikaqtitkaħaŋa uqatlasipulūna iluqapsitħun kamanagħniħiħitchuanunlu kamaŋaqtuanunlu. Tamanna uqaġikkaga atrigigaa uqautigikkħaŋa sivuniksriqirit Moses-ŋumlu atuumagisiħiħipluġu ²³ taamna Christ-ŋuruuq nagliksaaqtuksraunipluġu, suli sivulli-uruksraupluni anjitiqksuaniħ tuqunaruapayaaniħiħ ilitchuġipkaġlugulu anniqsuġiaħ iluqaitħun Jew-ŋuruuanunlu Jew-ŋuŋitchuanunlu.”

²⁴ Taatnaiħipluġu Paul uqaqman Festus-ŋum nipitusipluħiħ nipliutiniġaa, “Paul! Ilvich isumailaġuqtutin. Ilitpaursamkħiħpich kinnħaħaħuħaħiħ.” ²⁵ Paul-ŋum kiunigaa, “Kamaŋaqtuatiħ Festus! Uvaŋa isumailaġuŋitchuŋa. Uqautigaqtuŋa ilumutuupluni ittuamik. ²⁶ Uqautiħhiħiħaħuħa umialiħmun taluqsrautaighuŋa atakkii ilisimagaħ Agaayyutim uqalħagun suli anniqsuqtiħmīgun. Nalupqiginiħiħa ilitchuġiħa supayaamik Jesus-kun atakkii iluqani atuamniħiħuq iriħaqtuħiħ. ²⁷ Umialiik Agrippaa! Ukpigivigich sivuniksriqirit uqataat? Ilisimagaħ ukpiqsrisiħlaan tamatkunħiħa.” ²⁸ Tavra Agrippa-m nipliutiniġaa Paul, “Ayyai, ukpiqtuagūqtitqayauraġikma.” ²⁹ Paul-ŋum kiunigaa, “Agaayyutmun inġisruqtuŋa ilvich suli atlat naalaqtuāt uvaŋnun uglupak malġuqaṭiħitquymaplugich Christ-kun uvaptnun, aglaan itna kalimħiħisugayaħitħut.”

³⁰ Taatnaħanikman Paul umialiglu kavanauraġlu Bernice-lu suli atallu makinniqsut ³¹ aasiħiħiħiħaħutiħiħ uqaqsiħiħisut avatmun, “Manna anun piħiħuq sumik tuqurrutiksraġmiħiħ unniħiħ isiqsiħiħiħiħiħ irrutiksraġmiħiħ.” ³² Tavra Agrippa-m nipliutiniġaa Festus, “Tamanna anun pituiħayaħniqsuaq inħaħaħiħpan Caesar-muguguni.”

27

Paul-ŋum Rome-muŋniaħa

¹ Sivunniugutaŋjanikman tinjilgaqsigviksraqput Italy-mun qaiññiŋaich Paul-lu atlat isiq-tatlu Julius-mun aŋalataatnun aŋuyyiuqtit taggisigaqtuat aŋuyyiuqtaifiŋk Augustus-ŋum.

² Umiaqpaŋmun Adramyttium-mikŋaqtuamiñ ikirugut Asia-mun aullahñiñaaguñiqsuamun. Aristarchus Macedonia-ŋmiu Thessalonica-miñ piqataupmiuq uvaptikni.

³ Uvlutqikman tikitchugut Sidon-mun. Julius-ŋum iħaqqutiplugu Paul iħannaŋi tavrani qiiñiŋiaqtikai qaitchitquplugulu inuŋikkaniñik. ⁴ Tavrakŋa aullalgitñapta anuŋim pagŋaguutigaatigut. Qikiqtam Cyprus qamanŋagun tinjilgaqsiaqsirugut.

⁵ Siñiqsraqtuallakħugik Cilicia-lu Pamphylia-lu tikitchugut Myra-mun Lycia-miittuamun. ⁶ Tavrani Julius paqinnisquq umiaqpaŋmik Alexandria-miñ igliŋniŋaŋiqsuamik Italy-mun. Ilaan ikipkalgitkaatigut taavrumuŋa. ⁷ Tiksiuraaqhuta iñugiaktuani uvluni atakkii anuŋiħipaitluni. Arguŋianniuhuta tikilgataqtugut akianun nunaaqqim Cnidus.

Nigiŋqhum igliqtitchumiñaiqmatigut nalguŋta tiksiaqsirugut qamanŋagun qikiqtam Crete nanjaqqaqħugu nuvuŋaq Salmone-mi. ⁸ Piyaqniukun siñiqsraqtuauħugu tikilgataŋikput qamannillautaŋvik qaniŋaniittuaq nunaaqqian Lasea-m.

⁹ Taavrumani nunaaqqimi uvluiqtugut iñugiaktuani. Nuyuaŋnaqsisaatigut ikaaqsaliksraŋanun taŋiuaqpaum atakkii ukiaksraqhuni Jew-ŋuruat uvlua uisauraagviat qaanjanikman. Taatnaqhuni Paul-ŋum algaqsruŋiŋai taapkua ¹⁰ itnaqhuni, “Anjutiit, iħitchuŋigiga aullalgitchupta uvakŋa iglauħiqput navianagisiplugu. Usiavutlu umiaqpaglu unniñi iħanisa iñuich nuyuaŋnaŋisiruq piyaqquliksratigun.” ¹¹ Aglaan Julius naalatluŋniqsuq uqaŋikkaniŋanun aquttaanunlu iħuanunlu umiaqpaum nipliutaaniñ Paul-ŋum. ¹² Taamna qamannirvik iħaqaŋniñiŋiqman umiaqpaum ukiuvigilugu pikpagu iñugiatluktuat ayakkmanisquq tavrakŋa tikitchaŋuħugu Phoenix piyumiñagumiŋ. Taamna qamannirvik Crete-mi sanmiruaq uŋallamullu nigiqpamullu, taamna ukiuvigisukkaat.

Añniŋuqpauraħiq Taŋiumi

¹³ Tavrani uŋallaŋiksilgataŋniqman taapkua isumaniqsut sivunniukkaqtin atuuma-sukħugu. Kisat nuqinnigaiħa aasiñ tiksiaqsiplutin qikiqtam siñaagautlaniqtutillaŋmiktigun.

¹⁴ Aglaan akuniisuŋaqani anuŋiħuk nigiqpaŋniqsuq anuqqaħaqhuni qikiqtam turjaaniñ. ¹⁵ Anuŋim akikŋaqmagu umiaqpak paalguŋiŋiŋaata anuŋi sivuniŋikkaŋmiñun aasii nikaliqhuta tiktaurugut. ¹⁶ Apqusautilgitñapta mikiruurami qikiqtami Cauda-mik atilgaami qamannilauralaktugut. Aasii sakuugutiqaqhuta ikiniŋaŋikput umiayauraq.

¹⁷ Taamna umiayauraq ikianiŋiŋaŋiqman taapkua iñuich akħnaanik nimiŋsruaqsigaat umiaqpak. Nuyuaqhutin ikkalŋiħksraŋmiknun Syrtis-mi tinjilgautaiŋiŋisut tiktaulŋimikni.

¹⁸ Anniqpauraq qasullanitchuq. Uvlaukuŋuqman umiaqpak usiŋsaagaat. ¹⁹ Uvlut piŋayuatiŋiasii umiaqpaum suqtunai igitkaqsigaich. ²⁰ Uvluni iñugiaktuani siŋiñiq naagaqaa uvlugiat qiiñiŋitchivut aasii anniqpauraq qasullanitluni. Tavrakŋaasiñ niŋiugaŋiŋaŋikput annaħksraqput.

²¹ Uvvaasiñ akuni taapkua iñuich niŋiŋimata Paul-ŋum qikaqhuni anjutan sivuŋaatnun nipliutigai, “Anjutiit, naalaŋnigupsitŋa ayasuŋaqasi Crete-miñ tamanna atuumanayaitchuq-suli, usiavutunniñi iŋinnayaitkivut. ²² Aglaan pakma inŋiŋipsiŋi, qapiqasi! Nallipsi-unniñi tammaiŋumiñaitka iñuħħi, umiaqpak kisimi piyaqquŋisiruq. ²³ Atakkii marru-mani unnuami makitaniqsuq saniqqamni isaŋulga Agaayyutim ukpiŋikkaŋma gaayumaagvigisukkaŋmalu, ²⁴ nipliutipluŋa, ‘Paul, iqsiñak! Tikitchuksrauratin Caesar-mun Rome-mi. Piquitilutin Agaayyutim annautiŋisigai iñupayaat usiaqsuatu uumani umiaqpaŋmi.’ ²⁵ Taatnaŋusi anjutiit, nikaliqasi! Ukpiŋigiga Agaayyun taatnallapiŋisilħa uqaŋikkaniŋatun uvamnun. ²⁶ Aglaan qikiqtat iħanatanuŋipiniŋaagaatigut.”

²⁷ Akimiŋaŋutailaŋgutaatigun unnuat tinjitaullaptikni anuŋimiñ Mediterranean taŋiunani, unnuaq qitiŋquqman tinjilgausiqirit iħmatħaktut qalliaqsipłuta nunamun.

²⁸ Taatnaqhutin kivitchiñiqsut ititilaagutmik aasii iħitchuŋiŋaata imŋum ikkagilħa iñuñiŋaqtun isaŋniqtun. Igliqtaaqtuallakħuta uuktualgitmatruŋ iħitchuŋiŋaata akimiŋaŋ isaŋniqtun ititilaanikħuni. ²⁹ Iñiŋich aniyatħaŋniqsut umiaqpak ikkalŋiñasugalugu iyaŋanun. Taatnaqhutin niŋitchiñiqsut sisamanik kitchanik umiaqpaum aqagun aasiñ uvlusiqsiplutin. ³⁰ Tinjilgausiqirit qimakkumaatħaŋniqsut umiaqpaŋmiñ. Nipliŋiuaqhutin iħaqsruityaqtuqhutin kitchanik sivuani umiaqpaum aasiñ niŋitchiplutin umiayauramik imiŋmun. ³¹ Aglaan Paul-ŋum nipliutinigai aŋuyyiuqtit aŋalataatlu itna, “Ukua tinjilgausiqirit inŋitpata ikimatuñagutin iħaqaŋmi ilipsi annakkumiñaitħusi.”

³² Taatnaqhutin taapkua aŋuyyiuqtit kipputinigai umiayauraq aasii tinjitlugu.

³³ Uvlug qauŋuraagaqsipman Paul-ŋum niŋitquaqsifiŋgai, “Akimiŋaŋutailami uvluni utaqqirusi anuŋiħksraŋanik niŋigaluaqasi sumik. ³⁴ Uvlupak niŋiħaŋapiŋipsi. Niŋiruksraurasi iñuusuŋusi piŋupsi. Suli nalupqinaiqsruutigiŋipi annakisiħksraŋisigun.”

³⁵ Taatnaqqaagħugich Paul tigusipluni qaqqiamik sivulliplugu inqisruqhuni Agaayyutmun sivuqaatni taapkua avguqħu taamna qaqqiaq niġiaqsiñiqsuq. ³⁶ Taapkua iluqagħmin piyumatchakħutin niġiaqsiñiqsuq. ³⁷ Iluqagħmin iñugiaktalaanġat tavrani umiam usianġ 276 inniqsut. ³⁸ Ilinġich niġisuiġataankaminġ umiaqpak usiġsaagaqsiñiġaat iġitlugu mukkaaksraq taġiumun.

Umiaqpaiyalhat

³⁹ Uvlug qaupman tinjilġausiqirit ilisagitlaniñiġaat nunam siña. Aglaan qamannirviksramik tautuñiqsut. Ilinġich sivunniġniqsut taiñuñja siñiqhisitchaġuklugu umiaqpak piyumiñaġumitruñ ikkalġisillugu nunamun. ⁴⁰ Taatnaqħutin kitchat akħunaanjich kipluġniġaich tasamuñja uniklughich kitchat taġiumun suli akħunaanjich aquutmin qilġutaiqħugik. Kinuagun sivuġutrinġ tinjilġautaġ nuqitlugu anuġimun tinjituqplugu umiaqpak sivukkiqsinniġaat nunamun. ⁴¹ Aglaan umiaqpak ikkalġiñiñiqsuq. Sivua aulayakkumiñaiqsipiaqhuni aasiñi aqua piyaqtaaqsiñiġaa qaim tutqataġvigiplugu. ⁴² Anjuyyuqtit tuqquchuaqsiġiñiġaich isiqtapayaat nalliat-samna puuvraġuni nunamun aullaunasugalugich. ⁴³ Aglaan Julius-ñum anniġiplugu Paul taatnasiaġuñiñiġai. Tiliñhiñagħniġai iñuich puuvratluraat misigagħugich tulaktiqataqħugich nunamun. ⁴⁴ Unniñi puktaġusiqsuġlugich umiaqpaviñiġmik nunniacquplughich. Tavra iluqata annaktugut nunamun.

28

Malta-mi Qikiqtamiilhat

¹ Annaanigataqapta ilitchuġigikput taamna qikiqtaq atiqalħa Malta-mik. ² Malta-ġmiut iluqaqtiaqsiġaatigut tukkuġiksilitluta. Uvvaasiñi sialuguhuni alappaagħuqman taapkua ikniqsuutigaatigut quyalipluta. ³ Paul qirriqsuisaqmiuġlu ikniġmun. Nimigiaq sagviñiñiqsuq, uunañan ikniġum iqiiqsitlugu aasiñi argaiñun nipitiqhuni. ⁴ Taapkua qikiqtam iñuñi qiiñiqamitruñ nimigiaq nivinaraq Paul-ñum argaiñi uqaaqsiñiqsut avatmun itna, “Una anun ilumun iñuqaqtuqtauniqsuq. Annakkaluaqhuni taġiumiñi pakmapak tuquruksrauniqsuq savvaqħuutmigun.” ⁵ Aglaan Paul-ñum ipsuktigniġaa taamna nimigiaq ikniġmun piyaqqu-siallasuqaani. ⁶ Taapkua qikiqtammiut niġiugiaqsiñiġaat puviliksrañja naagaqaa tavrauvaa tuquliksrañja Paul-ñum. Takiruami qiiñitñaminġ sumik atlayuagħnaqtuamik Paul-mi isum-igitiqinñiqsut itnaqhutin, “Ilaa agaayyutauvalunniqsuq.”

⁷ Qaninani taluġvpta qikiqtam qauklighikkanja atilik Publius-mik nunautiqaġniqsuq. Taavruma iñuum iluqaqtuqpluta tukkuqaqtitkaatigut pinjasuni uvluni. ⁸ Publius-ñum aapanja atniġñaqniqsuq uunaqħukħuni suli itiktaliqhuni auyvulinmik. Paul-ñum utlanġiġaa qiiñiġaqħu aasiñi agaayupluni patikhugu arganmiñik mamititlugu. ⁹ Paul mamititchipman taavrumiñja qikiqtam iñuñi tavruñja utiaqsiñiġaich atniġñaqtuapayaani aasiñi Paul-ñum iluqaqsiqħugich iluqaitfik. ¹⁰ Iñugiaktuanik aatchuutunik qaitchigaatigut suli aullañhiñaaġuqapta umiaqpak usilligħniġaat inuġikkaptiknik iġlaugupta.

Malta-miñ Rome-mulhat

¹¹ Pinjasuni tatqiiñi tavrani itqaaqhuta aullalġitchugut umiaqpakun atiqagħniqsuakun Malġiñnik Agaayyutinñuanik. Taamna umiaqpak Alexandria-ġmiutaq ukiumiñiqsuq taavrumani qikiqtami. ¹² Aullaanikapta tikitchugut nunaaqqianun Syracuse-ñum tavraniasiñiñi nayuutiqluta pinjasuni uvluni. ¹³ Aullalġitñapta tikitchugut nunaaqqianun Rhegium-ñum. Uvlutqikman unallamiñ anuqħiġuñiqsuq. Tikitkikput malġunni uvluni nunaaqqia Puteoli-m. ¹⁴ Taavrumani nunaaqqimi paqitħirugut ilanjitfik ukpiqtuanik aasiñi aiyugaagħatigut nayuqplutinġ akunniqsaaami, aasiñi tavrakñja aullalġitluta Rome-mun nunakun. ¹⁵ Taamapku ukpiqtuat Rome-mi tusaaniqsut tikiñiñipluta. Aullaġniqsut paagħaqħuta nunaaqqimun atiqatquamun Nullaġvianik Appius-ñum aasii ilanjasali nunaaqqimun atiqatquamun Pinjasunik Tukumavinñik. Paul-ñum qiiñiqamigich taapkua ukpiqtuat Agaayyun quyagaa qapinaiipsaaqhuni.

Paul-ñum Rome-miilħa

¹⁶ Tikitñapta Rome-mun iniaqqtitkaat injmigun anjuyyuqtimik munaqsrilighugu. ¹⁷ Aquagun pinjasut uvlut Paul-ñum Jew-ñuruat qauklinisa tavrani aiyugaagħniġai katimaqatigisukħugich. Ilinġich katanikmata nipliutinġai, “Aniqatiumaan, uvana pinjitkaluaqtitluta qanutchimik akiknaġlugich iñuġikkavut naagaqaa maliguaqtaksrañat sivulliapta qaisauruaq uvaptiknun tigurauruñja Jerusalem-mi Rome-ñum kavanajanun qaisaupluna. ¹⁸ Rome-maġmiut kavanajata [Felix-ñum] apiqsruqtaġaluaġaatñja, anipkaġluna pilitchukħuñja ilitchuġiñitñamitruñ sumik tuqurrutiksramnik. ¹⁹ Aglaan Jew-ñuruat akililijutipmata anipkaqunilħuñja, nunurilħuñja nanaġviiqama injaġigigaa Caesar-mun atanniqpluna, piitkaluaqħuñja qanutchimik akikñjautiksramnik ilaġikkamnun.

²⁰ Taatnaqłuna injiağigiga qiniğukhusi uqaqatigisukhusi, atakkii ukpiğigiga niğiuğagikkañat taimña Israel-aagmiut Christ tikiumaaniha aasii taamna pisigiplugu pituutaqagıtuna.”

²¹ Taapkua Jew-ñuruat kiuniğaat, “Akuqtuinjitchugutsuli aglañnik ilipkun Judea-miñ unniñ aniqatiuvut tikiutrinjitchut tusaayugaagıitchuanik ilipkun taamakña. ²² Aglaan isummatitin tusaayumagivut. İlisimagikput nanipayaag iñuich akikñautiqalhat tamatkuninja ukpiqsriplutin iliptun tikiumaanihanik Anniqsuqtim.”

²³ Tavrani nalunaiqsiniqsut kattutitqiliksrañanik Paul-ñum, aasiñ taimña uvluq tikiumapman iñugiaktuat utlautiniqsut Paul-ñum inaanun. Uvlaañaniñ unnugataqtiđlugu ilaan kanjicsipkağniğai Agaayyutim añaayugautaani. İlaan maliksuktinniğniğai Jesus-mik itqaaqtuutiplugich iluqatik maligutaksraña Moses-ñum suli sivuniksriqirit aglaañitñik.

²⁴ Taatnalhani ilañich iñuich ukpiqsriğniğniqsut uqağikkañigun, ilañiđli iñuich arguaqtuğniqsut.

²⁵ Taapkua katimaruat qasugniqsut atinğiqhutinj inmiknun Paul-ñum uqağianikmauñ una, “İpqiťchuaq Irrusiq nalaunniqsuq uqaqami sivullipsitñun sivuniksriqirikun İsaiah-kun itna,

²⁶ ‘Aullağutin uqautilityakkich taamapkua iñuich:

Tusaagaluagıpsı kanjicsiyumiñaitchusi

suli qiniğumaagaluagıpsı ilitchuqsriyumiñaitchusi.

²⁷ Atakkii makua iñuich uummatinjich pitchiğiilğniğniqsut,

tusaasungitlutinj supayaamik iritinju siquplugich.

Utitiqiniğitçhut Agaayyutmun mamitiliksragmiknun

atakkii qiniťlaitlutinjlu tusaatlaitnutinjlu kanjicsitlaitlutinjlu,

Agaayyun uqaqtuq.’”

İsaiah 6:9-10

²⁸ Suli Paul-ñum uqapsaagniğai, “İlitchuğiraksragigiksi Agaayyutim tusaayugaallautaña tuyuulha Jew-ñunjitchuanun. Taipkuataimma tusaagisigaat.” ²⁹ [Paul taatnaqman Jew-ñuruat aniñiqsut uqavaaqhutinj inmiknun atqunaq.]

³⁰ Paul iñuuniağniqsuq tavrani Rome-mi malğunni ukiunni, iniqaqhuni inmigun inilğusiqsuqlugu, pağlaplugich iluqaisa qiniğiaqtaqtini. ³¹ Quliaqtuagviginigai Agaayyutim añaayugautaagun suli Atanğuruakun Jesus-kun, ilisautiplugich taluqsrautaiqhuni uqaqsailiraqtaitluniñu.

Paul-ŋum Tuyuutai Rome-maġmiunun

¹ Paul-miñ savaktaniñ Christ Jesus-ŋum. Agaayyutim piksraqtaagigaanġa quliaqtuaġitquplugu tusraayugaallautaq ² akigsruutigikkaŋa inġiġaan sivuniksriqirimigun. Taamna akigsruun aglausimaruq ipqitchuani makpiġaanġani. ³ Tusraayugaallautaq uqaqtuq Agaayyutim iġniġagun, Jesus Christ-kun atannaptigun. Piqutigiplugu iñukmiqnisaulha aniruuq kiñuviagiplugu David-ŋum, ⁴ aasiñ piqutigiplugu agaayyutmiqnisaulhalu. Agaayyutim anipkaqmagu ilaan tuqulhaniñ uqautiniġai iñupayaat nalupqinañhikun Jesus Iġniġiñiplugu suli qaitchiñiplugu sanġiñi ilaanun. ⁵ Uumuuna Christ-kun Agaayyutim iluaqquutigaaŋa piksraqtaagipluŋa uqqiraqtautqupluŋa sivulliquplugich iñuich iluqaani nunami ukpiqsriħksraŋatnun suli tupiksriħksraŋatnun. Taamna savaagigiga Christ-mun. ⁶ Ilipsi ittuani Rome-mi tuqħukkaupmiusri pigitquplusri Jesus Christ-mun. ⁷ Aglaktuŋa uumiŋa tuyuqsriugamik iluqapsitñun Rome-mi ittuun. Agaayyutim piqpagiplusri tuqħukkaġigaasri ipqilħusri iñuġisrukħusri. Agaayyutimtuq Aapapta suli atannapta Jesus Christ qñiñqitillaŋniġliisi iluaqqutriħġmiñnik suli qaitchilħusri qñiñiñnamik.

Quyatiq

⁸ Sivulliuplugu quyyatigigiga Agaayyutiga Jesus Christ-kun pisigiplusri. Iñuich nani-payaq nunami uqagigaaat kamaŋaqtuaq ukpiqsriħqisi. Taatnaqlugu quyagiga Agaayyun. ⁹ Agaayyun savautigigiga iluqaaniñ uummatimniñ uqautigikapku tusraayugaallautaq iġniġagun. Agaayyun ilisimaruq taiyuliġa ilipsitñik agaayupayaqama. ¹⁰ Agaayuruŋa tikiħlaŋniagukħuŋa ilipsitñun. Atuummiġisuruq Agaayyutim pitqukpaŋa. ¹¹ Qiñiġullapiagipsi qaitchisukħusri irrutchim aatchuutaanik sanġiħksritquplusri. ¹² Itnaami, ikayuutiruksraurugut avatmun ukpiqsriħikun pigikkaptigun. Ukpiqsriħapsi ikayuġisigaanġa suli ukpiqsriħiġma ikayuġisipmiġaasri. ¹³ Aniqaatumaan, ilisimatqugipsi uumiŋa. Iñuġiaktuami ag-ġimagaluaġaqtuŋa ilipsitñun quliaqtuaġgukħuŋa, qñiñtilasiħuŋa ukpiqsriħuanik sayyiqsilaaqtuanik suli killiqirauruanik annautrauranik atriħuŋa suraġaliġa atlani nunani, aglaan piñiġitchaqtuŋa. ¹⁴ Savautiraksraġigitka iluqaisa iñuich, ilisimaruatlu naluruatlu, puqiksuaatlu puqitħuatlu. ¹⁵ Taatnaqluŋa quliaqtuaġisrullapiagigiga tusraayugaallautaq ilipsitñun ittuun Rome-mi.

Tusraayugaallautaq Sanġiqaqtuq

¹⁶ Nalupqisruutingiñiħapiagigiga tusraayugaallautaq atakkii sanġigigaa Agaayyutim. Taavrumuuna sanġiħkun ilaan anniqsuġaa kisupayaaq ukpiqsriħuq [Christ-mik], sivulliuplugich Jew-ħuruat sulipsuuq Jew-ħunġitchuat. ¹⁷ Taavruma tusraayugaallautam savġiġniġaa Agaayyutim nalaunħasriħpchaiħa iñuñnik iñmiñi. Agaayyutim nalaunħasriħpchaiħa iñuñnik aullaġniiruuq suli isrukħitħaaqħuni ukpiqsriħikun, aglausimaruatun Agaayyutim makpiġaanġiñi, “Iñuik nalaunħasriħpakkauruuq ukpiqsriħiġmigun iñuugisiruuq.”

Iluqatiŋ Iñuich Killuliqiraurut

¹⁸ Agaayyutim savġiġniġaa qħaŋmiñ qanuq ilaan anasriñħuqsaiñiaħa iluqaanik pigiitħuanik suli nalaunħaitħuanik iñuich atukħaŋatnik. Iriġaat ilumutuuruuq pigiiliqihġmiktigun. ¹⁹ Tamanna ilisimanaqtuaq Agaayyutikun nalunaikħaluaqtuq iñuñnun takku Agaayyutim iħitħuġipkaġniġaa ilinjitñun. ²⁰ Taimakħaŋaŋa Agaayyutim iñiġaluaqitnagich supayaat iñuich kanġisilħuġaŋa Agaayyutim agaayyutauħa suli qñiñtilapluġu sanġiħqatilaanġa kamaŋaqtuamalik isruilħaamik. Taatnaqħutiŋ iñuich patchisiksraitchut. ²¹ Iħisimagaluaqħuġu Agaayyun kamaginqitħaat unniñ quyaŋiġitchaat. Isrumaħhat atuġmiñaiħsuq suli isrumaħch kanġisitħaiħhutiŋ taaqsisiniġai. ²² Uqavigaaħhutiŋ isrumatunilħutiŋ isrumatunġipiaqtuq. ²³ Suksraaġaat kamaŋaħha Agaayyutim tuquyumiñaitħuam, aasriñ simmiħiutigaat taamna kamaŋaħi putqataqħutiŋ atriħun qñiñħaliŋnun tuquyumiñaitħuatuun iñuktun tiħmiuratunlu niġrutitunlu nimiġiatunlu. ²⁴ Taamna pisigiplugu, Agaayyutim pilitka iñuich killiqisulħatnun. Iħiŋch killuqsaqtaurut malikħugich pigiitħuat kipġiniuġititiŋ aasriñ atugaġiplugich timigikkatiŋ kanħunaqtuakun avatmun. ²⁵ Simmiħiutigaat Agaayyutim ilumutuulħa sagħuqtuamun suli putqataġvigiplugich savautipluġillu sut iñuich iñiqtanġich. Aglaan putqataġvigiŋiġaŋa savautiħuġu Agaayyun iñiqsiruuq supayaanik, taamna Agaayyun quyaġiraksraġaluaqtiŋ qanavak. Taatnatuq. ²⁶ Taatnaqħugich Agaayyutim iñuich pilitka kanħunaqtuakun kimmutaatnun. Aġnat simmiħiutiħuġu ilaqatiġiħiġ sayuħaġmun atugaġiplugich timitiŋ atlanun aġnanun. ²⁷ Taatnatun aħutiŋ nutqautiħuġu ilaqatiqaliq aġnamik aglaan piqagħuñiqsut atlanik aħutiħnik. Aħutiħ kanħunaqtuakun sayuħaqatiniktut atlanik aħutiħnik, aasriñ timigikkagmiktigun akuqtuipmiñiqsut nalaulluġu anasriñħuqsautmik tamarrumuuna nalaunħaitħuakun

savaagmiktigun. ²⁸ Iñuich pigisrunǵiqmatruñ ilumutun ilitchuqsriñiksraq Agaayyutmik, Agaayyutim pilitkai qaayugñaqtuamun isrummatmun. Taatnaqhutinj pigiilqisruktut atuqtaksraqingisaǵmiknik. ²⁹ Imaukkaqsifñiqsut qanusripayaamik nalaunñaitchuamik, pigiilqihǵimiglu, kaviugutiñǵimiglu suli uumiksriñǵimiglu, piqaguhǵimiglu, iñuauqtuñǵimiglu, añuyahǵimiglu, sagluqtuahǵimiglu, suli isrummatinikhutinj pigiitchuakun avatmun. ³⁰ Sanurrutiniqsut nipliaplutinj pigiitchuani atlatigun, uumigilutiplugu Agaayyun, arguanaplutinj, kamanagasarugiaplutinj suli uqavikhutinj inmiktigun, pakikhutinj savaaqahiksraqmiktigun pigiitchuamik, tupiksriñǵiqhutinj añayuqaamiknik, ³¹ kanjisiqligitlutinj, tuniqsimatlatitlutinj, iluaqquutriñǵiqhutinj unniñ nagliksriñǵiqhutinj atlanik iñuñnik. ³² Agaayyutim nipliutiginigaa taatnatchich iñuich tuquruksrauniplugich. Iñuich taamna ilisimagaluagaa atlaan sivutmuutinigaat pigiilqikiq, sulipsuuq añǵiniqsut nalaunniplugich tamatkua pigiilqiruat taatnatchisigun.

2

Agaayyutim Atanniqsuiñha

¹ Tavralli ilvich, kisuugaluaguvich, patchisiksraitcutin, atanniqsuqtauruatiin. Taatnamik atanniqsuqapkich atlat iñuich tuqutaksraquqtutin ilipnik, takku killiqipmiutin taipkunañitun. ² Agaayyutim atanniǵnigai iluqanjich killiqiruat, aasriñ ilisimagikput Agaayyutim atanniutaan nalaunñaha. ³ Patchisigiragisiri killuliqiruat savaaqagaluañapsi nalaunñaitchuamik. Isrumavisi annakisiñiplusri atanniutaaniñ Agaayyutim? ⁴ Agaayyutim iluaqquatikkañasri suli anuqsrutiplusri, ilaan taqqigaluagaasri simmiquplugu iñuuniahqisi aglaan suksraqingitchiksi uuktugñaqumiñaitchuaq iluaqqutriñha. Kanjisiñǵipalukkiksi, Agaayyutim iluaqqutigaasri simmiquplugich uummatigikkasri suli mumiquplusri iñuuniahpsitniñ. ⁵ Aglaan uummati siqquqtut iyaqatun suli tigganarusri mumigunǵitlusri. Taatnaqapsi anasriññuqsausriaksraqsi agliñaaǵiksi taivrumanu uvlumi Agaayyutim sagviqpagu qinnautni suli atanniqsuǵniaqpagich iñupayaat nalaunñahǵimigun. ⁶ Agaayyutim akillǵisigaa iñupayaq savaañjun iñuuniahani. ⁷ Iñajich iñuich savaaqagtuat nakuuruani anuqsruñkun piññaguktut kamanautaanik kamakutmiǵlu suli tuquyumiñahǵimik. Agaayyutim qaitchigisigai isruitchuamik iñuuhǵimik. ⁸ Aglaan atlat iñuich inmiguuqtut ayakklu maligutchiñiksraqtin ilumutuuruamik. Taatnaqamij malikkaat nalaunñaitchuaq, aasriñ Agaayyutim anasriññuqsagisigai qinnautmiǵun. ⁹ Ilaan sakiñuqtitkisigai nagliksaaqtillugich pigiilqiruat, Jew-ñunñaisa Jew-ñunǵiññaisalu. ¹⁰ Aglaan Agaayyutim qaitchigisigai kamanautmiǵlu, kamakutmiǵlu suli qinñiññamik tamatkua savaaqagtuat nakuuruamik, Jew-ñuruanun sivulliluglu Jew-ñunǵitchuuanunlu. ¹¹ Uvvatakku Agaayyutim atanniqsuǵisigai iñuich atisrilugich.

¹² Iñuich maligutaksraqtuat Agaayyutim qaisanjanik Moses-mun suli iñuich taavrumiña maligutaksraqanǵitchuat iluqatin atirut killuqsagaminj. Tamatkua maligutaksraqanǵitchuat killiqirauplutinj piyaqquññaqtut. Taatnatuntuuq, tamatkua maligutaksraqtuat killiqirauplutinj atanniqsuikkaunaiqtut taavrumuuna maligutaksrakun. ¹³ Agaayyutim iñuich nalaunñasripchangǵitcheai tusraakamitruq maligutaksraq tupigigaluagñagu. Agaayyutim nalaunñasripchagǵigai inmiñi kisanik tupiksripmata maligutaksram nipliutaanik. ¹⁴ Jew-ñunǵitchuat piqanǵitchuat Agaayyutim maligutaksraiñik tupigimatrurñ tillisa maligutaksram nalupqinaiyaǵaa maligutaksraqahat isrummatmikni. Taatna ilumutuuruq maligutaksraqanǵitchaluaqhutinj aglausimaruamik. ¹⁵ Qiñiqtitagipmigaat kanjisiñilaqtinj maligutaksram tillisaanik ilitchugipkairuamik qaugrimmaaǵitullautagmikni nalaunñaruamik nalaunñaitchuamiglu. Ilaatni isrummataata patchitcheǵigai suli ilaatiñ ilisimaraqtut patchisaunǵiññiplutinj. ¹⁶ Iluqatin nalunaqtuñqich iñuich sagvikkaunaiqtut taivrumanu uvlumi Agaayyutim atanniqsuaqsikpagich iñupayaat Christ Jesus-kun. Taapkua ilagigaich tusraayugallautam quilaqtuagikkagma.

Jew-ñuruatlu Maligutaksraqlu

¹⁷ Qanugmi ilvich? Ilvich Jew-ñuniraqtutin, tunñaplutinj maligutaksramun Moses-ñun aglagikkana suli uqavikhutinj qaninniplutinj Agaayyutmi ¹⁸ suli ilisimaniplugu Agaayyutim pisulha suli ilitchuginiplugu nakuunñisrauruq takku ilisaqsimaplutinj maligutaksramik. ¹⁹ Nalupqisunǵipiaqtusri sivulliqsiksrauniplusri qinñitlaitchuani suli qaumaksrauniplusri tamatkunani ittuani taagmi. ²⁰ Isrumaraqtutin alǵaqsruññiñauplugich kinnanaruat iñuich suli ilisautilugich tamatkua naluruat. Taatnaqhusri, piqagapsi maligutaksramik, isrumaraqtusri ilisimaniplugu supayaq suli piqagñiplusri iluqaanik ilumutuuruamik. ²¹ Iisautiraqtusri atlanik iñuñnik. Suvaatami ilisautriñǵitpisi ilipsitñik? Uqautiragigisi atlat tigliktuqunǵitlugich. Suvaatami tigligappisi? ²² Nipliqaqtusri atlat sayuñatqunǵitlugich, aglaan ilipsi atu-gappisi taatnatun? Ilipsi uumiksriplusri aanguanik, aglaan tigligappisi agaayyuvinñitñik? ²³ Uqavikkaluatqusri piqagñiplusri Agaayyutim maligutaksranjanik, aglaan kamagitlaitchiksi

Agaayyun navikapsiun maligutaksraja. ²⁴ Aglausimaruq Agaayyutim makpigaanini itna, "Jew-nungitchuat uqamaqhuutigigaat Agaayyutim atqa pisigiplusri Jew-nuruasri."

²⁵ Jew-nuruani nalunaitmiutchiqsimahpsi ikayuutigigaasri tupigigupsiun Agaayyutim maligutaksraja. Aglaan tupigingitchupsiun Agaayyutim maligutaksraja atrinurusri Jew-nungitchuatun, iñuktitun nalunaitmiutchiqsimaitchuatitun. ²⁶ Jew-nungitchuat nalunaitmiutchiqsimaitchuat atuigumij maligutaksram atuqkkanjanik atrinurut iñuktitun nalunaitmiutchiqsimaruatitun. ²⁷ Taatnamik iñuich nalunaitmiutchiqsimailaat timimiktigun aglaan tupiksriuat maligutaksramik patchisiqutiniagaasri killiqirauniplusri nalunaitmiutchiqsimaruani. Iipsi Jew-nuruani piqagaluqaqtusri aglausimaruamik maligutaksramik aglaan navguqagigaasri. ²⁸ Iñuk Jew-nungitchuq pisigiplugu nalunaitmiutaqalha timimigun. Iñuk animakami Jew-nupluni sulii malihiaqami Jew-nuruat pilgusriñitnik ilagtilaitchaa Agaayyutim iñuksraqtatagmiñun. ²⁹ Aglaan iñuk Jew-nupiaqtuq kamaksritlaturuuq Agaayyutim ataramik. Jew-nupiaqtuq iñuuruq nalaunjaruakun sivuqaaani Agaayyutim. Taatnasriq iñuk nalunaitmiutaqagniqsuq uummatmiñi savaagikkanagan Ipqitthuum Irrutchim. Aglausimaruq maligutaksraq savalguitchuq taatnatchimik. Taatnasriq iñuk quyyasriusriagaqisuruq Agaayyutim, iñungilaani.

3

¹ Jew-nuruatmi piqagñiqpat sumik atlat iñuich pigingisañatnik? Anniqsugiaqapat nalunaitmiutchiñigmiktigun? ² Aa, Jew-nuruat atqunaq piqagtut. Sivulligmi, Agaayyutim qaitchiñigai Jew-nuruat uqahigmifilik Moses-kun. ³ Iumutuuruq ilañich Jew-nuruat tuniqsimangilhat Agaayyutmun. Jew-nuruat tuniqsimailhata nutqaqtikisivaun Agaayyutim tuniqsimalha? ⁴ Qanja! Agaayyun sagluyumiñaitchuq iñupayaat ukpiqnanqitchaluaqtitlugich. Aglausimaruq Agaayyutim Makpigaanani,

"Agaayyuu, nalaunjasuuruatinli uqahigikkapkun.

Akimayumuutinli iñuichunniñ uqagaluqamata nalaunjaninñiplutin."

Psalm 51:4

⁵ Iñanich iñuich killukun uqaguuruat itna, Uvagut killuqsagupta qiniñiqinniaqivut iñuich Agaayyutim nalaunjanhanki, uqaghutin killiqiruni nakuuniplugu. Tarrasuli, uqaginiaqpisuñ Agaayyun nalaunjaninñilugu anasriñnuqsagamisigut pisigilugich killuqsautisi? ⁶ Qanja! Agaayyun nalaunjaninñiqpan, qanuqhuni atanniqsuhiauvagich nunam iñui? ⁷ Killiqihgma sagviqpagu Agaayyutim nalaunjanha sulii nangaqtillugu, suvaatami atannikkaunipqik liiala uvanja killuliqiruaq? ⁸ Taamna iumutuunian, Killuliqita iñunun nangapsaaqulugu Agaayyun. Iisautringitchuñja taatnatchiñik saglunik, aglaan ilañisa iñuich pasiragigaatigut iisautriñipluta taatnatchiñik. Agaayyutimli nalaunjaruakun anasriñnuqsagñiaqai tamatkua iñuich.

Iluqatin Iñuich Nalaunjaruñitchuq

⁹ Taatnaghuta uvagut ihuatlukpisa Jew-nungitchuaniñ? Qanja! Uqaaniktugut iñupayaat Jew-nugaluagumij Jew-nungitchaluaqumij anjalatqahat killuqsautmun. ¹⁰ Agaayyutim Makpigaanani aglausimaruq,

"Iñuitchuq nalaunjaruamik, atautchimikunniñ nunam iñupayaanani.

¹¹ Iñuitchuq atautchimikunniñ kanjiqsimaruamik.

Iñuitchuq pakkiagaqtuamik Agaayyutmik.

¹² Iluqatin tunutkaat Agaayyun, iluqatin tammaqhutin killuqsautmi.

Nalliat savaaqanqitchuq nakuuruamik, atautchimikunniñ.

Psalm 14:1-3; 53:1-3; Ecclesiastes 7:20

¹³ Iggianich atriqaqtut anmaruanik iluviñnik.

Atugaat uqatin uqaghutin sagluuqtuanik,

Psalm 5:9

uqahinich atriqaqhutin nimiñiam tuqunajatun,

Psalm 140:3

¹⁴ qaninich immaukkaqhutin uqapiluuutinik uqamaqhuutiniglu,

Psalm 10:7

¹⁵ ataramik tuqutchiñiañuuplutin iñuñnik,

¹⁶ napmun aullaqamin piyaqquñiaqhutin iñuñnik

sulii sakiqniuuqitchiplutin.

Isaiah 59:7-8

¹⁷ Iñitchuqñitchaat qanuq iñuuniaiksraqtin qiniñiñiakun.

Psalm 36:1

¹⁸ Piitchuq taluqsriñigmik Agaayyutmik iluqanitiñi."

¹⁹ Pakmapak ilisimagivut una, Agaayyutim maligutaksraja qaisanja Mosesmun anjalatqiruuq iñuñnik aatchuusriaqaqtuanik taavrumina maligutaksramik. Tarra kiñapayaaq patchisiksraqaqumiñaitchuq tupigingihigmigun maligutaksramik, ilipsunniñ. Aa, Agaayyutim patchisiqutigisigaa iñupayaaq nunami atanniglugu.

²⁰ Taatnamik kiñauñniñ nalaunjasriyumiñaitchuq Agaayyutmi maligutchiñihiañigmigun

¹³ Abraham kiñuviagikkaniļu akuqtuirut akiqsruutmik paitchaktaaqtilaaksranjanik nunamik. Aglaan akuqtungitchaa taamna akiqsruun pisigiplugu tupiksriñhi maligutaksranjanik Moses-njum aglaagikkañjanik, aglaan akuqtuğaa akiqsruun Agaayyutim nalaunñasripchaqmagu pisigiplugu ukpiqsriñhi. ¹⁴ Uvvaami iñuich akuqtuñlaniqpata Agaayyutim akiqsruutaanik maligualigimiktigun atuqukkanat maligutaksram, tarra ukpiqsriñhi suutnaunayaiñiqsuq aasriñ Agaayyutim akiqsruutaa suutnaunğıñluni. ¹⁵ Maligutaksram itqaqtitkaa Agaayyutim anasriññuqsuğauutilaaja iñuñnik tupiksriñhaitchuanik maligutaksrapayaamik. Takku iñuich maligutaksraitñaminj tupiksriñğirrutiksramik piitchut.

¹⁶ Taatnaqhutin iñuich akuqtuğagığaat Agaayyutim akiqsruutaa ukpigutiqaqaminj, aasriñ taamna akiqsruun ilaan aatchuutigigaa akiñluni iħuaqqutriñigimigun. Agaayyutim akiqsruutaa akiitñami, iluqağminj qitungagığikkanat Abraham-njum akuqtuñhiñauğaat. Akiqsruun taamna ingiññiqsuq kisiitñun Jew-njuranun maligaqtuat maligutaksramik. Itmiuq atlapayaanun ukpigutiqaqtuanun Abraham-tun. Ilaa aapagığikput. ¹⁷ Aglaksimalħatun Agaayyutim Makpiğaañani, “Aapağquțitkikiñi iñugiaktuanun iñuñnun.” Abraham ukpigigaa Agaayyun iñuupchaitłaruuq tuqunjaruanik suli taiyuiruaq sunik ingitchuanik ilipkağlugich. ¹⁸ Abraham ukpiqsriñuq niğiuğaaqħuni niğiuğagumiñaitchaluannjan aapagiliutinayağniługu iñugiaktuanun iñuñnun, takku nipliusriaqaghuni, “Kiñuviatin iñugiaksirisut.” ¹⁹ Abraham-njum ukpiqsriħa Agaayyutmik sayaiqsingiññiqsuq isrumagaluanñagmi timini tuquniplugu, takku tallimakipiagıyasarpluni aasriisuli ağnaat Sarah qitungitłaitłuni. ²⁰ Ukpiqsriħan uniñğiññigaa. Ilaan arguaqtungıññigaa Agaayyutim akiqsruutaa. Ukpiqsriħa sayaktusriłaağniqsuq, aasriñ nanağħuğaa Agaayyun. ²¹ Nalupqingıllapiagıñigaa Agaayyutmun atuupkağniagıtılaija akiqsruusriagıkkani. ²² Taatnaqhuni Agaayyutim akuqtuğniğaa Abraham nalaunñasripkakauplugu inmiñi pisigiplugu ukpiqsriħa. ²³ Aglaan tamatkua uqağħich Agaayyutim Makpiğaañani Abraham nalaunñasripkakaupniługu ukpiqsriħagun aglakkaunğıññiqsuq kisanik piqutigiplugu Abraham. ²⁴ Tamatkua uqağħich aglakkaupmiñiqsuq uvaptikun. Agaayyutim akuqtuqmigaatigut nalaunñasripkakaupluta ukpiqsriħiptigun. Ukpiğigikput Agaayyun anipkairuaq Jesus-mik Atannaptiknik tuqułigmiñi. ²⁵ Jesus tuqukami kiligıñğai navgułiqput aasriñ anipkakkaukama tuqułigmiñ nalaunñasripkağniğaatigut Agaayyutmi.

5

Qıñuigutikkaułiq Agaayyutmi

¹ Taatnamik nalaunñasripkakaupluta Agaayyutmi ukpiqsriħiptigun qıñuigutikkaurugut Agaayyutmun atannaptigun Jesus Christ. ² Ilaan anmağniğaa utlauțihksraqput Agaayyutmun aasriñ pakma ilıtuħuqsriłta iħuaqquțaanik. Quviasrukħta quyagigikput Agaayyun ilaliutiłiksraqput kamanautaani ilaantıgıñ. ³ Uvvasuliuna, quviasruutigipmıgikput sakiqniłıhtıgıñ, ilisimaplugu sakiqniğutit anuqsrusripkağħuta. ⁴ Anuqsrułiq tikiutriruq Agaayyutim iluaksriħanik, aasriñ ilaan iħuağigumisıgıt niğiuğaaqatıgıt. ⁵ Aasriñ niğiuğkam qapıqtaqtınnianğıtħaagıt, takku Agaayyutim aatħuğaatıgıt İpğıtħuaq İrrutħimik, aasriñ taavrumuuna qıñuigıtkaatıgıt qanıtun piqpagıllapiagıtılaptiknik.

⁶ Uvaptiknik ikayugumiñaiıpiagıtıluta piviksraq nalautıtman Christ tuqutıgıai agaayyutaılaani. ⁷ Nallipsaunniñ tuqutıtısnıanğıtħaa annıqsuqsuğıgıt atla iñuk. İlaatnisamma iñuum tuqutıtınayağaluaqpalukkaa nakuuruuq iñuk, ⁸ aglaan Christ tuqutıtıgıatıgıt killuıgıtıraupkağħuta. Taavrumuuna Agaayyutim qıñuigıtıkaa piqpakrıłııapiıñi uvaptiknik. ⁹ Nalaunñasripkakaupluta Agaayyutim augıkkanağun Christ-njum tuqutaupman. Taatnaqhuta nalupqıtısnıgııpiagıtıgıt Christ-mun annautıniagıtılaptiknik Agaayyutim qınnautaaniñ uvlumi atannıgıñmi. ¹⁰ Uumıgıraupkağħuta Agaayyutmi İlaan qıñuigıtıgıatıgıt inmiñi tuqutıtılħagun iğniğmi. Pakma Agaayyutim ilauraağıliutımatıgıt nalupqınaitħuamık annautıgısaatıgıt iğniğmi iñuıłħagun. ¹¹ Uvvasuliuna, pakma quviasruutigıllapiagıgıtıgıt Agaayyun atannaptıgıñ Jesus Christ qıñuigıtıruakun uvaptiknik Agaayyutmun.

Adam-lu Christ-lu

¹² Killuqsauñ tikiumanıqsuq iñupayaanun takku iñuqaaq Adam killuqsauqtuq suli pisigiplugu killuqsautaa tuqułiq tikiuamapmipluni iñupayaanun. İluqatin iñuich tuquruk-srağniqsıt takku iluqan iñuk killuutınıktuq. ¹³ İñupayaat iñuuruat killuqsauğniqsıt Moses-njum akuqtunıaiñjanunniñ maligutaksramik Agaayyutmiñ. Aglaan Agaayyutim iñuich patchısaunıñğıtħai killuqsauıtıkun takku piqanğıtılutınıñsuli Agaayyutim maligutaksranjanik. ¹⁴ Adam tuqunıqsuq tupiksriñğıtłuni Agaayyutim tillısaanik. İñupayaq Adam-miñaglaan Moses-mun tuqurukıraunıqsuq. Aglaan tuqurukırauruttuuq killuqsanğıtħaluannjanıñmiñ taatnatun Adam tupiksriñğıtmatun. Adam atıraqniqsuq Christ-mik agıgısuksrauruamık sıvunıksramı. [Aglaan Adam tuqułıgımık piıkaııpman Christ iñuıłıqatıtħıruq.] ¹⁵ Aglaan

Agaayyutim akiilaaq aatchuutaa atriqangitchuq Adam navguilhatun. Iluqatin iñuich tuqurut pisigiplugu atautchim iñuum navguilhagun. Aglaan Agaayyutim akiilaaq aatchuutaa iluaqquataagun atautchim iñuum Jesus Christ-ñum kamanatluktunjurug [navguilhanin iñuum Adam]. ¹⁶ Agaayyutim akiilaaq aatchuutaa atlauruq atautchim iñuum killuqsautaanin. Takku aquagun atautchim killuqsautaan tikiumaruq atanniqsuiñiq iluqaitñun tuqqutak-sraguñniplugich. Aglaan aquatigun kisiññaitchuat killuqsautit tikiumaruq Agaayyutim akiilaaq aatchuutaa iluqaitñun nalaunñasipkañniplugich. ¹⁷ Atausriq iñuk killuqsagniqsuq aasriin piqutigiplugu ilaan navguilha tuquñiq umialiktun anjalatchiasirug iluqaitñik iñunñik. Aglaan qanutun kamanatluktigiva savaaqalħa atautchim iñuum Jesus Christ! Iluqatin iñuich Agaayyutim nalaunñasripkakkari iñmiñi kamanatquakun iluaqquatriñimigun anjalatchigisirut umialiktun iñuunialigmikni uumuuna Jesus Christ.

¹⁸ Tarraami, piqutigiplugu atautchim iñuum navguilha Agaayyutim tuqqutaksraguññigai iñupayaat. Taatnatuntuuq piqutigiplugu atautchim iñuum nalaunñaruum savaaja Agaayyutim qaiññigai natqutriñiglu killuqsautinik iñuñiglu iñupayaanun [ukpiqsriuanun]. ¹⁹ Atausriq iñuk tupiksriñgitluni Agaayyutim, taatnaqhutin iñupayaat killuliqiriguqtut. Aglaan atautchim iñuum tupigiplugu Agaayyutim, taatnaqhutin iñupayaat nalaunñasripkakkagisirut.

²⁰ Agaayyutim qaitchiñigaa maligutaksraña Moses-kun. Taavrumuuna iñuich ilitchuñiragigaa qanutun killuqsautilaaqtin navguilñigmiktigun Agaayyutim maligutaksraña. Aglaan killuqsauñ iñugiaksit mukman Agaayyutim iluaqquataa iñugiaksitmutluktug. ²¹ Tarrali killuqsauñ anjalatchipluni tuquñikun, aglaan Agaayyutim iluaqquataa anjalatchiruq nalaunñaruahikun tikiutiluta iñuñigmun Jesus Christ-kun atannaptigun.

6

Tuqunaruq Killuqsautmun Aglaan Iñuupluni Christ-kun

¹ Taamna taatniitman, killuliqituñiaqtuksrauvisa qiniqitqitħaglugu qanutun Agaayyutim iluaqquatriñiqatilaana? ² Qajaal! Ukpiqsrigupta Christ-mik tuqunaruq killuñmun. Qanuğuta iñuuniatquññagisiñiqpisa killukun? ³ Puuyugñiqpisi, iluqata paptakkaukapta Christ Jesus-ñum atqagun piqasriutirugut ilaan tuquñhanun. ⁴ Taatnaqhuta paptakkaukapta iluvigataurugut Christ-mi aasrii piqasriutipluta tuquñhanun. Aasriin Christ-tun anjpkakkauruñ tuqunaruñiñ kamanautiqahuni sanñiagun Aapauruam, uvaguttuuq akuqtuirugut nautauramik iñuñigmik iñuuruksraufluta taavrumuuna.

⁵ Takku piqasriutipluta Christ-ñum tuquñhanun paptakkaukapta, taatnatun piqasriutigisipmiugut anjpkakkauħani iñuuniatguta. ⁶ Iñisimagiput una, Christ kikiaktuuatrikkaupman iñuñigruaput kikiaktuuatqataurut ilaani, sanñia killuqsautim piyaqququplugu, savaktaağruutqunñiguta killuñmun. ⁷ Kiñapayaaq tuquruuq anjalatingiuruq killuqsautmun.

⁸ Ukpiğigiput tuquqataukapta Christ-mi iñuuniatqunñiñipluta ilaani. ⁹ Iñisimagiput Christ anjpkakkauruq tuqunaruñiñ tuqqutqikkumiñiaipalħa. Tuquñhum anjalatlaigñigaa. ¹⁰ Christ tuqumaki tuquniqsuq atausriñmiaqhuni akiilisuklugu sanñia killuqsautim. Pakma iñuuruq, iñuuniatqunñiñi Agaayyutim. ¹¹ Ilipsiñiasriñ isrummatigiruksraurim ilipsitñik tuqunaruñiñ ililusri sanñianun killuqsautim aasriin iñuulusri Agaayyutim uumuuna Christ Jesus-kun.

¹² Taatnağusri killuqsautmun anjalatitnagich timigikkasi maani nunami. Anjalatitnagu pisugruahipsitñun.

¹³ Atusruñaqnagich sulliñi timigikkapsi savaktillugich nalaunñaitchumamik. Aglaan qaitchisitchi ilipsitñik Agaayyutim iñuktun anjpkakkauruñ tuqunaruñiñ suli pakma iñuuruñ tuqunaruñiñ anjalatitnagich sulliñi timipsi Agaayyutim, aasriin atugumañ nalaunñarumamik. ¹⁴ Killuqsautim anjalatlaigñiñiağasri takku iñuunigichusri tupiksriñisigun maligutaksrañik aglaan iñuuruñiñ Agaayyutim iluaqquataagun.

Savaktaağruulħa Nalaunñaruahigmun

¹⁵ Qanuğisiñiqpisa? Pakma iñuunigiqsugut tupiksriñiptigun maligutaksrañik Moses-ñum qaisananiñ aglaan iñuuruq iluaqquataagun Agaayyutim. Taamna pisigiplugu killuqsauraaqtuksrauvisa? Qajaal! Killuqsauktuksrauñiñaitchugut. ¹⁶ Iñumun iñisimagisi una, qaitñapsi ilipsitñik kisumun savaktaağruuqtusri taavrumuñ. Tupigiraksrağigiki taamna iñuk suli atanigigiki. Tupiksriñipsi killuqsautmik tuqukağisigaasri. Aglaan tupigikapsiun Agaayyutim ilaan nalaunñasripħağigaa asri iñmiñi.

¹⁷ Qaanjqsuami savaktaağrugikkasri killuqsautim, killuñmik anjalatlaiqahusri. Aglaan quyanatquq Agaayyutim, pillapiqhursi tupigigisiñi ilisauttaturuat ilipsitñun. ¹⁸ Aasriin annaktitaunaniħusri killuqsautmiñ savaktaağrugutusri pakma nalaunñaruahigmun. ¹⁹ Uqautigigiga savaktaağruuñiq uqahignik kanjqsinaqtuanik takku kanjqsimmagisitquplusri. Qaanjqsuami qaisimapmatun ilipsitñik savaktaağrugipkaqhursi killuqsautmun suli killuliqilignun, taatnatuntuuq pakma qaitchuksraurusi ilipsitñik savaktaağrugipkağusri

iñuuniahiğmun nalaunnaruahikun iluqnauqhusri Agaayyutmun. ²⁰ Qaanjqsuami savaktaagrũuñjapsi killuqsautmun iñuuniatlaitchusri nalaunnaruahikun. ²¹ Savaaqatqusri pigiitichuanik aasriiñ taatnatchim iñuutchim pakma kannjũgikkapsi anniqsungitchaasri aglaan tikiutiriraqtuq tuquhiğmik. ²² Aglaan pakma annaktitauñaniktusri killuqsautmiñ savaktaagrũlutiplusri Agaayyutmun. Iluqnauqhusri ilaanun savaaqatlasrirusri akuqtuiyunaqtuamik Agaayyutmun aasriiñ Igaayyutim akiliiñiağaasri isruitchuamik iñuuihiğmik. ²³ Kiña killuqsagtuaq akuqtuiruq killuqsautim akiliiñtaanik —tuquhiğmik. Aglaan Agaayyutim akiliiñ aatchuutigiğaa isruitchuuaq iñuuiq tamatkununa atausriñjuqatauranun Christ Jesus-mun atannaptiknun.

7

Atrikusraun Ilaqatniłikun

¹ Aniqatiut, iluqasri kanjqsimagiksi maligutaksraq Moses-ñum aglaağikkañja. Iłisimapmigiaksi maligutaksramun añalaha iñuk iñuusrugaañjağmi. ² Uvvaami taamna urriqsruutaupmiuq, ağnaq nayuutigisiruq maligutaksramun añutmikni iñuunigtutilaañani. Aglaan añutriñ tuqukpan ilaqtatniqihiiñauruq tuvraqługu maligutaksraq. ³ Aglaan ilaqtatnikkumi atlamik añutmik uiiñi iñuunjaan, maligutaksram nipliutigiğaa sayũaruauñuniplugu. Aglaan añutriñ tuqukpan ağnaq ilaqtatniqihiiñauruq. Taatnaqñumi ilaqtatnikkumi atlamik añutmik uiiñi tuquanikpan patchisaitechuq maligutaksramiñ.

⁴ Aniqatiumaan, taatnatun itmiuq ilipsitñun. Christ tuqupman, tuquqatigiruaton pigiksi, aasriiñ aglausimaruat maligutaksrat añalangiiğaaasri. Pakma pigiliutiipkaqtusri atlamun. Pigiliutigaasri añitqiksitaruam tuquhiğmiñ. Tarraasriiñ iñuuruksaurusri Agaayyutmun savautilugu. ⁵ Qaanjqsuami iñuusrugaañjapta kanjĩruaqtakun pisuğrualıpta añalatağigaa timigikkaqput pisigiplugu maligutaksraq. Tarra savaaqatqutug savaktaksrağingisaptiknik maligługu maligutaksraña Agaayyutim. Suragałipayaapta tikiutigaatigut tuquhiğmun. ⁶ Pakma patchisaikkaurugut maligutaksramiñ, aasriiñ tuquñaruaton ilłuta maligutaksramun isiqtağiıpluta qaanjqsuami. Taatnaqñuta pakma savautingitchikput Agaayyun utuqqakun aglausimaruakun maligutaksrakun, aglaan pakma savautiaqsigikput Ipqitchuakun Irrutchikun iñuunjaapta nutauruamik iñuuihiğmik.

Maligutaksraqłu Killuqsauñlu

⁷ Isrumavaluktusri nipliğñiıpluña killuqsauñlu maligutaksraqłu atiniplugik taapkuak. Taatniingitchuq. Aglaan maligutaksrakun kanjqsigigaa killuqsautim qanuutautilaaña. Nalunayağigaa kaviuğutihiğ maligutaksram nipliutigingitpagu nalaunñaiñiıplugu itnautauruaq, “Kaviuqñak.” ⁸ Aasrii killuqsautim pisaasruqsıpluni atuqtitkaqsıpluña taavrumiña tillitmik sulı qanusripayaamik nalaunñaitchuamik. Aglaan maligutaksraitman killuqsauñ sanjĩksraitchuq. ⁹ Iñuuniağũugaluqaatuami maligutaksraiłaukun ilitchuğigaluaqñagu maligutaksraq. Aglaan maligutaksram ilitchuğiıpkamagu tilliñ tarakñaaglaan killuqsauñ uummatqiaqsıruq. Taatnaqłuña iñuutichikun tuquruña. ¹⁰ Tilliñ tikiutirruksraqtuuaq iñuuihiğmik uvañnun tikiutirıpaqtuq tuquhiğmik. ¹¹ Killuqsautim kinniıpluña tillisikun tuqupkagaaña iñuutichikun. ¹² Tarra aglausimaruuaq maligutaksraq ipqitchuq. Taatnatuntuuq tilliñ ipqitchuq nalaunñapluni nakuuplunılu.

¹³ Itnautauñiqpami? Qanusrim nakuuruam tikiutinıqpaña tuquhiğmun? Qañaa! Killuqsautim atuqługu nakuuruuaq [tilliñ] tuqupkagaaña. Taamna atummıruq uvañnun qiiñiqqupluña qanusriutilaañanik killuqsautim. Tilliñ qiiñiqtağigaa killuum pigiiłıapiaqtılaaña.

Añuyakuiñahiq Killuqsautmik

¹⁴ Iłisimagikput maligutaksram agaayyutmiqnısaũha, aglaan uvaña animaruña kanjĩruaqtaraqłuña. Killuum añalatağigaaña tigutaanupmatun. ¹⁵ Kanjısitłaitchigaa suragałiğaa. Piñgitchitka nakuuruat pisukkatka, aasriiñ suragaqłuña pigiitichuanik uumigiğkamnik. ¹⁶ Aasrii atuğupkich atuğunğısatka uumigiıplugich, añjiğaa maligutaksram nakuutilaaña. ¹⁷ Nutauruam iñuutichima pipkanğitchai tamatkua uumigiğkatka. Aglaan ilitqusriğruağma ilumni pipkagağigai. ¹⁸ Ii, ilisimaga ilitqusriğruağ ilumni nakuunğısilaaña, atakkii kanjĩruaqtaraqłuña uvamni. Suragağukkaluağigaa nakuuruuaq aglaan suragałiğchigaa. ¹⁹ Atunğıtchagigigaa nakuuruuaq atuğukkağaa aasriiñ atuqługu pigiitchuuaq atuğunğısaga. ²⁰ Taatnaqługu atuğunğıupkich atuğunğısatka, nutauruam iñuutichima atuqtingitchai tamatkua, aglaan ilitqusriğruam ilumni atuqtağigaaña tamatkunıña pigiitichuanik.

²¹ Taatnaqługu ilitchuğigigaa taamna ilumutuulıq, suragaqsaaqama nakuuruamik pigiitchuam nayugağigaaña. ²² Uvva uummatimni quviasruutigaluağigaa Agaayyutim maligutaksraña, ²³ aglaan qiiñiğigaa atla maligutaksraq añalatchıruuaq timimnik. Timima maligutaksrañan añuyakkaa akiliiłiıqługu maligutaksraq isrummatimni. Taamna atla maligutaksraq añalatchıruuaq timimnik killuum maligutaksraqigaa, taavrumaasrii añalatchıruam

tigutaagiliutiplusa. ²⁴ Ihulliuugnagnaqpat! Iñukniaq uvañni! Kia annautigisivaña taavrumakña timimiñ tikiutirruamiñ tuquhigmun? ²⁵ Agaayyutim annautigisigaaña. Quayagiga ilaa anniqsuqluqmaña uumuuna Jesus Christ atannaptigun! Tarraasriñ isrumamni kamagisukkiga Agaayyutim maligutaksraña, aglaan ilitqusrigruagma tigutaagipkagaaña maligutaksrañanun killuum.

8

Ajalatillutin Irrutchikun

¹ Tarraami pakma, Agaayyutim tuqqutaksrağutqikkumiñaitchai tamatkua atausriñjuqatauruat Christ Jesus-mun. ² Takku maligutaksrañan Irrutchim tikiutirruam iñuuligmik Christ Jesus-kun patchisaigaaña maligutaksrañiñ tikiutirruamiñ killuğmik sulı tuquhigmik. ³ Agaayyun savaktuq maligutaksram savaagilguisañanik. Maligutaksraq iñuk nalaunñasripchatlaitchaa Agaayyutmi sukununniiñ, takku killiqiugaqtuanupluni kamagitlaitchaa maligutaksraq. Agaayyutim tuyuğigaa iğñiğikkani nunamun timiqagıluğ iñuutquplugu uvaptiktun sulı akilliilitigitquplugu killuqsautmun. Taavrumuunaasriñ Agaayyutim piyaqquqtaksrağugñigaa killuqsauñan ajalatçhiruaq killukun pisuğruaptiknik. ⁴ Agaayyutim kamaksritlasripkagaatigut nalaunñaplutiñ atuqkkanatnik maligutaksram. Pakma iñuuniaqtugut malingıqluğ kanıgruaqput aglaan malikluğ Irrusriq. ⁵ Tamatkua ajalatittuat irrusriğruamun iñuusruurut quyalıñiaqluğ irrusriğruaq. Aglaan tamatkua ajalatittuat Ipqitchuamun Irrutchimun iñuusruurut quyalıñiaqluğ Ipqitchuag Irrusriq. ⁶ Iñuum isrummataa ajalatmagu irrusriğruañan ittaqtuq tuquhıq, aglaan isrummataa ajalatmagu Ipqitchuam Irrutchim ittaqtuq iñuulıq sulı qıñuiññaq. ⁷ Taamna ilumutuuruq takku iñuum isrummataa ajalatpagu ilitqusriğruañan akitñasimsaagaña Agaayyun. Taamna tupiksrısunğitchuq Agaayyutim maligutaksrañanik; takku tupiksrılguıtluni. ⁸ Tamatkua iñuich ajalatittuat kanıgruagmiknun quyalılguitçaat Agaayyun. ⁹ Aglaan ilipsi ajalangitçhaasri kanıgruaqtapsi. Ajalatkaasri Ipqitchuam Irrutchim, ilumun taamna Irrusriña Agaayyutim inniqpan ilipsitñi. Aglaan kiña iñuk piqanğitpan Irrusriñanik Christ-ñum piğinğitçhaa Christ-ñum. ¹⁰ Killuqsautim timigikkasi tuqunapkağai, aglaan Christ itpan ilipsitñi Ipqitchuam Irrutchim qaitçhigaasri iñuuligmik takku Christ-ñum nalaunñasripkağhusri Agaayyutmi. ¹¹ Agaayyutim Ipqitchuag Irrusria anıqtıksitçhiruaq Jesus-mik tuqunaruaniñ iñuukpan ilipsitñi, taavruma Ipqitchuam Irrutchim iñuuruam ilipsitñi qaitkisipmıgaa iñuulıq timipsitñun tuqusrağumaruanun.

¹² Taatnaqhuta aniqatiumaan, ajalatitnata kanıgruaqtamun. Iñuuniaqtuksraunğitçhugut tumigıtukkanagun killuqsautim. ¹³ Iñuuniağupsi kanıgruapsıgun tuquniaqtusri. Aglaan Ipqitchuam Irrutchim ikayuqtıçhıpsı nutqautilasrıluğ killiqiqlıñi tarra iñuuniaqtusri. ¹⁴ İlilgaagıllapiagañi Agaayyutim tamatkua sıvullıuqtıttuat Ipqitchuamun Irrutchimun. ¹⁵ Ipqitchuam Irrutchim akuqtukkaqput irrusriğinğitçhaa tigutaaqsiulhum iqsiñhumlu. Ipqitchuam Irrutchim piğikkapta ililgaagıliutiçhagaatigut Agaayyutmun. Taavrumuuna Ipqitchuakun Irrutchikun niplıtlasrırugut, “Abba, Aapaan.” ¹⁶ Taavruma Ipqitchuam Irrutchim ilitçhugıpkagaatigut nalupqinaıqluğ Agaayyutmun ililgaagıtılaaptiknik. ¹⁷ Agaayyutim ililgaagıniqpatigut tarra akuqtıgisırugut ikayuusriñanik piksrırutaiñik uvaptiknun. Akuqtıgisırugut tamatkunıña Agaayyutmiñ piqatıgilugu Christ. Aglaan naglıksaaqtuksraurugut atrıluğ Christ naglıksaałha. Taatnaqqağuta piññaktaaqıgisırugut kamanautmik atrıluğ Christ.

Sıvunaptikni İttuaq Kamañun

¹⁸ Uvva pakma naglıksaaqsiurugut. Aglaan naglıksaaıqput pakma atrıqagumiñaitçhuq ilaan kamanautaanun sagviğñiakkañanun uvaptiknun. ¹⁹ İluqani Agaayyutim iñiqtaña utaqqıtıllıapiagaatıuq Agaayyutim sagviñiksrañanik kisut qıtunğagıpiatılaiñitñik. ²⁰ Suapayaaq Agaayyutim iñiqtaña piunğiqsagumaruq, pisuğinğisagımıgun atriplun Agaayyutim sıvunniutaagun. Aglaansulı niğıuğaq ittuq: ²¹ İluqani Agaayyutim iñiqtaña ajalangığñiğaa piunğiqsıçhiragaqtuam, aglaan piqatayumiñaqsilugu kamañauqtuamun patchisaıñımun piqatıgilugich Agaayyutim ililgaani. ²² İlisimagıput iluqaisa qanusripayaat Agaayyutim iñiqtañiñ utaqqııhat uvunñanunaglaan ihullıuğaluanğınmin, atriplugu añaq aullıyautikmatun. ²³ Kisimiñhiñnaunğitçhuat tamatkua iñiqat utaqqırut aglaan utaqqıpmıuguttuuq ihullıuğaluanğınapta irrutçhiptıgun. Agaayyutim aatçhuğaatigut Ipqitchuamik Irrutchimik nalupqinaığutauplugu. Aasriñ utaqqıgıput Agaayyutmun qıtunğagıliutiçhagaatılalaksraqput. Utaqqıgıput timigikkapta simmikkaulıksraña. ²⁴ Taamna niğıuğisağıqput annıqsukkau'apta. Qıñianıksımanığıptıgu taqqıkaqput taamna niğıuğayumiñaiñıñayaqtuq. İñuich niğıutlaitçhut qanutçhimik piğıliutianıkkagımıknik. ²⁵ Aglaan niğıuğaaqtugutsulı qanutçhimıktaimma piññaktaagıñanısaptiknik, utaqqıgıqput anuqsrusrıpluta aasriñ kımımutıgıllapiaqıluğ.

²⁶ Ipqitchuam Irrutchim ikayuqsimaagaatigut pilguirruptigun. Takku nalurugut qanuq agaayuliksrapitknik; aglaan Ipqitchuam Irrutchim inmiñik uqautigipluta Agaayyutmun qiniqqaluktualigataqhuni uqautigilguisaptigun. ²⁷ Agaayyutim qiniñigagigai iñuich ummatinjich. Iñisimagaa isrummataa Ipqitchuam Irrutchim, takku Ipqitchuag Irrusriq uqapsaagutripłuni Agaayyutmun piqutigiplugich iñugikkanjı tuvraqługu pisulha. ²⁸ Iñisimagikput, supayaatigun Agaayyutim savaqatigiragigai nakuuñiksrañatnun piqpaksriruut inmiñik, tamatkua ilaan tuqłukkani tuvraqługu sivunniutigikkani. ²⁹ Agaayyutim iñisimanigai tamatkua tuqłukkani iñiqsigaluaqani nunamik. Piksraqtaaginigai atriqaqplugich iñiñimisun. Taavrumuuna Jesus sivulligunıqsuq akunğatni iñugiaktuat aniqatigiich. ³⁰ Taatnaqlugich Agaayyutim piksraqtaagikkani tuqluñigai, aasriiñ tamatkua tuqłukkani nalaunñasripkagai inmiñi. Tamatkua nalaunñasripkakkani inmiñi piqatigigisigai kamanautmiñi.

Agaayyutim Piqaksriñha Christ Jesus-kun

³¹ Tamatkua taatniinniqmata, sumik nipligisitłavisa taavrumuuna? Agaayyutim nayuqpatigut kia-unniñ akillıñiqsuğumiñaitchaatigut. ³² Agaayyutim qaitługu iñiñ naglıksaaqitkaa piqutigipluta. Taatnaqhuni Agaayyutim ilumun qaitchigisigaatigut supayaamik akiñlaagługu. ³³ Kiami patchisigisivagich iñui Agaayyutim piksraqtaagikkanjı? Agaayyutim kisimi nalaunñasripkaqsimagai. ³⁴ Kiña nipligisiva Agaayyutim iñui tuqutaksraquñilugich? Kiñanunniñ nipligumiñaitchuq! Takku Christ Jesus tuqutigai, aasriiñ anıjtıqsuq tuqluñigai. Pakma Agaayyutim taliqqian tuñaaniñ uqapsaagutigaatigut ilaanun. ³⁵ Qanutchim piiqsitkisivatigut piqaksriñhaniñ Christ-ñum? Sakiqnam naaga ihuñliuhum naagaqaa naglıksaahum naaga kakkaaqsiuhum naaga atnuğaañliuhum naaga navianniuhum naagaqaa tuqluhum? ³⁶ Aglausimaruq Agaayyutim makpigaanjiñi, "Piqutigiplusri tuqqutaurugut ataramik.

Iñuich anallaqłukkaatigut ipnaisun tuqutaksratun."

Psalm 44:22

³⁷ Qarñaa! Iluqaisigun tamatkunuuna sakiqniugutiptigun Agaayyutim akimapkaagaatigut piqapagirigikkapta. ³⁸⁻³⁹ Ii, nalupqigingitchiga sumun piiqsitchumiñaisilaaput piqpak-tañaniñ Agaayyutim. Tuqłuhum unniñ inuuhum unniñ israqługich unniñ tuungaiç unniñ sut pakma ittuat unniñ tikisaksrat unniñ sanjich unniñ sut ittuat quliptikniñ atiptikniñ naagaqaa sumunniñ iluqaani nunami piiqsitchumiñaitchaatigut Agaayyutim piqaksriñhaniñ ittuamiñ Christ Jesus-mi atannaptikni.

9

Agaayyunlu Iñuksraqtaañlı

¹ Atausriñjuqataupłuna Christ-mun suli anjalatıqaqłuna Ipqitchuamun Irrutchimun nalupqigingitchiga qauğrimmaagiutillautamni uqaliga ilumutuuruamik. Saglungitchuna itna uqaqama, ² Iñuñliullapiagaqłuna suli alianniullapiagaqłuna piqutigiplugich Jew-ñuruat. ³ Uvvatıq ikayutlalagich Jew-ñuruat aniqatitka iñuqatitka. Uvvatıq anasriññuqsakkaulaña piğłunaunniñ Christ-miñ ikayuğumiñagupkich anniqsuliksrañatnun. ⁴ Israel-aagmiut iñugigai Agaayyutim piksraqtaagıplugich. Ilaan tıguaginigai piqatlasriplugich kamanautmiñik. Ilaan qaiññigaa ilinjıñun sivunniugutni suli malıgıtaksraña [Moses-kun] suli agaayumaagvik suli akiqsruutniñ. ⁵ Qıtunğagıgaich kamañatıtuat sivullıpta, aasriiñ ilinjıñiñ Christ animaruq Agaayyutaupłuni. Quyanaqtuq qaravak! Taatnatuquvva.

⁶ Itnautigingitchiga Agaayyutmun atunğiññilugich akiqsruutigikkanjı ilinjıñun. Atakkii kiñuvianjich Israel-ñum ilanjich Israel-aagmiupianjıngitchut. ⁷ Suli ilanjıñiñaa Abraham-ñum kiñuvianjı ilumun ilıgaagıgai. Aglaan Agaayyun niplıqsuq Abraham-mun, "Kiñuviaksratin akiqsruutigikkatka itkisirut Isaac-miñ." ⁸ Itna ittuq, iluqaisa Abraham-ñum kiñuvianjı Agaayyutim ilumun ilıgaagıngıtchı, aglaan kisiisa tamatkua ilıgaagıliutikkanjı Agaayyutim animaruat akiqsruutaagun Abraham-mun. ⁹ Agaayyutim akiqsruğniğaa Abraham itna, "Nalaullugu piviksraq utıgisirıña aasrii Sarah iñniqagısıruq."

¹⁰ Taamnalıñnaunğıchuq. Rebecca-m malğik iğñak aapaqaqtuk sivullıaptiknik Isaac-mik. ¹¹⁻¹² Aglaan malğuk iğñak anıgaluaqñagik Agaayyutim uqautıgaa Rebecca, "Aapiyanan savautıgisıgaa nukatchiani." Agaayyun niplıgıñıqsuq taavrumıña nukatpiğruk savaaqagıaluaqñagik nakuuruamik unniñ piğıtchuamıglu. Taavrumuuna ilıtuçugıgıput, Agaayyutim piksraqtaagıniğaa atausriq sivunniutigıkkagımıgun pisulıgıkkagımıgunlu. Piksraqtaagıyumiñaitchaa iñuk savaaqalğagun. ¹³ Agaayyutim uqalha itniñniqsuq, "Piksraqtaagıgıga Jacob aglaan piksraqtaagıngıtługu Esau."

¹⁴ Qanuğmi niplıgısisıva taavrumuuna? Agaayyun nalaunñaitpa? Taatniingıtchuq!

¹⁵ Agaayyutim Moses niplıutıgaa,

"Qıñıqtikisıgıga ihuaqqutrıñıga kisumun ihuaqqutrisukkamnun.

Qıñıqtikisıgıga ilunñuksrıñıga kisumun ilunñugısırukkamnun."

Exodus 33:19

16 Taatnağumi Agaayyun piksraqtaaqagñiangitчуq iñuich pisuligikkanaatigun unniñ savautigisrukkanatigun. Aglaan piksraqtaaqagisuruq ilunñuksriñigmigun. 17 Agaayyutim Uqalhan nipliutiniğaa atanga Egypt-ñum, “Ataniğuuqtitkikiñ qiniğititçuklugu sanñigikkaga ilipkun. Taavrumuuna atiga uqautağisuruq iluqaani nunami.” 18 Taatnağhuni Agaayyutim qiniğittatigaa ilunñuksriñi kimupayaaq qiniğititçukamiñ. Suli pitçhiğiliqisıtkaı iñuich pitçhiğiliqisıtçukkani.

Piksraqtaaqikkauruni Agaayyutim İlunñuksriñihagun

19 Uvva nallipsi apiqsruğisigaaña, “Agaayyutim aňalatpatigut suvaatami killuutiqağnivatigut? Kia akililiğisivañu pisulha?” 20 Apiqsruqnak taatna. İvich iñulhiñaurutin. İñulhiñam apiqsruqtaksraqingitçaa Agaayyun. Taatnatuntuuq iñuum iñiqtanjan uqautitlaitçaa, “Suvaata piliuqiña taatna?” 21 Utkutçhiri savaaqaqtuag qikumik piliulhiñauruq qanutçhipayaamik pisukkumi. Taavrumakña qikumini utkusriñulhiñauruq atautçhimik piññaqquıtigilhiñaglugu aasriñ ilaqataa suaqluqağvigiplugu. 22 Agaayyun nalaunñaraqtuq surağapayaahigmigun. İlanitñun iñuich ilaan qiniğititçukkaa qinnautni [killuqsautikun] suli sanñiñi. Qiniqqaatnaqsıgalaqtitlugich piyaqquqtaksraquğhutin anuqsrutiniğai tamatkua iñuich. 23 Atlas iñuich ilunñugisrukkanı ilaan anuqsrutiniğai ilitçugitquplugu uuktugñağumiñaitçhuaq kamanautni. Tamatkua iñuich itqanaiyautiniğai piyaqquplugich kamanautmiñik. 24 Aasriñ ilağigaatigut taapkua. Agaayyutim tuğlungitçhaatigut Jew-ñuruaniñ aglaan piksraqtaaqagaatigut Jew-ñunğitçhuaniñ, 25 tuvraqlugu nipliutaa Hosea-m itna,

“Nipliğisırıña, İñugıpsı taapkunıña atçiqsimagaluaakkağmiñun İñuginğitçipsı.

Aasriñ qiniğittıkisıgıa piqpaaktağa tamatkunıña piqpağingısamnun.” *Hosea 2:23*

26 Hosea-ımsuli nipliutıgıgaa,

“İñuginğitçipsı, aglaan kiñuvaatıgıun atçikkaugısırut itna,

İlilgañı iñuuruam Agaayyutim.”

Hosea 2:1 27 Suli İsaiah-m uqautıginiğai

İsraeı-aagmiut,

“İñugıallıpaıqtut iñugıkanı İsraeı-ñum.

Atriqaqtut qavianısun tağium sıñaani.

Aglaan iñugıakıtçuat annıqsukkaugısıñıqsut.

İsaiah 10:22, 23

28 Atanğuruam qılamik anasriñıuqsagısıgıa iñui nunam.”

İsaiah 28:22

29 Tuvraqlugu İsaiah-m nipliutaa,

“Atanğum Sanñıpayaaqaqtuam iñugıakıtçuat sıvulliavut iñuupkanğitpağich iluqapta piyaqqukkaunayaqtugut Sodom-tun suli Gomorrahtun.”

İsaiah 1:9

İsraeı-aagmiutlu Tusraayugaallautaglu

30 Qanuğmi nipliğisıñıqıpsa? İtniñniqsuq, Jew-ñunğitçuat nalaunñasriñiuraniğiñitçuat Agaayyutmi, nalaunñasripkagñıqsut ukpiqsriñiñiqamin. 31 İsraeı-aagmiut malıgıtugich malıgıtaksraq Moses-ñum aglakkana nalaunñasriñiagñıqsuq Agaayyutmi taavrumuuna, aglaan nalaunñasriñiğiñıqsuq. 32 Suvaataı? Tunñanğitlütin Agaayyutmun ukpiqsriñiğimiktıgıun, aglaan nalaunñasriñiagñıqsut tamatkunuuna savaagıkkagmiktıgıun. Ukpiqsriñitñamin atrıginiğaiç iñuich putukkitqataqtuut putukkısautmun. 33 Agaayyutim Uqalha aglaksımalhatun,

“İlğisıgıa Zion-mun iyagak iñuich putukkısautıksrañat.

Taamna iyagak paallaktitçhiñıaqtuq.

Kiña taimña tunñaruag Christ-mun, iyagaktun ittuamun,

qapiqpañayumiñaitçhuq.”

İsaiah 8:14; 28:16

10

1 Anıqatiuımaan, uummatimniñ kipiğniğutıgıgıa iluqatın Jew-ñuruat annıqsuquplugich. Taamna inıqsruutıgıgıa Agaayyutmun. 2 Nıpliutıgıgıaluağıtka piliqıllıpaıqğhutin malıgıalhat Jew-ñuruat Agaayyutmik, aglaan ilısımangıtçhaat nalaullugu tumıksraq. 3 İlisımangıtlütin Agaayyutmun iñuich nalaunñasripkagağutilağatnik ukpiqsriñiğimiktıgıun, inımiknik nalaunñasriñiıallanıqsut pisulıgimiktıgıun, ilıñısa qaitçısungıtlütin inımiknik Agaayyutmun. [Taatnağhutin] nalaunñasriñiñıqsut. 4 Christ kınılırvıgıgaa malıgıtaksram, aasriñ kiñıpayaaq ukpiqsriñıuq nalaunñasripkakkauyumuıuq Agaayyutmi.

5 Kisupayaaq nalaunñasripkagıkkumi Agaayyutmi tupıksriñiğimigun Agaayyutim malıgıtaksrañanik, itqağilıñ Moses-ñum aglaña, “İñuk tupıksriñıuq malıgıtaksrapayaam tillısaıñik iñuugısırıuq taapkunuuna.” 6 Aglaan uqalhum nipliutıginiğaa nalaunñasripkakkauiğ ukpiqsriñikun itnaıliplugu. “İsrumanıaqnak, Kiña mayuğısıva qılanmun (ami atqautıyağlugıu Christ)? 7 Suli nipliğıñıaqnak, Kiña atqağısıva samunıa natqıtçhuamun anımağnimun (ami mayuutıyağlugıu Christ tuqunaruaniñ)? 8 İtnauvva nipliqsımaruq, Agaayyutim uqalhan qallıgaatin, itıut qanıqni suli uummatıpni.”

Taamnatarra ilisauttun quliaqtuağikkaqput. ⁹ Ilvich qannapkun nalupqinaiglugu uqağupku, “Jesus atanguruq,” suli ukpigiğupku uummatipni Agaayyutmun anjtiqkisiha Jesus tuqulhaniñ, ilvich annakkisirutin. ¹⁰ Ukpigisrigupta uummatiptikniñ nalaunñasripchaqtugut Agaayyutmi. Taatnaqhuta uqağallaptigun Jesus-mik ukpigiğuplu anniqsukkaaurugut. ¹¹ Agaayyutim uqağha itnağniqsuq, “Kiñapayaaq ukpiqsriłuni tunñaruuaq ilaanun qapippanayumiñaitchuq.” ¹² Agaayyutim Uqağhan taputiğaa “Kiñapayaaq,” takku atlakaagiiñiñniqsuk Jew-nuruuğlu Jew-nungitchuağlu. Taamna ataniq ataniğigaat iluqatinj aasriiñ qaitchipluni iñugiaktuanik ikayuutininik iluqaitñun tunñaruanun inmiñun. ¹³ Agaayyutim uqağha itnaqhuni, “Atangum anniqsuğisigaa kiñapayaaq tuqłuqtuag anniqsuqupluni.”

¹⁴ Qanuğutin tuqługağisivat ilaanun ukpigiğisagağmikkun? Suli qanuğutin ukpiqsrigisivat ilaanik tusraamaisagağmikkun? Suli qanuq tusraagisivat quliaqtuağtaitchuminj. ¹⁵ Qanuğutin quliaqtuağisivat tuyuğinğitpatinj? Aglausimaruq itna, “Qanun quvianaqtigiva quliaqtuağtit aggiutripmata tusraayugaallautamik.” ¹⁶ Aglaan iluqatminj akuqtungitchaat tusraayugaallautaq. Isaiiah nipliğisimaniqsuq, “Ataniq, kisut ukpiqsrivat uqauttutigiğkaptiknik?” ¹⁷ Taatnamik iñuich ukpiqsriłiqsut tusraa’amitruñ tusraayugaallautaq. Suli iñuich tusraagaat kia quliaqtuağipmagu uqağiq Christ-kun. ¹⁸ Aglaan apiqsruqtunja, tusraangiñniqpat tusraayugaallautamik? İlumun ilinjisa tusraagaat. Agaayyutim uqağha itniittuq, “Uqağiq siaminniqsuq iluqaanun nunamun.

Iñuich quliaqtuağtaqtun nanipayaaq.”

Psalm 19:4

¹⁹ Apiqsrułgitchunja, Israel-aagmiut kanjisiğiñniqpat? İi, kanjisirut. Sivulliupluni Moses uqaqtuq Agaayyun uqağniplugu itna,

“Uvañja iñuksraqtaagiiñisapkun siqñaliğisitikisigipsi.

Uvañja kanjisiğimaitchuatigun uumitchaktitkisigipsi.”

Deuteronomy 32:21

²⁰ Tugliłiqıluğ, Agaayyun nipliğniqsuq Isaiiah-kun taluqsrautaiqsitlugu,

“Paqitkaatnja tamatkua apiqsruqtangitchuat ikayuqulutin.

Sagviqsunja tamatkununja pakaaqanğitchuanun uvamnik.”

Isaiiah 65:1

²¹ Aglaan Agaayyutim Israel-aagmiut uqautiginiğai Isaiiah-kun itnaqhuni,

“Uvlupayaaqman piñhiñaanurunja akuqtuğugıluğich tamatkua iñuich tupiktaitlutinj paaqsaanaruat uvamnik.”

Isaiiah 65:2

11

Agaayyutim Qiñiqtitkaa İlunñuksriłi İñuksraqtaanjitñun

¹ Apiqsrułgitchunja. Agaayyutim ayañniqpagitmi iñugikkani? Qanaa! Uvañja Israel-aagmiunurunja. Uvañja kiñuviağigaañja Abraham-nun, ilağigaatnja sivulliaqtaqtuut Benjamin-mik. ² Agaayyutim ayaksimaitchai Israel-aagmiut piksraqtaagıkkani injilgaan. İlisimagiksi uqağha Agaayyutim Elijah-kun, qanuq ilaan injıqsrułha Agaayyutmun akitñaqıluğich iñugikkani Israel. Elijah nipliqsuq. ³ “İlinjisa tuqłğatağaiç sivuniksriqiritin, suli siqumitluğich tunillağviich. Uvañja kisima sivuniksriqirinin kisinjuqtunja. Pakmaasriiñ tuqunniagaqsiğmigaatnja.” ⁴ Aglaan qanuq kiunıqpaun Elijah? Agaayyutim nipliutinığaa, “Kisinjunğitchutin. Piqatunja 7,000 iñunıñik Israel-mi putqatangitchuanik atrınanun Baal-nun.” ⁵ Pakma taatniitmiuq. İñugiakkitchuanik Israel-aagmiuqaqmıuq Agaayyutim piksraqtaanjıñik ihuaqqutriğimigun. ⁶ Tarraami, anniqsukkaupmata Agaayyutim ihuaqquatagun anniqsukkaunğitchut savaaqalığmiktigun. Annıqsukkaulhiñaunıqpaata savaagmiktigun tarra anniqsuğıaq Agaayyutim ihuaqquatagun ilumun suunğinñayaqtuq. ⁷ Taamna taatna atuummıñıqsuq, Israel-aagmiut piñniğaktaagıñniğaa pakaağıkkatınj. Aglaan Agaayyutim piksraqtaagıkkaniñ piñniğaktaagıñniğaa [ilaan nalaunñasripchaqamıgıch inmiñi]. Atlataasrii siqquqsıpkagıñiğaiç uummatitınj suli naalağniğiqhutinj Agaayyutmik. ⁸ Aglausimaruq Agaayyutim uqağhani itna,

“Agaayyutim isrumalğuiłisinniğai aasrii kanjisiłıaiqhutin.

Taatnaqhutin qıñitlaiğniqsut irimiktigun

suli tusraatıaiqhutin siutmiktigun.

Taamna atuummıñıqsuq uvluvañnunaglaan.”

Deuteronomy 29:4; Isaiiah 29:10

⁹ David-tuuq nipliğniqsuq,

“Niğiqpalığmikni napıtaulutin naniqtıllich.

Paasraaqtıllutin anasriñjuqsakkaulich.

¹⁰ Irıgıkkanjich taaqsılutinj qıñitlaiğlıç.

Tunugıkkanjich piłğuiłiğlıç sakuułığmıknıñ.”

Psalm 69:22, 23

¹¹ Apiqsrułgitchunja, Jew-nuruat ayakmatruñ Christ, Agaayyutim taavrumuuna piyaqquqtınnıqpagıç? Qanaa! Aglaan navğuiñhata tikiutıpkagıñığaa anniqsuğıaq

Jew-ñungitçhuanun. Taamna atuummiñiqsuq Jew-ñuruat siqñaliquplugich. ¹² Tarra Jew-ñuruat navguilhana tikiutiipkañigaa ikayuusriaksraq nunam iñuifñun suli Jew-ñuruat ayaiñhata Christ-mik tikiutiipglugu anniqsuñigaa Jew-ñungitçhuanun. Maatnatarra qanutun nakuutluktigigisiva ikayuusriaksraq taimanigun iluqaisa Jew-ñuruat taputraukpata ilinjitiñi Agaayyutim piksraqtaagikkaniñi.

Agaayyutim Qiñiqitkaa İlunñuksriñi Jew-ñungitçhuanun

¹³ Pakma uqaqtunja ilipsitñun Jew-ñungitçhuanun. Uqqiraqtigigaña Jesus-ñum Jew-ñungitçhuanun, aasrii savautriñamni savaktunja pisuqtilaaqtunja. ¹⁴ Niñigaaqatunja iñugikkatka siqñaliquplugich. Taavrumuunaasriñi ikayuğayaqpalukkitka anniqsuñiksrañatnun. ¹⁵ Jew-ñuruat tunutmatruñ Agaayyun, ilaa ilauraaniktuq atlanik iñuñnik. Aasriñi sua itkisiva taimanigun Agaayyutim akuqtuqpagich Jew-ñuruat? Taapka iñugiliutitqikkisigai Agaayyutim, iñuktun anitqikkauruaitun tuqunaruaniñi. ¹⁶ Sivulla qaqqiaksraq qaisaunigpan Agaayyutmun, tarra iluqani qaqqiag ipqikkauruq. Suli kanigikkani napaagtum ipqitpata, taatnatuntuuq akigugikkani napaagtum ipqitmiut. ¹⁷ İlanjich akiqqut napaagtugiksuañiñi piyakkaurut aasrii akigua atlakkam napaagtum iliplugu sivulligmun napaagtumun. İlipsi Jew-ñungitçhuani atlakkaqtatun akiqqutun ittusri. Pakmaasriñi sayaqaaqsirusri iñuupmiplursi sivulligmiñ napaagtumiñ atriqaqtuamiñ taapkunanitun Jew-ñuruaitun. ¹⁸ Taatnaqhusri uqaviksusraungitçhusri tamatkunuuna akiqqutigun piyaqtautun. Uqaviutiksraitçhusri. Suvaata? İlipsi iñuupkanitçhiksi kanja napaagtum, aglaan kanjan uumapkağasri. ¹⁹ Nipliñhiñanaisuknaqtusri, "Akiqqut piyakkaurut ilaliutitlasripluta napaagtuanun." ²⁰ Taamna ilumutuuruq. Aglaan akiqqut piyakkaurut Jew-ñuruat ukpiqsriñigilhatigun. Taatnaqhusri ilaliutirusri napaagtumi takku ukpiqsriplursi. Tarra kamasraaqasri aglaan taluqsrisitçhi. ²¹ Agaayyutim napaagtum akiqqut itingilñiqpagich nagguviatni, ilaan kipiviamigaasri Jew-ñungitçhuasrii. ²² Taatnaqhusri ilitçhugigiksi Agaayyutim iluaqutriñhalu taluqnañhalu. Agaayyutim anasriñiñuqsagağigai tamatkua maligutçhiñitçhuat inmiñik. Aglaan iluaqutigaasri iñuunaqtuñiaqapsi iluaqutaagan. Taatnangisuağupsi kipikkaugisipmirusri napaagtumiñ. ²³ Jew-ñuruat ukpiqsritçhaisikpata Agaayyutmik akuqtutqikkisigai. Agaayyutim pitlallapiqhuni ilijhiñaugai kiñumun inaatnun. ²⁴ İlipsi Jew-ñungitçhuani atriqaqtusri akiqqumik kipikkauruamik atlakkamiñ napaagtumiñ ilaliutiplursiasrii napaagtullautamun, uvva taamna akiguungitçhalaqtuag napaagtullautami. Jew-ñuruat atriqaqtut akiqqumik nausuuruamik napaagtullautami, aasriñi Agaayyutim nalupqinağilugu ilitqikkisigai napaagtunatnun.

Agaayyutim Qiñiqitkaa İlunñuksriñi İluqaitñun İñuñnun

²⁵ Aniqatiumaan, kanjitsitqugipsi uuminja nalunaqhuni ilumutuuruamik, kamasraaqunğılursi isrumatunilursi. İlumutuuruuq una: ilañhiñanjich Israel-aagmiut tikkanasrigaluaqtut. Aglaan taamna simmiğniñiaqtuq iluqatinj piksraqtaanuruat Jew-ñungitçhuat utlautikpata Agaayyutmun. ²⁶ Taimanigun iluqatinj Israel-aagmiut anniqsuğisirut. Aglausimaruq Agaayyutim uqañhani, "Anniqsuqtu agğigisiruq Zion-miñ.

Piğigisigaa iluqaan agaayyutaiñiq kiñuvianjitiñi Jacob-ñum.

²⁷ Tarra piğupkich killuqsautinjich
tanjitiñiağiga sivunniugutiga taipkununa iñuñnun." *Isaiah 59:20, 21; 27:9; Jeremiah 31:33, 34*

²⁸ Jew-ñuruat ayanñigaa akuqtunğılugu tusraayugaallautaq. Taatnaqhutinj akitiñiaqtuligñigaa Agaayyun piqtugiplursi. Aglaan Jew-ñuruat Agaayyutim iñugigai piksraqtaagiplugich. Piqpagigai piqtugiplugu aqiqsruutni sivullianjitiñun [Abraham-munlu, Isaac-munlu, suli Jacob-mun]. ²⁹ Agaayyutim isrummitçhilaqtuq iñuktigun tuqlukkağmigon suli aatchuutigun qaisağmigon ilinjitiñun. ³⁰ İlaatniimma ilipsi Jew-ñungitçhuani ayakkaqsı tupigisrunğılugu Agaayyun, aglaan pakma akuqtuirusri ilunñuksriñigmik taapkua iñuich tupiksriñigilhatigun. ³¹ Taatnatuntuuq pakma Jew-ñuruat tupiksriñigitçhut Agaayyutmik. Atriplugu Agaayyutim naglikisriñha ilipsitñik, ilinjitiñik nagligigisipmigi. ³² Takku Agaayyutim ilisimagai iluqaisa iñuich tupiksrisunğısilañatlu pitçhiñigilhatlu. Piqtugiplugich ilaan qitiñiqtitçhukkaa ilunñuksriñi iluqaitñun.

Quyvan illi Agaayyutmun

³³ İi, Agaayyutim umialgutai uuktuğnağumiñaitçhut.

Puqtutaalu kanjicsimañhalu isruitçhuq.

Kia-unniñi iñuum kanjicsipçhağumiñaitçhai Agaayyutim sivunniutai.

Unniñi kanjicsiyumiñaitçhaa tumaa.

³⁴ "Kia ilisimavaun isrummataa Atanğun?"

Kia qaitchiñhiñauvaun alğaqsruutmik?”

Isaiah 40:13

35 “Kia-unniñ qaitchimaitchaa Agaayyun qanutchimik utiqtitaksranjanik Agaayyutmun.”

Job 41:11

36 Ii, Agaayyutim iñiqtağigaa suapayaaq.

Suli suapayaaq ittuññağaqtuq, ilaagun suli ilaanun.

Kamanaun illi Agaayyutmun qanavak taimuņa. Taatnatuq.

12

Qaiļlusri Agaayyutmun

¹ Taatnaqhusri, aniqatiumaan, Agaayyutim qñiñiqtinjanikmatigut ilunjuksriñiğmifnik injqsruağipsi timigikkasri iñuuruñlugich tuniñlautigitquplugich ilaanun, ipqiluni suli quyaqnağuni ilaani. Taamnatarra savautriñiksraqsi ittuq Agaayyutikuagağiakun.

² Atrinrusuñaqasri iñuiñun marruma nunam, aglaan simmiqsillusri nutaqtilusri isrummatigikkasri. Taatnağupsi kanjqsitlasriñiğigiksi Agaayyutim pisulha ilipsigun. Suli ilisimatlasriñiğigiksi nakuuruq, quyaqnaqtuq Agaayyutmi suli nalaunjaruq.

³ Agaayyutim iħaaqutaagun nipliutiksraqaqtuņa kisupayaamun akunnapsitñi. Isrumaniaqnak nakuuvagilutin ilipni. Qñiñiqtuksraurutin ilipnun qanuq itilaapiagnik. Isrummatigiñu qanutun ukpiqsriñiğaqtilaan aatchuusriagikkann Agaayyutmiñ.

⁴ Atausriukattaaghuta timiqaqtugut aasriñ taamna timi iñuğiaktuamik sulliñiğaqhuni. Tamatkua timim sulliñiği atlakaagiisigun atuğaqtut. ⁵ Taatnatuntuuq uvagut iñuğiaktugut. Aglaan Christ-mi uvagut iluqata atausriğuhuta timaurugut, aasriñ sulliñiğuhuta timimi. ⁶ Iluqata atlakaagiñnik aatchuusriagaqtugut. Agaayyutim uvaptiknun qaitchai iħaaqutriñiğmigon. Kiña aatchuusriagağumi sivuniksriqilignik, atuğliñu taamna ukpiqsriñiğmigon pigikkagmigon. ⁷ Kiña aatchuusriagağumi savautriñiğmik, savagli. Kiña aatchuusriagağniğumi ilisautriñiğmik, tarra ilisautriñi. ⁸ Kiña aatchuusriagağniğumi pitchuksaagiñiğmik, pitchuksaagiñi. Kiña aatchuusriagağniğumi aatchuñiğmik atlanun, aatchuğli nalilaaglugu. Kiña aatchuusriagağniğumi sivulliñuqtiksrauluni, sakuugli sivulliñuqtuğniğmifi. Kiña aatchuusriagağniğumi naglikrsriñiğmik, taavruma atuğliñu quviatchauğiguni.

⁹ Piqpakrsriñiqsi ilumutuuruksrauruq. Uumigiñsiñu tamanna pigiitchuaq, piqpagilugusriñ nakuuruq. ¹⁰ Piqpakrutilusri avatmun aniqatigiisun, kamanatluktilugich aniqatigikkatin ilipsitñiñ. ¹¹ Iqiasrusuñaqasri aglaan sakuukkitchi, suli piqilqapiagusri irrutchipsigun savautilugu Atanğuruq. ¹² Quviasrugusri takku piqagtusri niğiukkamik. Anuqsrusri iħuñliñuğ tikitpan. Agaayulusri ataramik. ¹³ Iħayuglugich Agaayyutim iñui inuqsrautut. Tukkiqsuglugich iglaat kiñunnapsitñi.

¹⁴ Apiqsruqsiñu Agaayyun nagliñitqulugich tamatkua nagliksaagtitchiruat ilipsitñik, injqsruutilugich aasriñ apiqsruutisruñaqnagich Agaayyutmun anasriñnuqsaqulugich. ¹⁵ Quviasruqatigilugich tamatkua quviasruktuat. Alianniugatigilugich tamatkua alianniqtuat. ¹⁶ Iñuuniaqatigiisusri. Kamanagnaisruñaqasri ilipsitñik, aasri ilauraaglugich tamatkua suunğiñnasrugiruat. Iñisimatluñniasruñaqasri supayaauranik. ¹⁷ Kia iñuum pimağlukpasri akisağniasruñaqasri killukun. Iñuuniağitchi iñuñi iħağnaqtuakun. ¹⁸ Piyumiñniqutitilaapsitñi iñuuniağitchi qñiñirrutillugich kisupayaat. ¹⁹ Iħauramañ, akisaqtuğniasruñaqasri atlanik nalaunğitpasri, aglaan Agaayyutim akisağligich. Aglausauruq, “Uvañ akisağisiruņa. Uvañauruņa anasriñnuqsairagaqtuq [nalaunñaitchuktuanik], nipliqsuq Ataniq.” ²⁰ Aglaan, Agaayyutim uqalħa itnatun, “Pimağhuktigikkann niğisukpan niğipchaglugu,

imiğukpan imiqtilugu.

Taatnağuvich kanjutchakniğifi katitchipmatun ikualaruanik aumanik taavruma niaquanun.”

Proverbs 25:21,

22

21 Ki, pigiitchuamun akiñipkaqtaqnak, aglaan akiñiñuğ pigiitchuaq nakuuruakun.

13

Tupigiraksrat Kavamam Maliğutaksrañi

¹ Iluqasri tupigiraksrağigisi kavamam anjalatai. Kiñaunniñ anjalatchitlatchuq Agaayyutim qaitchiñiğisuaqmami sanñimik anjalatchiñiksranjanun, suli kiñaunniñ anjalatchitlatchuq marrumani nunami sanñiqanğisuağuni Agaayyutmiñ. ² Taamna pisigilugu kia iñuum akiñiñiñuqniktuam kavamamik akiñiñiñisimagaa Agaayyutim inillakkaña. Taatnaqami tikiutiriraqtuq anasriñnuqsautmik inmiñun. ³ Tamatkua iñuuruat nalaunjaruakun sivuuğayumiñaitchut sivulliñuqtinik, aglaan kisimiñ tamatkua iñuumağhuktuat. Sivuuğagisrunğitçhupku anjalatchisigaqtuq savaagiñu nalaunjaruq aasriñi anjalatim

Piyaqquqtagnagu ukpiqsriħa niġikkapkun nalaunġagingitpagu. Itqāġilugu una, Christ-ġum tuqqutipmigaa aniqatin. ¹⁶ Uqautigipkaqnagu atlanun pigiifñilugu nakuuruuq ilipni. ¹⁷ Anjaayuqautaani Agaayyutim niqilu imiġlu suksraunġitchuk, aglaan nalaunġasripkakkaulikun Agaayyutmi qifñiifñaaqatugut quvianaqaqħutalu Ipqitчуakun Irrutchikun. ¹⁸ Kiñapayaaq savautriruuaq Christ-mik taatna quyaqnaqtuq Agaayyutmi, suli iħuagisigisaat atlat iħuich. ¹⁹ Ki, pisuqtilaaptikni iħuunnaqta qifñiifñakun suli sayyillaagutiluta avatmun ukpiqsriħikun. ²⁰ Niġiħipkun niqimik suksraunġiqsitnagu savaanġa Agaayyutim. Niġiruni iluqaitñik niqinik nakuuruq, aglaan nalaunġaitчуq kiħa iħuik killuqsagtitnapku. ²¹ Nalaunġaruq niqitunġitchuni taanġanġitchuniħu suli piñġitchuni qanutchipayaamik killuqsautigiyumiħakkaħanik aniqatvich. ²² Ukpiqsriħiñ qanupayaaq inniqpan, nalupqinairsrun akuqtuyunaħa Agaayyutmi. Iħuġguuq quvianamiuruq patchisigingitчуuq inmiñik iħuagikkaġmigun. ²³ Aglaan iħuik nalupqisruktuq patchisauruq niġigumi, takku ukpiqsriħikuunġitчуuq. Supayaaq ukpiqsriħikuunġitчуuq, tarra killuqsautauruq.

15

Maligluġu Jesus Christ-ġum Urrakusrautaa

¹ Uvaguť sayakturuani ukpiqsriħaptigun ikayuġniaqtaksraġġivut tamatkua sayaitчуuat pilġuirrutinġisigun, quyalifñiasruħaqata uvaptiknik. ² Ataursrukattaaguta quyalifñiaġlavut iħuunnaqatitvut nakuuħiksraħatnun, sayyillaagñiaġlugich ukpiqsriħat. ³ Taatnuntuuq Christ iħuunnaqami quyalifñiangiñiħisquq inmiñun. Itna Agaayyutim uqalħum nipliutiginigaa, "Iħuich pisaanġapmatin, Agaayyuun, atniaġaġaatna." ⁴ Qanusripayaaq aglausimaruq qaanġisquami aglausimaruq iħisautisrukħta niġiugaqupluta anuqsrukunlu pitchuksaagutunlu agġiġaqtuq uqalħanif Agaayyutim. ⁵ Anuqsruħiħu pitchuksaagunlu agġiġaqtuk Agaayyutmiñ. Agaayyurunġa Agaayyutmun iħuunnaqatigitquplusri qifñiifñakun malifñapsitñi Christ Jesus-mik. ⁶ Taatnaġupsi iluqasri piqatigiiksitkisirusri, aasriifñi atautchisun kamaksruġisigixi Agaayyun aapagikkaħa atannapta Jesus Christ.

Iħuagġimñ Iħuich Quyyagisigaat Agaayyun

⁷ Christ akuqtuġaasri. Taatnuntuuq akuqtuutiruksraurusri. Taavrumuuna qifñiqtitkisigixi kamanautaa Agaayyutim. ⁸ Uqautigipsi, Christ savaktigiliutiġaat Jew-ħuruat qifñiqtitчаqħugich ilumutuħhat Agaayyutim akiqsruutaiñ Jew-ħuruat sivullianġitħun ⁹ suli Jew-ħunġitчуuat qaitchitquplugich nangautmik Agaayyutmun ilunħukriħagun. Aglausimaruq Agaayyutim uqalħani,

"Quyyagisigixi piñi akunġatni Jew-ħunġitчуuat.

Atuġisirunġa quyyatinik atigikkaħunun."

2 Samuel 22:50; Psalm 18:49

¹⁰ Uqaliq nipliñiħisquqsuli,

"Ilipsi Jew-ħunġitчуuani,

quviasruqatigatichi Agaayyutim iħuifñik."

Deuteronomy 32:43

¹¹ Uqaliq niplitqinħiħisquq,

"Iħuqasri Jew-ħunġitчуuani quyyasriun ataniq.

Iħuqasri iħunni atugitchi quyyatinik ilaanun."

Psalm 117:1

¹² Isaiah nipliħmiñiħisquq,

"Kiñuviana Jesse-m agġiġisiruq anjalatchityaġuni Jew-ħunġitчуuanik.

Iħaa pisigilugu Jew-ħunġitчуuat piqagisirut niġiukkamik."

Isaiah 11:10

¹³ Inġisruqtuħa Agaayyutmun qaitchiraqtuamun niġiukkamik immiquplusri quvianapayaamik suli qifñiifñamik tunħaħapsigun ilaani, aasriifñi sanħiagun Ipqitчуuam Irrutchim niġiugaqsi ulipkaulagisiruq.

Paul Uqaqtuq Sivunniutmigun

¹⁴ Aniqatiumaan, nalupqigingitчigħa imaqaħiqsi nakuuruamik. Iħisimagħa piqaħiqsi kanġisimmatipayaamik aasrii iħisautritħasriplursri avatmun. ¹⁵ Aglaan aglaaġigitka iħisauttitugikkatka ilipsitħun itqagitquplugich. Aglaktunġa taluqsrautaiħunġa Agaayyutim iħuqaqtaagun qaisanġagun uvamnun. ¹⁶ Christ Jesus-nall savaktigitqugaanġa Jew-ħunġitчуuanun. Iħaan iħisautritqugaanġa tusraayugaallautaq tamatkununġa tunillautigatquplugich akuqtuyunaġlugich Agaayyutmun, ipqisillugich Ipqitчуuam Irrutchim. ¹⁷ Taatnaqħu savaqatauniqama Christ-mun uqaviutigitlagħa savautriħiħa pisigiplugu Agaayyun. ¹⁸ Uqautigisigixi ġisian Christ iħiqsiruaq uvapkun sivullitħasriplunġa Jew-ħunġitчуuanik tupiksritħasriplugich Agaayyutmik, ami nipliutigikkapkun suli iħitчуuqtitigun ¹⁹ suli quvinaqtuatigun suli sanħiagun Ipqitчуuam Irrutchim. Quħiaqtuagħiħa iħuqaallapħa tusraayugaallautaq Christ-kun nunapayaami Jerusalem-miñ Illyricum-munaglaan. ²⁰ Ataramik quħiaqtuagħisrukħiħa tusraayugaallautaq

numami iñun tusraangitchuanun Christ-mik. Uvvatakku nappaiñaungitchuñ savaamik atlam iñuum aullañniñanikkañanik. ²¹ Aglaan aglausimaruatun Agaayyutim uqalhani, "Tamatkua sivuani uqautraungitchuat ilaanik qifñigisirut.

Suli tamatkua sivuani tusraangitchuat ilaanik kanjicsigisirut."

Isaiah 52:15

Paul Sivunniqsuq Rome-mugukhuni

²² Taamna pisigiplugu iñugiaktuami uvuñanunaglaan nutqaqtitakkauruñ tikiññiañhamni ilipsitñun. ²³ Aglaan pakma quliaqtuağviksraiguti'ama makunani nunaaqqiñi suli iñugiaktuani ukiuni tikitchukkaluaqapsi. ²⁴ Utlakkisigipsi Spain-muksağuma. Nayuqtuallagukkipsi aasriñ aquagun ikayuññaugipsitñ iglauniaguma. ²⁵ Pakma aullağniagtñ Jerusalem-mun ikayuññauglughich Agaayyutim iñui taamani. ²⁶ Ukpigsirruat Agaayyutimik Macedonia-milu Greece-milu quviasrunniqsut qaitchipluñ maninñik ikayuñsağlughich inuqsraqtuat Agaayyutim iñui Jerusalem-mi. ²⁷ Taapka piyumaagñiqsut takku akiqsruummipuglich Jew-nuruat. Jew-nungitchuat akuqtuiñiqsut irrutchikun ikayuñsrianatnik Jew-nuruat. Taatnağhutin ikayutaksraigaiç Jew-nuruat suurağmiktigun. ²⁸ Qaisacsraigitka inuqsraqtuatun Jerusalem-mi manich aachtuutiggikñich ilinjitñun. Taatnaqqağluñ aullağisiruñ Spain-mun, aasri igliñhamni apqusraallakkisigipsi nayuqtuallagiğusri. ²⁹ Iisimagiga tikitchuma ilipsitñun tikiutrigisiñiça Christ-nun kamañaqtuamik ikayuutaamik.

³⁰ Aniqatiumañ, pisigilugu ataniç Jesus Christ suli Ipqitchuaq Irrusriç piçpakkuttip-kakñasri avatmun, inigipsi ikayuqpluñ savaamni itqagilun ayaayuhapsitñi Agaayyut-mun. ³¹ Agaayyumausri annamaaqulun ukpigsriñgitchuani Judea-mi. Agaayyumaus-ripsuq taamna ikayuñ tikiutiniakkaça Jerusalem-mun quyaqnaqulugu Agaayyutim iñuiñ taamani. ³² Tarra utlakkisigipsi quviasrugluñ ikayuñsriagağluñ ayaayutim-mik ilipsitñiñ, Agaayyutim pitqukpañ. ³³ Agaayyutimtuq qaitchirağtuam qifñiññamik nayuğumalisi iluqasri. Taatnatuq.

16

Paul Tuyuqtuq Nayaañjanik Ukpigsriruanun

¹ Uvvauna uqautigigiga ilipsitñun iluagiplugu aniqatvut Phoebe. Ikayuqtigigaa agaayyuvium Cencreae-mi. ² Akuqtuğumagiksi Agaayyutim iñuiñ akuqtuiruksraulhatitun kisunik Phoebe-m. Ikayuqsimagaañ suli iñugiaktuat iñuich.

³ Tuyuqtuñ nayaañjanik Priscilla-mun suli Aquila-mun savaqatigikkakka Christ Jesus-kun. ⁴ Sugingiqługu iñuññiqtik annautimagaatñ. Taatnağlughich quyallapiagikka, suli iluqatij ukpigsriruat agaayyuvinñi Jew-nungitchuat quyağillapiagaittuq. ⁵ Tuyuqtuñ nayaañjanik ukpiqtuanuruanun katirağaqtuanun tupqakni. Tuyuqtuñ nayaañjanik ilannamnun Epaenetus-mun sivulliuruamun nunañani Asia-m maliğuağluğ Christ. ⁶ Tuyuqtuñ nayaañjanik Mary-mun sakuukuamun akunipsitñi. ⁷ Tuyuqtuñ nayaañjanik Andronicus-mun Junias-munlu, ilakka isiqtaupmiruak isiqtau'amaptuq. Uqçiraqtit kamañaqtuağigaiç ukpigsriruanuqqaqtuak sivumni. ⁸ Tuyuqtuñ nayaañjanik Ampliatius-mun ilannamnun Agaayyutikun. ⁹ Tuyuqtuñ nayaañjanik Urbanus-mun savaqatigikkamnun Christ-kun, suli piçpagikkamnun Stachys-mun. ¹⁰ Tuyuqtuñ nayaañjanik Apelles-mun; uukuakka'ami [ukpigsriñiğmiñi] qifñiqitkaa ilumutun piçpaksriñi Christ-mik. Tuyuqtuñ nayaañjanik iluqaitñun qitunğaiñun Aristobolus-nun. ¹¹ Tuyuqtuñ nayaañjanik Herodion-mun ilamnun, suli iluqaitñun qitunğaiñun Narcissus-nun pigikkañanun Atangum. ¹² Tuyuqtuñ nayaañjanik Tryphaena-mun suli Tryphosa-mun, taapkuak ağnak savaktauruak Ataniğmun. Tuyuqtuñ nayaañjanik Persis-mun ilannamnun sakuullapiagtuamun Ataniğmun. ¹³ Tuyuqtuñ nayaañjanik Rufus-mun ukpigsriruanuqallataqtuamun atanikun, suli aakananun; taamna aakaupmiuq uvañnun. ¹⁴ Tuyuqtuñ nayaañjanik Asyncritus-mun Phlegon-munlu Hermes-munlu Patrobas-munlu Hermas-munlu suli iluqaitñun aniqatiunun ilinjitñiittuanun. ¹⁵ Tuyuqtuñ nayaañjanik Philologus-munlu Julia-munlu, Nereus-munlu aniqataanunlu, Olympas-munlu, suli iluqaitñun Agaayyutim iñuiñun taraniittuanun. ¹⁶ Pağlatisritchi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piçpakkutilikun. Iluqagmin ukpiqtuanuruañi Christ-nun tuyuğasri nayaañjanik.

Ilammiiğutit

¹⁷ Aniqatiut, qaunagipiaqugipsi iñunñik akilliğiiksitchirağaqtuanik suli iluqititichiranik atlanik ukpigsriñhatigun. Akilliğisimagaat ilumutun ilisautun ilisautsriaqsi. Piisimaagitchi ilinjitñiñ. ¹⁸ Taatnatchich iñuich savautriñgitchut atannaptiknik Christ-mik, aglaan savautriññaqtut inmiknik pisuligimiktigun. Uqallautagutitigun uqayusraagutitigunlu kin-nitchiñiagaiç iñuich naluruat ilumutuuruamik. ¹⁹ Iluqagmin ukpigsriruat tusraagaasri tupiksriñiplusri. Taatnağluñ quviasrullapiagtuñ ilipsigun. Iisimallautaqugipsi nakuuruaq

suli piisimaaqugipsi pigiitchuamiñ. ²⁰ Taatnağupsi Agaayyutim tikiutriruam qinñiññamik qilamik akiilillağisigaa tuunğaq. Iħuaqqutaan atannapta Jesus-ñum nayuğlisi.

²¹ Timothy savaqatiga tuyuqtuq nayaanñanik, ukuptuuq ilatka Lucius, Jason, suli Sosipater. ²² Uvaña Tertius, aglakturña uumiña tuyuutaanik Paul-ñum. Tuyuqturña nayaanñanik ilipsitñun Christ-kun atanikun. ²³ Gaius-ñumlu tukkuğikkağma iluqağminlu ukpiqtuanuruat tuyuğasri nayaanñanik. Taatnatuntuuq Erastus suli aniqatvut Quartus tuyuqmiuk nayaanñanik. Erastus ilirakuviuruq uvani nunaaqqimi. ²⁴ [Iħuaqqutaa atannapta Jesus Christ nayuğlisi iluqasri. Taatnatuq.]

Agaayuhıǵlu Nanğaunlu Agaayyutmun

²⁵ Quyyan Agaayyutmun! Agaayyutim kisimi makittaagiksitlagaasri ukpiqsriħipsitñi tusraayugaallautakun quliaqtuağikkapkun. Taamna tusraayugaallataq Christ-kun kanıqsıñaitchuaq taimani, ²⁶ aglaan pakma ilitchuqnaqsıruq suli nalunaiğlugu ilitchuğipkakkauruq iluqaitñun inñun ukpiliquplugich aglaanısıgun sıvunıksrıqırit tuvraqıluğı tillısaagun isruitchuam Agaayyutim. ²⁷ Kısianun isrumaturuamun Agaayyutmun illi kamanaun qanğavak taimurña Jesus Christ-kun. Taatnatuq.

Paul-ŋum Sivulliich Tuyuutai Corinth-aġmiunun

¹ Uvaŋa Paul, aġlaqatigaqtuŋa Sosthenes-mik aniqatiptiknik. Agaayyutim piksraq-taagigaanġa uqġiraqtaupluŋa pigiplugu Christ Jesus. ² Tuyuqtuŋa ukuniŋa tuyuutinik ilipsitñun Corinth-miittuanun, ukpiqtuanuruanun Agaayyutmun. Iñugiliutigaasri Agaayyutim ipġiqsipaġhusri Christ Jesus-kun, ilaġiplugich iñupayaat nanipayaaq agaayusuuruat atannaptiknun Jesus Christ-mun ilaisaptuuq Ataniġikkaŋatnun. ³ Uvvatuq Agaayyutim aapagikkapta suli Jesus Christ Atannapta iluaqquutilaŋniġlisi suli tutġiksiłusri.

Ikayusriasi Ukpiliqapsi Christ-mun

⁴ Ataramik quyasuugiga Agaayyun pisigiplusi, atakkii iluaqqutigaasi Christ Jesus-kun. ⁵ Piqataulħaptikni Christ-mi ikayuusiaqagtusri atqunallapiaq supayaakun, uqautriłipayaapsigun suli ilitħuġilħapsigun. ⁶ Uqaliq Christ-kun nalupqinaiqsuq ilipsitñi, atakkii iñuutħisi atlanħuqħutin, ⁷ piqaqħusri qanusripayamik aatħuutaanik Ipqitħuam Irrutħim, utaqqilipsitñi sagviłksraŋanik atanipta Jesus Christ-ŋum. ⁸ Ilaan qaunagiŋiaġasri ukpiqsriłħapsigun isruanunaglaan, patchisailħusriasriiñi aġġiġpan ataniptuq Jesus Christ atanniyaġuni iñupayaanik. ⁹ Agaayyun tuniqsamaruq tułħuqtiġikkaqsi piqatatuqplusi iġniġmiñun Jesus Christ-mun atannaptiknun.

Atiŋirrutitħich Ukpisriruut

¹⁰ Aniqatiumaan, inġiġipsi sanħiqalħagun atanipta Jesus Christ anġusrimaaquplusi avgummataiġusrił suli atausinħuqatigiitquplusi isrummatipsitñi suraġalħapsitñił. ¹¹ Aniqatiumaan, ilaŋisa iñuich Chloe-ŋum ilaiñ nalupqinaiqħuq uqautigaatħa qaipiqsiauttraġniłplusi [tillisaipsigun uvamniñ]. ¹² Niłpliutikħaŋat uvamnun itnauvva, ilasi uqagtut “Paul-kuaqtuŋa,” atlat “Apollus-kuaqtuŋa” naagaqaa “Cephas-kuaqtuŋa” naagaqaa “Christ-kuaqtuŋa.” ¹³ Qanuq pivisi? Christ avgumayumiñaitħuq! Uvaŋa Paul, aasriiñ kikiaktuutrauyumiñaitħuqna pisigilusri. Uvvasuli, paptakkaunġitħusri maligūaqsiautisukħusri uvamnun! ¹⁴ Paptaaġikka Crispus-lu Gaius-lu, aasriiñ quyagiga Agaayyun paptaaġiŋiłiġa atlamik nallipsitñik. ¹⁵ Kiñauñiñiñi aasri niłpigiumiñaitħuq paptakkauniluni attapkun maligūaqsiautisuguni uvamnun. ¹⁶ Aa, paptaaġigaluaqmijna tupiqatiniñik Stephanas-ŋum, aġlaan atlakun naluruŋa kimik paptaaġitniłimnik. ¹⁷ Atakkii Christ tiliñġitħaŋa paptaaqsityaquluŋa aġlaan quliaqtuagitquplugu tusraayugaaġiksuaq. Quliaqtuagigupku tusraayugaaġiksuaq puqiutaagun iñuam, ilipsi aġlakmatun, tarra Christ-ŋum tuqulħa sannitħutami ilumun sanħiqaġumiñaitħuq.

Agaayyutim Qiñiġnaqtikaa Sanħiñi Puqiutniłu Christ-kun

¹⁸ Quliaqtuagaliq tuqulħagun Christ-ŋum pisigilugich iñuich killuqsautiŋiħ suut-naunġitħuq tamatkununa tammaummiruanun, aġlaan taamna quliaqtuagaliq sanħigigaa Agaayyutim uvaptiknun anniqsuumaagtuanun. ¹⁹ Atakkii aġlausimaruq Agaayyutim makpiġaanħi itna,

“Puqiutaat isrumaturuat piyaqquġisigiga,

suli piiqsillugich kaŋiqsimalħat ilisimaniraaguruuat.”

Isaiah 29:14

²⁰ Taamna taatniinniqpan suniaġniqpat isrumaturuat iñuich? Suniaġniqpat puqiksaat ilisautrit? Suniaġniqpat tamatkua qaipiqsailiralguruat? Agaayyutim nalupqinaiqūgaa puqiutaat nunam iñuifñ puqūillapiałħat. ²¹ Agaayyun ilumun isrumaturuq ilisimaniqsuq nunam iñuifñun ilitħuqūyumiñiñiñiñi aġlaaġmiñik inħiŋ puqiutimiktigun. Taatnamik Agaayyutim sivunniġniġiġaa anniqsuġiaqħugich iñuich ukpiġikpatruŋ tusraayugaaġiksuaq. Taamna tusraayugaaġiksuaq suuknaunġitħuq iñuñiñun nunam. ²² Jew-ŋuruat inġiġuurt nalupqinaiqutitquplutiŋ quviqnaqtuanik, Jew-ŋuñitħuatił kigġutiqatlasrukħutiŋ puqiutimiktigun. ²³ Aġlaan uvagut, quliaqtuagigikpuq Christ kikiaktuutrauplugu. Taatnasriq quliaqtuagaliq Jew-ŋuruanun piñailuataġiniġaat aġlaali Jew-ŋuñitħuani un kinnauñiġautauñisq. ²⁴ Aġlaan Christ-kun Agaayyutim qiñiqtitkaa sanħiñi puqiutniłu tamatkununa Agaayyutim tułħukħaŋiñun, Jew-ŋuġaluaŋħaġmiŋ suli Jew-ŋuñitħuani unħaġmiŋ, ²⁵ atakkii kinnauñiġataa Agaayyutim isrumatuktutquq iñuñiñi, suli sayaiłħa Agaayyutim sanħiqatłuktquq iñuñiñi. ²⁶ Aniqatiumaan, isrummatigisiun qanusriutillaqsi tułħukħaukapsi ukpiqsriuratuqplusi, iñuġiaktuat akunnapsitñi isrumaturauñuñitħut anjalatħisiqanġitħutiŋ umialguruauñuñitħutiŋ. ²⁷ Agaayyutim piksraqtaaġiniġai puqiitħuani nunam qanuġviiquplugich isrumatuniraagtuaat. Taatnatun Agaayyun piksraqtaaqtuq sayaitħuaniñik nunam kanħutħakħitħaġlugich sayakturuat. ²⁸ Aasriisuli piksraqtaaġiniġai iñuich kamananġitħuatu marrumani nunami naġġuġikkauruatu suunġiłlaġuqtitħaġlugich kamananġiraaguruat iñuich. ²⁹ Taatnamik kiñauñiñi iñuk uqavigaaġumiñiñiñiñiñi Agaayyutim sivuġaani. ³⁰ Agaayyutim

aasrii tumigiplusruk ukpiqsriaqsiplusri. Agaayyun qaitchiraqtuq uvaptiknun savaaksraptiknik iñullaanjupluta. ⁶ Quliaqtuagama iñuktun nautchirriiruaton ittunja, Apollos-suli iñuktun imaqtigiruaton ittuq. Aglaan Agaayyutim naupkağagigaa ukpiqsrihiqsi. ⁷ Iñuk nautchirriiruaq iñuglu imaqtigiruaq qulliuñgitchuk. Kisimi Agaayyun qulliuuruq atakkii naupkairaqtuq. ⁸ Uvva iñuk nautchirriiruaq suli iñuk imaqtigiruaq atiruk savautriñhaki, aasriiñ iñmikkullaa akuqtigisiruk akiññaaktaaksrağmniknik savaallaamiktigun. ⁹ Agaayyutim piqatigiiksitluta savaktigigaatigut. Ilipsiñi Agaayyutim nautchiivigigaasri. Uvvasuli Agaayyutim tupigimigaasri. ¹⁰ Isumaturuatun tuppiuqtitun, malikkugu ihuaqutaa Agaayyutim uvamnun, inillakkiga nappaivik ukpiqsriñilpsitñun. Atlat nappairut qaanjanun taavruma nappaiviliutauruam, aglaan iñulla qaanagiruksrauruq qanuq nappaisilaagmiñik. ¹¹ Taamna nappaiviliutauruq ilipsitñi Jesus Christ-ñuruq-tarra. Kiñaunniñ iñuk ilirinianğitchuq atlamik naagaqaa pitluktuamik nappaivijmik taavrumakña nappaiviliutauruamiñ. ¹² Kiña iñuk nappaitlaruq taavrumuna nappaivijmun atuğlugich akisuruat sut maqutlaitchuat naagaqaa atuğlugich akiisuurat sut maquyaruat. ¹³ Iñupayaam savaaña satqummiğñaiaqtuq nalupqinaiglugu uvluani atanniiviksram. Taavrumani uvluami iñullaam savaaña uuktuakkaugisiruq iknikun ilitchuğipkağlugu qanutchiutilaña. ¹⁴ Tarra ikniğum ikingitpau iñuum nappakña nappaiviliutauruamun akuqtigisiruq akiljusiaksrağmiñik. ¹⁵ Iknigum ikiniağpau iñuum nappakña nappaiviliutauruamun taavruma savaaña suksraungigisiruq, aglaan anniqsukkaugisiruq tigulikkaupmatun ikualaruamiñ ikniğmiñ. ¹⁶ Nalupqinaitchuamik puttuqsrimarusi Agaayyutim iñuutilaanjanik ilipsitñi. Ittusri ilaan agaayyuvikpanatun tupqatunlu, suli Agaayyutim Irrusria nayuutipluni ilipsitñi. ¹⁷ Kia iñuum piyaqquğimuj taamna Agaayyutim agaayyuvikpaña, Agaayyutim suksraungigñiağmigaa taamna iñuk. Atakkii Agaayyutim agaayyuvikpaña ipqitchuajuruq. Ilipsiasriñi Agaayyutim agaayyuvikpagigaasri.

¹⁸ Kiñaunniñ sagluçinani iñmiñik. Kiñapayaq akunnapsitñi isrumatuniraaguyumi marrumani nunami ilitchuğiqaağliñ naluqtulaani puçitutinikkumauçli isrumattutaanik Agaayyutim. ¹⁹ Atakkii puçituaat ukpiñaitchuat suñijlaurut Agaayyutmi. Agaayyutim Makpiğaanjan aglausimaruq, “Anuragigai isrumatuniraagtuat iñuich pitqiksugautatigun.” ²⁰ Aasrii ağlaksimapiñuq, “Agaayyutim ilisimagai isrumatuniraaguuat isrummatinjich suksraungisilañat.” ²¹ Taatnamik uqaviutiqaqasri iñuktigun, atakkii iluqaisa pigigisi— ²² Paul-lu, Apollos-lu, Cephas-lu, mannalul suli nuna, iñuuliglu suli tuçliq, pakmalu ittuat suli tikitchumaaqtuat aquagun—iluqaisa pigigisi. ²³ Aglaan ilipsi Christ-ñum pigigaasri, Christ-aasriñi Agaayyutim pigigaa.

4

Christ-ñum Uqiraqtañ

¹ Taatnamik iñuich isrummatigiraksrağigaaatigut savaktauniluta Christ-mun suli Agaayyutmun quliaqtuaguniluta nalunaqhutinj ilumutuuruñiñik. ² Aasriñi niğjuginaqtuq iñuum savaktauruum tuniqsimaruksrautilaaña savaamiñi. ³ Qanutchiupluna savaktauvik? Sugingipiağga sivunniğagupsitña unniñiñ atlat iñuich pikpatña. Sivunniğangitchuñunniñ uvamnuk. ⁴ Iisimagia killuliqingiğia, aglaan taamna nalupqinaigutaungitchuq patchisaillañunilunja. Taamna atanniqsuiñiaqtuq uvamnuk, ilaa Atanguruq Agaayyun. ⁵ Taatnamik uqaqasri iñuk patchisaunilugu sivuani atangum aggiğviksrañan. Sagviğisigai iluqaisa iriqsimaruanj taqtuam suli salapçiglugich iñuich nalunaqtuakun sivunniugutinijch. Taranasriñi Agaayyutim iñulla nangagisigaa.

⁶ Aniqatiumaan, pisigiplusri uvamniglu Apollos-miglu atrikusautiqaqtunja. Ilitchitqugipsi uvaptikniñ kamasraaqniktuksraunginñiplusri iñujmik nakuqsitluglugu atlamñi iñujmiñ akunnapsitñi, tuvrağlugich ilisauttigikkña aglausimaruq Agaayyutim makpiğaanjanj. ⁷ Naaga nakuutlukkasugivich atlanñi? Supayaq pigikkan aatçuusriagigini Agaayyutmiñ. Aasrii akuqtağiniğupku suvaata uqavigaapqich piññaaktaagipmatun ilipługu? ⁸ Isummatiqagñiqsursi piqaaninjipłusri supayaamik. Aatai, umialgunivisi! Isummatiqagñiqsursi anjalatitun ilipłusri kamanatłunipłusri uvaptikniñ ilisautrijiptikniñilu. Ki anjalatchisitchi. Taatnaaniñiğupsi uvaguttuuq anjalatchiqatautlasriñiñiñaupmiugut ilipsitñi. ⁹ Ilaetni isumaraqtunja Agaayyutmun inillanjipłuta uqiraqtauruagut nikanagtuatun ilipłuta. Irrutikkaurugut savvaqluktitun tuqutauyasriuruaton iñupayaat takkuatni, qiniqsittaaliutiupluta israğulijñun iñununlu atunim. ¹⁰ Kinnaurugut Christ pisigiplugu, aglaan ilipsi apai qanutun ilisimmatiqagñiaqpat Christ-kun! Uvagut sayaitchugut, aglaan ilipsi apai sayaktuniaqpat! Nangagñiapayukmiragigaaasri, aglaan uvagut nağğugikkaurugut. ¹¹ Pakmanunaglaan niğisuksirugut imiğuksiuplutalu, atnuğaaluktuqmigut, anallaqłuktakkaupmiugut, aimmiuraagviitmiugut, ¹² iñuunirağniaqmigut

sakuukhuta argaptiknik. Uqamaqhuutraukapta piļiusriaqaragigivut; nagliksaagtita ukapta iglūtugağigivut; ¹³ sanjumatigut ihuaqutirağigivut. Pakmanunaglaan iñuich iligaatigut suaqhuqağiviatun nunam, suli iñupayaam igitchivigiragaatigut puyaagrupayaamik liilaa.

¹⁴ Kannusraaqsanğitchipsi aglakama tamatkuninja, aglaan isilğiqsuğukkipsi piqpaksrupmap-tun qitungamnik. ¹⁵ Iļisautriaqniğupsiunniñ Christ-kun kisilğunaitchuanik piqahñaigtusri atautchimik iñuñmik ittuamik aapaupmatun ilipsitñun. Christ Jesus-kun aapagiliutigip-sitja ukpiqsriaqsikapsi quliaqtauqaaqama tusraayugaagiksuumik Christ Jesus-mik ilip-sitñun. ¹⁶ Taatnamik pitchuksaağipsi tuvraquplunja. ¹⁷ Ikayuğukhusri Timothy tuyuğigiga ilipsitñun, iğniğipmatun piqpagikkaga suli tuniqsimaruag Agaayyutikun. Itqaqtinniağasri qanuq iñuuniaħamnik Christ Jesus-kun suli ilisautigikkammik ukpiqtuanjuranun agaayyu-vinñi naniliqaa. ¹⁸ Iļasri arguanjuraatut tikiññiağiñiñasrugiplunja ilipsitñun. ¹⁹ Aglaan akuniisrunjaqnañja tikiññiağipsi, Agaayyutim pisuligikpaga. Iļitchuğiniağitka arguanjuraat iñuich qanuq uqağutitlaanjanik sanñjaqmaqaañatniglu Agaayyutmiñ. ²⁰ Agaayyutim iñuk aņalatnamiuñ uqautchihñiñakuungitchuq aglaan ilaan sanñjaqun. ²¹ Susukpisimi? Utlau-titquvisikñja tatapsağiağusri, naagaqaa piqpaksrilikun piisaanğilikunlu?

5

Atlautħat Ukpiqsriuat

¹ Uqautigipmigaat sayunajik akunnapsitñi iñuk atugaqqsmaniplugu aapami nulianjanik. Jew-njungitchuatunniñ ilitqusriğingitcheat taatnasriq atlautħiq. ² Suvaata arguanjavis? Aliasruutiqatquksraugaluaqtusri ilipsitñik. Anitchiuñ taamna iñuk atlautħuag akun-napsitñiñ. ³ Uvañja nayuutingitchaluanjağma ilipsitñi timipkun, nayuutirunja irrutchip-kun. Atannianikkiga taamna iñuk killiqiri. Atannigiga nayuutiopiaqmatun iliplunja ilipsitñi. ⁴ Katigupsi atqagun atannapta Jesus Christ-nun nayuutiniaqunja ilipsitñi ir-rutchipkun. ⁵ Sanñjaqun atannapta Jesus Christ-nun qaisaksrağigiki taamna anun tun-ungagmun piyaqquifiaqtuamun taavruma timaanik. Aasriļi killiqirim irrusria anniq-suğisiriq uvlumi ataniqput atanniñiaqpan iñupayaamik. ⁶ Uqavigaahqsi nakuungitchuq. Iļitchuğisruknağiksi mikiruuram puvlaksautim puvlaktitchitħaha iluqaan qaqqiaksraq. Taatnatuntuuq killuqsautit akunnapsitñi iñuğiaksitmuguurut. ⁷ Piiqsitchiuñ utuqqaq puv-laksautipayaag, ililusri nutaatun akutqammiaq puvlaksautailaaton. Iļumnaasriñ nu-taanjaniktusri killuqsautiaqhusri, atakkii Christ-nun –ipnaiyaaton tuniļlaqtukkauruaton –tuqutqigaatigut piqsraqħigich killuqsautivut. ⁸ Iñuħiptikni nutaami niğniaiğlakput li-ila qaqqiaq utuqqaaruamik puvlaksautilik. Taamna utuqqaq puvlaksauñ atriqat-tuq pigiiħigmik pigiiqihigimiglu. Aglaan niğilħakput qaqqiaq puvlaksautaitchuq. Taat-nasriq qaqqiaq atriqatquq nakuuħigmik ilumutuħigimiglu. ⁹ Aglausimaruñja tuyuutimni ilipsitñun piqsriaqsuutitqungitlusri atlautħitini iñuñni. ¹⁰ Avuursungifniğupsi atlautħi-tini marrumani nunami naaga siqñaturauñi naaga tigligauñrauni naagalju putqataquni agaayyutinjanun, tarra aullaqtuksrauniaqtusri marrumakñja nunamiñ. ¹¹ Aglaan uqaq-tunja iñuñnik akunnapsitñi uqautriuanik aniqataniplutin ukpiqsriħikun. Piqsriaqsu-tiyumiñaitchusri taatnatchisri iñuñmi killuliqikan sayunajikun naagaqaa siqñaturaukan naagaqaa putqataqun agaayyutaungitchuanun naagaqaa uqamaqħuutrisuukpan naagaqaa taanjaqtaukan naagaqaa tigliktuqtaukpan. Sumiunniñ niğiqatigiraksrağingitchiksi taatnas-riq iñuk. ¹²⁻¹³ Suniağlugich atanniqsuğniaqpi tamatkua ukpiqtuanjungitchuat? Agaayyutim kisimi atanniğisigai. Aglaan ilipsi atanniqsuqtaksrağigisi tamatkua ukpiqsriuağtuat. Agaayyutim Makpiğaanani aglaksimapmatun, “Anitchiuñ killuliqiri iñuk akunnapsitñiñ.”

6

Uqaqsittaagvinmuutinagich Ukpiqtuaqatisri

¹ Nalliqsi-samma akitñaummatiaqniğumi ukpiqtuaqatmiñik, atanniqsuqtinuktuk-sraungitchuq iñuñnun ukpiqtuanjungitchuanun. Aglaan sivulliuqtinuktuksrauruq akungatni ukpiqtuanjuraat ikayuqtitquluni. ² Iļitchuğiraksrağigiki Agaayyutim iñuñni atanniñiaqtilaanjich nunam iñui. Aasriļi atanniñiağniğupsi iñuñni marrumani nunami, ihuaqsruilguruksraurusri atingirrutipsitñik akunnapsitñi pakmani. ³ Naluniqpisisuli atanniqsuifiaqtilaaptiknik israğulinjik taimanigu? Nalupqinaitchuamik ihuaqsruitħanasuğigipsi uqavaagutipsitñik iñuuniaħpsitñi. ⁴ Taatnamik, uqavaagutiaqniğupsi ihuaqsrugaksranik atanniqsuqtiksraqtuksraungitchusri iñuñmik piqatiqangitchuamik ukpiqtuanjuruamik. ⁵ Kannusraağniaqsagałuağipsi. Usriuvva iñuqaqtuq akunnapsitñi isrumaturuamik ihuaqsruitħapluni uqavaagutaitñik ukpiqsriuat. ⁶ Aglaan ukpiqtuanjuraat uqaqsittaagvinmuutriraqut aniqatiumiknik uqavaagutimiktigun aasriñ ihuaqsruqtinniağiağaat atanniqsuqtimun ukpiqtuanjungitchuat sivuğaatni.

⁷ Uqaqsittaqaqpsi akitñaummatipsigun qiniqtittaqtsuri akiilipkaanikhusrig pigiitчуамun. Iglutuqsiun iñuich irrutikpasri killukun sagluqsruutigilusri. ⁸ Aglaan ilipsi killukuaqtaqmiusri saglutaqaglugich atlat, suvaluk aniqatiusri ukpiqsrñikun. ⁹ Nalupqinaitчуамик ilisimagisi iñuich nalaunnasiñgitchuat sivuğaani Agaayyutim anjaayquataanukkumiñaisailanajat. Ukpiqsaqasri, iñuich sayunaruat naaga putqataqtuat agaayyutinñuanun naaga atlatuqtauruat naaga killuliqiruut atugağıplugich iyaalugruich anjutitlu timiqtaqtuat inmiktitun, ¹⁰ naaga tigligaqtaut naaga siqñaturat naaga taanñaqtit naaga uqamaqluutrisuurat naaga ivayaqtuirit—taatnatchich iñuich qilañmukkumiñaitchut Agaayyutim anjaayquataanun. ¹¹ Qaanjqsuami ilasri taatnasriugalaqmiruat, aglaan pakma salummakkausri killuqsautipsitñiñ ipqiqsiltusri lu Agaayyutmun. Agaayyutim akuqtuğaasri nalaunnasripakkauplusri sivuğaani, atakkii Jesus tuqunaruq pisigiplugich killuqsautisri aasriiñ Irrusrian Agaayyutipta ukpiliqsitkaasri.

Atuqsigik Timisri Agaayyun Nanğausriaqağumiñaqsiługu

¹² Iñuich itnağaqtuq, “Suragağnaqtuq qanupayaaq suragağuktuni.” [Taamna ilumutuugalaqpalkutuq,] aglaan suapayaaq nakuuruannungitchuq uvamni. Uvvasuli supayaamun anjalatikkumiñaitmijna. ¹³ Itnağaqmiut, “Niğiqsraq ittuq pisigiplugu aqiağug, aasriiñ aqiağug pisigiplugu niqi itluni.” Naagauvva Agaayyutim suksraungiqsinniağik iluqaaknik. Timivut iniqtaungitchut pisigiplugu atlatuñiq. Aglaan timiqtaqtugut savaktiksrauplugich Ataniğmun, aasriiñ ilaa atanigigaa timipta. ¹⁴ Agaayyutim anjipkağniğaa atanig Jesus tuquligmiñ, taatnatuntuq anjipkağniaqmigaatigut sanñimigun. ¹⁵ Nalupqinaitчуамик ilitchuqsrisuknaqtusri timigikkasri Christ-mun pigitilaanjitñik; timisri ilağıpmatun itkai. Tiguniaqpigu ilaņa Christ-nun aasriiñ ilaliutipkağlugu akiisumun? Anjaupaigataq! ¹⁶ Iisimasruknağiksi anun ilaliutiruaq inmiñik akiisumun atausriñjuqasriutitilaņa timikun, atakkii Agaayyutim Makpiğaananı aglausimaruq, itna, “Malğuuruak atausriñjuqasiutiniaqtuk timikun.” ¹⁷ Aglaali iñuk ilaliutiruaq atanigmun atausriñjuqasiutiniaqtuq ilaani irrutichikun. ¹⁸ Supayaamunniñ killuqsaqnasri atlatuhikun! Anun atniyumiñaitчуаmик timimiñik killiqikami atlapayaatigun killuqsautitigun, aglaan iñuk atlatiqikami killuqsagağtuq akitñaqługu timini. ¹⁹ Puuyusrunjaqasri timigikkasi agaayyuvikpagitilaanjitñik Agaayyutim Irrusrianun akuqtuagağkqaqsi Agaayyutmiñ. Ilipsitñik pigitigitchusri. [Taatnaqlugu piñhiñnaungitchiksi supayaaq.] ²⁰ Agaayyutim akiligñigaa iñuuligmiñik tasuqamisigut. Taatnamik atuglugu timigikkaqsi savautisriun Agaayyun. Iñuilli marramani nunami nanğagumagaat.

7

Ilaqatniłikun

¹ Pakma isrummatigilavut apiqsruutigikkasi tuyuutipsitñi uvanñun, itna, nakuuruq anun nuliangitchumi. ² Aglaan iñuk ikhitchakpalukuq atlatuğimun. Taatnaqhuni anjutillaa piqaqtuksrauruq inmi nuliagmiñik, sulı ağnallaa inmi uimiñik. ³ Anjutim quyalimaagak-sragigaa nuliani. Taatnatuntuuq ağnam irrutiraksragigaa uñi. ⁴ Nulianuruam piginiraksragingitchaa timini; uñantuuq pigipmigaa. Taatnatuntuuq uñuruam piginiyumiñaitchaa timini, aglaan nulianan pigipmigaa. ⁵ Pisungirrutinatik avatmun aglaan sivunniullagutik piviqtaqtitchağlugu agaayumaahksrapsitñun. Agaayulhum aquagun pisukkutitigitchumautik, tuunğaumkii ikhigutchaksagñaagaatik pisigilugu anjalalguñititlik iliptiknik. ⁶ Taamna tillisigingitchiga. Tarra, iñuk tuvaaqatinigukpan piñhiñauruq. ⁷ Uvvatuq inupayaaq illi tuvaaqatailluni uvaktun. Aglaan inullaa aatchusriaqaqtuq Agaayyutmiñ, ilañich tuvaqa-tinikkumiñaqhutinj, atlatsuli tuvaaqataillutinj.

⁸ Taatnamik uqautigitka ilaqataitchuat sulı uilğağnaat, nakuutlukuq ilañich tuvaaqataisaaguminj uvaptun. ⁹ Aglaan anjalaguitchumin inmiknik ilaqatniktuksraurut. Atakkii iluatlukuq tuvaaqatniktuni nagriagağkagmiñ timim pisugruananiñ. ¹⁰ Tuvaaqatigiñun tillisigaqtunja atanigmiñ (taamna tilliñ ingitchuq uvanñiñ), itna, nulianuruuq avitchumiñaitчуаmик uimiñiñ. ¹¹ Aglaan avinnigumi, tuvaaqataillağli naagaqaa ilammiutiqğli uimiñun. Taatnatuntuuq uñuruam avitaksragingitchaa nuliani. ¹² Uvanjali atanun uqallaksaqsiñun, aasriiñ atanigmitnajağtaungitchuq, ukpiqsriurupayaam nuliagağniğumi ukpiqtuanungitchuamik avitaksragingitchaa ağnaqtinj, iñuuniaqatigiyummiuğlugu piñiqpani. ¹³ Taatnatuntuuq, ağnam uiqagumi ukpiqtuanungitchuamik avitaksragingitchaa uñi, iñuuniaqatigiyummiuğlugu piñiqpani. ¹⁴ Ukpiqsriñgitchuaq anun akuqtuğnaqtittaqtuq Agaayyutmun tumigiplugu ağnaqtinj, sulipsuuq ukpiqsriñgitchuaq ağnaq akuqtuğnaqtittaqtuq Agaayyutmun tumigiplugu anjutinj. Tamatkua taatniñgipata ililğaasri innayaqtut ililğaajisitun ukpiqsriñgitchuat, aglaan pakma ililğaasri akuqtuğnaqtittaqtuq Agaayyutmun tumigiplugu ukpiqsriuruaq aakarinj naaga aaparinj. ¹⁵ Aglaan ukpiqsriñgitchuaq tuvaaqatauruuq avitchuaqsilkpan, taatna pili.

Taatna pianikpan, ukpiqsriruaq anjun naaga aġnaq pituummiñgitchuq tuvaqaqatmiñun. Tuvaqaqatigiik avitkumik tutqiuqtaqigik atakkii Agaayyutim iñuuniaqugaatigut qifuiñiñkun. ¹⁶ Nulianjuruatiin, qanuq ilisimanayaqpiun uif ukpiqsriruaññuġniaqmanjaan tumigilutin? Naagaqaa, uinjuruatiin, qanuq ilisimanayaqpiun anniqsuitlapanjaaqpich nuliapnik?

Iñuuniaġitchi Tuvraġlugu Agaayyutim Sivunniutaa

¹⁷ Aglaan iñullaa iñuruksrauruq tuvraġlugu Agaayyutim sivunniutaa ilaanun. Taatnamik illi qanutchipayaami inniġumi ukpiqsriruaġuqami. Taamna pitqurrutauruaq inillakkiga iluqaitñun ukpiqtuanjuruanan nanipayaq. ¹⁸ Uvva iñuk nalunaitjutchiqsimagumi tuvraġlugu Jew-ñupluni atuirāġihhatigun, tuniqsimali Agaayyutmun nalunaitjutchiññagmi. Uvvaasiñ iñuk nalunaitjutaitkumi ukpiqsriaqsikami Christ-mik, nalunaitjutchiqsimniangill. ¹⁹ Nalunaitjutaliglu nalunaitjutailaaglu suliquatunġitchuk Agaayyutmi. Suliquatultuqtuq kamaksiruni Agaayyutim tillisañik. ²⁰ Iñupayaq ittuksrauruq qanutchipayaami inniġumi Agaayyutim tuqłqmani. ²¹ Ukpiqtuaġuġuvich savaktaaġruuñiqni suliquatiginagu savaktaaġruuñiñ. Aglaan piviqāġniġuvich savaktaaġruunġigutin, ki pituġiñ. ²² Christ-ñum Atanġuruaam killuqsautaiñiġaa iñupayaq ukpiqsriruaġuqman, savaktaaġruuruuq naaga savaktaaġruunġitchuaq atunim. Taatnatun iñupayaq savaktaaġrugiliutigaa Christ-ñum ukpiqsriruaġuqman, atakkii Christ-ñum savaktaaġruuruuq savaktaaġruunġitchuaġlu tasuġniġik. ²³ Christ-ñum tauqsġniġaasri akiljutiplusri tuqukami pisigiplusri. Tarraasriñ ilaa kamagiraksraġigiki; iñunjun savaktaaġruulitiraġaqsri. ²⁴ Aniqatiumaan, iñupayaq illi qanusripayaami inniġumi ukpiqsriruaġuqami. Taatna savautiñun Agaayyun.

Ilaqatniksimaitchuatigun suli Uilġaġnaatigun

²⁵ Pakma, tillisaitchunja pigipluks tamatkua ilaqatniksimaitchuat, aglaan qaisaqāġitka isrummatiksrañatnik. Ukpiġiraksrauruja atakkii atanġum qaisaqāġaaja ilunjuktamik. ²⁶ Pisigiplugu sakiqniñiqput isrumaruja nalaunjanasrugalugu iñuk iñuukpan taatna ihġmisun. ²⁷ Ilaqatiqāġuvich avinniġaasanak. Tuvaqataitchuvich tuvaqataisaagñ. ²⁸ Aglaan tuvaqatinikkuvich killuqsanġitchutin, suli iñuk ilaqatniksimaitchuaq ilaqatnikkumi killuqsanġitchuq. Aglaan tamatkua ilaqatiqatnat isrumaalutiqatnat uumani iñuuniaġiñmi, aasrii taavrumakña isrumaalutiiksramiñ piisitchukkipsi. ²⁹ Aniqatiumaan, una itnauttutigiġa. Pivigikkaqput savautriħaptiknun Ataniġmik sivikpiaqtuq. Uvkañaniñaglaan taatnaġlugu tamatkua ilaqatiqatnat savautitriħun Ataniq tuvaqataitchuatun ililutin, ³⁰ tamatkualu qulviuqtuq qulviunġitchuatun ililutin, tamatkualu iglaqtuq quviasrunġitchuatun ililutin, tamatkualu tauqsġsuqtuq sunik pingġitchuatun ililugich, ³¹ tamatkualu piqatnat sunik nunami piqanġitchuatun ililutin. Takku manna nuna suuraqtuummaġmi piġisuruq. ³² Isrumaalutiqatnatunġitchipsi. Tuvaqataitchuaq anjun isrumaħhiñāġuuruq qanuġlugu savautriħksraġmiñik Atanġuruaam, ataramik quyalisuklugu. ³³ Aglaali ilaqatiqatnat anjun isrumaalutiqatnatunġuuruq suuranġiñik nunam quyalisuklugu nuliani. ³⁴ Tarra quyalitniħtuksrauruq iluqaanik nuliaġmiñik Atanġuruaamiglu. Taatnatuntuq tuvaqataitchuaq aġnaq naaga niviaqsiaq isrumaħhiñāġuuruq qanuġlugu savautriħksraġmiñik Atanġuruaam iluqaanik timimiñik irrutchiġmiñiglu. Aglaali uiaqtuq aġnaq isrumaalutiqatnatunġuuruq suuranġiñik nunam quyalisuklugu uif. ³⁵ Uqautigiġsi tamatkunija ikayuqsaqhusri. Atanniġsuġniangitchiga iñuuniaġiñi. Iñuuniaqgipsi nalaunjaruakun savautiħlaaġlugu Atanġuruaq pisuqtılaapsisun avituumangġisusri iluqnaqsimalusi Ataniġmun.

³⁶ Anjutim isrummatigisugnaġaġiġaa killuliqinasugaluni ilaqatniktaanġiñitñamijun nuliaksrautni nutauħani. Iħġituiñāġumijun kachuutilik pisukkaġmisun. Ilaqatiġiħiġ killuqsautanġitchuq. ³⁷ Aglaan anjutim sivunniugugnaġaġiġaa isrummatmiñ ilaqatniktuksraunġiħi savautrisukhuni Agaayyutmik iluqnaġuni. Kimmutiqatlaġiġiġumi nuliaksrautmiñik ilaqatningitluni, taamna anjun pillautatnat. ³⁸ Tarrataamna kachuutiruaq aġnaksrautmiñun nalauttuq, suli anjun ilaqatningitchuaq pillautatnat. ³⁹ Nulianjuruuq qliqsimaruq uimiñun iñuuniqtutilaanañ uimi. Uinjuruuq tuqukpan nulianjuruuq ilaqatnitqħhiñauruq kisupayaamik pigisukkaġmiñik, aglaan uifitqutiña ukpiqsriruanjuruksrauruq. ⁴⁰ Aglaali isrummatimni taamna aġnaq quviasrunġiatluktut kisimġiqtuagumi. Uqautigisukkipsi taavrumiña atakkii piqaqmiunja Agaayyutim Irrusriani.

8

Niqi Tunillaatauruuq Aanġuanun

¹ Pakmaasriñ aglañnaqtunja niqikun tunillaatauruakun aanġuanun. Itnaġuurut, "Iħisimarugut supayaamik." Iñuk ilisimanasrugiruaq supayaamik kamañuħhiñāqtuq. Aglaan iñuum piqpaqsiruaam atlanik iñunjik sayyillaġaġiġai ukpiqsriħhatigun. ² Kifapayaaq

İlisimanasrugigumi supayaanik İlisimanğitchaasuli İlisimaraksrağaluani. ³ Aglaan iñuk piqpaqsirruaq Agaayyutmik Agaayyutim akuqtuğaa.

⁴ Uvvaasriiñ, nalaunñjava niğiiñağupta niqimik tunillaautauruamik aanguanun? İlisimagikput aanguan suunğıpiaħha, atakkii atautchiiñamik İlumutuuruamik Agaayyutiqaqtuq. ⁵ Unniñuvva itkaluaqpata agaayyutinjuanik qılanñi nunamılu –İlumun iñugıallapıaqtut sut iñuich tayukkanjich “atanguruat”, aasriiñ kamakkutiqağaiç – ⁶ aglaali İlisimarugut atautchisualunmik Agaayyutmik, Aapauruamik, supayaanik iñiqtaiğikanjanmik, suli ilaa pisiplugu iñuurugut. İlisimapiugut atautchisualunmik Atanıgmik, Jesus Christ-mik; Agaayyutim iñiqsitquğaa supayauramik suli ilaagun iñuurugut.

⁷ Aglaali İlanjisa ukpiqtuanjuruat kanjısitlaitchaat taamna. İñuiliqtutilaamiktitun isrumasuurut agaayyutinjıuat pipianunasrugalugich. Uvvaasriiñ niğikamıñ niqimik tunillaautauruamik aanguanun tutqıññiagaqsiraqtut qauğrimmaağıutillautagmikni atakkii İlisimagaat nalaunñangıñiñiplugu niğihksraqınj taavrumıña niqimik. ⁸ Aglaan niğilħm nakuqsılaaqtangitchaagtut Agaayyutmi. Suutaunğitchuq niğilugağupta niqimik niğingitchuptalu. ⁹ Pakmaasriiñ İlisimagiksi niğitlakisı qanusripayaamik niğisukkapsitñik, aglaan qaunatqiağiksursraurusri taatna pigupsi. Putukksitçiviaqtusri ukpiqsirruaqatipsitñik sayailıuqtuanik ukpiqsriñimiktigun. ¹⁰ Atakkii sayailıuqtuam ukpiqtuanjuruam qıñiqpatin niğilutin aanguaqtuğvium agaayyuviani İlisimaruatın aanguat pipianunğısilaanjanmik, niğiaqsıviaqmıuqtuq tutqıisaagaluannıgmı qauğrimmaağıutillautagmıñi. ¹¹ Tarra taamna sayailıuqtuq anıqatin piyaqqukkauğisıruq killulıqilıgmıgun atakkii İlisimaniavaaħkħutın. Aglaan Christ-ñum tuqtutıpmıgaaptuq taamna anıqatin. ¹² Killuqsagıvıch taatna akitñagıugıch anıqatıutin, taamna sayailıuqtuq ukpiqtuanjuruuq, killuqsagımutın akitñaqıluğı Christ. Taatnagıvıch İitçhuğıyımıñaitçhut qauğrimmaağıutillautagmikni nalaunñjuruamik nalaunñaitçhuamıglu. ¹³ Taatnamik ukpiqtuanjuruaqatıga isrumakpan killuqsagıñılunı niğigumi niqimik tunillaautauruamik aanguanun, niğitqıkkumıñaitçhıga taamna niqı killuqsagıtıtağniqpauñ anıqatıga.

9

Uqqıraqtım Anjalatçisaagun

¹ Suvaata ilapsi uqautıgıvatruñ uqqıraqtaupıangıñiñipluñı Agaayyutmun? Nalunaitçhuamik atanıqsımaraitçhunı iñunñun. Qıñiqsımagıga Atanığı Jesus Christ. Suli ukpiqsirruannıqtusri savautrıñıpkun Atanıgmik. ² Atlat uqağaluannısa uqqıraqtaunğıñiñipluñı Christ-mun, İlisimallapıağiksı piutilaaga. Quliagıtuagıgıga tusraayugaallautaq ilipsitñun, taatnagıluğı ukpiğıgıksı Jesus. Taavruma nalupqınaiyağaa uqqıraqtaulıga Atanıgmun. ³ Taimmaasriiñ iñuich nalupqısrıutıgıpmatña una kıgıtıga: ⁴ niğiñiñıaunğıñiñıqıpi imıglunılu savautrıñıamni ilipsitñik? ⁵ Nalaunñapmıuq uvaptıknun tuvaaqasıqpatıgıt nulanıurıuam iğlaukaptı taatnatun atlatun uqqıraqtaatun atangun suli anıqatınısunlu Cephas-tunlu? ⁶ Naaga kısımñuk Barnabas-lu savaktuksraunıqıpiñuk iñuunıutıksraptıknik? ⁷ Savaktuksraunğitchuguk atlamik savaamik atakkii quliagıtuagıgıgıput tusraayugaallautaq nanıpayaaq. Anıyuyıuqtı akıñıiruksraunğitchuq anıyuyıuqtaullağmı. İñuk nautçırriqsıuq asrırvıñıñun niğıuqaqtuq niğıgisıplunı asrıanıñik. Munaqsrıptuq niğıuqaqtuq imıgisıplunı miluatnik munaqsramı. ⁸ Taavrumıña iñuich niğıuqaqıguurıt. Moses-ñum malığıtaksraqtuq uqaqmıuq taavrumıña, amağaa? ⁹ Aglausımaruq itna Moses-ñum malığıtaksramı, “Sıggığıtıtıuğniangıtçhiñ qangı qımuktım tutmaqpan mukkaaksraq.” Agaayyun nıplıqamı taatna isrumaalıutıqanğıçhuq qımıktımik. ¹⁰ Agaayyutım İlumutupıaq uqautıgıgaatıgıt. Aa, uqañıq aglaanuruq pisıgıpluta, itna, “İñuk una nunniıqtuq suli iñuk salummaqtuq mukkaaksranik niğıuqaqtuk piññakıksragımnik savaagmikniñ.” ¹¹ Uvagıt nautçırriqırıtun nautçııpmatun nautçıaksranıñik quliagıtuagıpta tusraayugaallautamik anıunapsıtıñun, isrumavisı inıqsıruvaalannıpluta inıqapsı ikayıuqpluta iñuunıutıksraptıknik? ¹² Atlat iñuich niğıuqaqıgımunıñ iñuunıutıksragımnik ilipsitñiñ, nalaunñatıkkıyağaluagıtuq niğıuqaqıgıgıpta iñuunıutıksraptıknik ilipsitñiñ. Aglaan inıqsırutıaitçhipsı ikayıuqpluta. İglıtuğıvıt iñuıgıaktuat sut, atakkii nutqatıçhıñıñıçhut iñunıñ ukpiqsrıñıatnıñ tusraayugaallautanjanik Christ-ñum. ¹³ İlisımagısnı iñuich savaaqıqtuat Agaayyutım agaayyuvıkpıanñı niqıksragıguurıt agaayyuvıkpıanñıñ, suli savaktıat tunıllağıvıñıñı akuqtısuurıt niqıksragımnik İlanjanik tunillaautauruam. ¹⁴ Taatnatuntuq Atangıruam tıllısıqanı tamatkuva quliagıtuagıqtuat tusraayugaallautamik akuqtıtıqıplıgıch iñuunıutıksrajanıñ iñunıñ ukpiqsrırrıgıqtuanıñ. ¹⁵ Aglaan sugıñıtıkkıga tuqıgalıuğuma akuqtıgalıuqnañı sumik ilipsitñiñ. Uqavıutıgıgıga savautrıñıga Christ-mik akıñıñısrıñıaqnañı. ¹⁶ Quliagıtuagıgalıuqnañıñıñ tusraayugaallautamik uqavıuğalğıtçhunı uvapkun. Quliagıtuagığıħha tusraayugaallautam savaagıgıga. Atıqtaksragıpiagıga.

Quliaqtuaqanġitchuma, nakliuġ uvaŋa. ¹⁷ Quliaqtuaqanġiguma piksraqtaaqiluglu, niġiuktuksrauruġa akiññaaktaaksramik. Aglaan piksraqtaaqinġitchiga savaaq uvamnġik, aasriiñ savaaq ilhiññaġiga savaaq Agaayyutim qaisaŋa uvamnun savaquplugu. ¹⁸ Aasriiñ sua akiññaaktaaqiniapigiu? Uvvauna akiññaaktaaksraġa, quliaqtuaqagupku tusraayugaagiksuaq iñuich inuqnanġitchuq aatchuhiksraŋat iñuuniutiksramnik. Niġiugitlagaluagġiga iñuich aatchuhiksraŋat. Aglaan inġiqsrnunġitchuġa sumik quliaqtuaqagama tusraayugaallautamik.

¹⁹ Uvva ataniqsimaraitchaluannagġma iñuġnun savaktaaqruupkaqtuġa uvamnġik iñupayaanun iñugiaktuat ukpiqsirruaġuquplugich Christ-mik uvapkun. ²⁰ Taimma uqautrikama Agaayyutim uqalhanik Jew-ġuruanun ukpiqsritqugaluagġitka Christ-mik. Taatnamik iñuupmiuġa Jew-ġuruatun. Nayuutikama iñuġni malġituchiruani Jew-ġuruat malġitaksraŋanik (anjalatinqigaluagtuġa Jew-ġuruat malġitaksraŋanun) iñuuniaqtuġa iñuktun anjalattittuatun malġitaksramun ukpiqsritqugaluagġilugich Christ-mik. ²¹ Taatnatuntuq uqautrikama tusraayugaallautamik Christ-kun tamatkuġuġa Jew-ġunġitchuanun iñuuniaġaqtuġa Jew-ġunġitchuatun ukpiqsritqugaluagġilugich Christ-mik. Malġitaksram anjalatinqisraŋatun itpalukkaluagġuġa, ilumutun malġituchillaapiaqtuġa Agaayyutim malġitaksrafiñik, tupiksripluġa Christ-ġum malġitaksraŋanik. ²² Uqautrikama Agaayyutim uqalhanik ukpiqsirruanun sayaitchuanun ukpiqsriġimikni iñuupmiuġa sayaitchuatun, ilinġich ukpiqsirruaġuquplugich. Qanupayaaq iñuk iñuuniaġusriqagman ilaaton iñuuniaġaqtuġa qanusripayaakun ilanġich ukpiqsirruaġuquplugich. ²³ Taatna iluqaanik pisuuruġa pisigiplugu tusraayugaallautaq ilanġiutisukluġa piliutaanik Agaayyutim akġisruutigikkananik.

²⁴ Iļisimarusi aqpalitraqtuani iñugiaktuat aqpaqsruqtit aullaġaqtut, aglaan atausriq akiññaaguruq. Iñuuniahipsitiñi Christ-mun pisuġnisilaagġitchi akiññaatlasriļusri aqpaqsruqtitun. ²⁵ Iluqatinj anaktaqtit qaunagillautaqut timimiknik iļisaghutinju atqunaq akiññaaktaaqgukhutinj niaquutmik piunġiqsaqtuamġik. Taatnatunli ukpiqsirruaġut iñuuniaallautaqtuksraurugut Christ-mun atakkii niaquutinnaaktaaksraquut piunġigumiñaitchuq. ²⁶ Tarra, ittuġa aqpaqsruqtitun akimasaghuni aqpaqsruqatmiñiñ, naagaqaa qakiqtutraqtitun akimasaghuni qakiqtutraqtatmiñiñ. ²⁷ Anaktaqtim anjalattagġigaa timini, aglaan piñġiqsitauviaqtuq aqpalitramun iļisatlaitchumi. Taatnatuntuq anjalalġusriñiaqtuġa uvamnġik, atakkii piñġiqsitauviaqtuġa savautriļimniñ Christ-mik quliaqtuaġituchumali atlanun iñuġnun.

10

Kilguturauq Akitñiaqtuġa Aanġuaqtuļiq

¹ Aniqatiumaan! Itqaksritqugipsi atuumaruanik sivulliaptiknun maliktuanun Moses-mik. Iglauļlagġminj nuviyam qulanġiutiniġai suli iluqatinj ikaagġiġaat taġiuq. ² Nuviyam qulanġiutimatinj suli ikaaqamitruġ taġiuq iluqagġminj paptakkaupmatun liilaa piut malġiuaqtuliksraġmiknun Moses-mik. ³ Aasriisuli iluqagġminj niqigiqsraŋat pamarrutinjñik Agaayyutim quvinqaqtuakun. ⁴ Iluqagġminjsuli imiġniqsut imiġmik Agaayyutim pamarrutaanik quvinqaqtuakun uyaġanmiñ. Taamna uyaġak nayuutinġisusq ilinġitni nanipayaaq itmata, aasriiñ taamna uyaġauruq Christ-ġuruq. ⁵ Aglaansuli iñugiaktuat Agaayyun quyalinġitchaat. Taatnaqġuġasriiñ suksraunġiġiġai suviksraillaami. ⁶ Tarra, tamatkua atuumaruat taimani atriksraurut uvaptiknun. Kilikkaatigut pisugruaunġiļuta piġiituchuanun sivulliapta piļġisiatitun. ⁷ Unniñ aanguaqtuqtanaasri taipchua ilanġisiton, atakkii aglausimaruq Agaayyutim makpiġaanġiñi, "Iñuich aqvittut niġiqpagviksramun, aasriiñ makitnamġin agġiaqsiraqtut." ⁸ Sulipsuqq atlatuqtatqunġitchaatigut taipchua ilanġisiton, 23,000 tuqupmatun uvlumi atautchimi killuqsautmiktigun. ⁹ Unniñ suktuaqtaksraunġitchikput Atanġuruq, ilanġich taipchua taatnaqmatun tuqqtuaurat tuqunalinġun nimigianun kigipchaqtitlugich. ¹⁰ Unniñ uqapiluktuksraunġitchugut sutigun Agaayyutim aatchuutaigun ilanġich taipchua uqapilukmatun. Taatnaġutin israġulgum piyaqquirim tuqqtukai. ¹¹ Tarra iluqatinj tamatkua atuumaruat ilinġitnun, uvaptiknun atriksrautiqitquplugich, suli aglausimarut alġaqsruutiksrauplutinj uvagut killuqsaqtitqunġiļuta, iñuuruagut aqulliqsaagataqtuami uvluni. ¹² Uvvaasriiñ kiñapayaaq isrumaniġumi makitaniluni payanailuni, qaunatqiaġillaapiagġi puukaliksraġmiñiñ, atakkii anġiqsraaqsiuviaqmiuq nutqaqtitauluni tupiksriļimniñ Agaayyutim [atrilugich taipchua iñuich inilġaan]. ¹³ Qanupayaaq anġiqsraaqsiuniġuvich, taatnatchikuntuuq iluqatinj iñuich anġiqsraaqsiupmiut. Aglaan Agaayyutim tuniqsimaruam anġiqsraaqsiupkaġumiñaitchaatin qaanġiluglu akiyalġuisan. Qakuyupayaaq ukpiqsriļiñi uktuakkaupkan Agaayyutim annagviqatinniaġaatin akimayumiñaqsilutin.

Niġiqpagviat Aanġuatigun naagaqaa Atanġum Nullautchigvia

¹⁴ Taatnamik, piqpagiplusri ilauraamaan, piisimaagitchi aanguaqtuhigmiñ. ¹⁵ Kanjisiqgurursi uqautigikkamnik. Isivgiuqsuñ ilipsitñi uqautigikkağa ilumutuupmagaan. ¹⁶ Isummatigilugu Atangum nullautchigvia, imipayaaqapta qallutmiñ quyyatigikkaptigun quyaqatigigikput Agaayyun Christ-ñum aunanik maqipkakkanjanik sannigutami uvapitknun. Suli avguqapitgu qaqqiaq nigiplugu qiniqitkikput iliqsruutihiqput inuñni Christ uqautikkaniñi. ¹⁷ Tarra nigikapta atautchimiñ qaqqiamiñ, uvagut atausriñuqaitaurgut atautchisun timitun inuñgiakkaluaqhuta. ¹⁸ Isummatigilugich Israel-aagmiut pilgusinjat, tamatkua nigisuuruat nigrutinik tunillaautauruanik tunillaagvinmi, tamatkua piqatigiiksut Agaayyutmun atakkii nigigaat tunillaun atautchikun. ¹⁹ Qanuutauva taamna? Iisautisukkipsi tamatkua aanguat suli niqit tunillaautauruat aanguanun suungitchut. ²⁰ Una uqautigigiga, Jew-ñungitchuat tunillaqtuuguurut niqinik tuungaiyaanun, Agaayyutmun qaitchiñgitchut. Piqatautqungitchipsi tuungaiyaani. ²¹ Imigumiñaitchusri qallutaaniñ atangum imillapsi qallutaaniñ tuungaiyaat. Nigiyumiñaitmiesri atangum niggvianiñ nigillapsi nigiviatniñ tuungaiyaat. ²² Sanjatchaktitaagigikput ataniq taatnaqapta taapkuñniña. Sanjitluktaununasrugivisa ilaaniñ?

Kamaksriñi Agaayyutmik Suragañipayaakun

²³ Iasri-samma uqaqtut, "Suragañnaqtuq qanupayaaq suragañuktuni." Aagluaq, aglaan ilanich nakuungitchut uvapitkni maligukkuptigu Agaayyun. Ilumutuuruq suragañhiñaihiqput supayaamik, aglaan ilanich sayyillaagutaungitchut atlanun ukpiqsriuranun. ²⁴ Kiña ukpiqsriuraq inmiguaqsqaani, aglaan ikayuutiniaglñi atlanik inuñnik. ²⁵ Nigvisiun niqipiapayaaq tunirauruaq tunniuuqqaivini, apiqsruqtautigisunaqnagu nakiñ niqñ aggiqmagaan naagaqaa isrumaaluutigisunaqnagu qaugrimmaagiutillautapsitñi nalaunñapmagaan nigihiqsi. ²⁶ [Apiqsruqtautigiyumiñaitchiksi] atakkii aglausimaruq Agaayyutim makpigaanani, "Nuna Atangum pigigaa suli supayaaq nunamiittuq." ²⁷ Kia ukpiqtuanungitchuam aiyugaappasri nigvityaqlusri tupigimiñun nigvisiun manirikpan qanusripayaamik, apiqsruqtautigisunaqnagu nakiñ niqñ aggiqmagaan naagaqaa isrumaaluutigisunaqnagu qaugrimmaagiutillautapsitñi nalaunñapmagaan nigihiqsi. ²⁸ Aglaan inuun uqautikpasri taamna niqñ tunillautigimanilugu aanguumun, nigviniqnagu niqñ pisigilugu taamna inuk kiliktigikkan. Ami isrumaviaqtuq qaugrimmaagiutillautagmiñi nigihiksraña taavruma niqim nalaunñaiñilugu, ²⁹ ilipnun nalaunñanasrugigaluaqtitlugu. Tarra suvaata nigihihaihiqsi qanusripayaamik analanñaqpañ atlam inuun nalupqisruutimigun? ³⁰ Quyaanikkiga Agaayyun piqutigiplugu nikiksrağa. Taatnamik kia uqautinaja killuqsagniluna nigigupku taamna niqñ. ³¹ Itnatun ittuq, nigiguvich imiguvillu naagaqaa suragañapayaagupsi kamakkuqtaqisiun Agaayyun supayaatigun. ³² Tarra, sakiñniugutigiipkaqnagu kia inuun tupiksrihksrajanun Agaayyutmik, Jew-ñugaluqaqpa Jew-ñungitchaluaqpa naagaunniñ ukpiqtuanuruañugaluqaqpa Agaayyutmun. ³³ Taatnatuntuuq suragañapayaaqama quyaliniurağitka inupayaat supayaakun. Uvapkuanğisunañni anniqsuğugluna uvamniskisima, aglaan ikayugniqatuna inuñnik inuñgiaktuanik anniqsuğugaluqhugich.

11

¹ Uvvaasriñ, inuunniagitchi uvaptun tuvrañiñiaqmatun Christ-mik.

Agnat Matuqaqtaksrağigaiç Niaqutin Agaayuhigmiñi

² Aniqatiumaan, nangagipsi itqaumakapsitña qanug inuunniqtilaapkun Christ-mun supayaatigun, tupigilugich ilisauttitit qaisatka ilipsitñun. ³ Aglaan kanjisiqtugipsi Christ qaukligigaa anjutipayaam. Taatnatuntuuq agnam qaukligigaa uigikkani, itna Agaayyun qauklupmatun Christ-mun. ⁴ Anun agaayupman naagaqaa sivuniksriqipman matuplugu niaquni qiniqtingitchaa Christ qaukligitilañjanik inmiñun. ⁵ Suli agnaq agaayupman naagaqaa sivuniksriqipman matuilaağlugu niaquni qiniqtingitlugu uñi qaukligitilañjanik inmiñun kanñusraaga. Taatnaqami ittuq akiisutun nuyaiqsitun. ⁶ Taatnaqluna uqaqtuna: nulianuruaq matusrunğitchumiun niaquni nuyaiqsaksrağigaa. Aglaan kanñunaqpan nulianuruaq saliyumigich nutchani matuqagliun niaquni. ⁷ Anutim maturaksrağigitchaa niaquni, atakkii Agaayyutim iniqtagigaa atrinutqplugu inmiñun aasriñ sagviqplugu kamanautni. Aglaan nulianuruaq qiniqitkaa kamanautaa uimi qauklupkaqamiun. ⁸ Anunliasri iniqtaungitchuq agnamiñ, aglaan agnaq iniqtauruq anutmiñ. ⁹ Suli Agaayyun iniqsiñgitchuq anutmik piqutigiplugu agnaq, aglaan Agaayyun iniqsiruq agnamik piqutigiplugu anun. ¹⁰ Taatnaqhuni agnam maturaksrağigaa niaquni agaayukami qiniqityağlugu kamaksriñi anutmiñik. Agnaq taatnaqtuksrauruq pisigilugich israğulgich. ¹¹ Agnağlu anunlu ikayuqtigixuksrauniqsuk avatmun, Agaayyun tillisiqatmatun ilinjkun. ¹² Aa, sivulliğ agnaq iniqtauruq anutmiñ, aasriñ anjutipayaq taimakñaaglaan anipmiraqtuq agnamifi. Aglaan itqaumasium Agaayyutim iniqtaqalha inupayaanik

supayaaniglu. ¹³ Nalaunnatilaaqsiunq ilipsitñik. Nalaunnava agnaq agaayugumi Agaayyutmun matuilaaglugu niaquni? ¹⁴ Iisimarusri inupayaaq isrumapmiuq anutim nuyaqtusriruam kanjunaqtilaanjanik. ¹⁵ Aglaan agnam nuyaqtuñi piññaqnautigigaa. Agnam nuyani qaisaurut ilaanun matuksrauplutinj. ¹⁶ Kiñapayaaq uqavaagumakpan taavrumuuna, ilisimaliunq una: uvagut piksraituchugut atlamik pilgusrimik, aasriin iluqatin ukpiqtuanjuruat nanipayaaq pipmigaat taatnatun.

Atangum Nullautchigvia

¹⁷ Uvvasuli, katiragikapsi agaayyuvigisrukluq ikayuuttutitlaitchusri aglaan atniagutirraqtusri avatmun. Pitqusigiiñlusri, taatnaqñuñ nangangitchipsi. ¹⁸ Sivulliuplugu, tusraaruna agaayyiaqapsi avgummatiqagaqtusriguuq, aasrii taamna ukpigigitlagiga. ¹⁹ Avgummatiqagaqapsi akunnapsitñi nalunaiqsittagigaa nallipsi ilumun ukpiqtuanjuruatilaanja. ²⁰ Katiragikapsi atautchimun Atangum nullautchigvianik nigingitchusri. ²¹ Uqaqtuñuñ taavrumiña atakkii inullaa nigiruq inmi niqautmiñik utaqqsijunaqani atlanik. Iñasri anjilaahutinj nigisunñagminj sulit atlat iminjasriqat. ²² Suvisi! Kiñuniqangitpisi nigigiviksrapisitñik imigiviksrapisitñiglu? Nakuungitchuq suunijlaagangiqsi ukpiqtuanjuruunik tutqisaaqñugillu tamatkua suilliuqtuat? Qanuq uqagnaqqik ilipsitñun? Quyaginiaqpigiu taamna? Naagga, quyaginiaqgitchipsi.

²³⁻²⁴ Uumiña Atanguruum ilisautigaanja uqagikkamnik ilipsitñun. Tamarrumani unnuami Atanipqut Jesus tuniraugisipman, tigugaa qaqqiaq. Quyyatigiqqaaglugu Agaayyutmun avgugaa nipliqhuni, “Una qaqqiaq timigigiga siquptauruq ilipsitñun. Nigiragigupsijunq una qaqqiaq itqakkutigiyumagiksi tuquhga piqutigiplusri.” ²⁵ Taatnatunsuli nullautchianikaminj tuginigaa qallun nipliqhuni, “Una qallutim imaña augigiga. Auga maqitauñiaqpan ilipsitñun taamna nutaaq sivunniugun aullagñiñiaqtuq. Imigagigupsijunq umakña qallutmiñ itqakkutigiyumagiksi tuquhga piqutigiplusri.” ²⁶ Tarra nigiragigupsijunq taamna qaqqiaq sulit imiglugu qallutmiñ taavrumuuna quliaqtuagiksi tusraayugaagiksuaq Atangum tuquhagun aggitqinñialhanunaglaan.

²⁷ Taatnamik, kisupayaaq nigiruq qaqqianjanik imiqtuaglu qallutaaniñ Atangum kamakkuqtigasrunaqnagu atriqaqtuq inuiktitudun taimani suksraqangitchuanik Atanigimik. ²⁸ Uvva itqagisrunjnipisijunq Atangum tuquhha taatna? Ki, inullaa isivgiugli inmiñik nigigaluaqnagu qaqqiaq imiqsigaluaqanilu qallutmiñ. ²⁹ Uvva inuksamna nigivaluktuq imiqpalukhuniñ ilitchuqigaluaqnagu Atangum tuquhha uvaptiknun. Agaayyutim atannigisigaa taatnasriq inuk. ³⁰ Taatnaqhutinj inuigiaktuat akunnapsitñi sayaiqsut atniññaliquhutinju, sulit ilanjanich tuquanikhutinj. ³¹ Aglaan isivgiuqqaagupta uvaptiknik tarra Agaayyutim anasriññuqsagumiñaitchaatigut taatnatun. ³² Atangum atannisuqmatigut algaaqsruqagigaatigut qanuq inuuniaqtilaaksrapitknik anasriññuqsagunqitluta piqatigilugich nunam inuñi.

³³ Taatnagusri, aniqatiumaanj, katinigupsijunq nigiqatautyagusri Atangum nullautchigvianun utaqqsilaaayumausi. ³⁴ Kisupayaaq nigisunñigumi nigiruksrauqqaagtuq kifuniñigmiñi, Agaayyutimil anasriññuqsautaitchumagaasri. Isilgiguqsisigipsi atlanik utlakkupsi.

12

Ipqitchuam Irrutchim Aatchuutai

¹ Aniqatiumaanj! Pakma kanjipsipkautiginiaqigaa qanuq Ipqitchuam Irrutchim savaanja inuich inuuniañhatni. Kanjipsitqugipsi taamna nalupqinaaglugu. ² Iisimagiksi qanuq inuuniaqtilaaqsi Jew-njunqinñapsi. Kilkukuaqutipkakkaurusi putqatagvigitquplugich uqatlañlaa at anguat. ³ Taatnaqñuñ kanjipsitqugipsi una, kiñanniiñ inuk anjalatiqaqtuq Irrusrianun Agaayyutim uqallakkumiñaitchug itna, “Jesus suksraungiqsuuli.” Taatnatuntuuq kiñanniiñ nipligumiñaitmiuq, “Jesus Atanguruq,” aglaan Irrusrian Agaayyutim taatnaqkpani kisan.

⁴ Uvvaasriñ, inuich atlakaagiiñik aatchuusriaqagtuq aglaan atiruam Irrutchim qaisagigai iluqaitñik. ⁵ Inuich savautrirut atlakaagiiisigun, aglaan Atanipq atiruq iluqaitñun. ⁶ Inuich aatchuusriaqagtuq atlakaagiiñik savautriligimiktigun, aglaan atiruam Agaayyutim inuich savatlapkaqai iluqaitñik savaanik aatchuusriaqagikagmiktigun. ⁷ Ipqitchuam Irrutchim inuk savatlapkaqmaunq qanusripayaaq, ilaan ukpiqsirruapayaaq ikayuusriaqagtitagigai taavrumakña. ⁸ Ipqitchuam Irrutchim uqatlapkaqaa inuk isrumatulikun, aasrii atiruam Irrutchim atla inuk uqatlapkaqñuq kanjipsimalikun, ⁹ atlasuli ukpiqsrisiqatlapkaqñuq, atlasuli mamititchitlapkaqñuq inuñnik. ¹⁰ Atiruam Irrutchim atla inuk savatlapkaqaa quvinqnaqtuanik, atlasuli sivunqriqirautlapkaqñuq Agaayyutmun, atlasuli putquqsrisiqatlapkaqñuq nalliakun nakuuruakunlu pigiitchuakunlu ilitqutchikun, atlasuli uqatlapkaqñuq atlakaagiiñik uqautchiñik nalunagtuamik, atlasuli uuyuuqtautlapkaqñuq nalunagtuamik uqautchiñik. ¹¹ Aglaan tamatkua iluqaisa savaagigai atautchiusuam Irrutchim, autaaqñugich inupayaamun qanuq pitqukamigich.

Atausriq Timi, Inuigiaktuat Sullinñigich

¹² Iñuum timaa iñugiaktuanik israğutaqaqtuq, naagasuli atausriuruq timi. Taatnatun-tuuq ittugut atautchisun timitun iñugiallapiagaluannapta atlakaagiikhutalu, atakkii iluqata atausriñnuqataurugut Christ-mi. ¹³ Iļavut Jew-nurut suli atlat Jew-nungitlūtun. Iļavut savak-taagrururut suli atlat savaktaagrungitlūtun. Paptaaqtitnapta Ipqitчуam Irrutchim iluqata atausriñnuqtittagaatigut timimun, ami timaanun Christ-nun. Aasriiñ ilaan aatchuğaatigut atausriullaapluta atiruamik Ipqitчуamik Irrutchimik.

¹⁴ Atakkii iñuum timaa atautchihhiñamik israğutaqaqñitчуuq, aglaan iñugiaktut sulliñgi. ¹⁵ Iñuum isigañja uqaqpiiaqtuq itna, “Uvañja argaungitlunja, tarra timim sulliñgingitчаañja.” Taatnatchim niplilļautim iļagipkanjaigumiñaitчаa timimi. ¹⁶ Suli iñuum siutaa nipliqpiiaqtuq itna, “Uvañja iraungitlunja, tarra sulliñgingitчаañja timim.” Taatnatchim niplilļautim iļagipkanjaigumiñaitчаa timimi. ¹⁷ Timi iluqani iraukpan, iñuk tusraatlayumiñaitчуuq. Aasriiñ timi iluqani siutaukpan, iñuk naisitlayumiñaitчуuq. ¹⁸ Aasriiñ Agaayyutim inillakkai timim sulliñgi iniksranjitnun, inmi quyagikkagmigun. ¹⁹ Timi atautchimik israğutalhiñaukpan, timiqağayaipiaqtuq, amağaa? ²⁰ Uvva iñugiaktuanik israğutaqaqtut timimi, aglaan atautchimik timiqağtuq. ²¹ Uvva iñuum iraa nipligumiñaitчуuq argañmiñun itna, “Sumun atugumiñaitchikpiñ.” Sulipsuuq iñuum niaqua nipligumiñaitчуuq isigañmiñun, “Inuğingitчikpiñ.” ²² Aglaan, taapkua iļanji timim qiniñnaqatuat sayaiļluqhutinj inuqnapiaqtut. ²³ Suli tamatkuva timim sulliñinj isrummatigikavut qiniñagiksuanungitlugich qaunatqiağitlūaqsairagivut, suli iļaviñgich atlat qiniğaksrağingisanjich maturagivut. ²⁴ Qiniñagiksuañ iļaviñgi timipta qaunagiraksraungitчut taatnatun. Iļumun, Agaayyutim atlakaagiich israğutapayaañji timim iñiqtağigai, uvaptiknun qaunatqiağitlugich qiniñagiksuanungitчуuat. ²⁵ Taatna Agaayyutim iñiqtağigai timivut atingirrutiaqungitlugich akungatni israğutauruat aglaan ikayuyutitqulugich avatmun. ²⁶ Atausriq iļauruq timimi ihuangitpan, iluqatinj iļauruat nagliksaqataurur. Taatnatun atausriq iļauruq kamagikkaupman, iluqatinj quviatчagaqtut.

²⁷ Iļuqasri timigigaasi Christ-nun, aasriiñ iñullaanplusri sulliñgiagaasri taavruma timim. ²⁸ Akungatniñ ukpiqtuanjuranuñ Agaayyun piksraqtaaqtuq atlakaagiñik savaktiksranik, sivulliq uqçiraqtinik Agaayyutmun, tuglia sivuniksriqiririk Agaayyutmun, piñayuat iļisautriksranik, aquatigunaasrii taapkua savaaqatlaruanik quviqnaqtuanik, tamatku-ninjalu mamititчitlaruanik atlanik, ikayuiruksraniglu atlanik, sivulluqtautlaruaniglu atlanik, uqatlaruaniglu uqautchisigun nalunaqtuanik. ²⁹ Iļuqagminj uqçiraqtaungitчut Agaayyutmun unniñ sivuniksriqiraungitчut unniñ iļisautraungitчut unniñ savak-taungitчut quviqnaqtuanik. ³⁰ Iļuqagminj mamititчiraungitчut atniğnaqtuanik unniñ uqatlaitchut atlakaagiñik uqautchiñik unniñ uuyuuqtautlaitchut nalunaqtuanik uqautchiñik. ³¹ Tarraasriiñ kipigñiupiağitчi nakuutluktuanik aatchuusriaqçagusri.

13

Piqpakkutliq Pakma iļisautiniağipsi nakuutluktuanik iñuunialiksrapstihik.

¹ Uqatlaniguma atlakaagiisitun iñuktitun unniñ israğuliktitun, aglaan piqpaksrilaiñiñiguma iñunjik, uqahiga atriqaqtuq qukiğnaqsipługu avilūqtaqtuatun. ² Uqatlaniguma sanñjaqłunja sivuniksriqiritun unniñ kanjqsitłalugillu iluqaisa nalunaqtuat unniñ iļisimatlalunja supayaani, suli ukpiqçutiqağniğuma nuktatłalugich iñgich, aglaan piqpaksrilaiñiñiguma iñunjik, sumun atugumiñaipiaqtunja. ³ Aatchuutiginigich supayaurat pigikkatka iñunjun inuqsraqtuanun unniñ aatchuutigilugu timiga ikipkaaksraulugu, aglaan piqpaksrilaiñiñiguma iñunjik akiljusriaksraitчunja.

⁴ Piqpaksriruq iñuk anuqsrutriruq, ihuqqutriruq, tunjiliñgungitчuq, uqavigaagağñitчуuq, ⁵ suli arguanğñitчуuq unniñ anallaqłuitłaitчуuq. Piqpaksriruq iñuk inmiguutłaitчуuq, uumitчayaitчуuq, itqaksritłaitчуuq akitñiaqtuqtimihik nalunjaitчуakun. ⁶ Piqpaksriruq iñuk quviasrutłaitчуuq iñuich killuliqipmata, aglaan quviasruguuruq iñuich nalunjarualiqipmata. ⁷ Piqpaksriruq iñuk manimmilguruq, aasriiñ ukpiqsriruqtuq suli niğiugaqtuq suli iğlutilguruq.

⁸ Iļaatinig uñuich sivuniksriqitłaiğisirut suli uqatłaiğisirut uqautchiñik nalunaqtuanik suli kanjqsimmataat isukłitkisiruq, aglaan piqpaksrilij isrukłitchumiñaitчуuq. ⁹ Iļisimaliqputlu sivuniksriqilipputlu naamanğitчuk. Taatnamik isukłitkisirik. ¹⁰ Iļisimaliq naamasimaruakpan, aatchuusriat piigisirut. ¹¹ Uvvaami iļilgaanjukama uqağaqtunja isrummatiaqçłunja suli sivunniğuupluñjalu iļilgaatun. Iñuquqama iñuunianğiqsnuja iļilgaam iñuunialhatun. ¹² Pakma qiniñitłaitчugut nalupqinaigługu tautukmatun salumaitчуatun tağğaqtutmun, aglaan taivrumanu qiniğisirugut nalupqinaillapiagługu. Pakma iļitчugigiga iļaviñauralhiñiaq, aglaan taimanig iļisimmağiksiapiagisigiga Agaayyun, atriługu Agaayyun iļisimallapiaqmatun uvanjik. ¹³ Tarra, supayaat naamasriłhatnunaglaan iñuich

ukpiqsrimanaqtutsuli niġiugaqaġutinġisuli piqpaksrilutinġisuli, aglaan taapkunaknja piņasruniñ kamanagņiqsrauruq piqpaksrilġiput atlanik.

14

Iļisauttutipsaat Ipqitchuam Irrutchim Aatchuutinġigun

¹ Taatnamik pisuqtılaaġvigiġisun piqpaksrilġiqsi atlanik iñuņnik. Uvvasuli kimmu-
tiġallapiagitchi Ipqitchuam Irrutchim aatchuutaiñik, suvaluk uqaqtatlasriġiptiknik
Agaayyutmun. ² Iñuk uqaġumi uqautchikun nalunaqtuakun uqaġhifaqtuq Agaayyutmun.
Iñuich kanġiqsiyumiñaitchut uqaġikkanjanik, atakkii Ipqitchuam Irrutchim uqaqtitaġigaa
nalunaqtuanik sunik. ³ Aglaali iñuk uqaqtauruq Agaayyutmun kanġiqsiñiaqtuakun
uqautchikun sayyillaġirurq iñuich ukpiġutinġiñik pitchuksaaġlugillu araklugillu. ⁴ Iñuk
uqaqtuq uqautchikun nalunaqtuakun ikayugaqtuq iñmiñuñhinaq, aglaali iñuk
uqaqtauruq Agaayyutmun kanġiqsiñiaqtuakun uqaġikun sayyillaġai ukpiġtuanġuruat
ukpiġutinġiñi. ⁵ Uqaġatlatqunayaġaluaġipsi uqautchikun nalunaqtuakun, aglaan
kimmuġitlukkiga uqaqtatqplusri Agaayyutmun. Iñuk uqaqtauruq Agaayyutmun
kamanatluqtuq taavrumaknja uqaqtuamiñ uqautchikun nalunaqtuakun, iñuņmik
mumiutriganġisuaqpan. Iñuqaqpan taatnatchimik sayyillaatlagisigai ukpiġtuanġuruat
ukpiġutaat.

⁶ Aniqatiut, uqaġisukkipsi qanuq Agaayyutim sagviaqtukkanjanik uvamnun suli
qanuq iļitchuġipkautaanik uvamnun, suli uqaġisukkipsi Agaayyutim iļumutuñhanik
iļisautiulusi. Uqaqsiñiġuma nalunaqtuakun uqautchikun, qanuq ikayuutaunayaqpiq?
Uqaqtuksrauruja kanġiqsiñiaqsiļugu. ⁷ Uvva atrikusraun. Iñuich atuqtuuraqmata
supluaqtuġnaqtuanik unniñ nuqaqtliņnik atuqtuurrayuillaġmin nalausrunaqnagu,
iñuich naalagņiruat iļisagġiyumiñaitchaat iġņanja atuutim. ⁸ Sulipsuq anġuyaktuani,
qaġuqtaun nalupqinaqtuamik nipliġman anġuyiuqtit tupisralatlaitchut anġuyaksahġmun.
⁹ Taatnatuntuuq, uqaġpsi nalunaqtuakun uqautchikun, qanuġutin iñuich iļismaniaqpatruj
sumik uqaqtılaaqsi? Siļahñiamun uqaqmatun piñiaqtusri. ¹⁰ Nalupqinaitchuq iñuigiatu
atlakaġiich uqautchich nunamiñilaanaj, aasriñ iluqatin kanġiqsiñiaqtut. ¹¹ Aglaan
kanġiqsiñiaitchupku iñuum uqausia avaknjaqtauniaqtunja taavrumunja uqaqtuamun, suli
ilaa uvamnun. ¹² Taatnatuntuuq kimmuġitaqapsi piļiqiplusri Ipqitchuam Irrutchim
aatchuutaiñik, kimmuġitaqitchi nakuutluktuanik aatchuusrianik. Taavrumuuna
ukpiġtuanġuruat sayyillaakkaurut ukpiġutmikni.

¹³ Taamna pisigiplugu iñuk uqaġuuruq nalunaqtuagmigun uqautchikun
agaayuruksrauruq uuyuuatlasruglugu uqaġikkani. ¹⁴ Atakkii agaayuguma nalunaqtuakun
uqautchikun, irrusriġikkaġa agaayuruq, aglaan kanġiqsiñiġitchiga qanuq uqaqtılaaġa.
¹⁵ Uvvaasriñ qanuġniagņiqpiq? Agaayuniaqtunja uqautchikun nalunaqtuakun
irrutchipkun, suli agaayuniaqmijunja kanġiqsiñiaqtuakun uqautchikun isrumapkun.
Atuġniaqtunja uqautchikun nalunaqtuakun irrutchipkun, suli atuġniagmijunja
kanġiqsiñiaqtuakun uqautchikun isrumapkun. ¹⁶ Quyaġuvich Agaayyutmun nalunaqtuakun
uqautchikun, tamatkua iļisqaqsiñiaitchaat Amen-nagumiñaitkaat quyyatigikkaqsi, atakkii
nalurut sumik uqaqtılaapsitñik. ¹⁷ Iļipsi quyyavigillautaguknaġaluaġiksi Agaayyun, aglaan
atlat ikayuusriaqnaġitichut. ¹⁸ Quyaġigaga Agaayyutiga uqaġlakama uqautchikun
nalunaqtuakun piļluklugu iļuqasri uqaġlaġiqsi. ¹⁹ Aglaan ukpiġtuanġuruan iqataukama
uqaġummatiqatluqtunja tallimalñiñanik uqaġiņnik kanġiqsiñiaqtuanik, iļisauttutiqaguklunja
atlanun, uqaqsihġmiñ 10,000-niñ uqaġiņniñ nalunaqtuakun uqautchikun.

²⁰ Aniqatumaan, isrummatiqaqasri iļiļaatun Ipqitchuam Irrutchim aatchuutaigun,
aglaan iļitqusriqagitchi aniqammiuratun piġiļiqitlaitchuatin; isrummatipsitñi ititchi
iñuguaniksamaruatitun. ²¹ Agaayyutim Makpiġaanġani Ataniq itnaġniqsuq,

“Tuyuġiġisigaluaġitka avaknjaqtuat iñumnun uqautriñiaqtuat nalunaqtuaitigun
uqaqsiġmiktigun ukununja iñuņnun,

aglaansuli iñugikkaġma naalagņiyumiñaitchaatnja.”

Isaiah 28:11, 12

²² Taatnamik nalunaqtuq uqautchich quvinaqtuanġurut ukpiqsriruanġiġitchuanun
aglaali sivuniksriqun kanġiqsiñiaqtuakun uqautchikun ikayuiruq ukpiqsriruanġuruanik.

²³ Uvvaasriñ iļisqaqsiñiaitchaat unniñ ukpiġtuanġuruanġiġitchuat isiġpata agaayyuvimun
iluqapsi uqautriņapsi nalunaqtuakun uqautchikun, nipliġpiaqtut isumailaunġisri,
amaġaa? ²⁴ Aglaan iluqasri uqaġpsi Agaayyutmun kanġiqsiñiaqtuakun uqautchikun
aasiñ iñuk ukpiqsriruanġiġitchuaq naagaqaa iļisqaqsiñiaitchaq isiġuni iļitchuġiniaġaa
killiqirautilaani, suli atanniqsukkauniaqtuq tusraakkagmigun. ²⁵ Taavruma iñuum
nalunaqtuq isrummatini satqummiġiaqtut. Pulluni agaayyuviginiġaa Agaayyun,
aasrii uqaqsiġilugu Agaayyun iļumun akunnapsitñi inniļugu.

Atisriġiq Agaayyuvimmi

suksraunqisauyumaagtusrisuli pisigilugich killuutisri. ¹⁸ Suli Christ anjpkakkaungifniqpan tamatkua tuqaniktuat ukpiqsirruanuplutinj Christ-mik suksraunqisauttuuq. ¹⁹ Ukpiqsirifniqgupta Christ-mik anniqsuqsimaagpatigut pakmapaħiħiaq iħuħħaptikni nagliħnaħniqsraqtugut iluqanjifniħ atlanifni ĩħunifni.

²⁰ Aglaan pakma Christ anjpkakkaupiaqtuq tuquħigmiħ. Ilaa anjpkakkaquqaagħniqsuq, taatnaqhuta ilisimarugut Agaayyun anjpkaiħiaħniħlu tuquħaruapayaanik ukpiqsirruanik Christ-mik. ²¹ Iħuk iluqani tuqusraħumaruq atautchim iħuum savaagħkkanagun. Taatnatuntuuq iħuk tuquħaruq iħuutlasriħiaqtuq piqutigilugu atlam iħuum savaagħkkanja. ²² Atakkii Adam-kun iluqatinj tuquruksraurur, taatnatun iluqatinj Christ-kun iħugutqikkisirut. ²³ Aglaan iħupayauraq anjpkakkaugisiruq nalaunħaruakun piviksralaamigun, Christ sivulliupluni anjpkakkaurug, tarrali aggitqikpan tamatkua Christ-njūm pigikkani iħugutqiksitkisigai. ²⁴ Taavrūma aquagun isrukħitchaaq tikitpan, Christ-njūm qaiħniħiaħaa aħayauqautini Agaayyutmun Aapaurūmun akiħianikkumigich iluqaisa aħalatchisiqatuuat suli iluqaisa saħñjiqatuuapayaat saħñjiqatuuatlu. ²⁵ Christ atanguruksraurug uvluanunaglaan Agaayyun akimmatrianikpan iluqanjifniħ Christ-njūm uumiksriarifiħ. ²⁶ Tuquħiq akiħiħkauniaqtuq aqulliluluni uumiksri. ²⁷ "Agaayyutim Christ aħalatchipkaħaa supayaanik." Itnaħniqsuq Agaayyutim Makpiħaħani. Taatnaqami Agaayyun ilaħautingitchuq iħmiħiħ, aglaan ilħai supayaat ataanun Christ. ²⁸ Agaayyutim taatnaħnikumij, ilaħptuuq iħniħa Agaayyutim ataniqsimapkaħniaqmīuq Agaayyutmun inillairuamun supayauramik ataanun Christ. Taimanigu Agaayyun kamaħniqsrauniaqtuq supayauramiħ.

²⁹ Suniaqpat tamatkua paptakkaurur pisigiplugich tuquħaruat? Tuquħaruat anjpkakkauyumiħiaipaqpata, suvaata iħuich paptaaqtinniaqpat pisigiplugich tuquħaruat? ³⁰ Iħumun anjpkagħiaħiq piitpan suvaatami anayanniuqpiħ ataramik quliaħtuagħkapku tusraayugaagħksuaq? ³¹ Aniqatiut! Kigiħniħigviraħigigiga tuqun uvlugaħipman. Tusraayugaagħksuakun ukpiqsirruaħuħniqsusri, suli taatnaqħuħa qvivasuutigigipsi Christ Jesus-kun atannaptigun. ³² Ephesus-mi aħuyakkaħuħupkich iħuich atriqatuuat liħlaa iqsħiaħtuatun niħrutitun, sumik piħniħakkumifiħitpik taatnaħħapkun? Tuquħaruat anjpkagħniħaitpata, tarra

"Niħisa imiħtuagħtalu,

atakkii uvlakun tuquniaqmīugut."

Isaiah 22:13

³³ Kinnipkaqasri iħunnun uqaqatuanun uumiħa anjpkakkaħiħkun. "Piqasiqsuutigupsi piħiitħuanik piqatnaħnik taatnaħiħisirisri ilħiħisitun." ³⁴ Isrummitqinħiaħsigaasri kil-luħiqitqinħiħisusri. Iħasri nalurutsuli Agaayyutmik. Taamna uqaħigigiga kanħutħaħuħaluaħusri.

Qanuq Anjpkagħniaqpaħa?

³⁵ Iħuk apiqsruqpaħmiuq, "Qanuħutinj tuquħaruat anjpkagħniaqpat? Qanutchimik timiqagħniaqpat agħigūminj?" ³⁶ Isrummatuħiħiaqpat ilipni! Nautħirriikavich nautħiaksranik nunamun nautħaitħut nauriaħuħlutinj tuquqqaagħaħatinj nunami. ³⁷ Aasrii nautħiaksraq nautħirriutikkān qifiħiaqagħitħuq nauriatun nauniaħtuatun nautħiaksramiħ. Nautħirriurutin mukkaaksraħuħumaagħtuamik naagaħaa nauruksraurūamik. ³⁸ Aglaan Agaayyutim nautħiaksraq nauriaħuħtuħtuħuħaa itqukkani, suli nautħiaksralaa naurisuruq qanutchiħuħmisun. ³⁹ Taatnatuntuuq, iluqatinj uumaruapayaat atlaħaagħiħiħ timiqagħtut, iħuich atautħiħiħamik timiqagħtut, niħrutitsuli atlaħaagħiħiħ timiqagħmiut, qaluitsuli atlaħaurur, tiħmiatsuli atlaħaupmiut. ⁴⁰ Sulipsuq qilħmiituuat atlaħaanik timiqagħmiut nunamiittuaniħ. Piħniħaħnautaa qilħmiituuat atlaħuruq piħniħaħnautaaatniħ nunamiittuut. ⁴¹ Siħiħgum qaumāħa atlaħuruq qaumāħaniħ tatqim, suli uvlugiat atlaħaagħiħiħ qaumaniħaqtut qivliħuulakamiħ qilħmi. Uvlugħialaa atlaħaagħiħiħ qaumaniħaqtuq atlamiħ uvlugħianiħ. ⁴² Taatnatun itkisipmiuq anjpkakkaupata tuquħaruat. Timigħkavut pakmapak ittut nautħiaksratun nautħirriutauratun nunamun. Tuqusruurur iluħvikkauplutinj, Aglaan anjpkakkauniaħtuq tuquħigmiħ timiqagħniaqtugut tuquyumiħiħaitħuanik. ⁴³ Iħuum timaa iluħvikkaupata piħniħaħnaitħuq saħñjiħtuni. Aglaan Agaayyutim anjpkagħniaħumij piħniħaħnāħniaqtuq saħñjiħaħuni. ⁴⁴ Pakma timivut nunakħaħtaturur, aglaan anjpkagħuħta timivut qilħaħtaunāħiaqtut. Timiqagħpta tuqusruurūamik uvani nunami, ilisimarugut timiqagħsiħiħipluta tuquyumiħiħaitħuħamik qilħmi Agaayyutmi. ⁴⁵ Aglausimaruq Agaayyutim Makpiħaħani itna, "Iħuqqaq Adam iħuusriħuħniqsuq," aglaan aqulliq Adam irrusriħuħniqsuq qaitchiruaq iħuħiħmiħ. ⁴⁶ Irrutchim timaa sivulliuħitħuq. Nunakħaħtam timaa sivulliuħuq, aasriiħi aquagun irrutchim timaa. ⁴⁷ Iħuqqaq nunakħaħtaurug iħiħtauruaq maħħaħaniħ nunam, tugħiaasriiħiħ iħuk qilħaħtaupluni. ⁴⁸ Iħupayaħniħ nunam ittut iħuqqaatun iħiħtauruatun maħħamiħ. Iħupayaq piħkkanja Agaayyutim ittūq taavrumatun qilħaħtauruatun. ⁴⁹ Pakma atriqatugut iħuktun nunakħaħtauruatun. Taimanigu atriħiħutiniħaqtugut iħuktun qilħaħtauruatun. ⁵⁰ Aniqatiumaħ! Taamnauruq uqaħtigħkaħa, iħuum

nunami timiqaqtuam uiviñiqaqhuni auqaqhuni lu piññaktaagiyumiñaitcha añaayyqautaa Agaayyutim. Taatnatuntuuq timi tuqusuuruuq auragaqhuni itchumiñaitchuq piungigangitchuami auragatlailluni.

⁵¹ Naalagnillagitchi, uqautigipsi nalunaqtuamik itna—iluqata tuquniangitchugut, aglaan iluqata simmikkauniaqtugut. ⁵² Simmikkauniaqtugut akkuvaurapiaq, sukatluglugu siqungipaksañinjanin irim, aqulligmi qalguqtaqpan. Qalguqtaun nipliqaşa luqaaqtuq uqautiq tuqunaruat anipkağniaqtut tuqquqtikkumiñaitgutin, aasriin iluqata inuusruqaqtuagut aatchu-usriaqagñiaqmigut nutaamik timimik. ⁵³ Inupayaam timaa simmiqisatksrağigaa atakkii nunakñaqtauruuq timi tuqusruuruq auragaqhuni, aglaan taimanigu nutauruuq timikput tuquyumiñaitchuq auragatlailluni. Una atriqaqtuq inuk mattaqmatun utuqqağtuq tuanik atnugaanik suli atiaqsipmatun nutaanik. ⁵⁴ Aasriin timi auragağuruuq simmausiqqan auragatlaillaamik timimik suli timi tuqusruuruuq simmausiğluni tuqquqlaillaamik, tarani tanjñiaqtuq aglausimaruuq Agaayyutim Makpiğaanani, itna,

“Tuquhiq akiiliraullapiaqtuq,

Isaiah 25:8

⁵⁵ Aatai tuquhiq, tarakñaaglaan tuqupkağumiñaitgitiñ inuich.

Aatai tuquhiq, tarakñaaglaan atniagumiñaitgitiñ inuich.”

Hosea 13:14

⁵⁶ Tuquhım atniatlagaatigut killuqsaaqta, suli killuqsauñ sanñiqutiqaqtuq maligutaksratigun añalatiqaqhuni. ⁵⁷ Aglaan quyanaqtuq Agaayyun! Atakkii akimapakagaatigut atannaptigun Jesus Christ-kun. ⁵⁸ Taatnamik, piqpagiplusri aniqatiumaan, payañaitgitchi ukpiqsrihipsitiñ, tuniqsimatitchi suli savautrilusri Ataniğmik ataramik pisuqtillaapsigun, atakkii ilisimagiksi savautrihiqsri Ataniğmik ingilha suillaamun.

16

Iliraksraq Ukpiqsriuranun

¹ Pakma aglaanñaqtunja iliraksrakun inuiniñun Agaayyutim Jerusalem-mi. Uqautigitka ukpiqtuanuruat atlaakağiñi nunaaqqiñi Galatia-mi qanuqhutin iliraqsulhat maninñik, aasriin pitqugipsi taatnatupija. ² Minguiqsiağvipayaani atausriullaalusi tugvaitqugipsi ilaviñganik manium akiññaktaagikkapsi agğigñiallamnunaglaan; tutquqtuillaayumasri qanun pitlakkapsisun. Taatnağupsi iliraksraq inuqnaqsiniğitchumauq agğiguma. ³ Aasriin agğiguma tuyuğiniağitka aatchuutisri piqasiğlugich tuyuutinik ukpiqtuanuranun Jerusalem-mi inuiktigun nalupqinağikkapsigun. ⁴ Nakuuluni itkaqsikpan aullahiksrağaptuuq, ilinjisa malihñiaupmigaatna.

Paul-ñum Sivunniğutai

⁵ Utlañniagipsi Macedonia-kuqaqaağlunja; atakkii apqusraağniagigaa Macedonia. ⁶ Nayuqtaullakpiğipsi naagaqaa ukiilunja ilipsitiñ, aasriin aullağniagitchuma aatchulhiñiağipsitiña inuğikkammik iglauhiksramni napmupayaaq. ⁷ Tautugumangitchipsi akkuvauralhiñiağ apqusraalhiñiağusri, aglaan nayuqtautluuraallagukkaluagipsi, Atanğum pitqakpanja. ⁸ Aglaan Ephesus-miinniaqtunja Pentecost-liqiniñhatnunaglaan, ⁹ atakkii kamanaqtuam savaaqagviksrallautam anmautigaanja, naagasuli inuğiaqtut akililisuqtitka.

¹⁰ Timothy agğigñiqqan, qanunagiymagiksi tutqiksaulhiksrağun ilipsitiñiituaalhani, atakkii savautriuruq Ataniğmik, uvaptuntuuq. ¹¹ Nallipsiunniin nağğugingilunja. Aullaqsaaqpan ilipsitiñi ikayuğumagiksi iglauhani quviasuguni, ilaali utiğasraugumuq uvanun. Niğiugigigaa tikihiksraja piqatiqağlugu aniqatiunik. ¹² Uvvasuli aniqatiptigun Apollos-kun: suamasriplugu kiikaqsrupiağaluagñigigaa utlaquplusri piqasriğlugu atlanik aniqatiunik, aglaan piyummatiginiğitchaa aullahiksrani pakma. Utlañniagaasri piviksranikkumi.

Uqautipsaağutit

¹³ Qanunagititchi pigiitshumiñ, makittaagigusri ukpiqsrihipsitiñ, qapinailusri supayaani. Sanñisitchi tuniqsimalusri Ataniğmun. ¹⁴ Supayaaq savaagilugu piqtigilugu piqaksrihiqsri. ¹⁵ Aniqatiumaan, ilisimasruknağisi tupiqatiñi Stephanas-ñum. Ilinch ukpiqsriqaaqtuanururun taggisilinmi Achaia-mik, aasriin iluqnaqsimapiagataqhutin ikayuğimikmun ukpiqsriuranik atlanik. ¹⁶ Pitchuksaağipsi tupigitquplugich inuich taatniittuat suli kisupayaaq ikayuqtauruuq ukpiqsriuranun. ¹⁷ Quviasruutigigitka agğihhat Stephanas-ñum Fortunatus-ñumlu Achaicus-ñumlu, atakkii ilinjisa ikayuğaatna uvaniingitñapsi. ¹⁸ Nutaqtiqługu irrusriğaa ilinjisa quviatchaktitkaatna ilipsisuntuuq. Isummatigillaatqasigik inuich taatniittuat.

¹⁹ Ukpiqtuanuruat inuuniaqtuata Asia-mi tuyuğasri nayaanjanik. Aquila-mlu Priscilla-mlu piqatiğlugich ikpiqtuata katimaruat tupiğmiki pagliuğaaşripsuuq atanikun. ²⁰ Iluqatin aniqatiğiiç tuyuğasri nayaanjanik. Pağlatisritchi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutikun.

²¹ Pağlatit Paul-miñ. Uvaja aglallakkitka ukua argammik. ²² Kiñaliqaa piqaksriñgitchuqaq atanğuruamik, Atanğum atanniğisigaa aggitqikkumi. Aa, Agğigñi, Ataniğ. ²³ Uvvatuq

ihuaqutrisaan Atanguruam Jesus-um nayuglisi. ²⁴Uqautisukkipi piqpaksrisilaamnik iluqap-
sitfik Christ Jesus-kun. Taatnatuq.

⁹ Taatnaqhuta sivunniutigigikput quyalisuklugu, iñuugaluğaupta maani timiptikni naagaqaa taiñani piigaluğaupta timimiñ. ¹⁰ Iluqata sivuğanjutiruksraurugut aquppiutaqpananun Christ-ñum atanguruam. Atausriuttaagutin iñuich akuqtuigisirut nakuuruamik naagaqaa pigiičhuamik maligullugu savaagikkaqtin iñuunjağmin timigikkagmiktigun nunami.

Savautriraat İlauraagiliutigipkakkaulikun

¹¹ Uvva ilitchuğimagikput tatamnaqtilaana Atangum. Taatnaqhuta pitchuksaağivut iñuich akuqtuitquplugich ilumutuuruamik. Agaayyutim ilisimagaa qanusriutlaapiaqput. Taatnatuntuuq niğiuğağigiga ilitchuqsrianiqisi taavrumina qauğrimmaagiutillautapsigun. ¹² Piñiangitchugut akuqtuyunaqsitqigukhuta ilipsitñun. Aglaan kiggutiksraqağugipsi tamatkununa kamagitqusraalhiñaqtuanun qinğnaqtuakun, suksraqangitchuanun uummatmiutağmiknik. ¹³ Uqautigikpatigut qauğrimmaagiinñiluta piqutigigaa Agaayyutim, aglaan qauğrimmaagiñiğiupta piqutigihñiğagipsi. ¹⁴ Piqpaksrilhan Christ-ñum anjalatkaatigut, atakkii ilisimagikput nalupqinaiqlugu atausriq tuquruuq piqutigiplugich iluqaisa iñuich. Taatnamik iluqatin tuqupmiragtut. ¹⁵ İlaa tuquruuq pisigiplugich iñupayaurat, aasriñ tamatkua iñuuruat inçiktigulhiñaq iñuutqunğıqlugich aglaan ilaanun tuqutriruamun iñupayaanik aasriñ anjipkakaupluni tuqułiğmiñ.

¹⁶ Tarra uvakñaniñağlaan isrummatiqangiqsugut iñuñmik ilaan qaalhiñanagun nunam iñuisun. Qaaniqsuami isrummatigigaluaqmisaqput Christ iñulhiñauñiplugu, aglaan pakma isrummatigingigikput taatna. ¹⁷ Taatnamik kiñapayaaq pigiliutipkaqtuq Christ-mun nutaagugaqtuq. İğruañi piqsut. İñuumialiqsuq nutaakun. ¹⁸ İluqatin tamatkua agğiqsut Agaayyutmiñ. Agaayyutim ilauraaliutipkağaatigut inçimiñun Jesus Christ-kun, aasriñ aatchuğhuta savaamik quliaqtuagıtquplugu ilaan ilauraaliutipkağisiñiplugich iñuich inçimiñun. ¹⁹ Uvvaami itnautigigiga, Agaayyutim ilauraaliutipkağai nunam iñui inçimiñun Christ-kun, patchisiqutinğıqlugich navguutinçisigun. Aasriñ quliaqtuagıtqugaatigut iñuich qinñiñaksriñiñiplugich Christ-kun. ²⁰ Taatnaqhuta uqıraqtaurugut pisigiplugu Christ. Agaayyutim atuğaatigut uqautitqulusri. İnçipiğagipsi pisigiplugu Christ, itnağhuni, “İlauraaliutitqigitchi Agaayyutmun.” ²¹ Agaayyutim Christ killuutailaapiaq irrutiginigaa killuqsagtautun pisigipluta. Taamna nalaunñasripkakkaurugut Agaayyutmi.

6

¹ Uvagut savağatigiñlaptikni Agaayyutmi inçipi akuqtuqunğıtlugu Agaayyutim iluaqquataa suunjillağuglugu. ² Atakkii ilaa nipliqsuq aglausimaruami uqalğmi, “Piviksraq nalautitman tusrağipsi.

Anniqsuğviksraq tikitman ikayuyğipsi.”

İsaiah 49:8

Uvva pakma Agaayyutim akuqtuiviksram uvaptiknik nalautittuq. Uvlua anniqsuğviksram pakma kitchuq. ³ Kisumununnin inçimun patchisiqutitqunğıtchugut killukuagñipluta savaaqaliptikni. Taatnamik inillaiñgitchugut putukksautiksrananik iñuum apqutiksranani. ⁴ Aglaan surağahipayaaptigun qinçitittugut savaktaupluta Agaayyutmun iğlutuñiğkunlu, ihuiliğutikunlu, akialğunaitchuatigunlu, sakiqnaqtuatigunlu, ⁵ ipiğaqtuqsuñikunlu, isiqtavhikunlu, anjalğlukuñikunlu, sakuñikunlu, siñiğuisaunğıhikunlu, niğisunñakunlu. ⁶ Qiniğitkikput ipqihikunlu, ilisimahikunlu Agaayyutmik, anuqsruhikunlu, iluaqqutriğikunlu, İpğitçhuakun İrrutçhuakunlu, ilumutun piqpaksrilçhuakunlu, ⁷ uqagağikunlu ilumutuuruamik, sulı sanñiagun Agaayyutim. Anuyautiqagtuna tuğluagıplugulu nalaunñaruhikun. ⁸ Qiniğitkikput kamagikkaulikunlu, kanñutçhaktitauñikunlu, uqagitchiuhikunlu pigiičhuakun nakuuruakunlu. Saglutunigakkaupluta uqagağaluñnaptu ilumutuuruamik, ⁹ nalunaqtuatuun ilipluta ilisimanagaluñnaptu, tuquqsıruatuun ilipluta iñuusrugaağaluñnaptu, anasriñnuqsasıqısaluñnaptu tuqutaunğıtchugut, ¹⁰ isrumaaluktitaugaluñnaptu quviasrugaqtuğut, inuqsralliuqtuatuun ilipluta umialiguqtitchigaluñnaptu iñuiğiaktuanik, suñliuqtuatuun ilipluta piqagağaluñnaptu supayaamik.

¹¹ Aatai ilauraamañ Corinth-mi, nunummisingitchipsi uqautriksraptiknik ilipsitñun. Uummativut anmağivut ilipsitñun. ¹² Piqpaksrilçhuat ilipsitnik inuqtuummanğitçhuq. Aglaan piqpaksrilçhuat uvaptiknik inuqtuummasrıuq. ¹³ Aglaan pakma anmağsigik uummatısri uvaptiknun. Uqautigipsi uvaña ililgaagıruatuun iliplusri.

Agaayyuvikpana İñuuruam Agaayyutim

¹⁴ Piqasrıqsuutinasri ukpiqsriñgitchuatigun takku nalaunñaruakıglu killiqilıglu piqatigiñlçhuatçhuq. Qaumaruaqtuq piqatıqalğuitmiuq taatqumamik. ¹⁵ Qanugutik atausriñnuğumiñaqpak Christ-lu Belial-lu (itnautauruuaq tuunğamik)? Qanugutik ukpiqsrıruuaq piqasrıqsuutiyumiñaqpa ukpiqsriñgitchuakun? ¹⁶ Agaayyutim agaayyuvikpana piqasrıutiyumiñaitçhuq aanguañitnik. Agaayyuvikpagigaatigutkii iñuuruam Agaayyutim, ilaan nipliñhatun, “İrviginiağitka ilinçh iñuumiaqatigilugıllu.

Agaayyutiginiagaatnja, suli ilinjich iñuginiagitka.

¹⁷ Taamna pisigilugu, piğitchi akungatniñ, avittitchi ilinjitniñ, nipliqsuq Ataniq.

Iłaksiatinasri qaayugnaqtuaniñ.

Taatnağupsi akuqtuğisigipsi.

Isaiah 52:11; Ezekiel 20:34, 41

¹⁸ Aapagisigipsitnja aasriiñ iğniğisigipsi panigilusriñ, nipliqsuq Ataniq Sarñipayaqaqtuaq.”

2 Samuel 7:14

7

¹ Piqpagikkamaan, piqağniqapta tamatkuniña akiqsruutauruanik ipqiqsaqta uvaptiknik qaayugnaqtuapayaamniñ timiptigun irrutchtigunlu. Quyalılakput Agaayyun supayaakun atakkii taluğigikput.

Paul Quviasruktuq

² Anmautitigut uummatipsigun. Atniangitchivut iñuich. Killukuaqtitchiñgitchugut iñuñnik. Ivayaqtuiñgitmiugut kisumikunniñ iñuñmik. ³ Uqautigingitchiga taamna patchisigisugusri. Takku uvvaqammiq uqautimagipsi piqpaginipusri uummatiptikniñ. Piqatigiiksuguk iñuullaptikni unniñ tuqułhaptikni. ⁴ Nalupqisruutingipiagipsi. Pikkutigipiagipsi. Arautiqal-lapiaqtunja. Iluqaagun ihuılliuğutiptigun quviasrullapiaqtunja.

⁵ Tikiñjanikaptaunniñ Macedonia-mun iñiqtuısqiñgitchugut. Ihuılliuqtitaurugut qanusripayaakun—nagliksaaqtitluta ukpiqsriñgitchuanun iqsipkaqhatalu qamuuna.

⁶ Aglaan Agaayyutim araklıguuruaam tamatkuniña nikatchaktitauruanik tutqiksipkağaatigut Titus aggiqman. ⁷ Arakkaurugut aggiłhagun suli arausriaqalğagun ilipsitniñ.

Ilaan uqautigaatigut kimmutiqalğapsigun tautugukłunja, aliasruutiqalğapsigunlu suli piyunmatiqalğapsigun uvamnik. Taatnaqłunja quviasrutluktunja pakma sivuanıgıniñ.

⁸ Aglaktigun tuyuutipkun isrumaalutchtaktikaluağniqapsi, nunuurautingingitchiga. Saiñgisuutılığaluağiga tuyuutma ihuılliuqtitauraalajniqmasri. ⁹ Tarraasrii quviasruutingingitchigaluağiga alianniulipsigun, aglaan quviasruktunja isrumaalulğapsi simmiğniqmasri.

Alianniulipsi pisuhıgıniğaa Agaayyutim ilipsitñun. Uvagus atniangitchipsi sulumunniñ.

¹⁰ Alianniuqtuni Agaayyutikun isrummitqiksitchiraqtuq iñuum anniqsuliksrajanun. Taamna nunuurautaitchuq. Aglaan alianaja nunam tikiutrirraqtuq tuqułıgımk.

¹¹ Alianniuqtusri nalautlugu alianniuğutitqukkana Agaayyutim. Taavruma piłiqipkağagaasri nalupqigiqsitlugu killukuangısilaaqsi, uumigilıqsitlugu killuq, iqsigipkaqługu, inuğrugilıutipkaqługu ikayuutitiksrağa, isrummiqsitlusriunniñ

anasriñıuqsatlasriplugu taamna killulıqıruaq. Qanusripayaakun tautuktitkiksi patchisaunğılıqsi tamatkunuuna savaapsigun. ¹² Tarraasriiñ tuyuqtunja aglaamnik pisigısrıuqnaqu taamna iñuk killukuqaqtuaq naagaunniñ iñuk atniummiruag,

aglaan sivuğaaani Agaayyutim ilıchtuqnaqugiga qanutun piqpakstriqalğısi uvaptiknik. ¹³ Taatnaqhuta taavrumuuna arakkiptigut. Aasriiñ kisan arausriaqput, aglaanlu quviatchallapiaqtugut Titus quviasruñniqman, atakkii irrutçıgmigun nutaqtıkkaplıuni iluqapsitniñ. ¹⁴ Takku nangağipsi supayaatigun ilaanun, aasriiñ qapınqanğıtchipsitnja.

Uqautigikkavut supayaat ilipsitñun ilumutuuruq, aasriiñ taatnatun nangağitigikkavut ilipsigun Titus-mun ilumutuuruqtuq. ¹⁵ Aasrii ilaan piqpagilıutillapiapsaagaasri itqagamiñ tupiksriyummatiqalğısi, suli pağla'apsiñ kamaksrıikunlu taluqsrıikunlu.

¹⁶ Quviasruutingilıapiağiga nalupqisruutaiqama ilipsigun supayaakun.

8

Ukpiqtuajuruat Aatchuıłhat

¹ Uvvaasriiñ aniqatiñ, ilıchtuqsritqugipsi ihuaqqutrisaañik Agaayyutim qaisanjañ ukpiqtuajuruuanun Macedonia-mi. ² Ihuıllıuqpaurağaluanığamıñ inuqsriullapiağaluaqhutiñlu quviatchağıllapiaqtut, taatnaqhutiñaasriiñ tıgummataıpaıñıqsut suuramıknik.

³ Piyumiñaqutilağmıknı aatchuğuurut, sipitluguunniñ uqautıgaluaqtınatıñ. Uqağıyumiñaga taamna. ⁴ Uqapsaaqtuiñagaatigut ikayuutitlasrırukhutıñ savaakun Agaayyutim iñuıñi. ⁵ Aatchuıtaqtut niğıuğıngısaptıgıñ, sıvıllıuplugu qatılutıñ inımkıknı Agaayyutmun uvaptıknunlu Agaayyutim pisulğagun. ⁶ Uvvaasriiñ tılıuğıkpıt Titus aullağniñaniksımapmañ naatchaqtuqaqplugu taamna savaallautaq akunnapsitni. ⁷ Aasriiñ piłıtağniqapsi supayaakun—ukpiqsrıikunlu, uqatriñğapsigunlu, ilısımalıkunlu, piyunmatiqalğıkunlu, piqpakstriğapsigunlu uvaptıknı—taatnamik tıgummataıtqugıpsı aatchuıłıkun. ⁸ Tılıuqıñgıchtunja aatchuqulusri. Uuktuagıkkıga piqpakstriğısi ilumutuupıaqmañaan aatchuğummatıqalıpsıgıñ, ⁹ takku ilıchtuğıgıksi ihuaqqutrisaa Atannapta Jesus Christ-ñum. Sumik ayuqsranğıtchaluaqhuni, piqtıgıplıusrı unıtchı unıalğutıni ikayuğıaqhusrı inuqsrııłhagun. ¹⁰ Uvva uqautıgısrıkkıga

aatchuipisgun. Nakuutlukkayaqtuq ilipsitni naatchupsiuq aullaŋniikkaqsi ukiutqik, takku sivulliuplusri aatchuihikunlu piyummatiqahikunlu. ¹¹ Kiikaa, naatchiuq naanniahanunaglaan aullaŋniikkaqsi uqiutqik piyummatiqaqapsi, aatchuŋusri pisuqtilaapsitni pigikkapsitni. ¹² Aatchuŋusri piyummatipsigun taamna aatchuun akuqtuyunaqtuq Agaayyutim. Agaayyutim aatchuitqugaasri pigikkapsitni, aasrii pingiŋisapsitni. ¹³ Nunurisunŋitchipi aatchuihigum qagavriuraqtilugich atlat aatchuihikun. ¹⁴ Pakma sippakuuqtuaqtusri. Taatnamik ikayuiyuminaqtusri inuqsraqtuanik. Aquvatigunli sippakuuqtualigumij ikayuŋisigaasripsuuq inuqsraligupsu. Iŋupayaagli piqagumuusq inuŋikkaŋmiŋik. ¹⁵ Aglausimaruatun uqaliŋni itna, "Iŋuk katitchivaallaqtuaq sippakuutlaitchuq, aasrii iŋuk katitchivaallaŋgitchuaq inuqsraqaŋgitchuq."

Titus Piqatinjilu

¹⁶ Quyagigiga Agaayyun qaitchiruaq Titus-mun piyummatmik piyummatigikkaptun ilipsitnun. ¹⁷ Ilumutun Titus-nun akuqtuŋaa pitchuksaagutvut. Utlagupiaŋataŋaasri. Sivunniqsuq taavrumiŋa inmiŋik. ¹⁸ Tuyuqaqmiugut aniqatmik piqasriqplugu nangautiaqtuamik iluqaitni ukpiqtuanuruani quliaqtualhagan tusraayugaagiksuumik. ¹⁹ Aasriisuli, ukpiqtuanuruat piksraqtaaginiŋaat iglauqatigiqpluta ilaanun tikiutiguptigin taapkua aatchuutit maniich. Savaqaŋhaptigun taavrumuuna kamasruŋikput Atanŋuruuq Agaayyun aasrii ilisimanaqsiplugu ikayuiyumaiqput. ²⁰ Qaunatiqagiguktugut kisumunniŋi iŋunmun pasritqunŋitluta anjalhaptigun taapkuniŋa mikturanik aatchuutini. ²¹ Piyummatiqatugut nalaunjaruakun, kisan Atanŋuruun qinihŋani inŋitchuaq aglaantuusq qinihŋatni iŋuich. ²² Piqasriqhutik taapkuak iŋiŋuk tuyuqaqmiuguttuusq aniqatiptiknik. Uuktuaŋaluaqaptigu akulaiqhugu ilitchuŋigikput ukpignaqtuanautlaana. Pakma piyummatinipsaaqtuq ukpigiiliutiapiqhusri. ²³ Nallipsi apiqsrutigikpaun Titus, piqatigigiga savaqatigiplugu ikayuihaptikni ilipsitni. Nallipsipsuuq apiqsrutigikpagik atlak aniqatiuvuk, uqqriraqtigigaik ukpiqtuanuruat, aasrii kamasruŋaak kamanautaa Christ-nun. ²⁴ Taatnamik qiniqitichumagiksi ukpiqtuanuruapayaananu piqaksripialiqsi uqqriraqtinik sul nalaunŋalha nangaqapsi taapkununa.

9

Iirat Ukpiqtuaqatinun

¹ Iŋitchuŋigiga aglaktuksraunŋisilaaga uumuuna aatchuutitigun pisigilugich Agaayyutim iŋui. ² Atakkii ilisimagiga ikayuiyumaliksi. Uqautigillautaqsimagipsi ukpiqtuanuruunan Macedonia-mi ilipsi ukpiqtuanuruasii Achaia-mi itqaniaŋisurii aatchuutlaapsigun uqiutqik. Piyummatipsigun iŋugiaktuat anjalaturut aatchuisukhutin. ³ Aasrii aullaqtitk-itka aniqatiuvut. Itqanaitqugipsi aatchuihiksrapsigun. Uqautigillautagipsi itqanaitk-isiniplusri. Aasrii taamna piilaanutqunŋitichiga. ⁴ Aasrii Macedonia-ŋmiut agqiqpata maligluŋa ilitchuŋigimitraŋ itqanaŋisilaaqsi, kanŋutckapiqtugut, ilipsipsuuq, nalupqinaiqsrutuqtilaaniŋmipkaqhusriŋu uqagillautaqhusriŋu. ⁵ Tarra isrummiqsuna aniqatigun pitchuksaaguklugich tikitqplusri sivuani agŋihksrapta. Ilinisa itqanaiaŋisigaat akiqsrututigikkaqsi, sul aatchuŋummatiqaqgipsi nunurausruŋaqasri.

⁶ Itqaglugu una, iŋuk nautchirriuruuq iŋugiapiangitchuanik nautchiaksranik katitchiŋiaqtuq iŋugiapiangitchuanik, aasriipsuuq iŋuk nautchirriuruuq iŋugiaktuanik katitchiŋiaqtuq iŋugiallapiqtuanik. ⁷ Iŋulla aatchuŋli sivunniutaagun isrummatmi, tigrammatigalugu pisurqaŋi sul nunurikkausruŋaqani. Agaayyutim piqpagigaa iŋuk aatchuŋuruuq quviasrukhuni. ⁸ Aasrii Agaayyutim aatchuŋumiŋaasri sipillugu inuŋikkaqsi, ataramik sippakuuqtualigusri. Aasrii aatchuutiksraqatlasrisisirusri savaallaupayaananun. ⁹ Aglausimaruatun Agaayyutim uqalhani,

"Nunniutuqti siamitmatun, iŋuk aatchuiŋisusq suuraŋmiŋik siŋhataitluni inuqsraqtuanun.

Taapkua itqagigisigaat ilaan iluaqquataa taimuna." *Psalms 112:9*

¹⁰ Agaayyun aatchuŋuruuq nautchiaksranik nautchirriuruuq iŋugiaktuanik niqiksranik. Taatnatun ilaan iŋugiaksiniŋagai suurat pigikkasri aasrii aatchuutlasriyumagiksi atanun inuqsraqtuanun. ¹¹ Inuqsranŋiŋiaqtusri supayaakun tigrammataiŋisigun. Tarra savaaptigun iŋuich quyyatiqagniŋaŋaat Agaayyun. ¹² Savaapsi ikayuŋaluaŋniŋai inuqsriugluqtuat Agaayyutim iŋunji, aglaan taavrumuunaptuuq iŋugiaktuat quyyatiqallapiagniŋaŋaat Agaayyun. ¹³ Savaapsigun nalupqinaŋniŋagiksi ukpiqsriŋiqsi Christ-kun, aasrii iŋuich ikayuusriaqatuaq nangagisigaat Agaayyun tupiksriŋapsigun tusraayugaagiksuumik sul tigrammataiŋapsigun ilinŋitnun sul iluqanŋitnun atanun iŋunjun. ¹⁴ Aasrii iniqsrutiniŋaasri piqatigisrukhursi pisigiplugu kamaanaqtuaq iluaqquataa

Agaayyutim qaisanja ilipsitñi. ¹⁵ Quyyan illi Agaayyutmun uqautigilgunaitchuatigun aatchuutaigun.

10

Paul Patchisaiññiruaq Savautriñigimñi

¹ Uvaña Paul. Injigipsi Christ-ñum agganaiñigimigun piisaanaiñigimigunlu. Taluqsraliñuunigipsitña piqatau'ama ilipsitñi, aglaan piqataunaitñama ilipsitñi taluqsrañiñipluñu tuyuqtuutipkun. ² Nunuriyumiñaitchipsitña taluqsraitquluña nayuutiguma ilipsitñi. Sivunniqsuña akilñiñiqsuñuglughich tamatkua uqaqtuat iñuuniusriqagñipluta nunam iñuisun. ³ Iñuuniagaluññapta timigikkaptigun anuyangitchugut nunam iñuisun. ⁴ Anuyautivut anuyautingitchai nunam iñuiñ, aglaan atugikput Agaayyutim sanñiqpauraña akiñiplughich iluqaisa tamatkua akilñiñiqsuutiruat [tusraayugaagiksuumun]. ⁵ Piyaqquqtagivut uqavaagutipayaat niaquqtusriñhatlu iñuich takku taatnatchich iñuich sappugutaurut atanun iñichuñiliksrañatniñ Agaayyutmik. Isummitqiksitkivut iñuich Agaayyutikun tupiksritlasriplughich Christ-mik. ⁶ Anasriñjuqsaiñiññaagutugut tupiksruutaitchuanik, iñichuqsrupqauragupta tupiksriyumañipsitñik ilipsitñik.

⁷ Qiñiñiñiaqtusri sunik qaahiññakun. Kiñapayaq ukpisiñiñigumi piginiluni Christ-ñum isrummatigitchigluñ. Piginigumi Christ-mun taatnatuntuuq pigipmigaatigut Christ-ñum. ⁸ Uqavigaagutigillakkaluagupkunniiñ sanñiqutiqañiq Agaayyutim qaisanja uvaptiknun kanñusruutigiyumiñaitchiga. Ilaan uvaptiknun ikayuqugaasri makitatlasritquplusri Christ-kun. Taavruma sanñiqutiqañiq piyaqquqtagitichumiñaitchaasri. ⁹ Iqsisaañgitchipsi tuyuqtuutipkun. ¹⁰ Iñanich iñuich uqañiqsuut, "Tuyuutmiñi uqalguruatun ittug, aglaan nayuutikami irrusriqaguumiqsuq sayaitchuatun, uqautriñhasuli sullatun itluni." ¹¹ Taatnatchich iñuich isrummatigilitruñ una, aglaan savaagisruugivut uqautigikkavutlu aglakkavutlu inñapta naagaqaa piññapta. ¹² Iñaliqsuutiymangitchugut tamatkunña iñunñun unniñiñ atriñiummatilata uqañuuranun nakuuniraahutinj. Uuktuutiqañiñiaqtut inñimkun naipiqtuutiñipluñ. Kanñiqsisaiñiqtiñ qiiñiqitkaat uuktuutiqañis'amin avatmun naipiqtuutiqañis'aminlu. ¹³ Uqavigaahagunitchugut uvaptigun aglaan uqaviutiñiñiaugikput savaaksriusriqput Agaayyutmiñ; taavrumuuna ukpisiñiñiqsuutisri savaaptigun. ¹⁴ Qaaniñautranñgitchugut uqaqapta iñaginiñiplusri savaaptikni. Takku tikiutiñiqqaagikput tusraayugaagiksuaq Christ-kun ilipsitñun. ¹⁵ Uqaviutiñgitchikput atlat iñuich savaañat. Aglaan niñiñuagigikput una, ukpisiñiñiqsuut sanñisikpan siamitlasrisigigikput tusraayugaagiksuaq avanitchiapsitñun ittuun. ¹⁶ Quliqaqtuaqatlasriurugut tusraayugaagiksuumik nunaaqqiñi atlani. Uqavigaagutigisrunñgitchikput savaagianikkanat atlat iñuich nautchiivinjimikni. ¹⁷ Iñuk uqavigaagñiñigumi, uqavigaagutiqañi Agaayyutmik kisanik. ¹⁸ Agaayyutim akuqtuumatñaitchaa iñuk uqavigaagutuaq inñimñik nakuuniraahquni aglaan ilaan akuqtugisigaa iñuk nakuugikkani.

11

Paul-lu Uqiraqtinjñuqaqtualu

¹ Uvvatug Agaayyutikun anuqsrutuiraallaksitña kinnañaaqtuatun itkaluañiguma. Anuqsrutillañniapiqañitñal ² Takku siqñagipiagipsi Agaayyun siqñaqsrigmatun ilipsitñik. Atriqaqtusri ipqitchuatun iñaqatnikkumaqtuatun qaiññiñakaptun atautchimun iñaqatiksramun, taamna Christ-ñuruq. ³ Nuyuaqputigipsi isrummatisi qaayugñaqsiviaqtut sulil killukuagutipkakkauviaqtusri iñumutuuruamiñ piqpaksiñiñigimñ Christ-mun, atriñplugu nimigiq kinnitñiktuaq Eve-mik pisaasruñmigautmigun. ⁴ Uvvaami iñuk aggigumi quliqaqtuaqasikpan atlamik Jesus-mik quliqaqtuañingisaptiknik, naagaunniñ akuqtuigupsu atlamik Irrutchimik tusraayugaagiksuumiglu akuqtuañianikkapsitñiñ, pitchiñiañisruatun irrusriqaqtusri. ⁵ Kiñulliqpiarñungñiñasrugirña tamatkunakña qaukiñasrugiplutinj uqqiraqtuaruaniñ. ⁶ Iñisaqsimaruatun uqaqtaulguitchaluañuma, iñisimaruña sumik uqaqtilaamnik. Qiñiqtitkikput taamna nalupqinañigugu ilipsitñun supayaakun. ⁷ Killuqsautauñiqpa uvanñun atmuktiqama kiñvukhsuri quliqaqtuañiragañuñ tusraayugaagiksuañjanik Agaayyutim akiñlaaqñuñ? ⁸ Ivayaqtuirña atlaniñ ukpiqtuañuruaniñ akuqtui'ama ikayuutaatnik savautriñksraptikun ilipsitñik. ⁹ Nayuutiñhamni ilipsitñi, inuqsriuliqama iñuñiñuqtitchiñgitchuña kisumikunniñ. Aniqatiut aggigamin Macedonia-miñ qaitchaat inuñgikpayaaña. Supayaakun akiyausrungitchuña ilipsitñun. Qaunatiqañikkisigiga taamna. ¹⁰ Christ uqañuupmatun iñumutupiaq taatnatuntuuq uqañipmigiñ iñumutuuruq. Kia-unniñ iñuum nunañani Achaia-m nutqaqtitichumiñaitchaa uqavigaagutiqañi quliqaqtuaqama akiñlaaqñuñ. ¹¹ Suvaata quliqaqtuaqpiñ akiñlaaqñuñ? Piqpañingñiñivisi? Agaayyun iñisimarup piqpañgillapiqañilaapsitñik.

¹² Savaagikkaga savaagituiniñagisigiga, [amiami quliaqtuatuiñagluna akiilaagluna]. Taavrumuuna nutqatitçhukkitka tamatkua uqavigaagtuat savaaqagñiplutiñ Agaayyutim savaanjanik, tuvrapiaqlugu uvagut surağaliqput. ¹³ Taatnatchich iñuich tanjigilaakun uqqiraqtaurut. Kinnitñinjalikun savaaqagtut, qiniñagmikkun atlanjuğuurut iliplutiñ uqqiraqtausun Christ-ñum. ¹⁴ Taatnaluasru! Uvvatakku tuungaq inimiñik qiniñaniktağupmiuq israqulgamun qaumam. ¹⁵ Taatnamik quviguusruutiksraqulçhuq tuungaum savaktai qiniñaniktaqapta nalaunjarualħum savaktaisun. Isruksroutaat taimanigu nalliusriaqagisiruq maligullugu savaanjat.

Paul-ñum Nagliksaagutaa Uqqiraqtaupluni

¹⁶ Uqautitqiglapsi, isrummatiginasritnja kinnanaaqtuatun inniñuna. Kinnanaagñigaluağupsitnja akuqtuqsitnja taatna, uqavigaagtuallakkumuñjali mikiruramakuñniñi. ¹⁷ Uqautigikkaga tamanna pitqutiginğitchaluağaa Atangum Agaayyutim. Uqavigaagama kinnanaaqtuatun ittuna. ¹⁸ Qiniñiqugich iñugiaktuat uqavigaagutiqağulħat nunakñaqtanik sunik, uvanaptuuq uqavigumiñaqmiuna. ¹⁹ Takku anuqsrutiragisiri quviagipluguñniñ kinnanaaqtuat, ilipsitñik isrumatunivagillaqiaħusri. ²⁰ Iñatchiğupmiusri iñuum savaktaagrugipmasri, aqsaktuqağmasriñu kinniñlusri, nunuriragağmasriñu savautitqupluni, kamanagñiraaqman, suksraungiqmasriunniñ patiktuqmatun kigiñapsigun. ²¹ Isrumasrugnaqtusriñu sayaitçhuanunipluta suli taatnatun anjalatçhiñiñiñpluta. Kanñunağniaqpsia! Kiñapayaaq taluqsraitluni uqavigaatlapman, taatnatuntuuq piyumiñaqmiuna —uqaguraaqtuñasuli kinnanaaqtuatun. ²² Iñijich Hebrew-ñuniqpat? Uvanaptuuq. Iñijich Israel-aagmiununiqpat? Uvanaptuuq. Kiñuviağiniqpagich Abraham-ñum? Uvanaptuuq. ²³ Iñijich savaktigivagich Christ-ñum? Uvanaptuuq, aglaan savaktillautautluktuna ilinjitñiñ—uqagugaaqtunjasuli kinnanaaqtuatun. Savaaqatlukmiuna sakuullapiaqluna, isiqtakatautlukmiuna, ipiğaqtuqsuipmiuna atqunaq, tuqqtutiqayaqtaqluna iñugiaktuami. ²⁴ Tallimaniaglaan ipiğaqtuqsuuruña Jew-ñuruaniñ, malğukipiani ipiğaqsağniğni inullakħuq atautçhimik. ²⁵ Piñasruniaglaan anamikiñsuruna anautanik, atautçhimi miñuqtukkaupluna uyağanjnik, piñasruniaglaan umiagpaiaqtautipluna, unnuaglu uvluğlu naaplugic tiktaupluna tağiumi, ²⁶ akulaiqlugu iglaulħamni navianaqtuakuaqluna uliqpanñiñ tiglinjaqtiniñlu, navianaqtuakuaqluna Jew-ñuqatimñiñ Jew-ñungitçhuaniniñlu, navianaqtuakuaqluna nunaaqqiniñ suviksraillaamiñu tağiumiñu, navianaqtuakuaqluna tamatkunakña tanjigilaakun aniqatauruaniñ, ²⁷ miñuqtaagğataqluna sakiqnağlu iglutaqlugu, akulaiqlugu siñiktuangiqqluna, niğisuksiupluna imiğuksiuplunjal, iñugiaktuami niqiksrailliuqluna, atnugailliuqluna itriğruami. ²⁸ Avataatigun tamatkua sut kigiñiñiğiviragigigiga uvluğagipman isrumaalutiqaliga ukpiqtunjuuranun. ²⁹ Nalliqsi sayaitman ukpiqsriñimigun, uvanaptuuq ikpiçmirağigigiga sayaiñiñuħa. Nalliqsi killuqsagtitaupman qiniqautisruugitka taatnaqtitçhruat. ³⁰ Uqavigaagtuksrauguma, uqavigaagutiqağniaqtuna tamatkuninja qiniqitatanñik sayairrutma. ³¹ Agaayyun Aapagikkana Atannaqta Jesus Christ-ñum, iñuich kamaksruqtaksraqikkanaq qanavak taimuna, ilisimaruc sagluuqtuangañisilaammik. ³² Damascus-miitnama, kavananjata umialgam atiqatuum Aretas-mik qaunaksriñiqsuğaa nunaaqqia Damascus-ñum tigurautqupluna. ³³ Aglaan ikipluna aguupmanñun atqatitkaatna igalikun katchimi aasriñ annaktitluna ilaaniñ.

12

Paul-ñum Qiniñquuraani suli Agaayyutim Sagviqsitani

¹ Uqavigaagtuapsaallaktuksrauruña sunnautigingitchaluanñaan. Aglaan uqautiginiagitka qiniñquuraat sut Atanguruam sagviqsitani. ² Iñisimagiga anjun ittuuq Christ-kun. Akimiğautaital ukiut pianikmata mayuutrauruq piñayuatnun qilaich. (Timituummaan naagaqaa timailaaħumi nalugiga, aglaan Agaayyun ilisimaruq.) ³ Suli ilisimagiga taamna anjun mayuutrautilaanjanik inaatnun ayuruat. (Timituummaan naagaqaa timailaaħumi nalugiga, aglaan Agaayyun ilisimaruq.) ⁴ Aasriñ taamna anjun aullautikkaukamini pakmuna, tusraaruq sunik uqağilgunaitçhuanik uqautçhimigun, suli iñuum uqautigiraksragingisanjñik atlanun. ⁵ Uqavigaagutiçhiyumiñaglağaağaa pisigilugu taamna iñuk, aglaan uqavigaagumiñaitçhuna uvapkun, kisanik sayairrutipkun. ⁶ Aasriñ uqavigaatlagaluaqluna, kinnnaqtuatuun itçhungitluna, uqağniaqtuna ilumun ittuamimik. Pakmaaglaan uqağiqsuña taatna. Ilipsitñun isrumagitlunqungitçhiga avataagun qiniñkaqsi naagaqaa tusraakkaqsi uvamnñi. ⁷ Suli atçhiksuaqpluna tamatkunuuña quvinqnaqtuatiğun sagviqsautiğun uvanñun, kakitlağnaq qaisauruq timimnun. Taamna kakitlağnaq uqçhiraqtigigaa tuungaum. Ilaan nanjigaana kamasraaqungitluna uvamnñik. ⁸ Piñasruniaglaan ikayuqtisriugaluaqtuna Agaayyutmun, taamna pilguirrutiga piiquplugu uvanñiñ. ⁹ Uqautiñiñagaana, “Iħuaqutriñiga naamaruq ilipnun, takku sanjiga

naamasrisuuruq sayaiñliuqavich.” Taatnamik quyagiliutipsaağiga piğuirrutiga, Christ-ñumli sanñja itchumuuruq uvañni. ¹⁰ Taatnaqluñja Christ piqutigiplugu quviasruguuruña sayaiñliuğigmi, pisaayugautauğigmi, sakiñniugigmi, nagliqsaaqtitauğigmi, ihuñliuqtitauğigmi, takku sayaiñliuqama sayakturuña.

Paul-ñum Isrumaaluutigigai Ukpigtuanjuruat Corinth-mi

¹¹ Uqaqtuñja kinnagtun uqautikapsi tamatkuninña, aglaan ilipsi uqaqusraaqñja taatnatun. Ilipsi uqağiraksrağaluapsitña nakuuruakun. Atakkii kiñullipianjuluna ingitmiuñja tamatkunakña uqçiraqtillautaugitchapsitñiñ, suungitchaluanñağma. ¹² Iłitchuqutai uqçiraqtiaqtuam savaañurut akunnapsitñi anuqsrukun, iłitchuqutitigunlu quvinqaqtuagitunlu suli sanñiplumi savaatigun. ¹³ Qanuğhusri piviağingitñiñvisi atlatun ukpigtuanjuruatun nanñiatuğitñama ilipsitñik iñuuniutiksrapkun? Natqigusrimaallañniaqsitña kil-lukuğasrugigupsitña.

¹⁴ Piñayuatni tikitqattaahñaaguuqtuñja ilipsitñun. Akiyauyumiñaitchuñja ilipsitñi, takku pakaqağgitchuñja sunik pigikkapsitñik aglaan ilipsi, taatnatun iłilgaat sunnanñitriuksraugitchut anuyqaamiknik, aglaan anayuaat piraksrağigaiç ililgaat. ¹⁵ Quyyatigipiaga ikayuutitiga supayaakun qaisimaagñalu ilipsitñun. Uvvami piqpagiıutillapiagñigupsit taatnatun, piqpagiraksrağigipsitñaptuuq. ¹⁶ Iłisimagaluağhusri, natmaungitchuñja ilipsitñi, aglaan iłasri uqaqtut iłiñipluñja pisaasrugtuatun manniugitñiñniağnipluñja ilipsitñiñ kinnisipkun. ¹⁷ Ivayaqtuğniçpisi nalliatigun iñuktigun tuyuğiragakkapkun ilipsitñun? ¹⁸ Pitchuksaağiga Titus utlaqupluñja, suli piqasriqluğuni aniqatmik iłisimakkapsitñik. Titus-ñum ivayaqtungitchaasri, takku isrummatiqatuguk iñuunniusriqaqhunuk atiruam. ¹⁹ Tuyuutipta isrumapkağuknağasri iłi kiuniagñipluğich akitñiatitijich iłisatruñjuat. Uqaqtugut sivuğaañi Agaayutum takku savautigikput Christ. Piqpagikkamañ, iluqaagun savaagikkaptigun makitammaağisitqugikput ukpiqsriłiqsi. ²⁰ Anayasruutigigiga utlakkupsi iñuuniakqangitñiñasrugilusri alğasruutigikkapkun suli itmiñluñja niğiuğingisapsigun. Anayasruktuñja uqavaağasrugalusri, siqñakkutiqağasrugalusri, qiniğusri, iğliktulusri, pigitichuakun uqautikkutulusri, sanjurrutulusri, qutçhigilukun niaqutrusri, atausriummataiğusri. ²¹ Anayasruktuñjasuli utlatqikkupsi, Agaayutumun atchiksillapiatitiksrağa sivuqçapsitñi, takku qırratiginiagitka iñuğiaqtuat killuqsaañiktuat sivuani isrummitqıñniurasruñjaqtatıñ uvuñjanunaglaan qaayugnaqtuamiñ, sayuñahğimñi, suli timim pisuñnautaañiñ malıñjuğitiplutiñ.

13

Aquıliich Kiliktutit Iłammiğutitlu

¹ Uvva piñatchigitka utlatitliğma ilipsitñun. Itqağilugu, “Kiñauñniñ iñuk pasikkutiqaçpan iñumun iłisimariqaçtuksrauruc malğunıñ naaga piñasrunik nalupqisrunğitchuanik iłumutuulğagun patchisim.” ² Kilianikkipsi nayuutikama tugliani, aasriñ kiligukkipsi aglaktigun nayuutingiğlamni. Uqautianiksima'apsi taimmani uqautigitiñiñiağiga iluğanjitñun killuluqıruanun sivuani: utlatitqıkkuma qağanaayağutiymıñaitchut. ³ Nalupqinaıgıkkiksi Christ-ñum uqağuułha uvapkun. Nalupqinaıgımiñiağiksi umuuna, Christ-ñum silğiqsuqmasri sayaitchuanungitchuq, aglaan sanñiqapiatuq ilipsitñi. ⁴ Kikiaktuutraukami sayaitkaluaqtuq, aglaan iñuutqıksitkaa Agaayutum sanñimigun. Taatnatuntuuq sayaitchaluaqtugut ilaaton, aglaan iłitchuğipkağipsi iñuuniatqılaaptiknik Agaayutum sanñiagun Christ-tun. ⁵ Qanuqitlaaqitçi uktuğusri ilipsitñik iñuugaluqaçmañapsi ukpiqsriłikun. Iłisimangitpisiñ Jesus Christ itilaña ilipsitñi? Qıñiğnaqtinniağiksi agaayutikuğupsi —ukpiñjuangısuğupsi. ⁶ Aglaan uvvatuq iłitchuğisriñ agaayutikuqtilaaput. ⁷ Agaayutigipsi savaaqaqungitlusri pigitichuam. Qıñitlutqungitchikput nalaunñajluta. Aglaan savaağiraksrağigiksi nalaunñajuq, inuqtuutigaluqaçmatun iłirugutunniñ. ⁸ Takku akıñliqsungitchikput iłumutuuruq aglaan savahñiaqtugut pisigiplugu iłumutuuruq. ⁹ Quviasrugatugut sayaitñapta aasriñ sanñisi'apsi. Iniqsruutigipsi nalaunñasripatqıñiksrağisigun agaayutikuqilipsigun. ¹⁰ Taatnaqluñja aglaktitka tamatkua nayuutingitñama ilipsitñi. Ułtlatianikkuma suammatisrunğitlusri atuqapku sanñiqutiqaçni Agaayutum qaisana uvañnun. Taavrumuuna sanñiqutiqaçkun makitatqugipsi, piyaqquqtağungitchipsi taavrumuuna.

¹¹ Aniqatiumaan, aquıliuplugu, uvvatuq Agaayutum malığuağlisi. Iłuaqsruğlugich piqutisri kamagilugıllu pitchuksaağutitka, anığutulusri avatmun qıñiñiaqutulusri, Agaayutumli piqpaksrıruam uvaptiknik qıñiñiaqutitçhiruamlu nayuğumagaasri. ¹² Pağlatisritçi avatmun kunıgutmik ipqitçhuakun piqpakkutitlikun. ¹³ Agaayutum iñupayañiñ nayañjanik tuyuğasri. ¹⁴ Uvvatuq iłuaqtırisaan Atangurum Jesus Christ-ñum, suli piqpaksrıñhan Agaayutum, suli piqataulhan Ipqitçhuam Irruchim nayuglisi.

Paul-ŋum Tuyuutai Galatia-ġmionun

¹ Uvaŋa Paul. Uqqiraqtanunġitchuŋa iñuich pisulhatigun. Aglaan Agaayyutim Aapauruam anjpkakkanjan Jesus Christ tuqunaruaniñ piksraqtaagigaaŋa tuyuġipluŋa uqqiraqtautqupluŋa. ² Aglaktuŋa taavrumiŋa tuyuutmik ukpiqtuanuruapayaamun Galatia-mi. Ukpiqtuanuruat aniqatit uvani tuyuqmiut nayaarjanik. ³ Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ atannapta iluaqqutillanñaġlisi suli tutqiksillusi. ⁴ Jesus qaitchuq inmiñik piqutiġiplugich killuqsautivut annautisukhuta marrumakŋa pigiitchuamiñ iñuuniaġiptikniñ maligutlugu pisulha Agaayyutim Aapagikkapta. ⁵ Taatnamik Agaayyun kamagilakput taimuŋa. Amen.

Tusraayugaagiksuaq Atautchiñauruq

⁶ Uvaŋa kanjiqsiñiaġukkiga una, Suvaatatai ayaktiġniqisiuŋ Jesus akuqtuinjanikapsi sivuani anniqsuqtiksrauplugu. Iluaqqutriġimigun tuqluġaasi piqatautquplusri ilaani Christ-kun, aglaan naalaġnirusi atlamun tusaayugaagiksuaumun. ⁷ Uvva, atlamik tusaayugaagiksuaumik piitchuq! Aglaan ilanġisa iñuich alapititkaasi atlanġuqtaġniaġlugu tusaayugaagiksuaq Christ-kun. ⁸ Quliaqtuaġutigipsi tusaayugaagiksuaumik nalaunjaruakun. Aglaan ilanġisa iñuich uqautigaasi atlanġuqŋu. Uvaguŋ naagaqaa isaġulġum qilanmiñ uqaġiguptigu atlanġuqŋlugu nalaunjanġitchuq. Agaayyutim piyaqquġligich quliaqtuaqatuaŋ atlanġuqŋu. ⁹ Uqautiġitqinñaġiga uqautiġikkaga sivuani, Quliaqtuaqatuaŋput tusaayugaagiksuaumik nalaunjaruakun akuqtukkaqsi, aglaan atlat iñuich quliaqtuaġigaŋ atlanġuqŋu. Agaayyutim suksraunġiqsinniaġai taatnatchich iñuich qanapak taimuŋa. ¹⁰ Quliaqtuaġikapku tusaayugaagiksuaq quliaqtuatlatichuŋa quyalisulhiñiaġlugich iñuich. Savaktauruŋa Christ-mi. Taatnaqluġaasiñ pisuqtilaaptun quyalisulhiñiaġiga Agaayyun. Uvaŋa quyalitiñnjanġitchuŋa iñuñnik.

Qanuqhuni Paul-ŋum Uqqiraqtuġuqtilaŋa

¹¹ Aniqatiumaan, ilitchuġitquġipsi uumiŋa, tusaayugaagiksuaq quliaqtuaġikkaga iñuñniñ inġitchuq. ¹² Atakkii akuqtunġitichiga iñuñniñ, naagaqaa kia-unniñ ilisauntingitkaanġa, aglaan akuqtuġiga tusaayugaagiksuaq Jesus Christ-ŋum sagviutipmaŋa. ¹³ Tusaagiksi qanu-siutilaaga iñuk iñuunjaġma Jew-nuruat ilitqusiatiġun. Pisuqtilaaptun nagliksaaqtitarka ukpiqtuanuruat Agaayyutim suli piyaqquġniaġlugich ilunġuktaitluŋa. ¹⁴ Kamaksritlukluŋa Jew-nuruat ilitqusiatiġnik iñuġiaktuañiñ iñuunqatiumniñ, piyummatigillapiaġlugu ilitqusiatiŋ sivilliapta. ¹⁵ Agaayyutim iluaqqutriġimigun piksraqtaagigaaŋa savautitqupluni anigalu-aqtitnaŋa. ¹⁶ Nakuunasugiga sagviilksrani iġniġmiñik uvamnun quliaqtuaġitquplugu tusaayugaagiksuaq Jesus-mik Jew-nunġitchuanun. Taatnaqluŋa ikayuqtisiunġitchuŋa iñuñniñ. ¹⁷ Jerusalem-munġitchuŋa taapkunuŋa uqqiraqtanunjaniktuanun sivumni aglaan qilamiksru-lapiaġluŋa Arabia-muktunġa. Kinuagunaasi utiġitichuŋa Damascus-mun. ¹⁸ Jerusalem-muktunġa pinjasut ukiut aquatiġun qinġiaġlugu Peter nayuutipluŋaasiñ ilaani akimiani uvluni. ¹⁹ Qinġitkitka atlat uqqiraqtit kisan James, nukatchiaġikkana Atanġuruam. ²⁰ Aglaatka sagluuqtuanunġitchut. Sivugaani Agaayyutim uqaqtuŋa ilumutuuruam. ²¹ Kinuagun Syria-muktunġa Cilicia-munlu. ²² Ukpiqtuanuruat Judea-mi ilisimanġitkaatna kigiñapkun. ²³ Ilinġisa tusaalhiñiaġatna itna, "Taamna iñuk nagliksaaqtitigikkaqput sivuani piyaqquġniaġlugulu ukpiqtutvut aglaan pakma quliaqtuaġilitiniġa ukpiqqun inmiñik." ²⁴ Aasiñ ilinġisa nanġagaat Agaayyun piqutiġipluŋa.

2

Paul-ŋum Akuqtukkauha Atlanun Uqqiraqtinun

¹ Aquatiġun akimaġuutailat ukiut Jerusalem-mun utiġitichuŋa piqasiqluŋa Barnabas-mik, suli aullautripluŋa Titus-mik. ² Aullaqtuŋa Agaayyutim aullatqiqupmaŋa. Sivilliuqtauruat ukpiqtuanuruani suksraaġitniqunġitkitka quliaqtuaġianikkammik suli quliaqtuaġianiakkammik. Taatnamik ilitchuġipkaġitka tusaayugaagiksuaumik quliaqtuaġikkammik katimmatillakmatna. ³ Kia-unniñ nunurriñjanġitka tuvaqatiga Titus nalunaitnitchiqulugu Jew-nunġitkaluaqtitlugu. ⁴ Ilanġisa ukpiqsrinġuqaŋ Titus taatnaquniġaat. Iñaliutiniqsut nalunautchiplutin naiqituġniaġhinaqhuta. Iñitchuġisukkaat patchisailiqtut Jesus Christ-kun Jew-nuruat maligutaksrañitiñ. Aasriñ savaktaagrugiliutitqugaatigut Moses-ŋum maligutaksrañitun. ⁵ Taatnaqugaluqtitluta malinġuġitniġitchuġit takku iñuuniaquplusi maligullugu ilumutun tusaayugaagiksuaq. ⁶ Tamatkua kamagikkauplutin sivilliuqtauruat ilaraġainġitchut sumik quliaqtuaġikkamnun. Taamna nipluuttutigiġiga atakkii uvamnun taapkua sivilliuqtauruat itmiut atlatun iñuiktun. Sivugaani Agaayyutim kiñuunniñ nakuutluñitchuq atlanñi iñuñniñ. ⁷ Aglaali ilitchuġigaat

Agaayutumun uvanalu Peter-lu quliaqtuaquliiqup tusaayugaagiksuumik, uvanu Jew-nunitchuanun aasiili Peter Jew-nuruanun. ⁸ Agaayutum Peter uqqiraqtiguqtitkaa Jew-nuruanun, sulii uqqiraqtiguqtitluu Jew-nunitchuanun. ⁹ James-lu Peter-lu sulii John, kamagikkauplutiin sivulliuqtauruat, ilitchuugigaat Agaayutum qaitchiha uvamnun uumina savaaqahgmik. Akuqtuqhunuk ilalagaatiguk uvanalu Barnabas-lu. Tarra anjigutirugut quliaqtualasiplunuk tusaayugaagiksuumik Jew-nunitchuanun aasiili ilinjich Jew-nuruanun. ¹⁰ Injhihaagniqsut itqagitquplugich inuqsraqhutiin ukpiqsriruat Jerusalem-mi, taatna taamna piyummatigisuugaluakkaaga atuumatquplugu.

Paul-nun Natqiksruqaa Peter Antioch-mi

¹¹ Aquagun Peter Antioch-mukman akililigiiga inuugiaktuat ukpiqsriruat takkuatni atakkii killukuagniqsuq. ¹² Itnauvva Peter killukuagtug. Peter Antioch-mun aggianikman nigiqatausungaluaagniqsuq ukpiqsriruanuplutiin Jew-nunitchuanu. Aglaan ilanich Jameskuayaat tikitmata Peter-m iqsigiliutiniigai inuich isumaqagtuat inunun nalunaitmi-utchiqulugich. Taatnamik Peter piigniqsuq inmiifk Jew-nunitchuanuif nigiqatiginaiqulugillu. ¹³ Atlas Jew-nuplutiin ukpiqsriruat ilalutiniqsut Peter-mun nigiqataunaiqhutiin Jew-nunitchuanu taimmaasriif ukpinjuaqtiguqhutiin. Unniif Barnabas malinjugutipmifiqsuq Peter-mun. ¹⁴ Ilitchuugikapku inuunianijhat tuvraglugu ilumutuuruana tusaayugaagiksuum uqautigiga Peter sivugaatni iluqanisa, "Jew-nugaluqtutin aglaan inuuniaqtutin Jew-nunitchuatun. Suvaatami nunurivigich Jew-nunitchuat maligutchtitquplugich Jew-nuruat atuifhatnik?"

Jew-nuruatlu Jew-nunitchuatlu Anniqsuqtaurat Ukpiqsritikun

¹⁵ Ilumutuullapiaqtug Jew-nupluta animaiqup, makonatitunilaq Jew-nunitchuatun killuqsagtutin. ¹⁶ Agaayutum nalaunjasripkaqumifaitkaatigut inmiifi tupiksriifhihagupta maligutaksramik, aglaan nalaunjasripkaqniagaatigut ukpiqsrigupta Jesus Christ-mik kisanik. Taamna nalupqinaigigikput. Taatnaqhuta ukpiqigiputtuq Jesus Christ, aasiif ukpiqsriifhihagupta Jesus Christ-mik Agaayutum nalaunjasripkaqniagaatigut. Agaayutum nalaunjasripkaqumifaitkaa kiifapayaq nalaunjasuktuaq Agaayutmi tupiksriifhihahagun maligutaksramik. ¹⁷ Isummatigilakput una, tunjavigiguptigu Christ ilaanun nalaunjasripkaquluta sivugaani Agaayutum, ilitchuugiraupmiugut killuqsagtaunipluta atriplugich iluqaisa Jew-nunitchuat. Taamna qiniqtitpa Christ-tuq killuqsagtauniplugu? Naagapiagataq, taamna ilumutuunijitchuq. ¹⁸ Aglaan una ilumutuuruq, uqautigiqqaqapku maligutaksraq ihuanijhihagupta aasiif aquagun uqautigiqilgitlugu nakuuniplugu, taatnaqama navguriigutunja. ¹⁹ Atakkii maligutaksrakun tuqunaruja maligutaksramun. Pakma inuutlasiruna Agaayutum inuutlutaagun. Christ-mi kikiaktutuqtauratuun piuna. ²⁰ Taatnamik uvanajunigiqsuq inuuruuq, aglaan pakma Christ inuuruq uvamni. Inuulhamni timipkun inuullapiaqtunja ukpiqsriifhapkun Ighinjanik Agaayutum. Piqpagigaana sulii qaitchipluni inuuligimifk piqutigipluna. ²¹ Ayanjiktiga Agaayutum ihuagqurijha. Inuk nalaunjasritlasifanqan Agaayutmi tupiksriifhihahagimigun maligutaksramik, Christ-nun tuqulha inuqnanqitichuq.

3

Maligutaksrat naagaqaa Ukpiqsriif

¹ Galatia-gmuisii, kinnauruasi! Kia anatkuaqpasri? Quliaqtuaqutigipsi nalupqinaillapiaqulugu tuqulhagun Jesus Christ-nun sannigutami. ² Ilitchuugisruktuna uumina ilipsitniif, akuqtuqpisun Ipqitchuaq Irrusriq tupiksriifpisiun maligutaksramik? Naagga! Tusraagiksi tusraayugaagiksuaq ukpiqigiplugulu, taatnaqhusi akuqtugiksi Ipqitchuaq Irrusriq. ³ Aullaagniqqaqulugu Agaayutikuaiqisi Ipqitchuakun Irrutchikun, suvaata sivutmuqgukpisi pakma sanjipsigun? Taamna kinniqtaullapiaqtug! ⁴ Nagliksaagutiqaqtusri pisigiplugu tusraayugaagiksuaq. Suillaamun itpat? Ukpiqsriifqisi atugumifaitpa? Taatniitlaichuq! ⁵ Agaayun qaitchiva ilipsitnun Ipqitchuamik Irrutchimik tupiksrikapsi maligutaksratigun? Naagga! Agaayutum qaitchigaasri Ipqitchuamik Irrutchimik savakhuni quvignaqtuanik akunnapsitni atakkii tusraakapsi tusraayugaagiksuum ukpiqsriurusri.

⁶ Abraham-tuq ukpiqsriifqisuq Agaayutumik. Taatnaqulugu Agaayutum akuqtugniiga nalaunjaruagiplugu. ⁷ Taavrumuuna ilitchuugitlagiksi aullaqvipiaqatilaanaj Abraham-mik-inuich ukpiqsriruat Agaayutumik tunjavigiplugulu. Tamatkaa aullaqvigigaat Abraham. ⁸ Agaayutum sivuniksriqutiginigaa aglasimaruat uqahatigun nalaunjasripkaqniagniplugich inuich ukpiqsriifhatigun. Taatnaqulugu Agaayutum quliaqtuaqutiginigaa Abraham tusraayugaallautamik injilgaan, itnaqhuni, "Inupayaq nanipayaq ikayusriaqagisuruq ilipkun." ⁹ Abraham ukpiqsriifqisuq taavrumina. Taatnaqhuniasii ikayusriaqagtuq. Taatnatuntuq tamatkaa ukpiqsriruat Abraham-tun ikayusriaqagisirit piqataulutinj ilaani.

maligutaksrakuaqplugu. ⁵ Agaayyutim tuyugigaa tasuguklugich anjalatittuat maligutaksramun, atakkii Agaayyutim ignigigtugaatigut ilaanun. ⁶ Ilumun Agaayyutim ignigigaasri. Taatnaqlugu Agaayyutim tuyuginigaa Irrusria Ignigmi uummatiptiknun, taamnaasriin tuqluqhuni, "Abba, Aapaan." ⁷ Taatnaqhutin Agaayyutim pisulhagun savaktaagrungiqsutin, aglaan Agaayyutim ignigigaatin, aasiin igniginiqpatin tarra paitchaktaaksrautiliguniqsutin.

Paul-ŋum Isrumaaluutiginiġai Galatia-ġmiut

⁸ Inilgaan ilitchuqsrigaluaqasri Agaayyutmik savaktaagrurusr tamatkunuja ilitqusriñun agaayyutaungitchuanun. ⁹ Aglaan ilitchugigiksi Agaayyun—naagaavva ilumun Agaayyutim ilisimagasri—suvaatami utigukpisi sayaitlutin atugumifaitlutin anjalarrutaiñun silam? Savaktaagrutiqigukpisi tamatkunuja tigutaanulusri? ¹⁰ Qaunaksrugisi uvlut, tatqich, ukiutlu suragañviich! ¹¹ Naviasruutigipsi savañhiñagasrugaluna piilaamun.

¹² Aniqatiumaan, iniqsruġipsi atuptun ilitqplusri, [amiami nigigugaqasri anniqsugiaksrapsitnik tupiksriñipsigun maligutaksramik,] atakkii ilinaruja ilipsisun, [amiami tilinġitchipi maligutchiqplusri Jew-ŋuruaat maligutaksranjitiñik]. Innaġma ilipsitni pimaqłuktangitchipsitja. Suvaatami pimaqłuktugukpisiñja pakma? ¹³ Itqaginigtipisiunjami atniġnahiġa pilguirrutiaqłunja quliatqtaaqama tusraayugaagiksuaamik ilipsitñun sivulligmi? ¹⁴ Atniġñautiġa itkaluanñaan uuktuaġtauruatun ilipsitñun inuġlugaingitchipsitja naġġuginġitlunjal, aglaan akuqtugipsitña israġulgatun Agaayyutim, naagaunniñ Christ Jesus-tun. ¹⁵ Taimani qanun quviasuktigivisi! Piyumiñagnigupsi iraiġayaqtusri aasriñ iriliutilugik uvañnun. Itqallagaġigiga. Suvaata isrummatigivisiñja atlanjuqlugu pakma? ¹⁶ Pakma uumiksriřigunigipik ilipsitñun uqautikapsi ilumutuuruamik? ¹⁷ Tamatkua atlat inuich maliguaqtigilitisukkaasri, aglaan taamna nakuuqgitchuq. Tamatkua akililijisuqugaasri uvamnuk maliquplutin ilinġich kisimij. ¹⁸ Nakuugaluqtuq isrummatigillautagañti aglaan kisan ikayutaupkun. Taamna nakuuruq ataramik, nayuutiñamniñinaungililaq ilipsitni. ¹⁹ Ililgaanuruasri! Isrumaaluutigillapiaġipsi ignisuktuatun nanjirutiaqmatun. Kipiqtuqtunja ilumun Christ-ŋum Irrusria naamasitquplugu ilipsitni. ²⁰ Uvvatuq nayuutiñja ilipsitni pakma atlanjuġlugulu uqausriġa ilipsitñun. Qanuqsausiupiallaktunja ikayutauniksrapkun ilipsitñun.

Atrikusauñ Hagar-kunlu Sarah-kunlu

²¹ Ilasri anjalatitqiguktut maligutaksramun. Uqautisritja, tusraatlaitpisiun sumik Agaayyutim uqaqtılaana maligutaksram makpiġaajani? ²² Aglausimaruc Abraham malġunnik igniqaġniplugu, ilaqataa savaktaagrunkun aġnakun aasri ilaqataa patchisaitchuakun aġnakun. ²³ Iġniña savaktaagrunkun aġnakun aniruq inuich piqusriatigun. Aglaan igniña patchisaitchuakun aġnakun aniruq Agaayyutim akiqsruutaagun. ²⁴ Taapkuñniña atrikusautiqagtunja. Tarra taapkuak aġnak ittuk malġuktun sivunniugutauruaktun. Atausriq sivunniugutauruac maligutaksrauruq Agaayyutim qaisaġa igġigmiñ atiliniñ Sinai-mik. Inuich inuuruat taavrumuuna sivunniugutauruakun ittut savaktaagrutitun. Aasriñ aġnac atilik Hagar-mik taamna sivunniugutauruatu ittuq. ²⁵ Taamna Hagar ittuc igġisun Sinai-tun Arabia-mi ittuatun. Hagar atriqaqmiuc marrumiña nunaqqimik Jerusalem-mik. Taavrumatun inuich savaktaagrurur atakkii anjalatitlutin maligutaksramun. ²⁶ Iġluc sivunniugutauruac patchisailaahuruq Agaayyutim qaisaġa Christ-kun. Aasriñ aġnac atilik Sarah-mik taamna sivunniugutauruatu ittuq. Taamna Sarah atriqaqmiuc Jerusalem-mik qilañmiittuamik aakaupluni iluqaptikni. Taavrumuuna inuich patchisaitchut atakkii anjalatitlutin Christ-mun. ²⁷ Takku aglausimaruc Agaayyutim uqañhani: "Quviasrugiñ aġnac qitunġitlaitchuatin!

Atugiñ quvianakun nipitusilutin,

ignisuktuam atniġñanjanik iġlutunġitchuatin!

Atakkii aġnac suksraakkauruac qitunġaqatluñniaqtuq

taavrumakña ilaqatiqaqtuamiñ."

Isaiah 54:1

²⁸ Aniqatiumaan, pakma anjalatinaiqsusri maligutaksramun. Ililgaagilitugaasri Agaayyutim Isaac-tuntuuc piqutigiqlugu Agaayyutim akiqsruuta. ²⁹ Aglaan inilgaan igniñ aniruac pisulhagun inuich piyuaqñiġisuc igniġmik anirumik Agaayyutim Irrutchiġmigunlu pisulhagunlu. Pakmanunaglaan taatnatunsuli ittuq. ³⁰ Sumik Agaayyutim uqañha uqaqapqa? "Aullaqtirrun savaktaagruc aġnac igniñalu, takku savaktaagruc aġnac igniña paitchaktaaqatauruksraungitchuq igniñani patchisaitchuam aġnac." ³¹ Taatnaqhuta, aniqatiumaan, ililgaagingitchaatigut savaktaagruc aġnac, aglaan pigigaatigut patchisaitchuam aġnac.

5

¹ Christ-ŋum patchisaikkagigaatigut. Taatnaġusri makitavigisriun payanaġusri inuk patchisaiqsamaruatun, savaktaagrugiliutitqinñiaqasri maligutaksramun!

Iñuuniagitchi Atanğıqisamaruatun

² Naalağnisitchi! Uvaña Paul ilitchuğitqugipsi uumiña: nalunaitjutchiqisitkupsi Jew-ñuruatun nalaunñapkağniagaşugalusri sivuğaañi Agaayyutim, Christ-mun anniqsuqtinğiniqsusri. ³ Kilitqilğitchiga kisupayaaq iñuk nalunaitjutchiqisittuaq: Taamna iñuk tupiksriuksrauruq iluqaitñik maligutaksramik. ⁴ Nalaunñaspkaqtausukkupsi Agaayyutim sivuğaañi tupiksriłipsiyun maligutaksramik, tammaigiksi Christ anniqsuutri sulı piññanikhusri iluaquutañiñi Agaayyutim. ⁵ Aglaan uvagut, niğiuagağigikput Agaayyutmun nalaunñasripkağisiliqput inñiñi ukpiqsriłiptigun. Taamna utaqqigikput ikayuutaagun Ipqitchuam Irrutchim uvaptikni ittuakun. ⁶ Tunñavigikaptigu Jesus Christ kisian iñuum nalunaitmiutaqalhalu naagaqaa nalunaitmiutaiñhalu suutaunğitchuq, aglaan ukpiqsriłiq savaaqtuq piqpaqsriłikun.

⁷ Pillautagałuaqtusri tupiksriłusri ilumutuuruamik. Kia nutqaqtipasri agaayyutikuagañiñisitiñi? ⁸ Aglaan nalupqinaitchuq Agaayyutim tuquqtigikkapsi nutqaqtinğitkaasri. ⁹ Qaunatqiağiglugu ilisautton naalağnikkaqsi, takku itnaqsamaruq “Mikiruoram puvlaksautim puvlagataqtittagağaa iluqaan qaqqiaksraq.” ¹⁰ Nalupqisuutiginğitchiga Atanikun isrummatiqagnaqtılaaqsi uvaptun isrummatiqapmatun. Agaayyutim anasiññuqsagañiğaa iñuk avatvaqtitçhuruq ilipsitiñik, kisuugisikpan. ¹¹ Aniqatiumaan! Suvaata Jew-ñuruat piyuagağaaqpatña? Quliacuagağingigiga iñuum nalunaitjutçhirsraulha. Taamna ilumun inniqpan iluiliuğutiqağayaitçhuna iñunñik quliacuagağama Christ-ñum tuqułhanik sanniqutami. ¹² Uvvatuq tamatkua akatchiruat ilipsitiñik igruiglich inñmikun.

¹³ Aniqatiumaan, Agaayyutim patchisaigaasri. Taatnamik killuluqinğiniqasri kanjiruqaqtapsiyun, aglaan piqpaqtutikun savautilusri avatmun. ¹⁴ Tarra kamagigiksi iluqaan Agaayyutim maligutaksraña iñuukapsi uumuuna, “Piqpagiyumagiñ iñuuniqaatin iliptun ililugu.” ¹⁵ Aglaan atniagağutipsi pisaanñatiqsiłusri lu avatmun, qaunatqiağigitchi! Piyaaquqtautiniaqtusri avatmun taatna pigupsi.

Savaaña Ipqitchuam Irrutchim Naagaqaa Savaaña Kanjiruqaqtam

¹⁶ Uumiña uqautigipsi, Ipqitchuamun Irrutchimun aňalatitçhuna iñuuliqsi. Taatnağupsi malinñuğutiymuñiñaitçhursi kipiñniugutaiñun kanjiruqaqtam. ¹⁷ Takku kanjiruqaqtam kipiñniugutai akitñiñummatirut kipiñniugutaiñun Ipqitchuam Irrutchim, sulı kipiñniugutai Ipqitchuam Irrutchim akitñiñummatirut kipiñniugutaiñun kanjiruqaqtam. Taapkuak igluliugutiruk avatmun. Taatnamik patchisañiğitçhursi pitłailiugich sut pisukkaluakkasri. ¹⁸ Aglaan Ipqitchuamun Irrutchimun aňalatitnapsi, aňalatiqanğiqsusri maligutaksramik. ¹⁹ Kanjiruqaqtam malinñutraqtitkaatigut sayunahimun ilaqatiqağaluagumi, atlatuñimun ilaqatitkaluagumilu, qaayunahimunlu, aňalaluğimunlu uvaptiknik, ²⁰ putqatalimunlu aanguanun, aňatkuuñimunlu, uumikkutitigimunlu, sanmisihimunlu, siqñatualihimunlu, qatmiksaahimunlu, uqavaağuuñimunlu, avgumahimunlu, inñmikuagutmunlu, ²¹ piñatuhimunlu, iñuaqtuhimunlu, imiliguñimunlu, pivaañautigiplugu quviasrunñahimunlu sulı atlanik taatnatun ittuun. Uqautianikkaluqamigigipsi sivuani, aasriñ kilikkipsi pakma, itna, tamatkua taatna piruat itkumiñaitçhuruq Agaayyutim ayaayyuutaani. ²² Aglaali Ipqitchuam Irrutchim piqpaqsripkagaatigut quviatchauğihimiglu, tutqutimiglu, manimilgutimiglu, iluaquqtriñimiglu, nakuuñimiglu, tuniqsimmatihimiglu, ²³ piisaanğihimiglu sulı aňalatalağuhimik inñmun. Iñuk iñuuruuq tamatkununa taluqsrağumiñaitçhuq maligutaksramik. ²⁴ Aasri tamatkua Christ-mun pigiliutipaqtuat kikiaktuuntinigaat kanjiruqaqtas pisugruağutituummaan kipiñniugutituummaanlu. ²⁵ Iñuuniagağigiguptigu Ipqitchuam Irrusriq, ki aňalattita Ipqitchuamun Irrutchimun. ²⁶ Kamanagniluta isrumaruksraunğitchugut uvaptiknun, qinnaguksaagutingiguta avatmun siqñakkutingigutalu.

6*Ikayuutititçhi Avatmun*

¹ Aniqatiumaan! İlaksi anuraukpan killukuakikun ilipsi aňalattituanı Ipqitchuamun Irrutchimun utiqtitaksrağigiksi taamna iñuk piisaanğihikun. Aglaan qaunagilusri ilipsitiñun, atakkii aniqsraaqtitpaqmıusri. ² İkayuutititçhi avatmun sakiñniuhimun iligupsi, akiyautilusri avatmun uqumailiugutipsigun. Taatnağupsi tupigillapiağniagigiksi maligutaksraq Christ-ñum qaisaña. ³ Kiñapayaaq iñuk isrumagumi nakuutluñiluni atlanıñ, suunğiniğagmi, kinnillapiaqtuq inñiñun. ⁴ İñullaa naipiqtuğli inñiñun Agaayyutim sivuğaañi suragañi nakuupmagaan. Suragañi nakuunıñ isrumakkutigillautagniaqtuq inñiñik. Kamasrağumiñaitçhuğaañiñ nakuutluñiluni atlanıñ. ⁵ Atakkii iñullaa isivğikkaunıaqtuq iñuuniagimigun.

⁶ İñuk ilisautilkauruq Agaayyutim uqalñiñik qaitçhirsraupmiuq ilisautilruamun surağmiñiñ. ⁷ Ukpiqsaqasri, kia-unniñiñ Agaayyun mitautigiyumiñaitçhaa, atakkii iñuk

akuqtuifiaqtuq taatnatun aatchuifigmisun, atrilugu nunaliqiri katitchiifiaqtuq qanutchiifnik nautchiikkaagmiifnik. ⁸ Taatnamik ifiuk tunnaviqagumi inimiifun akuqtuifiaqtuq piyaqquligimik isruitchuamik, aglaan ifiuk ayalatiqagumi Ippitчуамun Irrutchimun akuqtuifiaqtuq ifiuhigimik isruitchuamik. ⁹ Aasrii minguatallakput nakuurualiqiliq, takku qapinaitchupta Agaayyutim akiliviksrajanani akuqtuifiaqtugut. ¹⁰ Taatnaqhuta, piviksraqaqtılaaptiktun ikayuǵlavut ifiupayaat, suvaluk tamatkua ukpiqsriqatauruaat.

Aqulliich Kiliktuutitlu Paǵlatitlu

¹¹ Takkua, aglaich aglaatka anjipiaqtut. Taatnaǵlugu ilitchuǵitlasrigisi uvamnun aglaaǵitilaanjitfiik. ¹² Ifiugiaktuat Jew-nuplutinj ukpiqsriruat isrumatqugaasri nalaunjanilutinj tupigikamitruj maligutaksraq. Aglaan nuyuaǵniqsut piyuaqsiuniagasarugalutinj malikkuminj Christ-mik kikiaktuutikkauruamik. Taatnaqhutinj nunurigaasri nalunaitjutchiquplusri. ¹³ Nalunaitjutchiqurriruaat malingitmigaat maligutaksraq. Naagauvva kimmutigigaat nalunaitjutchiifiksraqsi kamasraaǵutigihhiifiaǵuklugu nalunaitjutana timipsi. ¹⁴ Aglaan uqavigaaǵutiqaqtunja kisianik sannigutaagun Atannapta Jesus Christ-ǵum. Christ-ǵum tuqulhagun kikiaktuutriviŋmi kanjigruaqtuq tuqunaruq uvamni, sulı pakma kanjigruaqtam ayalatlaiquluna. ¹⁵ Tunnavigikaptigu Christ Jesus kisian ifiuum nalunaitmiutaqalhalu naagaqaa nalunaitmiutalhalu suutaunǵitчуq, aglaan ifiuum anniqsuqsimalha nutaamun ifiuhigmun Christ-kun. ¹⁶ Iluqagminj ayalatauruaat taavrumuuna nutaakun Agaayyutim piksraqtaagigai tamatkua ifiuch, Israel-aagmiupiaǵuqugich. Tamatkua Agaayyutim qifiiifinjanalu ilunjuktanalu pigigaat.

¹⁷ Uvakjanifaglaan kia-unniif ifiuum pimaqutitqifigilina, takku qilǵut timimni qifiiqitkaat savaktaaǵruupluna Atanigmun Jesus-mun.

¹⁸ Aniqatiumaan, iluaqqutrisaan Atannapta Jesus Christ-ǵum nayuǵumagaasri. Taatnatuq.

Paul-ŋum Tuyuutai Ephesus-miunun

¹ Uvaŋa Paul, uqŋiraqtigigaŋa Jesus Christ-ŋum pisulhagun Agaayyutim. Tuyugigitka ukua tuyuutit iŋuiŋun Agaayyutim Ephesus-mi tuniqsimaruanun Christ Jesus-kun. ² Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ Atannapta ihuaqqutillaŋniaglisi suli tutqisillusi.

Quviasaagusiat Christ-miñ

³ Quyalakput Agaayyun Aapaŋa Atannapta Jesus Christ-ŋum, qaitchirigikkaqput Christ-kun iluqaitŋik ikayuutimik pakmakŋaqtauruanik. ⁴ Agaayyutim piksraqtaagigaatigut Christ-kun sivuani imma iŋiqsigaluaqani nunamik. Piqpaksriligmigun piksraqtaagigaatigut ipqitqupluta patchisaillutalu sivuŋaŋmiñi. ⁵ Agaayyutim sivunniutumagaa tiguuŋgukhuta iŋmiñun tumigilugu Jesus Christ, sivunniutumaplugu pisuligmigun. ⁶ Nangaglakput Agaayyun atakkii ihuaqqutiriliguq uvaptiknik piqpagipluta Iŋniŋimigun piqpagikkamigun. ⁷ Christ-ŋum tasuŋniagaatigut Agaayyutmun maqipkaqamiuŋ auni tuqqutipluta, suli Agaayyutim natqitigugaatigut killuqsautiptiknik uuktugnaŋumiñaitchuakun ihuaqqutiriligmigun. ⁸ Taatnaqami atqunallapiaq ihuaqqutiriliguq uvaptiknik. ⁹ Agaayyutim isrumatupiaŋaqtuam suli kanjqsimaplugich supayaat sagviŋaa nalunaqtuq sivunniugutigikkani uvaptiknun. Ilaan sivunniugutigikkaŋa sivuani, Christ-ŋum tanjigaa pakmapak. ¹⁰ Agaayyutim sivunniutumagaa, piviksraq nalautitpan, iŋiqtaapayaat qilaŋmi lu nunami lu atautchimuqplugich Christ-mi Atanguruami supayaami. ¹¹ Christ-kun piksraqtaanurugut paitchaktuksraupluta akiqsruutigikkani. Atakkii Agaayyun savaaqaŋaqtuq supayaamik maligutlugu sivunniutigikkamigun. ¹² Sivulligigaatigut iŋuich niŋiugaqaqtuut Christ-mik. Piksraqtaanurugut nangaitqupluta Agaayyutim kamanalhanik iŋuuniaŋatigun. ¹³ Ilipsipsuuq taatnatun piruskraurusri, atakkii tusraagiksi ilumutuuruuq tusraaytaagiksuaq anniŋsuŋiapsigun. Ukpigianikapsiuŋ uqahiŋ Christ-kun Agaayyutim nalupqinaigaa Ipqitchuakun Irrusriagun akiqsruutigikkamigun iŋugiliutilitaqsi, iŋuktun nalunaitchiqmatun suuraŋmiñik ilisimanaqsipkaŋlugich pigitilaanjiŋik. ¹⁴ Taamna Irrusiŋiksuaq nalupqinaigutauruq Agaayyutmun qaitchigisilaanjanik akiqsruutigikkaminiŋ uvaptiknun suli piqagnaŋqitlaaptiknik taimanigu supayaamik akiqsruutigikkaniŋik. Taatnaŋuta nangaglakput kamanaqtuq Agaayyun.

Paul-ŋum Agaayulha

¹⁵ Tusraagiga ukpiqsriligiŋi Atanguruamik Jesus-mik piqpaksriligiŋi luqaitŋik iŋuiŋik Agaayyutim. ¹⁶ Taatnaŋuŋa nutqautingitchiga quyyatigaŋa ilipsitŋik, itqagiplusri ataramik agaayukama. ¹⁷ Injqsruqtuŋa Agaayyutaanun Atannapta Jesus Christ-ŋum, kamanaqtuamun Aapamun. Uvvatuq ilaan isrumattuqitillisi ilisimatlasrilugu suli kanjqsitlasrilugu pisulha. ¹⁸ Injqsruqmiuŋa ilaanun anjmaquplugich isummatisri qiniquplugu qaumanga, suli kanjqsipkaqplusri niŋiukkamik ilaan qaisanjanik uvaptiknun tuŋluutimigun suli iŋitchuŋipkaqplusri inuŋaihanik kamanautim Agaayyutim iŋuiŋ paitchaktaagikkaniŋatnik. ¹⁹ Injqsruqmiuŋa Agaayyutmun iŋitchuŋipkaqplusri uuktugnaŋumiñaitchuamik sanjjanik ikayuqupluta ukpiqsriruanuruuq. ²⁰ Taavrumuuna kamanallapiaqtuakun sanjjanigun Agaayyutim anjipkaŋniŋaa Christ tuquliŋmiñ, aquvititluguasriiñ ilaan taliqpiŋmiñun qilaŋmi. ²¹ Agaayyutim Christ inillakkaa qaukiuplugu taapkunŋa anjalatchisiqapayaqtuanun sanjjaqtuanunlu suli atanipayaanunlu. Kiŋaunniñi sanjjaqtalukkumiñaitchuq Christ-miñ marrumani nunami naagaqaa tavrumanani tikichuksrami. ²² Agaayyutim Christ anjalatchipkaŋa supayaaniglu iŋupayaaniglu nanipayaq. Suli Agaayyutim Christ qaukiŋuqtikka ukpiqtuanuruapayaanun, niaquq anjalatchikmatun timimik. ²³ Takku ukpiqsrirupayaat Christ-ŋum timigigai. Tamatkua naamapkaŋaat Christ-ŋum timaa atakkii Christ-ŋum naamapkaŋai supayaat nanipayaq.

2

Tuquliŋmiñ Iŋuuiŋimun

¹ Iluqasri tuqunaruatun iŋuktun itkaluaqtusri atakkii tupiksritaitlusri Agaayyutmik killuqsaqhusri lu. Taatnamik Agaayyutim iŋuutqiksitkaasri ilaan Irrutchikun imma. ² Taimani ilipsi tupiksrigaluaqtuani pigiitchuamik anjalatchirrutimik silami, maliklugu iŋuuniagusia nunam. Taatnasriq irrusriq pakma savaktuqsuli tamatkunani iŋuŋni tupiksriŋitchuani Agaayyutmik. ³ Taatnatun iluqata iŋuuniagaluqtuani kimmutigruaŋagun timipta, quyaliplugich pisukkanji timiptalu isrumaptalu. Atlatitun iŋuktun tupiksriŋitchuut Agaayyutmik uvagut piyaqquŋniagaluqtuani qinnautaagun Agaayyutim. ⁴ Aglaan Agaayyutim ilunjuktanja kamanaqtuq suli piqpagillapiaŋniagaatigut.

⁵ Tuqunagaluaqtitluta killuġmi iñuutqiksitkaatigut piqataupluta Christ-mi. Iħaqqutaagun anniqsukkaursri. ⁶ Anjtqiksitkaatigut tuqunaruaniñ piqataupluta Christ-mi suli aquppiqatautlasripluta irviani Christ Jesus-ñum qilajmi. ⁷ Taivrurmani tikitchuksrami Agaayyutim qiniqtitchukka uuktugnaġumiñaitchuaq iħaqqutriħi uvaptiknun aasriñ iħisimanqsisukka qanutun piqpaksrillapiaqtilaani uvaptiknik Jesus Christ-kun. ⁸ Iħaqqutaagun anniqsukkaursri tumigiplugu ukpiqsrilic. Anniqsutlaitchusri ilipsitñik. Aatħuusriaġigiksi Agaayyutmiñ. ⁹ Kiñannuññiñ annautriħiññaunigumi inmiñik savaallautaqaħigmigun taamna iñuk uqavigaaġutiqaġayaqtuq. Aglaan annautraunġitchusri savaallautaqaħapsigun. ¹⁰ Agaayyutim nutaaġuqtitkaatigut Christ Jesus-kun nakuurualiqitqupluta. Agaayyutim sivunniġñiġaa inilġaanomma iñuuruksraupluta taatna.

Atausriññuqatigilic Christ-mi

¹¹ Itqagisiun inilġaan aniħiqsi Jew-ñunġitlusri. Jew-ñuruat nalunaitmiutħiġñisuat timimiknik qaadhifakun taiyuutiqaġniqsut ilipsitñik nalunaitmiutailaanik. ¹² Itqaumalugu taimani atausriññuqatigilicaitkiksi Christ. Avakñaqtaursri nunaqataunġitlusri Israella-ġmionun, piqatautlasrimaiñapsi Agaayyutim sivunniġutigikkanjanik iñunmiñun suli iñuunianñapsi niġiugaitlusri suli naluplugu Agaayyun nunami. ¹³ Aa, iħaatni unasrikkaluaqtuasii. Aglaan pakma Christ Jesus-kun qallipkakkaurusri Agaayyutmun, tumigiplugu Christ-ñum auna maqipkakkauruq tuqutipmatigut. ¹⁴ Pakma iluqata qiniññaqatugut Christ-kun. Jew-ñuruatlu Jew-ñunġitchuatlu atinġimata uumikkutiplutin Christ-ñum atausriññutlasipkaġai, siqumitkaa avgutauruam katchiña tuqukami sannigutami. ¹⁵ Suutaunġisitkaa Jew-ñuruat maligutaksraña tillisutuummaan. Atausriññuqtitik Jew-ñuruq Jew-ñunġitchuaġlu malġuugaluħakniñ. Taavrumuuna qiniññaqatlasripkairuq. ¹⁶ Tuquligmigun sannigutami Christ-ñum uumikkutigilicħak tuqutkaa iħuraaġisitlugik iluqaaknik Agaayyutmun. ¹⁷ Christ agġiqsuq quliaqtuaġiaqhuni qiniññamik ilipsitñun Jew-ñunġitchuanun unasrikkaluaqtuanun Jew-ñuranunlu qanittuanun Agaayyutmi. ¹⁸ Tarra tumigiplugu Christ iluqamnik tikitlasrigikpak Aapauruq atautħikun Ipqitchuakun Irrutħikun. ¹⁹ Taatnaħusri avakñaqtaunġisusri iħlaanuplusriħu, aglaan nunaqatigiliutigaasri Agaayyutim iñuñiñ suli Agaayyutim tupiqatigiliutigaasri. ²⁰ Nappakkaursri lilaa turvinatnun uqġiraqtit sivunksriqiritlu. Jesus Christ piitħuññapiaġaqtuq uyaġaġiġaa taavruma turvim. ²¹ Taavrumuuna makitatauruakun iluqani tupiq ipiqiqgsauruq payanaitluni, aasriñ agaayyuvikpauqsaiñtaqtuq iñiqtaupluni piqutigiplugu Atanġuruuq. ²² Iħaagun iħlaatupmisi tuppiamun Agaayyutim irvigikkananun ilaan Ipqitchuakun Irrusriagun.

3

Paul-ñum Savautigai Jew-ñunġitchuat

¹ Uvaña, Paul, tigutaanuruna pisigiplugu Christ Jesus, quliaqtuaqtunakii tusraayugaaġiksuamik Christ-kun ilipsitñun Jew-ñunġitchuanun. ² Tusraanjaniguknaġiksi Agaayyutmun tilisitilaaga quliaqtuaqpluna ilipsitñun Jew-ñunġitchuanun Agaayyutim iħaqqutrisaanik. ³ Aglallaksimagaluaqtuna sivuni Jew-ñunġitchuasi inugiliutitħapsitñik Agaayyutmun Christ-kun. Agaayyutim sagvigñiġaa taamna nalunaqtuq uvamnun. ⁴ Aasrii agliqigupsigin aglaatka puttusriññaġiksi qanutun kanjqsisiqaqtilaaga nalunaqtuanik Christ-kun. ⁵ Taimakñaqaña kiñuviagiħ sivuptikni iħisimanġitchut taavrumiña nalunaqtuamik sivunniġutmik, pakmaasriñ Agaayyutim sagviga ipqitchuanun uqġiraqtaiñun sivunksriqiraunñunlu Ipqitchuakun Irrusriagun. ⁶ Uvvaasriñ nalunaqtuq una, Jew-ñunġitchuattuq akuqtuitlasriplugich paitħaktaaksrautmik Agaayyutim akiqsruutigikkanjanik iñunmiñun, piqatchiutitlasriplugich timaanun Christ-ñum, piqatautlasripluġillu akiqsruutaani Christ Jesus-ñum. Jew-ñunġitchuat pigiliutigaat iluqaan tamanna ukpigiliutikamitruñ tusraayugaaġiksuaq Christ-kun ittuq. ⁷ Agaayyutim savaktiksraqtaaġiġaaña uqautritqupluna marrumiña tusaayugaallautamik iħaqqutikamiña uvamnun annautipluna sanñimigun. ⁸ Kamanaiññiqsrauruna iluqaitñiñ iñuñiñ Agaayyutim. Aglaanuli qaitkaa iħaqqutriħi uvamnun quliaqtuaġitquplugich inunaiapiaqhutin ikayuusriaksrirtai Christ-ñum Jew-ñunġitchuanun, ⁹ suli iñupayaat kanjqsitquplugich nalunaqtuanik sivunniġutmiñik. Agaayyutim iñiqsiruam supayaanik Christ Jesus-kun iriqsimaġniġaa sivunniġutni aullañniġgataħhaniñaglaan nunam uvunjanuaglaan. ¹⁰ Pakma tumigiplugich ukpiqtuanjruat Agaayyutim sagvigukkaa sivunniġutni tamatkununa anjalatħisiqaqtuanun sanñiqahutinlu qilajmiittuanun. Taavrumuuna kanjqsiniġaġat isrumatulħa Agaayyutim atlaupluni iñugiaqtuagun. ¹¹ Taimakñaqaña Agaayyutim sivunniutiginigaa sivunniġutni atuunmapkaġniġniplugu Christ Jesus-kun Atannaptigun. ¹² Pisigiplugu ukpiqsrilicput ilaanik utlautilarugut

Agaaayutumun nalupqisruutailla taluqsrautaigilatalu. ¹³ Nagliksaatquna pisigiplugu quliatqualiga tusaayugaagiksuamik ilipsitfun. Taatnaqluna injigipsi qapiqtaqungitlusri. Nagliksaagutiriliga ilipsitfik ikayuutigigisigiksi.

Piqpaksriħa Christ-ŋum

¹⁴ Tamanna pisigiplugu sitquqluna agaayuraqtuna Aapananun [Atannapta Jesus Christ-ŋum], ¹⁵ Aapauruamun ukpiqsriruapayaanik, qilaŋmiitpata naaga nunamiitpata. ¹⁶ Agaayuraqtuna Agaaayutumun inunajlapiqhuni kamanautiqaqtuamun sayyiqplusri irrutchipsitni ilaan Irrutchigmigun. ¹⁷ Agaayuraqmijuna Christ nayuutitquplugu uummatipsitni ukpiqsriħikun, sulii iluqasri iŋuukisri kanjiiquplugich payanaiglugich piqpaksriħani. ¹⁸ Agaayuraqtuna taatnatun kanjisiqlasritquplusri ukpiqsriruapayaatlu qanutun iraqutulaanjanik, taktilaanjaniglu, ititilaanjaniglu, qutchiksilaanjaniglu piqpaksriħan Christ-ŋum. ¹⁹ Agaayuraqtuna ilitchugitlasritquplusri qanuq urrautaitluni piqpaksriħanik Christ-ŋum. Taamna piqpaksriħiq kamaanaqpaatluni ilitchugimmaaagiksiyumiŋaitkikput iluqaan. Iluqagmi iluqnaulhan Agaaayutum immiumaaagniaqaa iŋuukiqsi inuqsraŋaiglugu.

²⁰ Agaayun inunajlapiqhuni sanjiaqtuq, aasriiŋ ilaan savaaqalħa ataramik qaanuŋmaturuq qanuripayaanun apiqsruutigitlakkaptiknun naagaunniŋ isrummatigitlakkaptiknun. Taatnaqhuni savaaqatlaruq supayaanik uvaptikni urrautaitluni sanjimigun. ²¹ Ukpigtanuruapayaat nangaglitruŋ Agaaayun Christ Jesuskun qanajak taimuna. Taatnatuq.

4

Atausiħiq Christ-kun Atautchisun Timitun

¹ Isiqsiviniitunna atakkii pigipluna Atanguruam. Agaayutum tuqlugaasri. Taatnamik pitchuksaagipsi iŋuutquplusri maligullugu Agaaayutum iŋuutqurrutaanun ilipsitfun, ² atchigusri ataramik piisaanigilulsiŋlu, manimmisiŋusri avatmun sulii akuqtuutlusri piqpakkutigilħikun. ³ Pisuqtulaapsiktun atausriŋuumaagitichi Iqgitchuakun Irruchikun ilaanunkii atausriŋuqtittisri qiiuiŋħakun. ⁴ Agaayutum tuqlugaatigut piqatigiiqupluta ukpiqsriruani, taatnamik timaurugut atautchimik Christ-kun. Pakma atausriq Irrusriq nayuutiruq uvaptikni, iluqata niŋiuganikhuta atautchiŋħamik, ⁵ ataniqagtugut atautchimik, ukpiqsriħiqagtugut atautchimik, paptaaqsriħiqagtugut atautchimik, ⁶ Agaayutiqagtugut atautchimik Aapauruamik iŋupayaamun, qaukħigikkanat supayaat sulii savaktuq supayaakun sulii iŋuuruuq supayaana. ⁷ Atausriullaapluta atchuuŋriaqagtugut aatchuutiniŋ maligutlugu iluaquttrisaa Christ-ŋum. ⁸ Taatnaqlugu Agaaayutum nipliutigigaa uqaligmiŋi,

“Mayuŋniqsuq pakmuŋa
aullatripluni tigutaagikkanjiiħik uumiksrin,
sulii qaitchiruq aatchuutiniħ iŋuŋnun.”

Psalms 68:18

⁹ Nipliqami “Mayuŋniqsuq,” taamna qanuutauniqpa? Taamna itnautauruq uvva, mayuqsarajiiħagmi atqaaqaaqtuq atchiiħiqsrapiaqatajanun nunam. ¹⁰ Taamna tarra atqaaqtuq atausiħauruq mayuqtuq qutchiŋħiqsramun qilaŋmun qaaniglugich, pakmaasiŋ Christ nayuutitlasripluni nanipayaq. ¹¹ Christ taamna “qaitchiruq aatchuutiniħ iŋuŋnun,” ilanich uqqractiksrauplugich, ilanich sivuniksriqiriksrauplugich, ilanich quliatuqaqtiksrauplugich, ilanich agaayuliqsiksrauplugich ilisautriksrauplugillu. ¹² Christ qaitchiruq aatchuutiniħ itqanaiaqiaqlugich Agaaayutum iŋuiŋ savaaksraŋat ikayuulħikun, makitammaaǵilksraŋatnun ukpiqsriruut timigikkaŋa Christ-ŋum, ¹³ atausriŋuumaagviksraŋatnunaglaan ukpiqsriħikun sulii ilisimapiaqataǵviksraŋatnunaglaan Iŋniħjanik Agaaayutum sulii iluqnaugviksraŋatnunaglaan iŋuuguta Christ-ŋum iluqnaulhanun. ¹⁴ Tarra innaigŋiaqtugut ililgauratun maliksuaguuruatun. Umiatun tinjauratun qanunamunliqaa anuqħikun, taatnatun anjalatinigŋiħiaqtugut killukun ilisauttutitititun kinnitniħniaqtit iŋuich. Pisaasruħigmiktigun killukuaqtitchiħiaqtut ukpiqsriruaniħ iŋugunqitchuaniħsulii Christ-ŋum iluqnaulhanun. ¹⁵ Aglaan ataramik ilisautriyumarugut ilumutuuruamik avatmun. Aasriiŋ piqpakkutigiiqgupta avatmun qiiŋiqtitlugu suraǵħaptigun, ilisaiħagisirugut Christ-tun ittuatun qaukħigikkanatitun ukpiqsriruut. ¹⁶ Iluqaan timi anjalatiqaaqtuq niaqumun, taatnatuntuuq ukpiqsriruapayaat anjalatiqaaqtut Christmun qaukħiuruamun. Timi tiguŋmisiqaaqtuq napyaatigun, ilinjalalaa savaaqahutin naupkagaiglugu timi. Taatnatuntuuq ikayuutiruksraupmiugut avatmun ilisaiħaguguta Christ-tun piqpakkutitħikun avatmun.

Iŋuuniaqurrutaa Christ-ŋum

¹⁷ Taatnamik Atanguruam uqautritqugaana qapinjaiqluna tarakjaniħaglaan iŋuuniusriqaaŋitlusri Jew-ŋunqitchuatitun. Isrummatinich suuyumifaitchut. ¹⁸ Isrumanich taaqsiplutin aasriiŋ kanjisiqluitchut. Nalupiallaktut uqayunaitlutinlu. Taatnaqhutin ilaliutiyumiħaitchut iŋuukimun Agaaayutum qaisanjanun. ¹⁹ Suginqiglugu qanuq iŋuuniaħiqtin

qaisaǵiplutin in̄miknik pisugruaǵutaanun timim savaaǵiplugu qaayuǵnaqtuapayaaq urrautailaakun.

²⁰ Aglaan ilipsi, ilin̄ǵitchiksi Christ taatna. ²¹ Ilumutun tusraaǵiksi kan̄iqsiplugu qanuq Christ-mun iñuuniaqtuilaqasi. ²² Iltikiksi iñuuniaqtuifiaǵumiñaiñiqsi sivuanisun. Taatnamik piqsaksraǵigiksi iñuuniaǵruaq piun̄ǵiqsitchiruaq kinnitñikhuni pisugruaǵutaagan timim. ²³ Iltikiksi nutaǵuqtuksrauliqsi isrummatipsitñi Agaayutim Irrusriagun, ²⁴ suli atitquh̄iqsi nutauruamik iñuñmik atipmatun atnugaamik. Agaayun iñiqsiruq taavrumiña iñuñmik ittuamik in̄misun ilumutun nalaun̄jaruañkunlu ipq̄ilikhunlu.

²⁵ Taatnaqlugu sagluqsrun̄ǵumuusi. Ilumutuuruami uqaqtuksraurusi avatmun, takku ukpiqsiruan̄upluta atausriurugut timaani Christ-ñum. ²⁶ Qinnan̄niǵupsi killuqsautigini-aqasiun. Siq̄iñiq nipipkaǵniaqnaǵu qinnaksiman̄ñapich. ²⁷ Tuun̄ǵaǵmun akilipkaǵniaqasri. ²⁸ Iñuk tigligaqtuaq tigliǵan̄ǵigli, aglaan sakkaǵli atuḡlugich argan̄ni sagluqsrun̄aqani, aatchuutiksran̄ikkumuun̄ inuqsriuqtuanun. ²⁹ Uqautigiyumiñaitchiksi atniummatiksraq aglaan uqautigilugu ikayuutiksraq sivutmuutiksrauluni. Tamatkuali tusraaruat uqautipsitñik ikayuusriaqǵumuut. ³⁰ Aliatchaktitaǵniaqasiun Irrusria Agaayutim. Taavruma Ipq̄itchuam Irrutchim nalunaitmiutchiǵaasri Agaayutmun, tasuiñiaqtuam ilipsitñik taivruman̄i uvlumi. ³¹ Uumisugruaǵutiqaqasi suli qinnaktaqasi uumitchaktaǵusi. Nipaalasrun̄aqasi uqamaǵuutisun̄aqasi, suli qanusripayaamik pigiitchualiqisun̄aqasi. ³² Aglaan iñuqaqtuliluri piq̄pak̄kutilusilu avatmun. Natqigutulusri avatmun, taatnatun Agaayutim natqigutipm̄igaasri Christ-kun.

5

Iñuuniaǵitchi Qaumami

¹ Taatnamik tuvraqsiun̄ Agaayutim suraǵal̄ha takku piq̄pagiplusri il̄lgaǵigaasri. ² Piq̄pak̄kutiqaǵitchi atlanun iñuñmun mal̄ǵuaǵlugu Christ-ñum tuvraaksriutaa. Piq̄pagipluta qaiññiqsuq in̄miñik Agaayutmun tuq̄upluni killuqsautaiǵukhuta. Taatna pikami quyalin̄iǵaa Agaayun taipkunatun ikipkaip̄lutin tuniñlaqtuqtuanun.

³ Agaayutim iñugipmasri atlaliqiruksraun̄gitchusri qaayuǵnaqtualiqilusri. Kaviuqtuksraun̄gitchusri. Nalliatunniñ nalaun̄ñan̄gitchuq ipq̄iqsilitutin iñugilitipkaqtuani Agaayutmun. ⁴ Uqautiqaqtuksraun̄gitchusri kan̄ñunaqtuanik suun̄ǵilaan̄iglu asrih̄iqutiniglu. Tamatkua nalaun̄ñan̄gitchut ilipsitñi. Aglaan quyaraksraǵigiksi Agaayun. ⁵ Nalupq̄inḡiqsiun̄ una, Kiñaliqaa sayun̄jaq̄aqtuaq in̄iqaǵumiñaitchuq an̄jaayuqataakni Christ-ñum Agaayutimlu naagaqaa iñuk qaayuǵnaqtualiqiruaq naagaunniñ kaviuqturauaq. (Iñuk kaviuqturauaq ilumutun agaayutin̄ñuq̄iliraun̄uq.)

⁶ Kisumununniñ iñuñmun kinnipkaqasri imailaakun uqautin̄iñik, atakkii pisigilugich tamatkua Agaayutim qinnautaa tikitkisiruq iñuñmun tupiksriñḡitchuanun ilaani. ⁷ Taatnamik piq̄asriqsuutinasri ilin̄itñi. ⁸ Ilaatniimma ilipsipsuq taaqtuamiitkaluaqmiruani, aglaan pakma qaumaǵuqtusri Atan̄guruakun. Taatnamik qaumautiñiǵumausi iñuuniañipsitñi. ⁹ Pisigiplugu qauma Agaayutim iñuuniañipsitñi nakuurualiqirusri nalaun̄ñarualiqiplusri ilu ilumutuuruualiqiplusri ilu. ¹⁰ Iltichuḡituiñiaqsiun̄ akuqtuyunaqtuaq Atan̄guruamun. ¹¹ Piq̄asriqsuutinasri iñuñmun pigiitchualiqiruanun taaqtuami, aglaan satqummiqsigik tamatkua qaumamun. ¹² Takku kan̄ñunaqtuq uqautigisraqtun̄iunniñ iñuich nalunautchiplutin pigiitchualiqutin̄iñik. ¹³ Aglaan qaumam satqummiqamigich iñuich pigiitchualiqutin̄ich tarra qin̄iǵnaǵaqtut. Tarra qanusripayaaq qin̄iǵnaǵaqtuq qaumamiittuq. ¹⁴ Taatnaqlugu nipl̄iñiqsuq, itna, “Siññiaqpat! Itiñnaqsigaatin.

Makittin akun̄gatniñ tuq̄ñaruaniñ.

Christ-ñumli qaḡgutiyumagaatin.”

¹⁵ Qaun̄atqiaǵill̄apiǵlugu qanuq iñuuniaqtuilaqasi, in̄ǵigusri iñuktun isrumatuitchuatun aglaan iñuktun isrumaturuatun il̄ilusri. ¹⁶ Savaaqallautaq̄aǵniaǵusri piviq̄an̄ñapsi, atakkii iñuurugut uvluḡitchuani ugluvak. ¹⁷ Taatnamik in̄ǵiḡitchi iñuktun isrumatuitchuatun aglaan kan̄iqsimmaǵiks̄ilugu pisul̄ha Atan̄guruam. ¹⁸ Imiliqasri taan̄ñam̄mik atakkii q̄il̄h̄uñniaǵaasri, aglaan an̄alatitit̄tchi Ipq̄itchuamun Irrutchimun [atakkii kamaksripkaǵniaǵaasri Agaayutim]. ¹⁹ Uq̄aǵusri avatmun quyyatin̄ik atuutin̄iglu Iltiq̄sriǵiksuaam aatchuutaiñik, atuḡusri iǵñallautamik uummatipsitñiñ Atan̄iǵmun. ²⁰ Ataramik quyyatigilugich supayaat Agaayutim Aapauramun atq̄agun Atannapta Jesus Christ-ñum.

Tuvaqaatigiich

²¹ Kamak̄kutilusri avatmun pigilugu taluqsriñiqsi Christ-mik. ²² Nulian̄urusii, kamaḡisigik uisi kamaksripmatuntuuq Atan̄guruamik. ²³ Uin̄juruuq qauk̄ǵigaa nuliam, taatnatuntuuq Christ qauk̄ǵigaa ukpiqtuan̄uruat. Ukpiqtuan̄uruat timiḡikkan̄i Christ-ñum, aasriñ

ilinich anniqsuutiqaqtut ilaaniñ. ²⁴ Atrilugu ukpiqtuanjuruat kamaksripmatun Christ-mik taatnatuntuuq nulanjuruat kamaksrilich uumiknik suhipayaagmikni.

²⁵⁻²⁶ Uinjuruasrii, piqpakrsisitchi nuliapsitñik, Christ-tuntuuq piqpakrsiruatun ukpiqtuanjuranik tuqgutrakami ilinjitiñik ipqiqsityağuklugich Agaayyutmun uqalhgigun, suli salummaqamigich igguutiksraqtuğrikaagun imigimik. ²⁷ Christ-ñum injimiñuktitchukkai ukpiqtuanjuruat kamanaqsilugich piññaqnaqsilugillu, taqsraqtaillugich imuñhaurailugillu suli salummaglugillu qanusripayaamiñ pigiilisauruamiñ. Ukpiqsiruat ipqitchuksraurut patchisaillutinj. ²⁸ Uinjuruat piqpagiraksraqigaich nuliatiñ timimiktun ililugich. Takku anun piqpakrsirruaq nuliagmiñik piqpakrsirruq injimiñik. ²⁹ Piitchuq anutmik uumiksirruamik timimiñik. Aglaan nigipchağagigaa qanagiplugulu, taatnatuntuuq Christ-ñum qanagipmigi ukpiqtuanjuruat. ³⁰ Takku uvagullaa ilaviñigigaatigut ilaan timaan. ³¹ Agaayyutim makpigaanani aglausimaruq, itna, “Taamna pisigilugu, anutim unitkisigaa aapanilu aakanilu piqasiutluni nuliagmiñun, tarra iluqatikaasrii atautchisun timinigutik.” ³² Taamna uqalha Agaayyutim sagviñigaa kamanaqñuni nalunaqtuanjuruat, aglaan kanjigsigaa taavruna uqalhum uqagitilaanja Christ-mik ukpiqtuanjuruanglu. ³³ Aglaan uqagipmigaasri, anutillaam piqpagiraksraqigaa nuliani piqpagipmatun injimiñik, suli nulanjuruam kamagilugu uñi.

6

Iyaalugruillu Anjayaqaallu

¹ Ililgaanuruasii, tupigisigich anjayaqaasi Atanikun. Taamna nalaunjaruq. ² “Kamagilugich aapanilu aakanlu” – taamna sivulliuapluni tillisauruq akiqsruutilik, itna – ³ “Pillautauñ itchumuquq ilipnun suli utuqqalilgatağutin iñuuyumuutin nunami.” *Exodus 20:12*

⁴ Aapauruasii, uumisuktualiqsitnagich qitunğasi, aglaan iñukkuksaqsiginj natqiksruutiligich suli isilğiqsuğlugich Agaayyutikun.

Savaktauruatlu Savaktiaqtuatlu

⁵ Savaktauruasii, tupiktausritichi tamatkununa qaukğigikkapsitñun nunami taluqsriğikun kamaksriğikunlu, savautillautapiaglugich qanutitanajillusri savautriumalaaqmatun Christ-mik. ⁶ Savautriñlautağusi ataramik, aasriiñ quyalitñinñiaqasri qaukğipsi takkuatniñhiñaq, aglaan savaktinñisun Christ-ñum savaaqagitchi pisulhanik Agaayyutim piyumalaağlusri. ⁷ Tarraasriiñ savagitchi savaaqsi quviagilugu, savautripmatun Ataniğmun, iñunñik savautriñgitmatun. ⁸ Iñisimatquğipsi kisupayaam akiljusriqağniñhanik atisrilugu Ataniğmiñ savaallautağmigun, savaktaağruugaluanñagmi nunaiñ qaukğigaluanñagmi. ⁹ Qaukğiuruasii, taatnatuntuuq irrutisiginj savaktisri atisilugich. Aniqsraqtusrunağnağich, ilisimalugu Ataniqahiqsiptuuq qilanmi akilğisuiñiaqtuag atunim.

Anjyautnaja Agaayyutim

¹⁰ Aqulliqaasami, sayaqagitchi ukpiqsriğipsigun Agaayyutmik suli tunñasrimakipsigun sanñjanun. ¹¹ Atilugu iluqaan anjyautnaja Agaayyutim, makitalguyumuusriñi qayuktitaglugich pisaasruğmigatai tuunğaum. ¹² Anjyanğitchivut iñuich timiqaqtuag, aglaan anjyaktugut akilğilugich sanñiñiglu pigiilqilñum atanguruatlu pigiitchuag anjalatchiruat iñunñik marrumani nunami, suli akilğilugich irrusriqñuillu silami. ¹³ Tarraasriiñ atuqsijun anjyautnaq Agaayyutim qaisimaakkana. Pigiitchuam uvlua tikitpan makitalguyumuusriñi sayaktulusri. Aasriiñ anjyaguğipsi makitasrugaağisirusri. ¹⁴ Makitatitichi itqanaiyagusri. Tapsiuraagiksilusi ilumutuuruamik, satqatutulusriñu nalaunjarualigimik. ¹⁵ Kamiktummaağiksuatun ililusri quliaqtuağilugu tusraayugaallautana qiuñiññaqatruñilñum. ¹⁶ Ataramik atuqsijun samğuna ukpiqsriñhum gamititichilaruag ikualaruanik qağruñik pigiitchuam. ¹⁷ Atilugu nasrautaa anniqsuğiam, suli tigulugu Agaayyutim uqalha aatchuutaa Irrutchim, atriqaqtuag savikpaktun anjyalipsitñi. ¹⁸ Iluqaisa tamatkua atiligich injqsruñipayaapsitñi ikayyutaagun Ipqitchuam Irrutchim. Qanagituiñagusri qapiqtasunñaqasri injqsruutriğipsigun ukpiqsriuranik nanipayaag. ¹⁹ Uvvasuli agaayutiluna Agaayyutmun aatchuquluna uqaksramnik quliaqtuağulunaju kanjisiññaqtillugu nalunaqtuanjanik tusraayugaagiksuam taluqsrautailaakun. ²⁰ Uqqiraqtigigaanja Agaayyutim isiq-taunñagmaunniñi. Agaayutitichi quliaqtuağuluna tusraayugaagiksuamik taluqsrautailaakun uqahiksrapun.

Pağlasuqsaağutit

²¹ Aglaan ilisimatqupmigipsi qanuğitilaamnik. Tychicus-ñum piqpagikkaqput aniqatvut tuniqsimapluni savautirruaq Ataniğmun uqautiniağasri supayaanik uvapkun. ²² Pisigiplugu taamna tuyugigiga ilipsitñun ilisimatquplusri qanuğitilaaptiknik, suli ilaanun pitchuksaaqulplu.

²³ Agaayyutimtuq Apauruam suli Atanguruam Jesus Christ qinuiññaqaqtillisi piqpakku-tiqaqtillusriñ avatmun ukpiqsriñkun. ²⁴ Uvvatuq Agaayyutim iñuqaqutrisaa illi iluqañitñun piqpaksriruanun Atannaptiknik Jesus Christ-mik tuniqsimaruanunlu isruanunaglaan. Taatnatuq.

atausrinjuullaptiknik suli piqpacksritlasillaaptiknik ihuaqquiritlasillaaptikniglu avatmun. ² Ilumun, quviatchaktikaana atausrinjuullapsi. Isummatiqagupsi atautchmik suli piqpackutigupsi avatmun kinilitkisirusi atautchimun. ³ Uqaviutiqasunjaqasi ilipsitnik suli inillaktasunjaqasi kamanaqsiqlugusi atlanin, aglaan isummatigilugich atlat kamanatluglugich ilipsitniin. ⁴ Ilipsitniinhiinaq pifiinaktaaqagniasunjaqasi aglaantuq atlanun.

⁵ Isumalusi Christ Jesus isumapmatun.

⁶ Jesus Agaayyutauruq.

Aglaan kimmutiqanjitchuq atrinuniaquni Agaayyutmi.

⁷ Naagaunniin qutchigvigigaluaakkani suksraallakkaa suungillapiaqhuni inimiinun.

Ilaa aniruq nunamun atriqaqhuni inuymik.

⁸ Atchiksittullapiaqhuni inimiinun inupayaaniin anignigaunniin tuquq—
tavrakii tuquruq atriliutipluni savvaqhuktitun sannigutam!

⁹ Taavrumuunnaqlugu Agaayyutim kamanaqsiqaga
aasiin aatchuqlugu atigmik kamanatluksuamik atipayaaniin.

¹⁰ Iluqatin Agaayyutim iniqataniin kamaksruqniagaat Jesus
itkisinjagmin qilanmi nunamilu suli tuqusimagaluanjagmin.

¹¹ Iluqatinisuli quliginiaagaat Jesus Christ kisimi atanguniilugu.

Taatnaqpatruj Agaayyun Aapauruq nangaqtauniaqtuq.

Ukpiqsirruat Ittuq Qaumaton Nunam Inuiinun

¹² Ilauramaan, tupigisuulugniqpsitna sivuani piqataukama. Pakmaasiin unajikkaluanjagma ilipsitniin tupigiqqilanjiaqsitna. Uvluqagipkan sakuuktuinaqusi taluqsrihikon sivuqatigagusi inuusitichi annautrauruaq inuutqusiajatitun anniq-suhiksrapisitnunaglaan, ¹³ atakkii Agaayyun sayyiqsuqtigigiksi piyummasiqhusi suli savakkumasiqhusilu quyalikkauksragmiinun. ¹⁴ Suragahipayaapsigun uqapilusunjaqasi naagaqaa qapiqtailsunjaqasi. ¹⁵⁻¹⁶ Ilipsili patchisaitchumuusi Agaayyutim qitungagiliutikkajasi, inuuniqhusi akungatni qaayugniqiruatu lu killuliqiruatu ittuami taqtuatun. Uvluqirraagikmatun qilanmi inuuniagumuusi akungatni inuich quliaqtuagutilugich ilinjich Agaayyutim uqahinik inuupkaitlaruanik. Taatnaqupsi quyagisiruna piqutigilusi Christ aggiqpan, ilisimagiga sakuukigma imailaaguni ingiha.

¹⁷ Aglaan, tuqutauqsigaluanjagmaunniin quyahinauruna. Uvvasuli quviasuqatigigipsi iluqasi aatchuutigikkapsigun uvamnun ukpiqsrihikon, atakkii aatchuqapsitna inugikkamnik taatnatun savautrillapiaqtusi Agaayyutmik. ¹⁸ Taatnaqlugu ilipsipsuq quyayumuusi quviasuqatigilunjalu.

Timothy-lu Epaphroditus-lu

¹⁹ Atanguruakun tuyugiyumaagsigiga qilamipayaaq Timothy ilipsitnun. Aasiin utigumiinaqniqpan quviatchaktinniaagaana uqautiaqsikpana qanuq inuuniapsitnik Agaayyutikun. ²⁰ Atakkii piitchuna atrinjanik ilaan qaunakkiaqiksrapisitnik. ²¹ Iluqatin atlat isumaalutitigigaat suhksraqtin, ilinjich suqtiksriinjitmiut tusaayugaallautamik Christ-kun. ²² Aglaan Timothy ilitchugianiksimagiksi tunjavigiplugu ilaa, atakkii ilaan iluqnaugvigiplugu quliaqtaaqahli tusaayugaagiksuumik atriplugu igniq ikayuiruua aapaminiin. ²³ Taatnamik tuyugihinaagugiga qilamillapiaq ilitchugianikkuma qanuq uqaqsittaalamni inillakpatna. ²⁴ Aglaan tunjavigillapiaqiga Agaayyun uvamnun qilamipayaaq tikihiinaaguhksraga Philippi-mun.

²⁵ Utiqtitaksragigiga Epaphroditus tuyugigaluaqasi ikayuqupluna inuqsriullamni. Ilaalu uvanjalun aniqatigiiksillapiaqtuguk savaqatigiikhunuk akililiqsuqlugich uumiksirit Agaayyutmik. ²⁶ Aipkatqiaqsiiga aisuliqmipman ilipsitnun suli ihuulliuqutigiplugu tusaahiqsi atnignagniplugu. ²⁷ Atnignallapiaqmipuniilu tuqayallapiaqhuni. Aglaan Agaayyutim nagliqiplugu sayyitqikkaa, ilaa nagliksripmatun uvamnun. Taatnaqlugu tuquniqumi ilanayaqaa alianniuhiga pakma. ²⁸ Taatnamik qilamipayaaq ilaa aipkaqukkalaqiga. Utitqikan ilipsitnun ilaan quviatchaktinnayaqasi aasiin ihuulligiga uqigilipsaagayalgitichuq. ²⁹ Taatnaqlugu paglayumagiksi quviasuutigillapiaqiglu Agaayyutikun. Kamakkutiqaglugich inuich ilaaton ittuat, ³⁰ atakkii sugingiqiglu inuullhi savakhuni uvamnun tuquqqaqayahuniunniin. Savautigaasi ikayuquna ilipsi piyumiinaisapsitnik.

3

Ilumun Nalaunjaruatiq

¹ Aqulliulugu, ilauramaan, uqautigisukkaqa una: Quviasuutigisiun Atanguruuq Agaayyun. Algaqsruutinjuligumiinaitchipsi tamatkunija tuyuutimnik ilipsitnun sivuani, atakkii tusaatqilgitchupsiun annaumapkaqasi. Itnauvva: ² qaunakkiaqigitchi tamatkunakna inuunniin pigiitchuaniin siqupsihinaqtuaniin timimik qipmisun iliplugich. Ilinjich ilisautirraqtut nalunaitnutaqaqtuksrauniplusi timipsitni qitungagiliutipkaqukkupsu

Agaayyutmun. ³ Aglaan uvagut ilumun qitunġaġillapiġaġatigut Agaayyutim pisigisrunġaqnagu timivut nalunaitnġutchiġniġilugich. Agaayyuvigigikput Agaayyun ilaan irrusionik ikayuqtiliqhuta suli nangġagikput Christ Jesus iġuugutiqaqtitġhiruq nutaamik. Ukpqiġsriyumiġaitġhugut qaahniġakun annautiniġaġniġluta. ⁴ Aglaan uqaviutigikpatrunn anniqsuliġtiġin tupiksriġlutin qaahniġakun tavra uqaviutigitlukkayaġiga, itna, ⁵ nalunaitnġutchiġkauruġa tuvraqġlugich Jew-nġruat atuiragiġhat tallimat piġasut uvlut atuumaanikmata. Israel-aanġullapiġatunġa aniġipkun, iġuugutauplunġa Benjamin-naġmiuni, auga avuilaq Hebrew-piġataq. Tupiksriġrunġa tillisipayaanġitfik Jew-nġruat maligutaksraġata Pharisee-nġuplunġa. ⁶ Piyummatiqaqpatlunġa iġuugutiqaqtitġhiruġaunniġiġ ukpiġtuanġuruaniġ. Iġuk nalaunġaruahniġaupman tupigilugich maligutaksrat kia-unniġiġ patchisigiyumiġaitġkaa. ⁷ Suragiġapayaatka kamanallapiġaġaluaqtuatunniġiġ uvamni sivuani—paknapak ayaligġitka atakkii anniqsuliksramnun tunġnavigisukkiga Christ kisan. ⁸⁻⁹ Ilumun ayaktuiġnaligġitka. Supayaat tamatkua sapluġhiġaġatnġa iġitġhugiġiksraġaniġ Christ Jesus-nġum. Pakma iġitġhugiġsullapiġaġiga ilaa Ataniġiliutiksraġanġagun. Suapayaasuli isummatigilutigiga sumun atuġumiġaitġlugu pakmaaglaan inuġitlukkiga piġaġiksraġa Christ-mik piġasiutitlunġa ilaani. Tavraknaaglaan isumatiginiġisunġa uvamnik nalaunġasiyumiġaġlunġa sivuġaani Agaayyutim tupigiuraahniġaġlugu maligutaksraġa, aglaan tunġnavigiliutigiga Christ kisan anniqsuġtiksaġa. ¹⁰ Pakma iġitġhugiġsukkiga Christ suli sanġa aniġpkairuq ilaaniġ tuquliġmiġi, suli nagliksaaqtitaulunġa ilaatun, tuquyumlunġa ilaatun. ¹¹ Nalupqiginiġitġhiga iġuugutiġa Christ-kun aniġtikisiplunġa tuquliġmiġi.

Aqpaqsruġiq Akimasaquni

¹² Uqautigiyumiġaitġhiga atriliutianiġniġlunġa Christ-mi naagaqaa ataramik iġuutlasilunġa Christ-tupiġaġataq. Aglaan sakuuktunġasuli Christ-tun ilisaġniġaġklunġa iġuuniaġumiġaġsiplunġalu ilaatun. ¹³ Iġauramaanġ, ilisimarunġa taatniġiniġisilaamniksuli. Atasiq pisullapiġaġiga, piġuġuġlugu itġhuuġiga aglaan ilisuklunġa Christ qanuq itġukpaġa. ¹⁴ Christ-nġum iġitġhugiġpkaġaġa qanuq piġasiutiġiksrapkun inġmigun. Atriġlugu aqpaqsruġtuq sakuullapiġaġhumi piġniġaktaaksraġmiġin uvaġnaptuq sakuullapiġaġmiunġa ilisuklunġa ilaatun. Agaayyutim inġmiġiġ tuquliġaġa taatna iġuuniaqplunġa. ¹⁵ Iluqata nauġaniksimaruġaġuut ukpiġsriġtiġtugun piġasiutiġipluta Christ-mi taatnaptuq isummatigiqata atautġhimik Christ-kun. Aglaantuq atlakun isummatiqagupsu Agaayyutim kanġiqsipaġisigaasi taavrumiġa. ¹⁶ Pakma una inuqnaġit. Sivutmuktuiġnaqta piġatigilugu Christ aullaġvigianikkaptigun.

¹⁷ Iġauramaanġ, iġuuniaġitġhi iġuuniaġhaptun ilisaqagusi tamatkunaknġa maligutġhiruaniġ iġuuniaġhamnik. ¹⁸ Atakkii piġaqtuq atlanik maligutġhisuġitġhuanik Christ-mik—uqautigianikkamnik ilipsitġin aasiġiġ alianniutitlunġa isummatigiaġsikapġich—akilliġisuiruut Christ-nġum tuqulhanik. Piġasiutiniuraġmiġatiġnġu ilaanun. ¹⁹ Timitiġn aanguagiġiutiġplugich agaayyutitun. Kamagiliutiġplugichunniġiġ savaatniġ kanġuġiraksraġaluatiġn, aasiġiġn aguġliġsaanġatni uvlut piġataayumiġaitġhutan Agaayyutim atakkii isummatigihniġaġlugu iġuuniaġliġtiġn maani nunami. ²⁰ Aglaan iluqaptiknun atlaullapiġatq. Isummatigiraġigikput Agaayyun nayuqtiġiplugu, niġiugaqaghuta anniqsuutrimik kisanġiġ ilaaniġ, aasiġiġn taamna anniqsuutri ittuq ataniġ Jesus Christ. ²¹ Ilaan simmiġisigai sayaitġhuatlu tuquraġaqtuatu timivut atriliutilugich inġi kamaġtuamun tuquyumiġaitġhuamun timimiġin. Taatnaġumiġallapiġaġmiplunġi atakkii anġalatchiplunġi supayaanik tavra piuq.

4

¹ Iġauramaanġ nakuagiġllapiġaġipsu suli inuġiplugu piġatauliksraġa ilipsitġi. Quviatġhaktitġkip-sitnġa suli piġpagnapiġatġsi uvamnun. Taatnaġhusi napammaagiġitġhi Atanikun itqagiġlugu qanutun uvamnun piġpagiġqsi.

Alġaqsruutiġ

² Uqautisukkikka aġnak atiqatqauk Evodia-mik suli Syntyche-mik: Nutaami iġuuaġmi Christ-kun qanaaġumiġaitġlutik suli ilannaġiġsitġikġhutik. ³ Iġannamaanġ tuniġsimaplutin, inġiqmiġipiġi ikayuquplugik taapkuak aġnak savaaqatqauk sakuukġhutik siamitġhiġiaġhutik tusaayugaagiġsuamik piġatigiplunġa sulipsuq Clement-lu savaqatitkalu; Agaayyutim itqagiġai iluqaisa atqich aglausimaruat makpiġaġanġiġun iġuudhum.

⁴ Nipliutigianiksimmakkaġa sivuani nipliutitigitiġitġhiga, itna, Quviasuutigisiunġ ataramik iġuuluhisġi Christ-mi. ⁵ Ki, iġuuiġh iġitġhugiġilitrunġ Christ ilipsitġi iluaqutriġapsigun iluqaitġin iġunġnun inġmiguaniġapsigunlu. Ataniq Agaayyun qanittuq ilipsitġi. ⁶ Taatnaġusi isumaaluutiġaġumiġaitġhusi sumik, aglaan inġiqsruutiġihniġaġsiunġ. Uvva, inġiqsruġlipsisitġi uqautilugu Agaayyun inuġikkapsitġnik suli quyalugu ataramik kiggusiaqagapsi. ⁷ Agaayyutim tutqiġsitkisigai isummatisi atakkii taamna qifiuiġniġaġ kamaġatluġtuanġuruq

kaniqsiihigimiñ. Agaayyutim uummatasi qiiñisaaqtitkisigai isumatuiñaqtillisi Christ-mik tunñaqapsi ilaani supayaakun.

⁸ Aqulluuplugu, isummatigupsiuñ ilumutuuruuq kamañaqtaaglu nalaunñaruaglu ipqitchuaaglu ihaqnaqtaaglu, suli isummatigupsigich nakuuuaat atlani, suli itqagilugu quyasuglugu Agaayyun nangaglugulu, tavra tutqikkisirusi Agaayyutmi. ⁹ Uvamniñ ilisaaqatsi Christ-mik akuqtuaagiplugu ilaa iñuudipsitñun, tusaaplugu suli qiiñiqilugu qanuq tunñahiga Atanñuruami supayaatigun. Iisimagupsiuñ ilaa minguiqsiaqvigilugulu uvaptun, Agaayyun qiiñuisqitchiruaq uvaptiknik nayuutigisiruq ilipsitñi.

Quyyatit Aatchuutitigun

¹⁰ Quviasullapiaqtuñ ikayutqikapsitña ikayuqqaagluñ sivauni. Taatnaqługu nangagukigai Ataniq. Ilumun ikayuanikkaluagipsitña aasiñ ilitchuqigigai piviqanqihqsi ikayuiñksrapsitñik uvamnik taimakñaaglaan. ¹¹ Uqautiginjtkigai taamna pisigilugu inuqsriuhiga. Ilitchuñ pisuiqsimaatlasripluñ piqagisinñagma anjiruamik naagaqaa mikiruamik. ¹² Iisimagigai iñuuniatiq inuqsriuqłuñ naagaqaa susuksiinjtłuñ. Ilitchuqimpigigai iñuuniatiq ukpiqsriñikun susuksiinjtukuma naagaqaa niqisukkuma. ¹³ Iñuuniatiñauruñ supayaakun ikayuqsigłuñ Christ-mik sanñisipkairuamik ukpiqsriñimnik.

¹⁴ Naagasuli ihaqqutigipsitña ikayuqłuñ iñuñiñhamni. ¹⁵ Iñauramañ Philippi-mi, ilisimallapiaqigiki quliaqtuañ tusaayugaallautamik Macedonia-mi tavrakñaasiñ aullautiplugu atlanun nunaaqqiñun. Taavapkunani uvluni kisipsi ukpiqtuanjuruasi qaitchirusi maninñik uvamnun. Quyyatigigigai taamna. ¹⁶ Thessalonica-miitnama tuyuqtusi inuqikkamnik akulaiqługu. ¹⁷ Uvvaasiñ niqunqillapiaqtuñ atlanik aatchuusiaksramnik ilipsitñiñ. Aglaan niqiuqigigai Agaayyutmun piliusiaqaliksrapitñik ihaqqutritñapsigun uvamnik. ¹⁸ Iisimatquplusi akuqtuqitka tuyuutipayaasi Epaphrodituskun. Inuqsranqillapiaqtuñ sumik. Aatchuutigikkasi uvamnun ilumun aatchuutigigisi Agaayyutmun. Agaayyutim quyaginiaqaa taamna. ¹⁹ Aasiñ Agaayyutigikkagma qaitchigisigaasi iñugiaksillapiaqługu supayaamik inuqikkapsitñik Jesus Christ-kun. ²⁰ Agaayyutvut Aapauruq kamagikkauli taimuñaaq. Taatnatuq.

Paqlasuiqsaaqutit

²¹ Nayaaññaqitkaguq iluqaisa ukpiqsriuat iñuqataaruat Christ-mi, taatnatuntuq ukpiqtuat nayuqtima tuyuqaaasi nayaañnamik. ²² Iluqatin ukpiqsriuat tuyuqmigaasi nayaañnamik pitłukhutin tamatkua Caesar-m savaktai ittuat.

²³ Jesus Christ-njum ihaqqutaa nayuutiyumaq iluqapsitñi.

Paul-ŋum Tuyuutai Colossae-ġmiunun

¹ Uvaŋa Paul. Uqqiraqtigigaana Jesus Christ-ŋum pisulhagun Agaayyutim. Aglaqatigaqtunja aniqatiptiknik Timothy-mik. ² Tuyuġigikpak una tuyuun Agaayyutim iŋuŋiŋiun Colossae-miittuanun tuniqsimaruanun aniqatiunun Christ-kun. Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta iluaqutillanġigli suli tutqiksillusi.

Quyaytit Agaayuliġmi

³ Quyagikpak Agaayyun aapagikkana atannapta Jesus Christ-ŋum agaayyutita-payaqaqpsi, ⁴ takku ukpiqsrirusri Christ Jesus-mik suli piqpakrsiplusri luqaitnik ukpiqsriruanik. Taamna tusraagikpak ilipsigun suli taatnaqhunuk quyagikpak Agaayyun. ⁵ Piqpakrsiriŋiqsusri ukpiqsriruanik piqutigiplugu niġiugaq pigikkaqsi, taamna tuvvaumaruaq qilaŋmi. Taamna niġiugaq pigiliutiqqaagiksi tusraakapsiun ilumutuuraq tusraayugaallautaq. ⁶ Tusraayugaallautaq quliaqtaugaikauruq ilipsitniun iŋuŋunlu nanipayaq. Aglaan tusraaqqaqapsiun tusraayugaallautaq simmiaqsiŋiġaa iŋuuniahat iŋuich suli iŋuuniahiqsiqsuq, aasriiŋ ilitchuġigiksi iluaqutriŋha Agaayyutim kanjisiplugu ilumutun. ⁷ Tusraagiksi tusraayugaallautaq tumigiplugu Epaphras. Aniqatigigikpak Christ-kun piqpagikkaqpak, atakkii tuniqsimaruaq savaqatigigikpak Christ-kun. ⁸ Epaphras-ŋum uqautigaatiguk Ipqitchuamun Irrutchimun piqpakrsipkaġnipluŋi atlanik iŋuŋnik.

⁹ Taatnamik taimakna uvlumiŋ tusraalġatahaptikniŋaglaan taavrumiŋa agaayyutituiŋaġisigiŋi. Injqsruutiġiptiġiŋ Agaayyutmun kanjisiqkallapiaqupluŋi Agaayyutim pisulhanik, suli isrumatusipkaqupluŋi kanjisiqkaqupluŋi kanjisiqkaqupluŋi ilipsitniun iŋuŋunlu, ¹⁰ suli agaayyutipluŋi agaayyutikuahiqsi Agaayyutmi quyaqnaquplugulu, ataramik savaallautaqqupluŋi suli ilitchuġisaiŋaquplugu Agaayyun, ¹¹ suli agaayyutigiplugu Agaayyutmun sayaksritqupluŋi kamaŋaqtuakun sanŋiagun, iġlututlaquplugu sakiqnapayaq anuqsrulikun quviasuutikunlu, ¹² suli agaayyutipluŋi quyatiqqaqupluŋi ataramik Agaayyutmun atakkii piqasiutipkaqtusri atlanun ukpiqsriruanun iŋuuruuanun Agaayyutmi, iŋuupmatun qaumami. ¹³ Agaayyutim annautiniġaatigut sanŋianiŋi taaqtuam, aasrii tikiutipluta anjaayuaqtuanaun piqpagiraġmi iġniġmi. ¹⁴ Taavruma Iġniŋan Agaayyutim satuġniġaatigut Agaayyutmun natqigutitquplugich itqumayumiŋaġiġlugich killuqsautipayaavut.

Christ Kamaŋniqsruruq

¹⁵ Christ atrigigaa qiiŋniachtuam Agaayyutim inŋaniktuam supayaq iŋiŋtaugaluaqtitnagu. ¹⁶ Christ atrigigaa Agaayyutim atakkii ilaagun supayaat iŋiŋtaurat qilaŋmiittuat suli nunami, supayaat qiiŋniachtuam qiiŋniachtuatu suli anjalatit sanŋiqaqhutij marrumani nunami silamiŋu. Agaayyutim iŋiŋniġai supayaurat ilaagun supayaanun kamanaksruquplugu ilaa. ¹⁷ Christ inŋaniktuq sivuani iŋiŋtaupayaqtuam. Suapayaq itchugaaqtuq Christ-kun. ¹⁸ Christ niaquġigaa timin; taamna timi ukpiqtuanjuruapayaajuruq. Christ-ŋum iŋuudiqatitkai ukpiqtuanjuruat anjipkaqqaqsimapluni tuqujaruaniŋ iŋuupluni taimuŋa. Taatnaqhuni Christ pitniqsruruq supayaani. ¹⁹ Agaayyun sivunniġniqsuq iluqnauguni iŋuusukhuni ataramik iġniġmiŋi. ²⁰ Agaayyutim ilauraagiiŋisitqugai inmiŋun kisupayaat nunami silamiittuallu Christ-kun piiqtuakun Agaayyutim qinnautaanik maqipkaqamiun auni tuqupluni sannigutami.

²¹ Iipsi, itkaluaqtuani unjasriktusri Agaayyutmiŋ iŋuuniaqhusri killuqsautipitni, uumigiplugu Agaayyun. ²² Aglaan pakma Christ-ŋum ilauraagiiŋisinniġaasri Agaayyutmun tuquġimigun sannigutami, aasriiŋ tikiutiruruq ilipsitnik Agaayyutim sivuaganun killuqsautaiqhusri pasiŋaġumiŋaiqhusri. ²³ Tikiŋiŋiaqtusri taimuŋa ukpiqsrutuiŋaġupsi payaŋaġusri nuktinnaġumiŋaġusri suli tiguŋmitqiaġikkupsiuŋ niġiugikkaqsi tusraakapsiunaglaan tusraayugaagiksuaq. Taamna tusraayugaagiksuaq quliaqtuanjuruqtuq iŋupayaanun nanipayaq. Aasriiŋ uvaŋa Paul uqqiraqtigigaana uuma tusraayugaagiksuaq.

Paul Savautriruq Ukpiqsriruanik

²⁴ Quviasuktunja iġlutuqaqku sakiqnaq pisigipluŋi. Nagliksaaqtitaukama timipkun Christ nagliksaaqmatun piuna. Taatnamik quviasuktunja naarrusiqaqkich Christ-ŋum nagliksaaġniŋi pisigiplugich ukpiqsriruanjuruat, tamatka timigikkani. ²⁵ Aullaġniikamaaglaan savautriġimik Agaayyutim uqqiraqtautqugaana ukpiqsriruanjuruat. Taatnamik tiligaana quliaqtaugaŋitqupluŋi tusraayugaagiksuaapayaamik. ²⁶ Taamna tusraayugaagiksuaq nalunaqtuanjuruq Agaayyutim iriqsimakkanja imaknaqana inġilaasaaq. Aglaan pakma sagviġniġaa ukpiqsriruanun. ²⁷ Agaayyutim ilitchuġitqugai qanutun kamaŋaqtigipluŋi nalunaqtuam iŋupayaanun, taputiplugich Jew-ŋunġitchuat.

Unauvva nalunaqtuag—Christ iñuuruq ilipsitñi Jew-nunġitchuani, aasiñ niġiuganiktulstri iñuudiksrapstñik Agaayyutim kamanautaani. ²⁸ Taamna Christ quliaqtuagigikput iñupayaanun, algaaqruqługu sulı ilisautiplugu kisupayaaq ilisimatilaaptikun. Iñupayaaq ukpiqsrıruaġuqugikput Christ-kun ilıłuni iñuquqtuatum. ²⁹ Tarra taamna sakuugutigigiga pisuqtilaamni, sanñjaqłunja Christ-nun sayyutaanik savaktuamik uvamni.

2

¹ İlisimatqugıpsikii qanutupiaq sakuuktilaamnik ilipsitñun tamatkununjalı Laodicea-miittuanun sulı iluqanjitñun qıñiqsımaıtchuanun uvamnik. ² Agaayyutımtuq pitchuksaallanñaġligich piqatigiiġhatıgun piqpakkuıtılikun, sulı nalupqıgıñıaġıluġu kanjısqıllautatıllıgich nalunaqtuanjınik Agaayyutim. Unauvva nalunaqtuag Christ-nuruq. ³ Christ-nun kisimi kanjısqımapkaġai iñuıch Agaayyutim, iluqaanik ilisimaraksranjatnik Agaayyutikun. ⁴ Uqautıgıpsı taavrumıña, kiñaunniñ kinnıpkagıñıaqanı uqallautatıgunun uqautılsrı saglunı. ⁵ Unasrıkkaluannjaġma ilipsitñi piqatauruña irrutchipkun. İlisımagıga atausıñjuqısqı sulı ukpiqsrıñısqı payanajıqhusrı Christ-mik. Taatnamik quvıasruktunja.

Iñuullapiaġatañı Christ-mi

⁶⁻⁷ Ukpiqsrıaqırsrı Christ Jesus-mik atanıġmik, ki iñuunıaġıtçı tunñaviqalñıñıaġıluġu ilaa, kanjıñıgısrı Christ-mi nappagısrılu ukpiqsrıñıapsıgun, ukpiqsrıñısqı sanñısisanıaġıluġu ilisautısrırsıapsıgun ulıpkaulalusrılu quyañıġmik. ⁸ Qaunagıtııçı, kimun-unniñ alapısaaqınnasrı ilisautıtıtıgun sulı imılaaatıgun iñıpaqıtısuratıgun. Taatnatchıch iñuıch ilisautıtıtıñı iñukniñtaqtaurıt sulı itıt anjalarrutaiñıñ sılam, unniısulı ilisautıtıtıñı Christ-mıtñıtaqtaunġıtıchıt. ⁹ Uvvatakkı iluqaġmi Agaayyun iñuuruq inuqsranajıhıni Christ-mi, amıamı ilaan timaani. ¹⁰ Uvvasulı atausrıñjuqatıgıksıpsıu Christ ilıpsıpsıuq piqaqmısrı iñuuhıġmik Agaayyıtıtñıtaqtauruamı ilipsitñi. Christ kamanagıñıqsrauplunı atanġuruq anjalatıpayaanıñ sulı sanñıñıñ. ¹¹ Aasrısulı atausrıñjuqatıkaıpsı Christ-mun, nalunaitñıtıchıqsaurısrı lıilaa. Nalunaitñıtıchıqsauñıtıchısrı timıpsıtñı malıġıtıluġu Jew-nuruat pıłhusıkaanjat aglaan nalunaitñıtıchıqsaurısrı uummatıpsıtñı. Christ-nun nutaqtıtkaasrı piıġıluġu kanjıruaqtaqsı ilipsitñıñ. ¹² Paptıaakkaukapsı kanjıruaqtaqsı ilıvıqatıuruq Christ-mi, aasrıñıñ sanñıan Agaayyıtım anıpkagaasrı nutaamun iñuuhıġmun takku tunñapılsrı sanñıruamun Agaayyıtım anıtıqıtıtıchıruamun Christ-mik iñuuhıġmun. ¹³ İlpsı tuqunjaġalauqtıanı kılıuqsautıpsıgun iñuunıaqhusrı timim kımmutaagun, aglaan pakma Agaayyıtım aatıchuqhusrı nutaamı iñuuhıġmik piqataulsrıgaasrı Christ-mi. Sulı natqıutıgıaasrı ilıuqıtıñı kılıuqsautıpsıtıñı. ¹⁴ Sulıasrıñ piġaa aglausımarıuq akıknjaqtauruuq uvaptıknun. Aglausımarıuam uqautıgıgaa malıġıtıchıñıġıqıput Agaayyıtım iñuunıaqurrıtaiñıñ, akıknjaıtıġıqıluġu uvaptıknun. Agaayyıtım tıgunıgaa taamna aglausımarıuq aasrıñ kıkıaktıutıplugu lıilaa sannıġıtamı. Taavrumıuna piġai kılıuqsautıv. ¹⁵ Aasrısulı Christ tuqkamı akımanıqsıuq ilıuqıtıñı anjalatıpayaanıñ nanıpayaaq sulı sanñıñıñ sılam. Christ-nun qıñıqtınnıgaa kisupayaaamun sanñıqatıluktılaanı ilıñıtıñıñ.

¹⁶ Anñua kısımununniñ atannıqsınnıaqsrı niġıkkapsıgun naagaqaa imıkkapsıgun unniñ niġıqıpvıkaapsıgun naagaqaa niġıqıpvıkaatıgun tatqılıtıkman naagaqaa mıñıuıqsıaġvıksıgun. ¹⁷ Taatnatchıch iñuunıaqurrıtıt Christ-nun taġġagıgai. Tıkkuaġıtıauñıñıaġınsıt Christ-mun ilaan agıġıñıalhanunaglaan. ¹⁸ Uqautıpkagıñıaqsrı kılıuqsagıñılsrı. Taatnatchıch iñuıch atıchısuatun ilıplıtıñı putlatunıqsıt ısraġılıñınun ataramı uqaġıplugıch qıñıquıraakkatıñ. Qıtıchıġıllıapiaqtıt inmiknik atakkı iñukniñtaqtauplunı ısrummataat. ¹⁹ Taatnatchıch iñuıch inñajıqsauñıurıt Christ-mi. Christ nıaquuruq lıilaa ukpiqsrıruat timıgıgai. İluqaġmıñ ataruat nıaqumun nıpyaatıgun nukıktıgunlu aglısuurıt atautıchıknun, Agaayyıtım aglıpkıaqługıch.

Tuquıġılu İñuuhıġılu Piqatıgıplugu Christ

²⁰ Christ tuqupman tuquqataurusrı Christ-mi. Taatnamı anjalatıñıaıqsıksraurusrı tamatkununja anjalarrıtıñıñ sanñıñıñunlu sılam. Suvaatamı tupıgıvısgıg iñuunıaqurrıtıt, itınaqsımarıuat, ²¹ “Niġıñıaqnagı taamna, uuktıaġıñıaqnagı, akıuġıñıaqnagı.” ²² İluqatıñı tamatkua iñuunıaqurrıtıt atıġumıñıaitıchıt, atakkı iñuıch piġıaġıgaıch. Tamatkua iñuunıaqurrıtıt tunñaviqalñıñıaġınsıt iñuıch tıllısnıñıtıñıñ ilısaıtıtıñıtıñıñunlu. ²³ İtkaluaqıtıñıñ nalaunñaruatun iñuıch putqatıqtılapılugıch sulı ilıtıqsıqaqıtıñıñ atıchısuatun sulı anasıñıñıqsagıtıllıgıch timıñıñı pıgıplıgıch kılıuqsautıñıñı, aglaan tamatkua iñuunıaqurrıtıt sumun atıġumıñıaitıchıt. Tupıksrıñıhatıgun tamatkua iñuunıaqurrıtıt iñuum piġıumıñıaitıchıt pıġıtıchıuaq kımmutaa timım.

3

¹ Anjtiqataurusri Christ-mi. Taamna taatniitpan ilipsitñi, kipigñiugutigituñiaqsigik pakmaniittuat, Christ-ñum irviani, aqvuitaupluni taligpiani Agaayyutim. ² Isummatigituñiağlugu iñuuliqsi Agaayyutmi. Isummatigisunatnagich nunam pigikkani. ³ Ilipsi tuquruatun iñuktun ittuani atuiñiqsursri atuğugaluakkapsitñik. Pakma nutaamık iñuuliqtausri piqatigiplugu Christ iriqsimaruag Agaayyutmi. ⁴ Christ iñuuligikkaqput qifiñnaqsikpan ilipsipsuug qifiñnaqsiqatiginiagiksi, piqataulusri ilaan kamanautaanı.

Uturuqauruag Iñuuliq Nutauruaglu

⁵ Taatnamik tuqgutchigik iluqaisa kanjıruaqnitnıqtaurusri ilipsitñi. Isummatigisitchi ilipsitñik tuquruatun kimmutağlugu qanusripayaag sayuñalıq, qanusripayaag qaayugnaqtuaq, kimmutignıqluk, suli kaviugutılıq. Amiami, iñuk kaviuqtauruag atlas sullıñauranjitñik aanguuqtuqtaurusı. ⁶ Tamatkunuuna Agaayyutim qinnautıgai iñuich tupiksriñgıtmeta ilaanik. ⁷ Sivuanıqanña killiqisruugaluqmirusri taatnatun iñuunıaqapsi killugñi. ⁸ Pakmapak piqsıgik iluqaisa tamatkua, qınnaun, qınığun, kipinıuqsriñiq, uqagñıqluutrıñiq, qaayugnaqtuanık uqaqalıq, ⁹ suli sagluqquotingıusri avatmun. Atakkii anjalatağingıgasrı iñuunıağıruapsı savaaqtuummağmi, mattaqmatun atnuğaağruaq. ¹⁰ Pakma iñuunıağısi nutaagıuqtuq, atıpmatun atnuğaaçtıamık. Agaayyutmun nutaqtıllusrı ilıtqulusrı ilaatun. Tarraasrıñ ilıtçugıpsaağnıaqtusrı Agaayyutmik iñiqsırigıkkapsitñik. ¹¹ Iñuich nutaagıuqamin Christ-kun Jew-ñungıtçuatlu Jew-ñuruatlu, nalunaitıutçiqsıttuatlu timimikni nalunaitıutçıhiñgıtçuatlu, sumıknaqtuatlu satkulıqıruatlu Scythians-tun, savaktaagruuruatlu savaktaagruungıtçuatlu atlagıiñiqsut. Christ qaukiıllapıaqtuq tamatkunakña iluqaitıñi suli iñuupluni iluqaitıñi iñugıkkagñiñi.

¹² Agaayyutim piksraqtaagıgasrı piqpagıplusrı. Taatnamık iñuk atıpmatun atnuğaaçtıamık ilipsi piqpakkutısitchi avatmun, iluaqqtıllusrılu, atçıgıusrılu, agganıaıllusrılu suli ıglutuutilusrı. ¹³ Anuqsrutıllusrı avatmun suli natqıgıtısırımaagıusrı nallıqsi uqagtıyaagpan akitıñagıusrı. Natqıgıtıllusrı atrıluğagaayyun natqıgıtırpmatun ilipsitñik. ¹⁴ Una piłuktuag iluqaitıñi, piqpakkutıtuñıagıtchi avatmun. Atakkii piqpaksrıllıhum atausrıñıuamapkallapıagıai iñupayaat. ¹⁵ Ki qıñıuıñıanjan Christ-ñum anjalatağıısıgik uummatısrı isrummatısılı. Agaayyutim iluqasrı atausrıñıuqtıtkaasrı iñuugıtıgııquplusrı qıñıuıñıaqagıusrı avatmun. Aasıñ ataramık quyyatıqagıtchi. ¹⁶ Ataramık isrummatıgıısıgik iluqaisa Christ-ñum ilısautıtai suli ikayuutıllusrı avatmun kanıqsiñıksrıatıgıun ilısautıtıt, pıtçuksaağıtıgilugu avatmun puqıñıkun, atuğusrı psalms-nik atıutınıglu suli quyyatıqagıusı Agaayyutmun piqıtıgilugu iluaqqtıaa. ¹⁷ Qanusrıpayaamık savakkıpsı naaga uqagıpsı, atuumaruksrıuruq atqagun atangun Jesu-ñum quyyavıgilugu Agaayyun aapauruag Christ-kun.

Iñuunıaqıtıgıñıq Nutauruakun Iñuulıkun

¹⁸ Ağnuruasıi, kamagılgıch ıısı, atakkii taamna nalaunıaruq Agaayyutmi. ¹⁹ Uınuruasıi, piqpagılgıch nulıasrı agganıairrutılgıch. ²⁰ İlaalugruuruasıi, tupıgilugıch anıayuqaasrı supayaatıgıun. Taamna quyaqnaqtuq Agaayyutmi. ²¹ Aapauruasıi, uumıtçaqusaasunıaqnagıch qıtungasrı, atakkii qapınasıvıaqıtut kamaksrıgalıuagımkıñiñ ilipsitñik.

²² Savaktaagruuruasıi, tupıgilugıch qaukısı supayaatıgıun. Quyalıtıñınıasrıñıaqasrı qaukıpsıtñik takkuatnıñıñıaq, aglaan savautısıgıgı qanıtıtangıllusrı talugıluğagaayyun. ²³ Savautrıgıpsı iñunıık savaagıyumagıksı pısuqtılaapsıtñi, atakkii savautrıllapıaqtusrı Agaayyutmik savautrıapsı iñunıık. ²⁴ Itqagıısıuñ akıllıasrıakırsraqsı Agaayyutmiñ akıqsruıtıgıkkana iñunıımıñun. Qanusrıpayaakun savautıllapıagıksı Atanıq Christ ilaañıñıaq. ²⁵ Aglaan kıña taimña nalaunıatçualıqıruaq akuqtıgıısıruq anasrıñıuqsautmik. Agaayyutim irrıtıgıai atısrıplugıch iñuıch.

4

¹ Savaktıqagıtıasıi, irrıtısıgıgı savaktısrı nalaunıaruamık atısılugıch, aasıñ itqagılgılu atanıqagıtılaaqısi qılanımi.

Alğaqsrıutıt

² İñıqsruqtıñıagıtchi suli ataramık quyamaagılgılu Agaayyun. ³ Uvva, tıgutaanıruñıa piqıtıgıplugu qulıaqtuqağıña tusraayugaagıksıuamık. Taatnamık itqagııluta agaayugıpsı Agaayyutmun aatçıuquluta pıvıksramık qulıaqtuqağıksrıptıknık tusraayugaallautamık Christ-ñum nalunaqtıuanıagun. ⁴ Agaayıtılunıa qulıaqtuatlıkısrapkun tusaayugaagıksıuamık iñunıun kanıqısnıağılgılu. Taamna pıraksrıgıkkaga. ⁵ İñuunıağıusrı puqıksaañıkun akungatnı ukpınatçıuat atıllıatagıluğı pıvık pısuqtılaapsıtñi. ⁶ Uqalıqısi ataramık quyaqnaqtıçıuñ iñupayaanun suli ilısımayımausılı qanuq kıgıtıqagıksrıpsıtñik kısıpayaamun nalıllıgu.

Paglasıuqsaağıtıt

⁷ Tychicus piqqapiplugu aniqatigigiga Christ-kun tuniqsimaruaq uqqiraqti suli savaqatiga Agaayyutikun. Ilaan uqautigisigaasri iluqaitnik atuumaruanik uvamnun. ⁸ Taatnaqługu tuyugigiga ilisimatquplusri qanuq itilaaptiknik suli pitchuksaaquplusri. ⁹ Tuyugimigiga Onesimus tuniqsimaruaq piqqapiplugu aniqatvut Christ-kun. Ilaa ilagigiksi. Uqautigisigaasri atuumpayaaqtuamik uvani.

¹⁰ Aristarchus-ñum tigutaanjuqatigikkağma suli Mark-ñum, uyugunjan Barnabas-ñum, tuyugaasri nayaannamik. Uqautianikkipsi qanuq piłiksranjanik Mark-ñum aggiqpan. Tutqisitchumagiksi. ¹¹ Joshua taiyuutiqaqtuaq Justus-mik tuyuqmiuq nayaannamik. Taapkua pinasut kisiitnik Jew-ñuruat savaqatigigitka piqutigiplugu anjaayuqautaa Agaayyutim. Ilinisa ikayullapiagaatna araaqtuqlunjalı. ¹² Epaphras-ñum nunaqatipsi suli savak-taan Jesus Christ-ñum tuyuqmigaasri nayaannamik. Ilaan agaayyutigaasri Agaayyutmun ikayuquplusri sanñilusri suli nalaunñalusri ukpiqsriłipsigun. Agaayyutipmigaasri ilisimatquplugu Agaayyutim pisuutaa supayaatigun. ¹³ Iisimapiagiga qanutun iniqsruutriłha piqutigiplusri ukpiqsriuatlu inuuruat nunaqqinñi atiligaak Laodicea-mik Hierapolis-miglu. ¹⁴ Luke piqqagikkauruaq taakti Demas-lu tuyuqtuk nayaannamik.

¹⁵ Nayaannaagukkitka ukpiqtuanuruapayaat nunaqqiani Laodicea-ñum suli ağnaq atilik Nympha-mik ukpiqtuanuruatlu katiragaqtuat taavruma tupqani. ¹⁶ Agliqiağianikkupsinun una tuyuutiga ilipsitñun tuyugiyumagiksi ukpiqtuanuruanun Laodicea-mi agliqitqulugu agaayyuvinmikni. Aasiłi agliqiyumagiksipsuuq tuyuun Laodicea-ğmiunun agaayyuvip-sitñi. ¹⁷ Uqautiyumagiksi Archippus, “Naallapiagun savaaq atangum tillisigikkaña savaquplugu.”

¹⁸ Uvana Paul argamnik aglakkiga nayaannağa, “Puuyugñiaqnasriun pituksimağiga isiq-sivinmi.” Agaayyutimtuq iluaqutilisi.

Paul-ŋum Sivulliich Tuyuutai Thessalonica-ġmīnun

¹ Paul-miñ Silas-miñlu suli Timothy-miñ ukpiqtuanuruanun ittuanun Thessalonica-mi pigipkakkari Agaayyutim Aapaauruam suli Atanguruam Jesus Christ-ŋum. Uvvatuq iħaaqqtumik suli qīñuiññamik qaitchilisi.

Iñuuniatħatlu Ukpiġusriatlu

² Agaayyun iluqapsigun quyyatigiraġigikput, ataramik agaayullaptikni itqagīplusri. ³ Agaayyutmun uqaqatitluta itqagīgikput, qanutun ukpiqsriħapiaħiqsi, piqpakstriħapiaħiqsi, niġiugaħallapiaħiqsi Atannaptikni Jesus Christ-mik. ⁴ Aniqatiumaan! Agaayyutim piqpakstriħa ilipsitñik nalunġitchikput inmiñun piksraqtaagīplusri. ⁵ Uvvatakku tusraayugaallautaq ilipsitñun tikiuti'aptigu, nipilhiñakuunġitchuaq aglaan sanġnikunlu suli Ipqitchuakun Irrutchikun, ilumutuħha nalupqigingīqūgu, taatna tikiutigikput. Iħisimagiksi qanuq iñuuniahīqput iħaħiksrapstīñun ittuaq ilipsitñiitnapta. ⁶ Iħipsi uvaptiknun suli Ataniġmun tuvrauti'apsi, atqunaq nagliksautigigaluannan, uqaliq quvianakun Ipqitchuamiñ Irrutchimiñ akuqtuġiksi, ⁷ itna ilipsi iluqaitñun ukpiqtuanun Macedonia-mi suli Greece-mi atraksraqūghusri. ⁸ Uvvatakku siaminnigīksi Atangun uqalħa iluqaitñun nunariñun Macedonia-mlu Greece-ŋumlu, aasriñ tusraayugaallautaq ukpiġutiqaġnipsigun Agaayyutmun siamitmiuq napmupayaaq, uvaptiknununniiñ ilaraksraiġūgu. ⁹ Iñuich iluqagmīn uqaġigaaq qanuq ilipsitñun akuqtuħīqput taamuħa tikitñapta, suli qanuq mumiħiqsi aanguaniñ Agaayyutmun, Agaayyun iñuuruuq ilumunlu ittuaq savautisrukūgu. ¹⁰ Uqaġipmigaat taqqsilaqsi Iġniġikkarijanik Agaayyutim qūlanmiñ, Jesus-mik, Ilaan anjtiqksitaġikkarijanik tuquħgmiñ. Aasrii taavruma Jesus-ŋum annautigisigaatigut Agaayyutim qinnautaaniñ tikitħuksramiñ.

2

Paul-ŋum Savaaħa Thessalonica-mi

¹ Aniqatiumaan! Iħipsipsuuq ilitchuġianikkaqsi tikiuamaħīqput ilipsitñun suilaaakun inġiħha. ² Iħisimarusri qanutun nagliksaanjaniktilaaptiknik suli kannunakun anjalakkautilaaptiknik Philippi-mi. Naagauvva Agaayyutipta sayyiqsimaagaaatigut quliqaqtuaqupluta tusraayugaallautami ilipsitñun iġlutuħaptikni atqunaq akilħīqisuutmik. ³ Uvvatakkun ilipsitñik quliqaqtuaqtitluta kinniqitqusraanġitchiptiġiñ, unniñ qaayugnaqtuakun pitqusraanġitchiptiġiñ, naagaqaa kisumik pisaasruġmigagñianġitchugut. ⁴ Aglaan Agaayyutim pitquħagun ataramik uqaqatugut, takku Ilaan piksraqtaagīgaatigut tusraayugaallautami quliqaqtuaqupluta. Iñuñnik quyalitñiñiġummatatichugut aglaan Agaayyutmik iñuuniahāpta naipiqtuqtaanik. ⁵ Tikiuamāġiħīqput uqayusralikun nalupqigingīchiksi naagaqaa kaviuħiq matummīñiāġūgu —Agaayyun iħisimarigīgikput. ⁶⁻⁷ Iħipsitñiñ unniñ atlaniñ quyagitchiuniahīñanġitchugut. Nānāquħhiñaugaluaqtugut ilipsitñun atakkii Christ-ŋum uqġiraqtigīpluta, aglaan ilipsitñi ittugut agganaiqhuta aakauruam qaunaksriħa qitunġamiñnik atriplūgu. ⁸ Piqpagivagītusri Agaayyutim uqalħiñāġiñisanāgun aglaan iñuħlaptigunlu piqasriqsuliksraqsi itqanairrutigīgikput. Iħipsi uvaptikni piqpaknallapiaqhusri. ⁹ Aniqatiumaan! Iħumun itqagīgiksi qanuq savahīqput sakuukħuta! Unnuaqtuummaan savaktugut, ilipsitñi akiyauyumanġitluta Agaayyutim tusraayugaallautana ilipsitñun uqauti'aptigu. ¹⁰ Iħisimarusri, Agaayyutim iħisimampmiuq, irrutchiġput ilipsitñik ukpiqtuanuruanik ipqisilaana nalaunnaplunilu patchisaitlunilu. ¹¹ Iħisimagiksi pitchuksaagīħīqput ilipsitñik atriplūgu aapa nakuuruuq qitunġamiñnik pitchuksaagīpmatun. ¹² Pitchuksaagīpsi arakħusri itqugaluahusri iñuuniahīqitqukkarijanun Agaayyutim tuħūmaripsi anāayuqautmiñi suli kamanautmiñi piqatautqupluta.

¹³ Agaayyutim uqalħa tikiuti'aptigu, tusraa'apsiun, akuqtuġiksi iñuñmiñ pipmatu- unġitchuaq aglaan Agaayyutmiñ uqalġiġplu, taatniħllapiaqmīplunilu. Uvvatakkun akun- napsitñi ukpiqsriurani Agaayyun savaaqatūgu. Taatnaqūgu uvaguttuq ataramik Agaayyun quyagikput. ¹⁴ Aniqatiumaan! Agaayyutim ukpiqtuanuruanisun Judea-mi iħiñisitun pigiliutipkaqtuatun Christ Jesus-mun taatnatuntuuq savautisriagaqatsuri. Iħipsi- sipsuuq taatnatun piyuqaqsiuħgimik nunaqatipsitñi iġlutuqtusri Jew-ŋuruanīñ tasrapkua iġlutuipmatun, ¹⁵ tuqquchiruanīñ Ataniġmik Jesus-mik suli sivuniksriqirīnik, tasrapkua uvanalu ilakkalu piyuqaqmigaatigut. Qanutun Agaayyutmi quyaqnaisigivat! Iñuñni uumiksriñuplutinj! ¹⁶ Uqautriħksraptikniñunniñ Jew-ŋunġitchuanun anniqsuliksrañatnik nutqaqtinniaġaluagaatigut. Taatnatchich killuġmik ataramik iħiñtaqatut Agaayyutim qin- nautaanun tikiññiħiġmiknunaglaan.

Paul-ŋum Tikitqikkummiuħa Iħiñitñun

¹⁷ Aniqatiumaan! Uvaguut piisaallaaptikni ilipsitniin sivikisuurami, qanutun piitchivisi qiniitqikkumagaluahusri. Isumaptigun nayugaluagipsi. ¹⁸ Ilipsitnun utitqigukkaluaqhuta, uvanja Paul utitqinjiaallakkaluaqtunja. Aglaan Tuungaum pirailigaatigut. ¹⁹ Aglaan ilipsi kisipsi niigiugaqavigigipsi, quvianagiplusri, sulii akimalikun uqautigitlaplusri Atannapta Jesus-nun sivugaani aggiqpan. ²⁰ Ilumutun kamanautigigipsi quvianagiplusri.

3

¹ Aasriin iglutulguiqaptigu, ittuallaliksraprigun Athen-mi sivunniqsugut ² tuyugihani Timothy aniqatvut savaqatigikkaqput Agaayyutikun quliaqtuqaqahimi tusraayugaallautamik Christ-kun. Tuyugigikput sayyiquplusri sulii ukpiqsrihigsi ikayuquplugu, ³ nalliqsiumniin utiqungitlugu makuninja piyuqaqsuuhgnik piqusriiguni. Taatnatchich piyuqaqutit Agaayyutim pisuhigigai uvaptiknun. Taatna ilitchuagianikkiksi. ⁴ Uvvatakkun innaptikni ilipsitni sivuani uqautigipsi taatna piyuqaqsuugisihipluta, aasriin kanjqsianihapsisun tamarra taatnatchich atuummirut. ⁵ Iglutuutigiugama ukpiqsrihigsi kanjqsisuklugu, taatnaqlugu Timothy tuyugigiga. Pinjksraqtunja Tuungagmun killuqaqsatinniaagasugalusri, iluqaniasrii savaqput sulaamun innasugalugu.

⁶ Pakma Timothy ilipsitniin uvaptiknun utiqman, tusraayugaagiksaanik ukpiqsrihapsisun sulii piqpakkutipsigun tikiutiplumi, uqautigaatigut ataramik uvaptiknik itqaqsrihiplusrisuuq sulii atqunaq qiniigunnipluta uvaguttuuq ilipsitniin qiniigkmatun. ⁷ Aniqatiumaan! Taatnaqhuta iluqaani ihuullihaptikni sulii nagliksaaqsuuhaptikni ilipsigun piyumasriilaakkaurugut. Ilipsi ukpiqsrihapsi sayyillaagaatigut. ⁸ Pakma ihuugisipiaqtugut ilitchuagianikapta makitatalaapsitniiksulii payanajigusri ihuuniahapsitni Agaayyutikun. ⁹ Quyyatinik Agaayyutmun ilipsigun qaitchihihaaguqtugut, quyalugu quvianagipkakkajagun sivuqqamiini ilipsi pigiplusri. ¹⁰ Unnuqaqtuummaan ihjqsullapiagikput qiniitqigukhusri aasriin inuqnaqtuanik ukpiqsrihapsitni qaitchipsaaagusri.

¹¹ Uvvatug Agaayyutipta Aapauruam inmiinik sulii Atannapta Jesus-nun tiksilisigut ilipsitnun. ¹² Uvvatug Atangum Jesus-nun piqpakkutri avatmun sulii ihuunjun iluqaitnun naupkallanigaumigaa, piqpaksrilipput ilipsitniin atrilugu. ¹³ Taatnagupsi sayyigisigaasri, Aapauruam Agaayyutipta sivugaani patchisaigusri sulii ipqihlusri qakugu Atannigikkaqput Jesus aggiqpan piqasriiguni ihuunnik pigikkaamiinik.

4

Ihuunialiq Quyaqnaqtuaq Agaayyutmi

¹ Aniqatiumaan! Uvvasulii uvaptikniin ihinjanikkaqsi qanuq ihuuniahksraqsi Agaayyutmi quyaqnaqlugu, ilumun ihuuniahagianikkapsisun. Pakma Atangurum Jesus-nun atqagun injigipsi uqapsaaqhusri atuitquplusri pitluglugu. ² Uvvatakkun ilisimagisri ilisauttutigianikkavut ilipsitnun Atangurum Jesus-nun anjalatchihagun. ³ Taamna Agaayyutim ilipsitnun pitqutigigaa, ipqihlusri piisimaagusri sayunajigimiin. ⁴ Atausriukattaagusri anjuit ilitchuagiraksraagigiksi qanuq ilaqatiksraahksraqsi ipqihkun nalaulugu, ⁵ itna killukun kimiksrihikuunqitchuaq piruatitun Agaayyutmik naluplutinj. ⁶ Tarra kia-unniin killukuangillijun aasriin saglutaqlugu aniqatni atlatuagilugu nulianja. Taatnatchikun sivuani uqautianikapsi algaqsullapiaghusri, Atanigmun anasriinjuqsautiqaqagisihiplugich tamatkua taatnailiplugu nalaunqitchuat. ⁷ Agaayyutim tuqlungitchaatigut ihuuniaqupluta qaayugnaqtuakun aglaan ipqihkun. ⁸ Taatnaguni kia tamatkua ilisauttutit ayuummiyumigich ihuunnik ayaksimanqitchuaq aglaan Agaayyutmik, qaitchirigikkapsitniin Ipqitchuamik Irrutchimik.

⁹ Taamna aglanqitchumaunniin nakuuruq piqpaksrilapsigun ukpiqtuaqatipsitniin. Uvvatakkun ilipsi Agaayyutmiin ilisauttusriaqaaniksimplusri, qanuq piqpakkutitiksrapsigun avatmun. ¹⁰ Sulii taatnailiplugu aniqatiupayaapsitnun iluqaani Macedonia-mi irrusrigianiklugu. Aniqatiumaan, taatnaguhugu injigipsi atuitquplusri pitluglugu. ¹¹ Sivunniutlugu ihuuniahksraqsi ihuksruigusri, ihuich atlas ilaksianqigilugich sulii ihuunniutiksraqsi pihiinaktaagimigalugu, maliglugu uqautianihqput ilipsitnun. ¹² Taatnagupsi ihuagitchiudiq tamatkunaknja ukpiqsrihigitchuaniin pihiinaktaagigisigiksi, sulii kisumun inugikkapsigun tunnaaqsiyumihaitchusri.

Atangum Aggihksrana

¹³ Aniqatiumaan, pakma ilisimatqugipsi ilumutuuhgmik ukpiqsriuatigun tuquruatigun alianniugaqsisruuqaasri tamatkunatitun niigiugaitchuatitun ihuuhgmik isruiitchuamik. ¹⁴ Ukpigigikput Jesus tuqulgaahuni anjitiqihha. Taatnatuntuuq, ukpigigikput Agaayyutmun aggiutipkaqisiihat Jesus-mun tamatkua tuquruat ilaanik ukpiqsriplutin. ¹⁵ Tamarruminja Atangum ilisauttutaanik uqautigipsi, uvagut ihuuruani taivrumanu uvlumi Atangum aggihani tamatkua tuquaniktuat sivulikkumiinaitchivut. ¹⁶ Nipituruuq tiliin itkisiruuq, sulii

qaukdiat isragulgich nipliqqan suli Agaayyutim qalguqtautaa nipliqqan Ataniq inmiñik pakmakña qilañmiñ atqagisiruq. Taipchua tuquruat Christ-mik ukpiqsriplutin inuñigimun aniqqaagisirut. ¹⁷ Tarakña uvagulli inuuruani taivrumani tatpaunautrauniaqtugut piqatig-ilugich nuviyanun paaqlugu Ataniq silami, aasriñ Ataniñmi ataramik iqataugaqsiluta. ¹⁸ Taatnağusri avatmun tamatkunuuna uqalıqtigun arautisitchi.

5

Itqanağitchi Atangum Aggıksranjanun

¹ Aniqatiumaan! Atuummiruksrat aglaliksranjat ilipsitñun inuqnanğitchuq. ² Uvvatakku ilipsi kanjicsimmağiksianikkiksi Atangum uvlua aggıqsuksraq niğiuñgısilusri atrilugu tiglinñaiaqti unnuami. ³ “Suapayaaq nuyuağnaiqsuq.” Taatna inuich nipinikpata, taimmaiñaq piyaqqulhum tikitkisigai annakkumiñaiglugich, itna liilaa auliyautikkanjatun ağnaq iğniñiksranjanun. ⁴ Aniqatiumaan! Aglaan taamna nalunğigiksi, suli Atangum uvluan niğiuñgıllağumiñaigaasri tiglinñaiaqti atrilugu. ⁵ İluqasri inuñni qaumami inuuniaqtusri, savaasri sagviplutin. Uvagut taagmi inuunianğitchugut iriğaqtulikun. ⁶ Taatnağuta atlatitun siñiktuangıqsa, iqiğuta qauğrimaagıksa. ⁷ Takku unnuami inuich siñiğaqut, unniñ unnuamik imiliğviqatut. ⁸ Aglaan uvagut uvlumik irviqatquani qauğrimaagırsaurugut. Satqagutiruksaurugut ukpiqsriğimik suli piqaksriğimik suli nasrautiluta niğiuqqağiksramik anniqsuliksraptiknik. ⁹ Agaayyutim tigusriagıñgitchaatigut qinnautni iğlutuqulugu aglaan anniqsuğıaq piññaktaagıtquplugu uumuuna Atannaptigun Jesus Christ-kun, ¹⁰ tuquruakun piqutigiqluta, inmiñi inuuniaqatigisrukhta qakugu aggiqqan, inuugaluñnapta naagaqaa tuqugaluñnapta. ¹¹ Taatnağusri araqtuutititchi avatmun sayyillaagıtulilusri tuniqsimatlasriusri taatna pakma pisuupmatun.

Aqułlıch İhsauttitit suli İlammiğutit

¹² Aniqatiumaan, inıgıpsı kamagıtquplugich tamatkua savaaqatquaat akunnapsitñi, tamatkua Atangum tigusriagıkkani sivulliuqtautquplugıllu ağaqsruıtquplugıllu. ¹³ Kamagiuraaglugich tamatkua savaagıkkanaq piqaksriğhatlu piqutigilugu. Akunnapsitñi qıñuiğusrimaagıusri. ¹⁴ Aniqatiumaan, iqiasruuruat ağaqsruqsıgik, qapınjasriruat pitchuksaağlugich, sayaitchuat ikayuğlugich, iluqaisa anuqsrutilugich, ¹⁵ kanjicsimalugu akisaqtunğıksraqsi piğiitchuamun piğiililugu, aglaan ataramik savaaqalıksraqsi nakuuruamik avatmun suli inuupayaamun. ¹⁶ Ataramik quviatchauğıusri, ¹⁷ inıglugu agaayulusri, ¹⁸ qanusripayaami irviqanñapsı quyalusri. Taatnatun Agaayyutim pitqugaasri inuuniağapsitñi Christ Jesus-kun. ¹⁹ Nutqagtinniasrunaqnagu İpqıtchuam İrrutchim savaagıkkana, qamitchiñiaqmatun ikniğmik. ²⁰ Sivuniksriqirit uqalıhich ayaumasrunaqnagich. ²¹ Sua iluqaan naipillugu, qanusriq nakuuruaq akuqtuagılugu piññaktağılugulu, ²² qanusripayaamiñ piğiitchuamiñ piisimaagıusri.

²³ Agaayyutimtuq qıñuiññamik qaitchirigikkapta ipqiqsagıumigaasri inmiñun iluqnağusri, suli qaunagıyummigaasri irrutchisılu inuusrisılu timisılu patchisaıllugich Atannapta Jesus Christ-ñum aggıksranjanun. ²⁴ Taatna İlaan tuqıtuğıgıkkapsı inıqtağıtılagaa, takku tuniqsimaruq.

²⁵ Aniqatiumaan! İnjksruıtıyumiğıptıgıt. ²⁶ Pağlalugich aniqatiut iluqaisa kunıgutmik ipqıtchuakun piqpakutılikun. ²⁷ Tillisıgıllapiagıga Atanguruam anjalatchisaagun taapkua tuyuıtıt aglıqıksranjat aniqatiunun iluqaitñun. ²⁸ Atannapta Jesus Christ-ñum iluqqutrisaan nayuğumigaasri.

ilipsitñun iluqaakkun uqaḥaptigunlu suli aglaptigun tunñalusri. ¹⁶ Uvva Atannapta Jesus Christ-ñum inñiñnik suli Agaayyutim Aapapta piqpagipluta suli ihuaqqutrihigimigun isruilaamik araaqtuutnik suli niñiugallautamik qaitchigaatigut. ¹⁷ Ilaantuq aragligich uummatrisi sanñjisilusri atuiñiksrapsigun nipiqañiksrapsigunlu iluqaanik nakuuruamik.

3

Iniqsruutiyumiiptigut

¹ Aniqatiumaan! Suliuvva iniqsruutiyumiiptigut Atangum uqaḥa uvaptigun sivutmun iglikksrañagun sukasriñuni kamagikkauluni ilipsitñi pipmatun. ² Suli Agaayyutmun iniqsruutiyumiiptigut annausimatquluta iñuñniñ pigiitchuapayaaniñ. Uvvatakkun iñuich ilañich tusraayugaallautaq ukpiñingitchaat. ³ Aglaan Atanguruaq tuniqsimaruq. Ilaan sanñjipkañisigaasri pigiitchuamiñ annausrimalusri. ⁴ Atangum nalupqisrunğisitkaatigut ilipsigun atuiğisilipsitñik sivutmun uqağikkaptiknik ilipsitñun. ⁵ Atanguruaqtuq Agaayyun piqpagipkallañniagñiñ suli Christ-ñum anuqsrutitqaqtillañniagñisi.

Savaktuksraupiaqtugut

⁶ Aniqatiumaan! Atannapta Jesus Christ-ñum atqagun tiligipsi, piisimaagumuusri aniqatiupayaaniñ iñuuniaqtuaniñ iqiasruuñkun maliğutchiñğitchuaniññu ilisauttutunik qaisaptiknik. ⁷ Ilipsi atuiruksraulqisi uvaptiktitun nalupqingitçhiksi. Ilipsitñi nayuuti'apta iqiasruktaungitçhugut. ⁸ Nalailaamik akuqtuirihhiññaungitçhugut, aglaan savaktugut unnuaqtuummaan sakuukhuta akiyausrunğihikun kimununniiñ sakuugutiqaqhuta. ⁹ Injhiññaugaluahuta iñuuniutiksraptiknik iningitçhugut, takku taavrumuuna ilipsitñi atrinuyummiuqhuta. ¹⁰ Tamanna uqautigikkaqput ilipsitñi innaptikni, kiñapayaaq savagutlaitpan niğirusraungitçhugut. ¹¹ Taatna tusraarugut iñuñnik iqiasruuruanik akunnapsitñi ilaqağniplusri suniurasrunaqatin aglaan iñuich atlat sulhatnun ilğagutniaqhutin. ¹² Atannapta Jesus Christ-ñum atqagun taatnatchich iñuich tiligivut suli alğaqsrugivut iñuuniurallautaqplugich, nalaullugu iñuuniutiksrağniaqplugich. ¹³ Aniqatiumaan, aglaan ilipsi savaallautaq iñiqtuutraqtaksrağingitçhiksi.

¹⁴ Taamani maliğutçhisunğitçhuamik uqautilptiknik ukunani aglañni, nalunaisitçhumigiksi taamna iñuk piqaqpan. Piqatigisrunaqnagu, ilaali kanñusruligumuun. ¹⁵ Uumigiritun irrutisrunaqnagu, aglaan aniqatitun alğaqsruglugu.

Uqautilpsaağutit

¹⁶ Uvvatuq Atangum kanñiuram qinuiñña ataramik sukupayaaq qaitçhiliñisi qinuiññaamik. Atangumtuq iluqasri nayuğlisi. ¹⁷ Uvaña Paul aglakkitka nayaaññat uvamnik. Terra taatna ilitçhuqqaataat uvaña tuyuutipayaagma, taatniittuq aglausiga. ¹⁸ Uvvatuq Atannapta Jesus Christ-ñum ihuaqqutrisaan iluqasri itqatigilisi.

killuqsaqtaqtuat iñiqtiqtiqagumigitin takkuatni iñuich iluqaqmiñ, tamatkuali atlat taluqsariligiñmuut killiqihiksrağmikkun. ²¹ Sivugaani Agaayyutim suli Christ Jesus-ñum suli israğulgich piksraqtaagikkañi uvaña tiligikiñiñ tupigitquplugich tamatkua ilisauttutit. Isivgiğimik suli iħaksriñgiğimik kisumun sulipayaaqni qiniqitichisuñaqnak. ²² Kisumik Atanguruam savaañanun qilamiksruħkun patiglugu argapnik inillairagaşruñaqnak, unniñ killuqsautinjitiñun piqasriqsuutisruñaqnak, ipqihiksran qaunagilugu.

²³ Tarakñaaglaan imiħiñamik imiqasruñaqnak aglaan iluvich ikayulikşrañanun misruğtuullaalutin atriğñaqtuiniğauħlapkun. ²⁴ Iñuich ilañisa killuqsautinjich sagvirut aasriñ ilisimanaqhutin atannikkağaluaqnatinj. Aglaan atlat killuqsautinjich aquagun sagviğisirut. ²⁵ Taatnatutuq savaallautat sagvirut suli ingitchaluaññağmiñ sagvilutin iriqşimaañnikumiñaitchut.

6

¹ Kisupayaat tigutaanuplutiñ savaktauruat isrummatigiraksrağigaich savagvisiñ piguğlugich taluqquitiqallapiaglugich, kisumli iñuum Agaayyutim atqa suli uvagut ilisauttutit uqautingitçhumigaa pigililugu. ² Tamatkua savaktit savautriqtaqtuat ukpiqtuanik nağguuqtaksrağingitçhaich, takku ilañisa aniqatigigaich. Taatnasruñaqatin savautraksrağigaich iluatluglugu sakuugutin, takku piññaktuat savaañatniñ ukpiqtuağigaich piqpapiplugich. Uqautigilugich ilisauttutit ilapiagumigitin tamatkua.

Tañjitchuat ilisauttutit suli ilumutuuruat Umialgutit

³ Kiña iñuk ilisauttinik atakkamik ilisauttutiqağniqan, Atannapta Jesus Christ-ñum uqautaiñik ilumun suli ukpigvipsa ilisauttutaiñik agaayyutiqammaağihikun maligurrutingitpan, ⁴ taatnasriq kamagiliutiraqtuq inmiñik sumik ilisimangitmiuq. Taamna ikayuutaunğitçhuamik qapigsigiħikun suli uqavaağumalikun taiyuutitigun kimmutinikhuni. Taatnasriq siqñakutrağimik, avgumagimik, atniyumaliğimik suli ilimasruħimik killukun tikiutiriraqtuq. ⁵ Ataramik qapigsigiutragummatinikhutin iñuñi isrummatinjich savallautangiqsuani ilumutuħimik piqanğiqhutin, ilañisa isrummatigiliutiplugu agaayyutiqammaağihiq piññallaksautaplugu.

⁶ Ilumun agaayyutiqammaağihum iñuk piññaktillapiagağigaa apaigigumigich pigikkani. ⁷ Sumik nunamun tikiutrimavisa? Tikiutraitçhugut. Sumik nunamiñ aullautrigisivisa? Aullautriyumiñaitçhugut. ⁸ Taatnağlugu atnugaqauraqsiñağupta suli niqiqaqsiñağupta, apaigiraksrağigivut. ⁹ Aglaan tamatkua umialgusrisukuat aniqusraaqtitatqtat aasrii pisagipkaqhutin nanigañiñun. Napititattatqtat iñugiaktuanun kinniqtutinun suli atniutauruanun kimmutinun tikiutrisuuranun iñuñnik suksraunğivinñun. ¹⁰ Uvvataku kimuntiqahiq maniñmik pigitçhuat qanutchipayaurat kanjigigai. Iñanjich piqagugrualiqamini tamarrumiña ulapnaaraqtu ukpiqsriğimiñ aasriñ inmiknun isrummaqpauħksruqhutin.

Ilisauttutit Timothy-mun

¹¹ Aglaan ilvich Agaayyutim iñugigaatin. Taatnatchiñiñ iluqaitniñ piisimaagiñ. Nalaunñaruahiq, agaayyutiqammaağihiq, ukpiqsriğiq, piqpaksriğiq, anuqsruħiq suli aggañahiq, taapkua sakuugutigilugich. ¹² Pisuqtilaaqni ukpiqsriğikun piqqautrağiñ, aasiñi iñuħimik isruitchuamik piññaktaaqagutin. Uvvataku taavrumuña iñuħimikun Agaayyutim tuqħuagatin uqauti'apnik nalupqinaiqhutin iñuich ukpiqsriħapiiaqtilaapnik. ¹³ Agaayyun iñuħimik iluqaitñun qaitçhiruq. Suli Christ Jesus-ñum Agaayyun Pontius Pilate-mun uqautigillautaga. Iñijch uvañni ilisimarauruk, taatnaqhutin tiligikiñiñ, ¹⁴ taivrumuññaaglaan Jesus Christ-mun Atannapta sagviğisrañan uvluanun tiliñi tupigilugu, ipqisillugu suli patchisaisillugu. ¹⁵ Ilaan sagviħha tikiutikkaugisiruq, Agaayyutim piviksriutaagun nalaullugu Anjalatim, kisimi umialgich Umialgat suli atanğich Atanğat kamañqhuni. ¹⁶ Ilaa kisimi tuquyumiñaitçhuaq, Ilaa qaumami iñuħiñam tikiçhuminiñaisañani iñuuruq, iñuum qiniñgaqsimaitchaa, iñuħiñauluni qiniğnağumiñaitçhuni. Agaayyutimun kamañun suli sañni isruitchuaq illi. Taatnatuq.

¹⁷ Alğaqsruğumiutin tamatkua umialguruat suuratigun mattumani iñuħimik kamaññaqunğilugich, taatnatchiñun suuranun piunğillaaranun tunñatqunğilugich, aglaan Agaayyutimun iluaqutriğimigun qaitçhirigikkaptiknun supayaamik quviagiraksraptiknik. ¹⁸ Tillisiqaglugich nakuuruamik savaaqaglugich, savaallautanik umialgutiqaglugich, iluaqutriħikun atlat piqasriqsulikşrañat itqanairrutilugu. ¹⁹ Taatnağumiñ suuraksrağimik inmiknun tugvağisirut, tunñaviksramiknik piğumiñaitçhuamik, aasrii ilinjich piññaktaaqatlatlutiñ iñuħimik ilumutuuruamik.

²⁰ Timothii! Tamanna ilipnun qaunaksraqsirrutauruaq qaunagillautagumiğini. Piisimaagutin uqaqahimiñ agaayyiaqtaħlaakun suli uqaksraqtuliğimiñ isilğaiħikun. Iñuich

ilañisa uqaqaqtuat taatna isrummatigiraqtut inmiknun isrumaturuanuplutin, aglaan taatniingitchut. ²¹ Iñuich ilañisa isrumattun piññaaktaaginigaluaqñugu, aglaan taatnañigmiktigun ukpiqsriñiq tammairagñigaat. Agaayyutimtuq iluaqqutriñhan iluqasri nayuutilisi.

Paul-ŋum Tugliat Tuyuutaiñ Timothy-mun

¹ Uvaŋa Paul. Uqqiraqtigigaana Christ Jesus-ŋum Agaayyutim pisulhagun. Tilirauna quli-aqtuagitquplugu akisruutauruaq iñuuhikun pigiajutikkaptigun piqasriutiñhaptigun Christ Jesus-mi. ² Aglaktuŋa Timothy-mun, piqpagiplugu iğñiğipmatun itamnun: Agaayyutimtuq Aapauruam suli Christ Jesus Atannapta iħaaqquḷisiñ ilunŋugilutin suli qifuiurrusimaagutin.

Quyyatit suli Pitchuksaağutit

³ Uvaŋa quyagiga Agaayyun savautrağikkaga qauğrimmaagiutillautakun, sivulliatkap-tuuq pipmatun. Quyaragigiga itqagiplutin ataramik injiqsruħlamni unnuaqtuummaan. ⁴ Itqagiplugich qulvisin, qifñiğummiullapiagikpiñ atqunaq, uvaŋaptuuq imağahiksramnun qu-vianamik. ⁵ Itqagigiga ilumutuuruuq ukpiqsrısıgıkkana Agaayyutikun, ukpiqsrısıgıkkana aanaruagpıch Lois-ŋum suli aakavıch Eunice-ŋum. Arguağingıitchıga taatnaptuuq ukpiqsrısıgıghıñ. ⁶ Taatnağulu itqaaqtuutıgıpiñ makıtıquplugu Agaayyutim aatchuuta ilip-nun illıqiħapkun argamnı. ⁷ Uvvataku İpqıtuħam İrrutħım Agaayyutım qaisaŋan uvap-tıknun iqsisaiğaatıgıt, ağlaan saŋŋıksrıtuħaatıgıt piqpakkuıtmıgılu suli inŋmun aŋalaluhıgımk.

⁸ Taatnağutin kanŋugınagu ilısmaraulıñ Atannaptıgun, unniıñ kanŋuginana uvaŋa İlaan isıqtana, ağlaan nağlıksaaħıñaanulutin piqutıgıluğtu tusraayugaallautaq Agaayyutım sayaqatıtuħıhagun ilıpnı. ⁹ İlaan annıqsugaatıgıt suli tuğħuğaatıgıt inŋmiñun iñugısrukħuta, pişıgısuŋaqnagu savaavut, ağlaan pişıgıplugu İlaan sıvunniutını suli iħaaquıtu. Sıvuaniımma iħaaquıtuaniñığaatıgıt Christ Jesus-kun, ¹⁰ ağlaan pakma ilıtuħıgıpkagaatıgıt taavrumına iħaaquıtmıkmı tumıgıplugu sağvıħa Annıqsuğtıpta Christ Jesus. Uvva takku Christ ısırupkağaa saŋŋı tuquħhum. Tamarrumuuna tusraayugaallautakun İlaan sağvığaa iñuuhıgılu tuquyumiñaiğıgılu.

¹¹ Agaayyutım nalunaıkkagağana uqautıgıtquplugu tusraayugaallautaq, uqqıraqtaluŋa suli ilısaıtuħauluŋa. ¹² Taatnağuluğtu tamanna piqutıgıplugu uvaŋa nağlıksautıqıtuŋa tamatkuŋına. Ağlaan kanŋugınıgıitchıga, nalunıgıtuğtu kısımun tunŋağı, suli uvaŋa nalupıgıgınıgıitchıga İlaan qaunaksrıħksraŋa savaamnıkmı taıvrumuŋaaglaan uvluanun atanniıvıum. ¹³ Ukpıqıtuıtağıñıağnagıch ilumutuuruat uqalħıch ilısaıtuıtıtka ilıpnun atrıraqsrıuğluğıch, payaŋıgıvıgıluğtu ukpiqsrııgı suli piqpaktağı piğıagutıkkapıt piqasrıuti'apta Christ Jesus-mun. ¹⁴ Qaunagıluğıch nakuuruat ilısaıtuıtıt qaunaksraqsrırutauruat ilıpnun saŋŋıgıkkanağun İpqıtuħam İrrutħım iñuuruam uvaptıkmı.

¹⁵ İlisımagıñ, iluqatın piqatıpta Asia-mııtuat malıngığaatına unniıñ unıtıħaatına, taapkuaksuli Phygelus-ŋumlu suli Hermogenes-ŋum. ¹⁶ Uvvatuq Agaayyutım iħaaquıtıgıumıgı tuıpqataı Onesıphorus-ŋum, takku ikayugığıgaana iñugıaktuami. İlaan kanŋugısuŋaqnagu iğıga isıqsıvıñmi. ¹⁷ Rome-mun tıkipqauraqamı pakııtuıniğana atrıraqsrıuğluğıch, payaŋıgıvıgıluğtu nağlıgıllanıñıgıluğtu taıvrumanı uvluanı atanniıvıum. İlipsı ilısimallapiagıksı atqunağ ilaanun savautıħıga Ephesus-mı.

2

Christ Jesus-ŋum Anıyaktıllautana

¹ İlvıch, iğñııñ, saŋŋıvıgıumıgıñ iħaaquıta Christ Jesus-ŋum. ² Uqalħıch tusraakkatın uvaŋıñı uqautıgı'apkıch sıvuğaatını iñugıaktuat ilısmarıt qaanıqsıtuħıgıtın iñuğun ilısaıtuıtıħaranun atlanıktuuq. ³ İglutuğluğtu nağlıksaaħıñaanuıksran qanıtıtaŋıtıtuatun anıyaktıatun Christ Jesus-ŋum. ⁴ Anıyaktı anıyaktıuıñımiñı illakkattaagısuımmataıtuħıq iñuunıahıruağmiñun, ağlaan İlaan quyalıyummataıqagağıga qaukħıgıkkanı tılıuqtıgıplugu. ⁵ Suli aqpalıtuıraqtı aqpalıtuırahıgımiñı akımalğıtıtuħıq kısıanıkmı tuıpkısrııunı malıgıtaksranıkmı. ⁶ Suli nautıħııri sakuuktuuq piñıñaaqqaqtıksraıraqtuq nauruanıñ katıtuħıgımi. ⁷ Tamatkuu uqautıtuksı suımmatıgıkkıch, takku Atanğuruam ikayugısisagaatın kanıqsıħksraŋatıgıun supayaat.

⁸ İtuğıñıuğtu Jesus Christ anıpħakkauruq tuquħıgımiñ, kanŋıgıvıqıtuğtu David-mıkmı, qulı-aqtıuagıkkaptun tusraayugaallautamıkmı. ⁹ Uvvataku uqaqalħapkun tusraayugaallautamıkmı nağlıksaaqtıtauruŋa suli pıtuqakkauruŋa lıılaa savvağıħkkaatı. Ağlaan Agaayyutım uqalħa piñıñıtuatıtuħıq. ¹⁰ Taatnağuluğtu iğlutıgıga suapayaaq Agaayyutım pıksraqtaanı piqutıgıplugıch, ilınıtuğtu annıqsukıtuquplugıch Christ Jesus-kun iñuutquplugıllu ıs-ruıtıtuħıamı kamanautaani. ¹¹ Uvvauna ilumutuuruuq nipliun, Uvagıt tuquqatağupta İlaagun iñuutqıkkısuıpmıgıt İlaagun.

¹² Uvagıt iğlutısuıñığupta

añalatchiqataugisipmiugut Ilaagun.
 Uvagut Ilaa piilaagiguptigu,
 Ilaantuug piilaagigisipmigaatigut.
 13 Tuniqsimmatriniñgitchugutunniñ
 Ilaa tuniqsimmatrirraqtuq,
 takku piilaagiyumiñaitchuq injmiñik.

Savakti Huaqikkaurauq

14 Itqaagtutuugimigitin iñuktin tamarrumuuna, suli ilumutuuruamik algaaqsullapiaglugich Agaayyutim sivuğaani añyuyautiqaqungilugich nipliutitigun. Taatnasriq ikayuutaungitchuq iñunñun tusraaranun, aglaan ukpiqçqutaigutauraqtuq. 15 Pisuqçtillaaqni piññaktaginiaglugu iħaagikaudiq Agaayyutim qiniññani atrilugu savakti kanjusruutaitchuq savaagmigun, nalautlugu ilisauriruraq uqalhanik Agaayyutim ilumutuulhan. 16 Uqaqatigimigich agaayyiaqtailaat iñuich kinnauruat uqaqamin. Taatnasriq unjurrutauruq ayuuqtaahiksranatnun iñuich Agaayyutmiñ. 17 Taatnatchich ilisauttutaat atriaqtuq killigruamik nunuquuqtaqlugu uviñga timim cancer-tun. Malğuk taatnatchich ilisautrik Hymenaeus-lu Philetus-lu. 18 Taapkuak ukpiqçsrisaiçhutik, ukpiqçqutaigisitchirik ilanjitnik ukpiqçtuat nipiqaçigimikkun anitqiliksraçput atumaaninjipulugu. 19 Aglaan tunjaviksriuganğa Agaayyutim ilumutuuruq atlanjuqtanğitchuq. Taatnaçhuni aglaksimaagtuq, itna, "Atanğuruam ilisimagai tamatkuua Ilaan pigikkani," suli itna, "Kisupayaaq nipiqaçumi Atanğuruamun piginiłuni killuliçsruisuksrauruq." 20 Tupiq anjiruaq piqaçagtuq puggutaniç utkusriñnik atlakaçiiñik. Ilanjich pilianjuraqtut manijnmiñ qatiqtaamiñ naagaqaa kaviçsaamiñ, atlat suli qirunmiñlu çikumiñlu. Akisuruat utkusiich puggatalu atuçlugich tuyugmiaqçqamin kisanik aasriin akiñniçsrat ataramik atuçlugich ilanjich suaçluqaçvigiçlugich. 21 Taatnatuntuuq kiñapayaaq iñuk salummaçtitchumi iluqaaniñ killuğmiñ atukkaugisiruq kamaginaçtuamun, takku ipqisçitaugisiruq aasriin çaukian atutlalugu, itqanaigçsrimaaçlugu atuhksrani savaallatapayaamun.

22 Nutaulhum kimmutta qitumaummiugaçtaksraçgigitin, aglaan piññaktaginiaglugu nalaunjaruaçiq, ukpiqçsriçiq, piçpaktaq suli qiniñniçaq, tapigugutin tamatkununğa ilumun tuçluçaqçtuamun Agaayyutmun ikayuquplutin. 23 Aglaan uqaçsraçtutiçasruñaaçsri kinnaçtun nalukkapsigun. Ilisimagiñ taatnatchim isruqaçagilħa uqaallatraçigimik. 24 Agaayyutim savaktaa uqaalaruksraunğitchuq. Ilaa iħaqaçquriksrauruq iluqaçitnik, nakuuluni suli anuqçsrułuni ilisaurinuluni, 25 agganaiłuni nalğusruuyumi iglugirimiñik. Itpiaçtuq Agaayyutim mumigviqaçtitchiçiksrananun ilitçuqçsriłutin ilumutuuruamik. 26 Aasrii çauçgrimmatininçiqniqaçsut kanjicsiaçatqilçikun, annagutin nigatchiananiñ Tuunğaum, tigugaluaçkani tupigitqupluni.

3

Uvlut Aqullıch

1 Aglaan kanjicsirun unna. Aqullıçni uvluni sakiqnaçutit iliniñiaqtut. 2 Iñuich ilitlukkisirut injmıknudhiñaaq, pisugruaçutininçutin, uqaçilçigutin, arguañsriçlutin, uqaçniçlugilçigutin, tupiktaigutin añyayaçamıknik, quyyataigutin, ukpiqçsrisaiçutin, 3 iħaqaçqurısaiçutin, ilunjuçkutaiçutin, saçlutusriçlutin, tatamnaçsilutin, suli iqsiñaaçsilutin, ilinjisa nakuuruuq uumigiliutilugu, 4 ilinjich ataaguutitauçugutin, isrumamıknı sıvutmuusruusriçlutin, suunasrugiliutilapiaçutin, quviasruñniallitlugutin agaayyutiçqaliksramıknıñ, 5 ukpiçsruq qiniçnautigilħiñagnialiglugu, aglaan ayaksımapiñllaan ilumutuuruuq. Taatnatchiñiñ iñunniñ piisimaagumuutin. 6 Taatnatchich ilanjich siñiqsraçigimiktigun payariraçtut piyaruanik ağanik pigiçilçipiaçtuaniç suli igliçutikkauliqsuanik çanusriçpayaatigun kimmutitigun. 7 Taatnatchich açnat iliniñiuraçniallaçmin ataramik ilitçhuçsriantıçsuat ilumutuulçigimik. 8 Taipçhuak Jannes-lu Jambres-lu akilliçitipmatun Moses-mun, taatnatuntuuq taipçhua iñuich akilliçupmiut ilumutuuruamun, isrummatinich pigiçilçiplutin, ukpiçsriññualiqçutin Agaayyutikun. 9 Aglaan taatnatchich ayuuçumiñaitçhut, takku kisupayaaçm kanjicsımaıçhat qiniçisigaat, ipçhunçaktuntuuq Jannes-lu Jambres-lu pıçmatun.

Ilisauttutit Aqullıch

10 Aglaan ilvich malıçuakkaçigini ilisauttutiga, çanusriulıçga, suli piyumatiga iñuulçigimik. Tuvraçniakkaçigini ukpiçsriçigai, anuqçsruçigai, piçpaktaga, suli iglutuıçigai, 11 piyuaçsıulıçga, suli naglıksaaçsıulıçga ukpiçsriçhapkun. Ilisimaanikiñ iluqaan atummıruuq uvanun Antioch-mi, Iconium-milı, suli Lystra-mi, tatamnaçsıplugu naglıksaaçsıulıç iglutukkağa. Aglaan tamatkunaknğa iluqaçitniñ Atanğuruam annautikkaçigaañğa. 12 Iñuich agaayyutikuagaçtuapayaat Christ Jesus-mi piçataulutin piyuaçsıugısirut. 13 Tamatkuali killukuqaçtuat piññuaçtıt pigiçilçitmuçutin kinnitniçikun atlanik, suli kinnilutin injmıknun. 14 Aglaan ilvich ilisauttusriagıanikkan ilumutuuruuq payanaçiglugu sıvutmuutigumigini.

Iisimagiñ kisuniñ ilisauttusriagiñhagun, ¹⁵ suli ilisauttusriagimathatigun ilaalugruuqiñiñaglaan Agaayyutim uqahhi. Tamatkua kanjipsichahhiñaugaatin anniqsuqtihigmun ukpiqsrihikun Christ Jesus-kun. ¹⁶ Uvvatakku uqahipayaq Agaayyutim Makpigaañani ittuq ilaan aniñniliutaagun, suli anniqsuutauruq ilisautriruni, iñiqtiñiruni, nalguqsruiruni, suli algaqsruiruni nalaunñaruahksramun, ¹⁷ iñugli agaayyutikuaqtuq naamasriplugu paqnamallautlasriplugu qanusripayaaun savaallautamun.

4

¹ Tiligikpiñ sivuğaani Agaayyutim suli Christ Jesus-ñum Atanniiruksrauruum iñupayaanik iñukuuranik unniñ tuqñaruanik, suli piqutigiplugu aggitqihksrañalu añaayyuqataalu: ² tililapiagikpiñ quliaqtuagitquplugu tusraayugaallataq, uqaginiapiagilugu piviksrañagun naagaqaa piviksraitmatun inñaan, ilitchuñipkañniutigilugu, algaqsruutigilugu, pitchuksaañutigitilugu, suli anuqsruhupayaakun ilisauttutigitilugu. ³ Uvvatakku piviksraq tikiumagisiruq iñuich naalagñisunigihksrañat ilumutuuruamun ilisauttutmun, igligutluligitin inñin pisuligimikkun, katitchiñialigitin ilisautriksrañmiknik tusraasrukkañiñagmiktigun. ⁴ Ilinich naalagñitlukkummetañit inñi Agaayyutim ilumutuñhanun, aglaan naalaguliñluglich utuqqaqat unipchaaliat. ⁵ Ilvilliasriñ qauñrimmaagiksursaurutin qanusripayaañi irviqaññapich, iglutuglugu nagliksaaqsiuñiq, quliaqtuagilugu tusraayugaallataq, suli tañigilugu savaaksrapayaaña savaktaan Agaayyutim.

⁶ Uvañaliuvva tikiummigiga tuqqtauñiksraña Agaayyutmik piqusriñluña. Aullakiksraña marrumakña iñuñhigmiñ tikiummiruq. ⁷ Atriplugu aqpalitraqti nunñitchiruaq, uvañaptuuq iñuñhamañni ukpiqsriñiq Agaayyutim pigituñiñagiga. ⁸ Pakma akiññaktaksrañma niaquñutiksrañan nalaunñaruahñum taqqigaaña, Agaayyutim nalaunñaruam Atangum qaisaña uvañnun taivrumanı uvlumi, uvaññuñhiñangitchuaq aglaan iluqaitñun aggitqihksrañanik inuñruuqtuanun.

Uqauttutai Timothy-mun

⁹ Uggisigilugu utlakkumigikma. ¹⁰ Uvvatakku Demas-ñum marrumıña nunamik kimmutiqatlulighuni unitchaaña. Thessalonica-mun aullaqtuq, Crescens-li Galatia-mun, Titus-aasriñ Dalmatia-mun. ¹¹ Kisimi Luke-ñum nayugaaña. Tuvaaqatigiymıñiñ Mark ikayuqtiksraña savaakun. ¹² Tychicus-li tuyugigiga Ephesus-mun. ¹³ Qakugu aggiaqsıyuvich saagañumıñiñ quppıgaaga unisaña Troas-mi Carpus-mun, makpıgaatlu suvaluk qisıñiñ pıñıugat aglaktugvitka. ¹⁴ Alexander-m savviuqtım atqunaq naviannıuqtıtkaaña. Atangum utıqtıtchıvıgıgısgaa atniutaıgun. ¹⁵ Ilvıttuuq qaunakkuıtıqagumuutin ilaagun, takku ihuaksrıñgıllıapiañhıkn akıllıñıqsuğai uqauttıvıt. ¹⁶ Sivugañıutiqqaañamni Rome-ñum añalatañun tapqıtchıña, iluqatın unıtchaatña. Agaayyutımtuq akıtñautailaññañıglıgıch taıpchua. ¹⁷ Aglaan Atangum nayuqñña sayııqsuğaña uqautıgıanıtılasrıplugu inuñaiñıglugu iluqatın Jew-ñunğıtchuat tusraarakrañat. Uvaña annautıkkaurıña tuqqtauñıksrañaluamniñ. ¹⁸ Suli Atanguruam annautıñağaña iluqaanıñ pıgıtıchuañıñ, annautılıña pakmaniıtuamun añaayyuqautmıñun. Nangauñ illı ilaanun qañavak isrıñlaamun. Amen!

Aqulliich İlammiğutit

¹⁹ Tuyuqtıña ihuaqutmik Prisca-mun suli Aquila-mun, suli tupıqatañun Onesiphorus-ñum. ²⁰ Erastus Corinth-mi ittuıñıqtuq, suli unıtchıga Trophimus Miletus-mun atıññalıqman. ²¹ Aggıluagñıurağumuutin ukiuğraguqtıtıñı. Eubulus-ñum Pudens-lu Linus-lu suli Claudia-m nayaaññağaañın, atıllıu anıqatıut.

²² Atanguruamtıq piqasrıqsuğlısın irrutçıpkun. Agaayyutımtıq ihuaqutlısı.

Paul-ŋum Tuyuutai Titus-mun

¹ Tuyuutit ukua aggiqsut Paul-miñ savaktaaniñ Agaayyutim, uqquiragtigiplugu Jesus Christ-ŋum. Agaayyutim piksraqtaagীগaana ikayuquplugich ilaan iñuksraqtaani ukpiliqu-plugich suli iñisauttutiqaglugich ilumutuungagun ukpigusripta, ² tunñaviqaqtuakun niñiugaqalikun isruitchuamik iñuukigmik. Agaayyutim saglutlaitchuam akiqsruñiñaatigut taavrumiña iñuukigmik sivuani aullañiñhan piviksraurum. ³ Aasrii nalaullapiaqługu piviksraq sagviğaa taamna tusraayugaagiksuağmigun. Taatnaqtuksraqułuna savaaksritchaana, uvanjaasrii uqağiplugu tillisaagun Agaayyutim Anniqsuqtipta. ⁴ Titus, aglaktuña ilipnun iğñaurapiamnun ukpiqsriñikun piqatigikkamnun. Agaayyutimtuq Aapaurum suli Christ Jesus Anniqsuqtipta iħuaqutikun qinñiñiñiqsimaagumigaatin.

Titus-ŋum Savaana Crete-mi

⁵ Uvana unitchikpiñ Crete-mun iħuaqsruquplugich sut iħuaqsrugaksrauruaat taamani, suli nalunaiqsitquplutin ukpiqtuanauruaat qaukiksranjitiñik nunaaqqipayaani. Tillisitka itqağilugich, ⁶ qaukiksraqtaanuruuq patchisaitchuksrauruq, anun atautchimik iħaqatiqağuni, suli qitunğai ukpiqsriñulutiñ uqautausruñaqatiñ pitçhiğiilugich tupiktaiñikun. ⁷ Uqaqtiksraqtaaq Agaayyutim savaanjanik anjalatchiruksrauplugu patchisaitchuksrauruq, pisuhigimigausrunqaani, uumitchaktanğiguni unniñ imiligagtausrunqaani, qinnaktasrunjaani unniñ killukun piqağugruasunjaani. ⁸ Ilaa tukkuğinñiñaksrauruq, piqaksriñuluni nakuuruamik, inmiñun anjalaguluni, nalaunjaluni, ipqiluni, suli alğaqsrutmik tuvrairuanjaluni. ⁹ Uqaqtiksraqtaam payanairvigiraksraqigaa uqaututini ukpigiraksrauruq suli ivigtisrimaaqtuag iħisauttumun. Taatna iħitqsriqağumi ilaa pitçhuksaağilugisiruq atanik ilumutuuruakun iħisauttutikun, suli qinñiqtilugisiyaa tanjigiliquataat akilñiiruat uqağimun.

¹⁰ Uvatakkun iñuqiatkut tupiguutaitchuat iñuich kinnitñiħutiñ atanik nipiqağimikkun kinniqilikun, suvaluk taapkaa iħisautriuat iñuk nalunaitñutçhuksrauplugu annautraunjaqpan. ¹¹ Iħisauttutaat nutqaqtitaksraqiqağin, takku ilinjsa akasrimagaich anayuaqağiich iħisautriñimikkun iħisauttutiginğilaaksraqmiknik killukun piqağugruaħutiñ. ¹² Crete-tağmiut iħanat sivuniksriqiraat nipiğniqsuq, Crete-tağmiurguuq ataramik sagluturanuniplugich, niğrugaaqluktun inniplugich, suli iqiasruuplutiñ niğitlaturanuplugich. ¹³ Aasrii taamna nipliun ilumutuupluni. Taatnağlugich iħuakksranjatnun ilvich iñiqtigumigitin ipiksilugu, ilinjiñi sayakturuamik ukpigusriñikkumuut, ¹⁴ itlungiğutiñ Jew-ñuruat unipchaalianjitiñunlu iħisauttutaatnunlu suli iñuich tillisaatnun, ayyairuat ilumutuukigmik. ¹⁵ Supayaaq ipqitçhuq iñuñni ipqitçhumaruani, aglaan ipqitçhanjitçhuq tamatkunani qaayugnaqtuani suli ukpiqsriñitçhuani, takku ilinjsa isrummatinç suli qauğrimmaağiutillautanjanich qaayugnaqsianiksimplutiñ. ¹⁶ Ilinjich iħitçhuqsrimanigaluħutiñ Agaayyutim, aglaan iñuuniħhata piħlaagigaa, ilinjich uumiktanikħutiñ, tupiktaiħutiñ, iñiqtqağumiñaiħutiñ nakuuruamik.

2

Nalaunjaruat Iħisauttutit

¹ Aglaan ilvich iħisauttutiraksraqigini iħisauttutiksraq ilumutuurautiğun uqağitigun. ² Uqautilugich utuqqanaağtuat anjut qauğrimmaağilugich, isrumaualguluñ, ilinjiñik anjalagusritqulugich. Iłumutuğutiñ ukpiqsriñimikkun, piqqağimikkun, suli iğlutuilugisriñimiktigun. ³ Taatnatuntuuq uqautilugich utuqqanaağtuat ağan ukpiqtuam irrusranik piqaqulugich, sagluturanjutqunğilugich, naagaqaa tigutarriutiqunğilugich taanjağmun, iħisautritqulugich nakuuruakun, ⁴ atraksrallautagağutiñ nautautluktuanun ağanun piqaksriñiksranjatiğun iħaqatimiknik suli qitunğagimiknik, ⁵ inmiñun anjalagusriñutiñ ipqilikun suli iħaqatausruqsilutiñ kiñuniğmi, tupiqsriñisriñutiñ anjutimiknik. Agaayyutimli uqaha iñuich suunjiħağinçhumiğaat. ⁶ Taatnatuntuuq pitçhuksaağlugich nukatpiat anjalalautahksranjatnun inmiñik. ⁷ Iłvillu supayaatigun atraksrallautagağutiñ savaallautakun. Iłumutuğullapiağutiñ suli piyummatiqagutin iħisautriñi. ⁸ Uqautilutiñ nağğuksruğnağumiñaitchuakun, akilñiqsuqtitin kanñusrutlasriñugich, piğiitçhuakun nipiksraillutiñ uvaptigun. ⁹ Uqautilugich savaktaağruich tupiksritqulugich anayuaqağimiknik suli quyalilugich sukupayaaq. Ilinjich kiumakħiqsksraunğitçhut ¹⁰ unniñ tigliktuğviraksraqinçhach. Aglaan ataramik urriqsuqtaksraqiğaat nakuuħitqin suli qanutiñanjiħitqin kamagikkaukiksranjanun iħisauttutim Agaayyutikun Anniqsuqtiptigun surağalipayaagimikni.

¹¹ Uvatakkun Agaayyutim iħuaqutaa iħisimanaqsiruq iñupayaat anniqsuħksranjatnun. ¹² Taavrumuuna iħuaqutmiğun Agaayyutim iħisautigaatigut agaayyutailaakuqunğitluta

suli nunakuahum kimmutaaguagungitluta, iñuutqupluta uvaptiknik aňalalgusriłuta, nalaunňaluta, agaayyutiqağuta pakma uumani nunami, ¹³ taqqiııaptikni quvianaqtuamun uvluanun niğiuğagikkapta, kamanautaa kamañaqtuam Agaayyutipta Annigsuqtipta Jesus Christ-ñum sagviqpan. ¹⁴ Ilaa qaitchuaq inmiñiik piqutigipluta, annautisraqhuta pigiitчуapayaamiñ suli pigiagutitqupluta inmiñiuhinaq, ipqiguta, piyummatiniguta nakuuruakun. ¹⁵ Tamatkua iłisauttutigiymigitin, atuğlugich aňalatchiñiqni, pitchuksaagihiqni suli alğaqsrulhatni tusraarivich. Nalliatnun-unniñ piñiııağipkasruñaqnak.

3

Ukpiqtuam Agaayyutikuagialiksraña

¹ Itqaaqtuutilugich iñugikkatin maliğutchiłiksrañatigun aňalatinik suli qaukhiğñik, tupiksriłikun ilinjitñik, itqanairrutitqulugu savaallautapayaaq. ² Uqautilugich pigiilakun uqautiksritqunğıllugich, aglaan qinuiyusrimaaglugich, ilauraagnağlugich, suli ataramik agganairrutriłikun irrutriqulugich iñupayaamik. ³ Uvvaptuqtakku qaanikkaptikni kinniqipluta, tupiktaitluta, nalaunňaisimarugut, savaksiqsimaplugu kimiksriłiq quvianağikkañigun killuum qanusripayaatigun, iñuuniaqhuta uumiktakun suli siqñaktakun uumikkutipluta avatmun. ⁴ Aglaan Agaayyutim Annigsuqtipta aggiqami piqpaksriłiğmigon suli iluaqqutriłiğmigon annigsuğaatigut. ⁵ Uvagut savaaqallautañaptiguunğıtchuaq aglaan ilaan naglıksriłiğmigon anitqiksitkaatigut salummakkaukapta imiğmik aasriñ Ipqitчуakun Irrutchikun qaitchipluta nutaamik iñuuhıgmik. ⁶ Uvvatakku Agaayyutim aglipługu qaitchigaatigut Ipqitчуamik Irrutchimik, uumuuna Jesus Christ-kun Annigsuqtiptigun, ⁷ taavrumuuna iluaqquataagun uvagut nalaunňasripkaqhuta Agaayyutmi, suli piñiñaktaagilugu isruitchuaq iñuuhıq niğiuğagikkakput. ⁸ Tarra taamna ilumutuuruuq nipliun. Uvaña ataramik uqaqugikpiñ tamarrumuuna nalupiqsrutaigtutin, iñuılli ukpiqsiruat Agaayyutmik ataramik kipigiyumuut piviqaqtılıksrañagun savaallautam. Taatnatchich savaallautat nalaunňarut suli ikayuutiksraurut iñuñni. ⁹ Aglaan piisimaagvigilugu isilğaiłikun uqaksraqtuliq, immakñaqatigun atiqtigun kanñiuhıq, aivvatraliq, suli akimaniutraliğmiñ maliğuksratigun qaisauratigun Moses-kun. Tamatkua ikayuutaunğıtchut unniñ pitłuktuañunğıtchut. ¹⁰ Malğugıglugunniñ alğaqsrutiqağumigiñ iñuk akatchiruaq avgumaliğmik ilamiñi, suqtigitiqsrunąqnagu malinñuğutillangitpan. ¹¹ Uvvatakku iłisimagiñ taatnasriq iñuk iluaqsruutaunğıtchuq suli killuqsautaiñ kanjısimapkağagıgaat nalaunğıłhagun.

Iłisauttutit Aqullıich

¹² Qakugu tuyuğiyupku Artemas naagaqaa Tychicus ilipnun, utllallaksapiağumiğikma Nikopolis-mun, takku sivuniqaqtuną ukıisukñuñ tarani. ¹³ Ikeyuğniıllapiağumiıkiñ Zenas, maliğutaksraliqirilu suli Apollos aullağniadhakni iglauliksrağmıknun, suli supayaamik inunıaiyallapiağlugik. ¹⁴ Iłisautilugich iñugikkavut piviqaqtitchiłiksrañatigun savaallautamik, aasiñ piqaqtitchiłutinı atlat inuğikkañitñik iqaisruktuasrunąqatinı.

¹⁵ Iluqağmıñ piqasriqsuqtima nayaaññağatın. Nayaaññaqmıgıvut ukpiqtuaqatiuvut. Agaayyutim iluaqquataan iluqasri nayuğumıgaasri.

Paul-ŋum Tuyuutai Philemon-mun

¹ Uvaŋa Paul tigutaanuruana piqutigiplugu Jesus Christ, aasriiŋ Timothy aniqatigikkapput uvamniittuqtuuq. Aglaktuŋa uumiŋa tuyuutmik Philemon-mun piqpagikkamnun savaqatigikkamnun, ² suli Apphia-munlu piqpagikkaptiknun Archippus-munlu anjuyiuqtauatiptiknun, ukpiqtuanuruannunlu katisruuranun tupipnun. ³ Uvvatuq Agaayyutim Apagikkapta Atanġuruamlu Jesus Christ-ŋum iluaqquitiqpaglisi tutqutituaqtillusilu.

Philemon-ŋum Piqpaksrilhalu Ukpiqsrilhalu

⁴ Quyagiga Agaayyutiga itqaġiplutin iniqsruqama, ⁵ tusraapluna piqpaksrilalaapnik iluqaitnik Agaayyutim inuiŋik suli ukpiqsrilalaapnik Ataniġikkaptiknik Jesus. ⁶ Piqatigilipput ilipsitni ukpiqsriruanuruani piġuqtuksrauruq ilitchuġitlasrilusri ikayuutipayaanik pigikkapsitnik Christ Jesus-mi. ⁷ Aniqatmaan, quviatchaigikma arautiqaqunlu piqpakkuutilapku, atakkii ilisimagiga quviatchaifhiŋ iluqaitnik Agaayyutim inuiŋik.

Paul-ŋum Iniqsruutigaa Onesimus

⁸ Taatnamik inġvigillagukkipiŋ sumik pirakrapnik tiliŋhiŋaugaluaqhutin, aniqatigiplutin Christ-mi. ⁹ Uvvasuli Christ-ŋum piqpaksrilhagun tilisunġitchikpiŋ, aglaan uvaŋa anayuaqaatuami, isiqtaupluna pisigiplugu Jesus Christ inġvigisrukkikpiŋ. ¹⁰ Tarra iniqsruġikpiŋ pigiplugu Onesimus iġniġiliutikkaġa ukpiqsriliqman Christ-mik qiliqsimaŋamni pituutani. ¹¹ Taimma qaaglaanimiŋa ikayuutaunġitchaluaqtuq ilipnun. Aglaan pakma ikayuqtigiuqtuq ilipnunlu uvaŋnunlu. ¹² Utigmun tuyuġisraaqsigiga. Akuqtullanġiaġumagiŋ irrusriŋutilugu uvamnik liilaa pipmatun. ¹³ Nayuqtigisrukkaluaġiga uvaŋni illugu. Savautinayaġaŋa iniksraġaluapni qiliqsimaŋamni piqutigiplugu tusraayugaaġisuaq. ¹⁴ Aglaan suyumiŋaipaqtuŋa apiqsrullakkaluaqnak. Nakuurualiqiŋiŋ piyummatigillapiaglugu nunuripkasruŋaqnak uvaŋnun.

¹⁵ Taatnaqhuni aullaummiuraallaguknaġniqsuq ilipniŋ, ilipnun utitlasripluni inġilugu. ¹⁶ Uvakanifaglaan savaktaaġruulhiŋaunġiqsuq ilipnun aglaan nakuqsitluktuuq savaktaaġruŋmiŋ. Onesimus ukpiqsriaqsikami Christ-mik piqpaknaqsiruuq aniqatigiliutiŋiŋ uvaŋnun aglaan piŋlukuŋuunniŋ ilipnun, takku Agaayyutim pigiliutiŋmigaa iliptuntuuq. ¹⁷ Isrummatigigupŋa piqatnaaġipiagluŋa, paġlayumagiŋ utiqpan uvaktun ililugu. ¹⁸ Suli qitkutiksriŋiŋ suuraŋnik taimani qimakami suli niġġiuqsrumaqaqpatin akiiliiutiŋumagiŋ uvamnun. ¹⁹ Uvva aglaktuŋa argamnik itna, Uvaŋa Paul akilġiŋiŋapiagikpiŋ. Itqaatuuŋititchiŋiŋ qanun niġġiuqsruutiŋiŋ qitlaaqnik uvamnun. ²⁰ Aniqatmaan, quyalisallanġianŋa pisigilugu Ataniq, quviatchaksagluŋa aniqatigipluna Atanġuruakun.

²¹ Aglaktuŋa uumiŋa ilipnun nalupqiŋiŋitlugu tupiksrisuulhiŋ ilisimagaluŋaŋaan savaqatluŋniŋ iniqsruaġikkamniŋ. ²² Aasriipsuuq niġiugaqaqtuŋa qiiŋitlasilġiŋimnik ilipsitnik iniqsruŋapsigun. Taatnaqhutin itqanaiyaġumuutin iniksramnik.

Ilammiuġutit

²³ Epaphras-ŋum tigutaanruatigikkaġma pisigiplugu Christ Jesus tuyuġaatin nayaanġaġmiŋik. ²⁴ Mark-ŋumlu, Aristarchus-ŋumlu, Demas-ŋumlu, Luke-ŋumlu savaqatiuma tuyuqmiġaatin nayaanġanik. ²⁵ Uvvatuq iluaqqutrisaan Atannapta Jesus Christ-ŋum irvigiliun irrusriqiŋ.

Tuyuun Hebrew-ḡuruanun

Agaayyutim Uqatha Uqaqtigiplugu Iḡñiñi

¹ Injilḡaanimma Agaayyun uqaqtuq sivulliptiknun sivuniksriqiritigun akulaiḡlugu at-lakaagiiḡlughich. ² Aglaanpakma makunani aqulligñi uvluni Agaayyutim uqautigaaḡtigut Iḡñiḡmigun, nalunaiḡsaḡmigun paitchaktaaḡplugu supayaanik, aasriiñ ilaagun iñiḡnikkani nuna. ³ Agaayyutim kamanautaa qiiñiḡnaitchuq. Aglaanpakma kamauna qausaiñḡtautq Iḡñiḡuruakun Agaayyutillapiatun itluni. Iḡñiḡuruam tigmumiḡaḡaa supayaḡq uḡaliḡmigun saḡḡḡiḡtautigun. Piiḡḡanikamigich iñiuch killuḡsaataḡ, aquvinniqsuḡ taliḡḡianun ka-managñiqsram pakmani.

Iḡñiḡ Kamanatluktuq Isaḡuliḡmiñ

⁴ Taatnaḡhuni kamanatluksipluni israḡuliḡniñ Agaayyutim atchigñiḡaa kamanatluktu-amik atigmik ilinisa atinjitiñ. ⁵ Atakkii Agaayyutim nalliatunniñ israḡulḡich nipliutisri-maitchaa, itna,
“Ilvich Iḡñiḡigikpiñ.

Uvlupak nalupḡinaigikpiñ iḡñiḡiplutin takkuatni iñupayaat.”

Psalm 2:7

Naagasuli itnaḡsimaitchuḡ israḡuliḡmun,

“Aapaḡisiruḡa ilaanun aasrii uvaḡa Iḡñiḡilugu.”

2 Samuel 7:14; 1 Chronicles 17:13

⁶ Aasriipsuḡ, tuyuḡiyasripmagu Iḡñiḡuruḡaḡ aḡalatiḡatini iñunḡnun marrumani nunami nipliḡñiḡsuḡ, itna,

“Iluḡatiḡ Agaayyutim israḡulḡiñ purvigilitruḡ.”

Deuteronomy 32:43

⁷ Suli uqautigigai israḡulḡich, itna,

“Israḡulḡich anuḡiḡuḡtinnigai,

savaktiniasriiñ ikualaruḡuḡtittugich.”

Psalm 104:4

⁸ Aglaan Iḡñiḡuruamun uqaqtuḡ,

“Agaayyuun, aḡalatchiraugisiritin taimuḡa.

Aḡalatkisigiñ aḡayaḡuḡautiñ nalaunḡalikulun.

⁹ Quviagiḡiñ nalaunḡaruḡaliḡ aasrii uumigiḡplugu nalaunḡaitchuaḡiḡ.

Taatnaḡhuni Atangum, Agaayyutvich, piksraḡtaagigaaḡin qaitchiḡiplutin pitlukuḡamik kamakuttimḡlu quvianamiglu tamatkunakḡapayaḡq piḡatipniñ.”

Psalm 45:6-7

¹⁰ Itnasuli uqaqtuḡ ilaagun,

“Ataniḡ, aullaḡniisaḡaaḡataḡiḡmi iñiḡiñ nunalu ḡiḡaḡlu argapnik.

¹¹ Tamatkua piungñiḡiaḡtut, aglaan ilvich itchagataḡtutin.

Iluḡatiḡ tamatkua utuḡḡaḡuḡniaḡtut

aasriiñ atnuḡaaluktun suungḡiḡutinḡ.

¹² Uligaatun imuniḡiḡitin

aasrii simmiḡutinḡ atnuḡaaluktun.

Aglaan ilvich atanḡuḡumiñaitchutin

suli ukiutin isrukḡitḡhumiñaitchut.”

Psalm 102:25-27

¹³ Aasrii nalliatnun israḡulḡich uḡautriḡlaksimaitchuḡ itna,

“Aquvittin taliḡḡiḡma tuḡaani aḡalatchiqasiutilutinaasrii uvamnuk

akiiḡilḡapiḡniaḡhatnunaglaan iluḡaitnik uumigirivich.”

Psalm 110:1

¹⁴ Israḡulḡich savaktauhñiaḡtut irrusriuplutinḡ. Tilirarut ikayuḡuplugich tamatkua an-nautrauniaḡtuanik.

2

Kamanaḡtuḡaḡ Anniḡsuḡiaḡ

¹ Qiiñiḡiḡput Iḡñiḡuruam kamanatluḡa israḡuliḡniñ. Taatnaḡta piḡiḡiḡiaḡtuksraurugut ḡaunatiḡiaḡiḡlugich tusraakkavut. Tupigiḡuptigik tamatkua taggivaḡtaḡumiñaitchugut ilumutuuruamiñ.

² Uḡaḡipayaḡq israḡulḡich uḡautigikkaḡat payaḡaitchuaḡuruḡ. Aasriiñ kiḡapayaḡq navḡuḡruḡaḡ maligutaksramik tupiksriñḡitluniḡ nalliusriaḡaḡisiruḡ anasriñḡuḡsaḡtmik.

³ Taatniitpan ḡanuḡuta annaḡniaḡpisa anasiñḡuḡsaḡviksraḡtikniñ suksraḡiḡitḡhuptigu anniḡsuḡiaḡ? Atangum Jesus uḡautigiqḡaaḡaa taamna anniḡsuḡiaḡ. Aasriiñ tamatkua tusraaḡḡaḡtut uḡaliḡmik ḡaanḡiḡsitkaat nalupḡinaḡiḡlugu uvaptiknun ilumatuuniḡplugu.

⁴ Agaayyutimtuḡuḡ ilisimapaḡniḡai atlakaagiiḡisigun quvinqaḡhutinḡ savaatigun, suli Iḡḡitḡhuam Irrutchim aatchuutaḡun pisuhḡmigun.

Sivulliuḡtaat Anniḡsukḡauruat

⁵ Aasriiñ Agaayyutim piksraqtaagiñgitchai isragulgich anjalatiksraulugich nunami tik-itchağumaruami. Taamna uqautigigikput. ⁶ Aglaan Agaayyutim uqahani aglausimaruq, itna,

“Agaayyuum, suvaata isrummatigitlanippiuñ iñuñhiñaq?

Naagaunniiñ suvaata qaunagitlanippiuñ iñuum igñiña?

⁷ Sivikitchuami kamanaitluktitauraallakkaluaqługu israguliniñiñ, niaquusriğniğiiñ kamanautmik kamakkutmiglu,

⁸ suli inillakkiñ anjalatağitlasriplugu supayaaq.”

Psalm 8:4-6

Taamna uqaliq uqautigigaluaqtitlugu Agaayyutmun inillañniplugu iñuk anjalatchirauplugu supayaamik, pakma qiniñgitchikpuntsuli iñuum anjalatchilapiaqtilaaja supayaamik. ⁹ Aglaali qiniğigikput Jesus “sivikitchuami kamanaitlullaklugu israguliniñiñ.” Agaayyutim iluaquttmigun tuqupkağniğaa pisigiplugich iñupayaat nanipayaaq. Taatnaqługu niaquusriğniğaa kamanautmik kamakkutmiglu.

¹⁰ Agaayyutim anjalanniğai supayaat, suli supayaat sagviğniğaat kamanautaa. Aasriiñ nalauttuq Agaayyutmun naamasipkaqamiuñ igñi nagliksaalikun tikiutitquplugich iñugiaktuat igñiğich qilañmun. Taamna igñiq aullağniirigugniğaa anniqsugianatnun.

¹¹ Taamna ipqisqitchiruaq iñuñnik Agaayyutmun suli tamatkua ipqisqitauruat iluqatin aapaqağniqsut atauchiñamik. Taamna pisigiplugu Jesus-ñum kanjuginğitchaa taiyuhksrañat ukpiqsriuat aniqatiumiñik. ¹² Nipliqhuni Agaayyutmun, itna,

“Iñichuğipkautigigisigikpiñ aniqatiumnun;

nangagisigikpiñ akungatni ukpiqtuanuruat.”

Psalm 22:22

¹³ Itnaqhunisuli,

“Tunñaviğisigigaa Ataniq.”

Isaiah 8:17

Sulipsuuq,

“Uvaniittunja ililgaani Agaayyutim qaisanjiñi uvamnun.”

Isaiah 8:18

¹⁴ Taapkaa ililgaat timiqagtut auqaqhutinlu. Taatnatun ilaa iñuquqtuq timiqaqhuni ilinjisitun. Tuqukami sannigutami timimigun piyaqquulasriñiğaa tuqupkaitlaruaq iñuñnik, taamna tuungaq. ¹⁵ Jesus-ñum annautisrağniğai tamatkua iñuich figutaanuruat iñuumiquttilağmikni iqsilhatigun tuquliğmik. ¹⁶ Atakkii Jesus-ñum isrumaaluuğingitchai isragulgich, aglaan ikayuğugai iñuich kiñuviağikkani Abraham-ñum. ¹⁷ Taatnamik Jesus iliruksauruq aniqatiunisun supayaakun. Taamna pisigiplugu ilunñuksripluni tuniqsimaruanuplunilu agaayulqisqpaguqtuq ilinjitñun. Jesus-ñum tuquliğmigun piğniğai iñuich killuqsautinich qinuiqsitlugu Agaayyun. ¹⁸ Jesus ilaaptuuq nagliksaaqtuq uuktuqaqsuikami. Taatnamik ikayulguniğai tamatkua ukpiqsriuat uuktuqaqsuipmata ilaautun.

3

Jesus Kamanatluktuq Moses-miñ

¹ Aniqatiumaan, pigigaasri Agaayyutim. Qilañmuqugaasri. Taatnamik isrummatigiraksrağigiksi Jesus tilirauruaq Agaayyutmiñ, ilaaptuuq agaayulqisqpaauruq ukpiğikkaqput payañaitlugu. ² Jesus tuniqsimmatriruq Agaayyutmun piksraqtaagiñimifun atriplugu Moses-tuuq tuniqsimmatriruq Agaayyutim iluqaani tupqani savautrikami Agaayyutim iñuñnik. ³ Taamna iñuk nappairuq tupiğmik kamakksriaqatluqtuq tupiğmiñ. Taatnatun-tuuq Jesus kamakkusriaqatluqtuq Moses-miñ. Moses savautriñlautağaluaqtuq Agaayyutim iñuñnik Jesus savautriñlautatluktuq. ⁴ Tupipayaaq nappairiqagtug, aglaali Agaayyutim sua iluqaan nappakkağigaa. ⁵ Moses-guuq tuniqsimaruaq iluqaani tupqani Agaayyutim, aglaan savaktauñhiñaqhuni. Moses nipliqsimaruaq sunik uqautuniaqtuanik sivuniksrami, [ami-ami Christ-mik]. ⁶ Aglaan Christ tuniqsimaruaq igñiğupluni anjalatchiruaq iluqaanik tupiğmik. Iluqata ukpiqsriurani Agaayyutmik, uvagut tupiğigaatigut Agaayyutim ukpiqsrisiqagupta niğiugaqaguptalu isruanunaglaan.

Minguiqsiağviiqagtut Agaayyutim Iñui

⁷ Tarraasriiñ Ippitchuaq Irrusriq uqaqtuq,

“Uvluvak tusraayupsiuñ Agaayyutim nipaa,

⁸ siqquqsilağniaqasigik isrummatigikkasri, taipchunatatun akilliñiqsuiruatun Agaayyutmik

uvlumi taivrumani suvksrailaami.

⁹ Aapaapsi uuktuapiağatağaatña arguağiplunja qiniğaluaqługich savaatka.

¹⁰ Taatnaqłunja malğukipiani ukiuni uumitchautrirunja taipchuninja iñuqatigiñiñ, aasriiñ uqaqłunja, ‘Pigisupayaakkanat killuuruq.

Kanjisimaitchaat ilitqusriğa.’

¹¹ Tarra akiqsruqtunja uvanñun uumitchaalamni, itna,

‘Isiqitichumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitiñun
minguiqsiaǵvigitqukkamnun.’ *Psalm 95:7-11*

¹² Taamna Ippqitchuam Irrutchim uqagikkana. Taatnamik qanuatqiaǵiutisitchi avatmun. Avallangitchumuusriñi iñuuruamiñ Agaayyutmiñ pisigilugu killuqsauñ ukpiqputailǵilu uummatitsitñi. ¹³ Aglaan pichuksaǵaǵutisritchi avatmun taiyugñanñasuli “Uvluvanñmik” suli tusraatlanñapsi Agaayyutim nipaaniñ tupiksritlanñapsilu. Tupiksriñgitchupsi nalliqsi siqquqsiviaqtuq ilaetni killuqsautmun sagluqipkaǵuni. ¹⁴ Takku iluqata pigigaatigut Christ-ñum ukpiqsimauraǵniaǵupta ukpiqsriñhapiktun aullaǵniñhaniñaglaan tuniqsimalu-talu payanaiǵuta isruanunaglaan. ¹⁵ Itnaqsimarug,

“Uvluvak tusraayupsiuñ Agaayyutim nipaa siqquqsilaǵniaǵasigik isrummatigikkasi
taipchunatatun akililiqsuiruatun uvlumi taivrumani suviksrailaami.” *Psalm 95:7-8*

¹⁶ Kisut tusraaniqpatruñ Agaayyutim nipaa akililiqsuipmata ilaanik? Aa, iluqatinj taipchuanurut iñuich Moses-ñum annisikkanj Egypt-miñ. ¹⁷ Kisutmi Agaayyutim uumitchautiniqpagich malǵukipiani ukiumi? Aa, iluqatinj taipchuanuniqsut killuqsaqtaqtuat tuquplutinñasriñ suviksrailaami. ¹⁸ Agaayyun akiqsruñiqsuq inñmiñun, “Isiqitichumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitiñun minguiqsiaǵvigitqukkamnun.” Kisut Agaayyutim uqatigivagich taatna? Aa, iluqatinj taipchuanurut tupiksriñgitchuat Agaayyutmik. ¹⁹ Tarra ilitchuǵigikput ukpiqsriñgisilaanaj, taatnaqhutinñasriñ tikitchumiñaiññiqsut kinilirviksraǵmiknun, taavrumuñna nunamun Agaayyutim akiqsruutigikkannun ilinjitiñun.

4

¹ Taatnamik Agaayyutim akiqsruutaa minguiqsiaǵviksrakun itchugaaqtuq. Anayasuk-tuaqta nalliqsi tikiñgipiaqtuq taavrumuñna minguiqsiaǵviñmun. ² Takku iñuktitun suviksrailaami inilǵaallapiaq uvaguttuuq tusraapmigiqput ilaan nipaa tusraayugaǵiksuaqun. Aglaan tusraakkanaata anniqsunǵiññai, takku Agaayyun ukpiǵingitluǵu. ³ Uvagut ukpiqs-riruani minguiqsiaqataurugut Agaayyutmi nipliutaatun,
“Akiqsruqtuñna uvamnun uumitchallaami,

‘Isiqitichumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitiñun
minguiqsiaǵvigitqukkamnun.’ *Psalm 95:11*

Itnaǵniqsuq taamna savaani naasrimagaluqaqtitulugich inǵigatalhaniñaglaan nunam.

⁴ Aglausimarug samma taavrumuuna tallimat malǵuǵuutaatigun uvlut itna, “Agaayyun minguiqsiaqtuq savaaǵmiñiñ tallimat malǵuǵuutaatni uvlut.” ⁵ Tusraakkaptitun sivuani itnalgitchuq, “Isiqitichumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitiñun minguiqsiaǵvigitqukkamnun.” ⁶ Tarraasriñj taipchua tusraaqqaaqtuat tusraayugaǵiksuaamik isingitchut Agaayyutim minguiqsiaǵvianun ukpiqsriñǵiñǵimiktigun. Taatnamik isitlasrugaaqtugut minguiqsiaqatauliksrapiktun Agaayyutmi. ⁷ Agaayyun inillaitqisquq atlamik uvlumik taiplugu “Uvluvanñmik” Iñuǵiatuat ukiut pianikmata uqatigitqikkaa tumigiqlugu David, uqahigtigun tusraakkaptigun itna,
“Uvluvak tusraagupsiuñ Agaayyutim nipaa

siqquqsilaǵniaǵasigik isrummatigikkasi.” *Psalm 95:7-8*

⁸ Tarra Joshua-mtuuq iñui Agaayyutim minguiqsiaqtinniḡpagich, Agaayyutim uqagitqikkayaitchaa atla uvlug David-kun. ⁹ Taatnamik iñui Agaayyutim isitlasrugaaqtut akiqsruutauruamun minguiqsiaǵviñmun. ¹⁰ Atakkii kiñapayaaq isiqtuq Agaayyutim minguiqsiaǵvianun, nutqaqmiuq savaaǵmiñiñ Agaayyun nutqaqmatun savaaǵmiñiñtuuq. ¹¹ Ki, sakuuka isǵuguta minguiqsiaǵvianun Agaayyutim. Tupiksriñgitchuksraunǵitchuḡut atrilugich sivullivut suviksrailaami isingitchuat taavrumuñna minguiqsiaǵviñmun ukpiqputailǵimiktigun. ¹² Uvvatakku uqalħa Agaayyutim uumarug sanñilapiaqhuni. Qamuñaaǵatlaruq iñuum iñuusrianunlu irrusrianunlu suli isivǵiuǵlugu isrummataalu kimmutaalu, atriplugu ipillapiaqtuq avatmulik avǵuraqtuq saunǵiñik sagviǵlugu patqa. ¹³ Suli Agaayyutim sivuǵaani qanusripayauraq uumaruaq iriqsimangitchuq, aglaan supayaaq sagviruq qifiñnaqhuni irraknun ilaan isivǵiuǵiyumaatqum uvaptiknik savaaptikniǵlu.

Jesus Kamañtuuq Agaayuliqsipak

¹⁴ Taatnamik, ki ukpiǵilakput payanaiǵuta Jesus, Agaayyutim Iǵniñna, kamañtuuq agaayuliqsipagikkaqput. Ilaa apqusaananiñniqsuq qilaktigun sivuǵaanun Agaayyutim. ¹⁵ Takku agaayuliqsipakput isumaaluqatautlaruq ilisimaplumi qanutun sayaisilaaptiknik. Ilaa anjqsaaqsipmiuq uvaptiktitun supayaatigun, aglaan killuqsanǵitluni. ¹⁶ Taatnamik sivuǵanjiutisa iluqaqutriqaqtuamun Agaayyutmun nalupqisrunǵiguta, ilisimalugu Agaayyun ilunñjukaqtaqtuq iluqaqutriginiakkaqput ikayuǵnaqsiraǵigupta.

5

¹ Ijisimaħapsisun Agaayyutim aglausimaruañiñ uqałħaniñ, qaukkipayañat agaayuliqsit piksraqtaañurañiqisuuq akunğatniñ iñuich savautitquplugu Agaayyun pisigiplugich iñuich. Ilaa qaitchiruksrauruq aatchuutinin tuniñlaintinigu killuqsautinjitfun Israel-aagmiut. ² Ilaa iñuħiñaupluni inñimiñik iñisimaruq sayaisilaagmiñik. Taatnaqhuni agganñirrutitagai tamatkua killuqsagtuat pisagaluaqatin. ³ Iłumun aatchuqtuksraupmiraqtuq tuniñlaintinik killuqsautmiñun pitrigaluallağmi killuqsautinjitfun Israel-aagmionuqatmi. ⁴ Agaayuliqsipqauliq kamakkuqtuqatuuq. Aasriiñ kiñañmiñiñ iñuk agaayuliqsipqautlaitchuq inñmigon; piksraqtaañuruksrauruq Agaayyutmiñ Aaron piksraqtaañupmatun.

⁵ Taatnatuntuuq Christ kamañañiaqsanğitmiuq inñimiñik agaayuliqsipqañnun qaukħiğusağuni. Aglaan Agaayyutim piksraqtaagigaa nipliutiplugu, "Ilvich Iğñiğigikpiñ.

Uvluvak nalupqinaigikpiñ iğñiğiplutin takkuatni iñupayaat."

Psalm 2:7

⁶ Uqağipmigaaptuuq atlamiimma,

"Ilvich agaayuliqsigigikpiñ Melchizedek-tun iliplugu, aasriiñ agaayuliqsagisirutin isruitchuamun."

Psalm 110:4

⁷ Jesus nunamiñtami agaayuniqsuq nipitusripluni qulvisigon Agaayyutmun annautitqupluni tuqułiğmiñ. Kiggusriaqagnaqsuq taluqsriplunikii Agaayyutmik.

⁸ Iğñiğugalaññağmi nagliksaaqtuq atriplugich iñuich nagliksaaqmatun. Taatna nagliksaaqami ilinñiqisuuq tupiksriħimik. ⁹ Pakma tuquanikami Jesus naamasiruq, aasriiñ anniqsuñlasiruq iñuñnik taimuñja tupiksriurapayañanik ilaanik. ¹⁰ Agaayyutim taiyuutchiğlugu agaayuliqsipqañmik Melchizedek-tun iliplugu.

Kiliktuutit Qapiqunğiluta

¹¹ Uqautiksraukkağaluaqtugut taavrumuuna Melchizedek-kun. Aglaan sakiqnaqtuq kanjipsikautigihiksraña taamna ilipsitñun, takku tusraasrunğitchusri alapisaaqpatłusri. ¹² Pakma ilisautriğugumiñiaqsigaluaqtusri aglaan ilisautriqagtuksraurusisuli ilisautripsaaqtuksrauruamik ilipsitñik sivulliqsigun ilisautturaumatun Agaayyutim uqałħiñi. Aniqammiuraton miluktuqtuksrausruagağniqsusri niqipiatutłaitłusri. ¹³ Kisupayaag miluktuqtuag aniqammiuraton ittuq. Taatnatun iñuk ukpiqsriaqsikami Jesus-mik ilitchuğinğitchaasuli atłakaagñisilañjak nalaunñaruamlu killuuruamlu. ¹⁴ Aglaan niqipiaq pigigaat iñuguaniksimañat. Taatnatun iñuum ilisağñullapiaqtuam uqałħanik Agaayyutim kanjipsitłasaisaññağai sakiqnaqtuat suli puttusriñlasirağigaa sum nalaunñatilañja killuqsautautilañjalu.

6

¹ Taatnağuta uqautigingiğlavut sivulliich qaganaqtuat ilisautturaumat Christ-kun. Iñuguğnaqsigaatigut. Ilisautriñiqisa sivulliuplutin ilisautturaunanik, itnautauruat mumiguni savaañinñiñ tuqułhum suli mumiguni Agaayyutmun ukpiqsriħkun, ² suli ilisautripluni paptaagihiqatigun suli inillañuni argañnik iñuñnun, suli ilisautripluni anitqilħatigun tuqunaruamnik atanniħikunlu isuitchuakun. Taapkuia ilisauttutligai aniqammiurat. ³ Aasriiñ qulvaqtaaqta ilisauttutinin iñuguaniktuanun iñuñnun, ami Agaayyutim pisuħiğikpañ.

⁴ Iñuk ukpiqsriurağuaniktuag kanjipsikakkauñanikami Agaayyutim qaumanğagun, uuktuñanikamilu aatchuutauruamik qilañmiñ, piqasriutianikamilu Ipqitchuami Irrutchimi, ⁵ uuktuñanikamionju nakuuħa uqałħan Agaayyutim suli sanñiqalħa Agaayyutim anılatchisaan, ⁶ tarra—taatnasiq ukpiqsriurağuaniktuag taggivağumi maliguğalualigmiñiñ Agaayyutmik mumitqikkumiñaitchuq. Atakkii taatnatchim iñuum kikiaktuutitqilğitmatun pigaa Iğñiña Agaayyutim, suli mitautigiplugu ilaan tuqułħa.

⁷ Iñuk ukpiqsrimaagtuag Christ-mik ikayuusiaqagtuq nunatun qanakkusiaqagtuatun silalukman, aasriiñ nauriraqtuq niqiksranik tamatkununja nunaliqiraunun. ⁸ Aglaali iñuk tunutchiruaq Christ-mik suksraunğiqsitauruq nunatun naurirağagtuatun kakitlağnaqtuanik ikkħağisiranik isruani. Taatnasriq iñuk anniqsunğitchuq.

⁹ Piğpagikkamaan, uqaqapta taatna nalupqisunğitchugut itilaapsitñik nunagiksuatun aasriiñ annautrauniaqtusri. ¹⁰ Agaayyun nalaunñaruqtakku. Puuyugumiñaitchaa qanuq ikayuñlapiadısi Agaayyutim iñuñnik piqutigiplugu piqaksriħiqsi ilaanik. ¹¹ Suli kav-iuğigikput atausriullaalusi ikayuñiñiapiaquplusri isruanunaglaan sivuanisun. Taatnağupsi iñuumiqutitlaapsitñi nalupqinañiağiki niğiugaqahiqsi. ¹² Savautrituñiaqugipsiñi Agaayyutmik. Piyummatigilugu maliguutisritchi atanun ukpiqsriuranun akuqtuiruanun ukpiqsriħkun anuqsrukunlu Agaayyutim akiqsruutigikkanjanik.

Agaayyutim Nalupqinaitchuaq Akiqsruutaa

¹³ Itnaami, Agaayyutim akiqsruqamion Abraham atuñiğaa atini takku atqitchuq kamanatłukuamik ilaan atqaniñ. ¹⁴ Itnañiqsuq,

“Nalupqinaitchuamik quviasaapiagnaigkipiñ aatchuğutin iñugiallapiagtuanik kiñuviaksrapnik.”

¹⁵ Aasriiñ utaqılğataqami anuqsruħkun akuqtuiruq Agaayyutim akiqsruutigikkanik. ¹⁶ İñuittuuq akiqsruğupmiut atuqħugu iñuum atqa kamanatluqtuag inmiķniñ. Anğutauruam nalupqinaigağigaa nalupqinaiyutikun aasrii uqavaağutiksraq piiğħugu. ¹⁷ Uvvali Agaayyutim nalupqinaigukkaa tamatarkunaja akiqsrukkağmiñun atlanğugumiñaisilañja sivunniutini aasriiñ nalupqinaiqħugu atuqħugu atchi. ¹⁸ Agaayyun saglutlaitchuq. Taatnamik tunjavigigikput Agaayyun atuqamiñ akiqsruutini nalupqinaiyautiniñu, atakkii uqalħa atlanğutlaitħuni. İlaan akiqsruutaanlu nalupqinaiyautaanlu pitħuksaallapiagaatigut tigmmitqiağiquplugu niğuguaq qaisauruaq uvaptiknun qamannirviuplugu. ¹⁹⁻²⁰ Niğugagağikkaqput kitchatun iñuutchipsitħun ittuq aullatlatħuniñu sanğipħuniñu. Taamna niğuguaq kisaqsımaruq qılajmi sivuğaanıllapiaq Agaayyutim liılaa talukuyaam tunuani inim ipqıñiñısruruam ĩluani. Kisalıqiri isıqtuq taruñja piqutigipluta. Taamna kisalıqiri ittuq İesus agaayuliqsiq-paguqtuuaq atrıpluğtu taimña Melchizedek.

7

Agaayuliqsi Melchizedek

¹ Tarra taavruma Melchizedek-ñum, umialgum Salem-mi agaayuliqsaupħuniñu kamañağısruruamun Agaayyutmun, nalaunniğaa Abraham utıqtuag akiıliqqaaqħugich umialğich. Agaayyutiniğaa ikayuusriaqquplugu. ² Aasrii Abraham-ñum Melchizedek aatchuğniğaa qulıñğugutaanik utqutıpayaağkağmi. Taamna atıq Melchizedek sıvılliuplugu itnautauruq Umialga Nalaunñaralħum, aasriısi umialğupmiuq Salem-mi itnautauruami Umialga Qıñuiññam. ³ İñuich naluniğaiç anayuaqak sıvıllıñıllı unniñ sumi annisilañja tuqqutilaanalu. Atrıginiğaa İğñıña Agaayyutim agaayuliqsiusugaağħunı qanapak taimuñja.

⁴ İsrumatıgısrıuñ qanutun kamañaqtilañja taavruma anğutim, unniikii Abraham-ñum sıvılliagağıkkapta kamanautıqatıtuam aatchuğniğaa qulıñğugutaanik utqutıkkagağmi. ⁵ Aasrii Abraham kınıvıyaqagnaıqsuq Levi-mik aquagunaasriiñ Moses-mik. Tuvraqħugu malığutaksraq Moses-ñum ağlañja İsrail-aagmiupayaat qulıñğugutıkurukısrıanıqsut taapkunıñja Levi-tkuayaanun agaayuliqsiğıqugtuanun. Taatnağtuksraunıqsut iluqatıñ İsrail-aagmiupayaat qıtunğagağıgaluqatıtıtıtıñ Abraham-mun. ⁶ Ağlaali taamna iñuk Melchizedek Levi-tkuayaanğıñıñagañmi akuqtuıñıqsuq qulıñğugutık Abraham-miñ. İñıqsruqtuq Agaayyutmun ikayuquplugu Abraham akiqsruusriaqquqtuuaq. ⁷ İñuk qaitçırıuaq ikayuusriaksramik kamanatluqtuq iñunımiñ akuqtuiruamiñ ikayuusriamik. Taamna ĩlumutuuruq. ⁸ Aasrii Levi-tkuayaat akuqtuiraqtuq qulıñğugutınik aasriiñ ĩlısımarugut tuqqutilaanatnik, ağlaali Melchizedek akuqtuiruq qulıñğugutınik, aasriiñ uqagağımaıtçuq tuqunıllıgu. ⁹ Uqautıgıllagılu taatnatun, Levi kınıvıyaqtuammagağmi kiñıuagun akuqtuisuğaluağħuni qulıñğugutınik, ĩlaan qulıñğugutıkuniğaa Melchizedek-mun atakkii sıvıllıñjan Abraham-ñum taimmani taputıplugu. ¹⁰ Takku Levi anıgaluaqıtınağı innıqsuq liılaa tımaani sıvılliagañmi Abraham-ñum Melchizedek-ñum paagmuñja.

¹¹ Taatnamik Levi-tkuayaat akuqtuıñıqsut malığutaksramik Moses-kun atuqtaksraqtu-ummaıtñik analatchıñhatıgun agaayuliqsiıt savautrıñhatnik Agaayyutmik. Uvva savaanat tamatkuua agaayuliqsiıt annıqsuiññıñıaullapiagnaıqpan naamasıllıgu, suvaata inuqsrağniqpa atlakauruamik agaayuliqsimik ağıqsuksramik atrıluğ Melchizedek kınıvıyağıñısañja Aaron-ñum? ¹² Tarra Aaron-ñum kınıvıyanı agaayuliqsauruksraunıqsut, atakkii nutaag agaayuliqsi ağıqsuq, Melchizedek-tun ittuuaq. Taatnamik malığutaksraq analatchırıuaq savautrıñhanik nutaam agaayuliqsiqpaunı simmiqsuksraunıqsuq. ¹³ Christ taamna tarra nutaag agaayuliqsiqpauruq uqatıgıkkaput. Christ-tuuq Levi-tkuayaanğıñıtçuq, nalıliatunniñ sıvıllıaqataı savautrımaıtçut agaayuliqsaupħutıñ tunıllıaqtuğvıñmi. ¹⁴ Atakkii nalupqinaıtçuq Atanıqput kanıqalħa Judah-miñ. Moses-ñum uqautıgımaıtçai taapkuua Judah-tkuayaat savautrıtuqpluğich agaayuliqsaupħugich.

Atla Agaayuliqsi Melchizedek-tun İttuuağ

¹⁵ Uvvasıli nalupqinaıpsaağniqsuq atla agaayuliqsi atrıpluğ Melchizedek sagvıqman. ¹⁶ Christ agaayuliqsiğıñıtçuq malığutaksramı tillısaitıgun Moses-ñum ağlakkanatıgun Levi-tkuayaanurukısruluni, ağlaan Christ agaayuliqsiğıquqtuq sanğııağun iñuıħħum simmiğumiñaitçuam. ¹⁷ Agaayyutim uqalħan niplıutıginiğaa Christ-kun, “Agaayuliqsaurutın qanapak taimuñja atrıpluğ Melchizedek.”

Psalın 110:4

¹⁸ Aasıiı sıvıllıqı tillıñ atuğumiñıaiqsuq takku sayaitħuniñu sumun ikayuutaayumiñaitħuniñu. ¹⁹ Malığutaksramı nalaunñasrıpağumiñaitkai iñuıç Agaayyutmi. Ağlaali nakuutluqtuamik niğıuğanıktugut nalaunñasrıpağħuta Agaayyutmi. Tamanna pisıgıpluğı qallılaağniagtugut Agaayyutmun.

20-21 Agaayyutim nalupqinaigñigaa taamna nalupqinaiyautmigun. Aglaali Levi-tkuayaat agaayuliqsiġuqtuq nalupqinaiyautailaakun. Aasriili Jesus agaayuliqsiġuqtuq Agaayyutim nalupqinaiyautaagun ilaanun, itnaqhuni,

“Atanguruam akiqsrutitigigaa
isrummitqikkumiñaitluni, itna,
Agaayuliqsaurutin taimuġa.”

Psalm 110:4

22 Taapkuunuuna uqaliqtigun Jesus nalupqinaigutitigigaa nakuutluktuum sivunniugutim.

23 Sulipsuq, iluqatinj sivulliich agaayuliqsit nayuutituiñatlaiññiqsut savaagmikni atakkii tuquħlum piiqsittagigai. 24 Aglaan Jesus agaayuliqsauruq nayuutituiñaqtuq taimuġa.

25 Taatnaqhuni annautitlapiagaġigai qanumipayaq sataktua iñuich utlautiruat Agaayyutim un inġimigun, ataramik iñuuruq inġiqsruutripluni ilinjitnik.

26 Tarra taatnasriq agaayuliqsiqqak inuġigikput ipqitchuaq taqsratitachuaġlu pigiirrutaitchuaġlu piisimaagtuagħlu killuliqiriniñ, aasriiñ kamaqaqsiqkkaupluni qilañmi. 27 Inuġingitchaa tunillaqtuliksrani uvlugaġipman taipkunatitun qaukħinjisitun agaayuliqsit qaitchisuuruatitun tunillaqtuutmik, sivulliuplugu inġinj killuqsautmiknun suliasriiñ Israel-aqatminj killuqsautinjitñun. Aglaan Jesus tuqukami sannigutami tunillaqutirug inġimiñik atausriġmaħluġu. 28 Moses-ġum maligutaksraġagun sayaitchuat iñuich agaayuliqsit qaukħiġuġuuru. Aglaan taamna maligutaksraq inuqnaiqsuq Agaayyutim iġni agaayuliqsiqqagutitmauġ nalupqinaiyautmigun. Aasriiñ agaayuliqsiqqapugisirug taimuġa naamapluni supayaakun.

8

Agaayuliqsiqpaġa Sivunniugutim Nutauruamlu Nakuutluktuumlu

1 Tarra una uqatutikkapput, naalaġniħlaksijun, piqaqtugut taatnatchimik agaayuliqsiqpañmik aqivittuamik taliqpijanun aqpuutiqaqpañan kamaqaqtuum Agaayyutim qilañmi. 2 Savautriruq agaayuliqsiqpaupluni inimi ipqifñiqsrauruami agaayyuvipiamiittuami [qilañmi], iñuum nappangisañani aglaan Atanġum inġimiñik nappakkanani. 3 Qaukħipayañjat agaayuliqsit qaitchisuuruksraurur aatchuutinik tunillaqutiniġlu Agaayyutim. Taatnaqhuni agaayuliqsiqqapputtuq aatchuutiqaqtuksraurur Agaayyutim. 4 Uvvaami Jesus nunami itchugaagħumisuli agaayuliqsaunayaitchuq, takku atlanik agaayuliqsiqagtuq qaitchisuuruaniq aatchuutinik tunillaqutiniġlu tuvraġlu maligutaksraq. 5 Agaayuliqsiqpaqat savaaqagaqtut agaayyuvikpañmi nunami atrinħhiñiaqtuami taġġaħhiñiauruamiħlu tuvraħluġu agaayyuvikpapiaq qilañmiittuami. Moses nappaqsaaqsiħgataqmauġ tupiq agaayyuvikpaksramun Agaayyutim uqautiniġaa, “Qaunatiqiaġigutin nappagumagiñ tupiq tuvraġluġu iliktiġutaa ilisautsuriagħkkan iñġimi.”

6 Aglaan pakma Christ-ġum akuqtuġaa kamañatluqtuq savautriħiq atlaniñ agaayuliqsiñ savautriruaniñ nunami. Taatnamik Jesus-ġum akunniġuturuam atausiñuqtitkai Agaayyunlu iñuillu nakuutluktuumun sivunniugutikum. Taamna nakuutluktuumun sivunniugun tunħavigigaa Agaayyutim tuniqsimahhanun, tupiksriħhanuñilaq iñuich.

7 Uvvaami sivulliq sivunniugun patchisaiññiqañ, atlanik inuqnaġayaitchuq. 8 Agaayyutim quyaġingñiñġai iñuġikkani aasriiñ itnaqhuni,

“Taimanigu sivunniugutiqaġisirunġa nutaamik
iñuifun Israel-ġum Judah-mlu.

9 Itchumiñaitchuq atrinjatun sivunniugutim
qaisaptun aapañjitñun uvlumi taivruman
tasririutikpkih aullautityaqħugich Egypt-miñ.

Tupingitmatruñ sivunniugutiga taatnaqħugich suksraagħitka,
nipliġsuq Ataniq.

10 Una sivunniugun inillañniagħiga Israel-aagħmiupayaanun
taivruman uvlumi, nipliġsuq Ataniq,

Iħiġisigga maligutaksraġa iñunma isrummatinjitñun aglaqħugulu uummatinjitñun,
atriluġu iñuk aglakmatun kaliikkamun.

Iħiñisa kamagħisigaañta kisima agaayyutaulunġa
aasriiñ iħiñich iñuġiniagħitka.

11 Taivrumanigu kiñauñniñ ilisatriyumiñaiħiaqtuq
nunaqatmiñik aniqatmiñiġlu itnaġuni, ‘Iħiħuġiun Atanġuruq.’

Atakkii kisupayaam ilisimapiaġisigaañta
kamañaiññiqsramiñiħlaan kamañniqsrāmun.

12 Takku ilunħuġisigħitka tupingitħiħaluaqtitlunġa.
Suli itqaġitqikkumiñaiħitka killuqsautinħiħ.

¹³ Agaayyutim uqautigikamiuḡ nutaq sivunniugun tarra uqautiginigaa sivunniugutiḡruaq utuqqaliruajuplugu. Supayaaq atuḡnaḡumifaiqman utuqqalipluni piiḡaqtuq.

9

Nunamitḡjaqtauraḡlu Qilaḡmitḡjaqtauraḡlu Agaayyumaagvik

¹ Aasriili sivulliq sivunniugun atuqtaksraqaqtuq agaayuliqsitlu iḡuilla savautriḡksraḡatigun Agaayyutmik suli Agaayyutim irviagun nunamiittuakun. ² Taamna Agaayyutim irvia malḡuḡnik iniaqqtuq. Sivulligmi inimi kialuuraqagviiqaghuni nigḡviiqaghuni ipqitchuanu ipqitchuanu qaqqialigaanik, taiyuutiqaḡhumiarsii ipqitchuanik inimik. ³⁻⁴ Tuglian talukuyaam tunuani inauraq taiyuutiqaḡniqsuq inimik ipqiiḡniqsrauruumik piqagtuq ikipkaiviliamip tipraḡksautinun piliaq kaviqsaamik manijmik suli ipqitchuanik suluutmik iluḡani qaaligaaq kaviqsaamik manijmik. Iḡuani ipqitchuan suluutim ilulik piliaq kaviqsaamik manijmik imalik Manna-mik suli ayauppianjanik Aaron-ḡum akutuḡppalilaruumik suli uyaqqak aglaqagtuak maligutaksramik. ⁵ Qaanani suluutim matuan israḡullak tuglauqsimauraagḡniḡaak Agaayyutim kamanautaa, ini Agaayyutim natqigutrisimaagvia killuqsautinik. Aglaan tamatkua sut uqautigitlaitchivut pakma. ⁶ Uqautitrisiglagu, Agaayyutim irvia malḡuḡnik iniaqqtuq. Uvluḡagipman agaayuliqsit isigagḡniqsut silalligmun inimun savautityaḡlugu Agaayyutim atuumaragahatigun. ⁷ Aglaan kisimi qaukiat agaayuliqsit isiliiḡnauraqniqsuq ilulligmun inimun aasriiḡn atausriḡmiaḡlugu ukiuḡagipman saagaḡhuni auḡmik qaisaksragmiḡnik killuqsautimiiḡn suli killuqsautaatnun Israel-aaqatmi killuqsautuq naluḡimiktigun. ⁸ Taavrumuuna Ipqitchuan Irrutchim kanjipsikaḡaatigut apqun inimun ipqiiḡniqsrauruumun anmanḡisilaanjanik uvaptiknun napaniqututilaanjan silallium inim. ⁹ Taamna silalliq ini atrikusrautauruq iḡuuvigikkaptikni pakma. Aatchuutit ikipkaḡhugich tunillaḡutit nalaunḡasripkatlaitchaat iḡuk Agaayyutmi; iḡuum aatchuutaiḡn patchisailaaḡqitkumifaitchaat qauḡrimmaaḡitullautanjan. ¹⁰ Tamatkua atuqtaksrat anjalatchiḡniḡaqtut niḡiniglu imimiglu suli igḡuutiksraqḡvikaanik. Iḡuich tupiksriurksrauniqsut tamatkunija qaaḡhiḡnakun atuqtaksranik inillaḡnialḡhanunaglaan nutaanuruam nakuutluktuum sivunniugutim.

¹¹ Aglaali Christ aggianiktuq. Ilaan agaayuliqsiḡpagigaa sivunniugutim nutaanuruam nakuutluktuum. Christ savautriḡraḡtuq kamanatluktuumiḡu nakuutluktuumiḡu agaayyuvikpanmi nunakḡaḡtaunḡitchuami suli nappanḡisaḡatni iḡuich. ¹² Christ isiqtuq ipqiiḡniqsrauruumun inimun saagasunaaqani auḡatnik niḡrutit, aglaan isiqami tunillaḡutitiginigaa auni piqutigipluta atausriḡmiaḡlugu. Taatnaqami anniḡsuutigaatigut taimuna. ¹³ Atakkii taimani iḡuk qaaḡyugḡnaqsiruaq killuliiḡhigimigun. Ilaa ipqisitḡaḡaqtuq agaayuliqsim siqillaḡutipmagu atuḡhugu auḡat niḡrutit suli kulavauram ikipkaḡtam aḡraḡa. ¹⁴ Tarra, nalupqinaḡitullapiaqtuq auḡanun Christ-ḡum salummaḡtilaanja qauḡrimmaaḡitullaptiknik savaanjiḡni kanjiraḡatam, atakkii tunillaḡutigiruc inḡmiḡnik killuutaitḡuni Agaayyutmun isruitchuakun Irrutchikun. Taatnaḡhuta savautriḡniḡaḡuqtugut Agaayyutmik iḡuuruamik.

¹⁵ Tuqukami Christ akunniḡutiḡniqsuq Agaayyutmiḡu iḡunḡmiḡu suli sanḡiqaḡtitlugu nutaq sivunniugun. Taavrumuuna Christ-ḡum tasutlasigai iḡuich tuquruksrauruat piqutigiplugu tupiksriḡḡiḡhat maligutaksramik sivulligmi sivunniugutiḡruami. Tasuḡniḡai iḡuich Agaayyutim piksraqtaagikkani akuqtuitḡplugich isuitchuanik paitchaktaaksrautmik, amiami iḡuuhigimik isruitchuanik Agaayyutmi. ¹⁶ Sivunniugun Agaayyutim inillakkaḡa atriḡaqtuq sivunniugutmik iḡuum aglagikkanaḡnik iḡuunḡḡam. Tuquanikpan iḡuich ilisimarautilaruksraurut tuḡḡhanik taavruma iḡuum aglaktuum sivunniugutmik. ¹⁷ Takku iḡuum sivunniugutaani sanḡiqaḡtitchuq iḡuunḡaan taavrumija aglaktuaq. Aglaan aglaktuum tuḡḡhan aquagun sivunniugutaa sanḡinigaḡtuḡtarra. ¹⁸ Taatnatuntuuq sivulliq sivunniugun sanḡiqaḡmiuq tuḡḡhatiguliiḡniḡaḡ niḡrutit auḡatigunlu. ¹⁹ Moses-ḡum uqautiḡqaagamigich iḡuich tillisipayaat maligutaksram tiginigai auḡat nuḡḡaich ilaplugu imigimik suli kaviqsaḡ ipnaim mitqualu hyssop-ḡum akiḡuaniglu, aasrii siqillakḡgich makpiḡaat iluḡaisalu iḡuich, ²⁰ nipliḡhuni ilinḡtiḡn, “Taavruma augum nalupqinaḡaa sivunniugun Agaayyutim tillisigikkanaḡ ilipsitiḡn.” ²¹ Taatnatunsuli Moses-ḡum siqillaḡniḡaa auk ipqitchuanun inimun taputiḡlugich sut atuḡuuruat savautriḡniḡmi Agaayyutmik. ²² Tarra, Agaayyutim maligutaksraḡaguaḡhuni supayaaqayaq salummakkausruuruq aukun. Agaayyutim natqigutiriyumifaitchuq killuutininik auk maḡipkaḡaluaḡnagu.

²³ Taatnaqhuni Moses-ñum ipqiqsaksragirañiñaa siqillauiqalhagun auñmik ipqitchua-
mun inimun tuvrautauruamun qilañmiittuamun. Aglaan nakuutlukhuni tunillaun inuq-
naqtuq inimun ipqitchuamun qilañmiittuamun. ²⁴ Atakkii Christ isingitchuq ipqitchua-
mun inimun savaagikkañatnun iñuich, tuvrautaulhifaqtuamun ilumutuuruamun ipqitchua-
mun inimun. Aglaan Christ isianiktuq qilañmun sivuğaallapiananun Agaayyutim akun-
niğutchiutaupluni pisigipluni. ²⁵ Qaukiata agaayuliqsit Israel-aagmiunjuruat isiğuuruq
ipqiiñiqsramun inimun ukiutaugağipman saagaaghuni auñanik niğrutim. Aglaan Christ
aatchuutigilgataqtuksraunğitchuq inmiñik akulaiqługu. ²⁶ Taatna Christ aatchuutigiti-
gaqtuksraugumi nagliksaatqigaagtuksraunayaqtuq iñiqtaulhaniñaglaan nunam. Aglaan
pakma Christ sagviñiñsuq atausriğmiaqługu piigiaqługu killuqsauñ tunillauiqipluni inmiñik.
²⁷ Iñupayaq tuquruksaruruq atautchimi, aasriiñ aquagun taavruma atannikkauluni.
²⁸ Taatnatuntuuq Christ tuquruq atausriğmiaqługu piigiaqługich killuutinjich iñupayaat.
Sagvitqikkisiruq tugliani, piigiasruñaqnagu killuqsauñ aglaan annautityağlugich utaqqiruat
ilaanik

10

¹ Maligutaksraña sivunniugutigrum tikkuahñañiqsuq naamasiruamun tunillaunaanun
Christ-ñum, tağğagihñañiqługich ilumutuuruam. Ukiugağipman piqutigiqlugich iñuich
agaayuliqsit aatchuğuurut tunillauiñik. Aglaan tamatkua tunillauiñik killuutaigisitlañiñiqsuq
iñuñmik tunillauiñiqtuñanik. ² Tunillauiñik killuutaigitiqlapata iñuich nutqautianikkayağaat
tunillauiñiq tuñiğaanimma. Atakkii iñuich ukpiqtuanjuruat salummaqtinniqpata
atausriğmiaqługu itqağitqikkayaitkaich killuutitij qauğrimmaagiuñitlauiñik. ³ Aglaan
tamatkua tunillauiñik itqağitiruraqtut killuutitijñun ukiugağipman. ⁴ Takku auñat
niğrutit piigiyumiñaitchuq killuutmik. ⁵ Taatnaqhuni Christ uqaqtuq nunamuyasrikami,
itna,

“[Agaayyutmaan,] Piqağukumiñaitchutin tunillauiñik aatchuutiniqlu
aglaan timiqaqtillugu uvannik tunillauiñiqtuqlugu.

⁶ Ikipkaqługich aatchuutit tunillauiñik killuutaigutiksrat
quyalisaunğitchut ilipni.

⁷ Aasriiñ nipliqsuñ, ‘Agaayyutmaan,
agğiqsuñ savaagityağługu pisulhiñ,
aglaksimalhatun makpiğaani uvapkun.’ ”

Psalm 40:6-8

⁸ Sivulliani itnağniqsuq, “Piqağukumiñaitchutin tunillauiñik aatchuutiniqlu, ikipkaqługich
aatchuutit tunillauiñik killuutaigutiksrat quyalisaunğitchut ilipni,” iniañugaluññaisa
maligutaksrakun. ⁹ Tugliani nipliqsuq, “Agaayyutmaan, agğiqsuñ savaagityağługu
pisulhiñ.” Taatnaqami Christ-ñum suksraağniğaa sivulliq sivunniugun tunillauiñik
aasrii inillakługu nutaq sivunniugun. ¹⁰ Tarraasriiñ Christ-ñum tupiginiğaa Agaayyutim
pisulha. Tunillauiñik amiuñ timini pisigiplugich killuutit ipqiqsagaatigut nalaunñapkaqhuta
Agaayyutmi atausriğmiaqługu.

¹¹ Aasriiñ agaayuliqsipayaq savautrirraqtuq uvlugağipman qaitchipluni atlañnutlailaanik
tunillauiñik killuutaigiyumiñaitchuanik. ¹² Aglaali Christ qaitchianikami atautchimik tu-
nillauiñik killuutinun, aquvittuq taliqpianun Agaayyutim minguiqsiağiaqhuni savaagmiñiñ
taimuna, ¹³ taimakñaniñaglaan utaqqiqluni tarani uumigirini akiñiñksrañatnunaglaan.
¹⁴ Takku atautchikun tunillauiñik killuutaiginiğai taimuna tamatkua ipqiqsitaurat.
¹⁵ Taavruma Ipqitchuam Irrutchim nalupqinağniğaa uvaptiknun, itnaqhuni,

¹⁶ “Una sivunniugun inillañniğaiğa Israel-aagmiupayaanun
taimani uvlumi, nipliqsuq Ataniq.

Iligisigiga maligutaksrağa iñuñma isrummatinjitñun
aglaglugulu uummatinjitñun.”

Jeremiah 31:33

¹⁷ Nipliqsuqsuli, itna,
“Killuqsautinjich nalaunñairrutinjillu
itqağitqikkumiñaitmigitka.”

Jeremiah 31:34

¹⁸ Taatnamik killuutit natqigutikkaukpata, ikipkaqługich tunillauiñik pisigilugich killuut-
it inuqnağumiñaiqsut.

Qallilaqta Agaayyutmun

¹⁹ Aniqtiumaani! Pakma taluqsrautairrutigaqtugut isiliksraptiknun Agaayyutim
sivugaanun, atakkii Jesus-ñum tunillauiñik auni. ²⁰ Christ-ñum anmautiniğaatigut
nutaauruamik apqutmik sivugaanun Agaayyutim. Agaayuliqsipaktun qallilaqtuatun
Agaayyutmun amunatchiananun talukuyaam, uvaguttuq qallilaatlasipmigikput Agaayyutim
timaagun Jesus-ñum aatchuutigikkañagun tuqupluni. ²¹ Suli kamanagtuamik
agaayuliqsigaqtugut Jesus-mik atanguruamik Agaayyutim tupqani, amiami
ukpiqsiruanun. ²² Taatnağuta qallilaqta Agaayyutmun ilumutuğugługu uumman

nalupqisruutailapiaġlugu ukpiqsriġqput, atakkii Christ-ġum siqillaqamisigut auñmiñik salummaġai qaġgrimmaaġiutillautavut killuqsautiptikniñ suli iġġuqhuta imiġmik ipqitchuamik. ²³ Tigummitqiaġiglakput niġiugaq uqautigikkaqput qanugliqaangiguta takku Agaayyun akiqsruiruaq tuniqsamaruq. ²⁴ Qaunakkutiluta avatmun pitchuksaaġutitlatalu piqpakktihiksraptiknun savaallautaqahiksraptiknunlu. ²⁵ Katiragaqta atautchimun qapiqtangiguta, atrisunaqnaġig ilaġich iñuich katiragañaiqsuat. Iñichuġigiki Atangum agġiqtiññialha. Taatnaqġlugu pitchuksaaġutiyumaugut avatmun qapiqtangiguta ukpiqsriġiptikni.

²⁶ Uvvaami kanjisiqqaagupta ilumutuñġmik aasriñ killuqsautuiñagupta ukpiqsriñġiguta Christ-mik, piitchuq niġiugamik uvaptiknun. Atakkii atlamik tunillautmik qaisaksramik killuutiptiknun piiññiaqtuq. ²⁷ Aglaan taatnatun iñuuniaġgupta niġiugiraksraġigikput iqsifnaqtuq atanniiviksraq, ittuatun ikualaruatun piyaqquñiaqtuatuun uumiksriuanik Agaayyutmik. ²⁸ Iñuk suksraqangitchumi Moses-ġum maligutaksrañanik, taamna iñuk tuquruksrauruc ilunġuktailaakun ilisimariqahhiñaqpan malġuñnik unniñ piñasrumik. ²⁹ Aglaan iñuk suksraqangitchumi Iġñiñanik Agaayyutim suksraqangitlunilu auñanik Christ-ġum ipqiqsitigikkaġmiñik, Agaayyutim taamna iñuk anasriññuqsatlukkisigaa. Taavruma pisaanġatigaa Ippitchuq Irrusriq iħaqqutriruaq ilaanik. ³⁰ Iħisimaġikput kisuutilaanġa nipliqsuam itna ipqitchuani makpiġaani, “Akisaun pigigiga. Pigiitchuapayaaq akisaġisigiga.” Uqaqmiñiqsuq itna, “Atanguruam atannigisigai iñugikkani.”

³¹ Iqsifñallapiaġgataqtuq anasriññuqsakkauruni Agaayyutmiñ iñuuruamiñ. ³² Itqallaksigik taipchua uvult kanjisiqqaagapsi ilumutuuruamik ukpiqsriuanġuħusri. Iġlutuñġigiki sakiqmiuliq atqunallapiaq. ³³ Iħaatni pisaanġatigikkauruni atniacsjuplusriħu iñuich takkuatni, iħaatnisuli piqataulħiñaaġuħusriunniñ tamatkunani taatna anjalatauruanun. ³⁴ Uvvasuli nagliksaaqatiqagħuursi isiqtauruanik ikayuqġugich suli quviatchaughikħusri ivayaqtukkaqaluaqapsi suurapsitñik, iħitchuġiplugu iħipsi suuraqahiksraqsi nakuutluktuanik nuñyumiñaitchuanik qilañan. ³⁵ Taamna pisigilugu taluqsrairutiqatiġchi Ataniġum. Kamañuqtuamik akiħisraiaqnaġtuusri nikaitkupsi. ³⁶ Aglaan anuħsrutiqatkuksraurusi tupiksriħaaġusri pisulħanik Agaayyutim. Atakkii akuqtuagħiniaġiksi ilaan akiqsruutigikkana. ³⁷ Agaayyun nipliqsuq ipqitchuami makpiġaani, “Pivikisuurami agġiqsaġumaruq agġigisuruq.

Piñatchiaġumiñaitchuq.

³⁸ Nalaunġasripkakkaġa iñuugisuruq ukpiqsriħhagun.

Aglaan quyaġiyumiñaitchiga iñuk

tunuttuq uvamniñ ukpiqsriħiaqhumi.”

Deuteronomy 32:35

³⁹ Uvagut, iħaliqsuutingitchugut tamatkunani tunutlutin piyaqqukkauniaqtuani, aglaan iħaurugut tamatkunani ukpiqsrimaaqtuani annautikkauplutin.

11

Urrakusrautai Ukpiqsriħhum

¹ Iñuun ukpiqsriħami nalupqisruutigingigagigaa niġiugaġikkani. Nalupqigingigagigaa atuumaruksraq qiañiñnaqsigaluaqnaġu. ² Sivulliaut taimani iñuuniaġaġnisut taavrumuuna ukpiqsriħkun. Taatnaqġugich uqagillautakkaurut. ³ Ukpiqsriħkun kanjisiqigikput Agaayyutim iñiqsitilaanġa nunamik siqifniġmigluluvluġianiglu uqalġimigun. Taavrumuuna kanjisiqigikputtuq iñiqsitilaanġa sunik qiañiñnaqtuanik sanġianun iñuich iħitchuġingisanatni isrummatigikkaġmikkun. ⁴ Ukpiqsriħkun Abel aatchuutiqatquq Agaayyutim nakuutluktuanik tunillautmik Cain-miñ. Agaayyutim akuqtuġniġaa Abel-ġum tunillautaa uqagiplugu nalaunġatilaanġa. Abel tuqugaluaqtitlugu iħitchitħarugutsuli ukpiqsriħhaniñ. ⁵ Ukpiqsriħkun Enoch aullautikkauniqsuq marrumakna iñuuniaħiġmiñ tuquruksraungitluni. Taatnaqġlugu iñuich paqingiñniġaat Agaayyutim aullautipmagu. Aullautikkaugaluaqtitnagu uqalħum uqautigigaa ilumutun quyalitniħkauniplugu Agaayyutmik. ⁶ Aglaan iñuk ukpiqsriħgitchumi quyalitniħkumiñaitchuq Agaayyutmik. Atakkii kisupayaaq piqatiqaguktuq Agaayyutmik ukpiqsriħkrauruc itilaanġanik suli akiħiutiqatilaanġanik tamatkunana piħiqillapiaħutin pakaaqatqatunun inġmiñik. ⁷ Ukpiqsriħkun Noah-m kiliktuusriagigaa Agaayyutmiñ atuumaruksraq qiañiñnaqsigaluaqnaġu. Tupigiplugu Agaayyutim tillisaa umiaqpaluruq annautiksrañanik qitunġami. Umiaqpiħimigun sagviqsinnigaa ukpiqsriħgħhat nunam iñui, aasriñ taavrumuuna patchisiqutinigai. Pisigiplugu Noah-m ukpiqsriħha Agaayyutim akuqtuġniġaa nalaunġasripkakkauplugu.

⁸ Ukpiqsriħkun Abraham tupiksriħiqsuq Agaayyutim tuqġuqmani. Aullaġniqsuq atlamun nunamun akuqtuiviksraġmiñun paitchaktaaksrautmik, nalugaluħanġaan napmun aullaqtilaani. ⁹ Ukpiqsriħkun iħlaanuruq nunami akiqsruutigikkanañani Agaayyutim, irviqahuni palapkaaqpanni piqatigiplugik Isaac-lu Jacob-lu akuqtuiruak atunim

akiqsruutauruamik Agaayyutmiñ. ¹⁰ Takku Abraham niġiugaqaġniqsuq nunaacqġiġpañmik payanaitchuanik nappaviñimik, Agaayyutim inmiñik nappakkanik maligutlugu sivunniugutni. ¹¹ Ukpqiqrñikun Sarah akuqtuiruq sayaksramik sinjiauyħiksraġmiñun kiñuviaksramik. Iġñiruq aaquagaluñjaġmi, takku ukpiġiniġaa Agaayyun pitlaruañuplugu akiqsruqtuag. ¹² Tarraasriñ atausriq anjun Abraham tuqunaruatun inmiñi iligaluaqtuag kiñuvianijniqsuq iñriġakħutiñ uvlugianisun qilaum suli qavianjatun taġium siñaan kisitchuġnaitchuatun.

¹³ Tamatkua iñuich iluqaġmiñ ukpiġigaat Agaayyun, aasriñ tuqurut akuqtuigaluaqatiñ akiqsruutauruamik. Aglaan qñiñiġugich immasraaġruk sivuniġmi quviatchaktaturut. Piilaġingitchaat avakpaqtautilaaqtiñ iglaañutilaaqtiñlu marrumani nunami. ¹⁴ Iñupayaat uqaqamiñ iglaañutilaaġmiknik marrumani nunami nalupqinaġgaat pakaqaġiġtiñ kiñuniksrautmiknik. ¹⁵ Iñuich taipkua isrumaġisruuniġumitruñ taimña nuna unisaqtiñ utiħiñaugaluaġniqsut pisukkumiñ. ¹⁶ Aglaan ilinġich kimmutiqagtut nakuutluktuumik kiñuniksramik qilañmi. Agaayyutim itqanaiyautigaa nunaacqġiġ ilinjitñun, atakkii kannuġingitchaa Agaayyutiniñluni Abraham-mun, Isaac-munlu, Jacob-munlu.

¹⁷ Ukpqiqrñikun Abraham tunillauiqalħiñaaġniqsuq Isaac-mik Agaayyutim uuktu-aqmani aatchuutigiġisipmanjaan iġñituałuni, taamna akuqtuagħikkaña Agaayyutim ak-iqsruutaagun. ¹⁸ Piħiñaaġniqsuq ukpiġiplugu Agaayyutim akisruutaa iġñiġmugun it-naqħuni, "Isaac-kun kiñuviaqaġniqtutin." ¹⁹ Ukpiniġaa Agaayyutmun anjipkaġniħiksraña Isaac tuqunaruaniñ. Abraham-ñum akuqtuagħitqikkaa Isaac iligaluaqtuag tuqunaruatun li-ila. ²⁰ Ukpqiqrñikun Isaac-ñum piłiusriaqatitmiġik Jacob-lu Esau-lu, isrummatigiplugu Agaayyutmun atuumapkaġisilħa akiqsruutigiġkani sivuniksrami. ²¹ Ukpqiqrñikun Jacob tuquaqsikami piłiusriaqatitmiġik atausriullaaplugik iġñak Joseph-ñum. Aasriñ putluni agaayumaagħivigaa Agaayyun turvigiplugu nuvua ayauppiagħmi. ²² Ukpqiqrñikun Joseph-ñum uqautiniġaa aullaħiksrañat Israel-aagħmiut Egypt-miñ. Tuquyasrikami urriqsuutigai qanuq savaaġilħiksrañatigun sauniġmi.

²³ Ukpqiqrñikun Moses-ñum anjayaqaakkiñ iriqsimaniġaa piñasruni tatqñi aniqqaaqman. Qñiñamitku piñiñaqnaħa iyaalugruam iqsiñiġtħuk umialġum tillisaiñik tuqqtuqplugich anuġaurat aniqammiurat. ²⁴ Ukpqiqrñikun Moses iñuguanikami taiguqunaiġniqsuq iñunun iġñinjanik Pharaoh-m panian. ²⁵ Piksraqtaaġigaa anllaqħuqataulħiksrani iñuñiñi Agaayyutim, atakkii quviagiñiġniġaa iñunianiq qaġanaqtuag akisruuqtuummaan Pharaoh-m tupqani. ²⁶ Isrummatiginiġaa nagliksaħiksraña Christ-ñum kamanatlukħuq piqalħaniñ akisrua-payaanñiñiñ Egypt-ñum, takku ukpiġiaġniqsuq Agaayyutmun akiliġniġniñluni sivuniksrami. ²⁷ Ukpqiqrñikun Moses-ñum aullaġviniġaa Egypt iqsiñiġtħuq Pharaoh-m qinnautaa. Aullaqtuq ilipluni qñiñiqtuatuun Agaayyutmik qñiġnaitchuamik. Taamna qñiñiġuuraaq si-imasraaġutiginiġaa. ²⁸ Ukpqiqrñikun Moses-ñum inillañniġaa niġiġpagvikaq taiyuutiġ-qtuag Apqusraaqtituaħġmik. Ukpigaa Agaayyun uqamman iñuich tigusrituqplugich ip-naiyaat auñatnik siqillautiksrañiñik tupqisa taluñitun. Agaayyutim ilaksiatqunġitħai piyaqquiraumun Israel-aagħmiut anjayaħiħ. ²⁹ Ukpqiqrñikun Israel-aagħmiut ikaaġniġaat taġiuq atiqatquag Red Sea-mik paliumaruakun nunakuuqmatun. Egypt-miut taatnatun ikaaqsagałuaġniqsut, aglaan iluqatiñ ipiniqsut imikun.

³⁰ Ukpqiqrñikun Israel-aagħmiut kaivraaġniġaich katchiñi Jericho-m tallimat malġuñni uvluni. Taatnaqħutiñ katchich katagałaniqsut. ³¹ Ukpqiqrñikun Rahab akiisuk tukkuġiniġaat nalunaqtuakun takkuuqtit. Taatnaqħuni piyaqquñiġtħuq piqatigilugich Jericho-ġmiut ukpiqrñiġtħuq Agaayyutmik.

³² Sumiksulitai uqapsaaġisivik? Pivikitchuq uqautigisaġupkich Gideon, Barak-lu, Samson-lu, Jephthah-lu, David-lu, Samuel-lu, sivuniksriqariłu Agaayyutim.

³³ Ukpqiqrñikun taipkua akimaraqtut umialinñiñ, nalaunñarualiqiplutiñ, akuqtuipłutiñ akiqsruutigiġkkananik Agaayyutim, umitlaplugich qaninġich lion-nat, ³⁴ qamitaplugu ikualapiaqtuag ikniq, annakħutiñ savikpakun tuqqtuaħġmiñ, sayaitħuat sayaktusriplugich, sapigħnaqsipługich anjayaħġmi akiiłitlasipługich anjayaħtiñ atlat nunat, ³⁵ unniñiñ aġnat akuqtuipłutiñ tuqunaruamiknik anjitiqsisitaupmata. Atlat iñuich nanjitaunqsut tuqulħiñaaġuqħutiñ ayakħuq annaġviksraqtin, niġiugaqaqħutiñ anjitiqħiksraġmiknik nakuutluktuumun iñuuhġmun tuquanikkumiñ. ³⁶ Atlatuag nagliksaaqmiñiqsut mitautigitchiupłutiñ ipiqaqtuqsipłutiñlu qiliqħuġiłlu isiqtaupkaqħugich, ³⁷ uyaġanġglu miłluqtuqsipłutiñ, uluaqtuqħugich avikħuġiłlu, uuktuqaqsipłutiñ, tuqqtuaplutiñ savikpakun, qipiplutiñ atnuġaaqħutiñ ipnaich aminñiñik tuttuħuaraısalu, piilluqħutiñ, iħuilluqtitaupłutiñ, atniagsiupłutiñ, ³⁸ qipiplutiñ suviksraılaami iñiġniñ, iñuuniaqħutiñ sisini nunamiłlu uyaġaħuñmiłlu. Iñuñiñ nunam naligiñitħaich tamatkua!

³⁹ Iluqatiñ tamatkua ilisimariqaqtut nalupqinaġutriruat ukpiqrñiġmiknik uqaġillaataqħugich. Aglaan nalliat akuqtuñiġtħuq iñuunñjaġmiñ Agaayyutim akisruutigiġkkananik. ⁴⁰ Agaayyun sivunniutiqaqtuq nakuutluktuumik uvaptiknun, itna,

taipchua naamasripkakkauruksraupmiut piqatigiluta tikiññaiaqptigut anjaayuaqataanun Agaayyutim.

12

Agaayyun Aapakput

¹ Taipkunatitun ukpiqsriuatitun ilisimariqaqtuguttuq avatanjutruruunik uvaptiknik nuviyatun, aasriili tamatkua uqağilhiñaugaat ukpiqsriiġput. Aqpaliutraqtitun piiqlugu unaviqutağikkajani, ki, piiğaglavut qilamipiaq killupayaat unaviqutağikkavut maliguta Ataniğmik. Aqpaliutraqta iğlutuifiġkun tikiññaikhanunaglaan kinilirviksrapta. ² Ataramik qiniqsimalakput Jesus aullağniiraalu naamasriiraalu ukpiqsriiġapta, [atakkii tunjnavigigaa Agaayyun iluqnaughuni]. Pisigiplugu quvianaqtuag akiliusriaksrani suksragiñitkaa kanjunaqtuag tuquliq sannigutami. Aasriiñ aqvittuq Agaayyutim taliqpian tunjaanun ajalatchiqataupluni. ³ Jesus iğlutuipmiñiqsuq qanusripayaanik akililiğutitijitnik killuliqirit. Isummatigiraksragiğiksi Jesus piyuaqsuğupsi taatnatun, mingugangitchumuusrii qapinjasiirağaniğisusri maliğuałapsitñi Christ-mik.

⁴ Killuğsaun ayyauqtuğaluagiksi, aglaan ayyauqtunğitchiksi pigiitchuaq tuqułapsitñunaglaan. ⁵ Puuyuguknağiksi Agaayyutim pitchuksaagilha ilipsitñun itna liilaa uqağipmatun qitunğamun,

“Iğniin, suksragiñiğniiaqnagu nalğusruutaa Atanğum unniin qapinjasiñak iñiqtiqpatin.

⁶ Takku Atanğum nalğusruğagigai tamatkua piqpagikkani, sulii annauksraqługich iñupayaat iğniğiliutikkani.”

Proverbs 3:11, 12

⁷ Iğlutuqtaksragiğiksi nalğusruutaa Agaayyutim. Ajalattağigaasri iğniğikkağmisun. Qanusriuva una iğniğuruag aapauruam anasriñjuqsatlaisaņa? ⁸ Agaayyutim iğniipayaag ataramik iñukkuksağniğaa taatnatun. Ilipsi nalğusruqsimaitchupsi aapailapsisun ilumutun iğniğiliutiipkaqsimaiñniqsusri ilaanun. ⁹ Uvvasuliuna, aapata nunami nalğusruğaatigut aasriisuli uvagut kamagisuuplugich. Kamaksriuksrauruguttuq Aapanatnik irrutchipsa pitługlugu aapaptikniñ nunami, atakkii iñukkuksairuq uvaptiknik isruituchuum iñuuhigmun. ¹⁰ Sivikisuurami aapata nalğusruğagigaatigut nalaunjanasrugikamitruj. Aglaali Agaayyutim nalğusruğagigaatigut piññagviksrapitkun ipqiqtatigisrukħuta inmisun. ¹¹ Iluqani nalğusruun quvianaitchuuruq atniğñaqmiuq. Aglaan aqvativun nalunaiguuruq qanuq nalğusruun nakuutilaņa Agaayyutim qitunğagikkaniñun, tupiksriiğmiktigun iñuğqtut atutlasiruat nalaunjaruamik suli iñuuniaqtuat qiniñiñakun.

¹² Taamna pigilugu sayyiqsigin niviņasriuat argasri suli sayaitchuat niusri; qapinjasiñasri.

¹³ Qaiqsisigin apqutiksraņat isigapsi. Aasriili sayaitlutinj ukpiqsriuat pisrulguitchuatun puukağumiñaitchut atniğutin, aglaan mamititaulutin sanjnisitqinñiaqtut.

Iisauttit suli Kilikuutit

¹⁴ Qiniññaqautrisitichi iñupayaanun, iluqnaqsimalusri Agaayyutmun. Iñuum iñuuniangitchuam taatnatun qiniñtlasriyumiñaitchaa Ataniq. ¹⁵ Qaunatqiağigitchi kiñuunniin iñuk suliqtiksringiğniiaqani iluqaqtaanik Agaayyutim. Qaunagiñitčhupsi iñuich tikitpiaqtut akunnapsitñun miqtchisuuruat isrumagiilqisłusri, atriplugu kanjgruag maqupkairuag nauriamik. ¹⁶ Naagaunniin iñuk atlatuqtauviaqtuq agaayyiaqtaitłuni Esau-tun injilğaanomma. Esau tuniruruq paitchaktaaksrautigaluagmiñik aņayukkuhigmigun atautchimun niğniğmun. ¹⁷ Iisimakkapsisun, aqvativun Esau-ņum piññaagquamij piññaaktaaksrautni itigautiruq. Satuqsagałuagaa qulvimigun aglaan Isaac isrummitqłkkumiñaiñjaninqsuq.

¹⁸ Ilipsiasriin, tikisimaitchusri iñigimun aksinñaitchuamun atriplugu iñgiq atilik Sinai-mik. Israel-aagmiut imani qiniğniğaat iñgiq ikularuag iknigimik. Kiñuagun taqsiñiqsuq anuqłiğullapiaqhuni. ¹⁹ Taipkua iñuich tusraaniqsut qatrananik qalğuqtautim suli nip-itullapiaqtuanik nipinik kaluktun. Tusraaruat iqsitchakpagitłutin uqapsaaqtut nip-imun uqautitqiqunğitłutin. ²⁰ Agaayyutim tiliñğai, “Niğrutimunniin aksikpagu iñgiq miłuqtukkauniaqtuq uyağanjnik.” Aglaan iñuich tatamilallaktut. ²¹ Iñigim qiniqsalħa tatam-nallapiağataqtuq. Moses-unniin uqağniqsuq, “Atqunallapiaq iqsitchakħuņa uuliksirunja.” ²² Aglaan tikiññaniktusri Agaayyutim nayuutiłhanun tikitmatun iñigimun atilimun Zion-mik, suli nunaaqđiğpaņanun iñuuruam Agaayyutim Jerusalem-mun pakmani ittuamun, suli israğulinun kisiññağumiñaitchuanun. ²³ Tikitchusri katipagvatnun aņayukiuplutinj iğniñiñ Agaayyutim atinjic aglausimaruat pakmani. Utlautirusri Agaayyutmun atangatnunlu iñupayaat irrusrinjitñunlu nalaunjaruat iñuich tuquruat naamasripkakkauplutin pakmani.

24 Utlautipmuisri Jesus-mun akunnigutauruamun aatchuqtuamun nutauruamik sivun-niugutmik iñun. Christ-ñum killuqsautaiquplugich iñuich maqipkañigaa auni sannigutami. Aunja Abel-ñum tuqgutaauruag uqautiqahñaqtuq akisautmik, aglaan aunja Christ-ñum uqautiqaqtuq natqigutriñigmik.

25 Naalañsritchi Agaayutumun uqaqtuamun ilipsitñun pakma. Ayaiñsri ilaanik taipkunatitun Israel-aagmiutitun. Annagviksraiññiqsut anasriñyuqsasquidigmñi ayaummitñikamiñ kiliktuqtauruamik ilinjitñik maani nunami. Agaayutum anasriññutlulallakkisigaatigut tunutkuptigu ilaa kilgityaqtigikkaqput qilañmiñ pakma. 26 Injilgaan Agaayutum iliqsraqtiññañigaa nuna uqaqami iñgimi atilñmi Sinai-mik, pakmaaglaan ilaa akiqsruqtuq nipliqhuni, “Atausripsaami iliqsraqtinnañigaa nunahñaññañgitchuag aglaan taputiniaqmigigaptuq qilak.” 27 Taavruma uqañhum “atausripsaami” nalupqinaillapiagaa Agaayutumun supayaaq iñiqtañgkani atlanñuqtikisifiñplugu. Aasriñ kisimi iliqsraqtitañgitchuag itchumaagisipiaqtuq. 28 Taatnağta akuqtuiññañgitchuag isruitchuamik kiñniñgimik iliqsraqtitañgitchuamik Agaayutum añayyuqataani. Aasriñ quyyatigilakput Agaayyun savautilugu akuqtuyunağta kamaksriñkun taluqsriñkunlu, 29 atakkii Agaayutigikkaqput suññirağaqtuatum ikniqtun ittuq.

13

Aquilliich Alğaqsruutit

1 Piçpakkutititichi ataramik aniqtatigiiñapsigun Christ-kun. 2 Suksrañingitchuksraurusi tukkuñiññañgimik takku ilañich iñuich tuyuğmiaqañniqsut israğuliñnik nalunñaisa israğulgutilaañjitñik. 3 Itqumasarigik tamatkua isiqsiviniñmiittuat isiqsiviniñmiittatigipmatun ililugich, tamatkualu añallaquksiuruat naglikksaaqtigipmatun timipni ililugich. 4 Katchuusrimañiq kamakktuigaqtuksrauruq akunğapsitñi. Ilaqtigijksuak katchuusrimañiq ipqisittaksrañigaak tuniqsimmatilutik avatmun. Agaayutum atañniğisigai atunim iñuich sayunaruatlu atlatuqtuatu. 5 Kimmutiqatlusruñqaasri maninimik, apaigilugu pigikkaqsi. Agaayyun nipliqsimaruaq, “Unitchumiññaitchikpiñ

unniñ suksraağumiññaitchikpiñ.”

Deuteronomy 31:6

6 Taatnamik nalupqisrunğitluta nipliññañaurugut, “Atañguruag ikayuqtigigiga.

Iqsiyumiññaitchunja iñuum qanuğaarjannuññiñ.”

Psalms 118:6-7

7 Itqumasarigik añalatigikkasri uqautriruat ilipsitñun uqañhanik Agaayutum. Ukpigutiqagitchi taipçunatitun iñuuniañgimikni suli isrummatigilugu qanuq tuquñhat. 8 Jesus Christ atlanñutlaitchuq ikpaksrağlu, uvlupaglu, taimunjal. 9 Iñunmun avallaktitnasri atlaqağisigun atlanagtuauñuplutinj ilisauttitiñisigun malingiqplusri Agaayutum ilumutuulhanik. Nakuuruq sayyikkağupsi ukpiqsriñhipsitñi Agaayutum ihuaqutaagun; sayyigumiññaitchusri ukpiqsriñhipsitñi maliktuiññağupsigik iñuuniaqutit tuniññaititigun niqinik. Tamatkua iñuuniaqutit tuniññaititigun anniqsuutiginiañgitchaich iñuich iñuuniaqutit tamatunuuna. 10 Uvaguttuq tuniññaititigut. Taamna Jesus tuquruag sannigutami. Tuquñhagun Jesus-ñum piñisriaqaqtugut. Aglaan agaayuliqsit savautrisugaatuaq ipqitchuami inimi maani nunami niğgiviğitlaitchaat tuniññaitigikkaqput. [Taamna itnautauruag, tamatkua anniqsukkauniruat tupiksriñgimiktigun iñuuniaqutinik piqataulguitchut uvaptikni.] 11 Ukiuğagipman qaukhiata agaayuliqsit qamunautirağigaa aunjat niğrutit ipqinñiqsramun inimun tuniññaitigisağlugich iñuich killuqsautaiquplugich, aasriñ tuqunaruat niğrutit timinijch ikipkaqtitlugich silataani nullaaqtuğvium. 12 Taatnatun Jesus-tuq tuqumiuç sannigutami silataani nunaaqçim, tuniññaitigisaqamun auni iñuich killuqsautaiquplugich. 13 Taatnağutaasriñ ilaanukta silataaniituumun nunaaqçim, iğlutuutiqağuta iñuich nağğusruqpatigut pisigilugu ilaa. 14 Piitchugut kiñunipiamik maani nunami, aglaan niğiuktugut kiñuniksramik isruitchuamik qilañmi, aasriñ utaqçigikput ukpiqsriñkun. 15 Pisigilugu Jesus-ñum savaağikkaña uvaptiknun, nanğaqsimağlakput Agaayyun quyalugu atarallapiamik. Quyyativut asrağiksaaatitun ittu atachuutigikkavut Agaayutumun tuniññaititigiplugich. 16 Nakuurualiçisimaagitchi ikayuutilusri tamatkununa inuqsraqtuauun. Taatnatchich qaisauruat Agaayutum quyağillapiagai. 17 Tupigisigik iñuich añalatigikkasri añalatillusri ilinjitñun, atakkii kigutiqtaqsrağigaa Agaayyun pisigilusri. Taatnaçhutinj qauñksrirut iñuuniañapsitñik. Tupigipusiginj savaaqtin quviatçauğitiğiniağaa, aglaan sakiñniqtikupsiginj piññaitigiyumiññaitchiksi. 18 Qauçrimmaagitiullautaqtuq patchisaitchuamik iñuuniallautağukhuta supayaakun. Taatnamik agaayutillanñañiqtitigut. 19 Suvaluk agaayutqugipsi utiqtitauhksramnun ilipsitñun qilampayaaq.

Agaayutiç

²⁰ Agaayuruᅇa Agaayutmun aatchuiruamun qinuiññamik. Jesus tuqukami sannigutami kamaᅇsipluni munaqsriᅇuqtuq uvaptiknun, ipnaisun ittuaguut, sulī maᅇipkaᅇamiuᅇ auni nalupqinaigñigaa nutaᅇq isuksraitᅇuaᅇq sivunniᅇgutaᅇruaᅇq. Piᅇutigipluᅇ taamna Agaayyun aᅇitqiksitchiruᅇ atannaptiknik Jesus-mik tuᅇuᅇaruaniñ. ²¹ Aasriñ pakma Agaayyutim ikayuᅇlisituᅇ piᅇlasilusri pisuᅇigikkaᅇanik supayaakun. Savaglisuᅇ ilipsitñi akuᅇtuyunaᅇtuamik inmiñun Jesus Christ-kun. Kamakkutiᅇaᅇisigikput pakma ᅇaᅇapaᅇlu. Amen.

Aqulliich Ilammiuᅇutit

²² Aniᅇatiumaan, iniqsruaᅇipsi naalaᅇnitquplugich uᅇalitka pitchuksaᅇgutaᅇuplugich ilipsitñun tuyuᅇtigikkatka ukunani naitᅇuani tuyuᅇtini. ²³ Iᅇisimatᅇuᅇipsi aniᅇatigikkaᅇput Timothy patchisaiᅇsitauᅇhanik isiqᅇauvinmiñ. Agᅇipᅇauraᅇpan iluᅇanuk qinᅇigiaᅇisigipsi.

²⁴ Tuyuᅇivut nayaᅇaᅇaᅇmᅇmik iluᅇaisa aᅇalatigikkasri ukpiᅇtuanᅇruapayaatlu. Taapᅇua Italy-miñ piruat tuyuᅇmigaasri ilammiuᅇutillautamik. ²⁵ Agaayyutimtuᅇ tuᅇluᅇaᅇlisi iᅇuaᅇqutillautagᅇmᅇgun.

ilaqataa inuqsriunijniiqsuq ilaqataasrii inuqsriuqhuni. Taamnaguusq inuqsriunijitчуаq atnugaallauqaqhuni qitiqihigutiqaqmiuq kaviqsaamik, taamnaliasiif inuqsriuqtuuaq atnugaagiihluni. Taamna atnugaallaulik isigniqaan katimapkaqusi, ³ ilipsiasiihn irrutillauguglugu itnagayagiksi, “Aquppiutallauguvva aquvirviksran.” Aasiif inuqsriuqtuuaq isigniqaan, ilipsi nipliutilugu, “Qikaagiihn tavrani, naagaqaa talum saniqaani ayapigviiunuraagin.” ⁴ Taatnaqusi tavra atlakaagiihsitagiisi iifuich isummatipisifi naliaqhgich iifuich injiguugutiqaqhusikii. ⁵ Naalagnisitchi, aniqatiumaan piqpaknaqtuasi! Agaayyun piksraqtaaqtuq ilaippauranik mattumani nunami ukpiqsriillaqiaquplugich ilitchugipkaitquplugich agaayyutitnaqtauruumik iifuuhigmik, amii? Ilaan akiqsruutiginiqaa tamatkununa piqpagirimiinun, amii? ⁶ Inuqsriunijitчуаt ataramik suksragijnitkaat inuqsriuqtuuaq. Taatniittusi. Inuqsriunijitчуаt iluilliuqtitkaasi, amii? Tamatkua tikiutiipkaqtaqaaasi uqaqsittaagvijnun, amii? ⁷ Ilipsi pigigaasi Christ, aglaan inuqsriunijitчуаt Christ-nun atqa uqautigiragigaat pigiiliplugu, amii?

⁸ Atuigniupkuch Agaayyutim uqahifii aglausimaruat itna: “Piqpagilugu iifuuniaqatin ililugu iliptun.” Taatnaqupsi pillautagisirusi. ⁹ Ilipsi irrutrigupsi iifuunq atlakaagiihsillugich qiihnaihnatagun killuqsagtusitavra, taavrumuuna patchisiifiktusi maligutaksraq navikapsiun. ¹⁰ Kisupayaaq navigumi atatchimik tillitnik taamna patchisauruq navgipmatun iluqaanik maligutaksramik. ¹¹ Agaayyun nipliqsuq, “Sayunayumiñaitchutun” nipliqhunisuli, “Iifuuagumiñaitchutin.” Taatnamik sayunanjtkaluaguvich aglaan iifuuaguvich navguiriguqmiutin. ¹² Taatnamik iifuuniaqitchi tuvraglugu maligutaksraq patchisaiqutiksrauruaq ilipsitnik, ilisimalugu Agaayyutim atanniqsuqtilaaptiknik taavrumuuna tillisikun. ¹³ Agaayyun atanniqsuqagsigumi iinupayaan ilaan anasrinjnuqsagisigai nagliktaigumi nagliktaitchuat atlanik, aglaan nagligigisigai nagliktaaqtuat. Agaayyutim nagliktanja nakuutlukkisiruq ataniihiksranjaniñ.

Ukpiqunlu Savaatlu

¹⁴ Aniqatiumaan, iifuk nipligumi ukpiqsrisiqaqnihluni qiihiqitmiñagulu ikayuiliqsragmigan atlanik, ukpiqsriiha suuyumiñaitchuq, amii? Taatnatchim ukpiqsriihun anniqsugumiñaitchaa. ¹⁵ Uvvauna atrikusaan aniqatigiisigun atnugaaksrailliuqtuanik niqksrailliuqtuaniglu, ¹⁶ ilapsiliasiihn uqautillaatagnipagich itna, “Iifuuniurallautagitchi, qiqsiasunjaqasi, nigillautagmilusi,” aatchuuraqmiñagillu inuqikkanjitiik —taatnasiq ukpiqsrisaupiaqpa? Tavra sumun itpa? ¹⁷ Ukpiqsrisiqaqniñaqumi savaaqagmiñanihluni taamna ukpiqsrisaunjiillaqiaqtuq. Taatnasriq ukpiqsriiq suksraitchuq, iifukun tuqunaruatun ittuq.

¹⁸ Uvvasuli atla iifuk nipliqagtuq akiknaqtuiphluni, “Aa, ilvich ukpiqsrisiqaqtutin aglaali uvana savaaqagtuuna.” Kiikaa, ilitchugipkanja ukpiqsrisipnik savaaqatlaitchuanik aglaan urriqsutlasigikpiñ ukpiqsrisipnik savaaqagtitamnik. ¹⁹ Ilvich ukpigviiun Agaayyutim atausiutlaana? Aarigaa, nakuullapiaqtuq! Uvva tuungaich ukpigipmigaat taamna—iqsilipaitlutin uullilagaluagtuq, aglaan anniqsunjitiut. ²⁰ Ilitchugiraksragiif kanjisiñaitchuatini, ukpiqsriiq savaaqanjtkumi suuyumiñaitchuq. ²¹ Kiata, isummatigillaksaglakput sivulliaqigkkaqput Abraham: Agaayyutim nalaunjasipkakanja savaaqahagun. Abraham-li qiihiqitkaa ukpiqsriiñ inillakamiiun igniñ Isaac tunillaqvijnun tuqqutlasiplugu. ²² Tavra ilitchigigiiñ una: ukpiqsriihiglu savaaqahiglu tugliititruk. Abraham-nun tupigipmagu Agaayyun nalupqinaigiiñaga ukpiqsriiqaqiaqtilaana. ²³ Pakma ilitchugigikput uqaqhan Agaayyutim ilumutuulha nipliuttutaupman, “Abraham ukpigiplugu Agaayyun aasiil tupiksripman Agaayyutim nalaunjasipkaqaa.” Taatnaqhuni taiyutiqaqtuq Ilauraanjanik Agaayyutim. ²⁴ Kanjisiqigkput una, iifuk nalaunjasipkakkautilaana Agaayyutmi ukpiqsriiñ qiihiqitnamiiun surağalipayaagmigan, ukpigutiqaqniñakuunijitчуаq. ²⁵ Aasiisuli, Rahab-nun akiisuuruam takkuuqtit tukkuqaqtitnamigich atlakun tumikun annaktitkai. Taatnaanikman nalaunjasipkakkauruq Agaayyutmi quyalitnikhuni Agaayyutmik. ²⁶ Tarra ilitchugigikput una, Iifuun ukpiqsriiha suuyumiñaitchuq savaaqagtiñisuaqumiiun; ittuq tuqunaruatun irrusriq piinjanikman timimiñ.

3

Uqam Irrusia

¹ Ilauraamaan, iifugiaktuasii ilisautrauniasunjaqasi piviksraqagaluagupsi. Atakkii Agaayyutim uvagut ilisautrauranii atanniqsigaatigut pitluglugu atlaniiñ. ² Iluqata kinniiraqtugut atlakaagiihun. Iifuk kinniiraqanjiñami surağalipayaagmigan taamna quyalitniktuq Agaayyutmik. Taavruma iifuun anjalatlagaa timini iluqaan. ³ Uvvaukua atrikusautit, Iifuun anjalarrutchiqumiiun qunqich qaniñisigun taavruma anjalatlagaa iluqaan. ⁴ Umiaqpaitsuli anjalatchiqaqtut mikiruuramiñ aquutmiñ igligvigisukkanagun aquttim. ⁵ Taatnatuntuuq uqaq, mikigaluaqhuni timimi aglaan uqavigaagpaaraqtaqtuq. Uvvasuliuna, Iknijuluuram

tupiksriruksraurut Agaayyutmik. Ilaa kisimi maliġutaksramik iñiqsiruiq, sulii ilaa kisimi atanguruuq sanjiiqaghuni anniqsuitlapluni naagaqaa piyaqquitlapluni. Kisuunasugivichmi atanigūtaqavich ilipnik iñuuniaqatiupnun?

Kiliktuun Uqavigaagñikun

¹³ Atanjii nipliŋsuasii, “Uvlpak naagaqaa uvlaakun nunaaqqimukkisirugut. Tavrani ittuallakkisirugut ukiumi tauqsigñiaġuta maniññanjiagaqsilutaasiiñ.”
¹⁴ Iñisimanjikaluaġiksiunniñ uvlaakuksraq! Iñuuhiqsi suuva? Ittuq puyuhñiatun. Sagvillakkaluaqami mikiruurami apyuillagaqtuq. ¹⁵ Aglaan itnaqtuksragaluaqtuasii, “Pisuhġikpauñ Atangum iñuugisirugut aasiiñ savaaqsiluta sunik.” ¹⁶ Aglaan uqaviutiqaqtusi ilipsitñik nalupqisunjipaitlusikii. Tamanna uqaviutipayaaq pigiitchuq. ¹⁷ Iñuum ilisimagaluaġlugu atugaksrani nakuuruaq aasiiñ atunjiñamiun killuqsaqtipiaqtuq.

5

Kiliktuun Umialijmun

¹ Atanjii, inuqsruiñjichuasii! Alianniugitchi immakii ihuilliuġutiksrat tikitchaġumarut ilipsitñun. ² Umialgutisi suksraunġiqhutinj piunġiqsut, qupilġut niġigaich atnugaallausi. ³ Maniutisi kaviġsaat qatiqtaatlu qahiqut. Taavruma qahum ilitchuġipkaġaa atuiñġiġiqsi umialgutipsitñik ikayuutiginjilugich inuqsralliugtuun. Siqñatuakipsi suunġiqsinniaqmigaasi atripluġu ikniq. Atakkii tutquqsituiñfaqtusi umialgutiniq isuanunaglaan iñuuniaqipsi. ⁴ Akilġisuuranjitmigisi savaktisi. Akifñaktaaksrañjich niġiugikkanjich ilinjitñun qaitlaitmigisi. Tusaasigik uqaallatinjich akikñaqhusi! Savaktisi kappianjapmata Atanguruamun Sanjipayaaqqaqtuamun tusaaraġigai aasiiñ ikayuqġugich. ⁵ Inuqsruiñjichuasii, nunami quviasuutigiñhiñagisi umialgutisi, aliasunjaasagusi inuqsrusunjaqasi. Iñuuniaqipsitñi iġliktuarusi quyalipluġu kisan kimmutġikkaqsi. Taatnaġipsigun ilapsaagaġigisi akikñautiksrat ilipsitñun uvluani atanniuviksram, atripluġugich qunñjich uqsraqsaqmata tuqqutchiġiksram uvluun. ⁶ Suksraunġiqsusri iñuuaqtuqmisi nalaunñaruamik iñunmik, aasiiñ ilaan akitñaqtuñitmigaasi.

Anuqsruiġlu Agaayuhġlu

⁷ Iñauraamaan, taatnamik anuqsrusilusi Agaayyutim Atanguruam agġiġiksrañanunaglaan. Atrikusautim uuma kanjisiqkaġisigaasi: Kifñaliqaa asiagñiaġukami utaqqiraġigaa upiñgaallapiaq. Taimmaasiiñ siqñiġum silamlu nauqkaqmagich asiagñiaqasiraqtuq. Taatna iñuk asirriruksramun utaqqiraqtuq nikasunjaqhuni. ⁸ Taatnatuntuuq ilipsi anuqsrusilusi. Nikatchautinagu niġiugaqsi, Atanguruam agġiġiksraña qalliuraaqmipkaġlugu. ⁹ Iñauraamaan! Uqapiluuatinasi avatmun, Agaayyutimli atanniqsunjichumagaasi. Atanjii, Agaayyun atanniqsuġti tikiyasiuraqtuq. ¹⁰ Iñauraamaan, ilisaġitchi sivuniksriqiriniñ qanuq iġlutuiñhatnik sakiqnamik iġlutuitlasilusi anuqsrusilusi. Ilinjittuq tiliraurut uqaqtiksrauplutinj Agaayyutim. ¹¹ Uqautigiraġigivut iñuich quvianaqġugich iġlutuiruat anuqsrusiplutin. Itqagilugu Job, iñuuniaqami tuniqsamaruaq Agaayyutmun anuqsrusipluni. Taatnatuntuuq sivulliapta qifñiqnaqtitkaat uvaptiknun iñuuniahatigun tuqulhatigunlu Agaayyutim ilunñuktaqaqtialaana nagliksrisilaana lu ilinjitñun. Taamna ilisimagikput.

¹² Uvvasuliuana iñauramaan, akiqsrugupsi sumik kiikaa uqaġikkapsiksun atuqsiun. Ataramik uqaġusi ilumutuuruamik. Supayaamik uqaġupsi saglusunjaqasi. Taatnanjiktupsi Agaayyutim atanniġisipiagaasi.

¹³ Kisupayaaq akunnapsitñi ihuilliuġumi ki agaayuli. Kisupayaaq quviasukkumi atuġi quyyatinik. ¹⁴ Kisupayaaq akunnapsitñi atniġñaġumi tuquli qaukġinjitñik ukpiq-tuanuruat. Iñisasaasiiñ injirsruutilitruñ uqsruglugulu atqagun Atanguruam. ¹⁵ Atniġñaqtuuaq una ihuqsiikkaugisiruq injirsruqata ukpiqsrñihkun. Atangum ihuqsiqkaġisiga. Aasiisuli taamna atniġñaqtuuaq killuqsagñiqpan Agaayyutim natqigutġisipmiga. ¹⁶ Taatnamik, quliagisigik killuqsatisi injirsruutilisilu avatmun; taavruma mamititkisigaasi. Iñuk aturuuq quyalisauruamik Agaayyutmun injirsruqami injirsruħa savaaqatlapiaqtuq. ¹⁷ Itqagilugu Elijah! Ilaaptuq iñugaluq uvaptiktun aasiiñ inuqsraqami injirsruqtuksrauruqtuq kisupayaatun. Injirsruqman Agaayyutmun sialuqunjilugu, sialunjichuq nunami ukiumi pinjasuni avvaġmik ilaplugich. ¹⁸ Aasiiñ aquagun injirsruqman Agaayyutmun sialuqplugu sialulgitchuq, nuna nauritqiaqsilgitchuq. Taatnatuntuuq Agaayyutim ikayuġukkaatigut.

¹⁹ Iñauraamaan, ilari tupiksriñaiqqan ilumutuulġimik aasiiñ ukpiqsruram ikayuqpaun tupiksritqilasipkaġlugu Agaayyutmik, ²⁰ ilitchuġiyumausi uumuuna, taavruma ukpiqsruram ikayuġumiuñ piqataunjaqsuaq Agaayyutmi utiqtitkisigaa tupiksriñaiġaluaħhaniñ Agaayyutmik. Taatnatun ikayuġaa iñuuyumalitqisitlugu iñuulġimik agaayyutitñaqtauruamik. Aasiiñ Agaayyun natqigutrigisiruq iñugiallapiaqtuanik killuqsautinik.

2

¹ Taatnaq̄lugu piiqsitaksraḡigiksi iluqaan pigiiḡiq, kinnitñiḡlugu, ukpinq̄nuaq̄taunḡlugu, siq̄ñalḡlugu, pigiiḡtchuakun uqāutiksrisuulḡlugu. ² Atriluḡu aniq̄ammiuraq̄ miluguktuatun kimmutiq̄aḡitchi Agaayyutim ipq̄itluni uqālhanik, ilipsiḡi taavrumuuna nauyumuusri. ³ Takku uuktuḡaḡiksi Atanḡuruam nakuulha.

Iñuuruq̄ Uyaḡak Piksraq̄taanḡuruatu

⁴ Utlautisitchi ilaanun, iñuuruamun uyaḡanmun ayakkanatnun iñuich, aglaan piksraq̄taḡikk̄anun Agaayyutim akisuruḡaḡiplugu. ⁵ Suli atrinḡurusri iñuuruatun uyaḡaktitun. Atanḡum atuḡumagaasri nappaḡumiuñ q̄iñḡnaitchuaq̄ irrutchikun agaayyuvikpanḡi. Aasrii Agaayyutim ipq̄itchuatun agaayuliq̄saisun tuniḡlaqtutlaniaqtusri tuniḡlautinik irrutchikun. Taapkualiasrii akuqtuyunaq̄siuyumuut Agaayyutmi tumigilugu Jesus Christ. ⁶ Taatnatun aglausimaruq̄ Agaayyutim uqālhanik, itnaq̄huni,

“Piksraq̄taaq̄aqtun̄a akisuruam̄ik uyaḡan̄mik
q̄aukiutquplugu tunḡavik Zion-mi,

aasrii iñuum tunḡavigiyumiñ ilaa

q̄ap̄iq̄pan̄ayumiñaitchuq̄.”

Isaiah 28:16

⁷ Ilipsitñiunaasrii ukpiqsiriruanun ilaa akisuruḡuruq̄, aglaan tamatkun̄uḡa ukpiqsriñḡitчуанun

“Taamna uyaḡak tupp̄irit ayakkan̄at,

taamna uyaḡak piitчуuḡil̄apiḡaḡtuq̄ tupp̄irauni.”

Psalms 118:22

⁸ Suli

“Taavruma uyaḡaum putukkisinniḡaḡi iñuich.

Taamna uyaḡak paallaktitchiraḡaḡtuq̄ ilin̄itñik.”

Isaiah 8:14

Takku in̄miknik putukkiḡaḡtuq̄ tupiksriñḡitlutiñ uqālḡimik. Taatnatun Agaayyutim sivunniḡuḡitḡigai. ⁹ Aglaan ilipsi iñuksraq̄taanḡurusri, agaayuliq̄siḡiplusri umialḡum, suli ipq̄itчуan̄uplusri takku Agaayyutim iñuḡiplusri. Piksraq̄taanḡurusri q̄uliaq̄tuḡaḡitquplugich quvinq̄naq̄tuat savaan̄i Agaayyutim tuḡḡuḡitḡikkapsi taaq̄tuamiñ quvinq̄naq̄tuamun qaumamiñun. ¹⁰ Ilaatniimma q̄aan̄iq̄suami iñuḡinḡipiḡaḡaluakkan̄asri, aglaan pakma iñuḡiliutḡaasri Agaayyutim, suli akuqtuimaitlusriunniñ nagliktuutaanik, pakmaaglaan akuqtuḡigiksi nagliktan̄a.

Agaayyutim Savaktai

¹¹ Piḡpaḡiplusri ilauraamaan̄, avakḡaḡtaulhiñḡaḡtusri iglaan̄uplusriḡu mattumani nunami. Taatnamik siimasaḡipsi piisimaaq̄uplusri timim pisuḡruaḡaḡtaaniñ an̄uyaktumiñ ak-ill̄iq̄suḡlughich iñuutchisi. ¹² Nalaun̄aruakun iñuun̄iaḡitchi akun̄gatni ukpiqsriñḡitчуat. Ilaatni uq̄amaḡḡuḡitḡigumisi pigiiḡtchuakun savaktiḡuḡniḡlusri, q̄iñḡumagaich nakuuruat savaasi aasriiñ kamaksruḡlugu Agaayyun uvlumi ilaan tikiumakpatigut.

¹³ Pisigilugu Ataniq̄ kamakkutiḡaḡusri iñupayaanik san̄jiquḡitḡaḡtuaniḡ, Rome-maḡmiut umialiḡigaluaq̄patruñ ¹⁴ naagal̄u kavanaḡaluaq̄pata tillisiaq̄aḡtuat ilaaniñ anasriñḡuḡsaḡuplugich savaaḡaḡtuat pigiiḡtchuakun suli nan̄ḡaḡuplugich tamatkua savaaḡaḡtuat nalaun̄aruakun. ¹⁵ Atakkii pisuḡḡiḡaa Agaayyutim savaallautapsigun nutḡautitquplugu piin̄ijiq̄lhat naluruat iñuich. ¹⁶ Iñuun̄iaḡitchi patchisaitчуatitun iñuktitun, aglaan atuḡnagu patchisaiḡiq̄si mattutḡiniaḡlugu pigiiḡtчуamun, aglaan iñuun̄iaḡitchi savaktin̄isun Agaayyutim. ¹⁷ Kamagilugich iñupayaat, piḡpaḡilugich ukpiḡtчуan̄uruḡaḡtisri, taluḡilugu Agaayyun, kamakkutiḡaḡlugu umialik.

Urrakutaulha Christ-ñum Nagliksaathan

¹⁸ Savaktaurasrii, tupiksrisitchi atannapsitñik taluḡipiḡlughich, kisiitñun tamatkun̄uḡa iḡatm̄un an̄alatipsitñun pisun̄aḡasri, aglaantuuq̄ tamatkun̄uḡa atan̄ḡuturuanun. ¹⁹ Iñuk akuqtuyunaḡtuq̄ Agaayyutmi q̄auḡrimmaaḡiutillaḡm̄igun igl̄utuḡumi nan̄jinnamik nalaun̄naitчуaliḡinḡitчуaluaḡhuniunniñ. ²⁰ Pisigilugu savaaḡiirrutin ipiḡaḡtuḡsiuguvich kamakkutmik piksraitchutin Agaayyutmiñ igl̄utuḡaluḡupkuunniñ nan̄jinn̄aq̄. Aglaan igl̄utuḡupku nan̄jinn̄aq̄ anuḡsruḡikun nalaun̄aruḡaliḡin̄ḡaḡpich, taamna akuqtuyunaḡtuq̄ Agaayyutmi. ²¹ Taavrumuñ ilipsi tuḡḡukkausri. Christ-tuuq̄ nagliksaaḡtuq̄ piḡḡitḡiplusri. Unitchir̄uq̄ tvuraaksrapsitñik maliglugich tuvliḡaḡniñi.

²² “Ilaa killuqsat̄aitчуq̄.

Kinnitñin̄iutmik uq̄at̄aitчуq̄.”

Isaiah 53:9

²³ Uq̄amaḡḡuḡitk̄auk̄ami uq̄amaḡḡuḡitmik kiamak̄iñḡitчуq̄. Nagliksaaḡami aniq̄sraaḡ-tuiñḡitчуq̄. Aglaan tunḡav̄iḡaḡtuq̄ ilaanik atanniisuruam̄ik nalaun̄aruakun.

²⁴ Ilaan akiyaḡiḡai killuutivut timim̄igun tuḡupluni sann̄iḡutami tuḡq̄utqupluta san̄j̄ianun killuqsautim aasrii iñuutqupluta nalaun̄aruak̄ikun. Ilaan ipiḡaḡtuḡin̄j̄igun mam̄itita-
rusri.

²⁵ Ilpisi atriqagtusri ipnaisun killukuaguktuatun, aglaan pakma utiqsimarusri munaqsrimun suli qaunaksraanun iñuutchipsi.

3

Ilaqatigiich

¹ Taatnatullapiaq nulañjuruasrii kamaksrisitchi uipsitñik. Ilañjichaasiñ ukpiqsrñgitpata uqahigmik mumiksitauviaqtut nuliamin iñuuniallatahhatigun ² ilinjisa qinñigumitruñ ipqinñiaiqisi taluqsriñiqisilu iñuuniallapsitñi. ³ Qiniyunaqsriqsuqasri qaahñiakun, nutchiqiñapsigun naagaqaa kaviqsaanik manijñik uyamitqualiqsulikun suli atnugaagiksuanik atukkapsigun. ⁴ Aglaan piññaqnaiqisi ititchiuñ iriqsimaagtuakun qamuuna uummatipsigun, piungigangitchuakun piññaqnaqutaanik irrutchim piisaangitchuanupluni qinñiññaqaqhunilu. Taamna kamanallapiaqhuni akisuruq qinñihani Agaayyutim. ⁵ Taatnatuntuuq taipchua ipqitchuat añnat ukpiqsriruat Agaayyutmik iñuunusriqaqtut piññaqnaqutiqaqhutinj qamuuna kamigiplugich uisij, ⁶ Sarah-tun tupiksriuatun Abraham-mik taiplogu anayyuqagmiñik. Ilpisi ilaan panigigaasri nakuuruanik savaaqagupsi iqsitchangitchupsilu tupanjaqtuatigun. ⁷ Taatnatuntuuq uñjuruasii iñuuniatqatigisigij nuliasri kanjqsimaugaglusri añnat sayaktu-itluktuanutilaanjanik anutinij suli paitchaktaaqatigiplugich iluaqqaanik iñuulhum. Taatnağupsi piññaqnaqutaisiruj inqisrukisi.

Nagliksaatiq Piqutigiplugu Nalaunjaruatiq

⁸ Pakmapak uqallautilapsi uumiña, iluqasri atunim isrumaagagitchi, kanjqsiquitiniurağusri avatmun, piqqakkutilusri aniqatigiisun, ilunñukkutilusri, iluaqquutilusri lu atchihkun. ⁹ Akisaqtuqnagich pigiitchuakun atniyummatmiglu naagaqaa uqamaqhuutmiglu uqamaqhuutrigikkasri, aglaali injigusri tamatkua ikayuusriaqaqulugich ilisimalugu tuqłukkauñiqisi injisruutraksragiplugich, aasriñ taatnağupsi ikayuusriaqağisipmuisri, ¹⁰ aglausimaruatun Agaayyutim makpiğaanijñi,

“Iñuk piqqaksriuruaq iñuuligmik

suli uvlilautaguktuaq quviasrukhuni

qaunagiliuñ qanigikkani uqahiksrajanijñi pigiitchuamik

suli qaqluunijni uqahiksrajanijñi sagluuqtuanik.

¹¹ Savangijli pigiitchuani aglaan savagli nakuuruanik.

Pakaagiliuñ qinñiññaq pigiliutiniapiağlugu.

¹² Atakkii irrak Atanguruam qaunaksriruk iñuñnik nalaunjaruanik,

suli siuttak naalağniruk injisrulahatun,

aglaan kigiñanjan Atanguruam akillilijqsimagai tamatkua

savaaqagtuat pigiitchuamik.”

Psalms 34:12-16

¹³ Aasriñ kia atniagisiñiqpasri nakuuruanik savaaqagupsi.

¹⁴ Aglaan

nagliksaagupsi pisigilugu nalaunjaruaq quvianamiugisirusri. Iqsiginagu iñuich tatamnaqsiragahhat, unniñ ihuilligutiginagich tamatkua. ¹⁵ Kamagisriun Atanguruam Christ uummatipsitñi, Atanigikkaqsi. Itqanairrutilugu ataramik kiggutiqałksraqsi iñuum apiqsruqpasri nigjugakun pigikkapsigun. ¹⁶ Aglaan kiuyumagiksi piisaangihkun taluqsriñhikunlu, ataramik patchisaisillugich qağrimmaagiutillautasri. Taimmali kisut uqamaqhuutigikpasri savaaqagñilusri pigiitchuamik, ilinjich kanjutchahñiağumuut ilitchugilutinj iñuuniallatahhipsitñik Christ-kun. ¹⁷ Tarra ihuatluktuaq, Agaayyutim pisuligikpaun, nagliksaagutigiğupsij savaaqallatahñiqsi uumakña savaaqahigmiñ pigiitchuamik. ¹⁸ Christ-tuuq nagliksaagmiuq. Ilaa tuñjaruaq pisigiplugich qağrimmaagiutillautasri. ¹⁹ Tima ilaan tuqquataugaluatuaq aglaan irrusia iñuuruqsuli. ²⁰ Aasriñ irrusriupluni ilaan utlanñigaa irrutchich tigutaagisiuvinñiittuat quliatuagiaqhuni tusraayugaagiksuanik. ²¹ Taipchua irruschich upiksriñgitchut Agaayyutmik injilqaanima uvlunijñi Noah-m, Agaayyutim anuqsrutikkagmigun utaqqikamigich isrummitqiquplugich Noah umiqpalipkağlugu. Ikituurat iñuich, tallimat piñasruuplutinj, annautikkaurut umiaqpañmi uliqpakman. ²² Taamna atrinjuruq paptaağutmun pakma anniqsuutigikkapsitñun. Paptaağutmun iñuk salummakkaungitchuq puyanik timim, aglaan iñuk injisruqtuaq Agaayyutmun salummaquplugu qağrimmaagiutillautani killuqsautipayaaniñ, pisigiplugu anitqihha Jesus Christ-nun, ²³ qilañmuktuaq aquppipluni taliqpian tuñjani Agaayyutim. Israğulğillu sanñiqutiqaqtuatlu sanñiqatuaatlu atanigigaat ilaa.

4

Atlanjuqtuaq Iñuuniatiq

1 Tarra Christ nagliksaaqtuksraupman timimigun pisigiplugu nalaunjaruaq, isrumaqaqtuksraupmiusri Christ isrumapmatun itqanaillusri nagliksaaqutigraksraupman nalaunjaruaq. Atakkii kiñapayaaq nagliksaaqumi timimigun nutqautipmigaa killuliliq. 2 Taamna iñuk iñuunianiqisusq pisuligruakun tuquniahigmiñunaglaan, aglaan pisulhagun Agaayyutim. 3 Taimma qaarjaniktuami iñuuniaqpaaniktusri pisuulhatitun ukpiqsrñigitchuat iñuuniaqapsi suvaahalikun, pisugruağutitukun, imilivaañalikun, aliasrunğiniñalikun, piqñuktalikun taanñaqhuni, qaayugñaqtuakunlu aanguaqtutukun. 4 Pakma ukpiqsrñigitchuat atlagigaasri ilaliqsuutingiqapsi ilinjitñun qilhuqtañihatni, aasriiñ uqamaqñuutiqaspiñusri. 5 Aglaan ilinich kiggutiksraqaqtuksraugisirut savaagmiktigun ilaanun atanniiñiñaağtuamun iñuuruaniğlu tuqunjaruaniglu. 6 Tarra taamna piqutigiğlugu Christ quliaqtuağniqsuq tusraayugaallautamik taipchunña tuquaniktuanun taimani ilinjiñi annautautquplugittuq. Atannikkaayumiñaaqsiplugich iñupayaatuntuuq nunami, aglaan Agaayyutim iñuuyumiñaaquniğai irrutchiğmiktigun Agaayyutitun iñuuruatun.

Añalatchiñlautaqtuat Agaayyutim Aatchuutaiñik

7 Aglaan supayaurat isrusranat qalluurallapiaqtuq. Taatnağusri qauğrimmaağigitchi qaunatqiağisurilu aasriiñ iniqsruñtasriñusri. 8 Pitñuktaksraq una supayaamiñ, piñiqillapiağusri piq-pakkutisritchi avatmun, atakkii piqpaksrñihum maturağigai iñugiallapiaqtuat killuqsautit. 9 Tukkiqsuutisritchi avatmun uqapñiñuutaiñlaakun. 10 Iñullañuplusri akuqtuqaqtsusri aatchuutmik Agaayyutmiñ. Taatnağusri savautisritchi avatmun savakittilautalusri atullau-taglugich atlaakağiich aatchuutai Agaayyutim, itna, 11 kiñapayaaq uqagpan, Agaayyun uqagñi taavruma uqagikkanağun, sulii kiñapayaaq savautrigumi, ki savagñi sayaksrñirrutaağun Agaayyutim, Agaayyunli kamagikkayumuq supayaurakun tumigilugu Jesus Christ, pigikkana kamanauñ añalatchisiñu taimunña isruitchuamun. Taatnatuq.

Nagliksaaq Ukpiaqtuanupluni

12 Piqpagikkamaan, tupañanasri ukpiqsrñiqsi uuktuaqsuqpan sakiqnaqtuatigun ikniq-tun ittuatigun; atlayuagñinagu niğunaiñlaakun taamna atuumakpan ilipsitñun. 13 Aglaan quviatchaagñigitchi piqasiñutiniñusri Christ-mun nagliksaañhagun quviatchallapiağumuusri quyalusri kamanautaa sagviqpan. 14 Pisananñatchiugupsu pişigilugu atqa Christ-nun quvianamiurusri, atakkii Agaayyutim Irrusri, Irrusria kamanautaan, nayugaatin. 15 Sumiunniñ nalliçsi nagliksaaqani iñuuaqtuqtauluni, unniñ tigliñniaqtauluni, unniñ savvağluktaluni, unniñ naipiqtuqtauluni iñuich sutilaanatik. 16 Aglaan kisupayaaq nagliksaaqtikkauğumi pişigilugu ukpiqsrñiha Christ-mik kanñusruutiginğilliuñ, aglaan kamaksruğliuñ Agaayyun ilisimanahigmiğun Christ-mun iñugitilaagmiñik. 17 Pakma atan-niñhum aullağniiviksraña tikitchuq, aasrii Agaayyutim iñunji atanniqsukkauqqaqtuk-sraur. Tarra atanniqsuqqaagñipatigut, qanutchimik isruksraqağisivat tamatkua tupik-srñigitchuat tusraayugaallautamik Agaayyutikun?

18 "Nalaunjaruat iñuich annaliksranat qaganangñiñiqpan,

sugisiñiqpatmi iñuich agaayyutaitchuatuñ killuliqiritlu?"

Proverbs 11:31

19 Tarraasrii tamatkua nagliksaaqtikkaurat pisulhagun Agaayyutim nakuurualiqilich. Qaisimaapiaqtaksrağigai iñuutichisiñ iñiqsirimiknun ilaanun tuniqsimaruumun ataramik.

5

Munaqsranj Agaayyutim

1 Pakma silğiqsuğniagitka qaukiuruat akunnapsitñi, uvanaptuuq qaukiuplunja. Qliñiqsimagiga nagliksaaqman Christ aasrii quliaqtuağiplugu, piqatauyumaagñunaptuuq kamanautaanun sagviqsagumaruumun. 2 Qaunagilugich iñugikkani Agaayyutim, munaqs-rağikkasri akunnapsitñiñuut, [Agaayyutim atuqkkanja ilipsitñun]. Nunurausrunjaqasri aglaan piyumatigipiaglugu, piññanñiasrunjaqasri aglaan savautiuyumaapiaglugu. 3 Atanğniagivisrunjaqagich Agaayyutim iñugikkani qunagiraksriusiasri, aglaan tuvraaksrallautausitchi munaqsranun. 4 Aasrii qaukiat munaqsrit sagviqpan, akuqtuigisirusri niaquğutaanik kamanautim akiññaktaatun piunğigagumiñaitchuamik. 5 Taatnatuntuuq, nukatpianurusri kamakkutiugagitchi qaukiuruani. Iluqasri kamanagrasrunjaqasri savauttulusri atchiksualikun, atakkii "Agaayyutim ayaksimaagñi kamanagrasrugiruat aglaan ikayuqsimaagñi atchiksuaqtuat."

Proverbs 3:34

6 Taatnamik atchiksimaagitchi ilipsitñi ataatiñ sayakturuat argaiñ Agaayyutim, ilaanli kamanaqsiqkağumağasri piviksraq nalautitpan. 7 Iğillugu iluqaan isrumaaluutigiqkaqsi ilaanun aasrii tutqisilusri, takku ilaan qaunagigisigaasri. 8 Qauğrimmaağigitchi qaunatqiağisusri. Uumiksriksi Tuunğaq ataramik ukpiğutaiqsitchiñiaqtuq ilipsitñik, qalinqularuaton lion-tun kukilukuatun sumunliqaa niqiksraqsiuhuni. 9 Taatnamik akililiqsuqsium payanajivigilugu ukpiqsrñiqsi, ilisimalugu aniqatiusri nanipayaaq

nagliksaahhattuuq ilipsisun. ¹⁰ Aasriiñ nagliksaaktuallaanikkupsi sivikitchuami, Agaayyutim ihuaqutipayaaqaqtuam tuq̄uqtigikkapsi Christ Jesus-kun isruitчуamun kamanautigikkaḡmiñun, naamasripkaḡniagaasri, nalupqinaiḡusri ukpiqsriḡipsisit̄ni, sayaktusriḡusri sulī payaḡaiḡusri. ¹¹ Ilaanun illi kamanaun san̄ḡilu qan̄avak taimuḡa. Taatna.

Ilammiuḡutit

¹² Aglaktuḡa naiḡlip̄lugu Silvanus-kun isrummatigikkapkun tuniq̄simapluni aniq̄ataul̄ha. Pitchuksaaḡukkipsi aglagikkapkun uq̄autilusri Agaayyutim ihuaq̄utigillapiaḡhamik. Iḡisimalugu taamna ihuaqqun tuniq̄simavigisiuḡ. ¹³ Ukpiqtuan̄juruattuuq Babylon-mi ittuat piksraḡtaan̄juruat ilipsisun, tuyuq̄migaasri nayaan̄namik, sulī Mark-ḡum iḡñiḡipmatun itaḡma. ¹⁴ Paḡlatisrit̄chi avatmun kunigutmik ipq̄itчуakun piq̄pakkutilikun. Qiñuiññaq̄ illi iluq̄apsit̄ni ittuani Christ Jesus-mi. [Taatnatuq.]

Peter-m Tugliat Tuyuutaiñ

¹ Uvaña Simon Peter. Savaktigigaaña uqqiraqtigiplunaju Jesus Christ-ñum. Tuyuqtuña ukunija iñunun akuqtuiruanun akisuruamik ukpiqsriñigmik uvaptiktun nalaunñaruahagun Agaayyutipta suli anniqsuqtipta Jesus Christ-ñum. ² Iñichugisaiñaqsiñtuq Agaayyun suli Jesus Ataniqput. Uvvatuq iñuauqtuqagitchi atqunaq qñiñiñamiglu.

Agaayyutim Tuqhuutaalu Piksraqtaanjalu

³ Agaayyutim pakmakñaqtauruakun sanñiagun qaitchiñigaañigut supayaanik iñuutlasripluta agaayyutiqammaagihikon tumigiplugu iñichuqsriñiptigun ilaanik tuqñuqtigikkaptiknik ilañiutitqupluta kamanautmiñun nakuuniqsrauliñigmiñunlu. ⁴ Tumigiplugik tamatkuak qaitchigaatigut kamanallapiaqtuanik akisuruamik akiqsruutinik. Ukpigigupsigik akiqsruutit annatlasrigisirusi qaayugñaqtuamiñ ittuamiñ nunami iñuich kanjigruaqtanjisigun, aasrii piqatautlasriñusri Agaayyutim irrusriani ilaatun iñiñusri. ⁵ Tamanna pisigilugu pisuqtilaapsitñi iñatigisriñ ukpiqsriñapsitñun nakuuñiq, suli nakuuñiq tapiglugu iñichugimmaagihigmik, ⁶ suli iñichugimmaagihig tapiglugu inñun añalalugihigmik, inñun añalalugihig tapiglugu anuqsruñigmik, anuqsruñiq tapiglugu agaayyutiqammaagihigmik, ⁷ suli agaayyutiqammaagihig tapiglugu piqapsriñigmik aniqatinik, suli piqapsriñiq aniqatinik tapiglugu piqaktamik iñupayaanun. ⁸ Tamarra taatnatchich irrusriksrat pigiraksrasi. Pigigupsigijñ nausaiñaqtsuri taapkuñuuna, imaiñlaaton inñitçhusri asriringitçhuatunlu, aasriiñ iñichuqsrisaiñagñiaqtusri Atannaptiknik Jesus Christ-mik. ⁹ Aglaan kiñapayaaq iñuk piqangñiñigumi tamatkunija irrusriksranik irigiitçhuq qñiñitlaiñuni. Puuyucmiggaa salummakkautilaani killuqsautigruagñiñiñ. ¹⁰ Taatniitman, aniqatiñuuna, sakuugitchi pisuqtilaagusi tuqñukaukiqsri piksraqtaanjaliqsilu nalupqinaiqsillugu, atakkii taatna piyupsu paasraagañumiñaitçhusri. ¹¹ Suli akuqtuigisirusi kamañaqtuamik pağlatmik isigupsu isruitchuamun añaayucqutaanun atannapta anniqsuqtiptalu Jesus Christ.

¹² Taatnaqñuñu itqautisrağatağipsi tamatkunija, iñisimagaluagisunniñiñ payañaiğvigiplugulu Agaayyutim iñumutuuruña pakma pigikkaqsi. ¹³ Nalaunñaruagigiga iñuuniqtutilaamni maani nunami itqatitagañkçhusri sunik tamatkunija. ¹⁴ Iñisimagiga timikuñiksrağma tikitçhaqtu-uralha. Taatna atannapta Jesus Christ-ñum nalupqinaiqçlugu uqautigaaña. ¹⁵ Aglaan sakuugutiginiağitka ilipsitñun itqagitquplugich tamatkua ataramik tuquanikkaluaguma.

Christ-ñum Kamanautaa suli Sivuniksriqtauruag

¹⁶ Quliaqtuagutingitçhipsi unipçhaaliñjisigun iñuich iñichugipkaisaqta agğiñiñiañhanik Atannapta Jesus Christ kamañaqtuakun sanñiqpauragmigon. Uvagut qñiñilapiaqsimagikput kamañaqtuag qaummagijñiña. ¹⁷ Nayuutirugut akuqtuipman Agaayyutmiñ Aapauruamiñ kamakutmik kamañautmigu, taavruma nipim nipliutipmagu kamañaiñiqsraurama supayaaniiñ nipliçhuni, “Tarrataamna piqpagikkağa Iğñiga quyalimaagtiğillapiakkağa.” ¹⁸ Aasrii taimani tursaağikput taamna nipi nipliçsuag qñiñiñ piqatigiplugu Jesus iñigimi taivrumani Agaayyutim sagviçmagu kamañautni. ¹⁹ Uvaguttuq nalupqisruutingiñgipsaağikput uqautigikkanañt Agaayyutim sivuniksriqirinisa iñiğaanimma. Piñlautaqtusri naalağnitqiağikkupsigijñ uqalñich, takku uqalñich kanjipsipkağasri agğitqinñiaqtulaanjanik Jesus-ñum atriplugu nangum qaumapkañha taaqtuag ini qausragağniñanunaglaan uvlum suli nuilğatağniñanunaglaan uvluğianan uvlaam. ²⁰ Sivuliulugulu iñichuğiraksraçsi uvva, sivuniksriqirim inñimiktuñiaq kanjipsipkağumiñaitçhaa sivuniksriqtauruag Agaayyutim uqalñaniñ. ²¹ Atakkii iñuich sivuniksriqinğitçhut sumiunniñ pisuhigmiçtigun, aglaan Agaayyun uqagñiqsut iñuñmigon añalatkaqsipmatij Ipqitçhuam Irrutçhim.

2

Iñisautrit Tanjigilaakun

¹ Iñiğaanimma tanjigilaakun sivuniksriqirit iñukpalliğñiqsut akunğatni iñuich [Israel-mi]; taatnatun tanjigilaakun iñisautrit iñukpalliğñiaqmiut akunnapsitñi. Tikiutriñiaqtut nalunautçilutij tanjigilaanik iñisauttitinik suksraunğıutaayumiñiaqtuanik, piñlaagilugunniñiñ Atanguruag tuquruag annautisuklugich. Aasrii pisigiplugu piñlaaqalhat Ataniğmik taimaiñaq piyaqçqukkauñiaqtut. ² Suli iñuigiñallapiaqtuut piqasriqsuutiğisirut pigiñilapiaqtuagun kanñunaqçhutij iñuuniahatigun, aasrii iñuñun uqamaqçhuutigipkaaqçsilugu iñumutuuruag pisigiplugich ilinçich. ³ Piñlatuñimiktigun maninñiañniagvigiğisigaasri, iñisautilusri uqautilusriñu iñumutuungitçhuanik. Agaayyutim atanniqsuirinjata pasriñiğai taimakñaaglaan, aasriiñ siñiktuangitçhuq piyaqçquhñiaagquğugich ilinçich.

Sivulliich Tuyuutai John-ŋum

Uqaliq Iñuunaqtuag

¹ Aglaktunja ilipsitñun Jesus-mik taiyuutilinmik uqaliġmik. Taamna iñuk Jesus qaitchiraqtuq iñuuliġmik inniqsuamik aullaġniilġmiñaglaan. Taamna tusaagikput qiniġlugulu suli tautuklugulu aksiapluguunniñ. ² Taamna iñuk qaitchiruaq nutaamik iñuuliġmik tautunnaqsiptan qiniġuraaqsiñiaġikput. Sagviqqaqman inmiñik uvaptiknun uqautiaqsigipsi Agaayyutitnaqtauruakun iñuulikun inniqsuakun aapami aullaġniilġmiñ. ³ Tamanna qiniġkaqput suli tusaaplugu uqaliġmikput ilipsitñun, ilaliutitqugaluaqhusi piqatigilugik Aapauruaġlu suli Iġniñalu Jesus Christ taatnatuntuuq uvagut piqatigaqmatun ilinġnik. ⁴ Taatnaqhuta aglaaqsirugut ilipsitñun iñuuliġmik ilitchuġitquplugu Jesus. Taatnaġuta quviatchallapiaġisirugut.

Agaayyun Qaummatauruq

⁵ Uvvauna uqaliq uvagut tusaanjanikkaqput Agaayyutim Iġniñaniñ aasiñ quliaqtuagigikput ilipsitñun, itnaiġlugu, Agaayyun qaumaupluni suli ilaani taagtuanaġichuq suoramikunniñ. ⁶ Iñuk uqagami piqataunipluni Agaayyutmi killuqsaqtautigalugu, taatnasiq iñuk sagluqsruġaqtuq piqataunijluni Agaayyutmi killuligituñiaġhuniki. Taatnaiġlugu atrinjurugut iñuktitun taqtuami pisuktuatun. ⁷ Iñuuniagupta piqatauluta Agaayyutmi piqatigiik-silluta avatmun, taatnaiġlugu atrinjurugut iñuktitun qaumami pisuktuatun. Uvvaasiñ salummaġaagut killuqsapayaaniñ, atakkii Agaayyutim Iġniñalu Jesus tuqquataupluni maġipkaġlugu augikkani uvaptiknun. ⁸ Niqliakapta uvagut killuqsagumiñaitluta ukpiqsagaqtugut uvaptiknik. Taatnaqapta ilisimanġichugut Agaayyutim ilumutuulhanik. ⁹ Quliagikaptigu Agaayyutmun killuqsagñiluta ilaan natqigutiniagaaġigut nalaunnaġipayaaptiknik, atakkii ilaa tuniqsamaruq nalaunnaġaruñupluni suraġaġipayaagmiñ. ¹⁰ Agaayyun niqliqsuq killuqsagñipluta aglaan niqliakapta killuqsatlañluta uqaliġmikput Agaayyun saglutuniplugu, tavraasiñ Agaayyutim uqaliġhagun iñuunianġiluta.

2

Christ Uqapsaagutrikput

¹ Iñauraamaan, aglaaqsiñu ja ilipsitñun killuqsaqunġikaluaqhusi. Aglaan kiñapayaq killuqsagñikpan piqatugut uqapsaagutrikpaptiknik Aapamun. Taamna Jesus Christ killuqsagñimañichuaq. ² Taamna tuqukami sannigutami aatchuutuguruq inmiñik piqutigipluta, taavrumuunnaġlugu piġgai killuutivut suli killuqsautinġich iluqatin iñuich nanipayaaq.

³ Taatnaqhuta tupigiguptigik Agaayyutim tillisai, nalupqisukkumiñaitchugut ilisimatilaaptiknik ilaanik. ⁴ Iñuk niqliqman ilisimaniplugu Agaayyun aglaan tupiginġlugu ilaan tillisaa sagluqsruġaqtuq. Taatnasiq iñuk ilisimanġichuq ilumutuuruamik. ⁵ Kisupayaq tupiksriptan Agaayyutim nipliutaanik ilaan piqpagiraġigaa Agaayyun atakkii ilitchuqsruuruq Agaayyutitnaqtauruamik piqapsriġigik. Tupiksriguptaasiñ Agaayyutmik nalupqinaigikput atausinġuqtilaaqput ilaani. ⁶ Kisupayaq niqliqami iñuuniagñiluni atausinġuqatigimaaġlugu Agaayyun iñuuniagtuksrauruq ataramik Jesus Christ-ŋum iñuunialhatun.

Nutauruaq Iñuuniarun

⁷ Iñauraamaan, tuyuqanġichu ja ilipsitñun nutaamik tillitmik aglaan utuqqaġmik inġaniktuamik taimaknaaglaan. Taamna tilliñ ilisimakqaqi tusaalġapsitñiñaglaan. ⁸ Uvva taamna tilliñ tuyuutigikkaga ilipsitñun nutaanupmiuq. Iñuich ilitchuġigaat taatnasiq piqapsriġiġ Christ-ŋum iñuunialhagun ilipsiluaami iñuunialġpsigun, atakkii taagtuq qaaniqsaiñiaqtuq aasiñ ilumun qauma qaummaġiksiruq. ⁹ Iñuk niqliakami qaumamiñnipluni uumiksriuraagutigalugu ukpiqtauatumiñik tavra kanġruaqtan ja simminġichuq—taagtuamiittuq sivuanisun. Iñuuniagaaqsiġitġaqtuq killuligipluni. ¹⁰ Aglaan iñuun nakuuagikamigich ukpiqtauatuni qaumamiittuq, iñuunialġhani sumunniñ paasaatittagumiñaitchaa. ¹¹ Aglaan iñuk uumiksrikami ukpiqtauatumiñik ilaa taagtuami ittuq, pisukhuni taagmi. Kuisaimma-tai qanutnamuqausiksraġigaviuq atakkii taagtuam qiniġguiliplugu.

¹² Qitunġamaan, taatnaġlu ja aglaktunja iluqapsitñun, atakkii Agaayyutim natqigutigai piġilġqutisi Jesus Christ savaaqalġhagun.

¹³ Aglaktunja ilipsitñun utuqqanaanun atakkii ilisimaaniklugu Agaayyun

taimña inñaniktuag aullaḡniiḡhaniḡaglaan.

Aglaktuḡa ilipsitñun nukatpianun

atakkii akiilḡigiksi Tuunḡaq pigiitчуapayaam aullaḡniira.

¹⁴ Aglaktuḡa ilipsitñun, ililḡaanun,

atakkii ilisimaanikhugu Aapauruaq.

Aglaktuḡa ilipsitñun utuqḡanaanun ilisimaaniktuanun

taivrumiḡa inñaniktuamik aullaḡniiḡhaniḡaglaan.

Aglaktuḡa ilipsitñun nukatpianun sanñiruanun

tuniḡsimaruanun Agaayyutim uqalhanun ittuanun ilipsitñi.

Taavrumuuna akiilḡigiksi pigiitчуapayaaq,

Tuunḡauruq taamna.

¹⁵ Kaviuḡinagich suuramik unniñ ilitqusiat nunam iñunḡisa. Atakkii iñuum kaviuḡikpagu taamna ilitqusiq piḡḡagiyumiñaitkaa Agaayyun. ¹⁶ Suami taavruma ilitqutchim ilagivaun? Kanñiruqtaam kaviuḡikkaḡa, sut iñuich qinikkaḡisa piññaktaaḡisukhugu, suli supayaat mat-tumani nunami iñuich kamasaaḡutigikkaḡich — taatnasiq iħuaqnañitkaluaqtuq Agaayyutim irrusiani. ¹⁷ Taamna ilitqusiat iñunḡisa nunam suli kaviuḡikkaḡa ilu piḡḡumaqtut. Aglaan iñuk tupiksriḡuaq Agaayyutim pisulhanik iñuutuiñaqtuq Agaayyutmi.

Akiliḡisquḡi Christ-mun

¹⁸ Iħauraamaan, piviksram isua tikitchumaqtuq. Tusaamagiksi akiliḡisquḡata Christ agḡiqsaḡumaniplugu. Aasiñ ilitchuḡigikput iñuḡiaqtuat akiliḡisquḡatai Christ agḡianiksimaniplugich. Taatnamik ilisimarugut piviksram isua qallisilaanani. ¹⁹ Tamatkua akiliḡisquḡatai Christ unniñ piḡataugaluqtuat uvaptikni ilaliutillapanḡitkaluaḡnaḡmin, taatnaqhutin aullaḡniqsut uvaptikniñ. Tuniḡsimagaluaḡumiḡa Agaayyutmun akiliḡisuiñaitchut Christ-mik, aasiñ nayuḡayaḡaatigut. Unifiamisigut nalupqinaisitkaat sumiunniñ piḡataunḡitḡin uvaptikni. ²⁰ Aglaan iluḡasi, ilumutuuliḡ ilisimagiksi, atakki Christ-ḡum qaitchiñiḡaasi ilitqusiḡmiñik. ²¹ Aglaktuḡa ilipsitñun naluruagilusi ilumutuuraliḡmik aglaan ilisimagiḡa ilitchuḡianikkaluaḡiqsi taavrumiḡa aasiñ ilisimapiḡiksi saglaturuaq ilaḡinḡitkaa ilumutuuruam. ²² Kiñali saglaturuanḡunipqa? Kisupayaaq piḡlaaqaqtuq Jesus-mik Christ-ḡuniplugu (“Christ” itnautauruq, Agaayyutim tuyuḡikkaḡa anniḡsuutiksrauplugu uvaptiknun). Taatnaqtuq taamna akiliḡisquḡaturuq Christ-mik, aasiñ ayyaklugik Aapauruaḡlu Iḡñiḡalu. ²³ Kiñapayaaq piḡlaaqaqtuq Iḡñiḡuruamik piḡatauyumiñaitchuq taavruma Aapanani; kisupayaaqasiñ uqaqtuq ukpigiñilugu Iḡñiḡuruq taamna piḡataullapiaqtuq taavruma Aapanani. ²⁴ Aglaan ilipsi, ukpiḡsrituiñaitchi tupiksriḡusriḡu tusaakkapsitñik aullaḡniiḡhaniñ ukpiḡsriḡqaaḡapsi. Taatnaḡupsi atausiñḡumaniaqtusi Iḡñiḡmiḡu Aapauruamiḡu. ²⁵ Itḡaḡlugu Christ nipliutigiḡkaḡa uvaptiknun, “Piḡataullapsigun Aapami qaitchigisigipsi iñuḡiḡmik Agaayyutitḡaqtauruamik.”

²⁶ Piruksraukama aglaktuḡa ilipsitñun tamatkunuuna uqaqtuanik ilisautrauniplutin. Ilumun akiliḡisquḡaturut Christ-mik qanuḡviiḡsitchiñiaqhutin ilipsitñik. ²⁷ Aglaan ilipsitñun Christ qaitchiñisquq Irrusiḡmiñik nayuutiruamik ilipsitñi. Taatnamik ilipsi inuḡs-rañitchusi atlamik ilisautrimik, atakkii Christ-ḡum Irrusian ilisautiḡaasi supayaanik, aasiñ ilitchuḡipkautaa ilumutuuruq. Iñuuniaqatigiḡitchi Christ-mi.

²⁸ Ki, qitungamaan, iñuuniaqatigiḡitchi ilaani. Taatnaḡupta tatavrualanayaitchugut tikitpan suli kanḡusukkayaitchugut sivuḡaani agḡiḡpan. ²⁹ Ilisimaplugu Christ-ḡum killuḡsaḡsi-maillaanulha nalupḡiginiḡchiksi taamna nalaunḡarualiqiruaq Agaayyutmun qitungaḡitilaḡa.

3

Agaayyutim Qitungai

¹ Uvvaami, qanutunaglaan Aapam piḡḡagivaitluta! Piḡḡaksriḡha uvaptiknun kamaḡḡapaitluni taiyuutiḡaḡaatigut qitungaḡmiñik, ilumun ilaan qitungaḡillapiḡaatigut. Aglaan iñuich akitiñaqtuiruat Agaayyutmik kanḡiqsiniḡkaatigut atakkii Aapauruaq ilitchuḡimaitlugu. ² Iħauraamaan, Agaayyutim qitungaḡiliutianikkaatigut. Ilisimanḡitkikputsuli qanutchiuluta ilḡiksraḡput, aglaan sagviḡpan ilaatun ilḡisiruḡut, atakkii ilaa qinḡiḡisigikput kanḡiqsilugulu irrusipani. ³ Taatnamik, kisupayaaq niḡiḡuagaqtuq Christ-ḡum sagviiḡksraḡanik ipqinḡiuraḡaqtuq atakkii ilisimaplugu Christ-ḡum ipqisilaḡa.

⁴ Iñupayaaq killuḡsaḡtuq atuiruq atiruamik tupiksritḡaitchuum atuḡaḡikkaḡaniñik. Iñuk killuḡsaḡami ayairaqtuq Agaayyutmik navḡipluni iñuuniaḡurrutaanik. ⁵ Uvvasuliuna ilisimagiksi Christ-ḡum iñuḡulha piḡiḡyaḡhuni killuḡsautipayaanik. Killuḡsaḡumiñaitchuq atakkii killuutaitluni. ⁶ Taatnamik, kisupayaaq atausiñḡuqatausimaruq Christ-mi killuḡsaḡtanḡitchuq. Aglaan killuḡsaḡtuam kanḡiqsimaitcha ilitchuḡisimaitlugu Christ qanḡaunniñ. ⁷ Iħauraamaan, iñunmun ukpiḡsaḡitnasi. Iñuk atuiruaq nalaunḡaruamik

nalaunnaruanauruq Christ-tun killuqsagsimaiļaanuruatun. ⁸ Iñuk killuqsagtaqtuaq tuungaņaqtauruq atakkii Tuungaq killuliqiniqsuq aullağniñhaniñaglaan. Pakma Iğniņa Agaayyutim agğiğniqsuq piyaqquğiağlu iluqaan Tuungaum savaagikkaņa. ⁹ Kisupayaaq Agaayyutim qitunğagiliutikkaņa killuqsagtaņitchuq atakkii Agaayyutim qaitchisimaaqğlu iñuuliğmiñik. Iñuk taamna killuqsagtağumiñaitchuq atakkii Agaayyutitņaqtauruq. ¹⁰ Tavrakii ilisimagiksi atlakaagiksilaanğak qitunğaiñ Agaayyutim suli qitunğaiñ Tuungaum taavrumuuna, iñupayaaq killuqsagtaqtuaq suli piqpaksrinitchuaq ukpiqtuaqatiumiñik Agaayyutitņaqtaunitchuq.

Piqpakkutititchi Avatmun

¹¹ Uqalhi Agaayyutim innisuat aullağniñhaniñaglaan tusaamakkapsiļu uqautigaatigut piqpakkutitqupluta avatmun. ¹² Iļisimagikput Cain piqpaksrinitļuni Abel-mik nukatchiağmiñik, taatnağlu iñuqağtağaa atakkii tuunğaqtaupluni ilaa. Suvaata tuqutpaun? Ilaan savaagikkaņa pigiitļutin, Aglaan Abel nalaunnaniqsuq taatnamik ilaan savaagikkaņa nakuuplutin, Ittuksrauyumiñaitchugut Cain-tun. ¹³ Ukpiqtuaqatmaan, quviğusukkasi iñuich akitñaqtuiruat Agaayyutmik uumigikpasi. ¹⁴ Piqpagikaptigik ukpiqtuaqatiuvut iļisimagikput annautrautilaaput. Akiļiļiqsuikapta Agaayyutmik atriqaqtugut tuqunaruatun aglaan annautraupluta pakma iñuutlasirugut Agaayyutikun. Iñupayaaq piqpaksrinitchuaq ukpiqtuaqatiumiñik tuqunaruqsuli piqataunitļuni Agaayyutmi. ¹⁵ Kisupayaaq uumiksriuraq ukpiqtuaqatiumiñik tuunğaqtauruq, ilaa iñuqaqtuqtaupluni uummatmiñi. Iļisimapiğiksi iñuqaqtuqi piqagumiñaiñiñiplugu iñuuliğmik Agaayyutitņaqtauruamik. ¹⁶ Christ tuqutikamisigut taavrumuunnağlu kanjipsipkağaatigut piqpaksriñhum suutilaanğnik. Taatnağhuta tuqutisugaqtaaksrağipmigivut ukpiqtuaqatiuvut. ¹⁷ Uvvaasiñ iñuk umialgutiqağumi inuqsriunitļuni suni asrii iļitchuğiplugu aniqatiuni inuqsriuqtuaq suli ikayunjitkumiun inuqsriuqtuaq, ilmun piqpaksrinitchuq Agaayyun piqpaksripmatun. ¹⁸ Iļauraamaan, piqpaksriñata uqalhiñakun aglaan piqpaksrisa savaagikkaptigunlu ilmutuuruakunlu.

Taluqsrautairrun Sivugāani Agaayyutim

¹⁹ Piqpaksrigupta taatna iļisimagisigikput pigitilaaput ilmun Agaayyutmun. Taatnağhuta tutqiksut uummativut Agaayyutmi iqsisailaakun. ²⁰ Qakugupayaaq uummatipta iļuiliuqtitkaqsikpatigut tunņaruksraurugut Agaayyutmun atakkii Agaayyun kamanatluktuaq uummatiptikniñ, aasiñ ilaan iļisimagaa supayaaq. ²¹ Iļauraamaan, pasikkutmik piitkupta uummatiptikni tavra taluqsrautairrituqtaqtugut sivugāani Agaayyutim, ²² aasiñ qanumipayaaq injqsruğupta supayaanik akcuğtaisirugut ilaanii apiqsruagikkaptiknik atakkii tupigiplugich tillisai suli atuqğlu quyagikkaņa. ²³ Aasiñ taamna Agaayyutim tillisigigaa, tunņaluta Iğniğmiñun Jesus Christ-mun suli piqpakkutiluta avatmun, kamagilugu Christ-ņum tillisaa uvaptiknun. ²⁴ Iluqağmiņ tupiksriuat Agaayyutim tillisaiñ atausiņņuqatigimaagaat Agaayyun, aasiñ Agaayyun piqataupluni iļinjitni. Nalupqiginitchikput Agaayyutim nayuutiļa uvaptikni atakkii qaitļgu irrusiñi uvaptiknun.

4

Irrusia Agaayyutim suli Tanjigilaaq Irrusiq

¹ Iļauraamaan, iñugiaktuat tanjigilqiruat iļisautrit siamittut napmupayaaq. Taatnamik tunņaviginagu iñupayaaq uqagtuqat Agaayyutim irrusiagun nipliğnipluni, aglaan uuktuaglugu Agaayyutitņaqtaugaluağmagaan. ² Uumuuna nalupqiginitchiksi Agaayyutim irrusia, iñupayaaq nalupqinaiqhuni uqagaqtuaq Jesus Christ timiqağtilaananik piqagtuq Agaayyutitņaqtauruamik irrutchimik. ³ Kisupayaaq qazaqanğitchuaq nalupqinaiqhuni Christ-mik taatna piqanğitchuq Agaayyutitņaqtauruamik irrutchimik. Taamna irrusigigaa akiļiļiqsuqturuam Christ-mun. Tusaanigiksi taavruma agğiqsağumalħa naagaunniñ ilaa imna nayuutianiktuq iñun nanipayaaq.

⁴ Iļauraamaan, pigigaasi Agaayyutim aasiñ akiļianikkisi tamatkua tanjigilqirit, atakkii Agaayyun ittuaq ilipsitni kamanatluktuanuruq tanjigilqirinini. ⁵ Tanjigilqirit tuunğaqtauruat. Taatnaki uqağgaat sutigon akitñaqtuiruat Agaayyutmik. Iñuittuq tuunğaqtaupmiruat naalağnipmiragaich. ⁶ Aglaan uvagut Agaayyutim pigigaatigut. Tamatkua piqatauruat Agaayyutmi naalağnigaatigut. Uqautigikkaput suunilapiagaaluaqtuq iñun qitunğaginisañiñi Agaayyutim. Taavrumuuna iļitchuğiniağivut iñuich malikpatrun ilmutuuhq naagaqaa malikpatrun killiqiğiq.

Agaayyun Piqpaksriñhuruq

⁷ Iļauraamaan, piqpakkutisa avatmun atakkii Agaayyutim iļisautipluta piqpaksriñigmik aasiñ kisupayaaq taatnatun piqpakkutiqaqtuaq qitunğagigaa Agaayyutim iļisimaanikhuniļu

ilaanik. ⁸ Iñuk piqpakrsinjitichuaq ilitchuqsrismaitchuaq Agaayyutmik atakkii Agaayyun piqpakrsriħhuruq. ⁹ Agaayyutim urriqsuġniġaa qanutunaglaan piqpakrsisilaani uvaptiknik tuyuġikamiuġ nunamun Iġñitlualuni atrinġlaaq iñuutqupluta ilaagun. ¹⁰ Qanuutaupiaqtilaana piqpakrsriħhum uvva, taimani uvagut piqpaginġikaluaġikput Agaayyun, aglaan Ilaan urriqsuġniġaa piqpakrsriħhi uvaptiknik tuyuġikamiuġ Iġñitlualuni piqquplugich killuqsautivut tuquħiġmugun qifñitluisitlugu Agaayyun. ¹¹ Ilauraamaan, Agaayyutim piqpagivaitluta, uvagutuq piqpakkutiruksraunigsugut avatmun taatniililugu. ¹² Iñuum sumiunniñ Agaayyun qifñinġanjitchaa. Piqpakkutigupta avatmun Agaayyun iñuuruq uvaptikni aasiñ ilisautipluta piqpakrsritqupluta atanik ilaa piqpakrsripmatun iñuġnik.

¹³ Nalupqiginjitichikput atausinġuqatigitilaana Agaayyun suli ilaa iñuutilaanik uvaptikni, atakkii ilaan irrusifni inillaklugu uvaptiknun. ¹⁴ Uvvasuliuna Aapauruaq tuyuqagñiqsuq Iġñituamifnik anniqsuqtiksrauplugu iñupayaanun, aasiñ qifñiġikput ilisimarauplatalu.

¹⁵ Kisupayaaq uqatugimiumi nalupqinaililugu Jesus Iġñiġifñilugu Agaayyutmun, tavra Agaayyun iñuuruq ilaani aasiñ ilaa atausinġuumapluni Agaayyutmi. ¹⁶ Uvagut ilitchuġiġikput ukpiġiplugulu piqpaktaña Agaayyutim uvaptiknun.

Agaayyun piqpaktauruq. Taamna piqpakrsriuruq atausinġuqsamaruq Agaayyutmi suli Agaayyun ilaani. ¹⁷ Taatnatun iñuuniaqapta piqpakrsriurugut Agaayyun piqpakrsripmatun, aasiñ attaqsrautiqagumiñaitchugut uvluani atanniilhum, atakkii iñuuliqput atrigigaa iñuuniaħhan Christ-ġum mattumani nunami. ¹⁸ Iñuk piqpakrsriuruq attaqsragumiñaitchuaq. Piqpakrsrigupta Agaayyun piqpakrsripmatun ilaa taluġiyumiñaitchikput. Iñuk iqsiruaq ilaanik piqpakrsriñġitchuqsuli Agaayyun piqpakrsripmatun, atakkii iqsisiqagtuqsuli Agaayyutmun anasiñuqsagisiñipluni.

¹⁹ Piqpagiġikput, atakkii Agaayyutim piqpagiqqaaġaatigut. ²⁰ Iñuk nipliġumi piqpakrsriñipluni Agaayyutmik aasiñ uumiksriħluni ukpiqtuqatmiñik ilaa sagluruq. Itniit-tuq: iñuk piqpakrsriñitñami ukpiqtuqatiumiñik qifñitlakkaġmiñik piqpakrsritlasiyumiñaitchuaq Agaayyutmik qifñitlaisaġmiñik. ²¹ Tillisusiaqput Christ-miñ [aasiñ taatnatun ilaan iñuuniaqugaatigut], iñuk piqpakrsrikami Agaayyutmik piqpakrsriuksraupmiuqtuq ukpiqtuqatiumiñik.

5

Akimaruarurut

¹ Iñupayaaq ukpiqsriruaq Jesus Christ-ġutilaananik Agaayyutim qitunġaġigaa. Taatnaqhuta piqpakrsrigupta Aapatiknik piqpakrsriuruguttuq ukpiqtuqatiumiñik. ² Piqpakrsrikapta Agaayyutmik tupiksrikaptalu tillisaiñik ilisimanaqtuq piqpakrsriħput Agaayyutim qitunġaiñik. ³ Piqpakrsrikapta Agaayyutmik uvagut tupiksriurugut tillisaiñik, aasiñ tupiksriħput tillisaiñik sakiqnanjitichuaq, ⁴ atakkii qitunġapayaaña Agaayyutim akimatlasiruaq nunam iñuġisa ilitqusianiñ. Aasiñ akimatlasirugut ukpiqsrutuñahiptigun [Jesus-mik]. ⁵ Kiñaasiñ akimatlasiva tuunġaqnaqtauruaniñ suli piġiitucham kavuġiġikkapayaañaniñ? Iñuk taamna kisimi ukpiqsriruaq anjtim Jesus-ġum Iġñiġutilaananik Agaayyutmun.

Ilisimarauruat Jesus Christ-kun

⁶⁻⁸ Aasiñ nalupqiginjitichikput ilaa Agaayyutmun Iġñiġitilaana atakkii piqagtut piņasunik ilisimarauruanik. Jesus paptakkaupman imiġmik suli maġipkaġaluaqtinagu augikkani tuqukami, Agaayyun nipliġniqsuq qilañmiñ Jesus Iġñiġinilplugu. Taatnatun Agaayyutim irrusiaptuq ilumutuuruq ilisimaraupmiuq taavruma ilumun Iġñiġitilaananik. Ilaa ilisimarauruq imikunlu aukunlu suli Agaayyutim irrusiagun, aasiñ taapkaa piņasut atirut ilisimarauliġmikni. ⁹ Iñuich ilisimaraupmata akuqtuġaġigivut, naagaqaa Agaayyutim ilisimaraunħha ukpiqnatluktuaq atakkii piņasuurautigun nipliqsuq ilumutuuplugu Jesus Iġñiġitilaananik. ¹⁰ Kisupayaaq ukpiqsriruaq Agaayyutim uqalħhanik Iġñiġimugun ilisimagaam uummatmiñ taavruma ilumutuutilaana. Kisupayaaq ukpiqsrinjitichuaq taavrumiña ilumutuuliġmik uqagipiġaa Agaayyus saglutunilplugu, atakkii tunnanjitluni Agaayyutim ilisimaraulħhanun Iġñiġimugun. ¹¹ Agaayyutim ilisimapakgaatigut taavrumiña itnaħhuni: Agaayyutim qaisana uvaptiknun iñuuliq Agaayyutitnaqtauruq, aasiñ taatnasiq iñuuliq Iġñinaniittuq. ¹² Kisupayaaq iñuqatigatuaq Iġñinjanik Agaayyutim iñuuliqatuaq ilaani Agaayyutitnaqtauruamik. Kisupayaaq iñuqatigatuaq Iġñiġuramam iñuuyumiñaitchugñuuq.

Iñuuliq Isuitchuaq

¹³ Tuyuqtuña taapkuniña ilipsitħun ukpiqtuanun Iġñinġagun Agaayyutim nalupqinaitquplusi piqaaniktilaapsitħik iñuuliġmik Agaayyutitnaqtauruamik. ¹⁴ Una pisigiplugu ukpiġillapiaġikput Agaayyun inġsrupaqtuq supayaaamik pisuħagun tusaaraġiħha uvaptiknik. ¹⁵ Ilitchuġipluguaasiñ tusaaraġiħha inġsrupayaaqapta tavra ilisimapiġikput qaisaqaaniħha uvaptiknun inġsrugaġikkaptiknik ilaaniñ. ¹⁶ Kisupayaaq qifñimiumi

ukpiqtuaqatni killuqsaglugu taamna tuquhigmuunjitkalanjaan, ki injiqsruutiliun Agaayyutmun. Taatnaguni ukpiqtuaqataa iinuugisiruq, atakkii killuqsautai tuquhigmuunjitlutij. Aglaan killuqsahiq itniugtuuq tuquhigmun ittuaq, aasiin uqautigipsi injiqsruutigitquhijitlugu taamna Agaayyutmun. ¹⁷ Iluqani killuliqihiq killuqsautauruq, aglaan killuqsautipayaat tuquhigmun ingitmiut.

¹⁸ Iisimagikput kiñapayaaq qitunagagiliutikkana Agaayyutim killuqsaaqsitlaisilaana atakkii Igñinan Agaayyutim tugluaqsimaragigaa, aasiin Tuungaum atnigumiñaitchaa kinniyumiñaitlugulu. ¹⁹ Iisimagikput qitunagagitilaqput Agaayyutmun, aasiin iisimagikputtuuq atlat iñuich mattumani nunami pigitilaanaj Tuunagagmun sulii ilaan kinnipjugich ilinjich. ²⁰ Iisimagikputtuuq Igñigikkana Agaayyutim aggianiha, aasiin ilaan kanjipsipkaagatigut ilaanik ilumutuuruamik. Atausinjjuqsimarugut ilaanun ilumutuuruamun, Igñinanunlu Jesus Christ-mun. Ilaa Agaayyutaullapiaqtuq sulii iñuuhuruq isuitchuaq. ²¹ Ilauraamaan, agaayyutiqaqasi agaayyutinjuanik.

Tugliat Tuyuutaiñ John-ŋum

¹ Uvaña John ukpiqtuanjuruat qaukñich, tuyuqtuña aǵnamun Agaayyutim piksraqtaaǵikkajananun sulı qıtunǵañıñun piqpagıkkamnun ıǵumun. Uvañañhiñauñitçuña piqpaksrıruañaa, aǵlaantuuq iluqatıñ tamatkua ılisımaruat ıǵumutuuruamik piqpagıpmıǵaası. ² Piqtıgıplıgu ıǵumutuuruuq uvaptıknı ittuaq sulı itkisıplıni qañapak taimuña. ³ Uvvatuq Agaayyutim Aapauruam sulı Jesus Christ Aapam Iǵñınan ihuaqqutillaññaǵılısık sulı ıǵunñıǵılısık tutqıksıǵıtıǵlu ıǵumutuuruakun sulı piqpaksrıñıkun.

ıǵumutuıǵılu Piqpakkunlu

⁴ Uvaña quviatchallapiaqtuña atakkıi ıñıtçuǵıǵıǵa ılanıch qıtunǵavıch ıñuunialhat ıǵumutuuruakun, malıǵutlıgu Agaayyutim Aapauruam tillisaa uvaptıknun. ⁵ Aasıñ, aǵnaaq, aǵlanıtçuña nutaamik tillitmik ilıpnun aǵlaan taavrımıña piǵıkkaptıknık aullaǵñıñhaniñaglaan. Inǵıkpıñ uımıña, uvagut piqpakkutırıksraurugut avatmun. ⁶ Taamna piqpaksrıñıq uqautıǵıkkagā itnautauruq: ıñuunıaqtıksraurısi tupıksrıñıkun Agaayyutim tillısaiñık tusaakkapsıtıñık aullaǵñıñhaniñaglaan. Atakkıi ilaan tilıǵaatıǵut ıñuunıaqupluta piqpaktakun.

⁷ ıñıǵıaktuat kinnırit tikıtıt ıñupayaanun uqaqaqtuat nalupqınaıqıtıñ Jesus Christ-mik timıqañıññıplıgu. Taatnatchıch ıñuıch kinnıraurıst sulı akıllııǵısuqtaurıst Christ-mı. ⁸ Qaunagısıtıchı ilıñıtıñıñ. Tavra tammalıñıtıchumaıksı savaǵıkkası aasıñ Agaayyutim akılıǵısıǵaası inuñıǵıǵılu. ⁹ Kisupayaaq simmiıruaq ılisauttutaiñık Christ-ŋum piqataunıtıchıq Agaayyutımi. Taamnaasıñ tupıksrıruaq ılisauttutaiñık Christ-ŋum piqatauruq Aapauruamılu sulı Iǵñıǵuruami. ¹⁰ Kıñalıqaa utlautıkpın ilıpsıtıñun qulıaqtuaqañıllıni Christ-ŋum ılisauttutaiñık tukkuliqñıǵu tupıqnun naaǵaqaa ıñalıñıǵu. ¹¹ Atakkıi kisupayaañ paglagumıñ kinnıri piqasıqñıǵaa piǵıtıchuakun savañıǵun.

Aqullııch ılammiǵıtıt

¹² Uqaksraukkaǵaluaqtuña aǵlaan uqautıǵısunıtıkıtka ukunuuna tuyuıtıtıǵun, aǵlaan taamıñıǵıktuña ilıpnun uqaqatıǵılutınaası. Quviasuıtıǵıllapiaǵayaǵıkpuk. ¹³ Qıtunǵañısa aǵnam anıqatvıch Agaayyutim piksraqtaaǵıkkañıñıñ tuyuǵaatin nayañıñıǵmık.

Pinayuak Tuyuutai John-ŋum

¹ Uvaŋa John ukpiqtuanjuruat qaukŋinich, tuyuqtuŋa uumuŋa Gaius-mun piqpagipiakkamnun. ² Iŋauraamaaŋ, agaayyutigikpiñ supayaaq iŋuaquplugu ilipni atniŋñaqunŋitlutinlu. Iŋisimagiga iŋuaqtilaan irrutchipkun. ³ Quviasuqpauraqtuŋa iŋanich aniaqatiut tikitchuat uqautipmatŋa ilipnik iluqnaullapiagŋniplutin Agaayyutmun suli iŋuuniagŋniplutin ilumutuuruakun. ⁴ Quviatchaktillapiagaatŋa sumipayaaq tusaakapkich qitungatka iŋuuniagŋniplugich ilumutuuruakun.

Gaius Nangausiaqaqtuq

⁵ Iŋannamaaŋ, tuniqsimmatrirutin savautrikavich aniqatiunik, suvaluk iglauruanik. ⁶ Uqautigillautaŋaat ukpiqtuanjuruat iŋuaqqutriŋhiñ. Piŋlautaŋniaqtutin qaisaksraqaŋuvich inuŋikkaŋatnik iglauniŋatni. Quyaliniŋagiksi Agaayyun taatnaŋupsi. ⁷ Atakkii piqtutigiplugu Christ aullaqtut akuqtuisuŋaqatinŋ ikayuutmik Jew-ŋunŋitchuaniñ. ⁸ Uvagut ukpiqtuaguut ikayuqtaksraŋigivut taapkua iglauplutinŋ agaayuliŋqsit, savaqatauyumaugutli siamitchiŋhatni Agaayyutim ilumutuuruunik uqalhiñik.

Diotrephes-lu Demetrius-lu

⁹ Aglakkaluaqtuŋa ukpiqtuanjuruapayaanun, aglaan Diotrephes qaukŋiutlaturuam suliqtutigiŋitkaaŋa. ¹⁰ Taatnamik agŋiguma sagviŋniŋagitka savaaŋi uqaqhuni sagluqsruutigipluta. Taruŋa nutqallanŋitmiuq. Paŋlayumiŋaitmigai aniaqatiut suli pitchailiraqŋugitunniñ tukkiisuktuat ilinŋitniŋ anitqataŋlugiŋlu akunŋatniñ ukpiqtuanjuruat.

¹¹ Iŋannamaaŋ, tuvraqnagu pigiitchuaq aglaan nakuuruuq. Kisupayaaq atuiruaq nakuuruamik agaayyutiŋtaqtauruq naagasuli taamna atuiruaq pigiitchuamik iŋitchuqsriŋanŋitchuq Agaayyutmik. ¹² Aglaali Demetrius iŋupayaat uqautigillautaŋaat suli iŋuuniatŋan iŋitchuŋipkaŋaatigut iŋisimatilaanŋanik ilumutuuruamik. Uvaguttuuq uqautigillautaŋgikput ilaa. Iŋisimagiŋ uqagikkapta ilumutuutilaanŋanik.

Aquilliich Iŋammiuŋutit

¹³ Uqaksraukkaŋaluaqtuŋa aglaan uqautigisuŋitkitka ukunuuna tuyuutitigun. ¹⁴ Tautukkasuaŋukkikpiñ aasiñ uqagunuk atautchimi kiiŋaŋruiŋaagutilunuk. ¹⁵ Tutqutiŋqagiñ. Iŋauraat tuyuqtut nayaanŋaŋmik. Nayaanŋaŋuugivut iŋauraavut iluqaisa.

Jude-ḡum Tuyuutai

¹ Uvaḡa Jude, savaktaa Jesus Christ-ḡum suli aniqatigiplugu James-ḡum. Tuyuḡigitka ukua iḡuḡunun tuḡlukkanḡiḡun piḡḡagikkannḡiḡun Agaayyutim Aapauruam, qaunaḡikkannḡiḡunlu Jesus Christ-ḡum. ² Uvvatuḡ Agaayyutim ilunḡuktaqaḡtillisi qiiḡiḡiḡaqaḡtillusriḡu suli piḡḡakku-tiqaḡtillusri ataramik.

Atanniqsuiḡksraq IIsautriḡḡuatigun

³ Piḡḡagikkamaan, pisuḡtilaaptun aglaguktunḡa ilipsitḡun uḡautigisukkaluaḡlugu anniqsuḡiaḡ iluqata piḡikkaḡput, aglaan piyumaatchaktunḡa pitchuksaaḡgukhusri itna, anḡuyautisunḡ ukpiḡsriḡiḡ ipqisimaaḡqulugu Agaayyutim qaisanḡa atausriaḡlugu iḡuḡmiḡun.

⁴ Atakkii ilanḡich agaayyutaitchuat iḡuich nalunautchiplutin ilḡatiniqsut uvaptiknun. Atuḡaḡaat killukun iluaḡqutrisaa Agaayyutipta qaayuḡnaḡtuunanḡ pisugruaḡutaitḡun timiminḡ suli ilinḡisa ayaktuaḡmiḡlugu Jesus Christ Ataniḡput Anḡaayuaḡputlu. Agaayyutim taatnatchich iḡuich atanniqsuḡniḡai patchisauniplugich inḡilḡaan.

⁵ Itqaḡtitchukkipsi sunik ilisimaanikkaluakkapsitḡiik. Itqaḡsiunḡ una, Atanḡuruum annautigualaḡlughich Israel-aḡmiut Egypt-miḡ, aglaan aquagun piyaḡḡuḡniḡai tamatkua ukpiḡḡutaitchuat. ⁶ Suli israḡulghich sanḡiḡaḡaluaḡhutinḡ savaaḡaḡaluaḡhutinḡu qilaḡmi uniḡniḡaat irvigigaluakkaḡtinḡ. Agaayyutim tiḡutaḡniḡai taaḡtullapiaḡtuami pituklughich isruitchuanik kalimḡiḡniḡai taivrumunḡaaglaan kamanaḡtuamun uvlumun ilaan atanniqsuiviksrautmiḡun. ⁷ Sulipsuuḡ Sodom-lu Gomorraḡ-lu nunaḡḡqillu avataatniḡtuat: Iḡuikkannḡich aatchuutigirut inḡmiknik sayunḡiḡmun, anḡutigaluatunniḡi anḡutinun. Savaanḡich kilgutaurut tuvraḡunḡitlughich, aasriiḡ nagliksaaḡgisirut tatapsausriaḡmiknik isruksraitchuami ikniḡmi.

⁸ Taatnatullapiaḡ tamatkua siḡniḡaktuuraḡḡit qaayuḡnaḡsigaat timirinḡ piḡiḡtchuakun, suksraḡniḡiḡlugu Agaayyutim anḡalatchisaa, uḡamaḡluḡtiḡiḡlugu tamatkua kamanaḡtuat pakmani. ⁹ Qaukḡiatunniḡiḡ israḡulghich Michael taatna uḡanḡitchuḡ. Qanaḡatigikamiunḡ tuunḡaḡ uḡavaaḡutigiplugu nalliḡmiknun timaa Moses-ḡum piḡiniaḡtillaanḡ, akitḡaḡtunḡiḡniḡaa uḡamaḡluḡtilugu aglaan uḡautiḡiḡniḡaa, “Atanḡumtuḡ iḡiḡḡiḡisin.”

¹⁰ Aglaali tamatkua iḡuich uḡamaḡluḡtiḡaḡuurt supayaanik kanḡiqsimaaḡniḡiḡsaḡmiknik. Niḡrutitun aullasriaḡalḡiḡaḡhutinḡ ilinḡich kanḡiqsiḡiḡniḡaat maliklughulu pisugruaḡutrinḡ, aasriiḡ taatnaḡaminḡ piyaḡḡukkauniaḡtuat. ¹¹ Iqsiḡamiurut tamatkua! Iḡuunisiḡiaḡtun Cain-tun, akiḡniḡanḡialḡiḡaḡhutinḡ killuliḡiḡiḡniḡaḡuḡhutinḡ pisigiplugu manik Balaam-tun, aasriiḡ Korah-tun piyaḡḡuḡniḡaḡtuat pisigiplugu uḡavaaḡutriḡiḡtinḡ. ¹² Taatnatchich iḡuich puyiḡlukaḡtitun ittut niḡiqatigiiḡkapsi, aasriiḡ niḡiqataukaminḡ ilipsitḡiḡiḡ qaunagiraḡtuat inḡmiknudiḡniḡaḡ taluḡsrisaiḡlaakun. Taapkuua atrigigaich nuviyat imḡiḡaat anḡalatanḡi anuḡim. Ittut napaḡtutitun asriritlaiḡsuatitun, amusrinaplutinḡ kanḡituummaḡminḡ tuḡullupiaḡhutinḡ. ¹³ Qaiḡpauisun taḡimun itmiut anḡniḡlukman, aasriiḡ kanḡunnaḡtuat savaanḡich iflutinḡ qapukluatun qaim. Uvluḡiatun pamiulikun ittut [taimmausruruatun]. Taatnatchich iḡuich iniksraḡaḡniḡaḡtuat taḡniḡsrapianḡiḡ taaḡtuam qanḡavak taimunḡa.

¹⁴ Enoch-ḡumtuuḡ, tallimat malḡuata kiḡnḡvianḡiḡ Adam-ḡum, sivuniksriḡutigipmiḡai tamatkua iḡuich, uḡaḡhuni, “Atanḡi. Atanḡiḡ agḡiḡniḡaḡtuḡ piḡatigilughich kisitchuḡnaitlutinḡ ipḡitchuat israḡuligikkani. ¹⁵ Atanniqsuḡniḡaḡiḡ iḡupayaurat. Aasriiḡniḡuḡsaḡniḡaḡiḡ killuliḡi- raupayaat agaayyutailaḡhutinḡ savaapayaanḡisigun, suli agaayyutailaḡhutinḡ iḡuunialḡhatigun, suli uḡamaḡluḡtipayaatigun uḡaḡiḡkanḡisigun akitḡaḡlugu Agaayyun.” ¹⁶ Tamatkua iḡuich uḡaḡiḡluḡtiraḡtuat uḡaḡtuyaḡhutinḡ, iḡuuniaḡhutinḡ inḡminḡ pisuliḡruaḡmiktiḡun, uḡavikḡhutinḡ suli nanḡaḡlughich atlat iḡuich piḡniḡanḡiaḡiaḡhutinḡ pisukkaḡmiknik.

Kilgutit Alḡaḡsrutitlu

¹⁷ Aglaan ilipsi piḡḡagikkamaan, itqaḡiraksraḡigisi sivuniksriḡutigikkannḡich uḡḡiraḡtinḡiḡ Atannapta Jesus Christ-ḡum. ¹⁸ Ilinḡisa uḡautigaasri aḡulligḡiḡiḡiḡ uvluni iḡuḡaḡiḡisniḡlugu mitautiksriuanik iḡuuniaḡḡutinḡ inḡminḡ pisuliḡruaḡmiktiḡun piḡiḡtchuakun. ¹⁹ Tamarra tamatkua iḡuich agvisauruat atinḡirrutinun, anḡalatiḡlutinḡ nunakḡaḡtam pisuliḡruanḡiḡun, suli piḡanḡitlutinḡ Ipḡitchuamik Irrutchimik. ²⁰ Aglaan ilipsi piḡḡagikkamaan, nappaisitchi ilipsitḡiḡiḡ tunḡaviḡilugu ipḡiḡniḡsrauruaḡ ukpiḡun, agaayulusri Ipḡitchuakun Irrutchimik. ²¹ Irviḡaḡtuniḡaḡsri piḡḡaktaani Agaayyutim, niḡiḡituiḡiḡlugu Atannaptiknun Jesus Christ-mun tikiutitqulusri ilunḡuktaḡaḡun isruitchuamun iḡuunḡiḡmun. ²² Ilunḡuksrisitchi tamatkunḡiḡiḡ nalupqisruktuunik ukpiḡsriḡiḡmiktiḡun. ²³ Annautrisitchi ilanḡiḡniḡiḡ nuḡitchip-matun ikniḡmiḡ. Ilunḡuksrisitchi atlanik anayasruutigilugu, uumigilughich atnuḡaanḡich puyiḡluktakkanḡi killuḡsautim.

Agayyuliḡ

²⁴Uvva, nangaglakput ilaa qaunaksritlaruaq ilipsitñik paasraaiksrapstñiñ ukpiqsrihipsitñi suli tikiutitlapiusri patchisaungigusri quvianakun sivugaanun kamanautaan. ²⁵Kisimi Agaayyutauruq, aasiñ ilaan anniqsugaatigut Jesus Christ-kun Atannaptigun. Kamanautipayaaq, kamañniqsraq sanji suli aňalatchisipayaaq pigigai taimakñaqaña pakmanunaglaan suli qarjavak taimuňa. Amen.

Sagvikkaurat John-mun

¹ Ukunani makpīgaani aglausimarut sut Jesus Christ sagvikkani. Agaayyutim qaiññigai ilaanun qinīqitquplugich savaktimiñun sut akuniisruñaqatij atuumasragumaruat. Christ-ñum ilitchuğipkağai savaktimiñun John-mun tuyuğiplugu israguligikkani ilaanun. ² John-ñum nalupqinaidlugu quliaqtuaginiğaa Agaayyutim uqalhalu Jesus Christ-ñum sagvikkanaalu. Uqautiginiğai sut iluqaisa qinīkkani. ³ Quvianamiuruq iñuk agliqiruaq ukuniña sivuniksriqtumtik suli quyanagnaqpat taapkua tusraaruat uqahignik ukuniña suli tupigiplugillu sut aglausimaruat taapkunani makpīgaani, atakkii tamatkua atuumaviksrañat qallilapiagataqtuq.

Pağlatit Tallimat Malğunun Agaayyuvijñun

⁴ Uvaña John aglanñaqtuñu ukpiqtunñuranun ittuanun tallimat malğunni agaayyuvijñi nunami Asia-mi. Iuaqqutriliqagitchisug qinīuññamiglu Agaayyutmiñ, pakma ittuamiñ, taimakñaqaña ittuamiñ suli agğiqsağumaruamiñ, taapkunakñalu tallimat malğunniñ ir-rusrianiñ sivuğaañittuaniñ aquppiutaqpañan Agaayyutim, ⁵ suli Jesus Christ-miñ tuniqsimapluni ilisimarauruamiñ, añiruamiñ tuqunaruaniñ sivulliqpañuñpluni siviullu-uqtinjitiñ umialguruat nunami. Jesus Christ-ñum piqpagigaatig patchisaiqsitluta kil-luutiptikniñ ilaan aumigun. ⁶ Ilaan umialiguqtitkaatigut agaayuliqsiğugitlugillu savau-titquplugu Agaayyutini aapagikkaniñlu. Kamanaun ayalatchisiñlu pigigaa Jesus Christ-ñum taimuña isruitchuamun. Amen.

⁷ Uvva, agğigñiaqtuq nuviyatigun.

Iriqatuaapayaam qinīğisigaa,
ilinjisalu kapiriruat ilaanik.

Iluqatinlu atlakaagñiich iñuich nunami uigualalutin qiağisirut ilaa pisigilugu.

Aa, taatna itkisipiaqtuq.

⁸ “Uvaña Alpha-ñuruña suli Omega-ñuñluñalu, aullağniisaaq suli isrukitchaaq.” Taatna nipliqsuq Atanguruuq, pakma ittuuaq suli taimakñaqaña ittuuaq agğiqsağumaruağlu, Saññipayaqaqtuuaq Agaayyun.

John-ñum Qinīquuraalħa Christ-mik

⁹ Uvaña John-ñuruña aniqatigikkaqsi atausriññuqatauplunja piqatigigipsi nagliksaağutunik pisigiplugu Christ, piqatigipkaqtuuaq ilipsitñun añaayuaqutmiñi suli piqatigipkaqhuni ilipsitñun iglutuiğimi. Qikiqtamun atiqatquamun Patmos-mik ilikkaurunja quliaqtu-aqalipkun uqalhaniglu Agaayyutim ilumutuulhaniglu Jesus Christ-ñum. ¹⁰ Iħamni Ir-rutchimi uvluani Atanguruam tusraaruña nipimik nipituruamik tunumniñ, itna li-ilaa qalğuqtautiqpaktun, ¹¹ nipliğhuni, “Aglakkumagitin tautukkatin makpigaanun aasrii tuyuğilugich ukpiqtunñuranun ittuanun tallimat malğunni agaayyuvijñi Asia-mi: Ephesus-mun, Smyrna-munlu, Pergamos-munlu, Thyatira-munlu, Sardis-munlu, Philadelphia-munlu, Laodicea-munlu.”

¹² Tarani qiviaqtuñu qinīğuklugu uqaqtuuaq uvamnun. Qiviaqama qinīğitka tallimat malğuk kaviqsaaq maniich kialuuraqagñiich. ¹³ Aasrii qitqatni tallimat malğuk kialuuraqagñiich qinīğiga atausriq atrilik iñuktun, atnugaaqaghuni akuqturuamik isiganmiñunaglaan, suli tapsiqaghuni kaviqsaaq manijmiñ satqamigun. ¹⁴ Ilaan niaqua nuyanñlu qatigniqsut ipnaim mitquatun qatighutinlu aputitun. Irraksuli inniqsuk ikualaru-atun ikniqtun. ¹⁵ Isiganiksuli qivliqtağniqsuk patukpatun ipqiqsaqtatun uunaksautiq-pakun. Nipaasuli tusrağnağniqsuq quğluqtaqpatun. ¹⁶ Ilaan taliqpiñmiñi tigummiñiqsuq tallimat malğunni ukvluğianik. Savikpaksuli ipiktuuaq avatmulik anniugaaqtuq qanğaniñ. Suli ilaan kiinña qaummagiñniqsuq siqinñaağikmatun.

¹⁷ Tarra qinīqapku ulğuniqsunja isigaiñun tuqunaruatun ilipñunja, aasriiñ iligai taliqpiich ar-gani uvanñun nipliutiplunja, “Iqsiñak. Sivulliuñunja aqulliuñunja. ¹⁸ Uvaña iñuuruñunja. Tuqugaluaqñunja iñuusrağataqtunja taimuña isruitchuamun. Iñuktun añmautiqatuatun ayalatchiğiaqtunja tuquliğmik suli tuqunaruuaqagñiimik. ¹⁹ Pakma aglakkich sut qinīkkatin suli pakma ittuat suli itčağumaruat aquagun taavruma. ²⁰ Taapkua kanjisiğunaitchuat qinīkkatin –tallimat malğuk uvluğiat taliqpiiani arganma suli tallimat malğuk kaviqsaaq maniich kialuuraqagñiich –qanuutautilaanatuvva, tallimat malğuk uvluğiat israguligigaich tallimat malğuk agaayyuviiç, suli tallimat malğuk kialuuraqagñiich tallimat malğuk agaayyuvigipmigaich.

2

Agaayyutim Uqautai Ephesus-miunun

isruanunaglaan, sanñjiquitksriññaigai aňalatchitlasilugu nunaaqđiqpaňnik. ²⁷ Uuma aňalataagaqsifñaigai sanñjiquapiamik saagaqaqtuatun ayaupiamik saviňhamik, aňalataađlugich iňuum siquvrađipmatun qiku ilulik. *Psalm 2:9*
Taatnatun akuqtuaqaqtuňa sanñjiquitqahmnik Aapamniň. ²⁸ Suli aatchuđisigiga uvlaam uvluđanjanik. ²⁹ Iňuk siutiqaqtuaq tusraggatikrsanñnik naalađniđi Irrutchim uqautigikkanaňnik ukpiqtuanjuranun.”

3

Agaayyutim Uqautai Sardis-miunun

¹ “Israđulganunli agaayyuvium Sardis-mi aglagiň itna: Tamatkua uqaliđigai piqaqtuam tallimat malđuňnik Irrusrinjiňik Agaayyutim, suli tallimat malđuňnik uvluđanik.

“Iľisimagitka savaasri. Iľipsi taiyuutiqađaluqaťsuri iňuuruuňuniplusri, aglaan tuqunarusri. ² Qiptaitqigitchi. Sayyiqsimaaqsigin tamatkua iňuudiqauťsuli tuqugaluaqmagich, atakkii isivđiugniđitka savaasri nalaunaitlugich sivuđaani Agaayyutim. ³ Taatnamik itqagiľlugu qanuq akuqtuiđiqsi tusraayugaađiksuamik tusraakkapsitňik. Tupigisiuň taamna isrummitqigusri. Qiptaiňqitchupsu agđiqigisigipsi atrilugu tigľiňiaqti. Iľisimayumiňaitchiksi kisumi sassagniđi agđiđiňiakhsrađa ilipsitňun. ⁴ Aglaan piqagaluaqtusri suli ikituuranik iňuňnik Sardis-mi atnuđaađmnik puuyaktairagaňgitchuanik. Iľiňisa iňuuniaqatiginiagaatňa qatiqtaanik atnuđaaqauťin atakkii iľiňich nalliummatirut. ⁵ Iňuk akimaruq atnuđaađisuruq qatiqtaanik atnuđaanik, suli piđgumiňaitchiga atigikkana makpigaaniň iňuudhum. Uqautiginiagađi sivuđaani Aapama israđuligikkanaľsalu piđiniľlugu. ⁶ Iňuk siutiqaqtuaq tusraggatikrsanñnik naalađniđi Irrutchim uqautigikkanaňnik ukpiqtuanjuranun.

Agaayyutim Uqautai Philadelphia-đmiunun

⁷ “Israđulganunli agaayyuvium Philadelphia-mi aglagiň itna: Tamatkua uqaliđigai ipqitchuanjuranam, iľumutuuruamlu, piqaqtuamlu sanñjiquitqahnanik David-ňum saagaqaqtuatun aňmautininik. Aňmaqpaň kĩa-unniň iňuum umikkumiňaitchaa, suli umikpaň kĩa-unniň iňuum aňmađumiňaitľlugu.

⁸ “Iľisimagitka savaasri. Uvva, aňmađniagađi talu ilipsitňun kĩa-unniň iňuum umikkumiňaisana. Iľisimaruňa mikiruanik sanñjiqahipsitňik. Naagasuli tupiksrisusri uqagikkamnik suli tuniqsimaaqťsuri uvamnun piľlaađiňqitľlugu atigikkađa. ⁹ Naalađnisitchi, taapkuva iňuich pigikkanađ tuungauam, nipliuarat Jew-ňunipluťin Jew-ňunđiňađmin sagľupľuťin—uvva, utlauťipkađisigitka ilipsitňun aasri purvigipkađlugich sivuđapsitňun suli iľitchuđipkađlugich uvamnun piqpagitilaapsitňik. ¹⁰ Iľipsi, tupiksrisusri uqautikapsi iľlutitquplusri. Taatnamik qaunaginiagađipsi ihuľľiugviňmi tikiňñaiaqťuami iluqaanun nunamun uktuakkauviksrađatnun iňupayaurat nunamiťtuat. ¹¹ Agđiđisuruňa qilamipiaq. Tigummitqiađiksiuň payaňaiđľlugu pigikkaqsi, kisumununniň aatitchemiňaitľusri akiňňaktaapsitňik akimagupsu. ¹² Iňuk akimaruq ayaguťtinniađi agaayyuvikpaňani Agaayyutma, aasri ilaa anitqikkumiňaiqsuq. Agľakkisigiga ilaanun atigikkana Agaayyutma atigikkanaľnu nunaaqđinan Agaayyutma, taamna nutaaq Jerusalem atqagniaqťuq qilaňmiň Agaayyutimniň. Suli agľakkisipmigiga ilaanun nutauruq atiga. ¹³ Iňuk siutiqaqtuaq tusraggatikrsanñnik naalađniđi Irrutchim uqautigikkanaňnik ukpiqtuanjuranun.

Agaayyutim Uqautai Laodicea-đmiunun

¹⁴ “Israđulganunli agaayyuvium Laodicea-mi aglagiň itna: Tamatkua uqaliđigai Amenjuranam, tuniqsimaruanam iľumutuupľuni iľisimaruuanam, aullađniirauruanam iľiqtapayaananik Agaayyutim.

¹⁵ “Iľisimagitka savaasri, nigľiňallapiaňgisilaaqsi unniň unallapiaňgisilaaqsi. Uvvatuq nalliakni ititchi nigľiňallapiaqťuamlu unallapiaqťuamlu. ¹⁶ Uvvaasriň pisigilugu uunaavyuľiqsi, nigľiňapiaňđiňiqapsi unallapiaňđiľusriľu, tivvuaqsahfiňiaađuđipsi qanimniň. ¹⁷ Uqagaťtusri itna, ‘Uvaňa umialguruňa. Iňugiaksisaiňiaqťt suurat. Inuqrsanaiqsuňa.’ Taatna uqagaťpsu nalurusri qanun ihuľľiugťilaapsitňik nagľiňnaqťilaapsitňiľlu. Inuqrsaqťusri qiniťlaitľusriľu atnuđaitľusriľu. ¹⁸ Alğaqsruđipsi tauqsiquplusri uvanyiň maniyňik kaviqsaamik ipqisakkauruamik ikinuk umialgutquplusri, suli tauqsiquplusri qatiqtaanik atnuđaanik qaliđuagľlugu kanjunaqťuq atnuđaiđiqsi suli uqsrugťitksramik mamirrutiksrađatnik irigikkapsi qiniťlasriľqichumuusriľi. ¹⁹ Tamatkua piqpagikkatka suagađigitka nalđuqsruđugľiľlu. Taatnamik piľiqiapiđitchi isrummitqigusriľu. ²⁰ Uvva, qichaqťuňa talumi katchaktuqľuňa. Kisupayaam tusraayumiun nipiga aňmautiluňalu talumik, isigisuruňa ilaanun nigiqatigaiqsiluguasri suli ilaan nigiqatigilunja. ²¹ Iňuk akimaruq aquppiqatigipkađniagađi aquppiutaqpaňni, uvaptuntuq akimapľuňa aquppiqataupmatun Aapaa ilaan aquppiutaqpaňani. ²² Iňuk siutiqaqtuaq tusraggatikrsanñnik naalađniđi Irrutchim uqautigikkanaňnik ukpiqtuanjuranun.”

4

Nang'airuat Qilajmi

¹ Taapkua aquatigun qifiqtunja talumik anmaruamik qilajmi. Aasrii sivulliq nipi tusraakkağa uqaqman uvamnun qalguqtautiqpaktun itnagaaja, "Mayugiñ uvuņa. Qifiqtinniağikipiñ sunik atuumaniaqtuanik uuma aquagun." ² Taimmaiñaq Ippqitchuam Irrutchim anjalatkaqsigaaja. Qifiqtunja aquppiutaqpañmik inillaksimaruamik qilajmi, aasriiñ taavrumiņa aquppiruamik aquppiutaqpañmi. ³ Aasrii taamna aquppiruaq tarani qifiñaqağniqsuq akisuruatitun uyağaktitun kavviagiksaaatunlu, sulı aquppiutaqppak kaivragutiqağniqsuq niggamik qifiñaqaqtuamik akisuruatun uyağaktun sunauraqaatun. ⁴ Avataani aquppiutaqpaum iñuiññaq sisamat aquppiutaqpaqagmiut. Qifiqtunja iñuiññaq sisamanik umialinjanik aquppiruanik aquppiutaqpañmi, atnugaaligaat qatigtaanik. Niaquğutiqağniqsut kaviqsaamik maninmik niaqumikni. ⁵ Aquppiutaqpañmiñ anniuğağniqsut ikniqpalaich katlulatlu sulı nipurularuatlu. Sivugaani aquppiutaqpaum naniuraqaqmiñiqsut tallimat malğunmik ikummatilinjanik ikniğmik. Taapkua tallimat malğuk nanipiat Irrusriginiğai Agaayyutim. ⁶ Aasrii sivugaani aquppiutaqpaum tağıuqpauraqağniqsuq tapinnilkuatun. Sisamat uumaruat irihaiñalgich saamiktigun tunumiktigunlu inniqsut avataani aquppiutaqpaum. ⁷ Sivulliq uumaruaq atriqağniqsuq lion-tun, aasriiñ tuglia uumaruam pañniqtun, piñayuatsulı uumaruat kigiññaqağniqsuq iñuum kigiññatun, aasrii sisamanat uumaruat atriqağniqsuq tinmiaqpaqatun. ⁸ Aasriiñ taapkua sisamauruaq uumaruat, injiknullaa itchaksrallaanik israğuqağniqsut irihaiñaplutinlu ataaniļu silataaniļu israğunja. Aasrii nipliatuiñağniqsut uvluvakpuraq unnuaqtuummaan, "Ippqitchuaq! Ippqitchuaq! Ataniq Sanñipayaqaqtuuaq Agaayyun killuqsautaiñniqsuq ipqitchuanjupluni, ilaa inniqsuuq taimakja, ittuaglu pakma, sulı aggiqsagumaruağlu." ⁹ Qakugupayaq taapkua uumaruat qaitchipmata nangautmik kamakmutmiglu quyyat-miglu taavrumuņa aquppiruamun aquppiutaqpañmi iñuuruamun taimuņa isruitchuamun, ¹⁰ iñuiññaq sisamat umialinjanat sitqummiragniqsut sivugaanun aquppiruamun aquppiutaqpañmi purvigiplugu iñuuruaq taimuņa isruitchuamun, mattaqlugich niaquğutitin aasrii iliplugich sivugaanun aquppiutaqpaum, nipliqhutin, ¹¹ "Ataniqpuut Agaayyutikputlu, ilvich nalliummatiruanaurutin akuqtuiğksrapnun nangautmik kamakmutmiglu sanñimiglu, atakkii iñiqtağigitin supayaurat, sulı pisulapkun iñiqtaurat iñuukiqahutinlu."

5

Imurat Makpiğaat Ipnaiyaaglu

¹ Aasriiñ qifiqtunja taliqpinmi argañani taavruma aquppiruam aquppiutaqpañmi imuranik makpiğaanik aqalaqqtuanik iluatniļu silataatniļu sulı umiktuqsimaruamik tallimat malğunmik nalunaitmiutanik. ² Qifiqmijuņa sanñiqaqtuamik israğulinmik nipliraqtuamik nipitruamik nipimik, "Kiña nalliummativa qauqtiguklugich nalunaitmiutat anmaglugiļu imurat makpiğaat?" ³ Aglaan kiapayaq qilajmi naagaqaa nunami naagaqaa ataaniunniñ nunam anmatlaiñniğaiç imurat makpiğaat naagaunniñ qifiğlugich imanat. ⁴ Tarra qiaruņa atqunapiaq iñuiñniqman nalliummatiruamik anmatlugich makpiğaat agliqiruksramik unniñ qifiqtuksramik imağikkaratnik. ⁵ Tarani ilanata umialinjanat nipliatigaaja, "Qianak. Lion-ñat kiñuvianjñ Judah-m, manñuat David-ñum, akimaruq anmatlasriplugich imurat makpiğaat sulı tallimat malğuk nalunaitmiutat." ⁶ Aasrii aquppiutaqpaum akungatni sisamat uumaruatlu akungatniļu umialinjanat qifiqtunja ipnaiyaamik qichaqtuamik qifiñaqaqhuni tuqqtauruatun. Taamna nagruqağniqsuq tallimat malğunmik. Iriqaqmıuqtuuq tallimat malğunmik, aasriiñ taapkua tallimat malğuk Irrusrigigaich Agaayyutim tuyugikkaaurat iluqaanun nunamun. ⁷ Ipnaiyaam aggiqhuni tigugai makpiğaat taliqpinan argañiñ taavrumakja aquppiruamiñ aquppiutaqpañmi. ⁸ Tigupmagich makpiğaat sisamat uumaruat iñuiññaq sisamatlu umialinjanat sitquğniqsut sivugaanun ipnaiyaam, atuqtuuraqallaaplutin nuqaqtinjanik sulı piñaluuraqallaaplutin pilıuqtamik kaviqsaamik maninmik immaukkaqhutin tiprağiksautinik. Taapkua injırsruğigaich Agaayyutim ipqigısitanja. ⁹ Taapkua atuqtut nutaamik atuutmik itna, "Ilvihñiq tağutlagitin imurat makpiğaat sulı qauqtitalugich taapkua nalunaitmiutat. Nalliummatirutin atakkii tuqqtaurutin sulı augikkapkun tasuiplutin iñunjanik Agaayyutmun

qanusripayaaniñ iñuñniñ atlakaagiiñik uqautchilijniñ, iñuñitñik nakitñapayaaniñ.

¹⁰ Ilvich umialiguqtitka agaayuliqsiquqtitlugillu savautitquplugulu Agaayyutikput, suliatanguniaqtut nunami.”

¹¹ Aasrii qivalgitchuñ tusraapluña iñugiallapiagtuanik israğulijnik kia iñuum kisitłaisañitñik. Avataani inniqsut aquppiutaqpaum uumaruat umialijnatlu, ¹² nipliqsuat nipitusriplutij,

“Ipnaiyaaq tuqqatauraq nalliummatirug akuqtuitłapluni sanñimik,

umialgutmi glu isrumatuligmi glu, sapigñautmi glu, kamakkutmi glu, kamanautmi glu sulinangautmik.”

¹³ Aasriiñ tusraagitka uumarupayaurat qilañmi, silami lu, nunami lu, ataani lu nunam, tagiumi lu—umarupayaat nanipayaaq—uqautiqaqtuat itna:

“Nangaan kamakkunlu, iluqaan kamanaunlu anjalatchiñiglu

pigigaa aquppiruam aquppiutaqpañmi sulipnaiyaam taimuñ isruitchuamun.”

¹⁴ Sisamat uumaruat nipligvigigaa, itna, “Amen.” Suli iñuiñiñaq sisamat umialijnat purvigigaat [sivugaanun iñuuruamun taimuñ isruitchuamun].

6

Nalunaitmiutat

¹ Qiiñituağiga ipnaiyaaq anñmaipman sivulliatnik nalunaitmiutat tallimat malguuruat, aasrii tusraagiga ilañat sisamat uumaruat nipliqsuat nipitusripluni liilaa katlularuatun itnaqhuni, “Qagğaiñ.” ² Aasrii qiviaqama qiiñiqtuña qatiqtaamik tuttuqpañmik, sulinatmaksisuaq tuttuqpañmi qiluiñiñaağniqsuq, suliqaitchikkaupluni niaqutmik. Ilaa aullağniqsuq akimaraupluni akimatyatqikhuni.

³ Ilaan anñmaqmañ tuglia nalunaitmitam, tusraagiga tuglia uumaruam nipliqsuat, “Qagğaiñ.” ⁴ Tarra atla tuttuqpak kaviqsaanuniqsuat anilgitchuq aasrii natmaksisuaq sanñimik qaitchikkauniqsuq piigiqtuqlugu qiiñiñiñamik nunamiñ, iñuich tuqqutautitquplugh avatmun. Tarra qaitchikkauniqsuq savikpauramik.

⁵ Ilaan anñmalgitmañ piñayuat nalunaitmiutat, tusraagiga piñayuat uumaruat uqallaktuaq, “Qagğaiñ.” ⁶ Qiviaqama qiiñiqtuña qatiqtaamik tuttuqpañmik, aasriiñ natmaksisuaq taavrumanisaaqaağniqsuq uqumaisilaagutijnik argañmiñi. ⁶ Suli tusraalgitçhiga nipi akunğatniñ taapkuasimat uumaruat uqallaktuaq, “Sisamat qallutit imañat mukkaa qikiqaağniqtuq savaktuam akiñiñaktaaksrañjanik uvlumi, suliqulit malğuk qallutit imañat barley mukkaa qikiqaağniqtuq savaktuam akiñiñaktaaksrañjanik uvlumi, aglaan minillugik uqsruğlu misruğlu.”

⁷ Aasrii anñmalgitmañ sisamañat nalunaitmiutat, tusraagiga nipi sisamañatniñ uumaruat uqallaktuaq, “Qagğaiñ.” ⁸ Qiviaqama qiiñiqtuña qatiqtaamik tuttuqpañmik. Natmaksisuaq taavrumanisaaqaağniqsuq tuqqutmik sulituquaniktuat malikługu. Qaitchikkauniqsut sanñimik tuqqutçhitłaplugu sisamañat iñupayaat nunami savikpakun, kakkaağnakunlu, tuqunakunlu, iqsiñiaqtuatigunlu niğrutinjigun nunam.

⁹ Suli ilaan anñmaqmagu tallimañat nalunaitmiutat, qiiñitka ataani tunillağvium iñuusriñich tamatka tuqqutaurat piqutigiqlugu uqalħa Agaayyutim sulipisigiqlugu ilisimarauçhijñ tuniqsimaħkun. ¹⁰ Ilijñich niplianiqsut nipitusriplapiagħutij, “Aatai, Ataniiq ipqitçuami sulilumutuurami, qakugun atanniğñiaqpiğich tuqqutigiğkavut iñuuruat nunami aasrii akisautiluta?” ¹¹ Iluqağmij qaitchikkauniqsut qatiqtaamik akuqturuani atnuğaanik aasrii uqautiqlugh ataqiuraallaktuksrauniqlugitsuli naatchianiñhatmunaglaan iñugiaktiilaaksrautaat savaqatijñisa niqatijñillu ukpiqsriħkun tuqqutausağumapmiruat ilijñisituntuq. ¹² Anñmaqmagu itçhaksrañat nalunaitmiutat nuna iliqsraqpauraağniqsuq siqiiñiq taaqsipmipluni taaqtaatun ukiħhaatun sulitatqiq kaviqsipuni aukun. ¹³ Suli uvlugiat katagaalaplutij nunamun, katagaalapmatun asriağikkani fig-ñum napaqtuaniñ piñaaqsigaluaqnağich, ipsullakkaña liilaa anuğiqpaum. ¹⁴ Qilaglu piigñiqsuq imupmatun kaliikkaqtun. Iğğipayauratlu qikiqtatlu nuuttut inimikniñ. ¹⁵ Aasrii umialijñ nunam, qutçhiksaatlu anjalatit iñuich qaukħuruatlu anuyaktini umialguruatlu sapigñaaqtaatlu iñuich, iluqatijñ savaktaagruitlu savaktaagruunğitçuatlu, iriqut inmiknik qaiğusruñun akunğatnunlu uyağañisa iğğich, ¹⁶ kappianaplutij iğğiiñun uyağañnunlu, “Kattaqisigut aasrii iriğuta kiiñañaniñ taavruma aquppiruam aquppiutaqpañmi suliqinnnautaniñ ipnaiyaam. ¹⁷ Atakki kamañaaqtuq uvlua qinnnautaanik tikitçuq. Kiñami iğlutuutigiñiñiqa taavruman?”

³ Tarra atlaptuuq isragulik aggigñiqsuq. Sivugaḡmuktug tunillaḡvijnun, saagaqhuni ikipkaiviliamik tipragiksautmik piluqtamik manijnmi kaviqsaaḡmi. Aatchukkauniqsug atqunaq tipragiksautmik avvutigitquplugu iniqsrulhatnun ipqiqsitaupayaat manijnmi kaviqsaaḡmi tunillaḡvijnmi sivugaaniittuami aquppiutaqpaum. ⁴ Aasriin isina tipragiksautim piqatigiplugich iniqsrulhat ipqiqsittuat mayuqtug isragulgum arganijnmi sivugaanun Agaayyutim. ⁵ Suli isragulgum tiguplugu ikipkaiviliag tipragiksautmik immigñigaa iknijnmi tunillaḡvium, igitluguasriin nunamun. Taimma tusraḡnaqtut nipit katlulatlu, suli ikniqpalagaqhuni nuna iliqsraqhuniḡ.

Qalḡuqtaitit

⁶ Tarani tallimat malḡuk isragulgich piqatqat tallimat malḡuḡnik qalḡuqtautim itqanaiyaqtut niqliqsitsichukhutin. ⁷ Sivulliq isragulik niqliqsitchipman, natatqunat ikniḡlu avulik aunmik katanijqsut nunamun. Tarraasriin piñayuaḡun nunam napaqḡui sunaḡqatlatlu ivgich ikirut tamatkiqhutin. ⁸ Aasriin tugliat isragulgich niqliqsitchipman liilaa imña inḡiqpauraq iknaktitaq igitauñiqsuq taḡiumun. Tarra piñayua taḡium auguqtug. ⁹ Suli piñayuatni taḡiumi uumaruat tuquniqsut. Suli piñayujich umiaḡpaich tamatkigñiqsut. ¹⁰ Piñayuat isragulgich niqliqsitchilgitman uvluḡiaqauraq ikualaruq liilaa auktuuḡun kataktug qilaḡmiñ, katakhuni piñayujitñun kurgilla suvliktuaḡuraqtautlu. ¹¹ Atqa taavruma uvluḡiam taiyuutiḡaḡniqsug “Sunagñiliq.” Piñayujich imḡich tuqunaḡuḡniqsut aasrii inḡiaktuat inuich tuqurut imigijlamiñ sunaḡnit chuamiñ. ¹² Sisamaḡat isragulgich niqliqsitchilgitman, taimmaiñaq piñayujich siqinḡum tatqimlu uvluḡiatlu taasqisilḡniqsut. Tarraasrii uvlum qaummataan piñayua qaumangigñiqsuq, suli unnuam qaummataan piñayua qaumangigñiqsuq.

¹³ Qiñiqtitluna tusraḡaḡa tiñmiaqpaq tiñmiruaq qutchikhuni qilaḡmi uqaqhuni nipitusripplugu, “Nakhiu! Aa, nakhiu inupayaanun inuuranun nunami, atakkii atlat piñasrut isragulgich niqliqsinniaqpatigik qalḡuqtautiqpat tatamnaḡisruq.”

9

¹ Tarra tallimaḡat isragulgich niqliqsitchipman qalḡuqtautiqpaḡmik qiñiqḡuna uvluḡiamik kataktuamik qilaḡmiñ nunamun, aasrii qaisauniqsug aḡmaun natiqsinaitchuamun aḡmaniḡmun. ² Aḡmaḡmauḡ natiqsinaitchuaq aḡmaniḡ isiq mayuqtug tarakḡa, itchialarjatun uunaksautiqpaum, siqinḡilu silalu taasqisruk isiaḡun aḡmaniḡmiñ. ³ Itchialamiñ mitiglaḡaqtuat anirut qaanaḡun nunam. Qaisauruq sanḡi atriplugich putyuutilgich nunami sanḡiqaqhutin kapuutilgich tuqunaliḡnik. ⁴ Ilinjich tillisiaḡaqtut piyaqqukuktaitqunḡitlugich ivgijnik nunam naaga qanusripayaanik sunaḡqtaunik naurianik napaḡqutniglu, aglaan kisiisa tamatkua inuich piqanḡitcheat taluḡniqsirisaḡanik Agaayyutim qaunisiḡun. ⁵ Suli tillisiaḡaqtut tuqutchtunḡitlugich inuḡnik, aglaan atniḡñiapaḡataḡtuakun nagliksaaḡitqutlugich tallimani tatqini, atniḡñanjatun putyuutilgum kapitnikmatun inuḡnik. ⁶ Aasrii taipchunani uvluni inuich pakakkisigaat tuquliḡ aglaan paqitḡhumiñaitchaat. Tuqusrulillaḡiaḡisigaluaqtut aglaan tuquliḡ qimakkisiruq ilinjitniñ.

⁷ Tarra qiññanich mitiglaḡaqtuat atriaḡniqsut tuttuḡpaktun itqanaiyaatun aḡuyahḡmun; niaḡujitni inniqsuq niaḡuḡun liilaa kaviqsaaḡ manik, suli kigiñanich kigiñanisitun inuich. ⁸ Suli ilinich nuyaqḡniqsut nuyanjisitun aḡnat, kigutiqaqhutin suli kigutinjisitun lionnat. ⁹ Satqagutiḡaḡniqsut satqagutititun savilhatun, aasrii siaksruninḡat israḡujisa inniqsuq siaksruninḡatitun aksraliganisa tuttuḡpagautit inuḡiakḡutin sukasriplutin aḡuyahḡmun. ¹⁰ Suli pamiuḡaḡniqsut kapuutiqaqhutin atriplugich putyuutilgich. Ilinjich atniḡutiḡaqtut pamiumiktigun, aasrii atniḡiruksrauplutin inuḡnik tallimani tatqini. ¹¹ Ataniḡaḡniqsut isragulganik natiqsinaitchuam aḡmaniḡmun. Jew-nuruat atiqḡaḡniḡaat Abaddon-mik, aasriiḡi Greek-nich taggisiaḡuḡu Apollyon-mik, itnautiaḡtuuaḡ Piyaaḡuqtumik. ¹² Sivulliq nagliksaaḡun qaaniqsug. Uvva malḡuk nagliksaaḡutik tikiññiaqtuk aquaḡun taavruma.

¹³ Tarani itchaksraḡat isragulgich niqliqsitchipman qalḡuqtautiqpaḡmiñ, tusraaniqsuna nipinik sisamaniñ iqirḡujitniñ tunillaḡvijnmiñ piluqtamiñ manijnmik kaviqsaaḡmik ittuamiñ sivugaani Agaayyutim. ¹⁴ Uqautinigaa itchaksraḡat isragulgich piqatqat qalḡuqtautiqpaḡmik, “Pituikkich sisamat isragulgich pituksimaruat kamaḡaḡuami kuuḡmi Euphrates-mi.” ¹⁵ Tarra pituigaiḡ sisamat isragulgich itqanaiqsimmatruuat taavrumuḡa sassaḡniḡmun, uvlumunlu, tatqimunlu, ukiumunlu, tuqutḡchiruksrauruanik piñayujitniñ inupayaat. ¹⁶ Aasrii tusraḡaḡa kisirrutaat aḡuyaktit suli tuttuḡpiraqtuat. Inuḡiaktilaaḡniqsut 200,000,000-mik. ¹⁷ Suli qiñḡitka tuttuḡpaich qiñiqquuraamni itna, tamatkua aquppiruat ilinjitni satqagutiḡaḡniqsut kaviqsaaḡun ikniḡtun suli uqaḡtaatun sapphire-tun suli sunaḡpaluktun sulfur-tun. Aasrii tuttuḡpaich niaḡujich qiññiaḡniqsut niaḡujisitun lion-nat, suli qanijnitniñ anniḡaḡniqsug ikniḡ, itchiḡlu, suli sulfur. ¹⁸ Taapkuunuua piñasrutigun nagliksaaḡutitigun piñayujich inuich tuqutauniqsut

iknikunlu, itchikunlu, suli sulfur-kun anniugaaqtuakun qaniñitñiñ tuttuqpaich. ¹⁹ Tamatkua sanñiqagñiqsut qaniñmikkun pamiumikkunlu. Pamiuqagñiqsut nimiñgiatun ittuanik niaquligaanik, aasrii atniagutiginigaiç iñuñnun.

²⁰ Suli kisinñuqtat iñuich tuqqutaungitçhuat tamatkunuuna nagliksaağutitigun isrummitqigungitçhut savaanatniñ argagikkagmin. Nutqautingitçhaat putqatañiqtin tunğanun, aañgunanlu piluqtanun kaviqsaañik qatigtaaniglu maninñun, patukpanniglu uyağayniglu qirunñiglu, qiniñlaitçhuanik tusraatlaitçhuanikunniñ pisrutlaitçhuaniglu. ²¹ Naagaunniñ isrummitqigungitçhut iñuauqtuqtauliğmikniñ anatkuiğmikniñlu, sayunaliğmikniñlu, tigliktuq-tauliğmikniñlu.

10

Israğulik suli Imurat Makpiğaurat

¹ Suli qiniqtunja atlamik sapiğñaqtuamik israğulinmik atqaqtuamik qilañmiñ, atnugaaqaquni nuviyamik, niaquğutiqaqhuni niggamik, kigiñana qaumapluni siqiniqtun, niuk iliplutik ayanaktitun ikniğum. ² Ilaa tigungmiaqagñiqsuq makpiğauranik anmaruanik argañniñ, aasriiñ inillakkaa taliqpiich isigañni tağiumun, suli saumiich isigañni nunamun. ³ Nipruağniqsuq nipitusriñlapiaqhuni, atriplugu lion-ñum ugiğauulanga. Tarraasrii nipruaqman, tallimat malğuk katlulat nipliqsut. ⁴ Tarraasrii tallimat katlulat nipliqmata aglaksagaqmianu. Tusraagiga nipi qilañmiñ uqautriga, “Aglasrunaqnagich uqagikkajich tamatkua tallimat malğuk katlulat, uqautiginagitunniñ.”

⁵ Tarra israğulgum qiniñkağma qichaqtuam tağiumiñlu nunamiñlu, israutigai argañni qilaum tunaanun. ⁶ Akiqsruutigirug ilaagun iñuuruakun taimunja isruitçhuamun iñiqsiuruakun qilañmik, nunamiglu, tağiumiglu, suli uumarupayaanik taapkunani itna, “Tarani Agaayyutim atuamapkayasrigai sivunniutigikkani. ⁷ Aglaan tarani uvluni tallimat malğua israğulgich nipliqsitchisagataqpan qalğuqtutmik Agaayyutim naanniağai kanjqsilğunaitchuat sivunniutini, uqautigikkani savaktimiñun sivuniksriqirunun.” ⁸ Aasriiñ nipim tusraakkağma qilañmiñ uqautilgitchaana, “Utlautilitin tigutyakkich makpiğaurat anmaqsimaruat argañniñ israğulgum qichaqtuam tağiumiñlu nunamiñlu.” ⁹ Utlakapku israğulik nipliutigiga, “Qailkakkich makpiğaurat uvanñun.” Aasrii nipliutigana, “Tigulugich niğikkich. Siğlanñuligisigaluaqtutin aqiağupni, aglaan siğnaağniaqtuq honey-tun qaniñni.” ¹⁰ Aasrii tigukapkich makpiğaurat israğulgum argañniñ niğigitka. Tarra qaninni siğnaaqtut honey-tun aglaan tarra iirgauraanikapkich aqiağuga siğlanñuliqsuq. ¹¹ Aasriiñ uqautigaana, “Sivuniksriqirusraulgitchutin iñugiaktuatigun iñuktigun, nunaaqqisigun, uqautchisigun, umialiktigunlu.”

11

Malğuk ilisimarik

¹ Tarani aatchuusriaqaqtunja uuktutmik ayaupiatun ittuanik, aasrii israğulgum uqautigaana, “Makillutin, uuktugun agaayyuvikpana Agaayyutim tunillağvialu, suli kisillugich iñugiaktilañat taapkuu agaayruat tarani. ² Aglaan uuktugunu silalliç katimmavik ituaq silataani agaayyuvikpaam. Taamna ilaginagu atakkii aatchuutauruq Jew-ñungitçhuanun. Ilinja tutmaluginiağaat ipqitchuaq nunaaqqiq malğukipiaq malğuni tatqini. ³ Suli tuyuğisigisigikka malğuk ilisimarikka, atnugaaqağutik miissunñik ukilhaanik. Aatchuğisigisigikka sanñimik 1,260 uvluni sivuniksriqirautqulugik.”

⁴ Taapkuak malğuk olive naapaqtuk suli malğuk kialuuraqağviiktarra napaaruak sivuğaanu Agaayyutaanun. ⁵ Aasriiñ kia iñuum atniagnağumigik taapkuak, ikniç anniugaağniaqtuq qanğakniñ, suli suksraungigağniagaik uumigiritik. Kisupayaam atniagnağumigik taatnatchikun tuqqutauragağisuruq. ⁶ Taapkuak sanñiqaqtuq umiksitlalatuk qilañmik sialukkumiñaiğlugu uvlunñiñ sivuniksriqiliğmin, sanñiqaqmilutik imğich auguqtitalugich suli nuna qanusripayaamik ikuilluğutiqaqtitlaplugu, qanutupayaaq akulaisigilugu pisukkumik. ⁷ Tarraasrii taapkuak naatpaku uqautaudiqtik, iqsiñaqtuam niğrugaaqum mayuqtuam natiqsiniñaitçhumiñ anmanigmiñ anjuuyiutisigisig aasrii akililugik suli tuqullugik. ⁸ Aasrii tuqunaruak timinik nalagisirik apqutaani nunaaqqim, atannapsi kikiaktutikkaviani. Ilitqusiagun taamna nunaaqqiq atrigigaa Sodom-ñum Egypt-ñum. ⁹ Tarani iñuich nunapayaaramiñ nakitñapayaaq qiniğisigaich tuqunaruak timinik piñasruni uvluni uvlumlu avvanajni. Tuvvaqtitçhumiñaitçhachunniñ tuqunaruak timinik iluvigmun. ¹⁰ Iluqatin iñuich nayuutiruat nunami quviasruutigağich tuqulhakkun, aasriiñ tuyuqtutipmiplutin aatchuutiniç avatmun. Quviasrullapiagñiqsut atakkii taapkuak sivuniksriqirik ikuilluqtitçhiñiqsuk tamatkunija iñuuruaniç nunami. ¹¹ Tarra uvlut piñasrut avvağmik ilaqaqtuat pianikmata Agaayyutim aniğniñan iñuulhan isignigik taapkuak, aasriiñ makitiqtuk. Iqsitçhallapiagñiqsut tamatkua tautuktuat taapkuñija. ¹² Aasrii tusraagaat

nipituruaq nipi qılaŋmiñ uqaqtuaq iliniknun, “Qağgıstichik,” aasrii ilinik mayuqtuk qılaŋmun nuviyakun, uumiksrımıknun qıñıqtuaqtıltutik. ¹³ Taavrumanı sassağniğmi nuna aulappaaraqtuq, aasrii qulinıñuğutaa nunaaqqım ulğuruq, sulı nunam aularuam iñuich tuqutkai iñugiaktutilaalğich 7,000-tun. Aasriiñ kisinıñuqtuat tatamıllapıağhutıñ nanğaiñıqsut kamanautaanik Agaayyutim qılaŋmiittuam. ¹⁴ Tarra tuglia naglıksaağutim pianıktuq. Uvva piñayuat naglıksaağutit agğiyasrıuraqtuq.

Tallimat Malğuiñat Qalğuqtaun

¹⁵ Tarani tallimat malğuiñat israğulğich qalğuqtautiqpañmiñik nipliqsitchiñıqsuq. Aasriiñ sapığñaqtuat nipit qılaŋmiñ itnaqtut,

“Uvakñaniñaglaan añaayuaqutaa nunam

añaayuaqtigılıutıgaa Agaayyutipta sulı Christ-ñan,
aasrii ilaa añalatchıgısrıuq taimuñja isruıtchuamun.”

¹⁶ Sulı iñuiññaq sisamat umialıñnat aquppiruat aquppiutaqpañmikñi sıvuğaañi Agaayyutim, sıtuqquhutıñ nanğagaat Agaayyun, ¹⁷ uqaqğhutıñ,

“Ataniiq Agaayyuun Saññıpayaaqtauaq, ittuami ataramik pakmalu,
qaitchıgıptıgıñ quyyatmik,

atakkii urriqsuğıñ kamanallapıaqtuaq saññıñ
sulı añalatkaqsıgıtın iñupayaat.

¹⁸ Iñuñı nunam qinnallapıaqtut,

aglaan qinnautaiñ tıktıchuq atannıqsıuıvıksrağlu tuquñaruapayaanik.

Pakma akıliıgıaqsırutin savaktıgıkkapnik sıvunıksrıqırınik ipqıqsıttuanıgılu,

sulı taluqsırıuanıñ atıgıkkapnik kamanaiññaanlu kamanaññaanlu.

Sulı piyaqquğniagıtın tamatkua piyaqquqtairaut nunamik.”

¹⁹ Tarani agaayyuvıkpaña Agaayyutim añaaqtuq qılaŋmi, aasrii suluun imalik sıvunıuğutaanik qıñığnaqsırıuq iluani agaayyuvıkpaña. Tarani ikniqpalağtuq katlulauraqñunılu, sulı nuna aulaplunı, atqunallapıağ natatquğnaqñunılu.

12

Ağnağlu Tırıtchiaqtuğlu

¹ Tarra atlayuağnaqpauraqtuaq sagvıgñıqsuq qılaŋmi, sua-una ağnağ atnuğaalik sıqıñıgımkı, aasrii tatqıq ataaniıtlunı isıgıañıñ, sulı nıaquğmiñi nıaquğutiqağhunı qulıt malğunıñkı uvluğianıñ. ² Iğñıyasrıñıqsuq. Iğıalaugaqtuq atnıgñalıutiıpluğı iğñısuum. ³ Aasriisulı sagvıqsuq atla atlayuağnaqpaktuaq qılaŋmi. Tarralı, kamanaqtuuağ kaviqsaağ tırıtchiaqłuk tallimat malğunıñkı nıağulıñkı aasrii qulinıñ nagrulıñkı sulı tallimat malğuiñik nıaquğutilıñkı nıaquğmiñi.

⁴ İlaan pamıuññan salıkuğniğai piñayuiñıñ uvluğianıñ qılaum aasriiñ iksaıtiğıpluğıñ nuna-mun. Tarra tırıtchiaqłuk makıttuq sıvuğaañun ağnam iğñıyasrıruam nıgısukluğı ilılgaañja anır-gaurappan. ⁵ Ağnağ iğñıruq añugauramik añalatchıruksramıñ savıñhamıñ ayaupıamıñ, aglaan ağnam ilılgaañja nuqıtauruq Agaayyutmun aquppiutaqpañanunlu. ⁶ Tarakña ağnağ aullau-ruq sıvıksrılaamun, inıksrıukkañanun Agaayyutim ilaanun. Tarani munağıgısiñıgaaat 1,260

ıvluñi.

⁷ Tarra añuyyıgñıqsut qılaŋmi. Michael-lu israğulinılu akıliıliutıniqsut tırıtchiaqłunımun. Tırıtchiaqłuk añuyakmiuq israğulıktuummağmi. ⁸ Aglaan tamatkua akıliıkkaurut inıksrıaqatqıkkumiñaiqhutıñ qılaŋmi. ⁹ Tırıtchiaqłukpaurağ ıgıtauruq atmun, taamna taimakñaqtağ nımiğıağ, atıqaqtuağ tuuñagımkı Satan-mıglu, kinnıtñıktuağ iñupayaanıñ nanıpayaağ. ¹⁰ Iğıtauruq nunamun israğulıktuummağmi. ¹⁰ Aasrii tusraaruñja nipıtıllapıaqtuamıñ nipimik uqaqtuamıñ qılaŋmi,

“Pakma tıktıchuq annıqsuğıañja, saññıal, añaayuaqtaalu Agaayyutipta sulı añalatchısa

Christ-ñan,

atakkii taamna patchısqıutrı anıqatıuptıknıñkı
sıvuğaañi Agaayyutipta ıvluñılu unnuamılu ıgıtauruq atmun.

¹¹ İlıñısa akıliıgıaat añuğun ipnaiyaam

sulı ilısimaraulıgmıktıgıñun Agaayyutim uqalhanıñkı,
atakkii sugıñgıtkaat tuqquatanıksraqtıñ.

¹² Taatnamıñ quviasrugıtçı, qılaak

sulı iluğasrı iñuuruani qılaŋmi.

Nakñıuñ! Naglıksaağun itkısırıuq iñuñnun nunamı tağıumiñılu ittuanun,

atakkii tuuñgaam tıktıkaasrı qinnautıqpañmıgıñun
ilısimapluğı sıvıktıchuamı pıvıqalñı.”

¹³ Uvvaasriiñ tırıtchiaqłuum ilıtchuğıkmı sıñıtautılaagımiñik nunamun, malıqsruaqsıñıgaa ağnağ iğñıruaq añugauramik. ¹⁴ Aasrii ağnağ qaitchıkkıaunıqsuq israqquknıñkı tıñmiaqpaam tıñıtqupluğı nımiğıamıñ sıvıksrılaamun, pamatchıgıvıksrañanun piñasrıni ukiuni avvağmik

atlatuḡimiñ, atakkii tuvaqaḡataitchut. Ilinjisa malinḡigaat ipnaiyaaq napmupayaaq aullaqman. Taapkua tasuqsimakkaurut akunḡatniñ iñuich aunḡagun ipnaiyaam. Suli taapkua sivulluurut qaisaksrauplugich Agaayyutmun ipnaiyaamunlu. ⁵ Uqaqamiñ sagluuqtuat-laitchut. Patchisiquḡinaḡumifaitchut sivuḡaani Agaayyutim, atriplugich iñuktitun taqraq-taiḡaatun.

Piñasrut Israḡulḡich

⁶ Tarani qiniḡtunḡa atlamik israḡulinḡmik tinḡmiruamik qutchikhuni qilañmi isruitcuamik tusraayugaḡiksuaqaḡniqsuaq uqaḡtikisraḡmiñik tamatkununḡa nayuutiruanun nunami, qanusripayaanun iñunḡun atlakaḡiñik uqaḡtchilinḡun, iñunḡitun nunaqaḡiqpapayaat. ⁷ Uqaḡtuq nipitusrillapiqhuni, “Taluqsrisitchi Agaayyutmik kamaksruḡlugu, atakkii tikitchuḡ sassaḡnik atanniivksraḡa. Purvigisriunḡ ilaa iñiqsiruaq qilañmik nunamiglu taḡiumiglu suvliktuaḡuraqaḡtuaniglu.” ⁸ Atlam israḡulḡum malinḡigaat uqaḡhuni, “Suksraunḡikkauruq, kamaḡaḡtuq nunaqaḡiq taggisiquaḡtuq Babylon-mik suksraunḡikkauruq, atakkii kinniplugich iñupayaat nunami killusqaḡtinnigai inḡmiñun, imilitugich iñupayaat sayunḡhan sanḡjiruamik wine-nanjanik.” ⁹ Atlasuli piñayuak israḡulik maliguitipmiuq taapkuñunua uqaḡhuni nipitusripluni, “Uvva, kisupayaam iñuum purvigiumiunḡ niḡrugaaḡuk atrinḡalu akuḡtuḡhugulu nalunaitmiutanḡa uuma qaumigun naagaqaa arganḡmigu, ¹⁰ taavruma iñuum imigisipmigaat wine-nanḡa qinnautaan Agaayyutim, kuvikkaauruq avullaaq qallutaanun ilaan qinnautiqpanḡ. Taamna iñuk nagliksaaḡitaugisiruq iknikun sulfur-kunlu sivuḡaani ipqitchuat israḡulḡich suli sivuḡaani ipnaiyaam. ¹¹ Aasrii itchiulangḡa ikniḡum nagliksaaḡitauratigun mayuḡtuḡagisiruq taimunḡa isruitcuamun. Ilinḡich iñiqtuḡisḡiḡviitchut uvlumi unnuamiḡlu, tamatkua putqataḡtuat niḡrugaaḡumun atrinḡanunlu, suli kisupayaaq akuḡtuiruaq nalunaitmiutanḡanik atqaniglu.” ¹² Uvvaasriiñ ipqisittuat iglutuḡuḡtuḡuksraurut, tamatkua tupiksriuat tillisaiñik Agaayyutim suli ukpiqsriuat Jesus-mik. ¹³ Aasriiñ tusraarunḡa nipimik qilañmiñ uqaḡtuamik, “Aḡlagiñ. Quvianamiurut tuḡuniaḡtuat uvakḡaniñḡlaan tuniqsimahḡimiktigun Atanḡimun.” “Tarrallapiaḡ! Ilinḡich miḡuḡisḡisirit savaḡmikniñ suli akuḡtuḡisḡigaich akiññiḡtaatinḡ savaḡmiktigun.” Taamna irrusriḡ uqaḡtigikḡanḡa.

Kiprivik Katitchiviglu Nunami

¹⁴ Tarani qiniḡtuḡaḡitlunḡa qiniḡtunḡa qatiḡtaamik nuviyamik, aasriiñ una aquppiuḡaḡ-tuaḡ qaḡanḡi nuviyam inniqsuḡ igñinḡatun iñuum. Niaḡuḡmiñ maninḡmik kaviḡsaamik niaḡuḡtiḡaḡniqsuq, suli arganḡmiñ saagaḡniqsuq ipiktuamik kipritmik. ¹⁵ Suli atla israḡulik aniruḡ agaayyuvikpanḡmiñ, tuḡluḡhuni taavrurunḡa aquppiruamun nuviyami, “Tigulugu kiprisin kipriiñ, atakkii katitchiviksraḡ tikitchuḡ. Pinḡuḡtuat asriat katinnaqsirut nunami.” ¹⁶ Tarra taavruma aquppiruam nuviyami atuḡsaḡaa kiprisini nunami, aasrii nunami pinḡuḡtuat asriat katitugich.

¹⁷ Tarani atla israḡulik anilḡitichuḡ agaayyuvikpanḡmiñ ittuamiñ qilañmi, ilaaptuḡ kiprisiḡaḡmiñiqsuq ipiktuamik. ¹⁸ Aasriiñ atla israḡulik amakḡaḡtuḡ tunillaḡvinḡmiñ sanḡjiaḡtuḡaḡ anjalatlaplugu ikniḡ. Nipruaḡtuḡ nipitusripluni taavrurunḡa tigungmiruamun ipiktuamik kipritmik uqaḡhuni, “Atuḡuḡ ipiktuḡaḡ kiprii, aasrii katilugich asriat siḡḡaḡtuat nunamiñ, takku asriat pinḡnullapiaḡtuat.” ¹⁹ Tarra israḡulḡum kiprisautigigaa kiprisini nunamun. Katikai asriat nunamiñ igitlugich misriḡqivikpauranḡanun qinnautaan Agaayyutim. ²⁰ Misriḡqivium imanḡa tutniḡataḡigaat silataani nunaqaḡim, aasriiñ auk maqiruḡ misriḡqivinḡmiñ unḡasriksilaanḡa 200 mile-latun aasriiñ ititilaaliḡhuni tuttuqaum qaḡluḡutiknunaglaan.

15

Israḡulḡich Anjalatchiruat Iñuḡiḡuḡtiḡpauranik

¹ Qiniḡtunḡa atlamik atlayuaḡnaḡtuamik qilañmi kamanaḡhuni quvinaḡtuamik. Tallimat malḡuk israḡulḡich piḡaḡniqsut tallimat malḡunḡnik iñuḡiḡuḡtiḡpauraksranik. Aqulliqsaanurut atakkii qinnautaa Agaayyutim nuḡitchaaḡuḡtiḡaḡtuḡ taapkuñunḡa.

² Tarani qiniḡtunḡa taḡiumik tagḡaḡtuutitun liilaa ilaratun ikniḡmik suli taapkuñunḡa akimaruanik niḡrugaaḡunḡmiñ suli atrinḡaniñ kisirrutaaniñlu atqan. Qichaḡniqsut siñaanḡ taḡium ittuam tagḡaḡtuutitun, tigungmiplugich nuḡaḡtilḡich atuḡtuurat Agaayyutim aatchuutai. ³ Ilinḡisa atuḡaḡaḡat atuutaa Moses-nḡum savaktaan Agaayyutim suli atuutaa ipnaiyaam uqaḡhutinḡ,

“Kamanaḡtu quvinaḡhutinḡlu savaatin,

Ataniḡ Agaayyun Sanḡipayaaḡtuatiin.

Nalaunḡaruḡurut suli ilumutuurt pilḡusritin,

Umialigiplutin iñuich nunaqaḡiqpanḡni.

⁴ Ataniḡ, kia taluḡinḡitkisivatin

qılajmiñ uqumaisilaacaqtuat 100-pound-tunlaa. Aasrii iñuich taimaqłuuuugaat Agaayyun piqutigiplugu ihuıllıuğutiqaquraq natatquğnatigun, taamna ihuıllıuğutiqaquraq taamnaqpagıtluni.

17

Akiisuqpaglu Niğrugaaqtuglu

¹ Tarani ilañat tallimat malğuk israğulgich piqaqtuat tallimat malğunıñ iluligauranik uvamnukhuni uqautigaana, “Ki. Qıñıqtıkkisigikpiñ tatapsausriaksrajanik akiisuqpaam aquppiruam iñugiaktuani imiğni. ² Umialıñi nunam sayunaqatıqanıqsut taavrumıña akiisumik, suli iluqatıñ iñui nunam imilıñıqsut imiqhutıñ wine-mik sayunahhanik akiisum.” ³ Uvvaasriiñ Ippıttuchamun Irrutchimun anjalatılunı israğulgum aullautigaana suviksraılaamun. Aasriiñ qıñıqtunı ađnamik aquppiruamıñ qaanjani kavvıgıksaam niğrugaaqtuum aglaqaqtuam piğıttuchamik pisaanjanıñ iluqaani qaamiñi. Taamna niğrugaaqtuk tallimat malğunıñ nıaqtuqaqtuq suli qulinik nagruqaqhuni. ⁴ Ađnaq atnugaaqtanıqsuq qıñıñagıksuanik tunıaqtanañ kavvıgıksaanıglu, suli qıñıyunaqsırsuqhuni manıñmik kavıqsaañ suli akısuruanıñ uyađauraanıñ suli qatıqtanañ sunauraqpanıñ. Ar- ganımiñi tıgummiñıqsuq qallutmik piłıuqtamıñ manıñmiñ kavıqsaañıñ immaukkaqtuamıñ nađđunallapađataqtuaniñ atuummiruanıñ sayunajıgımgun. ⁵ Ađnam qaunani aglaqađanıqsuq atıgmik kanıqsılğunaıttuchamik,

“Babylon, kamañaqtuag,

Aakañat Akiisut

nađđunallapađataqtuapayaatlu nunamiıttuami.”

⁶ Tarra qıñıgıga ađnaq imilıqsuag aunañnik ipqıqsıttuat suli aunañnik tuqqtauruat pisigıplugu ukpıqsıñıqtıñ Jesus-mik.

Qıñıqapku ađnaq atqunaq quvıgısrıktunı ⁷ Aasrii israğulgum uqautigaana, “Suvaata quvıgısrıkpıch? Uqautıgısgıkpıñ kanıqsılğunaıttuchanıñ ađnam suli taavruma niğrugaaqtuum usriaqsıgıvian, nıaqtuqaqtuam tallimat malğunıñ nagruqaqhuniñ qulinik. ⁸ Niğrugaaqtuk qıñıkkanañ itkaluaqtuag iñıgısuq pakma, suli mayuđumaqsıruq natıqsıñıttuchamiñ anmađnımiñ aasriiñ piyaqtuđıvıñmuktksrauluni. Iñuich iñuuruat nunami tamatkua atıñıch aglaksımaıttuchuat makpıgaanani iñuıttum iñıqtaulgatañıñaglaan nunam quvıgısrıkkırsırut qıñıgımitruñ niğrugaaqtuk itkaluaqtuag suli iñıqhuni pakma suli sagvıtıkkırsıpluni ilaıttıgı. ⁹ Iñuk kanıqsısuqtuag taavrumıña isrumatıdıqatksraurıq Agaayyutmiñ. Tallimat malğuk nıaqt tallimat malğuk qımiđaıñurıtt taavruma ađnam aqupıvıgıkkani. Tallimat malğuk umialgupmiıttuq. ¹⁰ Tallimat umialgıch umialgıñıñıqsut, atausrıq umialgısuagaqhunisuli, suli atla aggısađumapluni. Taimma aggıgımi umialgıurallakkısgıgaluagıttuq sıvıktıttuchami pıvıñmi. ¹¹ Aasriiñ niğrugaaqtuk itkaluaqtuag iñıqhuni pakma, taamna tallimat piñayugıgaat atangıch aglaan ilagıgaat tallimat malğuk atangıch. Suli piyaqtuđıvıñmuktksıruq. ¹² Aasriiñ qulıt nagrıch qıñıkkatını qulıt umialgırut akuqtımaıttuchuat suli anjalatıñıksramıñ umialıktıtın, aglaan sanıñıqagımaıttuq umialıktıtın sıvıktıttuchami pıvıñmi piqatıgılgılu niğrugaaqtuk. ¹³ Taapku atautıñıñamıñ sıvınnıttıqatıttı, suli qatıksıgaat sanıñıgıkkatıñ anjalatıñıksraqtıñılu niğrugaaqtunımun. ¹⁴ Iñıñıch anıyuyıgırsırut ipnaıyaamun aglaan ipnaıyaam akıilıgısgıgaı, atakkı Atanıgıgaat atangıch suli umialıgıgaat umialgıch, suli tamatkua piqatauruat ilaani tuqłuuıttıqatıttı pıksraqtıñıttıñıñ suli tunıqsımaıttıñıñ.”

¹⁵ Aasriiñ israğulgum uqautigaana, “Imgıch qıñıkkatını akiisum aqupıvıgıkkani, tamarra iñuich iñugıllapaıttıñıñ nunaaqıppıyaauranıñ uqausrıgaqtuat atlaakađıñıñıñ. ¹⁶ Suli qulıt nagrıch qıñıkkatını suli niğrugaaqtuum uumıgıgaatıgısgıgaat akiisı. Iñıñıch aatksıgaat suıraıyaanıñıñ unıllıgu atnugaıllaq aasriiñ niğıpmılgılu tımaı ikıpkıqmılgılu iknıgmik. ¹⁷ Atakkı Agaayyutım kipiđıñıgıttıqatıñıñıgı tanıgıkkıgıch ilaan sıvınnıttıñıñ atausrıñıttıgıllı qatıttıttıgıllı ilıñıch anjalatıñıksrajanıñ umialıktıtın niğrugaaqtunımun, Agaayyutım uqalıñı immıumanıñatnıunaglaan. ¹⁸ Ađnaq qıñıkkanañ nunaaqıđıgıga kamañaqtuag atannıqsımatnıktıttıq umialıñıttıñıñ nınam.”

18

Babylon Suksraunđıkkaurıq

¹ Tamatkua aquatıgıñ qıñıqtunı atlamıñ israğulıñmik atqaqtuamıñ qılajmiñ anjalatıñıqpauraqahuni, aasriiñ iluqaan nuna qaummađıksıpkıkađaa qaumanıgımiñıñ.

² Tarra nıpruagıñıqsuq itna,

“Babylon kamañaqtuag suksraunđıkkaurıq, tarra ilımutuuruq!

Iñıgıllıttıgaat tuungıllı qanusrıpaıttıñıñ irrırsıqtıñıñ sulıpsuuq qaayugınaqtuapayaatlu

uumiñqatuatlu tiñmiagruiçh.

³ Babylon qaitchigai wine-mik iñuñich nunaaqqipayaat imiliqtitlugich sayurajhan sanñjiruamik wine-nanjanik.

Umialinji nunam sayurajaqatiginigaat ilaa, suli tauqsigñiaqtinjiñ nunam umialguñvigiplugu umialgutitigun akuqtukkanjich ilaan atugaulhagun.”

⁴ Tarra tusraapmiuna atlamik nipimik qilanjimiñ uqaqtuamik,

“Iñuñmaan, annisitichi taavrumakña nunaaqqimiñ.

Ilipsi ilauruksraunğitchusri killuqsautaiñi, piqataunğitchumausriñi iluilliuğutiksrautaiñi.

⁵ Killuqsautai iñugiaktut qutçhiksiplutin qilaktun, suli Agaayyutim itqağigai savamaqhuutai.

⁶ Utiqtitçhivigisriun Babylon qaisanjatun ilipsitñun, akililuglu malğuktun ilaan savaanjigun, immiğlugu qallugauraja malğuktun ilaa imiksriuqmatun ilipsitñun.

⁷ Atqunallapiaqlugu inmiñik kamagiruaq iñuuniuqaqmiiq susrunğisaallapiaqhuni.

Pakma aatçuqsuñ nagliksaagutiksramik alianallapiaqtuamiglu.

Atakkii uqaqtuq inmiñun,

‘Uvaja aquppiuraagisiruñja ataniqtun. Uilgaanğitmiuñja.

Ilitçuqsriyumiñaitçuñja alianamik.’

⁸ Taatnaqlugu iluilliuğutiqpauraksrañiñ tikitkisigaat atautçhimi uvlumi, tuqułhum, alianamlu, kakkaagnamlu.

Suli ikigisiruq ikniğmik,

atakkii Atanğuruuq Agaayyun sapigñiaqtuq atanniuruq ilaanik.”

⁹ Tarraasriiñ umialinjsa nunam sayurajaqatiqatuat akiisumik pisurnautaigun qiağisigaat alianniugutigliugu taamna ağnaq qinñiğumitruñ isia ikualaninjan. ¹⁰ Qichagisirut unjasriksilutin sivuuğagilugu ilaan nagliksaagutitaułha uqağutin,

“Nakliun, nakliun, ilvich Babylon, kamañaqtuq nunaaqqiq,

sanñjaqaluaqtuq nunaaqqiq.

Atautçhimi sassağniğmi anasriñjuqsakkaunaniktutin.”

¹¹ Uvvaasriiñ tauqsigñiutilgich nunapayaami qarut kiñuvğuplugu ilaa, atakkii tarakñaaglaan kimikunniñ tauqsisrağniqsuq suuranjitñik. ¹² Suuraqpaurat kaviqsaatlu qatiqtaatlu maniich, akisuruatlu uyağauraat, qatiqtaatlu sunjaurapaich, ukilħhaagiksaatlu suli ukilħhaat tunjuaqtaatlu, siluillu kavviğiksaatlu, qanusriłimaatlu ayuğnaqtuq qiruich, qanusriłimaat suurat tuugaaniñ, akisuruatlu qiruich, patukpaiłlu, savilħhatlu, uyağaiłlu siqquqtatun, ¹³ sinimatlu, avuuğutit, tiprağiksautit ikipkaqługich, myrrħ-lu, frankincense-lu, wine-nat, uqsrut, mukkaagiksaat, mukkaaksratlu, niğrutitlu, ipnaich, tuttuqpaich, tuttuqpağautitlu, suliunniñ iñuuruat iñuich. ¹⁴ “Asriatluunniñ kipiğniğutigiçkatin piiqsut ilipniñ, suli suuraapayaatin akisuruat qinñiunaqtuatu taimmaurut ilipniñ, aasrii sumiunniñ paqitçhumiñaiğitin.” ¹⁵ Tauqsigñiutilgich tamatkuninja suuranik umialguqtuq taavrumakña ağnamiñ qichagisirut unjasriksuami, sivuuğagilugu nagliksaagutitaułha alianapiaqtuamik qialutin, ¹⁶ uqağutin,

“Nakliun, nakliun. Kamañaqtuq nunaaqqiq

atnuğaaqaguuruq ukilħhaagiksaanik tunjuaqtaaniglu kavviğiksaaniglu,

qinñiunaqsrisuquhuni maninjmik kaviqsaamik,

akisuruaniglu uyağauraanik, qatiqtaatlu sunjaurapañnik.

¹⁷ Atautçhimi sassağniğmi tammaigai iluqaisa umialgutini.”

Suli iluqağminj umiaqpaich umialinjich tağiuqsuqtillu suli iluqağminjlu akiññanñiaqtaut tağiumi qichagñiqsut unjasriksuami, ¹⁸ suli nipaalarut qinñiamitruñ isia ikualaninjan uqağhutin, “Piitçuq atlamik nunaaqqimik taavrumatun kamañaqtuatu nunaaqqisun.”

¹⁹ Ilinjsa nalluqsruğnigaat nunam apyua niaqumiknun, qiallağminj kinuvğullağminjlu nipaalaplutin,

“Nakliun, nakliun. Taamna kamañaqtuq nunaaqqiq!

Iluqağminj umiaqpaqatuat tağiumi umialguğniqsut

suuranjigun akisuruatigun!

Atautçhimi sassağniğmi suksraunğiqsauruq.”

²⁰ “Qilaaq, quviasrukpaugitij suksraunğiqsaulha.

Quviasrukpağitichi Agaayyutim iñuillu uqçiraqtauruasiilulu sivuniksriçirauruasiilulu,

atakkii Agaayyutim akiisuq anasriñjuqsagutigiçaa

pisigiplugu savaanjagun ilipsitñun.”

²¹ Tarani sapigñiaqtuq israğulik tigusriruq uyağagruamik anjiruatu mukkaaksriuğutitun aasrii miłuqsautiplugu tağiumun, itnaqhuni,

il̄isimangisaᅇa aglaan kisimi. ¹³ Atnuᅇaaqaḡniqsuq akuqturuamik misruktaqsimaruumik auᅇunᅇm, suli taiyuᅇaat uumiᅇa atiḡmik “Uqal̄ha Agaayyutim.” ¹⁴ Suli anuyaktaifi q̄ilaum maliᅇniḡaat usriaqsiq̄hutinj qatiq̄taani tuttuqpaᅇni, atnuᅇaaqahutinj ukiᅇhaaᅇiksaanik qatiq̄-taanik salumaruanik. ¹⁵ Ilaan qanḡaniᅇ anniᅇuᅇaḡniqsuq ipiktuᅇaq savikpak. Taavrumiᅇa ipiᅇaqtuᅇisifiᅇigai nunaaq̄q̄ipaich iᅇun̄jich, suli aᅇalatkisigai saviᅇᅇhamik ayaupiamik. Tut-maᅇisigaa misriq̄q̄ivia tatamnaqs̄iluni q̄innautaa Saᅇᅇᅇipayaaq̄tuam Agaayyutim. ¹⁶ Suli akuqturuamiᅇi mumiᅇmiᅇiᅇlu atiq̄aḡniqsuq aglausimaruumik itna,

“Umialgat umialgich,
suli Atanḡat Atanḡich.”

¹⁷ Qiᅇiᅇl̄gichuᅇa israᅇuliᅇmik q̄ichaqtuumik siᅇiᅇiᅇmi nipitusrill̄apiaᅇhuni uᅇautiplugich iluᅇaisa tiᅇmiat tiᅇmiruat siᅇami, “Qaḡᅇisitchi. Katit̄it̄ichi niᅇityaᅇusri nullautchiᅇp̄ḡviani Agaayyutim. ¹⁸ Niᅇiyumaḡisri timiᅇnich umialgich, timiᅇnich anuyaktit qaukhiᅇisa, suli timiᅇnich kamanaq̄tuat aᅇutit, tuttuqpaᅇnisalu timiᅇnich tamatkualu tuttuqpaᅇq̄tit. Niᅇiyumaḡisri timiᅇnich iluᅇaisa iᅇun̄payaurat, savaktaaᅇruunᅇiᅇᅇaᅇnalu savaktaaᅇruunᅇᅇaᅇnalu, suli kamanaiᅇᅇaᅇnalu kamanaiᅇᅇaᅇnalu.” ¹⁹ Suli qiᅇiᅇiḡa niᅇrugaaᅇᅇuk suli umialiᅇiᅇ nunam aᅇuyaktituummaisa katiruat aᅇuyaksaḡumaᅇaᅇᅇuᅇ taamna aᅇuppiruaᅇ tuttuqpaᅇmi aᅇuyaktiᅇiᅇlu. ²⁰ Aglaan niᅇrugaaᅇᅇuk tigurauruᅇ taputiᅇplugu sivuniksriᅇiᅇᅇᅇuaᅇti savaaq̄aᅇtuᅇaq quviᅇnaᅇtuaniᅇ ilaan takkuani. Kinnit̄iᅇniᅇqsuᅇ tamatkuniᅇa akuqtuiruanik nalunaitmiᅇtaᅇaniᅇ niᅇrugaaᅇᅇuum suli putq̄ataᅇtuaniᅇ ilaan atrin̄anun. Iᅇuᅇatik taapkuak siᅇᅇitauruk iᅇun̄ᅇᅇaᅇknik narvaᅇanun ikniᅇum ikualaruamun sulfur-mik. ²¹ Suli kisin̄ᅇuᅇtat tuᅇq̄utaurut savikpaᅇaᅇum taavruma aᅇuppiruam tuttuqpaᅇmi, anniᅇuᅇaᅇtuakun qanḡaniᅇ, aasrii iluᅇaᅇmiᅇ tiᅇmiat niᅇisuiᅇataᅇᅇvigiᅇaich timiᅇnich.

20

1,000 Ukiut

¹ Tarra qiᅇiᅇtun̄a israᅇuliᅇmik atq̄aᅇtuamik q̄ilaᅇmiᅇ, saagaᅇhuni argaᅇmiᅇi aᅇᅇm̄taanik natiᅇsiᅇiᅇaitchuam aᅇᅇm̄ᅇum kalim̄iᅇaᅇpaᅇniᅇlu. ²⁻³ Ilaan tigugaa tiritchiaᅇᅇuk, taamna taimakᅇaᅇtaᅇq niᅇiᅇiḡaᅇ, tuunᅇauruaᅇ Satan-ᅇᅇlun̄iᅇlu, q̄iᅇisruᅇᅇuᅇᅇuᅇ sivunniᅇᅇuᅇᅇuᅇ 1,000 ukiunik. Aasriiᅇ siᅇjinniḡaa natiᅇsiᅇiᅇaitchuamun aᅇᅇmaniᅇᅇmun umikᅇuᅇᅇ umᅇᅇᅇtik pi-illakkuᅇiᅇaitchuamik, Satan-mun sagluᅇiyumiᅇiᅇaᅇᅇugich iᅇuich tarak̄aniᅇiᅇaglaan 1,000 ukiut naanniᅇaᅇhatnunaglaan. Aglaan taapkuᅇ aᅇuatiᅇun pituisaallaktuksraupmiᅇᅇ sivikisuu-rami.

⁴ Qiᅇiᅇmiᅇᅇa aᅇuppiutaᅇpaᅇnik, suli iᅇuich aᅇuppiruat tamatkunani saᅇᅇiᅇq̄utiniᅇiᅇisut atanniᅇsuitᅇplugich. Aasriiᅇ qiᅇiᅇiḡitka iᅇuusriᅇnich tamatkua niaquikkauruat tuniᅇsimakamiᅇ Jesus-mun uᅇal̄hanunlu Agaayyutim suli payaᅇaitᅇamiᅇ ukpiᅇsriᅇiᅇmiᅇni. Tamatkua putq̄atanḡitchut niᅇrugaaᅇᅇuᅇᅇmun atrin̄anunlu unniᅇiᅇ akuᅇtunḡiᅇᅇuᅇᅇuᅇ nalunaitmiᅇtaᅇa qaumiktigun naaga argaᅇmiktigun. Iᅇiᅇnich iᅇuutq̄iᅇiᅇisut atanḡuᅇataᅇplutiᅇ Christ-mi 1,000-ni ukiuni. ⁵ Taamna tarra sivulliᅇ aᅇᅇitq̄iviksraᅇ. Kisin̄ᅇuᅇtaᅇnich tuᅇᅇᅇaruat aᅇᅇitq̄iᅇiᅇitchut 1,000 ukiut naanniᅇiᅇᅇaisa. ⁶ Quvianamiurut ipq̄iᅇᅇᅇᅇᅇ taapkuᅇ piᅇatauruat sivulliḡmi aᅇᅇitq̄iᅇiᅇmi. Tugliᅇn tuᅇᅇᅇum saᅇᅇiksraipiᅇaᅇi, aglaan agaayuliᅇsigisigai Agaayyutim suli Christ-ᅇum, suli atanḡuᅇatigisigaaᅇ 1,000-ni ukiuni.

Satan Akiᅇiᅇirauruᅇ

⁷ Tarraasriiᅇ 1,000-gich ukiut naatpata, Satan pituikkaᅇgisiruaᅇ isiq̄taᅇviᅇmiᅇiᅇ. ⁸ Aasrii anigisiruaᅇ kinnit̄iᅇiḡaᅇuni iᅇun̄ᅇiᅇk nunam nanipayaaᅇ iᅇagilugik Gog-lu Magog-lu. Katin-ᅇiᅇaᅇi iluᅇaisa aᅇuyiᅇaᅇq̄lugich. Iᅇuᅇiᅇaktutilaaᅇq̄atut q̄avian̄atun taᅇᅇum siᅇaan. ⁹ Aasriiᅇ iᅇiᅇnich siaminniᅇsuᅇ iluᅇaanun nunamun aasrii iᅇuᅇᅇuᅇ iᅇuich Agaayyutim nunaaq̄q̄iᅇᅇuᅇ piᅇpaḡill̄apiakkaᅇa. Tarraasriiᅇ ikniᅇ atq̄aᅇtuᅇ q̄ilaᅇmiᅇ aasrii suksraunᅇᅇugich. ¹⁰ Aasriiᅇ tuunᅇaᅇ kinnit̄iᅇiᅇkuaᅇ iᅇiᅇᅇiᅇk siᅇᅇitauruᅇ narvaᅇanun ikniᅇum sulfur-ᅇumlu, siᅇᅇitaviᅇknun sivuani niᅇrugaaᅇᅇuum sivuniksriᅇiᅇᅇᅇuaᅇtimlu. Aasrii iᅇiᅇnich nagliksaᅇisirit uvlumiᅇᅇ unnuamiᅇᅇuᅇ taimuᅇa isruitchuamun.

Aquᅇliᅇ Atanniᅇvik

¹¹ Suli qiᅇiᅇtun̄a aᅇᅇruamik qatiq̄taamik aᅇuppiutaᅇpaᅇnik taavrumiᅇalu aᅇuppiruamik taavrumani. Ilaan sivuᅇaᅇaniᅇiᅇ nunalu q̄ilaᅇᅇuᅇ aullaauruk, sumiunniᅇiᅇ paᅇq̄innaḡumiᅇiᅇaiᅇhutik. ¹² Suli qiᅇiᅇiḡitka tuᅇᅇᅇaruat, kamanaiᅇᅇaᅇnalu kamanaiᅇᅇaᅇnalu, q̄ichaᅇtuat sivuᅇaᅇni aᅇup-piutaᅇpaᅇm. Tarra makpiᅇaat aᅇᅇmakaurut, silipsuuᅇ makpiᅇaᅇnich iᅇuᅇᅇum. Taap-kuᅇa tuᅇᅇᅇaruat atannikkaurut savaᅇᅇisigun aglaksimakkaᅇisitun makpiᅇaᅇni. ¹³ Taᅇᅇum suli tuᅇᅇᅇum aᅇalatchiviᅇanlu utiq̄it̄kai tuᅇᅇᅇaruapayaat. Iᅇiᅇnich atannikkaurut atausriut-taaᅇᅇugich maliᅇᅇᅇᅇuᅇᅇuᅇ savaaᅇat. ¹⁴ Aasriiᅇ tuᅇᅇᅇuᅇᅇuᅇ ilaan aᅇalatchiviᅇalu siᅇᅇitauruk nar-vaᅇanun ikniᅇum. Tarra taamna tugliᅇiḡaa tuᅇᅇᅇum. ¹⁵ Tarraasriiᅇ kisupayaaᅇ, atiḡikkanaᅇ aglaksimaitman makpiᅇaᅇniᅇiᅇ iᅇuᅇᅇum, siᅇᅇitauᅇmiᅇᅇ narvaᅇanun ikniᅇum.

21

Nutaaq Qilak Nutaaġlu Nuna

¹ Tarani uvaŋa John qiniqtuŋa nutaamik qilaŋmik nutaamiglu nunamik. Sivullig qilak sivulliglu nuna piiqsuk, taġiuq piiqmiuqtuuq. ² Suli qiniġigga ipqitchuaq nunaaqġiq, nutaaq Jerusalem, atqaqtuaq Agaayyutmiñ qilaŋmiñ, itqanaiyaqsimapluni suli qiniyunaqursiukkaupluni nuliaksrautitun uiksrautmiñun. ³ Aasrii tusraaruŋa nipiqaŋmik aquppiutaqaŋmiñ uqaqtuamik, “Uvva, ipqitchuaq inaa Agaayyutim piqasriuturuq iñuŋnun. Agaayyutim nayuqatiginiġai, aasrii ilinich iñuginiġai. Agaayyun inmiñik itqatauniagtuaq ilinjitni. ⁴ Agaayyutim allaqtigisigai qulvipayaat irinjitni. Ilinich tuqqutqikkumiñaiqsut. Alianniutqikkumiñaiqsut kinjuvġulutinj atniġnautiqagutinlu tarakŋaniñġalaan, atakkii sut sivuani itchuuruat piġniqsut.”

⁵ Suli taamna aquppiruaq aquppiutaqaŋmi uqaqtuaq, “Atanji, pakmapak savakkitka supayaat nutaaġluġich.” Aasriiñ uqautipsaġaana, “Aglakkich ukua, atakkii uqalich uqautigikkatka ukpiġnaqtut ilumutuuplutinjlu.” ⁶ Sulipsuuq uqautigaana, “Naanjaniktuaq. Uvaŋa Alpha-nuruŋa suli Omega-njupluŋalu, aullaġniisaq suli isrukitchaaq. Kimunliqaa imiġilisuamun aatchuutiginiġaga imiq akiġlaaġlugu suvliktuaguraagtuanaŋiñ imġum iñuunaqtuam. ⁷ Kiñapayaq akimaruq paitchaktaaqagisuruq taapkuŋiŋa. Suli ilaan Agaayyutigisigaana suli ilaa iġniġigisigga. ⁸ Aglaali iqsisuruatlu, ukpiqrsisaitchuatu, naġġunaqtuanik savaaqaqtuatu, iñuauqtutitlu, sayunaratu, aŋatkuuruatu, aanġuauqtuatu, iluqatinlu sagluturuat, iniqaġniaqtut narvami ikualaruami ikniġmik sulfur-miglu. Taamna tugliġigaa tuquġhum.”

Nutaaq Jerusalem

⁹ Tarani ilaŋata tallimat malġuk israġulġich tikitchaana piqaqtuaq tallimat malġuŋnik iluġigauranik immaukkaqtuanik tallimat malġuŋnik aqulligñik iħuiliuġutiqauranik. Uqautigaana, “Qaġġaiñ, qiniqtinniġikpiñ katchuutityaqtuamik, nuliaksrautaanik ipnaiyaam.” ¹⁰ Ilaan akiyaġaana Ippqitchuakun Irrutchikun iñiqpauramun qutchiksuamun, aasriiñ qiniqtitkaana ipqitchuamik nunaaqġimik Jerusalem-mik atqaqtuamik qilaŋmiñ Agaayyutmiñ. ¹¹ Taamna nunaaqġiq qaumaqaġniqsuq kamanautaaniq Agaayyutim qaummaġinjiaqtuamik akisuruatun uyaġaktun taiyuutiqaqtuatu jasper-mik tapinniġlutun igaliqtun. ¹² Suli katchikpaqaqtuaq qutchillaŋiaqtuanik qulit malġuŋnik paaqaqħuni, suli qulit malġuk israġulġich qaunaksrirut paanik. Paani aglaqaġniqsut atinjich qulit malġuk sivullianj Israel-nu. ¹³ Piñasrut paaqpaqaġniqsut avatillaanaŋi, kivaknam tuñaani piñasrut paaqpaich, nigippaum tuñaani piñasrut paaqpaich, unallaam tuñaani piñasrut paaqpaich, suli kanaknam tuñaani piñasrut paaqpaich. ¹⁴ Suli katchinj nunaaqġim turviqaġniqsut qulit malġuŋnik uyaġaŋnik aglaqaqtuanik qulit malġuŋnik atinjitniq uqqiraqtinjini ipnaiyaam.

¹⁵ Taamna israġulik uqaqtuaq uvaŋnun piqaġniqsuq uuktuutmik piġiamik maninjmiñ kaviqsaamiñ uuktuġukluġu nunaaqġim paanjilu katchinjilu. ¹⁶ Nunaaqġiq sisamanik iqirġuqaġniqsuq suli taktillaanaŋalu iraqutillaanaŋalu atiplitik. Israġulġum uuktuġaa nunaaqġiq uuktuutmiñik, taktillaanaŋalu iraqutillaanaŋalu kiniktillaanaŋalu inniqsut 1,500 mile-latu atunim. ¹⁷ Suli uuktuġai katchinj nunaaqġim. Qutchiksilaqaġniqsut 216 isiganniqtun iñuum uuktuġuħhatun, uuktuun israġulġum atukkanatuntuuq. ¹⁸ Suli katchit piġiaŋuniqsut qivliqtaaniñ uyaġaŋniñ taiyuutiqaqtuaniñ jasper-mik. Nunaaqġiġli piġiaŋuniqsuq maninjmiñ kaviqsaamiñ, tapinniġukluġu igaliqtun. ¹⁹ Suli turvii katchinj nunaaqġim qiniyunaqursiucsusimarut qanursipayaaniq akisullapaŋiaŋu qivliqtaaniġu uyaġaŋnik taiyuutiqaqtuanik jasper-miglu, sapphire-miglu, agate-miglu, emerald-miglu, ²⁰ onyx-miglu, carnelian-miglu, chrysolite-miglu, beryl-miglu, topaz-miglu, chrysoprase-miglu, jacinth-miglu, suli amethyst-mik. ²¹ Aasriiñ qulit malġuk paanjil qulit malġuŋniqsut qatiqtaat suŋauraqaich akisuruat. Paalla piġiaŋuniqsuq atauchimiñ qatiqtaamiñ suŋauraqaŋmiñ akisuruamiñ, suli apqutaa nunaaqġim inniqsuq salumaruamiñ maninjmiñ kaviqsaamiñ, tapinniġukħuni igaliqtun.

²² Uvaŋa John qiniġitchuŋa agaayyuvikpaŋmik nunaaqġimi, atakkii Ataniq Agaayyun Saŋnipayaqaqtuaq ipnaiyaġlu agaayyuvikpaġiniġik taavruma. ²³ Suli nunaaqġiq inuqsraŋiñiñiqsuq siqiniġmik naaga tatqimik qaummatiksraġmiñik, atakkii kamanautaan Agaayyutim qaumagigaa suli ipnaiyaq nanigipluġu taavruma. ²⁴ Iñui nunapayaat pisruktaġisirit nunaaqġim qaumaŋani, suli umialġi nunam tikiutrigisipmiut suuraŋpayaagmiknik taruŋa. ²⁵ Suli paanjil taavruma umiksimaŋmiñaitchut uvluqtutillaanaŋatun. Itqaġisij, unnuatlaiñiaqtuaq tarani. ²⁶ Tikiutigisigaich taruŋa umialġutai suuraŋjilu nunam nunaaqġipayaanaŋata. ²⁷ Aglaan kiñapayaq salumaitchuaq naaga savaaqaqtuaq naġġunallaŋiaqtuamik naaga sagluturuq isigumiñaitchuaq taruŋa, aglaan kisimiŋ tamatkua iñuich atinjich aglaqaqtuat Ipnaiyaam makpiġaaniñi iñuuruatigun.

22

¹ Tarra israğulgum qiniqtitkaaña kuunjanik imğan iñuunaqtuam, tapinniñluklugu igaliqtun, suvliguraaqtuamik aquppiutaqpañaniñ Agaayyutim suli ipnaiyaam, ² sağvaqhuni qitqagun apqutaan nunaaqqim. Suli avatikni kuugum inniqsut napaagtut iñuunaqtuat asirriuru-gaqtuat qulit malğuiñik tatqigagipman ukiumi. Akutuqpalinich napaagtut mamirrutig-iniğaiç nunam iñujisa. ³ Suapayaaq Agaayyutim nağğugikkana piqutigiplugu killuqsau paqitqikkumiñaitchuq nunaaqqimi. Aquppiutaqpaña Agaayyutim ipnaiyaamlu tarani itkisiruq, suli ilaan savaktinjiñ purvigigisigaat. ⁴ Ilinja qiniğisigaat kiifaña [kanjisiqlugu irrusripana]. Suli ilaan atqa aglaqagnaqtuq qaunjitni. ⁵ Taavrumani unnuaqatqikkumiñaitchuq; iñuich inuqsratqikkumiñaitchut qaumanjanik nangumlu siqiniğumlu, atakkii Ataniq Agaayyun qaumagigisigaat. Suli iñuich anjalatchiqataugisirut taimuna isruitchuamun.

Jesus Christ-ñum Aggilha

⁶ Suli israğulgum uqautigaaña, “Tamatkua uqautauruat ukpiğnapiaqtut suli ilumutuuplutin. Suli Atanğuruum, Agaayyutaata irrusriñich sivuniksriqirit, tiliñiğaa israğuligikkani ilitchuğipkaqplugich savaktigikkani sunik atuumayasriuraqtuanik. ⁷ Naalagnisitchi, uvaña aggiluagisiruña. Quvianamiruq iñuk kamaksriuraq uqahinjitnik sivuniksriqutinisa ukua makpiğaat.”

⁸ Uvva John-ñuruña tusraaruq qiniqlugu tamatkuniña sunik. Tarraasriiñ tusraakap-kich qiniqluğillu sitquqtuña purvigisruklu sivağaatnun isiganjiñ israğulgum qiniqtitçhirima tamatkuniña sunik. ⁹ Aglaan ilaan uqautigaaña, “Taatnaqnak, uvaña savaktuqatauruña ilipni aniqatiupniñu sivuniksriqirinilu, suli piqatigiplugich tamatkua kamaksriurat uqau-tinjitnik ukua makpiğaat. Purvigilugu nangagun Agaayyun.”

¹⁰ Tarra ilaan uqautigaaña, “Iriqsimaniagnagich uqahinich sivuniksriqutinisa ukua makpiğaat, takku piviksraq qalliruq. ¹¹ Iñuk pigiitchualiqiruq pigiitchualiqituiñağli. Suli iñuk salumaitchuq salumaituiñağli. Suli iñuk nalaunñuruq nalaunñatuiñağli. Suli iñuk ipqitçhuaq ipqiqsautuiñağli. ¹² Naalagnisitchi, aggiluagisiruña. Saagagnağiga akiliutiksrağa qaisaksrağa iñupayauramun maligullugu qanutchimik savaaqappan. ¹³ Uvaña Alpha-ñuruña suli Omega-ñupluñalu, sivulliq suli aqulliq, aullağniisaaq suli isrukitchaaq.”

¹⁴ Quvianamiurut [tamatkua kamaksriurat uuma tillisianik, suli] tamatkua igğuqtuat at-nuğaatin salummaqluğich. Ilinich isitlasriñiaqtut paatigun nunaaqqimun suli niğitlasriplutin asrianik napaagtuanin iñuunaqtuam. ¹⁵ Nunaaqqim silataani ittut qipmich, anjatkutlu, at-latuqtitlu, iñuqaqtutitlu, aanguanun putqataqtitlu, kisupayaaglu piqpaksriurağlu piliqiruaglu saglutuliğmik. ¹⁶ “Uvva Jesus-ñuruña, tuyuğigiga israğuliga uqautitçplusri ukpiqtuanñuruasri agaayyuvinjiñ tamatkuniña sunik. Uvaña kanjigigaña kiñuviagipluñalu David-ñum. Qaum-mağisuaq uvlaam uvluğiağigaaña.” ¹⁷ Suli Ipqitçhuaq Irrusriq nuliaksraunlu uqaq-tuk, “Qağğisitchi.” Suli kiñapayaq tusraaruq taavrumiña uqaqtuksraupmiuq, itna, “Qağğisitchi.” Suli kiñapayaq imiğuliquaq utlautili. Kiñapayaq imiğuktuaq akuqtuili imiğmik iñuunaqtuamik aatçuusriagilugu.

Uqaliqsaagun

¹⁸ Uvaña John, kilillapiağiga iñupayaq tusraaruq uqahinjitnik sivuniksriqutinisa ukua makpiğaat. Kiapayaq ilakpagich tamatkua, Agaayyutimtuuq illatiqagisipmigaa ihuilliugutiqauranik aglausimaruani ukunani makpiğaani. ¹⁹ Suli kiñapayaq piqsikpan uqautinjitniñ makpiğaanat tamatkua sivuniksriqutit, Agaayyutimtuuq piğniiaqmigaa ilanjutiliksrana asrianjiñiñ napaagtuan iñuunaqtuam suli ipqitçhuamiñ nunaaqqimiñ, aglausimaruaniñ ukunani makpiğaani. ²⁰ Taamna nipliğniqsuaq iluqaitnik tamatkuniña uqaqtuq, “Nalupqinaitchuamik aggiluagisiruña.” Amen. Aggigiñ Ataniq Jesus. ²¹ Iuaqqutrisaa Atannapta Jesus Christ-ñum nayutili iluqapsitni. Amen. Taatnapiaq.